АКТЫ

ИЗДАВАЕМЫЕ

ВИЛЕНСКОЮ АРХЕОГРАФИЧЕСКОЮ КОММИССІЕЮ

Томъ III

АКТЫ БРЕСТСКАГО ГРОДСКАГО СУДА

ВИЛЬНА

Въ типографіи Губернскаго Правленія.

1870.

Hh
BIBLIOTEKA
V

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
Do obrotu rynkowego

ПРЕДИСЛОВІЕ.

Виленская Ареографическая Коммиссія (или Коммиссія для разбора и изданія древнихъ актовъ) учреждена въ 1864 году. Къ исправленію должности предсѣдателя Коммиссіи приглашенъ былъ дѣйствительный статскій совѣтникъ П. В. Кукольникъ; членами назначены дѣйствительный статскій совѣтникъ И. А. Никотинъ, завѣдующій центральнымъ архивомъ Н. И. Горбачевскій и соборный священникъ Антоній Пщолко. Члены Коммиссіи до настоящаго года оставались одни и тѣже; смѣнялись только предсѣдатели. Въ 1865 г. назначенъ предсѣдателемъ Коммиссіи П. А. Безсоновъ, а въ мѣсяцѣ Августѣ 1866 года заступилъ мѣсто выѣхавшаго изъ Вильны г. Безсонова дѣйствительный статскій совѣтникъ И. А. Никотинъ, который исправлялъ эту должность до послѣдовавшаго въ 1867 г., мѣсяца Декабря 22 дня, Высочайшаго повелѣнія, которымъ опредѣленъ предсѣдателемъ Коммиссіи Я. Ѳ. Головацкій.

Сообразно своему назначенію, Коммиссія дѣйствовала преимущественно при здѣшнемъ центральномъ архивѣ. Никто изъ постороннихъ лицъ и учрежденій не сообщилъ ей ни одного акта. Между-тѣмъ съ 1866 г., параллельно съ Коммиссіей, учрежденъ особый комитетъ при Виленскомъ учебномъ округѣ; Комитетъ этотъ по командировкѣ занимался собираніемъ актовъ во всемъ западномъ краѣ. Съ 1867—1869 гг. изданъ имъ *Археографическій Сборникъ документовъ* т. I—IV и VI.

Коммиссія для разбора древнихъ актовъ, предоставленная собственнымъ своимъ силамъ, издала въ 1865 г. *I-й томъ Актовъ Гродненскаго земскаго суда*, а въ 1867 г. *второй томъ*, содержащій акты *Брестскаго земскаго суда*. Въ томъ же году изданы Коммиссіей: *Ревизія пущъ и переходовъ звѣриныхъ въ бывшемъ великомъ княжествѣ Литовскомъ, составленная въ 1559 г. Григоріемъ Богдановичемъ Воловичемъ, съ прибавленіемъ привилегій, данныхъ дворянамъ и священникамъ Пинскаго повѣта съ 1554 г.* Прибавленіе это могло бы составить особый томъ. Сверхъ того изданы Коммиссіею въ томъ же 1867 году: *Краткія таблицы, необходимыя для исторіи, хронологіи* и пр., составленныя членомъ оной архиваріусомъ центральнаго архива Н. И. Горбачевскимъ.

Когда въ мѣсяцѣ Мартѣ 1868 г. новый предсѣдатель принялъ управленіе Коммиссіей, послѣ отпечатанія II-го тома Актовъ и Ревизіи пущъ, не осталось почти никакихъ готовыхъ матерьяловъ и археографическіе поиски въ актовыхъ книгахъ, вы-

боръ, списываніе, повѣрку актовъ нужно было начинать вновь. Коммиссія принялась за разработку книгъ Брестскаго гродскаго суда, крѣпостныхъ, декретовыхъ и поточныхъ, съ 1577—1799 г., которыхъ находится въ центральномъ архивѣ 124 книги, изъ которыхъ каждая заключаетъ въ себѣ отъ 500 до 2,000 листовъ.

Отмѣченные акты были переписываемы въ опредѣленные для Коммиссіи часы двумя лишь писцами. Безъ сомнѣнія, работы въ Коммиссіи шли бы гораздо успѣшнѣе, если бы не было воспрещено закономъ выдавать актовыя книги на домъ; по силѣ этого закона списываніе и повѣрка актовъ необходимо должны происходить въ канцеляріи центральнаго Архива въ опредѣленное время. Притомъ должно принять во вниманіе, что въ составѣ Коммиссіи находились лица, принимавшіе въ ея работахъ весьма мало участія. Такъ о. протоіерей А. Пщолко, занятый многими другими дѣлами, почти вовсе не являлся въ Коммиссію; другой же членъ И. А. Никотинъ, занимая почетную должность въ канцеляріи Генералъ-Губернатора, весьма рѣдко могъ участвовать въ архивныхъ работахъ; а когда съ мѣсяца Января 1869 г. онъ получилъ другое назначеніе и совсѣмъ выбылъ изъ Вильны, то въ продолженіе года Коммиссія состояла изъ предсѣдателя и одного трудящагося члена.

Несмотря на всѣ эти неудобства, въ продолженіи полутора года Коммиссія успѣла разработать значительный матеріалъ, изъ котораго составятся два тома актовъ. Въ мѣсяцѣ Октябрѣ прошлаго года приступлено къ печатанію настоящаго тома. Печатаніе актовъ было бы давно начато; но по предложенію и настоянію предсѣдателя положено въ Коммиссіи—излагать краткое содержаніе на русскомъ языкѣ каждаго акта, за исключеніемъ небольшаго количества тѣхъ, которыхъ содержаніе видно изъ самаго заглавія. Хотя обстоятельство это потребовало больше труда и замедлило изданіе, но изложеніемъ содержанія актовъ, писанныхъ по большей части на польскомъ языкѣ съ примѣсью латинскаго, изданіе сдѣлалось доступнымъ для всякаго русскаго, занимающагося исторіей западнаго края. Коммиссія предпочла изложеніе содержанія простому дословному переводу на томъ основаніи, что при переводѣ пришлось бы тѣ же самыя длинныя фразы, составляющія форму акта, въ сотый разъ повторять на двухъ языкахъ, не облегчивъ ничѣмъ спеціалиста, ищущаго среди старинной канцелярской фразеологіи, самой сущности дѣла. При печатаніи III-го тома актовъ Коммиссія поступила съ большею противъ прежняго экономіей: въ I-мъ томѣ напечатано на 50 листахъ—99, а во II-мъ на 45¾ л.—165 актовъ; въ III-мъ же томѣ помѣстилось на 50-и листахъ—214 актовъ съ обстоятельнымъ изложеніемъ ихъ содержанія.

Порядокъ въ распредѣленіи актовъ удержанъ въ III томѣ тотъ же, какой соблюденъ былъ въ двухъ первыхъ томахъ. Въ этомъ томѣ помѣщено 154 акта содержанія церковно-историческаго. Изъ актовъ, относящихся къ мѣстной администраціи, вошло въ этотъ томъ только 60; вторая половина ихъ будетъ помѣщена въ IV томѣ.

Всѣ церкви, о которыхъ упоминается въ актахъ церковныхъ II-го и III-го томовъ, находились въ территоріи бывшаго Брестскаго, или правильнѣе Берестейскаго, воеводства и состоявшей въ немъ Брестской епархіи, соединенной съ Владимірскою. Берестейское воеводство на правомъ берегу западнаго Буга, въ нынѣшней Гродненской губерніи, составляли уѣзды Брестъ-Литовскій, Кобринскій и Пружанскій, и въ Минской губерніи Пинскій у.; а на лѣвомъ берегу Буга—восточная половина нынѣшней Сѣдлецкой губерніи въ царствѣ Польскомъ [1]). Но такъ какъ Пинскій уѣздъ подчиненъ былъ Туровскимъ епископамъ, называвшимся вмѣстѣ и Пинскими, то фундушовыя записи и другіе акты духовнаго содержанія вносились въ Пинскія гродскія и земскія книги.

Городъ Брестъ-Литовскій (въ старину *Берестій*, *Берестье*, по-польски Brześć) принадлежитъ къ древнѣйшимъ русскимъ городамъ. Онъ былъ, кажется, однимъ изъ тѣхъ червенскихъ городовъ, которые Владиміръ великій отнялъ у Ляховъ. Вѣроятно червенскіе города уже прежде того принадлежали Русскому государству. Съ той поры Брестская область причислена къ удѣльнымъ княжествамъ—Владимірскому, Туровскому и Пинскому, иногда составляла особое удѣльное княжество, которое наконецъ принадлежало къ Галицко - Владимірскому королевству. Городъ Брестъ, построенный при устьѣ судоходной рѣки Мухавца, впадающаго въ Бугъ, на рубежѣ поселеній Бужанъ, Древлянъ, Лучанъ и Дреговичей, издревле служилъ мѣстомъ сообщенія этихъ племенъ между собою и съ сосѣдними имъ народами Мазовшанами, жившими за рѣкою Вислой и на сѣверъ оттуда обитавшими Ятвягами и Литовскими племенами. По Припети, Мухавцу, и другимъ рѣкамъ существовалъ издревле прямый путь сообщенія между народами русскимъ и польскимъ, между востокомъ и западомъ. Надъ Бугомъ произошла кровопролитная битва кн. Ярослава съ Болеславомъ Храбрымъ, который, послѣ бѣгства изъ Кіева, захватилъ червенскіе города. Туда же бѣжалъ Святополкъ (окаянный), въ Ляцкую землю. Лѣтопись пишетъ: „*въ 1019 году, Святополкъ бѣжа—и бѣжащю ему, нападе нанъ бѣсъ и расслабѣша кости его, не можаше сѣдѣти, и несяхуть и на носилѣхъ, принесоша и къ Берестью, бѣгающе съ нимъ*“ [2]). Въ 1016 г. въ первый разъ упоминается въ нашихъ лѣтописяхъ о городѣ Брестѣ. В. кн. Ярославъ осаждалъ *Берестій*, но тщетно; слѣдовательно уже тогда Брестъ былъ укрѣпленнымъ городомъ. Въ 1020 г. Брестъ захваченъ кор. польскимъ Болеславомъ Храбрымъ; а въ 1022 г. Ярославъ опять воевалъ подъ Берестьемъ [3]). Въ 1040-хъ годахъ Брестъ опять возвращенъ кн. Ярославомъ русской землѣ, и съ той поры онъ состоялъ подъ русскимъ владычествомъ. Въ 1073 году Владиміръ Мономахъ упоминаетъ въ своемъ поученіи о походахъ къ Берестью; онъ ходилъ въ эту страну—на Сутейску (т. е. на рубежахъ Руси и Польши) мира творить съ Ляхи [4]). Въ 1099 г. В. кн. Святополкъ отпра-

---

[1]) Atlas novus sive tabulae geographicae etc. a Tobia Conrado Lottero editae. Augustae Vindelicorum 1770—1773.

[2]) Полное собраніе русск. лѣтописей I, 62.

[3]) Карамзинъ И. Г. Р. II, пр. 10.—Соловьева ист. Росс. I, 221, 229.

[4]) Пол. собр. русск. лѣтописей I, 103. *Сутескъ*, с. Люблинской губерніи въ царствѣ Польскомъ.

вился въ Брестъ для совѣщанія съ польскимъ кн. Владиславомъ Германомъ и заключилъ договоръ съ Ростиславичами противъ Давида, ослѣпившаго Василька кн. Теребовльскаго [1]). Въ 1141 г. В. кн. Всеволодъ далъ своимъ шурьямъ—Святополку и Владиміру Мстиславичамъ г. Брестъ [2]). Въ 1142 тотъ же кн. отдалъ своимъ родственникамъ Давидовичамъ города: Брестъ, Дрогочинъ и Брянскъ [3]). Въ 1153—1157 г. владѣлъ Брестьемъ кн. Владиміръ Андреевичъ, бывшій кн. Пересопницкій [4]). Въ 1164 г. князь Литовскій Скирмунтъ завладѣлъ на время Брестскою землею [5]), но князь Луцкій Мстиславъ подчинилъ ее опять русскому владѣнію. Польскіе историки утверждаютъ, что въ 1172 году Брестъ достался опять Польскому князю Казиміру Справедливому, который будто-бы первый построилъ на взгорьѣ надъ рѣкою Бугомъ оборонительный замокъ [6]).

Это владычество Поляковъ было конечно не продолжительно, и по словамъ лѣтописи въ Брестѣ владѣлъ кн. Романъ Мстиславичъ. Когда послѣ смерти его въ 1207 году Лешко пришелъ умиротворить страну, *Берестьяне* просили его дать имъ малолѣтняго Василька Романовича и съ радостью приняли малютку, видя въ немъ какъ бы живаго Романа [7]). Мать Василька жаловалась Лешку, что кн. Александръ „всю землю нашю и отцизну держить, а сынъ мой въ одномъ Берестьѣ"—и Александръ отдалъ Васильку Бельзъ [8]). Такимъ образомъ, Брестъ признавался безспорно достояніемъ Романовичей. Не смотря на то въ 1211 г. Лешко отнялъ на время Брестъ, но послѣ побѣды кн. Мстислава онъ опять достался князьямъ Галицкимъ [9]).

Въ 1226 г. Ятвяги пришли воевать около Бреста, но они потерпѣли пораженіе отъ кн. Даніила Романовича [10]). Въ 1229 г., въ отсутствіи кн. Даніила, сами жители Бреста съ княземъ Пинскимъ Владиміромъ опять перебили напавшихъ на нихъ Литовцевъ [11]).

Брестская земля и вся *окраина* [12]) между Бугомъ и Вислою издревле заселена была русскимъ народомъ. Въ продолженіи XI—XIII вѣковъ князья Мазовецкіе и Литовскіе постоянно врывались въ эту страну; но Галицкіе и Перемышльскіе князья держали всю землю между Вислой, Бугомъ и Карпатами въ своей власти и муже-

---

1) Соловьев. II, 61.
2) Карам. II, 116.
3) Карам. II, 118.
4) Соловьев. II, стр. 193 и пр. 278.
5) Нарбута. Dzieje Litwy т. III, стр.
6) Длугошъ, книга VI, стр. 539.
7) Полн. соб. р. лѣт. II, 157. «И пріѣхаша Берестьяне ко Лестькови и просиша Романовой и дѣтій, бѣста до млада сущи: и вдасть имъ, да владѣетъ ими; они же съ великою радостью срѣтоша я, яко *великаго Романа жива видящи*».—Столь популяренъ былъ въ этой странѣ кн. Романъ, этотъ грозный бичь Ляховъ, Половцевъ, Литвы и Ятвягъ!
8) Полн. соб. р. лѣт. II, 157.—Соловьев. II, 309.
9) Карам. III, 108.
10) Соловьевъ, II, 391.
11) Соловьевъ, III, 171.
12) Она и называлась *Украиной*. См. Полн. собр. русс. лѣт. II, 160 (г. 1213) «Данилу же возвратившуся въ домови, и ѣха съ братомъ и прія *Берестій*, и Угровескъ, и Верещинъ, и Столпье, и Комовъ *и всю Украину*».—Также подъ г. 1282, стр. 211. «По семъ придоша Литва ко *Берестью*... И воспомяну Володимеръ, оже преже того Лестко послалъ Люблинець, взялъ бишеть *у него* село на *Вѣкраинницѣ*, именемъ *Воинъ* и напоминался ему Володимиръ о томъ много, абы ему воротилъ челядь».

ственно отстаивали ее противъ вторженій Поляковъ, Литовцевъ и Угровъ. Польскіе писатели нарочно умалчиваютъ обо всѣхъ фактахъ показывающихъ постоянное владычество русскихъ князей между Бугомъ и Вислой. У Балинскаго, въ польской всеобщей Энциклопедіи, и др. такого же рода изданіяхъ, упоминаются самые захваты Болеслава, Казиміра, Лешка и пр. Поляки представляютъ эту землю искони польскою; о владѣніи русскихъ князей они и знать не хотятъ. Жаль что и русскіе писатели Шпилевскій [1]) Столпянскій, издатели Матеріаловъ для статист. и изд. Геогр. стат. Словаря, увлекаемые польскими сочиненіями, мало пользовались русскими источниками касательно историческихъ свѣдѣній о городахъ западной Россіи. Слѣдуетъ обнаружить эти событія и распространить убѣжденіе, что эти города искони принадлежали русскому государству и русской народности. Большая услуга въ этомъ отношеніи сдѣлана изданіями *„Памятниковъ древностей югозападнаго края“* и *„Замѣчательностей сѣверо-западнаго края,“* въ объяснительномъ текстѣ которыхъ собраны всѣ факты о господствовѣ русскаго и православнаго элемента въ югозападной Россіи.

Въ **1241** г. Монголы разорили Брестъ и князь Даніилъ, возвратившись послѣ отшествія Батыя изъ Польши, не могъ отъ смрада въѣхать ни въ ***Брестъ***, ни во Владиміръ, наполненные трупами, и рѣшился жить въ Холмѣ, городѣ имъ же основанномъ [2]). Въ **1275** г. Волынскій кн. Владиміръ (философъ) въ ***Брестѣ*** и въ Каменцѣ построилъ каменныя башни или замки [3]). По смерти Владиміра, оспаривалъ кн. Юрій Львовичъ у дяди своего Мстислава владѣніе Берестьемъ. Мстиславъ обложилъ Берестьянъ данью за ихъ крамолу [4]). Въ **1281** г. у Берестьянъ былъ воевода Титъ, славный мужествомъ на войнѣ и на ловахъ. Когда шайка Поляковъ напала на Берестскую область, разграбила десять селъ и уходила назадъ, Берестьяне съ воеводою Титомъ въ числѣ 70 человѣкъ ударили на 200 поляковъ, убили у нихъ 80 чел., другихъ взяли въ плѣнъ и возвратили все заграбленное добро [5]).

Подъ **1279** г. записано въ лѣтописи еще одно замѣчательное событіе: Во время голода, Ятвяги просили кн. Владиміра прислать имъ въ ихъ землю купцовъ съ хлѣбомъ, и Владиміръ выслалъ имъ изъ ***Берестья жито***, въ лодьяхъ, по Бугу и далѣе по рѣкѣ ***Наровѣ*** (Нарвѣ) подъ городъ ***Полтовескъ*** (нынѣ Пултускъ, Плоцкой губ. [6]). Старинный торговый путь по Бугу, Нареву, Вислѣ и др. рѣкамъ, про-

---

[1]) П. М. Шпилевскаго Путешествіе по Полѣсью и Бѣлорусскому краю. Спб. 1858. Соврем. 1853, т. XXXIX.

[2]) Карам. IV, 14.

[3]) Въ Каменцѣ Литовскомъ, называвшемся прежде русскимъ (Cameniec ruthenicale), находятся до сихъ поръ развалины башень, построеныхъ Владиміромъ; въ Брестѣ онѣ разрыты въ 1831 году при постройкѣ крѣпости.

[4]) Полн. собр. р. лѣт. II. 223—225.

[5]) Полн. соб. II. 211.—Соловьевъ III. 249.

[6]) Полн. собр. II. 207—208. «Голодъ бысть по всей землѣ, и въ Руси, и въ Ляхохъ, и въ Литвѣ, и въ Ятвязѣхъ. По семъ же Ятвязѣ прислаша послы своя къ Володимерови, тако рекуче: Господине княже Володимере! пріѣхали есмя къ тебѣ ото всѣхъ Ятвязь, надѣючесь на Богъ и на твое здоровіе; господине, не помори насъ, но перекорми ны себѣ; пошли, господине, къ намъ жито свое продаять, а мы ради купимъ: чего восхочешь, воску ли, бѣли ль, бобровъ ли, черныхъ ли кунъ, серебра ль, мы ради дамы. Володимеръ же изъ Берестья посла къ нимъ жито, въ лодьяхъ, по Бугу, съ людми добрыми, кому вѣря. Идущимъ же имъ по Бугу, и тако поіидоша на Наровъ и поидоша по Нарови и придоша подъ городъ Полтовескъ».

должался и въ позднѣйшія времена. Брестъ былъ складочнымъ мѣстомъ хлѣба, вывозимаго изъ Волыни и Червенской Руси, а Брестскіе купцы имѣли постоянныя сношенія съ Гданскомъ (Данцигомъ).

Въ 1319 г. в. кн. Литовскій Гедиминъ овладѣлъ Берестьемъ. Послѣ смерти Болеслава Тройденовича, король польскій вмѣстѣ съ Галичиной завладалъ и Брестской землею, но онъ долженъ былъ отдать ее князю Кестутію Гедиминовичу [1]). Въ 1348 г. въ сраженіи съ Нѣмцами при р. Стравѣ, въ которомъ пало Русскихъ и Литовцевъ болѣе 10,000 въ числѣ другихъ князей (Витебскаго, Полоцкаго и Смоленскаго) былъ также и удѣльный кн. Брестскій [2]). Съ того времени Брестъ сдѣлался достояніемъ Литвы и сталъ извѣстенъ подъ именемъ Берестья-Литовскаго (Brześć Litewski) для различія отъ Берестья Куявскаго г. Варшавской губ. въ царствѣ Польскомъ. Важнѣйшія событія, касающіяся г. Бреста съ того времени были:

Въ 1379 г. Теодорикъ Эльнеръ, предводитель Нѣмецкихъ рыцарей, разграбилъ и выжегъ почти весь городъ,—уцѣлѣлъ только замокъ. Во время смутъ въ Литвѣ, въ правленіе Ягайлы до крещенія его въ латинство, Брестскій замокъ былъ прибѣжищемъ Литовскихъ князей, преслѣдуемыхъ Ягайломъ. Кестутій, Витовтъ и Бирута (мать послѣдняго) жили въ Брестѣ [3]). По словамъ Нарбута, въ 1413 г. Бирута принявъ католическое исповѣданіе, уступила землю, принадлежащую ей, для костела Августиніановъ, въ которомъ позже производились сеймы).

Послѣ смерти Бируты, Витовтъ, сдѣлавшись в. кн. Литовскимъ, далъ обширныя владѣнія около Бреста женѣ своей Аннѣ, дочери кн. Смоленскаго Святослава [4]). Подданные ея (Берестьяне) долго помнили свою добрую владѣтельницу; они забыли объ Ольгордѣ (Литвинѣ), но помнили „великую княгиню Витовтовую" (русскую — православную!!), помнили, что давали для нея съ дыма по куницѣ.... а въ кухню по курети и по десети яецъ и по полъ гроша и т. д. [5]) Нарбутъ напечаталъ грамоту кн. Витовта съ 1412 г., въ которой онъ утверждаетъ пожертвованіе, сдѣланное его женою, будто бы Маріей (въ грамотѣ названной Евпраксіею), изъ ея собственныхъ владѣній въ пользу Брестскаго *костела* (?) св. Креста [6]). В. Г. Васильевскій въ своей статьѣ „жена Витовта" опровергая мнѣніе Нарбута утверждаетъ, что эту запись сдѣлала не первая жена Витовта Марія, а вторая Анна Святославовна, и прибавляетъ [7]), что „ея запись въ пользу *католической* церкви въ Брестѣ очень сильно говоритъ въ доказательство принадлежности Анны-Евпраксіи въ катол. церкви". Мнѣнію Нарбута и В. Г. Васильевскаго можно противо-поставить доказательство въ актахъ № 97 и 185 настоящаго тома, гдѣ указывается, что это не былъ католическій костелъ, а *русская церковь* Воздвиженія честнаго Креста; при томъ надо взять въ соображеніе, что въ римско-католической

1) Акты Зап. Росс. I. № 1.

2) Кажется Кестутій, сынъ Гедимина, см. В. Г. Василевскаго статью: Жена Витовта, Вил. Вѣст. 1870 № 18 стр. 73.

3) Ibid. стр. 98.

4) Нарбута исторія Литвы, VI приложеніе № IV.

5) Акты южной и западн. Росс. I. № 23.—См. Вил. Вѣст. 1870 № 40 стр. 158.

6) Нарбута исторія Литвы, VI прилож. IV, стр. 35.

7) Вилен. Вѣстн. 1870 № 52, стр. 203.

церкви неупотребительно названіе церкви во имя честнаго Креста, и всѣ костелы Святаго Креста (Świętego Krzyża, sanctae Crucis), если онѣ гдѣ либо находятся, безъ всякаго сомнѣнія обращены въ костелы изъ православныхъ церквей. Въ Галиціи считается *сто восемь* церквей во имя воздвиженія Честнаго Креста, но нѣтъ ни одного костела подъ этимъ именемъ [1]).

Въ 1390 г. Брестъ получилъ отъ Витовта магдебургское право. Въ жалованной грамотѣ упоминается о существовавшемъ въ Брестѣ православіи и русской церкви св. Николая [2]), при которой позже (1591 г.) учреждены были: русское православное братство и два училища [3]). Витовтъ давалъ полную свободу Брестскимъ Литовцамъ принимать русскую вѣру, и въ 1408 г. освободилъ православныхъ отъ магдебургскаго права. Извѣстные покровители жидовъ, Витовтъ и Ягайло позволили имъ селиться въ Брестѣ. Жиды и послѣ пользовались многими преимуществами и льготами польскихъ королей (акты объ этомъ будутъ напечатаны въ IV томѣ). Витовтъ позволилъ жидамъ построить синагогу въ Брестѣ, и привилегіею отъ 25 Сент. 1411 г. выдалъ имъ глину и кирпичь даромъ [4]). Они построили великолѣпное зданіе, которое славилось своей архитектурой на всю страну и еще въ XVI стол. возбуждало зависть Поляковъ до того, что король Янъ Казиміръ разрѣшилъ жидамъ построить божницу въ г. Каменцѣ съ тѣмъ условіемъ, чтобы она высотою и великолѣпіемъ не превосходила костеловъ и церквей [5]). Очевидный намекъ на Брестскую жидовскую божницу.

Въ 1436 г. въ г. Брестѣ былъ заключенъ между Польшею и тевтонскимъ орденомъ мирный договоръ.

Въ концѣ XV ст. Крымскій ханъ Менгли-Гирей сжегъ городъ; уцѣлѣлъ одинъ замокъ. Въ 1511 г. Жигимонтъ Августъ учредилъ староство и съ того времени тутъ собирались сеймы. Въ 1569 г. послѣ уніи Литвы съ Польшей въ Брестѣ учреждено воеводство, обнимавшее: уѣзды Берестейскій, Кобринскій, Пружанскій, Пинскій и Бѣльскій (за Бугомъ), и городъ Брестъ сдѣлался мѣстопребываніемъ кн. Радивиловъ, которые преемственно были Брестскими старостами. Николай Радивилъ (Черный) ввелъ кальвинизмъ и устроилъ типографію, въ которой напечатана въ 1563 г. на польскомъ языкѣ Кальвинская библія, нынѣ весьма рѣдкая, названная Радивиловской. Съ 1609 г. въ Брестѣ появились іезуиты и основали коллегію и др. школы. Въ 1590 и 1594 г. происходили въ Брестѣ соборы западно-русскихъ епископовъ, положившихъ принять церковную унію съ Римомъ, а въ 1596 г. соборъ православный въ томже городѣ предалъ проклятію отступниковъ-уніатовъ.

Въ 1657 г. Брестъ сильно пострадалъ отъ нападенія Седмиградскаго князя Ракоція и короля Шведскаго Густава Адольфа. Въ 1661 г. кор. Янъ Казиміръ далъ

---

[1]) Д. Зубрицкаго Критико-истор. повѣсть Червонной или галицкой Руси. Москва 1845, стр. 147.

[2]) Собр. древн. грам. и актовъ Минской губ. № 139.

[3]) Акты зап. Росс. т. IV № 28 и 122, 141.— Чтенія въ общ. ист. и древн. росс. за 1848 г. № 6, стр. 55.

[4]) П. М. Шпилевскаго, Путешествіе по Полѣсью и Бѣлорусскому краю, СПб. 1858 стр. 18.

[5]) См. въ настоящемъ III томѣ актъ № 200 стр. 374.

средства городу отстроиться въ лучшемъ видѣ. Въ 1706 г. Брестъ опять разоренъ Карломъ XII королемъ Шведскимъ.

При третьемъ раздѣлѣ Польши, Берестейское воеводство досталось Россіи, и въ 1796 г. Брестъ назначенъ уѣзднымъ городомъ Слонимской губерніи; въ 1797 вошелъ въ составъ Литовской, а въ 1801 г. Гродненской губерніи. Однакоже часть б. Берестейскаго воеводства за Бугомъ, (т. е. Бѣльскій (Бяльскій) уѣздъ) досталась при третьемъ раздѣлѣ Австріи. Эта земля въ 1807 г. присоединена къ новоутворенному Наполеономъ I. княжеству Варшавскому, просуществовавшему до 1814 г., когда Императоръ Александръ I, воскресивъ царство Польское, принялъ въ свое владѣніе эту землю и включилъ ее въ Сѣдлецкую губернію. Съ той поры, въ этой издревле русской землѣ, наравнѣ съ настоящими польскими землями, заведена администрація польская. Городъ Брестъ-Литовскій со всей землею на правомъ берегу Буга остался при настоящей Россіи;—Брестскій, Пружанскій и Кобрынскій уѣзды включены въ Гродненскую, Пинскій же уѣздъ въ Минскую губернію.

Брестъ-Литовскій былъ всегда важнымъ стратегическимъ пунктомъ и считался уже въ старину *пристанью и воротами въ Литовскія и Русскія земли* [1]. И въ наше время признана важность этого пункта и потому къ 1831 г., на мѣстѣ древняго замка, построена первоклассная крѣпость, расположенная на правомъ берегу р. Буга.

Въ 1860 г. считалось въ Брестѣ съ жителями въ крѣпости 19,343 души обоего пола; изъ нихъ 5,534 души православнаго исповѣданія, 3,394 католическаго, 95 протестантскаго и 10,320 евреевъ.

Изъ этого историческаго очерка видно, что г. Брестъ былъ всегда важнымъ городомъ въ политическомъ, международномъ, стратегическомъ и торговомъ отношеніяхъ. Не менѣе важенъ городъ Брестъ и Брестская область и вся Надбужная страна и въ религіозно-духовномъ отношеніи. Нѣтъ сомнѣнія, что съ самыхъ древнихъ временъ вся полоса земли по рѣкѣ (зап.) Бугу была заселена славяно-русскимъ народомъ, исповѣдывавшимъ православную вѣру, народомъ, котораго потомки живутъ до сихъ поръ въ Гродненской и Волынской губерніяхъ—русскіе, возсоединенные съ православіемъ, и въ Сѣдлецкой и Люблинской губерніяхъ царства Польскаго—оставшіеся еще уніятами.

Первые начатки христіанства въ этой странѣ можно отнести ко временамъ славянскихъ св. апостоловъ Кирилла и Меѳодія. Они высылали проповѣдниковъ Христовой вѣры въ Привислянскія страны. Въ жизнеописаніи св. Меѳодія читаемъ: *„Поганескъ князь, силенъ велми, сидя въ Вислехъ* (кажется въ Вислицѣ г. Келецкой губ. при р. Нидѣ), *ругашеся христіаномъ и пакости дѣяше. Пославъ же къ нему* (Меѳодій) *рече: Добро ти ся бы крестити, сыну, волею своею, на своей земли, да не плѣненъ нудми крещенъ будеши на чужей земли, и помянеши мя;*

[1]) См. Длугошъ т. I гл IX стр. 1092, подъ г. 1350: Situm enim illud castrum (Brzesczie) optimum habet, paludinibus longe versus Poloniam protensis et limosis gurgitibus, alveoque fluminis Bug, qui in illo loco vada raro praebet aliisque qualificationibus plurimis natura consitum et munitum, ut quasi quidam portus et janua in terras Lithuaniae et Russiae possit aestimari.

еже и бысть [1]). Вѣроятно этотъ Вислицкій князь, по предсказанію Меѳодія, бывъ покоренъ Моравскимъ княземъ Святополкомъ, былъ окрещенъ, и его область присоединена къ Моравскому государству. На томъ основаніи кажется папа Венедиктъ VI и нѣмецкій императоръ Оттонъ II, въ учредительной грамотѣ чешско-моравскаго епископства въ Прагѣ въ 973 г., простираютъ границы епархіи до р. Буга и Стыра (правильнѣе Стрыя) и Карпатскихъ горъ [2]), хотя впрочемъ власть Пражскихъ епископовъ въ этой странѣ была только номинальная. Извѣстно, что послѣ того греческо-славянское православіе истреблено латинскими миссіонерами во всей Моравіи и въ Польшѣ. Самымъ ревностнымъ гонителемъ православія и славянской грамотности явился Пражскій епископъ Войтехъ (Адалбертъ), о которомъ говорится въ легендѣ о св. Кириллѣ и Меѳодіи: „*Потомъ же многимъ лѣтомъ минувшимъ* (послѣ смерти славянскихъ апостоловъ) *пришедъ Войтехъ латинскій въ Мораву и въ Чехи и въ Ляхи, разрушиша вѣру правовѣрну и русскую грамоту отверже и латинскую грамоту и вѣру постави, правыя вѣры иконы пожже, а епископы посече, а другая разгнавъ и иде въ Прусскую землю, хотя и тѣхъ въ свою вѣру привести, и тамо убіенъ бысть Войтехъ латинскій пискупъ* [3]). Такимъ образомъ православіе истреблено въ Моравіи, Чехіи и въ Польшѣ. Славянскіе епископы прогнаны изъ Паннониіи и Польши около 995 г., а послѣ смерти Болеслава Храбраго въ 1025 г. прогнаны и славянскіе монахи изъ Польши [4]). Не смотря на то Кирилловскія письмена были въ употребленіи во время польскаго короля Болеслава Великаго;—на одной изъ древнихъ польскихъ монетъ, найденыхъ въ 1847 г. въ Радомской губерніи, находится славянская надпись: БОЛЄСЛАВЪ. По изслѣдованіямъ новѣйшихъ историковъ, отецъ Болеслава В. Мечиславъ I. первоначально крещенъ былъ по греческому обряду [5]). Еще въ XII ст. лѣтописецъ польскій Мартинъ Галлъ раздѣляетъ жителей Польши на исповѣдующихъ христіанскую вѣру по двумъ обрядамъ: словенскому и латинскому [6]). Слѣды православія, церковнословенскаго языка и греческаго зодчества въ Привислянскихъ земляхъ сохранялись еще до XV столѣтія. Границы русскаго народонаселенія не только прикасались праваго берега Вислы до самого Кракова [7]), но заходили на лѣвый берегъ Вислы, до окрестностей города Опатова, въ которомъ учреждено было Опатовское епископство для Привислянскихъ русскихъ [8]). Объ этой Привислянской Руси пишетъ кор. польскій Владиславъ Локотокъ,

---

[1]) Москвитянъ. 1843. III стр. 430.

[2]) Inde ad orientem hos fluvios habet terminos, Bug scilicet et Ztyr cum Cracovia.... inde Ungarorum limitibus additis usque ad montes quibus nomen Titri (Татры) dilata procedit. (Cosmas chron. Boh. lib. II. p. 167).

[3]) Погодина Кириллъ и Меѳодій, Москва. 1825, стр. 118—119. Москвитъ. 1843. стр. 405.

[4]) Полн собр. р. лѣт. I. 64.—Патерлесъ Печерск., житіе св. Ѳеодосія и св. Моисея Угрина.

[5]) Мацѣевскій, Pamiętniki, Petersb. T. I.

[6]) Martin. Gallus I. 16. Latinorum et Slavorum quotquot estis incolae.

[7]) Muratorii antiquitates Italiae. V. 831. A primo latere longum mare fine Pruzze, usque locum, qui dicitur Russe, et fines Russe extendente usque in Cracoa.

[8]) Boguph. Chron. Sommersb. II. стр. 89 Iste numque Henricus (Брадатый) monasterium Opatoviense, cuius monasterii abbas et *Ruthenorum* episcopus pro catholicus *ibi degentibus* (т. е. близъ Опатова) de novo fuerat creatus, ad ecclesiam Lubucensem transtulit, omnia bona episcopatus *Russiae*, olim ad monasterium Opatoviense pertinentia incorporando ecclesiae Lubuczensi.

что она платитъ денарій св. Петру (папамъ), а въ памятникѣ, изданномъ Тейнеромъ, есть даже росписи податей, платимыхъ папамъ. Въ Краковскомъ архидіаконатѣ (1326 г.) нѣкоторые приходы имѣли двухъ священниковъ, которымъ принадлежала одна и таже церковь. Вѣроятно одинъ изъ нихъ былъ латинскаго, другой грекославянскаго исповѣданія [1].

Въ 1261 г., во время вторженія Монголовъ въ Завислянскія страны, въ Судомірѣ (или Сандомѣрѣ) и въ г. Лысцѣ (Лыса гора) совершалось богослуженіе по православному обряду. Въ одномъ и другомъ городахъ, по словамъ нашей лѣтописи были каменныя церкви [2]; о томъ упоминаетъ и Длугошъ, что на Лысой Горѣ были церкви—св. Троицы (упоминаемая въ Волынской лѣтописи) и монастырская св. Креста, построенныя изъ камня, въ греческомъ вкусѣ [3]. Въ томъ же городѣ Сандомірѣ Радомской губ. находится Доминиканскій монастырь св. Іакова, передѣланый изъ русской церкви, о чемъ свидѣтельствуютъ пять мѣдныхъ митръ на надгробныхъ камняхъ предъ большимъ алтаремъ и колоколъ съ греческими надписями [4]. Въ г. Казимірѣ (Люблинск. губер. при р. Вислѣ) еще въ XV стол. была русская церковь, тоже въ селѣ Цмѣлевѣ возлѣ Опатова, не упоминая о другихъ.

Изъ всего этого видно, что поселенія русскія съ русскимъ православіемъ долго удерживались не только на русской окраинѣ между Бугомъ и Вислой; но даже и въ Завислянскихъ странахъ первоначально господствовало православіе, въ которомъ крещены были владѣтели страны и народъ. Только усилія латинскихъ миссіонеровъ уничтожили до послѣднихъ слѣдовъ православіе и истребили русскую народность—прививъ имъ латинскую вѣру и польскую народность. По этой причинѣ вся порубежная надъ р. Вислокомъ, Вислой и Бугомъ, страна Перемышль и Червенскіе города были—съ самаго начала русской исторіи предметомъ споровъ между владѣтелями русскими и польскими, между русскимъ православіемъ и польскимъ католичествомъ. Дѣло въ томъ, что земля до р. Вислока и Вислы издревле заселена была племенами славяно-русскими [5]) и въ ней водворена православная вѣра еще со временъ св. Кирилла и Меѳодія; Русскіе князья почитали эту окраину русскою и поддерживали въ ней своихъ единоплеменниковъ и единовѣрцевъ. Напротивъ того Римъ всегда побуждалъ Поляковъ врываться въ эти земли, подъ предлогомъ, будто эта страна принадлежитъ по р. Стрый и Бугъ къ Пражскому епископству. Оттуда—постоянныя войны и захваты, оттѣснявшіе другъ друга то на сю, то на ту сторону пограничныхъ рѣкъ Вислы и Буга.— Галицко-русскимъ князьямъ приходи-

---

[1]) Авг. Тейнеръ vetera mon. Poloniae et Lithuan. Romae 1860, I, № CCCLVIII, приводитъ счеты податей, платимыхъ папамъ изъ церквей въ Польшѣ. Въ этой росписи приходовъ по епархіямъ и деканатамъ то замѣчательно, что нѣкоторыя церкви, приходы въ польскихъ областяхъ, смежныхъ съ русскими землями, имѣли двухъ священниковъ (конечно одного латинскаго а другаго русскаго), которые уплачивали подать съ своей половины прихода (medietatis ecclesiae de proventibus ad eam spectantibus).

[2]) Пол. соб. р. лѣт. II, 199, 200.

[3]) Dlugoss. liber beneficior III. 228.

[4]) Siejkowskiego dni roczne ś. zakonu kaznodziejsk. Krakow 1743. E. в.—Науковый сборникъ изд. литер. общ. Галицко-русск. Матицы. Львовъ 1866. стр. 159—166.

[5]) Зубрицкій: Granice między polskim i ruskim narodem w Galicyi, Lwów 1849

лось долго бороться съ сосѣдями Поляками и Уграми — и они мужественно отстаивали всякій кусокъ русской земли, стяжаный кровію ихъ предковъ. Послѣ пресѣченія рода Романова Литовско-русскіе князя приняли эту борьбу въ наслѣдство.

Захвативъ Перемышльскую и Галицкую Русь поляки не угомонились въ своихъ проискахъ, пока имъ не удалось оторвать Дрогичинской земли или Подлясья; наконецъ посредствомъ Люблинской уніи 1569 г. они подчинили Литовско-русское в. княжество со всѣми областями преобладанію польщизны, а посредствомъ Брестской уніи и русскую церковь — католичеству. Вотъ съ какой точки зрѣнія надлежитъ смотрѣть на исторію западной окраины, чтобы рельефно представились всѣ событія со всѣми ихъ мотивами и побужденіями.

Нѣтъ сомнѣнія, что у этихъ православныхъ исповѣдниковъ въ Привислянскихъ и Прибужскихъ областяхъ были и свои епископы, вѣроятно въ Краковѣ или Судомірѣ, гдѣ на ихъ гробахъ, какъ выше сказано, сохраняются мѣдныя изображенія епископскихъ митръ, поставленныя, вѣроятно, еще до учрежденія Владиміро-Волынскаго епископства въ 992 г. и Перемышльскаго при концѣ XI столѣтія. — Сначала эти двѣ епископскія каѳедры были единственными на всю русскую окраину, на рубежѣ Польши. Брестская область, вѣроятно, подвластна была сначала Владимірской епархіи, учрежденной Владиміромъ Великимъ; съ 992—1137 существовалъ только одинъ епископъ въ этой странѣ. Послѣ учрежденія Туровской епископіи, въ XI столѣтіи, отошла и Брестская область къ томуже епископу. Волынскій кн. Владиміръ (философъ), построилъ въ Брестѣ церковь св. Петра [1]), но лѣтописецъ не упоминаетъ, была-ли она соборная епископская, или нѣтъ; только когда Брестъ присоединенъ былъ въ 1296 году къ Туровскому княжеству, жилъ въ немъ православный епископъ Туровскій [2]). Неизвѣстно, существовала ли особая Брестская епархія, или онъ назывался епископомъ Брестскимъ по причинѣ временнаго переселенія въ Брестъ. Въ послѣдствіи является Брестская епархія, опять соединенная съ Владимірской; и епископы постоянно титуловались епископами Владимірскими и Брестскими. Въ томъ же XI стол. учреждены епископскія каѳедры въ 1114 г. въ Угровскѣ [2]), послѣ перенесенныя въ Холмъ; затѣмъ въ XIII в. появляются епархіи—Пинская, Луцкая, Галицкая, Бѣлзская, а въ 1414 г. на соборѣ упоминется и епископъ Червенскій. Это были крайнія русскія епископіи, первыя забрала православія противъ вторгавшагося съ запада и юга латинства. Противъ нихъ прежде всего обратилась римская пропаганда съ настойчивымъ усиліемъ ослабить и наконецъ совсѣмъ истребить русское православіе.

Коль только Поляки завладѣли русскими землями, то латинское духовенство вмѣстѣ съ владѣтелями и принялось за угнетеніе русской церкви. Уже Болеславъ Тройденовичъ, наслѣдовавъ Червенскую или Галицкую Русь, началъ притѣснять русскихъ до того, что Галичане не нашли другого способа избавиться отъ ненавистнаго имъ князя-католика, какъ только отравить его. Наслѣдникъ его король польскій Кази-

[1]) Полн. собр. р. лѣт. II. стр. 222—223.
[2]) Шпилевскаго, Путешествіе по Полѣсью и Бѣлорус. краю, Спб. 1858. стр. 17—18.

міръ завладѣвъ землей, угрожалъ въ письмѣ своемъ къ Константинопольскому патріарху, что онъ окреститъ всю Русь (Галицкую) въ латинскую вѣру, если патріархъ не утвердитъ предложеннаго имъ въ епископы кандидата Антонія [1]). Въ послѣдствіи времени оставили польскіе короли Галицкую епархію въ продолженіи 150 лѣтъ вакантною и подчинили ее латинскимъ Львовскимъ архіепископамъ и даже мирскимъ людямъ ихъ намѣстникамъ. Многія епископіи въ этой порубежной странѣ были уничтожены и епархіи присоединены къ сосѣднимъ. Такъ соединена епархія Галицкая и Каменецъ-Подольская съ Львовской, Самборская съ Перемышльской, Белзская съ Холмской, Острожская съ Луцкой, Пинская съ Туровской. Такимъ же образомъ присоединена кажется и епархія Брестская къ Владимірской. Эти всѣ эпархіи безъ сомнѣнія существовали самостоятельными епархіями въ то время, когда въ этихъ городахъ были свои особые удѣльные князья, ибо во всякомъ значительномъ княжествѣ сосредоточивалась, при княжеской мірской, и духовная власть епископская. Такимъ образомъ въ былое время и г. Брестъ имѣлъ своихъ епископовъ. Правда, что мы на то не имѣемъ положительныхъ данныхъ, но съ 1605 года объ этомъ упоминается въ фундушевой записи Льва Сапѣги на Виторожскую церковь: „а за мене, также за потомковъ моихъ, говорится въ этой записи, Папа Бога просити будутъ (священники) *подъ владзою и послушенствомъ старшихъ пастыровъ своихъ епископовъ Берестейскихъ*" (см. въ этомъ томѣ ст. 25); еще есть и другое указаніе о существованіи Брестской епископіи подъ 1681 годомъ въ подтвердительномъ листѣ Яна III на землю, принадлежащую Брестской церкви во имя св Спаса, которая названа—*Каѳедральной*.

Чтобы успѣшнѣе подрывать русскую православную церковь, Поляки заблаговременно стали учреждать свои латинскія епископіи въ областяхъ русскихъ, преимущественно смежныхъ съ польскими. Такъ съ 1361 года, одна за другой открываются пограничныя епископіи латинскія: *Галицкая*, перенесенная въ 1417 году во Львовъ, *Перемышльская* въ 1375. *Холмская*...., *Луцкая*...., *Кіевская*...., *Каменецъ-Подольская*. По всѣмъ этимъ епархіямъ розсѣялись разныхъ орденовъ латинскіе монахи и стали подрывать русскую церковь, частію отнимая у нея прихожанъ, частію—фундуши и земли. Не смотря однакоже на такой сильный напоръ и Латинства и польщизны, Прибужская и Забужская страна сохранила свою греческую вѣру и русскую народность и до сихъ поръ.

Акты, относящіеся къ этому древнѣйшему времени, безъ сомнѣнія, могли бы пролить свѣтъ на ходъ этой замѣчательной борьбы двухъ вѣръ и двухъ племенъ; но къ сожалѣнію, въ актовыхъ книгахъ Брестскаго гродскаго суда ихъ находится весьма ограниченное количество и то только начиная съ 1401 года.

Съ 1590 года г. Брестъ дѣлается центромъ совѣщаній, какъ лицъ измысливших унію, такъ и православныхъ іерарховъ, осудившихъ ее на проклятіе. Ком-

---

1) Полн. собр. русск. лѣт. II. стр. 196. «Данилови княжащю во Володимѣрѣ (съ 1114) созда градъ Угровескъ и постави въ немъ пискупа», *Угровскъ*, *Угрускъ*, нынѣ с. на лѣвомъ берегѣ Буга въ Бѣльскомъ у. Сѣдлецкой губ.; забужная часть Брестской епархіи можетъ быть принадлежала къ угровскому епископству до перенесенія его (1223) въ г. Холмъ, потомъ она вѣроятно отошла къ Туровскому епископу.

миссія предполагала найти, въ актовыхъ книгахъ Брестскаго гродскаго суда, достаточное количество документовъ, относящихся къ этому вопросу,—предполагала найти заявленія, протесты, жалобы тяжущихся между собою сторонъ; но такихъ документовъ оказалось весьма мало. Где находятся эти сокровища опредѣлить весьма трудно. Быть можетъ они подверглись участи, постигшей извѣстный универсалъ Брестскаго православнаго собора, который не былъ принятъ въ гродскіе книги старостою Халецкимъ, а былъ вписанъ въ трибунальныя Новогрудскія(Новогородскія)книги, и только въ видѣ *выписи* внесенъ былъ потомъ въ гродскія книги Владимірскія (см. Русск. Бесѣда 1858 г. Ш. 59); быть можетъ они были уничтожены, съ цѣлью скрыть и самые слѣды существовавшей борьбы [1]); быть можетъ отчасти хранятся еще гдѣ либо подъ спудомъ архивной пыли. То только достовѣрно, что въ актовыхъ книгахъ бывшаго Брестскаго воеводства, вовсе почти нѣтъ документовъ, ни относящихся къ исторіи православной церкви, ни къ уніи—временъ древнѣйшихъ. За то, тѣмъ богаче актовыя книги документами, относящимися ко времени позднѣйшему, т. е. къ столѣтіямъ XVII и XVIII, когда латинство и унія пріобрѣли уже достаточную силу. Посему и въ настоящемъ III-мъ томѣ, изъ числа 154-хъ актовъ, относящихся къ церкви, собственно къ кравославію можно отнести не болѣе 30; остальные же относятся къ уніи. Тѣмъ не менѣе тѣ и другіе въ общей сложности могутъ пролить свѣтъ, хотя и не въ одинаковой мѣрѣ ясный, какъ на постепенное развитіе уніи и подавленіе ею православія, такъ, въ свою очередь, и на подавленіе уніи латинствомъ.

Изъ приводимыхъ въ этомъ томѣ актовъ, ясно видно, что однимъ изъ могущественнѣйшихъ средствъ къ распространенію уніи и подавленію православія было право патронатства, какъ королей, такъ и лицъ частныхъ. Въ силу этого права тѣ и другія, то подъ предлогомъ—„*пріумноженія хвалы Божіей*“, то подъ предлогомъ „*перемѣнчивости времени и безслѣднаго исчезновенія записей*“, не только захватывали древніе фундуши у православныхъ церквей и передавали ихъ священникамъ уніятскимъ; но строили также новыя церкви—уніятскія и поставляли своихъ новыхъ кандидатовъ—уніятовъ, съ особенными правами надъ прихожанами—православными. Все это дѣлалось, какъ повторяется неоднократно въ актахъ, для того, „*чтобы не переставала, въ такихъ мѣстахъ, возноситься къ Богу его хвала*“. Развился особый родъ фундушовыхъ записей, такъ называемыхъ „*презентъ*“, которыя давались всякому священнику, объявлявшему, что онъ принимаетъ унію. Съ конца XVII столѣтія начинаютъ проявляться насильственныя дѣйствія латинской пропаганды и надъ уніей. Фундаторы начинаютъ требовать, чтобы уніяты, кромѣ своихъ праздниковъ, праздновали еще и римскіе (см. стр. 235).

Въ частности важнѣйшіе изъ актовъ, относящихся къ православію, слѣдующіе:

Подъ № 1-мъ—Дарственная запись княгини Θеодоры Кобринской на фундушъ Кобринскому монастырю св. Спаса; подъ № 2-мъ таковая же запись княгини

[1]) По всей вѣроятности уничтожены акты Брестскаго гродскаго суда съ 1585 до 1624 г.—самого важного періода времени возникшей въ этой странѣ уніи!

Уліаны Кобринской—Кобринской же Петро-Павловской церкви,—какъ древнѣйшіе по времени.

Подъ № 3-мъ—Духовное завѣщаніе священника своимъ сыновьямъ, чтобы они добивались церкви св. мучениковъ Сергія и Вакха, которую запродалъ—основатель ея Иваницкій противникамъ святого креста и чтобы они положили ему въ гробъ его ставленную грамоту.

Подъ № 10-мъ—Заявленіе Кирилла Терлецкого о разграбленіи въ Пинскѣ церкви св. Духа, которую выстроилъ онъ изъ пожертвованнаго крещенымъ евреемъ дома, для заохоченія другихъ евреевъ къ принятію христіанства, а равно и о побояхъ нанесенныхъ при этомъ священнику.

Подъ № 11-мъ—Фундушовая запись Ярослава Солтана на Волчинецкую церковь, въ которой онъ обязываетъ, *„подъ клятвой анаѳемы"*, и наслѣдниковъ своихъ и священниковъ—соблюдать всѣ его завѣщанія, въ томъ числѣ и отправленіе службы Божьей на *языкѣ словянскомъ* и по обрядамъ христіанской вѣры греческой;

Подъ № 17-мъ—Фундушовая запись на монастырь св. Онуфрія въ с. Яблочномъ (Сѣдлецкой губ.) которой копія не совсѣмъ точная, находится и теперь въ этомъ монастырѣ (см. Холмскій мѣсяцесловъ на 1870 г., Варшава, стр. 109);

Подъ №№ 4 и 18 двѣ—Фундушевыя записи Сапѣговъ—Павла и Николая, первая церкви св. Духа, вторая св. Архангела Михаила—въ Коднѣ;

Подъ № 14-мъ фундушовая запись княгини Вишневецкой, данная Воинской церкви Пресвятой Богородицы, съ предложеніемъ священнику, въ случаѣ обиды отъ кого либо, искать покровительства у Сапѣговъ.

Со временъ уніи учащаются жалобы православныхъ священниковъ на разбои и безчестія, наносимыя имъ—или земянами, или шляхтой, или ксендзами или же жидами. Такъ подъ № 19—жалоба Степанковскаго священника Полонского, о понесеніи ему побоевъ и вырваніи бороды.

Подъ № 23 таковая же жалоба священника на Склодницкихъ и разныхъ мѣщанъ о причиненіи ему обидъ, а женѣ и дѣтямъ побоевъ;

Подъ № 31—жалоба протопопа Селецкого на ксендза Лаврентія Заленскаго, который съ рапирою напалъ на него и приказалъ людямъ бить его плашмя саблями, терзалъ за бороду, волочилъ по землѣ и чуть было не убилъ до смерти, если бы не отняли его сбѣжавшіеся съ разныхъ сторонъ люди. Но есть также акты свидѣтельствующіе и о ненависти православныхъ къ уніатамъ. Такъ, подъ № 32 находится жалоба іеромонаха Палемона на *игумена Купятицкаго монастыря* и Каменецкаго войта о томъ, что они избили его, между прочимъ *и за то, что онъ, принявши унію, продалъ душу свою сатанѣ*; такой же актъ подъ № 102 объ убіеніи Яржинами и Брониковскими—священника Липицкой церкви и др.

Отъ второй половины XVII и начала XVIII сс. собственно къ православію относящихся актовъ, есть не болѣе пяти. Таковы акты: подъ № 62—*фундушъ Красинскаго* на часовню св. Стефана при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника; подъ № 109—этому же монастырю *привилегія Августа* III (1735);

Подъ № 133—*Коммиссарское опредѣленіе* по дѣлу между православнымъ Замуховецкимъ монастыремъ и Брестскими базиліанами, къ которымъ перешелъ бывшій игуменъ Замуховецкаго монастыря вмѣстѣ съ документами на фундуши послѣдняго.

Подъ №153—Привилегія Августа II-го *на свободное отправленіе православными своего богослуженія* и наконецъ его же Привилегія Замуховецкому монастырю на землю и мельницу.

Между актами, собственно относящимися къ уніи, есть достаточное количество такихъ, которые довольно ясно и отчетливо представляютъ не только истинныя намѣренія и цѣли латинопольской пропаганды, но и гоненія, которымъ подвергались православные. Наибольшее ихъ количество относится ко временамъ Яна Казиміра, Яна III и Августовъ II и III—королей польскихъ. Въ универсалахъ этихъ королей, дарственныхъ записяхъ и привилегіяхъ, есть также и прямыя намеки на существованіе нѣкогда церквей православныхъ, о которыхъ нѣтъ прямыхъ указаній въ актахъ, относящихся къ православію. Въ такой же мѣрѣ интересны и дарственныя записи—Сапѣговъ, Радивиловъ, Хржановскихъ и другихъ, составленныя подъ прямымъ вліяніемъ латинопольскаго прозелитизма. Главнѣйшіе изъ этихъ актовъ слѣдующіе:

Подъ № 34—Подтвердительная привилегія короля Михаила Венедикту Глинскому на Кобринскую архимандрію, которая начинается такими словами: „Янъ Казиміръ и проч. Передаемъ во всеобщее свѣдѣніе, что высокія достоинства ксендза Венедикта Глинскаго, его религіозность и соотвѣтственныя заботы о распространеніи уніи, заявленныя намъ сановниками, находящимися при особѣ нашей, заставляютъ насъ назначить ему Кобринскую архимандрію“ и т. д.

Подъ № 53—Судебное опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Кіевскимъ Колендою и Яномъ Вацлавомъ Глинскимъ и Кобринскими жидами—объ убіеніи послѣдними священника Балцевича, по которому это дѣло передается на судъ Римскаго папы.

Подъ № 58—замѣчательный универталъ Яна III-го, которымъ онъ созываетъ православное и уніятское духовенство въ Люблинъ для полюбовнаго между собою соглашенія, подъ угрозою однакоже конфискаціи имуществъ лицъ неявившихся. Актъ этотъ напечатанъ г. Кояловичемъ (Литовская церковная унія. Спб. 1859 т. II. стр. 424), но здѣсь онъ полнѣе.

Подъ № 58—Подтвердительная привилегія Яна III-го на фундушъ Королебродской церкви, въ которой прямо говорится, что таковой фундушъ назначается въ видахъ *пріувеличенія хвалы Божіей и распространенія уніи.*

Подъ № 61-мъ—Привилегія того же короля на Кіевецкую церковь, данная съ такою же цѣлью.

Подъ № 71—Фундушовая запись Карла Радивила Голешовской церкви, данная имъ въ видахъ совращенія въ унію: „чтобы предупредить зло, говорится въ этой записи, происходящее въ людяхъ отъ наклонности къ православію, которые, за неимѣніемъ собственной церкви, шатаются по сосѣднимъ церквамъ и монастырямъ православнымъ“....

Подъ № 74—Листъ короля Яна III Виленскому каштеляну, по жалобѣ епископа Заленскаго на Кобринскихъ мѣщанъ, переставшихъ вносить старые пожертвованія новымъ церквамъ уніятскимъ. Въ листѣ этомъ между прочимъ говорится: „*жаловался намъ Брестскій и Владимірскій епископъ* на всѣхъ мѣщанъ г. Кобрина въ томъ, *что они не только перестали вносить старые фундуши на церкви, перешедшія въ унію*, не смотря на то, что предки ихъ съ не запамятныхъ временъ соверша́ли въ нихъ всѣ свои религіозные обряды, но, *минуя оныя церкви, составляютъ по огородамъ какія-то поганскія копища и хоронятъ тамъ тѣла своихъ умершихъ;*“ этого мало: „вопреки декретамъ прежнимъ, они скрываются, ходятъ за церковными требами въ *схизматическій монастырь Лепесскій*, и такимъ образомъ не только наносятъ ущербъ хвалѣ Божіей, но подрываютъ еще и благоденствіе *старожитныхъ* церквей и каплановъ“. Король приказываетъ ему—карать всѣхъ таковыхъ самовольныхъ ослушниковъ наказаніями, изложенными на сей предметъ въ декретахъ и конституціяхъ прежнихъ.

Подъ № 85 — Фундушовая запись Карла Радивила на Харскую церковь. Въ записи этой между прочимъ говорится: „полагая первѣйшею своею цѣлью пріумноженіе хвалы Божіей и радуясь, что пресвитеръ мой *наитіемъ святаго Духа узналъ заблужденія схизмы* и пожелалъ присоединиться къ уніи, я Радивилъ, *по причинѣ исчезновенія прежнихъ фундушовыхъ записей отъ перемѣнчивости времени*, даю Харской церкви фундушъ новый....“ Далѣе назначаются къ этой церкви прихожане селъ Харсовъ и Липниковъ съ обязательствомъ—ходить непремѣнно въ эту церковь, подъ *строгими винами*.... Еще далѣе слѣдуетъ обязательство и епископу Владимірскому и наслѣдникамъ, чтобы они никогда не назначали сюда унита подозрительнаго, тѣмъ болѣе схизматика. Такая же запись Радивила находится и подъ слѣдующимъ № 86.

Подъ № 22 находится фундушовая запись Оземблоćскаго, войскаго Брестскаго воеводства, на церковь въ Тришинѣ съ обязательствомъ — каждую субботу, отправлять обѣдню *за души страждущихъ въ чистилищѣ*. Такая же запись есть и подъ № 101-мъ.

Подъ № 111-мъ—Универсалъ Августа II, которымъ онъ воспрещаетъ поставлять въ своихъ имѣніяхъ священниковъ греческаго исповѣданія помимо его воли.

Подъ № 119—Фундушовая запись Буховецкихъ Дядьковичской церкви, въ которой между прочимъ назначается *штрафъ въ 15 грошей* съ каждаго прихожанина, не явившагося въ церковь.

Подъ № 123-мъ—Постановленіе короля Августа III-го объ учрежденіи коммиссіи для разбора жалобъ между православными и уніятами. Важны въ этомъ актѣ два обстоятельства; *первое*—что коммиссія эта составлена была изъ лицъ римско-католическаго духовенства и свѣтскихъ; *второе*—что ей приказано было сообразоваться въ своихъ дѣйствіяхъ съ трактатами, заключенными съ Россіей. Повелѣніе же короля уніятамъ—перестать захватывать у православныхъ и церкви и фундуши—ясно указываетъ на существованіе таковыхъ захватовъ, хотя жалобъ объ этомъ

и не находится въ актовыхъ книгахъ. Очевидно, актъ этотъ обязанъ своимъ происхожденіемъ вліянію русскаго правительства. Послѣдовавшія за нимъ подтвердительныя привиллегіи этого же короля разнымъ уніятскимъ церквамъ, въ которыхъ между прочимъ упоминается и о фундушахъ нѣкоторыхъ церквей, существовавшихъ до уніи и бывшихъ конечно православными, ясно показываютъ въ какую сторону склонилось дѣло и какой результатъ былъ вышеупомянутаго постановленія. Таковы подтвердительныя привилегіи подъ №№ 124-мъ, 125-мъ, 126, 127. Въ предпослѣдней привилегіи т. е. подъ № 126-мъ подтверждаются между прочимъ и слѣдующія желанія и побужденія фундаторовъ Хржановскихъ: „нашедши (въ Реватичахъ) немало людей, насилу только умѣющихъ назвать себя христіанами, и немало такихъ, которые исповѣдуютъ старую вѣру Литовскую, вѣру несогласную съ уніей и проклятую“.... они Хржановскіе строятъ церковь и надѣляютъ ее фундушомъ съ обязательствомъ, *„чтобы священники каждое воскресенье поучали народъ и старались бы, по примѣру фундаторовъ своихъ, почти искоренившихъ уже эту старую вѣрку,—о совершенномъ уничтоженіи послѣдней“*.

Подъ № 130-мъ Фундушовая запись на Костенецкую церковь во имя пророка Иліи и *блаженнаго мученика Іосафата* (Кунцевича).

Подъ №№ 137 и 138—Права на приходы уніятскимъ священникамъ, данныя самимъ Августомъ III-мъ.

Подъ № 140-мъ—Фундушовая запись Матушевича на церковь въ Мотыкалахъ, въ которой между прочимъ требуется отъ священниковъ-уніятовъ, чтобы они, по требованію патроновъ, совершали церковныя службы и въ *праздники римскіе*, на что, впрочемъ, Кіевскій митрополитъ не далъ своего согласія.

Подъ № 151-мъ, приводится фактъ захвата крестьяниномъ Прокоповичемъ и фундуша и права на приходъ Тевелевской церкви съ цѣлью утвердиться въ ней священникомъ, помимо законныхъ претендентовъ, т. е. дѣтей священника.

Не менѣе важенъ также и помѣщаемый въ концѣ церковныхъ актовъ этого тома перечень церквей—конца XVII стол., бывшихъ въ предѣлахъ прежней Брестской епархіи, нынѣшнихъ губерній—Гродненской и Сѣдлецкой. Изъ сличенія его съ количествомъ церквей, нынѣ находящихся въ нѣкоторыхъ мѣстностяхъ этой бывшей епархіи, оказывается, что осталось ихъ весьма немного.

Такъ въ городѣ Брестѣ въ настоящее время существуетъ только двѣ церкви: приходская св. Симеона и монастырь; въ прежнее время, по актамъ—было 12, въ томъ числѣ двѣ монастырскихъ и одна каѳедральная.

Въ Кобринѣ нынѣ двѣ церкви, по актамъ было 4.

Въ Пружанахъ нынѣ одна церковь, по актамъ было 3.

На той сторонѣ Буга въ нынѣшней Холмской греко-унитской епархіи въ м. Войнѣ (упоминаемой въ лѣтописяхъ подъ 1282 г.), нынѣ одна церковь и только 856 душъ уніатовъ, по актамъ было 4 церкви.

Въ мѣстечкѣ Коднѣ нынѣ одна церковь, по актамъ было 2.

Въ мѣстечкѣ Луковѣ нынѣ нѣтъ ни одной церкви, по актамъ было 2.

Въ Угровскѣ, прежнемъ городѣ и столицѣ епископа, теперь простое село съ 541 чел. жителей.

Во многихъ мѣстностяхъ совершенно нѣтъ церквей.

Изъ церквей нынѣшней Сѣдлецкой губерніи упоминается въ актахъ о 55, такъ что, изъ числа нынѣ существующихъ въ предѣлахъ нынѣшняго Бѣльскаго благочинія, пропущены въ актахъ только двѣ церкви.

Роспись эта составлена была по случаю свирѣпствовавшей въ концѣ XVII ст. моровой язвы. Пополняя свѣдѣнія о количествѣ русскихъ церквей вообще— и православныхъ и уніятскихъ, она въ тоже время показываетъ, что едва сотая ихъ доля сохранила свои привилегіи и фундуши, о которыхъ упоминается въ актахъ.

Нельзя также пройти молчаніемъ и тѣхъ слѣдовъ латино-польскаго вліянія, которые оно оставило послѣ себя въ названіяхъ именъ, фамилій и мѣстностей географическихъ, въ странѣ искони русской. Съ легкой руки его—Берестье стали называть въ актахъ *Бржесць*, Перемышль—*Пржемысль*, Холмъ—*Хелмъ*, Володава—*Влодава*, Новогородокъ—*Новогрудекъ*; такъ точно и названія фамилій: Радивилъ—*Радзивиллъ*, Ходковичъ—*Ходкевичъ*, Ивановичъ—*Яновичъ* и т. д. Эти ополяченныя названія, въ большинствѣ случаевъ, перешли теперь и въ самую жизнь.

Какъ къ настоящему III-му тому, такъ и къ прежнему II-му Коммиссія изготовила уже алфавитный указатель собственныхъ именъ и мѣстностей; но напечатаетъ его послѣ, т. е. по выходѣ въ свѣтъ Тома IV, которымъ закончатся акты Брестскаго гродскаго суда.

Что касается до актовъ гражданскихъ, то объ нихъ будетъ сказано въ предисловіи къ тому слѣдующему. Въ этотъ же томъ предполагается включить и акты еврейскіе; но можетъ быть они будутъ напечатаны и отдѣльно.

Вслѣдъ за выходомъ въ свѣтъ настоящаго тома, начнется печатаніе и *слѣдующаго;* матеріалы для него уже изготовлены. Одновременно съ нимъ будетъ печататься и *Ординація королевскихъ лѣсничествъ 1637 года*,—въ подлинникѣ и переводѣ съ польскаго на русскій языкъ.

Коммиссія приступила уже къ заготовленію матеріаловъ и для тома *пятаго*. Сюда, войдутъ акты Гродненскаго Гродскаго суда.

Предсѣдатель Коммиссіи *Я. Головацкій*.

Вильна, Мая 23-го дня, 1870 г.

I.

АКТЫ, ОТНОСЯЩІЕСЯ КЪ ИСТОРІИ ПРАВОСЛАВІЯ ВЪ СѢВЕРО-ЗАПАДНОМЪ КРАѢ.

1401 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 423—426.

1. Выпись фундушовой записи Владислава IV на Кобринскій монастырь Св. Спаса, выданная изъ Большой канцеляріи великаго княжества Литовскаго.

Княгиня Кобринская Өеодора, изъ дому Рогатинскихъ, супруга князя Ивана Семеновича Кобринскаго, въ 1401 году, по смерти своего мужа, въ исполненіе обѣта его, записала Кобринскому монастырю св. Спаса село Корчичи съ людьми и со всѣми данями—медовыми и грошовыми, двѣ вольныя корчмы въ Кобринѣ, десятину, десятую мѣрку ржи съ мельницы на рѣчкѣ Кобринкѣ и десятую копу ржи и ярового хлѣба съ Кобрина. Въ 1512 году запись эта подтверждена была королемъ польскимъ Сигизмундомъ первымъ. Владиславъ IV, въ 1634 году подтверждая его привилегію, присовокупляетъ, что игуменъ Кобринскій утверждаетъ также, что съ давнихъ временъ къ этому фундушу приданы: земля пашная въ Именинѣ, два человѣка,— одинъ въ Кустовичахъ, а другой въ Шиповичахъ, часть лѣсу Костреевскаго, небольшая мельница на рѣкѣ Шевнѣ, два ведра меду съ Данковичъ, небольшая бортная земля въ Шерчевѣ, а съ Соболевыхъ двѣ полти (сало), стоимостію въ 3 гроша.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Мая тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто енералъ его королевское милости воеводства Берестейского Янъ Аменинскій, екстрактъ зъ канцеляріи Большой великого князства Литовского вписанья въ немъ листу, фундушу светое памети небощика наяснѣйшого Владислава четвертого, короля его милости Польского, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выражоной выданый, ку актикованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Владиславъ четвертый, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій Жомойтскій, Мазовецкій, Инфлянтскій, Швецкій, Кгодскій, Вандальскій дѣдичный король. Ознаймуемъ тымъ листомъ нашимъ, кому о томъ вѣдати належитъ. Былисмо прошени о выданье зъ книгъ канцеляріи нашой Большое великого князства Литовского екстрактомъ справы нижей выражоное, которая се въ книгахъ светобливое памети королевое ее милости Боны нашла, въ тые слова писаная: Попы Рускіе (sic) игуменъ Кобрынскій Спаскій Васьянъ положилъ фундатъ княгини Ивановое Кобрынское Өедоры на манастыръ Светого Спаса Кобрынскій, и при томъ положилъ потверженье короля его милости Жикгимонта на паркгаминѣ зъ печатью прибитою, который фундатъ и тое потверженье господарское слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: Листъ княгини Ивановое. Во имя святыя Троицы. Се я княгини Ивановая Семеновича Кобрынская Өедора, дочка пана Рога-

тинского. Што былъ мой мужъ, князь Иванъ Семеновичъ Кобрынскій, небощикъ, змыслилъ былъ со мною и хотѣлъ былъ записати десетину къ манастыру, къ Светому Спасу и къ Кобрыню, ино онъ небощикъ, князь Иванъ Семеновичъ, мужъ мой, зъ свѣта того изшолъ, а тое десетины не поспѣлъ записати; и зходечи зъ того свѣта, князь Иванъ небощикъ, мужъ мой, говорилъ намъ и казалъ записати по души своей къ манастыру Святому Спасу въ Кобрыни—село Корчичи и зо всими дачками, зъ медовыми и грошовыми, и зъ полюдьемъ, и зо всимъ зъ тымъ, што коли давали предкомъ нашимъ и напотомъ намъ самымъ; а двѣ корчмѣ вольвыхъ въ Кобрыни. Про то я не хотѣла есми положити того на мужа моего души и записала есми, подлугъ слова мужа моего, князя небощика умовы: десятину къ светому Спасу къ Кобрыню, и зъ млына, што на рѣцѣ на Кобринцѣ, десятую мѣрку отъ жита, десятую копу въ Кобрыни, и отъ ярины всякое—десятую копу у Кобрыни жъ; а записала есми по души моего мужа, небощика князя, подлугъ слова мужа своего, къ манастыру Светого Спаса двѣ корчмы вольныхъ у Кобрыни; а записала есми по души его князя небощика, подлугъ слова мужа своего, къ манастыру Светого Спаса въ Кобрыню село Корчичи, и зе всими доходы, и зъ данью и зъ полюдьемъ и зъ грошми, и зо всими тыми доходы, што коли предкомъ нашимъ тые Корчичане давали и намъ самимъ, а по тому игумену Спаскому Андрею и на потомъ иншимъ игуменомъ, которые коли будутъ служити у монастырѣ Светого Спаса въ Кобрыни,—ижъ бы себѣ держалъ попа, ижъ бы кождого дня не вмешкала Божая служба; а записали есьмо тые дѣла вѣчне и непорушне въ сій вѣкъ и въ будучій. А не вступатисе въ тые дѣла и иншому никому, што жъ есьмо записали по души князя небощика, мужа своего, къ манастыру Светому Спасу у Кобрыни; а хотя бы есть мѣлъ иншій вступати въ тые дѣла и той рушати нашъ записъ, тотъ ся разсудить со мною на ономъ страшномъ судѣ передъ Милостивымъ Богомъ. Богу нашому слава во вѣки вѣковъ. Аминь. Я, кнегини Ивановая Семеновича Кобрынская Өедора, для потверженья сего нашого листу и нашихъ сихъ записей, приложила есьми на то печать свою. А при томъ былъ господинъ отецъ нашъ, владыка Володимерскій и Берестейскій Васьянъ и панъ Левъ Боговитиновичъ, ключникъ Берестейскій, а панъ Завиша, дворенинъ королевскій, а бояре Кобрынскіе: панъ Михайло Дробишъ, а Мрочко и Некрашъ, намѣстникъ Кобрынскій, а Васько Дробишевичъ, а Мордвинъ Когановичъ. Записанъ у Кобрыни, Іюля десятыи день, въ лѣто 6909 (1401), индиктъ 9. А писалъ Иванко Петровичъ, писаръ кнегини Ивановое Кобрынское Өеодоры.

Жикгимонтъ, Божою милостью, и далѣй. Билъ намъ чоломъ игуменъ манастыра Светого Спаса съ Кобрыня Антоней Кризкій и вказывалъ передъ нами листъ записный небощицы кнегини Ивавовое Семеновича Кобрынскоe Өедоры. Въ томъ листу выписано, штожъ мужъ ее, князь Иванъ Семеновичъ, съ того свѣта сходечи, приказалъ ей записати по души своей къ церкви Божьей, а къ монастырю Светого Спаса, въ которой же церкви тѣло его лежитъ: село зъ людьми, на имя Корчичи, а двѣ корчмѣ въ мѣстѣ Кобрынскомъ, а десятую мѣрку со млына, который то млынъ на рѣцѣ на Кобрынцѣ, а съ пашни Кобрынское и зъ жита и зо всихъ яринъ десятую копу. И билъ намъ чоломъ, абысмо ему на то дали нашъ листъ и потвердили бысмо то симъ нашимъ листомъ на вѣчность. Ино мы,

зъ ласки нашое, подлугъ того листа княгини Ивановое, на то дали ему сесь нашъ листъ и потвержаемъ то симъ нашимъ листомъ къ церкви Божой вѣчно: маетъ онъ и повиненъ будетъ игуменъ Светого Спаса тое вышреченое село Корчичи и со всими людьми того села, а двѣ корчмѣ въ мѣстѣ Кобрынскомъ и мѣрку, што зо млына, и зъ службами и поплатки, и зъ данью грошовою и медовою, и съ землями пашными и бортными, и съ сѣножатьми и со всимъ по тому, какъ ся тые люди и земли зстародавна въ своихъ границахъ маютъ, водлугъ того, какъ выписано въ листѣ княгини Ивановое Семеновича Кобрынское. А на твердость того и печать нашу казали есьмо приложити къ сему нашому листу. Писанъ въ Краковѣ, подъ лѣто Божого Нароженья тысеча пятьсот двانадцатого, мѣсеца Октебра пятый день, индиктъ первый. При томъ былъ воевода Кіевскій, подканцлерій нашъ, панъ Юрій Миколаевичъ Радивилъ; панъ Стабарскій, кухмистръ, намѣстникъ Утенскій; панъ Петръ Олехновичъ; Богушъ Боговитиновичъ, маршалокъ, писаръ, намѣстникъ Довкговскій; Копотъ Василевичъ, писаръ.

Тотъже игуменъ Кобрынскій повѣдалъ, ижъ зъ вѣковъ еще до того фундату надано на тотъ манастырь Светого Спаса: землю пашную уво Имениńѣ; человѣка въ Кустовичахъ, а другого въ Шиповичахъ; а лѣсу Кострееского за граними; а суботника у Брилеви и млынецъ на Шевни рѣчцѣ, который мелетъ одно по весни, коли вода бываетъ; а двѣ ведрѣ меду зъ Данковичъ и землицу бортную на Шерчеви; а у Соболевыхъ двѣ полци, которыхъ даютъ одно три гроши.

А такожъ мы господарь, на прозьбу стороны потребуючое, тую справу въ сесь нашъ листъ вписавши, екстрактомъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать четвертомъ, мѣсеца Августа четвертого дня выдаемъ; а на большую вагу сего печать нашу великого князства Литовского къ сему листу нашому притиснуть казали есьмо. Писанъ у Варшавѣ. У того листу его милости печать великая великого князства Литовского притисненая, а подписъ руки тыми словы: Альбрихтъ Станиславъ Радивилъ, канцлеръ великого князства Литовского; Францишекъ Долматъ Исайковскій, секретарь его королевское милости. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верху мененую ку активованью даный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1465 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1503.

2. Дарственная запись княгини Уліаны Кобринской Петро-Павловской церкви въ г. Кобринѣ на людей и земли.

Княгиня Кобринская Ульяна Семеновая вмѣстѣ съ сыномъ своимъ княземъ Иваномъ Семеновичемъ пожаловала священнику церкви Святыхъ Апостоловъ Петра и Павла людей въ Кобринѣ и земли, со всѣми ихъ доходами, пашнями, десятинами, засѣвами и со всѣмъ тѣмъ, что издавна къ этой церкви принадлежало, при прежнемъ священникѣ Петровскомъ, по имени Исаакѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego osmego, miesiąca Decembra dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow-

skim, łowczym i podstarościm sądowym zawoiewodztwa Brzesckiego, stawaiąc personalnie wielebny oyciec Michał Prokopowicz, prezbiter cerkwi Kobrynskiey pod tytułem świętych apostołów Piotra y Pawła, przywiley, alias prezentę, na pargaminie, na ćwiartce, przy wiszącey na zielonym iedwiabiu pieczęci woskowey, na rzecz w nim niżey wyrażoną, ruskiemi literami pisany, sobie służący y należący, ad acta podał, cuius tenor sequitur talis: Я, княгини Семеновая, Ульяна Кобрынская, и съ сыномъ своимъ Иваномъ княземъ Семеновичемъ, жаловали есьмо и дали слузѣ нашому, на имя Іудѣ: у Кобрыни на городи—церковь святыхъ апостолъ Петра и Павла, зо всими доходы и съ приходы, и зо всими пашнями, и съ десятинами, и зъ засѣвы, и съ тыми со всими, како же было передъ тымъ, по старому слушало ко церкви святыхъ апостолъ, при старомъ попѣ Петровскомъ, на име Исацѣ. Также дали есьмо и со всимъ и съ тымъ, и съ поемщиками, и съ осѣдками, и съ роспусты, якожъ то десятиннику Богдану и дѣтемъ его—вѣчно, никимъ же непорушно и нами. А хто потомъ порушитъ сей нашъ вапись, разсудитьсе предъ Богомъ. А про лѣпшое свѣдоцтво и твердость, печать свою привѣсили есьмо,—за его намъ службу, понеже и услуговался служачи у князя моего и у насъ. А при томъ были добрые люди королевые бояре: Олександро Ходковичъ, Тышко братъ его, Еліокимъ, князь Корецкій, бояринъ; а къ тому бояре наши Кобрынскіе и Грушевскіе: Іосифъ Верещака, Данило, воевода Грушовскій, и Петръ, бояринъ Грушовскій, Ходко Евсеевичъ, Глядъ, братъ Ходковъ, Сенько Приступчичъ, Александръ Ильичъ, а еще дворяне и мѣщане. А писанъ въ Кобрыни, въ лѣто шесть тысячи девятьсотъ семдесятъ третего, кругъ слонца первого а луны девятьнадесятого, индикта тринадцатого, мѣсеца Февруарія девятьнадцатого, на серкизной недѣли. Аписалъ Сенько дьякъ княгининъ Серговичъ. Który to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1485 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 789—792.

3. Духовное завѣщаніе священника Брестской церкви во имя св. мучениковъ Сергія и Вакха.

Нафанаилъ Фазалеевичъ, священникъ церкви св. мучениковъ Сергія и Вакха, предоставляя дѣтямъ своимъ Сергію и Марку и женѣ своей Маріи Любковнѣ право отдавать въ аренду покупную землю въ г. Брестѣ, на Русской улицѣ, принадлежащую къ Космо-Деміянской церкви, завѣщаетъ первымъ, чтобы они старались возвратить церковь св. мучениковъ Сергія и Вакха, которую построилъ Иванъ Иваницкій, пригласивъ его въ ней священствовать, а нынѣ, выгнавъ его оттуда, продалъ ее врагамъ («противникамъ св. креста»); въ случаѣ же, если сыновья его не будутъ объ этомъ пещись, передаетъ это дѣло Кіевскому митрополиту и епископу Владимірскому Ѳеодосію, а преемниковъ своихъ, въ случаѣ неисполненія его воли, обѣщаетъ призвать къ суду Божію. Храненіе фундуша, равно какъ и все свое достояніе, жену и дѣтей поручаетъ митрополиту. Подъ клятвою анаѳемы проситъ положить во гробъ къ себѣ настоящее свое завѣщаніе и свою ставленую грамоту, и похоронить себя въ Косьмо-Демьянской церкви подъ иконою Спасителя.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Марца пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость отецъ

Лаврентей Лазаровичъ, писаръ капитулы Берестейское, тестаментъ остатнее воли его милости отца Нафанаила Фалалеевича, священника церкви светыхъ мучениковъ Сергія и Вакха, мурованой, на Нѣмецкой улицѣ будучое, Берестейское, въ справѣ и рѣчи нижей менованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: «Во имя Отца и Сына и Святого Духа. Аминь. Я грѣшный и недостойный рабъ Божій ерей Нафанаилъ Фалалеевичъ, попъ святыхъ мученикъ Сергія и Вакха церкви мурованое Берестейское, на Нѣмецкой улицѣ стоячой, сію грамоту смертельную многогрѣшною рукою моею списалъ я, сходячи зъ сего свѣта. Подаю духа моего въ руки Бога Всемогучого, а тѣло мое грѣшное земли, а такъ все распоряжаю: дѣти мои, Сергій и Марко, на грунтѣ томъ купномъ, на Руской улицы свято-Козмо-Демянской, и зъ женою моею Маріею Любковною, зоставати мають; а тые сынове мои повинни будуть доходити тоей церкви святыхъ мученикъ Сергія и Вакха, которую былъ змуровалъ панъ Иванъ Иваницкій, а мене, слугу Божого, до ней затягъ, а теперь, не ведле закону нашого Греческого и правилъ Святыхъ Отецъ, мене отгналъ отъ ней, а противникомъ Креста Святого запродалъ. А если бы сынове мои, Сергій и Марко, не мѣли доходити; тогды его милости отцу митрополитѣ Кіевскому а пастыру моему Володимерскому Феодосію вручаю, абы тая церковь, запроданая противникомъ Божіимъ, освобожена была; а если бы по смерти моей того учинити не восхотѣли, тогды позываю пастыровъ моихъ на судъ Божій. Жоны моей и дѣтей моихъ прошу, абы сей позовъ написаный, заровно зъ грамотою становленою, до гробу моего, подъ клятвою—анаөема, вложили. Фундушъ тоей церкви господину отцу митрополитѣ полѣцаю; а все собраніе мое домовое жонѣ и дѣтемъ моимъ отказую; на погребеніе тѣла моего копъ сорокъ; которое то тѣло мое погребено быть маетъ въ церкви светыхъ безмѣзникъ Козмы и Демьяна, подъ лѣзне (sic) иконы светого Спаса у Руской улицы. Аще большъ зостанетъ на долгахъ, тое жона моя зъ дѣтьми память за душу мою за тое отправити повинни будутъ. Писанъ сесь тестаментъ подлѣ Божого Нароженья тысеча чотырисотъ осимьдесятъ пятого, мѣсеца Априля двадцать третяго дня, индикта пятого. У того тестаменту, при печатяхъ притисненыхъ, подписъ рукъ тыми словы: Нафанаилъ Фалалеевичъ, попъ церкви святыхъ мученикъ Сергія и Вакха, рукою власною; печатаръ того тестаменту Иванъ Цетнаръ, мѣщанинъ и райца Берестейскій, рукою своею; печатаръ того тестаменту Григорій Ивановичъ, бурмистръ Брестскій, рукою своею; печатаръ того тестаменту Иванъ Ламборскій, писаръ мѣскій Брестскій. Который же тотъ тестаментъ, черезъ особу верху мененую ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1500 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2341—2348.

4. Подтвержденіе фундушовой записи Павломъ Ивановичемъ Сапѣгою, данной отцемъ его на Коденскую церковь во имя св. Архангела Михаила.

Къ Павлу Ивановичу Сапѣгѣ, владѣльцу м. Кодня, королевскому маршалу, явились—бургомистръ Василій Малеваный, всѣ ратманы, мѣщане «святого греческаго закону», вмѣстѣ со священникомъ Коденской церкви Киприаномъ, и заявили ему, что отецъ его Иванъ Семеновичъ Сапѣга, предложилъ имъ построить въ Коднѣ церковь. Когда церковь была построена, тогда, поставивъ въ ней первымъ священникомъ Θеодора, онъ записалъ ей слѣдующій фундушъ: отъ каждаго Коденскаго мѣщанина священнику съ каждой уволоки—по копѣ ржи; уволоку земли, пол-уволоки около Ханковскаго кута и лугъ въ Добрынѣ, который записали Стратецкіе люди; въ другомъ мѣстѣ лугъ въ сугранѣ (въ смежности), и въ третьемъ мѣстѣ въ Щенятинѣ, записанный Охчинскими людьми. Но такъ какъ листъ этого фундуша былъ утраченъ священникомъ Θеодоромъ, то по просьбѣ бургомистра, всѣхъ ратмановъ, мѣщанъ и нынѣшняго священника Киприана, онъ, Павелъ Ивановичъ Сапѣга, возобновляетъ его и подтверждаетъ.

Roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego pierwszego, miesiąca Iunii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi y przede mną Janem Beklewskim, podstarościm Brzesckim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Piotr Theodorowicz Zawadzki, prezbiter cerkwi mieyskiey Kodeńskiey, założenia świętego Michała Archanioła, ten list wieczysty fundusz od kolatora święotey pamięci iw. imci pana Pawła Iwanowicza Sapiehi, dziedzica Kodeńskiego, marszałka hospodara króla y wielkiego xiążęcia iegomościa Zygmunta, dzierżawcy Bracławskiego, antecessora, in vita szczęśliwie zostaiącego iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kodniu, Olszanach y Czornobylu Sapiehi, woiewody Trockiego, na cerkiew wyż pomienioną, przy pieczęci sygnetowey y z podpisem ręki, antiquitus ieszcze w roku tysiąc pięćsetnym, miesiąca Iula dziesiątego dnia nadany, ruskim pismem pisany, na rzecz w nim niżey wyrażoną, ku aktykowaniu taraz de novo do xiąg grodzkich Brzesckich podał, który wpisuiąc w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma. Во имя Божее станься. Я Павелъ Ивановичъ Сопѣга, дѣдичъ Коденскій, маршалокъ господаря короля и великого князя его милости Жигимонта, державца Брацлавскій, чиню и объявляю знаменито тымъ моимъ листомъ, хто на него посмотритъ, альбо чтучи его услышитъ, нынѣшнимъ и потомъ будучимъ, кому потреба будетъ вѣдать. Пришедши передъ мене бургомистръ мой Коденскій, именемъ Василій Малеваный, со всѣми райцы и мѣщаны мѣста Коденского, закону нашого святого греческого, съ попомъ мѣйскимъ Коденскимъ святого Михаила Архангела, Киприяномъ, и повѣдилъ, што отецъ мой небощикъ, панъ Іоанъ Семеновичъ Сопѣга, воевода Подляскій, маршалокъ и секретарь господаря короля его милости, державца Брацлавскій, игды осажовалъ мѣсто Коденское, дѣдицтво свое, въ той часъ росказалъ его милость мѣщаномъ всѣмъ закону греческого, абы збудовали въ мѣстѣ Коденскомъ церковь святого Михаила. Какъ же оные мѣщане, подае росказанья его милости такъ учинили, збудовали церковь, его милость отецъ мой встановилъ въ той церкви попа Федора и казалъ въ той церкви хвалу Божую мѣти, и надалъ его милость тымъ способомъ попа: кождый мѣщанинъ закону греческого Коденскій, хто бы волоку въ мѣстѣ мѣлъ, абы попу копу жита съ волоки давалъ у осень, какъ пожнутъ збожа, и къ тому волоку его милость казалъ тому попу дати такою мѣрою, какъ мѣщане держали, и земли кутокъ съ

полъ-волоки, подлѣ Ханковскаго кута и сѣножатку въ Добрынѣ, што люде Страдецкіе дали, а другую на выходѣ, за мѣйскими волоками въ суграпъ, а третюю въ Щенятинѣ, що люде Окчинскіе надали, за его милости дозволеньемъ; и на то его милость и листъ свой тому попу Федору далъ былъ. Нижли мовили мнѣ попъ Кипріянъ нынѣшній и бургомистръ и всѣ мѣщане, ижъ тотъ небощикъ, попъ первый Федоръ, тотъ листъ стратилъ; и били мнѣ челомъ попъ Кипріянъ и бургомистръ и радцы и всѣ мѣщане мѣста моего Коденского закону греческого, абы я свой листъ тому попу Кипріяну на то далъ. И я, урозумѣвши рѣчь слушную и годную, справедливую, на тые всіи рѣчи верху описаные, даю тотъ мой листъ попу Кипріяну и по немъ будучимъ попомъ святого Михаила въ мѣстѣ моемъ Коденскомъ: маетъ попъ Кипріянъ и по немъ будучіе попове, съ кождое волоки у мѣщанина закону греческого, по копѣ жита брати, колько волокъ можетъ найбольшей быти, (бы Богъ далъ ихъ въ мѣстѣ волокъ мѣти до килька сотъ) съ тыхъ маетъ брать нынѣшній попъ и по немъ будучіе; волоку и кутокъ и сѣножати верху описаные держать и вживать, подлугъ того, яко первый вживалъ,—вольно и непорушно на вѣки вѣкомъ; службу Божую въ той церкви Божой маетъ служити, за предки и отца нашого души Бога молити, и за мое и дѣтей моихъ здоровье и всѣхъ православныхъ христіянъ Бога просити; а дѣтемъ и потомкомъ моимъ въ тое святое наданье святое Божое церкви ничимъ вступовати. И на то есьми попу Михайловскому Коденскому Кипріяну и по немъ будучимъ попомъ далъ сесь мой листъ, съ моею печатью, подписавши самъ своею власною рукою, и при томъ будучимъ: его милости братъ мой рожоный Фредрихъ Ивановичъ Сапѣга—воевода Подляскій, а сынъ мой Александръ и панъ Марко Зубрицкій—пушкаръ Берестейскій, муй добрій пріятель. Сталося и дано у дворѣ моемъ Дубенскомъ, подъ лѣтомъ Божого Нароженья тысеча пятьсотномъ року, мѣсеца Іюля десятого дня, индикта чтырнадцатого *). U tego listu wieczystego funduszu, przy pieczęci signetowey przyciśnioney, podpis ręki temi słowy: Павелъ Ивановичъ Сопѣга. Który że ten list wieczysty fundusz z podpisem ręki y przyciśnieniem pieczęci signetowey od świętey pamięci iaśnie wielmożnego ip. Pawła Iwanowicza Sapiehy, dziedzica Kodeńskiego, marszałka hospodara króla y wielkiego xiążęcia imci Zygmunta, dzierżawcy Bracławskiego, antecessora in vita auspicatissime zostaiącego ip. Kazimierza Władysława, na Kodniu, Olszanach y Czornobylu Sapiehi, woiewody Trockiego, antiquitus ieszcze w roku tysiąc pięćsetnym, miesiąca Iula dziesiątego dnia, na pomienioną cerkiew dany, służący, teraz de novo przez osobę wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

*) Индиктъ показанъ невѣрно: долженъ быть—третій.

1521 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 265—266.

5. Вводный актъ во владѣніе церковнымъ имуществомъ священника Опольской церкви Игнатія Сергѣевича.

Иванъ Сопоцько, протопопъ Володавскій и Брестскій, настоятель Руденскій, Вонискій, Предмейскій, Шерешевскій и Свято-Спаскій Брестскій, пріѣхалъ, по повелѣнію Владимірскаго и Брестскаго епископа, въ церковный домъ священника Игнатія Сергѣевича, для врученія ему вводнаго акта на приходъ Опольской церкви и на владѣніе церковными фундушами, которые состояли: изъ трехъ душъ крестьянъ и подъ ними—четырехъ съ половиною уволокъ земли,—для священника три уволоки, для дьячка—полторы. Кромѣ того, протопопъ Сопоцько передаетъ священнику Игнатію Сергѣевичу часовню, построенную во имя Честнаго Креста, вмѣстѣ съ принадлежащими къ ней фундушами, наданными ей Коптями. Фундуши эти: двѣ уволоки земли—одна въ с. Хоростычахъ, а другая въ с. Липовцѣ-Заростаѣ. Передаетъ также десятины съ цѣлой волости, т. е. съ селъ: Ополя, Русилъ. Грабовки, Мостовъ, Конючкова, Головни, Залеща, Калиновъ, Любичина, Хоростычъ, Зарайкова и Липовки,—отъ всѣхъ земель—съ каждой уволоки по копѣ ржи

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra siedemnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodstwa Brzesckiego, comparens personaliter imci p. Andrzey Doroszeski, dokument seu podanie od w Bogu wielebnego imci xiędza Iwana Sopoćki, protopopy Włodawskiego y Brzeskiego, cerkwi Opolskiey y tamecznemu prezbiterowi służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Иванъ Сопоцько, протопопа Володавскій и Берестейскій, парохъ Руденскій, Вонискій, Предмейскій, Шерешевскій и Свято-Спаскій Берестейскій, року Божого Нароженья тысеча пятьсотъ двадцать первого, мѣсеца Генваря двадцатого дня. Пріѣхавши я, вышемененый Иванъ Сопоцько, протопопа Володавскій, по велѣнію его милости епископа Володимерского и Берестейского, въ обитель священника, именемъ отца Игнатія Сергіевича, ку поданью, то есть, интродукціи всей парохіи церкви Опольской, и всей, яко се въ себѣ маетъ, обители вышемененому отцу, отъ начальника моего; сему же то все здавши обрады церковные, которые ширей въ визитахъ суть описаные, потомъ же обитель бардзо зруинованую, презъ долгій часъ безъ пастыря церкви святой; трехъ подданыхъ фундушовыхъ, мѣшкаючихъ въ селѣ,—Ополю реченомъ, по серединѣ села; аще же люди презъ великое повѣтріе вымерли, еднакъ ихъ убогое забудованье позостало,—поля оромые, неоромые и сѣножати, то есть, подъ вышемеными поддаными церкви Опольской: волока одна кгрунту оромого, въ трехъ полѣткахъ, со всѣмъ, яко се въ собѣ маетъ; кромѣ той волоки надто двѣ волоки, въ трехъ полѣткахъ, попу той церкви наданыхъ; при сихъ же подданыхъ полуволокъ единъ на дьяка, по серединѣ села Ополя, въ тріехъ полѣткахъ; сего же всего грунту церковного менуется—волокъ полчварты. А тые всѣ волоки, такъ церковные, яко тежъ и дьяка тоей церкви, къ сему же и подданыхъ, до сей же церкви належачихъ, незасѣяные жаднею пашнею. Окромѣ того, подаю каплицу въ селѣ Хоростычи семужъ отцу Игнатію Сергіевичу фундаціи ихъ милости пановъ Коптіовъ; при ней же и волокъ двѣ грунту, надлежачихъ до той же каплицы храму заложенія Чесного Креста. Которые волоки лежатъ,—одна въ селѣ Хо-

ростытей, а другая въ селѣ, реченомъ Липовцу—Зоростаю, обѣдвѣ несѣяны, и десятины до церкви вышемененой Опольской съ цѣлой волости, то есть: съ селъ Ополя, Русилъ, Грабовки, Мостовъ, Канючковъ, Головна, Залеща, Калинки, Любичина, Хоростытей, Загайковъ и Липовки, со всихъ грунтовъ служныхъ и чиншовыхъ, которые только въ селахъ знайдуются, съ каждой волоки по копѣ жита, десятины до церкви Опольской давати маютъ и повинны будутъ. Що я, вышемененный, ствержаючи, рукою власною подписалъ и печать свою притиснулъ.— U tego dokumentu przy pieczęci aktora podpis ręki w te słowa: Иванъ Сопоцкій, протопопа Володавскій, рукою власною. Który to dokument ruski, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1574 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 1863—1864.

6. Изрекательная запись священника Брестскаго Моисея Исаковича о томъ, что епископъ Владимірскій и Брестскій Өеодосій не занималъ у него никакихъ денегъ.

Моисей Исаковичъ, священникъ Брестскій Космо-Демьянской церкви, по посвященіи своемъ, будучи у епископа Владимірскаго и Брестскаго Өеодосія въ Бистовѣ, просилъ у него билета на проѣздъ; но какъ въ этомъ мѣстѣ не было при епископѣ писца и послуги, то онъ снялъ перстень, далъ его священнику Исаковичу съ тѣмъ, чтобы онъ отнесъ его писцу для приложенія печати къ билету. Между тѣмъ Исаковичъ прежде, нежели занесъ къ писцу печать, припечаталъ ею пять пергаменныхъ бланковъ, будто бы на разные случаи, которые могли бы съ нимъ встрѣтиться въ дорогѣ. Межъ тѣмъ спустя годъ, дошло до свѣдѣнія епископа, что у священника есть бланки на пергаминѣ и что между ними находится росписка епископа, будто бы онъ занялъ у Исаковича сто копъ грошей, которые, если онъ самъ не уплатитъ, обязываются уплатить его родственники. Священникъ Исаковичъ сознавался, что у него были пергаменные бланки, положительно отвергаетъ, что епископъ никогда не занималъ у него денегъ, и если окажется такого рода росписка, то онъ подвергается всей строгости суда.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Нонбря питого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писаръ капитулы Берестейское, листъ записъ отъ небощика отца Мойсея Исаковича, священника Козьмо-Демьянского Берестейского, его милости отцу епискому Володимерскому и Берестейскому, на речь въ немъ ныжейменовануюданый и належачій, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Я Мойсей Исаковичъ, попъ Козьмо-Демьянскій Берестейскій, сознаваю то самъ на себе, коли есми совершався у попы у Володимери, у его милости освещенного киръ Феодосія, епископа Володимерского и Берестейского, то пакъ за прозьбою моею и великимъ докучаньемъ его милости о листъ вольный, подорожный; а на тотъ часъ будучій его милости у Бистови, одно самъ безъ писаря и безъ хлопца, на тотъ часъ и папиру при собѣ не мѣвъ, его милость сбываючи мене отъ себе, далъ мнѣ, Мойсею вышемененому, знявши зъ руки сегнетъ свой, и казавъ дати писарови, щобъ притиснувъ печать къ листу моему, о которого есми просивъ. То пакъ я, Мойсей, несучи до писара того секгнита, по притисненіи есми тымъ секгнитомъ его милости мамрамовъ пять для пригодъ подорожныхъ, гдѣся трафитъ ѣхати куды, то въ тотъ часъ на тотъ обычай и на-

пишу, такъ есми гадаючи, мамрамы вытисневъ. Его милость владыка довѣдался того вже въ рокъ, што въ мене мамрамы есть и дано его милости справу, такъ ижъ якобы я, попъ Козьмо-Демьянскій, мѣлъ писати на тыхъ мамрамахъ, якобы его милость владыка позычивъ у мене самъ на потребу свою сто копъ грошей, або колько и описатися, если быхъ я ему не отдалъ, то мають ему дѣти и потомки мои отдати. А такъ я, Мойсей, вызнаваю самъ на себе, если отъ мене повстануть листы съ тыхъ мамрамовъ якіе кольвекъ на его милость владыку Володимерского и Берестейского отца Феодосія, або на его дѣти и потомковъ на позычанье, або на заставу, або якимъ кольвекъ обычаемъ показаны листы при животи его милости, то я маю первей самъ, такъ великую, якъ въ листѣ было бъ описано, суму грошей вины на кождый врадъ, до которогобъ мѣвъ позывати, заплатити; а если бымъ я не мѣвъ чимъ вины заплатити, або власного сего моего рукописанія листа запрѣтися, то я самъ себе описую, ведлугъ статуту, яко здрайцу и подступника его милости отца владыки и потомковъ его милости, а врадъ кождый маетъ отъ всего его милости, самого и потомковъ его милости, вольнымъ вичне учинити, а на мене вси шкоды и наклады его милости отцу владыцѣ, або дитемъ и потомкомъ его милости на слово милости ихъ безъ жадной присеги сказавши, мене ихъ милость горломъ, яко зрадцу а подступника ихъ милости, во всемъ томъ выдать маеть и якъ ихъ милости воля зо мною будеть, што хотечи чинити, а я вжо вичне и дити мое всего того и ничого жадной речи искати не маю и вѣчное молчанье о всемъ противъ ихъ милости мѣти виненъ буду. И на томъ есми его милости отцу владыци, дитемъ и потомкомъ его милости, давъ сей мой листъ, писанный властивой руки моей. А для лѣпшого свѣдомья и твердости просивъ есми его милости пана Павла Оранского о печать а другого пана Василья Каплю, мѣщанина Володимерского; ихъ милости на чоломбитье мое такъ добре учинили, къ сему моему листу и печати свои приложили. Писанъ у Володимери, року Божого тысеча пятьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсеца Мая двадцать четвертого дня.— Который же тотъ листъ записъ, при двохъ печатяхъ старосвѣцкихъ притисненыхъ, черезъ особу верхменованую ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1577 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 1679—1680.

7. Судебное опредѣленіе по дѣлу Пружанскаго священника и Пружанскихъ мѣщанъ.

Пружанскій священникъ Тимоѳей Ѳедоровичъ приносить въ судъ жалобу на Николая Зубовскаго и Яна Ставецкаго и всѣхъ Пружанскихъ мѣщанъ о томъ, что они запрещаютъ пріѣзжимъ людямъ торговать у церкви Св. Духа во время ярмарокъ на Рождество Христово и Св. Спаса. Обжалованные мѣщане показали, что такой безпорядокъ, которымъ нарушается благочиніе и тишина церковнаго богослуженія, противорѣчитъ старинному городскому обычаю и прямымъ постановленіямъ королевскихъ ревизоровъ; въ потвержденіе чего и указали на подлинные листы князя Малхера Гедройтя, Жмудскаго епископа, и Яна Палускаго Довгерда, королевскаго маршалка, подкоморія Ошмянскаго, данные въ 1577 году 20 Іюня. Въ листахъ этихъ прямо говорится, чтобы во время праздниковъ Св Троицы и Рождества Христова не производить торговъ около вышеномянутой церкви, а дѣлать это на обычномъ торговомъ мѣстѣ. Судъ рѣшилъ дѣло согласно представленіямъ мѣщанъ.

Лѣта Божого Нароженья 1582, мѣсяца Іюля 11 дня.

Передо мною Остафьемъ Воловичомъ, паномъ Виленскимъ канцлеромъ Ве-

ликого Князства Литовского, старостою Берестейскимъ и Кобринскимъ, жаловалъ попъ Пружанскій Тимофей Федоровичъ на мѣщанъ Пружанскихъ Миколая Зубовского а Яна Ставецкаго и на всихъ мѣщанъ тамошнихъ, ижъ дей они забороняють и закликати на ринку кажуть, абы пріѣжіе и тамошніе люди при церкви его светого Духа не торговали и до церкви хвалы Божое слухати не ходили часу ярмарковъ святъ роковыхъ на Божое Нароженье и светого Спаса о святкахъ. А Зубовскій и Ставецкій, самъ отъ себе и отъ мѣщанъ Пружанскихъ, чинечи отпоръ, повѣдили, ижъ дей мы никому не заказуемъ и закликати ото не кажемъ, жебы люди до церкви для фалы Божее ходити не мѣли, только абы дей часу тыхъ ярмарковъ мененыхъ торговъ собѣ тамъ передъ его церковью на передмѣстью не уживали и переказы мѣсту его королевское милости надъ звычай давный и надъ постановенье ревизоровъ его королевское милости тотъ попъ торгами незвыклыми не чинилъ, и показали листъ ревизоровъ его королевское милости князя Малхера Кгедройтя, бискупа Жомойтского, подъ печатью его, пана Яна Палуского Довгерда, маршалка его королевское милости, подкоморого Ошменского, подъ датою року семьдесятъ семого, мѣсеца Іюня двадцатого дня, въ которомъ описано застановенье тыми словы: Ижъ мають ярмарки по старому завжды, яко передъ тымъ бывали, въ мѣстѣ самомъ быти, то есть, о светой Тройцы и о Святкахъ. А такъ при той церкви тые ярмарки нехай справованы не будуть, а фалы Божее вольно будетъ кождому до церкви ходити слухати, а ярмарковати на звыкломъ торгу. А такъ я, выслухавши обѣюхъ сторонъ а присмотрѣвшисе тому листу пановъ ревизоровъ его королевское милости мененыхъ, заховалемъ мѣщанъ Пружанскихъ при томъ постановенью ревизорскомъ, кгдыжъ торги всякіе не мають быти нигдѣ, одно въ мѣстѣ. А ведже для фалы Божое до тое церкви помененое часу тыхъ святъ роковыхъ не маеть быти боронено людемъ тамошнимъ и обчимъ ходити, одножъ передъ обѣднею, абы не смѣли торговати и шинковъ жадныхъ, медомъ, пивомъ и кгорѣлкою не мѣли; ажъ по фалѣ Божей, по обѣднѣ торговати мають на звыкломъ мѣстцу, въ рынку, а не на предмѣстью, яко у постановенью ревизорскомъ омавяетъ. Што для памети до книгъ кгродскихъ староства Берестейского есть записано.

1577 г.

Изъ книги за 1577—1580 годы, стр. 1632—1634.

8. Жалоба священника Демьяна Семеновича вмѣстѣ съ посвидѣтельствованіемъ вознаго объ учиненныхъ ему побояхъ земяниномъ Рафаломъ Ленковичемъ Непокойчицкимъ.

Земянинъ Брестскаго воеводства Аврамъ Васильевичъ Непокойчицкій (по всей вѣроятности православный) приноситъ жалобу на земянина Рафала Ленковича Непокойчицкаго (который, какъ видно по самому имени, былъ католикъ), что онъ на дорогѣ напалъ на священника Демьяна Семеновича, только что вышедшаго изъ церкви послѣ заутрени, избилъ и изранилъ его; о чемъ слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго

Лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Іюля 28 дня.

Писалъ и присылалъ до враду господарского староства Берестейского

до мене, Павла Секлецкого, городничого замку господарского Берестейского, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкаго въ одъѣханью пана Малхера Райского, подстаростего Берестейского, зоставленого земенинъ господарскій повѣту Берестейского панъ Аврамъ Васильевичъ Непокойчицкій, жалуючи и оповѣдаючи, ижъ дей дня нынѣшнего, на датѣ вышейпомененого, въ недѣлю, попъ дей его имѣнья Непокойчицкого Демьянъ Семеновичъ рано, скоро дей послѣ завтреви, вышедши съ церкви, пошолъ дей быдлъ за быдломъ своимъ, дорогою добровольною, и будучи дей ему еще неподалеку дому своего, то панъ дей земенинъ тогожъ повѣту Берестейского Рафалъ Ленковичъ Непокойчицкій, самъ особою своею, зъ слугами и помочниками своими, оного дей попа его, перенемши на дорозѣ добровольной, збилъ и зранилъ. Которого если бы дей онъ панъ Аврамъ, послышавши крикъ и воланье зъ двора своего, съ челядью прибѣгши, не ратовалъ, знать бы дей его тамъ здоровья позбавилъ, што дей то заразъ онъ, панъ Аврамъ, людемъ добрымъ, сусѣдомъ околичнымъ, оповѣдалъ и на огледанье бралъ зъ уряду возного повѣту Берестейского Яна Поплавского, который, чого свѣдомъ будучи, до книгъ дня тридцатого Іюля созналъ, ижъ дей за освѣтченье пана Аврама Непокойчицкого видѣлъ дей у попа его Непокойчицкаго рану кривавую, одраную на губѣ верхней, а другую на горлѣ подъ бородою. Которое дей збитье помененый попъ передъ нимъ, возныйъ, мѣнилъ собѣ быти учиненое отъ Рафала Ленковича Непокойчицкого. А при немъ дей, возномъ, были стороною Кондратъ Микитичъ а Янъ Петровичъ, бояринъ его милости пана Яна Гайка, каштеляна Берестейского. Которое жъ оповѣданье пана Аврама Непокойчицкого, также и сознанье возного помененого, есть до книгъ кгродскихъ староства Берестейского записано. (Писанъ у Берестьи.

1577 г.

Изъ книги за 1738 годъ стр. 1507.

9. Коммиссарское опредѣленіе по дѣлу священника церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла въ Кобринѣ.

Малхеръ князь Гедроть, Жмудскій епископъ, Янъ Палускій Довкгидъ, королевскій маршалокъ, Ошмянскій подкоморій, Немоноитскій староста, заявляетъ, что во время объѣзда для ревизіи предсталъ передъ нимъ священникъ церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла Семенъ Ѳедоровичъ и просилъ его отпустить дерево изъ королевской Кобринской пущи для возобновленія устарѣвшей и разваливающейся церкви. Признавая эту просьбу вполнѣ основательною, князь Гедроть разрѣшилъ ему отпускъ потребнаго количества казеннаго лѣса на построеніе новой церкви. Кромѣ того священникъ Семенъ Ѳедоровичъ жаловался князю на Кобринскаго лѣсничаго Павла Верещаку за то, что тотъ отказывается дать на церковь медовую дань въ десять саковъ, которую, по завѣщанію основателей церкви, князей Кобринскихъ, изстари ей давали всѣ лѣсничіе; для большей убѣдительности, онъ представилъ и самую привилегію князя Кобринскаго Семена, гдѣ именно утверждена эта медовая дань.
Князь Гедроть призналъ жалобу священника основательною и далъ ему свой подтвердительный листъ.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego osmego, miesiąca Decembra dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie ikmości grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stawaiąc personalnie wielebny oyciec Michał Prokopowicz, prezbiter cerkwi Kobrynskiey pod tytułem świętych Apostołow Piotra y Pawła, dokument na rzecz w nim

niżey wyrażoną, sobie dany y służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, cuius tenor sequitur talis: Мальхеръ Князь Гедроть, зъ ласки Божей бискупъ Жомойтскій, Янъ Палускій Довквидъ, маршалокъ Е. К. мсти, подкоморій Ошменскій, староста Немоноитскій. Будучи мы одъ его королевское милости до добръ господарскихъ въ воеводствѣ Берестейскомъ на ревизію высланый, ставши повѣдилъ передъ нами священникъ Кобринскій церкви заложенья святого Петра и Павла Семенъ Федоровичъ, ижъ церковь тая св. Петра и Павла продавна есть будованья и за непоправленіемъ, ижъ ни отъкуль на поправу тоей церкви дерева достити не можетъ, уже ся троха не повалила, а лѣсничій дей Кобрынскій съ пущи брати забороняетъ, и проситъ насъ, абыхмо ему на будованье новое церкви съ пущи господарское Кобрынское дерева брати, поколь церковь збудуетъ, дозволили. А такъ мы, видечи въ томъ быти речь слушную и пристойную и зважаючи того, абы за господарское здоровье и за королевую ей милость въ той церкви Господа Бога прошоно было, позволили есьмо тому священнику Семену Федоровичу съ пущи господарское Кобрынское за вѣдомостью лѣсничого Кобрынского, поколь оный священникъ тую церковь знову збудуетъ и гараздъ направитъ, доброволне дерево брати, чего ему лѣсничій, ани осочникъ боронити не маеть. Ку тому жаловалъ тотъ же священникъ намъ святого Петра Семенъ Федоровичъ на лѣсничого Кобрынского пана Павла Верещаку о то, которую дань медовую саковъ десять еще съ наданья князей Кобрынской на тую церковь Божую заложенья светого Петра лѣсничіи вси прешлые давали, а той дей лѣсничій панъ Павелъ Верещака за вряду своего тотъ медъ десети саковъ до той церкви Божей давати, не рознати для чого, не хочетъ, и показалъ предъ нами привилей князя Семена Кобрынского, подъ печатью его даный, въ которомъ пишетъ, ижъ збудовавши церковь святого Петра и надавши на тую церковь немало къ тому тую десять саковъ меду всимъ лѣсничимъ Кобрынскимъ на потомъ будучи съ пущи Кобрынское выдавати на кожый годъ велитъ. А такъ мы, бачачи въ томъ быти речь слушную и пристойную, а къ тому безъ шкоды скарбу его милости господарское, казалисмо тому пану Павлу Верещацѣ, лѣсничому Кобрынскому, тую десять саковъ меду на тую церковь святого Петра на кождый годъ выдавати, ведлугъ второго заставенья нашого привилея князя Семена Кобрынского, на тую церковь наданого, и напотымъ будучіе лѣсничіи Кобрынскіе заховалися и тотъ медъ споляа, по десяти саковъ, до тоей церкви выдавати маютъ. И на тое мы тому священнику дали тотъ нашъ листъ подъ нашими печати. Писанъ въ Кобрынѣ, року отъ Нароженья Сына Божого тысича пятьсотъ семьдесятъ семого, мѣсяца Іюля семого дня. U tego instrumentu komissarskiego podpis temi słowy: Malcher Gedrot, biskup Żomoytski, komissarz Ian Pałusky Dowkwyd, marszałek ikmści., podkomorzy Oszmianski, starosta Nemonoytski. Ktory to takowy instrument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, że wszystko w nim inserowaną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty i wpisany.

1582 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 1948—1953.

10. Заявленіе епископа Кирилла Терлецкаго, подкрѣпленное свидѣтельствомъ возного, объ ограбленіи церкви Св. Духа въ Пинскѣ подстаростимъ Пинскимъ княземъ Львомъ Войной Воронецкимъ.

Земянинъ Иванъ Өедоровичъ Велятичъ отъ имени епископа Пинскаго и Туровскаго Кирилла Терлецкаго представилъ въ судъ жалобу на князя Льва Воронецкаго, Пинскаго подстаростія, о томъ, что по наущенію и насланію послѣдняго его слуга Матвѣй Богатко Макаровичъ, съ многими единомышленниками, около сорока человѣкъ, напалъ на домъ Св. Духовской церкви въ г. Пинскѣ, избилъ протопопа Луку Ивановича и его жену, выгнавъ ихъ изъ дома, а дѣтей ихъ побросалъ черезъ заборъ, за тѣмъ ограбилъ церковь, отрубилъ стоявшій на ней крестъ, забралъ три колокола, чашу, кресты, евангеліе, свѣчи и престолъ, ободралъ ризы съ иконъ и забралъ многія другія вещи, и все это отправилъ въ Пинскій замокъ къ князю подстаростію Воронецкому. Епископъ, осмотрѣвъ и описавъ вмѣстѣ съ вознымъ все случившееся, просилъ Воронецкаго принять и записать въ книги заявленіе вознаго, но Воронецкій отказался его принять. Тогда возный Козляковскій представилъ свое заявленіе въ Брестскій гродскій судъ. Кромѣ вышепрописаннаго въ заявленіи этомъ помѣщено объясненіе самого епископа, обращенное лично къ Воронецкому. Епископъ объясняетъ, что новокрещенный Пинскій еврей, по имени Митрофанъ въ знакъ благодарности Просвѣтителю Богу, записалъ въ пользу духовенства свой домъ и плацъ въ г. Пинскѣ, на что представилъ особый дарственный листъ въ Пинскій судъ За свой добрый поступокъ онъ удостоился благоволенія короля, который особымъ листомъ далъ знать князю Збаражскому, воеводѣ Браславскому и Пинскому старостѣ, чтобы онъ не дѣлалъ никакихъ взысканій съ помянутаго дома и плаца. Когда многіе евреи, узнавъ объ этомъ, стали изъявлять желаніе принять св. крещеніе и просили объ этомъ епископа, тогда, для большаго удобства, онъ перестроилъ домъ окрещеннаго еврея Митрофана на церковь во имя Св. Духа и поставилъ въ ней вышепомянутаго протопопа Луку Ивановича, при которомъ и случилось вышеописанное нападеніе. Описавъ подробно это разбойничее дѣло, епископъ проситъ кн. Воронецкаго возвратить всѣ церковныя вещи и домъ, при чемъ показалъ ему королевскую привилегію на домъ и плацъ. Князь Воронецкій отвѣтилъ епископу, что онъ сдѣлалъ нападеніе по приказанію Браславскаго воеводы и ничего не возвратитъ изъ побраннаго имущества.

Лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ восемьдесятъ второго, мѣсеца Августа двадцать семого дня.

Пришедши на врадъ его королевское милости до замку Берестейского, до мене Павла Секлицкого, городничого Берестейского, въ тотъ часъ будучого на мѣстцу врадовомъ одъ ясневельможного пана его милости, пана Виленского, земенинъ его королевское милости повѣту Пинского, панъ Иванъ Федоровичъ Велятичъ оповѣдалъ именемъ его милости епископа владыки Пинского и Туровского Кирила Терлецкого, ажъ дей въ року теперешнемъ осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, служебникъ князя Льва Войны Воронецкого, подстаростего Пинского, Матфей Богатко Макаровичъ и зъ иншими многими слугами его а помочниками своими, за власнымъ дей росказаньемъ и насланьемъ того князя Воронецкого, подстаростего Пинского, пришедши моцно, кгвалтомъ до дому Митрофана Аврамовича Волчковича, жида новохрещоного, лежачого въ мѣстѣ Пинскомъ, на улицы Жидовской, гдѣ церковь збудована, протопопу, на имя Луку Ивановича, и жону его збили и змордовали и отъ всее маетности ихъ, которую они въ томъ дому въ схованью мѣли, съ того дому прочъ выгнали и дѣти черезъ тынъ выкидали и три звоны, завѣшоное подлѣ церкви спустивши и крыжъ на церкви вробленый, ку потѣшѣ поганьской а посмѣянью хрестіянству, по самый жолобъ одтявши, и иные речи многіе церковные, яко келихъ, хрестъ, книги, евангеліе за сребромъ, свѣчи и престолъ, олтарь Божій, ободрали и многіе речи побравши до замку дей Пинского, до него подстаростего, одпровадили. И жгды дей о то владыка Пинскій, оповѣдаючи до замку Пинского, яко на врадъ его королевское милости, на онъ же часъ приходилъ, маючи при

собѣ возного повѣту Пинского Семена Борисовича Козляковского, просячи подстаростего Пинского, абы тое оповѣданье записано было. Нижли дей князь подстаростій того оповѣданья его не приймовалъ и до книгъ записывати не казалъ, и што дей ему передъ тымъ возным и передъ шляхтою повѣдилъ и чого тотъ возный въ той справѣ, за освѣдченьемъ владыки Пинского, свѣдомъ будучи, то все на квитѣ подъ печатью и съ подписомъ руки своее тутъ до враду его королевское милости принесши, при оповѣданью мененомъ, очевисте сознал; которое сознанье и квитъ его на врадъ поданый, въ словѣ до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Я Семенъ Борисовичъ Козляковскій, возный повѣту Пинского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, бралъ мене, возного, на справу свою его милость отецъ Кирилъ Терлецкій, епископъ Пинскій и Туровскій, на огледанье въ дому Митрофана Аврамовича Волчковича, жида новокрещенного, лежачого тутъ въ мѣстѣ его королевское милости Пиньскомъ, на улицы Жидовской, побранья при церкви, которая на томъ дворѣ поставлена была, моцно трохъ звоновъ и стетья на той церкви и взятья крыжа, такъже побранья речей церковныхъ и маетности поповской. А такъ въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня быломъ въ томъ дворѣ Митрофана Волчковича и за оказываньемъ, а отъ слуги его милости отца епископского пана Гаврила Кольчицкого видѣломъ тамъ на томъ дворѣ, подлѣ церкви въ трохъ столпахъ стоящихъ звоны три завѣшоные и при мнѣ, возномъ, оные звоны побрано и до замку отвезено; а на той церкви, которая въ томъ дому стоитъ, на верху крыжъ деревяный при жолобѣ стятый и съ тое церкви знятый. Имѣнилъ передо мною, возным, тотъ слуга его милости отца епископовъ панъ Гаврило Кольчицкій и при немъ будучій Лука Ивановичъ, протопопъ Пинскій свето-Дускій, ижъ дей и на той церкви крыжъ стяли и взяли, и речи церковные, келихъ зо всими потребами, евангеліе, сребромъ оправленое, позлотистое, кресты, престолъ и олтарь Божій облупили, ризы, книги, свѣчи и вси наклады церковные побрали слуги пана подстаростего и до замку все отпровадили. Также и маетности того священика, который въ томъ дому неподалеку тое церкви, на одномъ плацу поселеный, стоялъ, нашедши моцно, кгвалтомъ забрали, служебника его милости князя Льва Войны Воронецкого, тамошнего подстаростего Пинского, за власнымъ росказаньемъ и насланьемъ его милости князя Льва Войны Воронецкого, пана своего, Матвѣй Богатко Макаровичъ и зъ иными многими помочниками, которыхъ было большей сорока человѣка зъ розными бронями. А скоро, по томъ огледанью моемъ, тогожъ дня мѣсеца Августа двадцатого дня, въ року теперешнемъ тысеча пятьсотъ осмьдесятъ второмъ, его милость отецъ Кирилъ, епископъ Туровскій и Пинскій, со мною, возным, и зъ иншими многими людьми зацными самъ ходилъ до замку, до его милости князя Льва Войны Воронецкого, подстаростего Пинского, и знашодши его милость въ замку его королевское милости Пинскомъ, вчинилъ оповѣданье очевисто тыми словы, мовечи: Оповѣдаю дей передо мною, же подстаростій Пинскій, што въ року теперешнемъ осмьдесятъ второмъ, подданый его королевское милости жидъ мѣста Пинского, Мошко Аврамовичъ, а теперь по крещенью новоназваный Митрофанъ, самъ присмотревшисе писму светому и узнавши быти Господа нашого Іисуса Христа за прав-

дивого Сына Божого, на окупенье грѣшныхъ зосланого, съ тымъ умысломъ своимъ отворившисе явно, просилъ дей мене, Кирила епископа, абы его въ законъ светый хрестіянскій, водлугъ обраду церкви греческее охристилъ. И на знакъ того таковобо щирого умыслу своего, будучій побожностью порушоный, по доброй воли своей далъ, даровалъ и на вѣчность записалъ домъ свой отчизный въ тамошнемъ мѣстѣ его королевское милости Пинскомъ лежачій, на улицы Жидовской, межи домами зъ одного боку отъ двора къ плацу брата его Іоска Волчковича, а другимъ бокомъ отъ пляцу Аврама Марковича, жидовъ Пинскихъ, ничимъ никому непенный, а ни заведеный, на што и листъ свой вызнаный подъ печатью и съ подписомъ руки своей, такъже подъ свѣдомомъ и печатьми людей добрыхъ, мнѣ далъ, и тотъ листъ записъ свой, ставши первей тутъ на врадѣ его королевское милости, въ замку Пинскомъ, передъ намѣстникомъ вашей милости, паномъ Ясманомъ Борисовскимъ, ставши, ку записанью до книгъ вызналъ и тотъ домъ въ моцъ и въ держанье мое, Кирила епископа, зо всемъ черезъ вижа замкового мнѣ подано и поступлено. А потомъ дей тотъ Митрофанъ и передъ господаремъ его милости ставши совналъ листъ свой, што его королевская милость, яко панъ хрестьянскій и побожный, взглянувши и тую справу его, яко тому Митрофану ласку его королевская милость показати такъ и тотъ записъ на домъ его при моцы зоставити и листомъ его королевское милости подтвердити, также особливый листъ его королевская милость до его милости князя Януша Корибутовича Збаразскаго, воеводы Браславского, старосты Пинского, Кременецкого, пана вышеймененого, о томъ розсказати и писати рачилъ, ижъ бы его милость тое воли и розсказанья его королевское милости ничимъ противенъ быти не рачилъ, съ которымъ дей ачъ быхъ вжо особу его милости найдовалъ, нижли дей про забаву его милость и бытность на послузѣ его королевское милости въ земли Московской до того борзо прійти не могучи, а найболѣй вѣдаючи и побожности его милости, ижъ его милость яко правый хрестіянинъ, вѣдаючи то, што не для жадного якого пожитку моего, только для розмноженья фалы Божое сталося. Гдѣ есть тое воли его королевское милости нарушать не рачилъ съ повинности моее и за великимъ всилованьемъ, набѣганьемъ и частыми мовами того самого Митрофана и иныхъ многихъ зацныхъ и посполитого народу людей, которые повѣдаючи, ижъ скоро одно тосе станетъ, а фала Божая въ томъ дому полнена будетъ, ижъ многіе жиды, видячи тановую ласку его королевское милости, которую ся тымъ Митрофаномъ его королевская милость показати рачилъ, покреститисе схотятъ; съ тыхъ причинъ вчинилосмъ то и въ томъ же дому водлѣ пристойности и обраду нашого закону, мѣсцъ обобравши, церковь светого Духа поставиломъ и потребами церковными осмотрѣвши обходъ зовсимъ крилосомъ моимъ вчинивши и для служевья въ той церкви и для старожитныхъ всихъ речей Луку Ивановича протопопу въ томъ дому мѣшкати зоставивши, службу Божую уставичне въ той церкви велѣломъ. То пакъ дей въ року теперешнемъ же осмьдесятъ второмъ, мѣсеца Августа двадцатого дня, служебникъ вашей милости Матфѣй Богатко Макаровичъ и инишихъ помочниковъ немало, такъ есми взялъ того справу, же за властнымъ росказаньемъ и насланьемъ вашей милости, княже подстаростій, пришедши моцно, кгвалтомъ и зъ иными многими слугами, вышейменеными, помочниками своими до того дому Митрофана, гдѣ церковь збудова-

на естъ, того Луку Ивановича протопопу и зъ жоною его збили и мордовали, и отъ всей маетности ихъ, которую они въ томъ дому въ схованью мѣли, съ того дому прочъ выгнали и дѣти черезъ тынъ выкидали, и три звоны, завѣшеные подлѣ церкви, спустивши и крыжъ на церкви вробленый нехрестіянски и несбожне, але знать ку потѣшѣ поганьской а посмѣванью нашому христіанству, по самый жолобъ оттявши и иные речи многіе церковные, яко келихъ, хрестъ и книги, евангеліе зо срибромъ, свѣчи и престолъ, олтарь Божій, одобрали и многіе речи побравши тутъ дей до вашей милости, до замку отнесли. И просилъ отецъ Кирилъ епископъ, абы тое оповѣданье его до книгъ кгродскихъ замку его королевское милости Пинского записано было и абы тые речи побраные засе ему поворочати велѣлъ, а воли его королевское милости не противечися, то водлугъ запису того Митрофана и потверженья его королевское милости, по першому зоставити рачилъ. Показалъ пану подстаростему владыка, его милость, привилей господарскій на тотъ пляцъ записаный на церковь съ привисистою печатью и съ подписью руки господарское и листъ господарскій съ подписомъ руки его королевское милости до его милости князя воеводы писаный, ижъ бы се въ тотъ домъ и пляцъ не вступовалъ; то пакъ князь подстаростій привилья и листа его королевское милости не приймовалъ и не читалъ, которого дей таковогo оповѣданья и мовенья его милости отца Кирила епископа его милость князь Левъ Война Воронецкій, подстаростій Пинскій, выслухавши, повѣдилъ тыми словы: „Я дей, отче Кириле епископе, тое таковое оповѣданье вашей милости слышу и до того ся самъ знаю, ижъ то слуги мое, за росказаньемъ моимъ, яко ты жалуешь, вчинили и звоны побрали; нижли дей записывати того не кажу, бомъ дей то вчинилъ за власнымъ росказаньемъ и писаньемъ его милости князя воеводы Браславского, пана моего, але записуй дей собѣ гдѣ хочешь.“ Которое таковое мовенье и отказъ его милости князя Льва Войны Воронецкого, подстаростего Пинского, его милость отецъ Кирилъ епископъ, мною возным и дворяниномъ его королевское милости, который на иншую справу его милости отца епископа отъ его королевское милости зосланъ былъ паномъ Яномъ Кишчичомъ и паномъ Станиславомъ Защинскимъ, земениномъ повѣту Пинского, также паномъ Купріяномъ, подпискомъ земскимъ повѣту Пинского, которые на тотъ часъ при мнѣ и при всей той справѣ были, освѣтчивши пошолъ оттоль прочъ. Которого того таковогo сознанья моего преречочный Семенъ Козляковскій, возный, даю ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ сесь мой квитъ зъ моею печатью и съ подписомъ руки моее. Писанъ у Берестьи. Которое жъ оповѣданье отца Кирила епископа Пинского и возного помененого сознанье до книгъ кгродскихъ староства Берестейского записано естъ. Писанъ у Берестьи.

1586 г.

Изъ книги за 1677—1679 г., стр. 213—218.

11. Фундушевая запись на Волчиницкую церковь во имя св. Николая и св. Георгія.

Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, съ женою своею Маріею построилъ церковь во имя св. Николая Чудотворца и св. великомученика Георгія въ селѣ Волчинцахъ, назначилъ на содержаніе священника три уволоки земли, вмѣняя ему въ обязанность, чтобы онъ и преемники его совершали богослуженіе на славянскомъ языкѣ, по обряду Греческому, и молились за него и за его усопшихъ предковъ. Кромѣ того онъ назначилъ отъ двора ежегодно давать десять мѣръ Брестскихъ ржи и сорокъ грошей польскихъ, за которые долженъ священникъ покупать для церкви вино, ладанъ, просфоры и свѣчи. Запись эта явлена первоначально въ актахъ Брестской капитулы, а перенесена въ гродскіе акты 1677 года.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ семого, мѣсеца Февраля петнадцатого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Веньденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто отецъ Петръ Банковскій, пресбитеръ Волчинскій, екстрактъ съ книгъ духовныхъ, въ речи въ немъ нижеймененой, перъ облятамъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаны: Вынисъ съ книгъ духовныхъ капитулы Берестейское: Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятьсотъ осмьдесятъ шестого, мѣсеца Октобра двадцать осмого дня, индикта шостого, до актъ подано, а въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семьдесятъ пятомъ, мѣсяца Ноябра третего дня вынято. Передо мною Томашомъ Корытинскимъ, протопресбитеромъ Берестейскимъ и Кобрынскимъ, Лаврентымъ Лазаровичомъ присяглымъ писаромъ и всимъ духовенствомъ капитулы Берестейское, ставши на врадѣ нашомъ духовномъ чесный отецъ Петръ Банковскій, пресбитеръ Волчинскій, жедалъ насъ, абысьмо книги судовые отворивши писарови нашому фундушъ славное памети его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринскаго, на церковь Волчинскую служачій, выдать повелѣли, который выдаючи слово въ слово такъ ся въ себѣ маетъ. Я Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, и зъ жоною моею Маріею, ознаймуемъ тымъ нашимъ добровольнымъ фундаційнымъ листомъ и вѣчистымъ записомъ, кому бы о томъ вѣдать приналежало, альбо чтучи коли слышать, теперь и на потомъ будучимъ всимъ людемъ, яко то вѣры Греческое, ижъ мы зобополне со женою своею, сподѣваючися ласки и милосердья Божого въ подешлыхъ теперь лѣтѣхъ нашихъ отъ Господа Вседержителя умыслили есмо въ маетности нашей, въ селѣ Волчинѣ церковь заложенья иже во светыхъ отца нашого Николая Мирликійского и светого великого мученика Христова Георгія уфундовати, а не розрываючи собѣ умыслу нашого ку душевному полезному спасенью, хотяще оного во второе страшное пришестіе Господа нашого Іисуса Христа получити, созвавши къ себѣ сусѣдъ нашихъ, съ которыми утворили есмо, найпервей: волокъ три во всѣхъ трохъ полѣткахъ, съ сѣножатями, навозами, огородами, яко ся тые волоки здавна съ помѣру своего въ собѣ мѣли и до сего дня маютъ; а особливе приселенье, гдѣ домъ священническій быть маетъ, близъ двора нашого Волчинского въ садомъ идучое доломъ, вземши отъ того жъ двора даже до мостка вширь, а вдолжъ

до гостинца Высоцкого между полемъ нашимъ дворнымъ. Тое все вылучивши на честь и на хвалу Господу Богу и оразъ въ честь и въ память вышописаныхъ святыхъ Божихъ, вымѣривши и отдѣливши церковь Божую уфундовали, до того на порядокъ церковный и обыходъ священническій съ пашни нашое дворное ничого большъ, только бочекъ десять жита мѣры Берестейское и грошей злотыхъ чотыридесятъ личбы и монеты польское, што рокъ давати мы сами и по насъ наступцы наши повинни будемъ, шчо священника Волчинского шчо рокъ доходити маеть, а священникъ за то въ церкви имѣти маеть вино, ладонъ, просфури и свѣчи и въ кождый тежъ ден за насъ и наступцовъ нашихъ, што середа молебенъ, а за змерлыхъ продковъ нашихъ що пятокъ и собота службу Божую за души ихъ отправовать доджен будетъ, благаючи Господа Бога во вѣчный онымъ покой. Также домъ священническій близъ церкви своимъ коштомъ побудовалисьмо и апаратъ весь, яко належитъ, ку той церкви съ книгами, зъ звонами справивши отдали есмо. И въ млынахъ нашихъ млыво вольное безъ мѣрки и въ бору нашомъ на опалъ древа священникови Волчинскому ничимъ не возбрано позволили есмо. За чимъ наставшій свещеникъ по свещенику однако словянскимъ языкомъ бы и въ познѣйшій вѣкъ, а по нихъ и наступцы ихъ, мають и повинни будуть, водлугъ обрядку вѣры Христіанское Греческое, въ вождое свято урочистое и въ недѣлю службу Божую отправовати, просячи Господа Бога за короля его милости, за всю речь посполитую и воя ихъ, туттежъ и за насъ самихъ и по насъ за наступцовъ нашихъ, поки есмо живы, а по смерти за души наши должны суть. Ку тому мають и ересь постерегать, абы подданые наши дѣти крестили, а сами безъ шлюбовъ не мѣшкали, хорые безъ сповѣди ихъ и причастія Тѣла и Крови Христовой съ того свѣта не сходили. Што вѣчне утвердивши, никому моци и владзы не зоставуемо, только до той церкви фундаціи нашой вѣчистой владыцѣ Володимерскому и Берестейскому и его капитулѣ; они, яко власные опекунове, моцью и повагою сее фундаціи нашое даною, мають и повинни будутъ всего того постерегать. Аще бы мы сами, альбо по насъ наступцы наши сего полнити не возхотѣли, або воли нашой выразной въ чемъ противитися мѣли, тогды его милость отецъ владыка съ капитулою своею мають того доходити. А за доистьемъ того тоежъ вѣчне и ненарушне мы сами и по насъ наступцы наши твердити обѣцуемъ подъ клятвою Божею анаѳема. Которую то фундацію на вѣчные часы стверждаючи при печати рукою ся своею и именемъ малжонки своей подписую. До которого то листу запису фундаціи нашое вѣчистое упросилемъ пановъ пріятель нашихъ о подписъ руки, которые на прозьбу нашу рачиля вдѣлать и къ сему листу руки свои подписали. Писанъ въ дворѣ нашомъ Волчицкомъ, подъ лѣто Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осмьдесятъ шостого; мѣсеца Мая девятого дня, индикта шостого. У того листу запису вѣчистой фундаціи подписъ рукъ тыми словы: Ярославъ Солтанъ, староста Остринскій, самъ отъ себе и именемъ малжонки моей рукою моею подписую. Устне очевисто прошоный печатарь до сего листу побожной фундаціи одъ его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринского, Янъ Война, рукою властною; устне и очевисто прошоный печатарь до сего листу побожной фундаціи отъ его милости пана Ярослава Солтана, старосты Остринского и паней малжонки его милости,

Гедеонъ Сума, рукою. Который же то листъ записъ вѣчистой фундаціи есть до книгъ духовныхъ принятъ и уписанъ. Съ которыхъ и сесь выписъ подъ печатью врадовою и съ подписомъ руки писарское честному отцу Петру Банковскому, презбитерови на сесь часъ будучому Волчинскому, есть выданъ. Писанъ въ богоспасаемомъ градѣ Берестью, року тысеча шестьсотъ семьдесять пятого, мѣсеца Ноябра третего дня. Въ того екстраксу, при печати притисненой, подписъ руки тыми словы: Отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писаръ присяглый капитулы Берестейское рукою. Который же то екстрактъ, перъ облятамъ презъ особу верхумененую поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1588 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 577.

12. Фундушовая запись воеводы Брестскаго Николая Сапѣги на Вышницкую церковь.

Николай Сапѣга, Брестскій воевода и Оршанскій староста, владѣлецъ Вышницкаго имѣнія, видя, что при Вышницкой церкви нѣтъ постояннаго священника, такъ какъ настоящій священникъ Өедоръ Григоровичъ, для приумноженія своихъ доходовъ, оставилъ эту церковь и занялъ другой приходъ въ Володавѣ, пригласилъ въ м. Вышницы постояннаго священника Өому Слабневича и передалъ ему и его потомству всѣ церковные фундуши, какъ то: въ Вышницкихъ городскихъ поляхъ князя Сапѣги двѣ уволоки земли, во всѣхъ трехъ перемѣнахъ, и домъ, въ которомъ жилъ прежній священникъ, со всѣми строеніями, плацами и фольварками. Кромѣ того всѣ Вышницкіе мѣщане и крестьяне и села Лусева и села Розвадовки обязаны давать съ каждой уволоки по полкопы ржи въ каждый годъ. Вся Вышницкая волость въ своихъ духовныхъ нуждахъ ни къ кому болѣе не должна обращаться, кромѣ священника Өомы, живущаго при Вышницкой церкви

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urzędzie JKmści grodzkim Bresckim przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Stefan Hryniewicki, prezbiter cerkwi Wisznickiey, fundusz teyże cerkwi od iw. im pana Mikołaia Sapiehi, woiewody Brzesckiego, nadany a przez iw. im. xięży biskupow, y iw. im. pp. Sapiehow aprobowany, na rzecz w nim niżey wyrażoną służący ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Миколай Сапѣга, воевода Берестейскій, староста Оршанскій. Ознаймую и чиню явно тымъ моимъ листомъ, ижъ я купивши имѣніе Вышницкое у его милости пана Андрея Сапѣги, воеводича Новгородского, его милости пана брата моего, а видечи въ томъ имѣніи въ мѣстѣ Вышницахъ, ижъ при церкви Божей уставичного попа не было, который попомъ былъ на имя Федоръ Григоровичь, влакомившисе на пожитки лѣпшіе, до Володавы прочь пошелъ, а церковь Вышницкую опустилъ и тамъ у Володавѣ мѣшкаючи хотѣлъ викарія при церкви Вышницкой ховати, а собѣ пожитки церкви Вышницкой на сторонѣ мѣшкаючи мѣти, что я обачуючи за неслушную речь, абы мѣлъ одинъ попъ двѣ церкви мѣти, отдаливши того попа, у Володавѣ мѣшкаючого, на имя Өедора Григоровича и потомки его отъ моей церкви и мѣти ихъ нигды не хотечи, а на томъ мѣстѣ ку церкви Вышницкой придалемъ попомъ, на имя Өому

Слабневича, видячи его быть на тотъ урядъ духовный человѣка годного, помнячи тежъ послуги его почтивои, которые онъ мнѣ отъ часу немалого чинилъ въ нѣкоторыхъ потребахъ моихъ дворныхъ, и на выхованьѐ тому попу при той церкви Вышницкой въ поляхъ мѣскихъ Вышницкихъ даю волокъ двѣ земли, во всѣхъ трехъ поляхъ, и домъ, въ которомъ тотъ попъ Ѳедоръ мѣшкалъ, со всимъ будованіемъ, плацы и фольварками отдаю ему Фтомѣ попу, съ которыхъ дву волокъ земли, съ дому плацовъ и фольварковъ мнѣ пану своему чиншу и озимы житное и овсяное и никоторыхъ податковъ иныхъ давати и платити до скарбу моего не будеть повиненъ; до того на выхованье томужъ попу Вышницкому подданые мое, мѣщане Вышницкіе и село Лунево, село Розвадовка повинны будутъ съ кождое волоки оселое, тяглое и чиншовое по пулъкопы жита въ кождымъ году по собѣ идучомъ давати. Такъ тежъ вся волость моя Вышницкая въ справахъ духовныхъ нигдѣ индей одно до того попа Вышницкого утекатися мають, при которой церкви тотъ попъ Фтома маеть мѣшкати и тыхъ всихъ пожитковъ уживати ажъ до живота своего и по немъ потомки его, который бы былъ годны того уряду духовного и кождые по немъ будучіе попы, а я вжо самъ и по смерти моей потомкове мои, помнячи на боязнь Божую, милуючи хвалу его святую, того надания моего отъ церкви Божое нарушати не мають; гдыжъ и я по смерти славное памяти его милости пана отца моего наданья вшелякого, такъ отъ церквей рускихъ, яко отъ костела римского не отдеймовалъ, але еще и овшемъ имъ придавалемъ на выхованье. И на то даю Фтомѣ попу Вышницкому тотъ мой листъ съ печатію и подписомъ руки моей власной. Писанъ въ Коднѣ, року тысяча пятьсотъ осмьдесятъ осмого, мѣсяца Септембра четвертого дня. U tego funduszu przy pieczęci po iedney stronie teyże pieczęci expressya takowa: рукою власною, a po drugiey stronie tey że pieczęci podpisy rąk takowe: A. Sapieha eps. Helena z Sołomerecza Sapieżyna Krayczyna W. X. Lit., pod pieczęcią zas approbaty róznemi czasy tak iww. biskupow ritus graeci jako iw. ipp. Sapiehow z podpisami rąk nastąpione takowe: Року отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсяца Іюня двадесятъ пятого дня, черезъ отца Клементія Слабневича презбитера Вышницкого, передъ нами епископомъ покладаны властію нашею пастерскою во всемъ ствержаемо, варуючи абы отецъ Андрей Дукальчикъ до церкви въ Розвадовей, заложоной ново поставленый презбитеръ въ десятины отъ подданыхъ тамошныхъ до церкви Вышницкой належачоей ніякоей перешкоды не чинилъ отцу Вышницкому, але овшемъ волокою собѣ позволеную живился онъ и по нимъ наступуючіи священницыРозвадовскіе. Іоанъ Патей епископъ Володимирскій и Берестейскій р. в. Бенедиктъ Гинскій епископъ ствержаю сей фундушъ, Леонъ Заленскій, Прототронiй епископъ Володимерскій и Берестейскій, ствержаю сей фундушъ, Леонъ Кишка, епископъ Володимирскій, сей фундушъ, и постановленіе о десятинѣ Розвадовской его милости Іоана Патея антецессора нашего, ствержаю. Данъ въ Купечовѣ, дня осмого Сентября, roku tysiąc siedmset iedynastego, po konfirmacyi ab antecessoribus meis y ia confirmuiąc tenże fundusz podpisuię się: Theofil Godebski b. W. y Brzes. dnia ośmnastego Julij roku tysiąc siedmset czterdziestego w Tryszynie dnia piątego miesiąca Czerwca roku tysiąc siedmset czterdziestego dziewiątego, ten fundusz od antecessorow naszych nadany cerkwi Wisznickiey approbuie wraz z synami me-

mi K. Sapieżyna w. B. Karol Sapieha syn starszy w. B. My Ignacy Sapieha, w. Mski. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty i wpisany.

1591 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 575.

13. Фундушовая запись Витебскаго воеводы Сапѣги на Вышницкую церковь.

Николай Сапѣга, воевода Витебскій, Велижскій и Суражскій староста, имѣя въ виду, что такъ какъ при церкви, въ его имѣніи Вышницахъ, по недостатку содержанія, нѣтъ постояннаго священника, то онъ, устраняя нынѣ это неудобство, востановляетъ постояннаго священника Ѳому Стаблевича, которому даетъ на Вышницкихъ поляхъ двѣ уволоки земли, а вдобавокъ къ нимъ еще въ Старой Клѣти четыре морга и въ Будищахъ четыре морга полей и лѣсовъ, равно даетъ ему домъ съ плацами, огородомъ и фольварками. Кромѣ того, онъ обязываетъ Вышницкихъ мѣщанъ и жителей села Лунева и Розвадовцевъ давать ему съ каждой уволоки земли по полкопы ржи, какъ это они давали изстари, при его отцѣ, а также не обращаться за духовными требами ни къ кому больше, кромѣ настоящаго священника.

Roku tysiąc siedmset sześdziesiąt pierwszego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter wBogu wielebny imci xiądz Stefan Hryniewicki, prezbiter cerkwi Wisznickiey, fundusz teyże cerkwi Wisznickiey od iw. im pana Mikołaia Sapiehi, woiewody Witebskiego, nadany, na rzecz w nim niżey wyrażoną służący, ad acta podał, który w słowo do słowa tak się w sobie ma. Миколай Сапѣга, воевода Витебскій, Велижскій и Суражскій староста. Ознаймую тымъ моимъ листомъ, ижъ въ имѣнію моимъ Вышничахъ вставычного попа не было, ни съ которыхъ иншихъ причинъ, одно для того, же выхованія слушного не мѣлъ; хотечи я порядокъ добрый застановити въ той церкви Божой, придалемъ попа, который бы уставне при тое церкви Божое мѣшкалъ и службу Божую отправовалъ, на имя Тому Стаблевича и на выхование ему придалъ въ поляхъ мѣсткихъ Вышницкихъ волокъ двѣ земли и до нихъ надатки въ одномъ мѣйсцу, въ Старой Клѣти, морговъ чотыри, а на другія поля въ Будыщчахъ на Купястомъ полѣ и дубровы морговъ четыри и домъ съ плацы, огородомъ и фольварки поповскими, кромъ жадного плату и подачки мнѣ пану его. Ку тому взявши певную вѣдомость отъ подданныхъ моихъ старыхъ мужовъ Вышницкихъ, же съ давныхъ часовъ за славное памети его милости пана отца моего подданные мои мѣщане Вышницкие и село Лунево и Розвадовцы съ кождое волоки попу по пулъ копы жита давали, что я хотечи его пильнѣйшимъ до службы Божое вдѣлати и теперъ ему придаю и позволяю брати съ кождое волоки съ тыхъ выжеймененыхъ съ мѣста Вышницъ и съ Лунева и Розвадовки тому попу моему по пулъ копы жита выберати, почавши отъ даты нижейописаное въ кождомъ по собѣ идучемъ року. Такъ тежъ подданые мои, вся влость Вышницкая, въ справахъ духовныхъ вшелякихъ не маються вдавати до иншихъ церквей посторонихъ, одно до церкве моей Вышницкое. Такъ тежъ позваляю ему, попу моему, для его властное потребы для молотія вшелякого сбожа въ дому мѣти одни жорны вольные. Кото-

рый попъ мой, при тое церкви мѣшкаючи, тое парафіи маеть уживать до живота его, и на то даю ему той мой листъ съ печатью моею и съ подписомъ руки моее власное. Писанъ въ Вышничахъ, лѣта Божого Нароженья тысяча пятьсотъ деветьдесятъ первого, Аугуста семого дня. U tego funduszu przy pieczęci in cera rubra wycisnioney expressia takowa: рукою власною, а na złożeniu tego funduszu inducta w te słowa: Anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die decima sexta Aprilis ad acta visitatorialia gnalia Brestens: est induct. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1592 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1599.

14. Фундушовая запись княгини Вишневецкой на Войскую церковь во имя Рождества Пресвятыя Богородицы.

Княгиня Александра Капустянка, Александровая Вишневецкая, объявляетъ, что ея дѣдъ князь Тимоѳей Капуста, староста Каневскій, записалъ Григорію Остафьевичу и Ипатію Смоленскому, священнику Войской церкви десятину отъ своихъ доходовъ, что отецъ ея князь Андрей Капуста, Брацлавскій каштелянъ, и мать ея Анна Шишковна утвердили эту запись за священникомъ Петромъ Григорьевичемъ и діакономъ Ипатіемъ Петровичемъ, присовокупивъ еще десятую копу съ дворной пашни и бочку пшеницы, которыя слѣдовали съ имѣнія Лясовичи. Подтверждая эти записи своихъ предковъ, княгиня записываетъ еще діакону Ипатію шесть копъ ржи съ фольварка Грищинскаго и проситъ, чтобы совершаемо было богослуженіе за души ея братьевъ, которые похоронены въ этой церкви, князя Филиппа, князя Ивана и княгини Марины Капустичей. Свой дарственный подтвердительный листъ она даетъ на сохраненіе священнику Ипатію, и проситъ своихъ братьевъ и сестеръ не нарушать ея записи. Но если ее нарушатъ ея собственныя дѣти, или кто нибудь другой, кому эта земля можетъ быть отдана въ аренду, принуждая священника къ несвойственнымъ ему послугамъ, а крестьянъ къ панщинѣ, то виновный платитъ штрафа королю 400 копъ грошей литовскихъ, и обиженной сторонѣ также 400 копъ. Кромѣ того, обиженныхъ проситъ обращаться къ покровительству князей Сапѣговъ и ея братьевъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Apryla dwudziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim województwa Brzesckiego, comparens personaliter im. xiądz Ignacy Konaszewski, fundusz od iasnie oświeconey xiężny ieymści Alexandry Kapuscianki Alexandrowey Wiszniowieckiey, na włok pięć y dziesięcine z gruntow dwornych cerkwi Woyskiey nadany, ad acta podał, który de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Богъ избра и освяти церковь свою, которую прагне абы на вѣки опущена не была,— я Александра Капусцянка, Александровая Вишновецкая, чиню вѣдомо нынѣшнего вѣку и на потомъ будучего людямъ симъ моимъ листомъ, хто бы его хотѣлъ читати, ижъ что напередъ за волею божею а по томъ за даньемъ ласки славное памети продковъ моихъ, небощика князя Капусты Тимофтія, старосты Каневского, дѣда моего, данное на землю съ десетиною отъ ихъ самихъ на церковь Божую Рождества Пречистыя Дѣвы Маріи, што они были надали отцу Григору Остафіевичу и Ипатію Смоленскому, священнику Войскому, до живота не нарушаючи тыхъ добръ уживати, а по животѣ того отца Григорія Остафеевича Ипатія Смолен-

ского, священника Войского, за даньемъ ласки небощика славное намети пана отца моего князя Андрея Капусты, каштеляна Брацлавского, старосты Овруцкого, а небожчицы матки моей княгини Анны Шишковны давное наданiе (wiersz cały zatarty y przez dawność wytarty) десятую копу съ пашни дворное, бочку пшеницы въ кождый рокъ съ гумна дворного отцу Петру Грегоревичу, отцу дiякону Патiю Петровичу Смоленскому. А по животѣ отца Петра Грегоревича я Александра Капустянка, Александрова Вишновецкая, маючи тую маетность отчистую и материнскую имѣнiе Лысовчичи и тое наданье продковъ моихъ вышмененныхъ, которое на церковь светое Пречистое надано было и теперь есть, а съ фольварку Грищинского шести копъ жита отцу Патiю надаю, а хотечи я, абы то не было нарушоно ни въ чемъ и не было отдалено отъ церкви Божой вѣчными часы тымъ листомъ моимъ ствержаю и змоцняю, и даю въ моцъ и держанiе отцу Ипатiю, священнику теперешнему Войскому и потомкомъ ихъ, абы хвалу Божую за души славное намети продковъ моихъ отправовали въ той церкви, гдѣ тѣло лежитъ тое славное памяти пановъ братьи моихъ милыхъ, князя Филипа, князя Ивана, княгини Марины Капустичовъ, не нарушаючи того наданья ни въ чемъ отъ церкви Божое Пречистое Дѣво-Марiи Рождества. А если бы тое маетности Лысовщицкое, лежачее въ повѣтѣ Берестейскомъ, сами не одержали, сынъ мой князь Адамъ Вишневецкiй, альбо дочка моя Евга Збараская, кому кольвекъ тую землю заставою пустили, альбо кому вѣчнымъ правомъ продали, а оныхъ заставники, альбо вѣчнымъ правомъ купивши, нарушивши оное наданiе, отъ церкви Божое отнявши, пети волоки земли и десятиню, десятую копу съ пашни дворное, отнявши на пожитокъ собѣ обернули, имъ самимъ и ихъ подданымъ кривду якую имъ учинили, высылаючи ихъ самихъ на послугу незвыклую, такъ же ихъ подданыхъ на панщизну, таковый маеть и повиненъ будетъ заруки платити на господаря короля его милости чотыреста копъ гроши литовскихъ, и сторонѣ укривжоной четыреста копъ гроши литовскихъ. А что се дотычетъ ухвалы сеймовое, то есть, побору до скарбу короля его милости съ одное волоки съ подданыхъ отдати, а чотыре волоки вольными чиню. А если бы тежъ отъ сусѣдовъ тое маетности имъ самымъ и ихъ дѣтямъ кривду якую чинивъ, а оный панъ тоей маетности доходити не хотѣлъ, маютъ ся утекати до вельможныхъ ихъ милости пановъ Сапѣговъ, подъ оборону пановъ братьи моихъ милыхъ, которая кольвекъ особа отъ ихъ милости позостане. Если бы тежъ кто склепъ розбити, взевъ хотечи собѣ тамъ и дѣти свое ховати, гдѣ тѣла лежатъ пановъ братьи моихъ Капустичовъ, повиненъ будетъ туюжъ сумму, семсотъ копъ гроши, платити. А вельможное ихъ милости панове Сапѣгове, наметаючи на церковь Божую и на ихъ самихъ, имъ справедливости доходити, паметаючи на церковь Божую и на ихъ самихъ яко слугъ церковныхъ. И на то я Александра Капустянка Вишневецкая дала есми предреченымъ особомъ сесь мой листъ подъ лѣто Божого Нароженiя тысеча пятьсотъ деветьдесятъ второго, мѣсеца Декабря третяго дня. А что се тычетъ въ томъ селѣ Войской при церкви божественной ярмарки два, то есть, Сошествiе святого Духа и Рождество Пречистое Дѣво-Марiи, отъ кождого шинку торговое на домъ поповскiй, дворъ въ тое се уступовати не маетъ, подъ заруками въ томъ листѣ моемъ вышеописаными. Писанъ въ Лысовщичахъ, року и дня вышеописанномъ. U

tego funduszu przy wyciśnioney pieczęci expressya w te słowa: власною рукою. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum jest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y zapisany.

1605 г.

Изъ книги за 1736—1741—1742 г., стр. 1291—1294.

15. Фундушевая запись Льва Сапѣги на церковь Виторожскую.

Левъ Сапѣга, великій канцлеръ великаго княжества Литовскаго, староста Слонимскій, Пернавскій и Могилевскій, соорудивъ новую церковь во имя св. Архангела Михаила, въ имѣніи своемъ Виторожѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, записалъ священнику этой церкви одну уволоку земли въ с. Виторожѣ. Кромѣ того, онъ обязалъ всѣхъ жителей Виторожской волости, вмѣсто десятины, давать священнику съ каждой уволоки по копѣ ржи въ каждый годъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Marca siodmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami staroscinskiemi, przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, stawaiąc personalnie wielmożny oyciec Jan Strusiewicz, prezbiter cerkwi Witorozkiey, dokument porusku pisany, dawny, iuż dużo nadwątlony idque fundusz przez iaśnie wielmożnego imć pana Lwa Sapiehę, kanclerza wielkiego w. x. Lit., Słonimskiego, Pernawskiego y Mohilewskiego starosty, cerkwi Witorozkiey nadany, na rzecz w nim niżey wyrażoną dany y służący, ad acta grodu Brzesckiego podał, ktory, z ruskiego pisma na polskie tłumacząc y w xięgi słowo do słowa wpisuiąc, tak się w sobie ma: Левъ Сапѣга, канцлеръ великого князства Литовского, староста Слонимскій, Пернавскій и Могилевскій. Ознаймую симъ моимъ листомъ всимъ въобецъ, кому бы то вѣдати належало, ижъ для розмноженья хвалы Пана Бога Всемогущаго, въ имѣнью моемъ Виторозкомъ, въ воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, при селѣ Виторожу збудовавши церковь новую, заложенія чудо святого Михаила Архангела, на тую церковь свещеннику, при ней мѣшкаючому, симъ листомъ моимъ надаю и фундую волоку одну земли въ селѣ Виторожу, межи инными волоками сельскими лежачими, до того и подданыхъ моихъ со всей волости Виторозкое, мѣсто десетины, съ кождое волоки по копѣ жита на годъ. И маетъ свещенникъ, при той церкви мѣшкаючій, теперешній, и на потомъ будучіе, тую волоку земли одъ всякихъ повинностій вольною на себе держати. До тогожъ въ кождый годъ, часу жнива, по копѣ жита съ кождое волоки у подданыхъ моихъ волости Виторозкое выбирати и на выживленіе свое оборочати вѣчными часы. А за мене, также за потомковъ моихъ, Пана Бога просити будутъ, подъ владзою а послушенствомъ старшихъ пастыровъ своихъ епископовъ Берестейскихъ. На томъ далъ свещеннику моему Виторозкому сей мой листъ подъ печатью и съ подписомъ руки моей. Писанъ въ Слонимѣ, лѣта Божого Нарожденья тысеча шестьсотного пятого, мѣсяца Мая одинадсятого дня. U tego funduszu przy pieczęci pokoiowey, na laku czerwonym wycisnioney, podpis ręki z inskryptio po niżey po polsku pisaną temi słowy: Lew Sapieha ręką własną swoią stwierdzam fundusz ten iasnie wielmożnego imci pana woiewody Wilenskie-

go teraz będącego do cerkwi Witorozkiey; Jerzy Uszak Kulikowski ręką własną. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażonego oyca prezbitera Witorozkiego, ze wszytką w nim inserowaną rzeczą, oczewisto ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesciańskiego przyięty y wpisany.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 383—384.

16. Осмотръ вознымъ пепелища Кобринскаго Спаскаго монастыря.

Жданъ Лясковскій, возный Брестскаго воеводства, представляетъ въ судъ свое заявленіе такого содержанія: въ присутствіи двухъ шляхтичей Григорія Славенскаго и Ивана Лѣсковскаго, по требованію священника сгорѣвшей церкви Свято-Спаскаго Кобринскаго монастыря, онъ, возный, былъ на мѣстѣ пожара, гдѣ, вмѣсто монастыря, церкви, всякихъ построекъ и служебъ, нашелъ пепелище, о чемъ и свидѣтельствуетъ своимъ квитомъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Іюня третяго дня.

Передо мною, Бенедиктомъ Буховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на врадѣ возный воеводства Берестейского Жданъ Лясковскій, очевисто признал квитъ сознанья своего о справѣ нижемснованой, который же за печатью и съ подписомъ руки своее и за печатьми стороны шляхты, при немъ будучое, ку записанью до книгъ гродскихъ подалъ, и такъ се въ собѣ маетъ: Я Жданъ Лясковскій, возный воеводства Берестейского, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ року теперешнего тысеча шестьсотъ двадцать перного, мѣсеца Мая двадцатого дня, маючи я при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, пана Григоря Славенского а пана Ивана Лѣсковского, съ которою то стороною шляхтою быломъ взятый въ справу свещенника светого Спаса монастыру Кобрынского отца Василья Есифовича на огледанье монастыра Кобрынского светого Спаса, которая церковь манастырь Кобрынскій светого Спаса зо всими апаратами церковными отъ замку Кобрынского зъ неякого непріятеля вѣчнымъ способомъ во всимъ дворомъ и будованьемъ дворнымъ, при тымъ монастыру будучомъ, згорѣло, гдѣ я, возный, съ тою помененою стороною шляхтою, за оказаньемъ жалостнымъ помененого отца Василья Есифовича, видѣломъ церковь светого Спаса монастыра Кобрынского до счатку згорѣлою и зъ звонницою и зо всѣмъ дворомъ и будованьемъ, при той церкви будучимъ, и только мѣсце и плацъ голый видѣломъ досчenту згорѣло. Што я, возный, съ тою помененою стороною шляхтою видѣвши, таковый жалобный припадокъ, на томъ далъ сесь мой квитъ ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подъ печатью моею и съ подписомъ руки моее и подъ печатьми тое стороны шляхты, при мнѣ будучое. Писанъ въ Кобрыню, року, мѣсеца и дня вышейписаного. Которое жъ то сознанье возного помененого до книгъ врадовыхъ есть записано.

1624 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2399—2409.

17. Фундушовая запись на монастырь св. Онуфрія въ селѣ Яблочинѣ.

Князь Александръ Пронскій, каштелянъ Троцкій, и супруга его Феодора Сангушковая подарили монастырю въ своемъ селѣ Яблочинѣ одну уволоку земли, которая должна принадлежать ему на вѣчныя времена. Кромѣ того, отъ первыхъ своихъ фундаторовъ и ктиторовъ св. обитель получила въ вѣчное наданье слѣдующее: сѣнокосы на р. Бугѣ, со всякимъ деревомъ, бортнымъ и небортнымъ; озера: Сосниникъ и Шкотное, затоки на р. Бугѣ, по имени Палавецъ, съ разными рыбными ловлями. Крестьяне Яблочинскаго двора не должны касаться этихъ озеръ, притоковъ, сѣнокосовъ и всякаго дерева. Помимо всего этого, монастырю слѣдуетъ отъ двора Яблочина ежегодная десятина: ржи 30 копъ, ячменя 20 копъ, пшеницы 20 копъ, гречихи 12 копъ, масла 3 фасіи, сыровъ 3 копы, а священнику одному сукня и шуба. Но Паисій Черковскій, епископъ Холмскій и Белзскій, видя, что на содержаніе монастырскихъ священниковъ крайне мало одной уволоки земли, равно и всѣхъ прочихъ доходовъ, просилъ лично Рафала Лещинскаго, воеводу Белзскаго, чтобы онъ прибавилъ еще земли на св. обитель. Лещинскій, находя просьбу епископа вполнѣ основательною, записалъ монастырю еще полъ уволоки пустой земли въ томъ же селѣ Яблочинѣ. Для вѣчнаго сохраненія всѣ эти фундаціи были вписаны епископомъ Черковскимъ въ напрестольное евангеліе Онуфріевскаго монастыря.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Iulii iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmći grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu przewielebny imć xiądz Ławrenty Korniłowicz, ihumen monasteru Iabłoczeńskiego ritus graeci, ten fundusz, służący monasterowi Jabłoczeńskiemu, pod tytułem świętego Onufrego zostaiący, ad akta grodu woiewodztwa Brzeskiego podał, którego tenor wpisuiąc w xięgi sequitur talis: Вписъ въ сію книгу напрестольную въ церкви светого преподобного отца Онуфрія въ Яблочинѣ. Перво, даючи право давное, наданое отъ первыхъ давнихъ ктиторовъ святое обители сей, святой памяти славной ей милости пани Богушовой, которая то пани Богушовая тую святую обитель святого Онуфрія въ добрахъ своихъ фундуючи, надать рачила. Которое право, такъ давное, яко и новое, выданное отъ слушное и годное памяти отъ вельможныхъ ихъ милостей княжатей Александра Пронского, каштеляна Троцкого, и малжонки его ей милости княжны Фтеодоры Сангушковны, пани Троцкое, дѣдички тыхъ добръ, также и то право, нوвонаданое отъ потомковъ ихъ милостей, отъ вельможныхъ ихъ милостей пановъ, его милости пана Рафала Лещинского, воеводы Белзского, и малжонки его ей милости пани, воеводиней, дѣдички тыхъ добръ, которые ихъ милость, его милость панъ воевода грунту оромого надали въ добрахъ своихъ, въ селѣ Яблочномъ. Которое наданье сталосе отъ ихъ милостей пана воеводы Белзского и малжонки его милости, за стараніемъ велебного въ Бозѣ отца Паисія Черковского, епископа Холмского и Белзского, настоятеля сея обители святое Яблоченское святого Онуфрія. Съ тыхъ причинъ тое право, давное и нановонаданое, для вѣчной и несмертельное памяти, велитъ его милость епископъ въ евангелію церковную на престолъ вписать. Которое право и фундуши, въ сію книгу вписуючи, слово до слова такъ въ себѣ имѣетъ: Року Божія Нарожения тысяча шестьсотъ двадцать четвертого, мѣсяца Мая девятого дня. Ясьневельможный его милость панъ Рафалъ Лещинскій, воевода Белзскій, будучи его милость въ маетности своей Володавѣ, добръ лежачихъ въ воеводствѣ Берестей-

скомъ, тогожъ часу будучи въ монастыру Яблоченскомъ святого Онуфрія, велебному освещенному отцу Паисіови Иполитовичови Черковскому, епископови Хелмскому и Белзскому: Обачивши отецъ епископъ, иже грунту оромого до того монастыра Яблоченского барзо мало, только одна волока, надана черезъ ясьневельможного пана его милости Александра Пронского, княжате, каштеляна Троцкого, посполу съ вельможною панею малжонкою своею, панею Фтеодорою Сангушковною, княжною, дѣдичною панею тыхъ добръ, которая волока земли лежитъ въ селѣ ихъ милостей, названомъ Яблочномъ, съ одного боку отъ межи Охрема Качана, а съ другого боку Силы Сепосеслая. Тая волока земли въ себѣ маетъ въ широкости и въ долгости до вѣчного уживанія тымъ особомъ духовнымъ, за просьбою и чолобитіемъ отца Касіяна священника церкви монастыря святого Онуфрія, на той часъ будучого, до которого тежъ монастыра еще передъ тымъ часомъ першіе фундаторове и ктиторове тое святое обители надали и позволили мѣти и держати и уживать въ пустыни, коло тоежъ церкви святого монастыря будучого, надали на вѣчныя часы и ненарушоные, якъ есть въ тыхъ фундушахъ описано и доложоно: Почавши отъ границы села Яблочня, якъ идетъ рѣчка отъ Колодія сѣножати долиною реченною отъ Потереба, которая впадаетъ до рѣки Буга, въ которомъ то ограниченью и въ тымъ островѣ розные груды и сѣножати, дерева розные, бортное и небортное, также и съ написами, обычаемъ бортницкимъ. То все передъ тымъ часомъ и съ вѣковъ давныхъ надано до того монастыра святого Онуфрія; а ктому еще озера, мяновите: Совинникъ озеръ двѣ Шкотное, также затоки около Буга, и на имя Палавецъ, при стѣнѣ сѣножати подъ гору, и съ езами рыбными, съ ровами, отоки, съ тонями, ловеньемъ рыбнымъ, со всими пожитками, забороняючи въ томъ всимъ рыболовомъ, подданнымъ двора Яблоченского, абы до тыхъ озеръ и затоковъ не бывали для ловенья рыбы, абы жадное перешкоды не чинили и чинить не важилисе; также до сяножати и до дерева, бортнаго и небортнаго, жадного уступу не чинили вѣчными часами. А зособно надали до тогожъ монастыря святого Онуфрія съ двора Яблоченского десятины житное копъ тридцать, ячменю копъ двадцать, пшеницы копъ двадцать, гречки копъ дванадцать, масла фасокъ двѣ, сыровъ копъ три, священникови одному сукня и кожухъ до року съ тогожъ двора Яблоченского давати мають. Усю тые речи, вверхуименованные, въ кождый рокъ. Что еще видячи его милость отецъ епископъ Паисій Черковскій, иже грунту до того монастыря святого Онуфрія барзо мало на выхованье священниковъ, на одной волоцѣ грунту, и иншихъ приходовъ барзо мало, для которыхъ причинъ важился самъ отецъ епископъ особою своею ѣхать до Володавы, до ихъ милостей пана воеводы Белзского и малжонки его милости, ей милости пани воеводины, дѣдички тыхъ добръ, съ просьбою своею просилъ ихъ милостей, жебы съ милости своей панское тую церковь опатрить рачили, а грунту большъ придать рачили, до тое волоки земли, которую надалъ вельможный его милость княжя Александеръ Пронскій, панъ Троцкій, посполу съ ей милостью княжною Сангушковною, малжонкою своею, панею дѣдичною тыхъ добръ, жебы большъ ихъ милость дать рачила. Что ихъ милость, его милость панъ воевода Белзскій и ея милость пани воеводина, видячи просьбу слушную отца епископа Паисія, яко панове побожни,

христіянскіе, съ милости своей панской, до тоежъ волоки земли, черезъ продковъ ихъ милости наданную, въ томъ же селѣ Яблочномъ придали пустой земли полъ волоки. Которая то полъ волоки земли лежитъ въ томъже селѣ Яблочномъ, отъ межи Максима Гербрата, а съ другого боку отъ межи Самона. Которые то грунта, полъ волоки земли, черезъ ихъ милостей вельможныхъ, его милости пана воеводы Белзского и вельможное ей милости паніей воеводиное, власное дѣдички тыхъ добръ, надати рачили въ томъже селѣ ихъ милости Яблочнѣ, того всего грунту, въ своемъ селѣ наданого, сполна полтори волоки, на вѣчные часы трвати маетъ при той святой церкви монастыря Яблоченского святого преподобнаго Онуфрія, и съ иншими надаными давныхъ и першихъ коляторовъ святое обители сея мянованой и вышреченой ку хвалѣ Найвышому Богу въ Троицы Единому и Пресвятой Его Дѣвицы Маріи Матере Христа Бога нашого, во память вѣчную преподобному отцу Онуфрію, его же есть храмъ, настоятеля тоежъ твятое обители. Которую далъ фундушъ, такъ першихъ и давныхъ ктиторовъ, (отъ) вѣковъ наданыхъ, такъ и новонаданыхъ отъ ихъ милостей, его мимилости пана воеводы Белзского и ея милости пани воеводиное Троцкое и продковъ ихъ милостей есть уписано до евангеліи напрестольнаго для вѣчное и несмертельное памяти черезъ велебнаго въ Бозѣ отца Паисія Черковского, епископа Хелмского и Белзского, настоятеля монастыря Яблоченского святого Онуфрія. Писанъ въ Яблоченскомъ монастыру, лѣта отъ Божого Нароженія тысяча шестьсотъ двадцать четвертого. U tego funduszu naprestolniego podpis ręki dla konfirmacyi samego episkopa Chełmskiego y Bełzkiego exprimitur temi się wyrażaią słowy: Паисій, Черковскій епископъ, рукою власною. Który to takowy fundusz naprestolny wieczney pamięci, służący monastyrowi Jabłoczenskiemu, pod tytułem świętego Onufrego zostaiącego, za podaniem onego przez wyż mianowaną osobę ad acta xiąg grodzkich Brzeskich, iest przyięty y wpisany.

1625 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 729—731.

18. Фундушовая запись Николая Сапѣги, воеводича Витебскаго, на Коденскую церковь во имя Святаго Духа.

Николай Сапѣга, воеводичъ Витебскій, записываетъ Тарасію Тимоѳеевичу, священнику Свято-Духовской церкви въ своемъ имѣніи Коднѣ, вмѣстѣ съ правомъ пребыванія при той церкви до конца его жизни, двѣ уволоки земли въ городѣ Коднѣ и двѣ уволоки въ Страдчѣ, изъ коихъ одну уволоку діакону. Кромѣ того, всѣму причту слѣдуетъ, по старинному обычаю, ежегодная десятина съ каждой уволоки по копѣ ржи, съ селъ: Страдча, Дурачи, Мѣдни, Бокинки, Копылово и Окчина. Владѣя вышеприведенными волоками земли, церковный причтъ свободенъ отъ всякихъ повинностей въ пользу города и казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Augusta siodmego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, przed aktami staroscinskiemi, przedemną, Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Piotr Sosnowski, prezbiter cerkwi Kodenskiey zamkowey, extrakt grodu Brzesckiego wpisania w nim funduszu od w-go

imci pana Mikołaia Sapiehy, woiewodzica Witepskiego, cerkwi Kodenskiey Swiętego Ducha na włok dwie w miescie Kodniu y dwie w Stradczu sytuowanych, iako też na dziesięciny nadanego, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ гродскихъ староства Берестейского. Лѣта Божія тысяча шестьсотъ двадцать пятого, мѣсяца Іюня тридцатого дня. На урадѣ гродскомъ замку господарского Берестейскомъ, передо мною, Теодоромъ Букрабою, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившися очевисто велебный въ Бозѣ отецъ Тарасій Тимоѳеевичъ, свещенникъ Коденскій, покладалъ и ку активованью до книгъ гродскихъ Берестейскихъ подалъ листъ, нижеменованый фундушъ, жадаючи, абы былъ принятый и до книгъ урадовыхъ гродскихъ Берестейскихъ вписанъ; который слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Mikołay Sapieha, na Kodniu pan y dziedzic, woiewodzic Witepski, daię ten moy list Tarasowi Timofiewiczowi, swieszczennikowi moiemu Kodenskiemu, na cerkiew moią murowaną w zamku moim Kodenskim, od przodkow moich zmurowaną, która iest pod tytułem Swiętego Ducha założona, iż tego pomienionego swieszczennika zostawuie przy cerkwi tey, aż do żywota iego, tak przy włokach dwóch w miescie y w Stradczu dwoch, włoka także na diakona, nadanych do tey cerkwi, y dziesięcina ma mu należeć, iako przedtym brał, z każdey włoki po kopie żyta, tak z ciągłey, iako y czynszowey, z tych tylko wsi moich dziedzicznych: z Stradcza, z Durzyc, Medna, Bokinki, Kopyłowa y Okczyny. Która to dziesięcina na niego y na diakona y na diaka ma należeć y nie na co inszego ma byc obrana, iedno aby z tego żyli, a z tego też ochędostwo cerkiewne ma opatriwać tenże swieszczennik. Z których to włok, tak w miescie y w Stradczu, zdawna nadanych, żadney powinnosci do skarbu, iako y powinnosci mieyskiey, oddawać nie ma; także z ogrodu, łąk y domu, w którym mieszka, tylko coby mu nad przystoyne używanie zostawało na chwałę Bożą y ochendostwo tey cerkwi obracaiąc, a za dusze zmarłych przodkow moich Pana Boga prosić, tudzieśz y za dobre zdrowie moie y miłey małżąki moiey y dziatek moich ma bydz pilnym, czułym, dbałym w urzędzie swoim, dusz ludzkich pilnuiący. Na co dla lepszey pewnosci ręką moią podpisuie y zwykłą pieczęć przyłożyć rozkazałem. W Kodniu pisan, roku tysiąc szescset dwadziestego piątego, dnia trzydziestego Junii. У тогожъ фундушу при печати подписъ руки тыми словы: Mikołay Sapieha na Kodniu. Который же той листъ, фундушъ, ку активованью поданый и до книгъ есть вписанъ, и сесь выписъ подъ печатію урядовою и съ подписомъ руки писарской отцу Тарасу Тимоѳеевичу есть выданъ. Писанъ въ Берестью. U tego extraktu podpis ręki pisarza grodzkiego Brzesckiego y iwm. imci pp. Sapiehow, y correkta w te słowa: Mikołay Tabenski, писаръ гродскій Берестейскій; Mikołay Sapieha, Kazimierz Sapieha— кориговалъ съ книгами урадовыми. Któryż to takowy extrakt, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 387—388.

19. Жалоба священника Степанковскаго Захарія на земянина Александра Полонскаго о томъ, что онъ избилъ и изранилъ его, съ присовокупленіемъ посвидѣтельствованія вознаго.

Священникъ Степанковскій и Гриневскій Захарій приноситъ въ судъ жалобу на земянина Брестскаго воеводства Александра Полонскаго о томъ, что Полонскій въ нетрезвомъ видѣ, во время пребыванія Захарія въ домѣ Брестскаго земянина Григорія Рудницкаго, для исполненія церковныхъ требъ, сначала поносилъ его бранными и неблагопристойными словами, а затѣмъ вырвалъ ему бороду. Но когда отецъ Захарій оставилъ домъ Рудницкаго и, сѣвъ на сани вознаго Щаснаго Лесоты, отправился въ свой домъ, въ Степановка, тогда Полонскій, нагнавъ его на дорогѣ, ударилъ его по головѣ саблею и жестоко изранилъ его. Вмѣстѣ съ предъявленіемъ въ судъ настоящей жалобы, вышепомянутый возный, какъ личный свидѣтель сего происшествія, также съ своей стороны представляетъ въ судъ посвидѣтельствованіе, въ которомъ подробно описываетъ все то, что изложено въ жалобѣ священника.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Кветня третего дня. Прислалъ на врадъ кгродскій Берестейскій, до мене Теодора Букрабы, подстаростегo Берестейского, священникъ Степанковскій отецъ Захарій, оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ въ тые слова: Милостивый пане подстаростій Берестейскій! Я убогій слуга и богомольца вашей милости моего милостивого пана Захарій, священникъ Степанковскій и Гриневскій, его кролевское милости замку Каменецкого оповѣдамсе въ томъ, яко врадови, на земенина воеводства Берестейского пана Александра Полонского, ижъ въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Марца двадцать третего дня, будучи мнѣ, отцу Захарію, у потребѣ моей духовной въ дому земенина тогожъ повѣту Берестейского а пана Григорья Рудницкого, тамъ же тотъ то Александеръ Полонскій, упившися а пробачивши боязнею Божею срокгость права посполитого и встыду людского, а не оглядаючисе на станъ свой шляхецскій, мене, яко чоловѣка особу духовную, покоемъ убеспечоного, нервей словами ущипливыми зганилъ и ссоромотилъ, яко быхъ я неучтивого ложа матки сыномъ былъ, а на томъ не маючи дость, бороду вырвалъ. А кгдымъ вшолъ и уходилъ зъ дому пана Григорья Рудницкого до дому своего, до Степанковъ, и подкаломъ пана Щасного Лесоту, возного тогожъ повѣту Берестейского, а пана Матіаша Кгроденского, оповѣдаломъ возному деспекты свое и бороду вырвану, которое мене подкало одъ пана Александра Полонского. А кгды мене панъ Щасный Лесота, возный, усадилъ до своихъ санокъ, усѣли есмо съ нимъ, и минаючи клуню и кгумно пана Григорья Рудницкого, тотъ тоже Александеръ Полонскій, не маючи еще на томъ дость, нагнавши мене на добровольной дорозѣ, сѣдячого водлѣ возного на саняхъ, здрадливе съ тылу мене при возномъ кордомъ збилъ а окрутне зранилъ; а пана вашу мил. моего милостивого пана, яко враду, пильне а покорне прошу, абы тое оповѣданье мое до книгъ нынѣшнихъ кгродскихъ Берестейскихъ уписати рачили. Писанъ у Степанкахъ, року, мѣсяца и дня звышписаного. Што есть записано. При которомъ же то оповѣданью, тутъ же ставши на врадѣ возный воеводства Берестейского: Сознаваю тымъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперь идучомъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Марца двадцать третего дня, быломъ на тотъ часъ у справѣ у велебного отца Захаріаша, священника Степанковского и

Гриневского его королевское милости: Оповѣдалъ и освѣчилъ мнѣ, возному, и стронѣ на тотъ часъ при мнѣ будучой, пану Яну и пану Криштофу Остерманомъ, велебный отецъ Захарій бой и раны, которые его подкали отъ пана Александра Полонского, ижъ дей будучи ему, отцу Захарію, священнику, у потребѣ своей духовной въ дому земенина тогожъ воеводства Берестейского, у пана Григорья Рудницкого, тамъ же тотъ дей помененный панъ Александеръ Ѳедоровичъ Полонскій упившися и звазнившися, а пробачивши сроқгости права посполитого и встыду людского, его, отца, яко чоловѣка особу духовную и покоемъ убеспечоного, и жадной причины ему не давши, первы, словы ущипливыми зганилъ и соромотилъ, якобымъ я неучтивого ложа сынъ былъ; а на томъ не маючи досить и бороду ему вырвалъ. А кгды онъ вышолъ и выходилъ зъ дому пана Григорія Рудницкого, до дому своего, до Степанковъ, потыкалъ мене отецъ Захарій, возного, на добровольной дорозѣ оповѣдалъ и освѣтчилъ мнѣ, возному, жаль свой и бороду вырваную оказалъ. А кгдымъ я, Щасный Ласота, возный, ужалившися деспекгу его, отца Захарія, и усадилъ есми до своихъ сановъ, и сѣли есмо у возѣ посполу и ѣхали есмо до дому моего до Степанковъ. А кгды есмо выѣхали и минаючи клуню пана Григорья Рудницкого, тотъ же панъ Александеръ Полонскій, еще немаючи на томъ досить, нагнавши надорозѣ добровольной отца Захарія, сѣдячого возлѣ мене, возного, на саняхъ моихъ и здрадливе стылу при мне Лесотѣ, возному, его отца Захарія кордомъ збилъ а окрутне зранилъ, якожъ я, возный, за освѣченьемъ и оказаньемъ ранъ его битыхъ, видѣлъ есми на немъ, отцу Захарію, на головѣ ранъ три, знати кордомъ битыхъ, синихъ, а спухлые, барзо шкодливыхъ, видѣлъ есми бороду вырваную. На што далъ есми тотъ мой квитъ реляційный ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ. Писанъ року, мѣсяца и дня вышписаного. Котороежъ то сознане вознаго помененого до книгъ врядовыхъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 513—515.

20. Жалоба священника Телятицкой церкви Терентія Лагодовскаго на пана Яна Красускаго о нападеніи на домъ его и нанесенныхъ побояхъ его женѣ и дочери.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсяца Апрѣля двадцать пятого дня.

Прислалъ на врадъ кгродскій Берестейскій, до мене, Теодора Букрабы, подстаростего Берестейского, урожоный панъ Терентій Лагодовскій оповѣданье свое на писмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ въ тые слова: Милостивый пане подстаростій Берестейскій! Я Терентій Голадовскій, священникъ церкви Тилятицкое, зъ великимъ а незноснымъ жалемъ моимъ оповѣдаюсе вашмости, яко врадови, на пана Яна Красуского и пани малжонку его, пани Кглуховскую Яновую Красуекую, о томъ, ижъ они взявши передъ себе злый умыслъ, а якуюсь неслушную ненависть противко мене и малжонки моее, людей имъ ничого невинныхъ,

розныхъ часовъ прикрости битьемъ челедь мою и добытокъ мой, што все я, яко чоловѣкъ духовный, покою Божого прагнечи, мимо себе пущалъ и скромне то все одъ нихъ зносилъ. А видечи то они, ижъ я деспектовъ своихъ, которые мнѣ выражаютъ, понехаючи, яко чоловѣкъ Пана Бога боячій и спокойный, теперь знову, въ року тепе решнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсеца Априля пятого дня, въ небытности моей въ дому моемъ на тотъ часъ, кгдымъ се набоженствомъ своимъ звыклымъ въ церкви забавилъ, тая пани Красуская, зъ вѣдомостью и посланьемъ малжонка своего пана Красуского, съ паробками, слугами дворными и поддаными своими, сама пята, пришовши до дому моего въ имѣнью Телятичахъ, воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, и тамъ заставши въ дому малжонку мою наимя и дочку наимя, безъ жадное причины, кгвалтовне а нелитостиве кіями збили и змордовали съ тыми слугами своими и поддаными, которыхъ они лѣпѣй сами имена вѣдаютъ. И кгдыжъ я, взявши вѣдомость о таковъ кгвалтѣ и бою жены и дочки своей, самому пану Красускому ускаржалъ, гдѣ панъ Красускій, мѣсто справедливости, и самъ сполнѣ съ малжонкою своею еще одповѣдь и похвалку на здоровье наше и маетность, одповѣдь и похвалку учинили, мовечи, ижъ не такъ тобѣ и женѣ твоей еще отъ насъ будетъ, и тебе съ жоною забьемъ и маетность всю огнемъ выпалимъ, и конечне тутъ коренитисе не будешь. А такъ я, маючи великую крывду, кгвалтъ и отповѣдь отъ того пана Красуского и малжонки его, за которую не будучи безпечны и до остатка здоровья и маетности свое, а хотячи о то все зъ нимъ празне чинити, прошу, абы тое оповѣданье мое было до книгъ принято и записано. Што есть записано. При которомъ оповѣданью, тутъ же ставши на урядѣ возный воеводства Берестейского Матѳей Токаревскій, квитъ свой реляційный призналъ и ку записанью до книгъ врядовыхъ подалъ въ тые слова: Я, Матѳей Токаревскій, возный воеводства Берестейскаго, сознаваю симъ моимъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Априля шестьнадцатого дня, маючи я при собѣ стороною двохъ шляхтичовъ, пана Томаша Скредневского а пана Яна Слипавского, съ которыми былъ есми взятый отъ священника Телятицкого Терентія Голадовского на огледанье враненья малжонки Настазіи Ляховское и дочки его, гдѣ за оказаньемъ видѣлемъ на малжонцѣ священиковой на твари рану синюю и на руцѣ правой надъ локтемъ рану синюю спухлую, а на дочцѣ его на плечахъ ранъ двѣ синихъ; которое тое збитье свое меновали отъ нее быть сталое, въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Априля пятого дня, отъ пани Яновое Красуское, слугъ и подданыхъ ее за кгвалтовнымъ найстьемъ, зъ вѣдомостью и самого пана Красуского. И тотъ повѣдалъ священникъ, ижъ еще и одповѣдь на здоровье его, малжонки и маетность его учинилъ, кгды се ему скаржилъ, о чомъ ширей въ протестаціи есть описано и доложоно. А такъ я, возный, штомъ слышалъ и видѣлъ и чогомъ добре вѣдомъ, даломъ тотъ мой квитъ съ печатью и съ подписомъ руки моее и съ печатьми стороны шляхты при мнѣ будучое ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ. Писанъ року, мѣсяца и дня вышписаного. Котороежъ то сознанье возного помененого до книгъ врадовыхъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 875—877.

21. Жалоба священника Озятскаго Василія Іоанновича Ждановича на земянина Остафія Андреевича Непокойчицкаго о нападеніи послѣдняго на домъ и избитіи слуги его, съ присовокупленіемъ посвидѣтельствованія возного.

Василій Іоанновичъ Ждановичъ, Озятскій священникъ, вмѣстѣ съ братомъ своимъ Григоріемъ Ждановичемъ приносятъ въ судъ жалобу на господарскаго земянина Остафія Непокойчицкаго о томъ, что Непокойчицкій съ своими слугами, подданными и помощниками сдѣлалъ насильственное нападеніе на домъ ихъ въ имѣніи Нелоевичахъ, въ Брестскомъ воеводствѣ, выломалъ ворота, выбилъ дверь въ сѣняхъ дома и искалъ самихъ хозяевъ съ рѣшительнымъ намѣреніемъ ихъ избить. Но такъ какъ ихъ въ то время не было дома, то онъ почти до полусмерти избилъ привратника дома Черняка, съ прибавленіемъ угрозы, что въ другой разъ не уйдутъ отъ него и его хозяева за то, что забираютъ они на своихъ сѣнокосахъ его скотъ. Имѣя въ виду убытки, причиненные на лугахъ и хлѣбныхъ поляхъ Непокойчицкимъ, также насильственный наѣздъ на домъ и избитье дворника Черняка, Ждановичи просятъ судъ принять и записать ихъ жалобу въ судныя книги. Вмѣстѣ съ предъявленіемъ этой жалобы возный Александръ Церайскій также съ своей стороны заявляетъ особою запискою, что онъ былъ на мѣстѣ происшествія и нашелъ все такъ, какъ прописано въ жалобѣ Ждановичей

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать девятого, мѣсяца Іюня осмого дня.

Прислалъ на врадъ кгродскій Берестейскій, до мене, Теодора Букрабы, подстаростего Берестейского, панъ Василій Іоавовичъ Ждановичъ, священникъ Озяцкій, самъ отъ себе и именемъ братій своихъ рожоныхъ, оповѣданье свое на писмѣ ку записанью до книгъ врядовыхъ подалъ въ тые слова: Милостивый пане враде гродскій Берестейскій! Я Василій Іоановичъ Ждановичъ, священникъ Озяцкій, а я Григорій Іоановичъ Ждановичъ же, братъ вышмененого священника Озяцкого, сами отъ себе и именемъ братьи своее рожоное, лѣтъ недорослыхъ, Петра, Матѳія и Ѳедора Ждановичовъ, жалуемъ и оповѣдаемсе вамъ, яко урадови, на земенина господарского тогожъ воеводства Берестейского, на пана Остафѣя Андріевича Непокойчицкого о томъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсеца Мая двадцать семого дня, тотъ помененый панъ Остафѣй Непокойчицкій, не обавлячисе ничего на срокгость права посполитого, самъ особою своею и съ слугами и съ подданымы и помочниками своими, которыхъ онъ самъ лѣпей знаетъ имена и назвиска ихъ вѣдаетъ, якъ которого зовутъ, нашедши моцно, кгвалтомъ на домъ нашъ шляхецкій во имѣнью Нелоевичахъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, тамъже ворота дворные выстановивши, а до сѣней до дому имѣнья нашого въ томъ фольварку нашомъ выбивши, насъ самыхъ шукалъ, хотечи бити и на смерть забити. Нижли насъ самыхъ на онъ часъ въ дому не засталъ, теды дворника, подданого и теслю нашого, на име Васка Черняка, въ томъ фольварку нашемъ, презъ данья жадное причины, оному кіемъ окрутне а нелютостиве збилъ и змордовалъ, и ледво живого зоставилъ, мовечи: то ото тобѣ, хлопе, за то, же быдло мое на сѣножатяхъ пановъ своихъ займуешь, умысльнемъ по то пришолъ, абымъ билъ и самымъ паномъ твоимъ кіемъ далъ, але иншимъ часомъ не утекутъ того, бо колижъ кольвекъ то подкаетъ, нехай быдла не збожу и въ сѣножатѣхъ не займаютъ и ты незаймай. А такъ мы, маючи великую кривду и шкоду отъ того пана Остафѣя Непокойчицкого въ понасѣнью збожа, сѣножати и въ найстью кгвалтомъ на домъ

нашъ, о все и о збитье подданого, тесли нашого, Васка Чорняка и о все хотечи правне чинити, протестуемсе и просимъ, абы тое оповѣданье до книгъ урядовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ принято и записано было. При которомъ оповѣданью тутъже ставши на врядѣ енералъ е. к. милости Александеръ Церайскій, квитъ свой реляцiйный очевисто призналъ и ку записанью до книгъ врадовыхъ подалъ въ тые слова: Я Александеръ Церайскій, енералъ его королевское милости, сознаваю симъ моимъ реляцiйнымъ квитомъ, ижъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Мая тридцатого дня, маючи я при собѣ стороною двухъ шляхтичовъ, пана Ивана Андреевича Непокойчицкого, пана Александра Поплавского, тою стороною быломъ взяты на справу отъ чесного отца Василія Іоановича Ждановича, священника Озяцкого и брата его пана Григорья Ждановича до имѣнья и двора ихъ Нелоевичъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, тамъ же того року, мѣсяца и дня вышписаного и съ стороною шляхтою верхуменено и за оказаньемъ ихъ, видѣломъ въ томъ дворѣ ихъ Нелоевичахъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, заворота великіе уѣздные выкинено, а двери до сѣней до дому ихъ выбито и поломано свѣже, и на Чорняку подданымъ, тесли ихъ, который уставичне въ томъ фольварку ихъ мѣшкаетъ, видѣломъ раны на плечахъ пять сине спухлыхъ, кровью насѣлыхъ, снать кіемъ битые, также по рукахъ и по ногахъ раны синіе спухлые, кровью натеклые; которое збитье и зраненье свое менилъ быть сталое отъ пана Остафѣя Непокойчицкого и помочниковъ его въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ двадцать девятомъ, мѣсяца Мая двадцать семого дня, за найстьемъ ихъ кгвалтовнымъ на домъ ихъ въ Нелоевичахъ, у воеводствѣ Берестейскомъ лежачомъ, яко то ширей жалоба отца Василія Ждановича священника Озецкого и брата его пана Григорія Ждановича въ оповѣданью есть описано и доложоно. А такъ я, возный, штомъ слышалъ и видѣлъ и чого въ той справѣ вѣдомъ, на томъ далъ тотъ мой реляцiйный квитъ ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ, съ печатью и съ подписомъ руки моее и съ печатьми стороны шляхты вышписаное. Писанъ року, мѣсяца и дня звышъ писаного. Котороежъ то енерала помененого сознанье до книгъ урадовыхъ есть записано.

1629 г.

Изъ книги за 1629 годъ, стр. 2202—2204.

22. Объявленіе священника церкви Радовской о брошенномъ въ его церковь позвѣ Яну Лосю.

Стефанъ Яновичъ, священникъ Радовской церкви, находящейся въ староствѣ Брестского воеводы, объявляетъ, что пришедъ, по обыкновенiю, въ церковь для совершенія богослуженія, вмѣстѣ съ другимъ священникомъ Яномъ Мардиновичемъ, они нашли бумагу, брошенную въ церковь чрезъ окно; прочитавъ ее, они увидѣли, что этотъ позывъ изъ гродскаго Кремецецкаго суда и относится къ Яну Лосю, который къ этой церкви не имѣетъ никакого отношенія. Поэтому, чтобы изъ-за этого позыва не пало на церковь какой либо отвѣтственности, священники объявляютъ объ немъ суду, а самый позывъ передаютъ урядику Брестскаго воеводы.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать девятаго, мѣсеца Октебря двадцать пятого дня.

Передо мною, Теодоромъ Букрабою, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто на врадѣ священ-

никъ церкви Радецкое, Стефанъ Яновичъ, оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ подалъ въ тые слова: Ja Stephan Janowicz, sweszczennik cerkwi Radowskiey, w starostwie iaśnie wielmożnego iegomości pana woiewody Brzeskiego, opowiadamsię w. m. miłościwy panie urzędzie grodzki Brzescki, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset dwudziestym dziewiątym, miesiąca Oktobra szostego dnia, gdym rano przyszedł do cerkwie, według zwyczaiu dla odprawowania nabożenstwa, z drugim sweszczennikiem imści paniey Buchowieckiey, Janem Marcinowiczem, naleźliśmy kartę, oknem w cerkiew wrzuconą, y gdyśmy poczeli czytać, obaczyliśmy, iż pozew grodzki Krzemieniecki do imści pana Jana Łosia wyniesiony, do którey cerkwie żadney posessyey imść pan Łoś nie ma, ale to są dobra własne starosty Kamienieckiego, dzierżawy imci pana woiewody Brzeskiego; a obawiaiąc się, aby tym niesłusznym położeniem tego pozwu nie zaciągniono do akcyi y moiey cerkwie, którą trzymam, miłościwy panie urzędzie grodzki, ten pozew waszmościom opowiadam, a na ostatek y urzędnikowi imści pana woiewody Brzesckiego opowiadałem się y ten pozew onemu oddałem. Datt w Brześciu, dnia osmego Oktobra, roku tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego. Котороежъ то оповѣданье помененое до книгъ врядовыхъ есть записано.

1631 г.

Изъ книги 1646—1677 годы, стр. 2547—2549.

23. Жалоба священника Чернавчицкаго на земянъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чернавчицкихъ о причиненіи ему обидъ.

Мѣщане Чернавчицкіе часто дѣлали Чернавчицкому священнику Димитрію Ивановичу большіе убытки, истребляя его посѣвы, сѣнокосы и лѣсъ, и часто били его самаго и его жену и глумились надъ ними, а въ заключеніе чрезъ посредство урядника князя Альбрехта Радивила успѣли оклеветать его предъ митрополитомъ. Митрополитъ требовалъ отъ урядника, чтобы дѣло было разслѣдовано и чтобы священникъ оправдался предъ старостою. Въ то время, когда священникъ Димитрій возвращался изъ Бреста съ другими священниками, которые назначены были депутатами по этому дѣлу, по навѣту пановъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чернавчицкихъ, староста Чернавчицкій съ гайдуками и мѣщанами напалъ на домъ священника, велѣлъ сѣчь больную жену его, которая едва только разрѣшилась отъ бремени, дѣтей повыбрасывать на морозъ, равно какъ выкинуть всѣ вещи, которыя были въ комнатѣ, даже пищу, которая была приготовлена на этотъ день; хлѣва и сараи приказалъ заколотить пробоями и запечатать, и такимъ образомъ выгналъ его изъ прихода.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать первого, мѣсяца Октября двадцать осмого дня.

Передо мною, Кгедеономъ Михаелемъ Тризною, стольникомъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ, ставши очевисто на врадѣ отецъ Дмитръ Ивановичъ, священникъ церкви Чарнавчицкое, оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ подалъ въ тые слова: Милостивый пане враде кгродскій Берестейскій! Я, Дмитръ Ивановичъ, священникъ церкви Чарнавчицкое наданый, зъ великимъ и незноснымъ жалемъ моимъ оповѣдаю вашей милости, яко враду, на земянъ и мѣщанъ ясноосвѣцоного княжатя его милости Альбрихта Владислава Радивила, каштеляна Троцкоко, Чарнавчицкихъ, то есть, на Сколдицкихъ и на мѣщанъ мѣстечка Чарнавчицкого, которые, яко мнѣ церковь въ мѣстечку славное памети отецъ Іякимъ, владыка Володимерскій и Берестейскій, за жеданьемъ княжатя его милости надалъ, великіе кривды и шкоды въ попасенью збожа, сѣножати, въ лѣсахъ чинили, мене самого и жону мою біили и зневажали, а допиро вжо заочне передъ его милостью паномъ Станиславомъ

Сметанкою, на сесь часъ врадникомъ княжатя его милости Чарнавчицкимъ, опачне удавши и передъ его милостью отцемъ митрополитомъ въ року теперешнемъ тысеча шестьсотъ тридцать первомъ, въ невѣдомости моей въ Берестью въ тылъ заочней и невѣдома за што и о што переводъ права, не даючи ніякого позву, одержали. Затымъ я, убогій свещеникъ, взявши вѣдомость о томъ переводѣ права ихъ, просиломъ его милости отца митрополита до его милости пана Сметанки, абы мнѣ справедливость зъ винныхъ учинилъ, якожъ за прозьбою его милости пана и пастыра моего панъ Сметанка справедливость учинити обѣцалъ и рокъ певный на день двадцать пятый мѣсяца Октобра, обѣцуючи до мѣстечка Чарнавчицъ къ учиненью справедливости изъѣхати, мне тымъ убезпечилъ. А кгдымъ вжо отъ его милости пана старосты убезпеченый былъ, ѣхалемъ до капитулы своее Берестейское, абы мнѣ зърамеяя своего духовныхъ до тое справы придали, якже и одержавши листъ до свещениковъ Вистицкихъ отъ отца протопопы Берестейского ѣхалемъ зъ ними до мѣстечка Чарнавчицкого, хотечи невинность свою передъ его милостью паномъ старостою и передъ тыми духовными оказати и самъ хто бы на мене о што скаржилъ, тамъже передъ паномъ старостою усправедливити, тамъже тогожъ дня за вданьемъ тыхъ Сколдицкихъ и мѣщанъ Чарнавчицкихъ его милости пана старосты Чарнохчицкій, мѣсто чиненья справедливости, съ тыми жъ паны Сколдицкими и зъ мѣщаны Чарнавчицкими и съ гайдуками въ небытности моей пріѣхавши въ домъ мой, который на кгрунты купивши, посѣкли жону мою, которая, только тыдень дитятко маючи, въ пологу лежала, не маючи ниякое литости (надъ) другими дентретами моими малыми на дворъ зимній на зимно выкинути, и дѣжу съ тѣстомъ на дворъ вынести, горшки съ стравою побити и веи речи мои съ коморъ выкидать розказалъ, а спратъ мой домовый и збоже вшелякое въ клуняхъ двохъ и въ колешняхъ сѣно пробоями забити и запечатовати розсказалъ. И такъ учинивши мнѣ, убогому свещенику кгвалтъ и безправье, и выбивши и вытиснувши спокойного держанья моего, на што я право отъ его княжачое милости и отъ небожчика владыки на тую церковь фундушъ правный до живота своего маю, прочь отогналъ; въ чомъ я маю отъ тыхъ пановъ Сколдицкихъ и отъ мѣщанъ великій жаль и шкоду, што часу права на реестрѣ показать не занехаю и совито зъ ними и до кого приступъ мѣти буду о таковое безправье правне мовити и того доходити не занехаю. А на сесь часъ прошу, абы то мое плачливе оповѣданье до книгъ было записано. Што есть записано.

1634 г.

Изъ книги за 1723 годъ, стр. 667—668.

24. Дарственная запись Яроша Горбуна Богуславскаго и супруги его на часть земли для церкви Черевачицкой.

Ярошъ Горбунъ Богуславскій даритъ Черевачицкимъ священникамъ, Павлу Васильевичу, Іоанну Михайловичу и Михаилу Мартиновичу ланъ земли, лежащій у церкви св. Параскевіи, въ урочищѣ Бусловкѣ. Земля эта, по его записи, должна принадлежать часовнѣ во имя св. пророка Иліи, пристроенной имъ самимъ къ вышеупомянутой церкви. За что священники обязываются совершать шесть разъ въ годъ обѣдню за душу его матери Александры Горбуновны, которая похоронена подъ этою часовнею.

Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego trzeciego, miesiąca Februaryi trzynastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przedenną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow-

skim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stanowszy personaliter w Bogu wielebny ociec Klemens Szyianowski, prezbiter cerkwi Czerewaczyckiey, zapis na rzecz w nim niżey wyrażoną służący, oczewisto ad akta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: List ode mnie, Jarosza Hrehorowicza Horbuna Bohusławskiego, y ode mnie, Doroty Rudnickiey, małżąki iego Jaroszowey Horbunowey Bohusławskiey, dany od nas obudwuch osob, nierozdzielnie, pod wszytkiemi obowiązkami, paragrafami prawnemi,ichmść swieszczenikom, mieszkaiącym y ufundowanym od świętey pamięci królow polskich, panow naszych miłościwych, w Czerewaczycach leżącey maiętności w wdztwie Brzeskim, przy cerkwi y domu Bożym założenia męczenicy Chrystusowey świętey Paraskoweyi, a mianowicie, oycu Pawłu Wasilewiczu, a oycu Joanu Michałowiczu y oycu Michayłowi Martinowiczu. Na tymże ia, Jarosz Horbun Bohusławski, będąc iedney woli y zubopolney namowy z miłą małżąką moią wyżpomienioną, maiąc wolność dobrami swoiemi szlacheckiemi szafować, daliśmy y darowali y wiecznie ufundowali wiecznemi, nienaruszonemi czasy, tym listem funduszowym, dobrowolnym zapisem, zapisali łan pola naszego oromego, kupnego u pana Kondrata Demęteiewicza Bohusławskiego y u małżąki iego Zofiy Zadernowskiey Kondratowey Bohusławskiey za pewną summę, w zapisach mianowaną, w maiętności naszey Bohusławiczach, leżącey w wdztwie Brzesckim, na uroczyszczu Busłowce. Poczyna się iednym końcem od drogi naszey Bohusławskiey, idąc ku Czerewaczycom, a wzdłuż aż do ściany, która idzie od Czerewaczyc do Wizck, a bokiem od miedzy pana Stanisława Gutowskiego, a z drugiey strony brata mego rodzonego pana Kaspra Bohusławskiego; a to na kaplice, którą kosztem swoim przybudował przy tym domu Bożym albo cerkwi w Czerewaczycach zazałożenia świętego wielkiego proroka Heliasza, gdzie zmarszy ciałem leży sławney pamięci nieboszczka pani matka moia, Alexandrowa Horbunowa Bohusławska, pod taką kądycyą, iż oni, swieszczenicy wyżpomienione y po nich będące, maią odprawować służbę Bożą za duszę nieboszczki p. matki moiey w każdym roku razy sześć, a to na Boże Narodzenie, na Zmartwychwstanie Panskie y na Swiętą Troyce, a' trzy mszy podczas zadusznych dni od roku tysiąc sześćset trzydziestego czwartego, aż poki nas w żywocie stanie y potomków naszych, ich abo po nich będących na tym świecie w żęskim urzędzie, przy tey cerkwi pomienioney albo po niey będącey te pomienione służby Boże wiecznemi czasy odprawować powinni. U tego zapisu przy pieczęciach podpis rąk temi słowy: Jarosz Horbun Bohusławski. Ustnie proszony pieczętarz od pana Jarosza Horbuna Bohusławskiego y p. małżonki imci osob mianowanych do tego listu ich fundowanego przy pieczęci ręką się swoią podpisał Seweryn Mroczko, pieczętarz proszony Szymon Wierzbicki ręką swoią. Ktoryż to zapis, przez osobę wyżwyrażoną oczewisto ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1637 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2919—2925.

25. Привилегія короля Яна III, подтверждающая привилегіи его предшественниковъ, на фундушъ Кіевскаго митрополита Петра Могилы, данный Каменецкой церкви во имя Воскресенія Христова.

Петръ Могила, митрополитъ Кіевскій и Галицкій, екзархъ Константинопольскаго патріарха, обеспечиваетъ особымъ фундушемъ православный Купятицкій монастырь и при немъ церковь Воскресенія Христова, построенную въ городѣ Каменцѣ тамошними мѣщанами, съ тѣмъ, чтобы къ ней никто не былъ назначаемъ, кромѣ монаховъ, надъ которыми никто не долженъ имѣть никакого права, кромѣ его, митрополита, и то по званію екзарха Константинопольскаго. Игуменомъ назначенъ Макарій Токаревскій. Фундушъ заключается въ слѣдующемъ: земля, плацы, огороды, церковная утварь, книги, колокола и все то, что къ церкви принадлежало и принадлежитъ. Фундушъ этотъ подтвержденъ привилегіями королей. Владислава IV въ 1629 году, Михаила въ 1670 году, и, наконецъ, Яна III въ 1676 году

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Nowembra wtorego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Jozef Szatałowicz, prezbiter cerkwi święto-Troieckiey, przywiley od naiasnieyszego króla Jana trzeciego na cerkiew miasta Kamienieckiego, sub titulo Zmartwychwstania Pańskiego, ad acta grodu Brzeskiego podał de tenore sequenti: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Żmuydzkie, Mazowieckie, Kijowskie, Inflantskie, Wołyńskie, Podolskie, Podlaskie, Smolenskie, Siewierskie y Czernihowskie. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedziec należy, iż byliśmy proszeni przez panów rad y urzędników naszych, na seymie szczęśliwey koronacyey naszey będących, abyśmy approbatią confirmatiey funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego, Zmartwychwstania Pańskiego ztwierdzili, która słowo w słowo wypisuiąc, tak się w sobie ma: Michał z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmudzkie, Inflantskie, Kijowskie, Wołynskie, Podolskie, Podlaskie, Smolenskie, Siewierskie y Czernihowskie. Oznaymuię tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy, iż byliśmy proszeni przez panów rady urzędników naszych dwornych, przy boku naszym na seymie sczęśliwey koronatiey naszey będących, abyśmy confirmatią funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego antecessora naszego króla imci Władysława IV, z miłościwey łaski naszey powagą królewską approbowali, który tak się w sobie ma: Władysław czwarty z Bożey łaski król Polski, wielkie xiążę Litewskie, Ruskie, Pruskie, Mazowieckie, Żmuydzkie, Inflantskie, Smolenskie, Czernihowskie, a Szwedzki, Gotski, Wandalski dziedziczny król. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, doniesiona nam iest przez niektórych pp. rad y urzędników naszych, imieniem zakonników zakonu Bazylego świętego wiary greckiey, prożba, abyśmy im list od wielebnego metropolity Kijowskiego na monaster y cerkiew Zmartwychwstania Pańskiego w mieście Kamieńcu dany mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y approbowali, który tak się w sobie ma: Милостію Божіею Петръ Могила, митрополита Кіевскій и Галицкій, екзарха трону Константинопольского, явно чинимъ о томъ настоящимъ и на потомъ будучимъ людемъ, а звлаща кому бы вѣдати належало, ижъ, упатруючи мы

быть то съ лѣпшимъ порядкомъ и размноженіемъ хвалы Божей, теды церковь Воскресенія Христова въ мѣстѣ короля его милости Каменцю, на улицы Литовской будучую, коштомъ и накладомъ пановъ мѣщанъ Каменецкихъ збудованую, съ грунтами, пляцами, огородами до ней належачими, такъже зо всими аппаратами, книгами, двонами и зо всимъ тымъ, що одно до той церкви належало и належитъ. Поневажъ до того часу всякій священникъ еще не былъ отъ насъ до той церкви поданыхъ законниковъ уставу Великого Василія зъ уваги нашое архіерейское и при насъ будучихъ епископовъ монастыря чудотворнаго Купятицкого братіи, помененную церковь Воскресенія Христова пущаемо, даемо, даруемо и оный манастырь при той церкви вѣчными часы фундуемо, такъ абы отъ того часу нихто до тое церкви прочъ законниковъ, а до законниковъ прочъ насъ, метрополита, и то взглядомъ екзаршества, которое отъ святѣйшой столицы Константинопольской намъ злѣцоное и повѣроное маемъ, жадного права и вступу не мѣлъ, поневажъ подалъ намъ панъ Богъ до сердца той учинокъ побожный, фундушу на той часъ, гды не только права и владзу маемо до церкви Каменецкой, але и до всихъ, въ якомъ кольвекъ епискупствѣ церкви будучихъ въ православія, гдѣ бы звлаща не доставало православнаго епископа. Игуменъ до того монастыря въ потомные часы, ведлугъ права и порадку законичого отъ старшихъ подаванъ быты маетъ, а на той часъ мы, яко екзарха, съ влады нашей пастырское, подаемо помененный монастырь игуменови и монастырови за игумена честнаго отца Макарія Токаревскаго, и на то даемо имъ, законникомъ монастыра Каменецкого, сей нашъ листъ съ печатію и подписомъ руки нашой архіерейской. Дѣялося въ Кіевѣ, року спасенія вѣрныхъ тысяча шестьсотъ тридцатъ семого, Августа осмого дня. My do proźby przerzeczonych zakonników, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy zwyż mianowany list wielebnego metropolity Kijowskiego, tu nainserowany, we wszytkich iego punktach, clawsulach, condiciach, paragraphach, mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy y według onego pomienionych zakonników nienaruszenie zachowuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziesiątego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego, panowania naszego polskiego siodmego, a szwedzkiego osmego roku. U tego przywileiu podpisy rąk takowe są: Vladislaus rex, Stanisław Naruszewisz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy król do tey proźby, iako słuszney, łaskawie skłoniwszy, tę confirmacyą funduszu cerkwie Kamienieckiey, w uniey nie będącey, in omnibus punctis, paragraphis et clausulis nic a nic według nie odmieniaiąc na potomne czasy poprzysiężonych od nas pakt ludziom tey religiey greckiey approbuiemy y cale zmacniamy. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie die decima mensis Decembris, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiątego, panowania naszego pierwszego roku: Michał król. (Locus sigilli). My tedy król do takowey proźby iako słuszney łaskawie się skłoniwszy mocą y powagą naszą królewską ten przywiley confirmationis nayiasnieyszego króla imści Michała, antecessora naszego we wszytkich punktach ztwierdzamy, zmacniamy y żadney naymnieyszey wątpliwosci w nim nie czyniemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą

podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie szczęśliwey koronacyey naszey die quinta mensis Februarii, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego, panowania naszego iedynastego roku. U tego przywileiu confirmationis funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego przy wyciśnioney pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego podpis ręki nayiasnieyszego króla imści temi słowy: Jan król. A po drugiey stronie pieczęci w. x. Lit. notacya takowa: Confirmatio confirmationis funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego. Na zatyłku tegoż przywileiu expressya takowa: Pro cancellariatu illustrissimi Michaelis, Casimiri Radziwił, principis in Ołyka et Nieswiesz camp. m. d. L. recepit Gabriel Mateusz Hołownia sekret. ikmsci. Który to takowy confirmacyiny przywiley funduszu cerkwi miasta Kamienieckiego, sub titulo Zmartwychwstania Pańskiego, za podaniem onego przez w Bogu wielebnego imści xiędza Jozefa Szatałowicza, prezbitera cerkwi Swięto-Troieckiey, na Zawrynczu w mieście ikmści Brzesciu sytuowaney, ad acta grodu woiewodztwa Brzeskiego podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1638 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 687—688.

26. Листъ короля Владислава IV, подтверждающій запись земли на церковь во имя св. Архангела Михаила въ Блуднѣ.

Николай Трызна, подскарбій земскій и писарь великаго княжества Литовскаго, даритъ Блудненской церкви во имя св. Архангела Михаила, на содержаніе при ней священника, четыре съ половиною уволоки земли. Король Владиславъ IV, подтвердивъ особою привилегіею эту дарственную запись, предписываетъ писарю скарбовому великаго княжества Литовскаго, описавъ эти уволоки, передать ихъ во владѣніе тамошнему священнику.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego czwartego, miesiąca Julii czternastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, aktami staroscinskiemi, przede mną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzescianskiego, comparendo personaliter imć pan Bonifacy Cydzik, list ikmści, do dworzanina pisany, na podanie pułpiątey włoki gruntu na cerkiew Błudenską, na rzecz w nim niżey wyrażoną dany y służący, ad akta grodu Brzesckiego podał, in eum tenorem pisany: Władysław czwarty, z Bożey łaski, król Polski etc. Urodzonemu pisarzowi skarbowemu w. x. Lit. wiernie nam miłemu łaskę naszą krolewską. Urodzony wiernie nam miły! Za cessyą wielmożnego Mikołaia Tryzny, podskarbiego ziemskiego y pisarza w. x. Lit. Błudnienskiego, Ożskiego, Przełomskiego dzierżawcy naszego, włok cztery w Błudnie Starym w puscie leżących, a w Wielkim Błudnie pułwłoki na cerkiew założenia ś. Michała Archanioła, ktorą tenże wielmożny podskarbi w. x. Lit. we wsi Wielkiey Błudnienskiey funduie na wychowanie kapłana, przy niey mieszkaiącego, prawem wiecznym konferowaliśmy, iako o tym przywiley nasz szerzey w sobie opiewa. Mieć tedy po wierności twoiey chcemy y rozkazuiemy, abyś wierność twoia, z powinności urzędu swego, do pomienionych dobr ziachawszy te włok pułpiąta, podług cessiey w-go

podskarbiego, porządnie w granicach ich opisawszy, do pomienioney cerkwi ś. Michała, swieszczennikowi przy niey będącemu, w moc, dzierżenie y wieczną possesyą zawiodł y podał; y tego podania swego ieden inwentarz do skarbu w. x. Lit. oddał, a drugi przy swieszczenniku tey cerkwi Błudnienskiey zostawił. Inaczey wierność twoia dla łaski naszey y z powinności swey nie uczynisz. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego osmego, panowania krolewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego szostego roku. U tego listu ikmci przy wyciśnioney pieczęci w. x. Lit. podpisy rąk, z inskrypcyą na spodzie tego listu pisaną, temi wyrażaią się słowy: Stephan Pac, podkanclerzy w. x. Lit., Marcian Tryzna referendarz, pisarz w. x. Lit. Do p. pisarza skarbowego na podanie włok pułpiątu na cerkiew Błudnienską, za cessyą imci p. podskarbiego. Który to takowy list ikmci, przez wyż wyrażoną osobę ad akta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzescianskiego, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, przyięty y zapisany.

1638 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 691—694.

27. Консенсъ короля Владислава IV, подтверждающій фундушъ на церковь въ Блуднѣ.

Подскарбій земскій и писарь великаго княжества Литовскаго Николай Трызна, видя что крестьяне Блудненскіе, будучи въ отдаленіи отъ церкви, не получаютъ никакаго христіанскаго назиданія, умираютъ безъ исповѣди и причащенія, рѣшался надѣлить церковь во имя св. Архангела Михаила фундушемъ, а именно, записываетъ ей четыре съ половиною уволоки земли на содержаніе при ней священника (см. актъ 26) и проситъ согласія на это короля Владислава IV. Король подтверждаетъ этотъ фундушъ своимъ консенсомъ и освобождаетъ упомянутыя четыре съ половиною уволоки земли отъ свѣтской юрисдикціи.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego czwartego, miesiąca Julii czternastego dnia.

Na urzędzie ikmsci grodzkim Brzesckim, aktami staroscinskiemi, przedemną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstaroscim sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter imc Pan Bonifacy Cydzik, consens, od nayiasnieyszego króla imsci Władysława czwartego na zabudowanie cerkwi w Błudnie y na ustompienie pułpiątey włoki do tey cerkwi ze wszystką w nim inserowaną rzeczą dany y służący, ad akta grodu Brzesckiego podał, który wpisuiąc w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało, wielmożny Mikołay Tryzna, podskarbi ziemski, pisarz w. x. Lit., Błudnienski, Ożski, Przełomski dzierżawca nasz, postrzegł to, iż w dzierżawie Błudnienskiey poddani nasi we wsi Wielkiey Błudnienskiey, będąc od cerkwi odległi, nauki y nabożenstwa swego nie maią, a co większa, bez spowiedzi y sakramentow swiętych z tego swiata schodzą. Czemu wielmożny podskarbi zabiegaiąc a chcąc tam cerkiew z pobożnosci swey fundować, umyslił włok cztery w Błudnie Starym, w puscie leżących, a w Wielkim Błudnie pułwłoki na cerkiew założenia s. Michała Archanioła, dla wychowania swieszczennika ustompić, y wnosił do nas prozbę swą, abyśmy mu na to pozwolili. My ze, wszech miar życząc, aby za szczęsliwego panowania naszego chwała się Boża szerzyła y rozmnażała, na takowe ustompienie y fundacyą cerkwi pomienioney chętnie pozwoliliśmy y ninieyszym listem naszym pozwalamy, wyimuiąc te

włok pułpiąta od iuryzdykcy swieckiey, samey tylko duchowney incorporuiąc y wiecznie przywłaszczaiąc, mocą, którego ustompienia prawnie urzędzie którym kolwiek należnym przez wielmożnego podskarbiego w. x. Lit. uczynionego, a powagą ninieyszego consensu naszego, ma swieszczennik Błudnienski za wystawieniem tey cerkwi s. Michała włok cztery w Starym Błudnie, a pułwłoki w Wielkim Błudnie z zasciankami y ze wszystkiemi ich przynależnosciami, tak iako od wielmożnego podskarbiego ustompione y w inwentarzu skarbowym opisane y podane będą, na się obiąwszy sam y na potym będący swieszczennicy trzymać y wszelakich pożytków zażywać, Pana Boga za nayszczęśliwsze panowanie nasze prosząc, pod posłuszenstwem zwierzchniego pasterza swego ze świętym kosciołem rzymskim ziednoczonego będąc, a o to się staraiąc, iakoby w pomienioney cerkwi Błudnienskiey chwała Boża podług obrzendow nabożenstwa greckiego porządnie odprawowana była. Na co dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, na seymie walnym sześćniedzielnym, dnia dwudziestego miesiąca Kwietnia, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego osmego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego szóstego roku. U tego consensu przywileiu, przy wycisnioney pieczęci w. w. x. Lit., podpis ręki naiasnieyszego regnanta po pierwszey stronie pieczęci takowy: Wladislaus rex; po drugiey stronie pieczęci inscripcia y podpis temi wyrażaią się słowy: Consens wielmożnemu podskarbiemu na budowanie cerkwi w Błudnie y na ustompienie włok pułpiątu do tey cerkwi. Marcian Tryzna refferendarz, pisarz w. x. Lit. A na złożeniu takowego przywileiu intitulatia takowa: Recepit Wladislaus Kierdey sac. r. m. secretarius. Od stacii wszelkich wolny zostaie swieszczennik Błudenski, daie o tym wiedzieć komu należy Kazimierz Tyszkiewicz, pułkownik wdztwa Brzesckiego, a na złożeniu drugiey strony tego przywileiu napis takowy: xiądz Prokopiusz Mor' officiał dyecezyi Brzeskiey correctum. Który to takowy consens ikmsci, przez osobe wyż wyrażoną ad acta podany, iest do xiąg grodzkich wdztwa Brzesckiego przyięty y wpisany.

1638 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 201—204.

28. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая купчую крѣпость на плацъ въ г. Брестѣ подъ церковь сс. Апостоловъ Петра и Павла и монастырь.

Рафаилъ Корсакъ, епископъ Пинскій и Туровскій, протоархимандритъ чина св. Василія, съ согласія и благословенія митрополита Кіевскаго Веніамина Рутскаго, въ 1631 году купилъ у жидовъ плацъ въ городѣ Брестѣ, за двѣ тысячи копъ грошей литовскихъ, на церковь и монастырь Св. Спаса. Въ 1638 году тотъ же епископъ просилъ короля польскаго Владислава IV подтвердить эту купчую крѣпость. Король, подтверждая ее, освобождаетъ монастырь и церковь сс. Апостоловъ Петра и Павла отъ всякой свѣтской юрисдикціи и подчиняетъ ихъ власти духовной, наравнѣ съ римско-католическими монастырями

Roku tysiąc siedemset szesćdziesiątego, miesiąca Julii trzydziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imć p. Ignacy Godecki korfirmacią króla iegomości s. pamięci Władysława czwartego funduszu cerkwie ss. Apostołow Piotra y Pawła na plac w mieście

Brześciu, monasterowi ichmościow xięzow Bazylianow daną y służącą, ad acta podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaimuiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż wielebny w Bogu Rafał Korsak, Piński y Turowski episkop, coadiutor metropolii Kijowskiey y protoarchimandrita zakonu ś. Bazylego swym y wszystkiego tegoż ś. Bazylego reguły zgromadzenia Wileńskiego Przenayswiętszey Tróycy, w unii z ś. kościołem rzymskim będący imieniem, prawem wiecznym kupnym placu w mieście naszym Brzeskim Litewskim, nad rowem albo okopem leżącego, od Szmuyła Moyżeszowicza y Leyzera Łazarowica, żydow Brzeskich y wszytkiego zboru ich żydowskiego Brzeskiego, który tenże plac u w-go niegdy Ostafieja Tyszkiewicza, woiewody Brzesckiego, Kamienieckiego starosty, swoim imieniem wszytkiego zboru Brzesckiego kupiwszy y na to w Warszawie na seymie walnym dnia szesnastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset dwudziestego dziewiątego, od ś. pamięci króla imci p. oyca naszego konfirmacyą z pewnemi wolnościami otrzymawszy, w spokoynym dzierżeniu swoim mieli, nabywszy, monastyr y cerkiew ss. Apostołow Piotra y Pawła na tym placu, za wolą, konsensem y błogosławieństwem wielebnego w Bogu zeszłego Józefa Welamina Rutskiego, Kijowskiego y wszystkiey Rusii metropolity, y za przyłożeniem się do tey fundacyi urodzonego Gabryela z Jelna Jeleńskiego, sędziego ziemskiego Brzeskiego, założywszy, y ony chcąc według przemożenia kontynuować, wnosił do nas tenże wielebny episkop Piński y Turowski swoim y wszytkich zakonnikow reguły ś. Bazylego imieniem prośbę, abyśmy to prawo ich kupne podług prawa pospolitego sprawione wprzód przed urzędem grodzkim Brzeskim na roczkach maiowych, w roku tysiąc sześćsetnym trzydziestym pierwszym, dnia siódmego miesiąca Maja, a potym do sądu ziemskiego Brzeskiego w tymże roku dnia szesnastego miesiąca Pazdziernika, na rokach Michałowskich przeniesione, przed nami produkowane, we wszytkim stwierdzili, umocnili y te monastyr y cerkiew ss. Apostołow Piotra y Pawła założenie, ratyfikowali od wszelakich iuryzdykcyi świeckich wyiowszy, pod władzę, prawo, wolności duchowne, przykładem klasztorow naszych nabożeństwa rzymskiego, poddali, którego prawa kupnego originał tak się w sobie ma: Ja Szmuyło Moyżeszowicz y ia Leyzer Łazarowicz, my obiedwie osobie iedna za drugą siebie poczytuiąc y licząc, żywa osoba po zmarłey ręcząc, z wiadomością wszytkiego zboru żydow Brzeskich, a ile nas starszych natenczas będących, czyniemy iawno y zeznawamy tym naszym listem dobrowolnym, wieczystym przedażnym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y na potym wieku będącego ludziom, iżeśmy mieli, my zwyż mianowane osoby, a przy nas y wszytkiemu naszemu zborowi przedany plac w mieście ikmci Brzesciu Litewskim od iaśnie w. imci p. Ostafiana Tyszkiewicza, woiewody Brzeskiego, Kamienieckiego starosty, w Brześciu y w mieście, a mianowicie, który się poczyna nad rowem abo okopem (który miasto Brzeskie woda otacza z rzeki Muchawca) leżący, poczynaiący się od uliczki, która od mostu nad rowem, na gościncu Wileńskim będącego, mimo domu pp. Jarosza y Alexandra Zdzitowieckich idzie, a konczy się nad rzeką Muchawcem, iako się z dawnych czasow w sobie miał y teraz ma, to wszytko nic na siebie samych, dzieci, potomkow swych, ani też zboru naszego Brzeskiego żydowstwa nie zostawuiąc, ani uymuiąc z długością, szerokością, iako ten pomieniony plac przed tym y teraz w sobie ma y miał z kupnem samym

także z przykuplami, przedażami, zamianami, ze przyznaniami na urzędach grodzkich Brzesckich, maydeburskich, mieyskich y woytowskich z przenoszeniami do ziemstwa Brzesckiego, także z wypisami z xiąg różnych extraktow przyznanemi, pewnych osob zrzeczenia w tychże xięgach, z wlewkami prawnemi, z konfirmacyą króla imci, p. naszego miłościwego, seymową, stałą w Warszawie w roku tysiąc sześćset trzydziestym dziewiątym, dnia szesnastego miesiąca Lutego, także z possesyą urzędową, nigdy nieodzownemi, wiecznemi czasy, iak się wyżey pomieniło, to wszytko przedaliśmy, my osoby wyżmianowane, sami od siebie y imieniem wszytkiego zboru naszego żydow Brzesckich wielebnemu w Bodze iegomości oycu Rafałowi Korsakowi, episkopowi Halickiemu, koadiutorowi metropolii Kijowskiey, proto archimandrycie zakony s. Bazylego y wszytkiemu zakonowi reguły ś. Bazylego zgromadzenia Wileńskiego Przenayswiętszey Tróycy, w unieyz ś. kościołem rzymskim będącemu, za pewną summę pieniędzy, to iest, kop Litewskich dwa tysiąca. Którą to summę, do ręku swoich odliczywszy, wzieliśmy, a wziowszy y z odebrania zupełnego dwu tysięcy kop kwitniąc, ten pomieniony plac ze wszytkim panowaniem, władzą, prawem, wolnością, uwolnieniem, ewikciami, przywileiami, któreby względem tego placu pierwiey iaśnie w. imci p. woiewodzie Brzeskiemu pomienionemu, a potym nam y zborowi żydow Brzesckich od naywiększego do naymnieyszego służyli y służyć mogli, wiecznie się zrzekamy y zrzekłszy się wszytko to, iakośmy sami kupiwszy dzierżeli, zażywali, tak ze wszytkim imci oycu episkopowi Halickiemu w moc, dzierżenie, spokoyne używanie y w dobrowolną dyspozycyą iegomościa y wszytkiego zakonu reguły świętego Bazylego urzędownie podali y ustompili; y iuż od daty tego listu; wieczystego zapisu naszego, żadnego prawa, władzy iurysdykcyi sobie samym y potomkom naszym y wszytkiemu zborowi żydow Brzeskich nic a nic nie zostawuiąc, ale y owszem wolno to iest y na potym będzie imci oycu episkopowi Halickiemu y zakonnikom Bazylianom unitom tego wszytkiego iako chcieć zażywać, dać, przedać, darować, zapisać, zakon fundować, legować, według woli swey dysponować wiecznie, a my iuż w to y wszystek zbor nasz żydowski Brzeski wiecznemi czasy wstempować się nie mamy, pod zarękami czterech tysięcy kop litewskich, na gołe rzeczenie słowa, krom wszełkiego dowodu prawnego y przysięgi cielesney iegomości, samego y takowego każdego, ktoby to od iegomości y od zakonu w ręku miał z wolnym pozwaniem do wszelakiego prawa. Jakożeśmy wszystkie prawa przywileie ikmci, konfirmacye, wszytkie extrakty do ręku iegomości oddali, a oddawszy y z onych, iak też y z odebraney summy, dwa tysięcy kop litewskich, wiecznie się zrzekamy, a zrzekłszy się na to wszytko daiemy ten nasz list, wieczystey przedaży zapis, z pieczęciami y z podpisami rąk naszych własnych. Do ktoregośmy prosili o przyłożenie pieczęci y o podpisy rąk iaśnie w-go p. imci p. Leona Sapiehi, woiewody Wileńskiego, hetmana naywyższego w. x. Lit., Mohilewskiego etc. starosty, a w-go p. imci p. Krzysztofa Sapiehi, pisarza w. x. Lit. Markowskiego etc. starosty, y imci p. Gabryela z Jelney Jeleńskiego, sędziego zemskiego Brzeskiego, naszych mściwych pp. y dobrodzieiow, co ichmościowie na uniżoną prożbę naszą, będąc tego dobrze wiadomi, uczynić raczyli. Pisan w Brześciu, roku tysiąc sześćset trzydziestego pierwszego, miesiąca Maia szóstego dnia. U tego listu pieczęci przyciśnionych pięć, a podpis rąk samych żydow pismem żydowskim, a pieczętarzow temi słowy: Za ustną prożbą żydow zwyż pomienionych Leo Sapieha, woiewoda Wileński, hetman wielki w. x. Lit., Brzeski, Mohilewski admi-

nistrator, ręką swą podpisałem; pieczętarz wedle prawa proszony Krzysztof Sapieha, pisarz w. x. Lit.; Gabryel Jeleński, sędzia ziemski Brzeski, ręką swą. My tedy, Władysław czwarty, król, życząc ze wszech miar pomnożenia chwały Bożey, przez którą, monarchowie szczęśliwie panuią y państwa kwitną; takowe prawo od pomienionych Szmuyły Moyżeszowicza y Leyzera Łazarowica y wszytkiego zboru żydowskiego Brzeskiego kupione, przed nami pokładane, na zwyż mianowany plac wielebnemu oycu episkopowi Pińskiemu protoarchimandrycie zakonu świętego Bazylego służące, iako prawne y słuszne we wszytkich iego punktach, paragrafach y klauzulach, mocą y powagą naszą królewską, od wszelkich juryzdykcyi świeckiey wiecznie wymuiąc, a tylko pod samą władzę praw y wolności duchowne poddaiąc y inkorporuiąc, stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy, także założenia monastyra y cerkwie ss. Apostołow Piotra y Pawła ninieyszym listem naszym ratyfikuiemy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit, przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia XXVIII miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCXXXVIII, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego VI roku. U tey konfirmacyi ikmci, przy pieczęci na taśmie wiszącey, podpis ikmci takowy: Vladislaus rex; a na drugiey stronie teyże pieczęci podpis w te słowa: Marcian Tryzna, referendarz-pisarz w. x. Lit. Która to takowa ikmci konfirmacya, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1640 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2145—2147.

29. Привилегія короля Владислава IV, подтверждающая покупку земли на Рудянскую церковь Преображенія Господня.

Священникъ Θедоръ Θедоровичъ Сопоцько прикупилъ для Рудянской церкви Св. Спаса одну уволоку земли, которую секретарь и ревизоръ королевскій Юрій Неваровскій освободилъ отъ всякихъ податей, дворовыхъ и сельскихъ и другихъ повинностей. Король Владиславъ IV, по просьбѣ вышеупомянутаго священника, утверждаетъ эту куплю и освобожденіе этой уволоки отъ всякихъ податей и повинностей, дозволяя вмѣстѣ священнику пользоваться дровами изъ тамошнихъ пущъ.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego pierwszego, miesiąca Januaryi dnia dwudziestego.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami staroscińskiemi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter urodzony imc p. Leon Snitka przywiley w Bogu zeszłego ś. p. króla iegomości Władysława czwartego, służący na grunt pewny do cerkwi Rudzianskiey, ad acta xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisany: Władysław, z Bożcy łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y kożdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało. Pokładany był przed nami list z podpisem ręki, z pieczęcią wielebnego Jerzego Niewierowskiego, sekretarza y rewizora naszego, do ekonomii Brzesckiey zesłanego, de data w Woyniu, roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego osmego, czernastego dnia miesiąca Oktobra, którym listem włokę iedną pewną, przez swieszczennika Rudzianskiego, Fiedora Fiedorowicza Sopoćko do cerkwi Rudzian-

skiey założenia ś. Spasa, względem szczupłego wyżywienia tak iego samego, iako y sług cerkiewnych, przykupioną od wszelkich podatkow dwornych, sielskich i innych powinności, przerzeczony rewizor nasz wolno uczynił, y suplikował nam tenże wyżey mianowany swieszczennik Rudzianski, abyśmy ten list wyż opisany we wszystkim stwierdzili; iakoż widząc rzecz być słuszną, aby się chwała Boża pomnażała, mocą y powagą naszą królewską tym ninieyszym listem naszym stwierdzamy y przy tey włoce swieszczennika Rudzianskiego Fiedora Fiedorowicza Sopocko, na cerkiew Rudzianską ś. Spasa przekupioney, onego samego y sukcessorow iego wiecznymi czasy zostawuiemy y od wszelakich podatkow dwornych, sielskich y innych powinności wolną oną czyniemy; a iż też z dawnych czasow od ekonomow naszych Brzesckich, także y rewizorow, z podpisem rąk ich, przerzeczony swieszczenik Rudzianski Fiedorowicz Sopocko ma wolne drwa na opał własny domowy w puszczach tamecznych, tedy my za prożbą iego, do nas wniesioną, y te drwa wolne na opał swoy domowy, z drzewa leżącego y na budynek niezgodnego, według dawnego zwyczaiu y opisania listownego ekonomow naszych Brzeskich y potwierdzenia rewizorow, mieć mu pozwalamy. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielką wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie dnia dwunastego miesiąca Czerwca, roku Panskiego tysiąc sześćset czterdziestego, panowania królestw naszych Polskiego osmego, a Szwedzkiego dziewiątego. U którego to takowego przywileiu podpis ręki własney nayiaśnieyszego króla iegomości tak się wyraża: Vladislaus rex. Przy którym takowym podpisie nayiasnieyszego króla iegomości podpis ręki własney iaśnie wielmożnego imci p. Paca tak się wyraża: Kazimierz Pac, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Po których takowych podpisach wyraża się: konfirmacya na włokę, kupno swieszczenikowi cerkwi Rudzianskiey. Który to takowy przywiley iest podany przez imci p. Leona Snitkę do xiąg grodzkich Brzeskich, któren iest przyięty i zapisany.

1642 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1505—1506.

30. Коммиссарскій листъ по жалобѣ Кобринскаго священника церкви святыхъ Апостоловъ Петра и Павла о захватѣ церковной земли.

Священникъ Кобринской церкви во имя сс. Апостоловъ Петра и Павла Василій Паевскій входитъ съ жалобою къ королевскому коммиссару Ивану Любовицкому о томъ, что Кобринскіе жиды захватили значительное количество церковной земли подъ свои пивоварни. Коммиссаръ, осмотрѣвъ лично при свидѣтеляхъ церковную землю, не рѣшаетъ окончательно ничего, но предписываетъ землемѣру Кобринской экономіи измѣрять эту землю. Касательно же жалобы священника о томъ, что жиды портятъ мостъ, ведущій къ церкви, выливая воду изъ пивоварень и изъ колодцевъ, коммисаръ опредѣляетъ, чтобы священникъ и жиды сообща починяли этотъ мостъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego osmego, miesiąca Decembra dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskiemi, przedemną, Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stawaiąc personalnie wielebny oyciec Michał Prokopowicz, prèzbiter cerkwi Kobrynskiey, pod tytułem świętych Apostołow Piotra y Pawła, list kommissarski, na rzecz w nim niżey wy-

rażoną sobie służący y należący, ad akta podał, którego tenor sequitur talis: Przede mną Janem Franciszkiem z Lubiowic Lubowickim, sekretarzem ikmsci, a na ten czas od nayiasnieyszego króla imści, pana mego miłościwego, do ekonomii Kobrynskiey zesłany kommissarzem, stanowszy swieszczenik Kobrynski Bazyli Paiewski cerkwi świętych Apostołow Piotra y Pawła, skarżył na Michne, na Dudczyno y na Icka Sołomonowicza, żydow Kobrynskich, y na Stanisława Bernackiego, mieszczanina Kobrynskiego, o to, iż oni browarami swemi gruntow cerkiewnych niemało pozaymowali, aby na ten grunt cerkiewny dla oglądania miedze granic wyszedł. Ja, kommissarz, nie tylko sam przez się, ale wielo ludzi, w prawie umieiętnych, wyszedłszy y oglądawszy miedze gruntow cerkiewnych y nieczyniąc natenczas żadney w tym decyziey na pomiar, ieśliby co swieszczennikowi tych gruntow odeszło, odłożyłem y miernikowi ekonomii Kobrynskiey Pawłowi Busłowskiemu, postaniu swym, pomierzyć rozkazałem. Skarżył ieszcze na tychże żydow o to, iż groble, która iest usypana do cerkwi dla złey y błotney przeprawy, wespół z nim naprawować nie chcą, ale one ieszcze barziey, wodę z browarow swych y studzien wylewaiąc, zatapiaią y psuią. Ja widząc to, iż grobla tylko potrzebna iest dla przechodu do cerkwi, którą do połowicy większey suchego roku wodą z browarow pomienionych żydow zatapiaią, rozkazałem, aby tak żydzi, iako y swieszczennik insimul et semel grobelke zawsze naprawowali, a naprawuiąc już browarow y studeń nie maią żydzi znosić, ale w pokoiu zostawać aż do decyzyey. Działo się w Kobryniu, dnia piętnastego Nowembra, roku tysiąc sześćset czterdziestego wtórego. U tego dokumentu przy pieczęci, zwierzchu custodio przyciśnioney, podpis w-go imci pana komisarza temi słowy: Jan Franciszek z Lubowic Lubowiecki, ikmci sekretarz y kommissarz do Kobrynia mp. A w tyle tego dokumentu inskripcia takowa: producitt anno millesimo sexcentesimo quadragesimo sexto, die decima quinta Julii, w Kobryniu od oyca Paiewskiego cerkwi świętego Pawła w Kobryniu zamkowey ten list, według którego ma być we wszystkim zachowany. Pisan ut supra. Andrzey Kazimierz Ossowski, regent kancelarii w. x. L. commissarz ikmści. Anastazy Ossowski ikmci sekretarz y commissarz mp. Który to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, ze wszystko w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1644 г.

Изъ книги за 1644 годъ, стр. 103—104.

31. Жалоба Пароенія Новицкаго, протопопа Селецкаго, на ксендза Лаврентія Заленскаго о нанесеніи ему безчестія и побоевъ.

Протопопъ Селецкій о. Пароеній Новицкій жалуется на ксендза Лаврентія Заленскаго, декана Шерешевскаго, что онъ съ челядью своею, неизвѣстно по какой причинѣ, перенявъ его на дорогѣ, по выходѣ изъ церкви, съ рапирою въ рукѣ, торгалъ его за бороду и за волосы, бросалъ на землю, волочилъ его по землѣ и приказалъ бить саблями плашмя; только сбѣжавшіеся люди, бывшіе на торговой площади, спасли его отъ смерти избитаго и окровавленнаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шесьсотъ сорокъ четвертого, мѣсеца Февраля двадцать пятаго дня.

Присланъ на врадъ кгродскій Берестейскій до мене, Миколая Тобенского, подстолего и подстаростего Берестейского, его милость ксендзъ Новицкій, протопопа Селецкій, оповѣданіе свое

на письмѣ въ справѣ и о речь нижеймененную ку записанью до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ въ тые слова писанное: Miłosciwy panie urzędzie grodzki Brzeski! Ja Pierffieni Nowicki, protopopa Sielecki, w maiętności oświeconego xięcia na Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, iego mości pana Bogusława Radziwiła, chorążego wielkiego w. x. Lit., starosty Poszerninskiego, płaczliwie opowiadam się y obciężliwie uskarzam w. mści, iako urzędowi, na iegomość xiędza Wawrzyńca Załenskiego, sekretarza ikmści, dziekana Szereszewskiego, plebana Prużanskiego y Sieleckiego, o to, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset czterdziestym czwartym, miesiąca Januarii trzydziestego pierwszego dnia, będąc mi w cerkwi Sieleckiey założenia Wniebowzięcia Panny Maryi, w rynku Sieleckim będącey, dla odprawowania nabożeństwa nieszpornego, y com ieno odprawiwszy nabożeństwo wyszedł z cerkwi przed dzwonicę, tamże pomieniony xiądz Załenski, nie oglądaiąc na boiaźń Bożą, wstyd ludzki y srogość prawa pospolitego y winy y karania w statucie y w konstituciach seymowych opisane, zastąpiwszy mi drogę z wielą czeladzi swoiey, których on sam lepiey zna, y imiona y przezwiska, iako którego zowią, wie, com ieno zstąpił ze wschodu dzwonicy, zaraz mię sam za brodę iedną ręką porwawszy, drugą ręką rapier w ręku maiący, obaliwszy mię o ziemię, targał za brodę y włóczył mię, a czeladź iego płazami bili, mordowali mię, szablami biiąc, morduiąc, na puł staia od cerkwi zbitego, zmordowanego, krwią oblanego, odwlekli, y by nie ludzie, natenczas na targu będące, nie zbiegli się y mnie nie odratowali, snać by mię y na smierć zamęczyli, brodę y z głowy włosow niemało wyrwali ku nieutulonemu żalu moiemu, a despektowi wielkiemu xięcia iegomości pana chorążego, wielkiego xięztwa Litewskiego, pana moiego, takową opressią ucierpiałem, o co wszystko xięciu imści panu moiemu y mnie samemu zachowuiąc wolne mówienie do prawa, proszę aby te opowiadanie möie do xiąg grodzkich Brzesckich przyięte y zapisane była. Что есть принято и записано.

1646 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 222—227.

32. Жалоба іеромонаха Палемона Боцевича на игумена Купятицкаго монастыря Іосифа Іоанна Нелюбовича Тукальскаго и на войта Каменецкаго.

Іеромонахъ Купятицкаго монастыря Палемонъ Боцевичъ заявляетъ въ гродскій судъ жалобу свою на войта Каменецкаго и лавниковъ, которые съ разными собранными ими людьми, напавши на сказанный монастырь и на церковь, произвели тамъ разныя насилія и поругали св. Дары; при чемъ выгнали Боцевича вонъ изъ монастыря и захватили его имущество. Но дабы избѣжать отвѣтственности, такъ какъ Боцевичъ пожаловался епископу Луцкому, отъ котораго получилъ приказъ позвать сказанныхъ лицъ на королевскій судъ, они подали на него клеузную жалобу въ гродскій судъ о покражѣ имъ церковнаго серебра; вслѣдствіе сего послѣдній лавникъ и его люди, пришедши въ полночь въ монастырь, били Боцевича, плевали ему въ глаза, надѣли на руки и на ноги оковы, а чтобы онъ не могъ кричать заткнули ему ротъ, и завезли въ Купятичи Тукальскій, игуменъ Купятичскаго монастыря, прибывши въ Купятичи, билъ его и ругался надъ нимъ за то, что онъ жаловался епископу Луцкому, порицая его при томъ, что онъ принялъ унію и продалъ душу свою сатанѣ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ четырдесятъ шестого, мѣсеца Марца петнадцатого дня.

Передо мною Александромъ Бускимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившися оче-

висто на врадѣ въ Бозѣ велебный ксендзъ Палемонъ Боцевичъ, пресбитеръ и законникъ монастыря Каменецкого при церкви Змертвыхвстанья Панского, будучій рекгулы светого Базилего, оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: Miłościwy panie urzędzie grodzki Brzescki! Ja Palamon Bocewicz, presbiter y zakonnik monastera Kamienieckiego przy cerkwi Zmartwychstania Pańskiego będący, reguły świętego Bazylego, wmci, iako urzędowi, opowiedam y sollenniter protestuię w nieznosney obeldze y krzywdzie moiey, ponowiaiąc pierwsze protestacye moie, tak na urzędzie mieskim Brzeskim prawa maygdeburskiego przeze mnie zaniesioną, iako też y na urzędzie miesckim Kamienieckim przez brata mego pana Marcina Bocewicza, rayce Kamienieckiego, uczynioną, tak też y na urzędzie grodzkim Pinskim przeze mnie zaniesione y poczynione, na sławetnych panów Fedora Stephanowicza, woyta Kamienieckiego, Adama Horbaczewicza, Wołosa Stepanowicza, ławników, Pawła Horbaczewicza, Mikołaja Meżysitkę, Iwana Trochimowicza, ławników, mieszczan y urzędników Kamienieckich y panią Marynę Stephanowną Iwanową Horbaczową, także na oyca Pamwę Fedorowicza Stephanowicza, zakonnika tegoż monastera Kamienieckiego, y na oyca Jozepha Jana Nełubowicza Tukalskiego, ihumena Kupiatyckiego, iako się on sam mianuie o to, iż oni wyżey mianowani niedość na tym maiąc, że nie bez dania żadney namnieyszey przyczyny, w roku blizko przeszłym tysiąc sześćset czterdziestym piątym, miesiąca Kwietnia szesnastego dnia według starego kalendarza, przysposobiwszy do siebie ludzi mało uważnych, zuchwałych, naszedszy na przerzeczony monaster, przywłaszczaiąc sobie iakowąś władzę nad nami, duchowienstwem y nad cerkwią swiętą, przez krolów ichmosciów panow naszych miłosciwych fundowaną, będąc osobami świeckiemi, mocno, gwałtem naszedszy na monaster y na cerkiew świętą, rospasawszy się na wszystko złe, nic nie oglądaiący się na srogość prawa pospolitego, na takowych ludzi opisanego, uczyniwszy gwałt domowi Bożemu y mieyscu świętemu, mnie, Palamona, y brata mego Pachomiusza Siemaszkowicza zelżyli, zesromocili, klucze cerkiewne odiowszy, w cerkwi rewidowali, sakrament przenaświętszy roczny w ołtarzu na przystole s kielichem przewrócili, a poszarpawszy mnie w cerkwi y brata Pachomiusza zdespektowawszy haniebnie, z monastera precz wygnawszy, rzeczy moie zabrali, iako o tem szerzey w processie do xiąg mieskich prawa maydeburskiego Brzesckich, za nieprzyięciem, na urzędzie mieskim Kamienieckim, przeze mnie zaniesionym, iest szerzey opisano y dołożono, a unikaiąc oni tego swego uczynku z tego wziowszy to sobie za obrazę, żem się w tey krzywdzie moiey uciekł do iasnie wielmożnego w Bodze przewielebnego iegomości xdza biskupa Łuckiego, a za przyczyną iegomści y mandaty po tych zuchwałych osób przed sąd ikmci otrzymałem, wygnawszy mnie z monastyra, ieszcze chcący y z poczciwego życia mego wyzuć, ieszcze na mnie srodze uszczypliwą a calumniey pełną protestacyą do tych xiąg urzędu Brzesckiego zanieśli, potem rożne obelgi, zniewagi mnie powyrządzawszy, na ostatek chcąc mnie zdrowia pozbawić w iedney spraweczce moiey z Horbaczewiczem pan woyt uczyniwszy umyślną zwłokę, a w tym wyprawili spoysrzodka siebie dnia dziewiętnastego miesiąca Oktobra, w tymże roku Adama Horbacza ławnika do Kupiatycz w powiat Pinski, do oyca Tukalskiego, na ostatnie mnie ponękanie y przyprowadziwszy onego oyca Tukalskiego potaiemnie y skrycie do Kamen-

ca, a z onym ze dnia wtorego miesiąca Nowembra na dzień trzeci naszedszy na monastyr, w pułnocy, z przysposobionemi pomocnikami, przygotowawszy się na zły uczynek s powrozami, kaydanami y wlazszy s tyłu do cele a napadszy na mnie, duszyli mię, bili, mordowali, w oczy plwali, kaydany na ręce y nogi włożywszy, a knybel tyrańsko w gębę, abym gwałtu nie wołał, wprawiwszy, do Kupiatycz teyże nocy swemi końmi y z czeladzią, abym tam haniebny koniec otrzymał, zasłal, a rzeczy moie y szkatułę z pieniędzmi, w którey było złotych sto, zabrali y zagrabili y ieszcze powtore, unikaiąc y tego swego tyrańskiego uczynku, calumnie na mnie włożyli, iako szerszey o tem w processie, przez brata mego pana Marcina Bocewicza na urzędzie Kamienieckim zaniesionym, iest opisano y dołożono, a zasławszy mnie ociec Tukalski okowanego do Kupiatycz y sam potym przybywszy, rożnemi sposobami y okowami mnie trapił y mordował urągaiący się tym, zem się uciekł był do iasnie wielmożnego, w Bodze przewielebnego imści xiędza biskupa Łuckiego, mowiąc temi słowy: a, zdrayco, szalbierzu, unicie, po coś ty do Janowa iezdził, a tam iuż unitem zostałeś, y duszę swoię do piekła zaprzedałeś, potrzeba cię sprzątnąć, żebyś ludzi nie zarażał. A w tym czasie pan Fedor Stephanowicz, woyt Kamieniecki z Horbaczewiczami y drugiemi pomocnikami z Kamienca wyprawili oyca Pamwe Fedorowicza, syna woytowego, na pozakowanie czeladzi moiey, którzy we Gdansku byli, który to ociec Pamwo, zaiachawszy czeladzi moiey w roku wyszmianowanym dnia dziewiętnastego Nowembra, z pomocnikami swemi, w Dębniku pod Ciechanowcem y napadszy na nich armata manu, czeladź moię pozakowali; pieniądzie, konie, rzeczy we Gdansku pokupione poodeymowali, iako szerszey regestrem się pokaże, to wszystko ociec Pamwo, syn pana woytow, będący od oyca swego pana na takowy zły uczinek wysłany, do oyca swego do Kamienca w dom wprowadził, y to wszytko pan woyt na pożytek swóy obrócił, iako o tem szerzey w processie, przez pana brata mego na urzędzie mieskim Kamienieckim y przezemnie na urzędzie grodzkim Pinskim zaniesionym, obszerniey opisano y dołożono iest. A gdym ia, za pomocą pana Boga Wszechmogącego, z tego tyrańschwa z Kupiatycz w kaydanach do Pinska uszedł, a do przewielebnego w Bodze iegomści oyca Pachomiusza Woyny Oranskiego, episkopa Pinskiego y Turowskiego, iako do pasterza pobożnego, pod obronę się poddałem; ten ociec Tukalski, opuściwszy na stronę wstyd ludzki, chcący uniknąć tego złego uczynku swego y takowego nade mną tyrańtwa, które nie mało ludziom dobrym iest dobrze wiadomo, utaić, bo lubo to nie goscincem s Kamienca, ale manowcami mnie w nocy sknybłowanego, okowanego do Kupiatycz prowadzono; iednak są mieysca noclegow y pokarmow, którendy mnie prowadzono, na ostatek tenże wstydu w oczach nie maiący ociec Tukalski, w pisaniu swym zapieraiący się, tego uczynku swego pisał, iakoby mnie do Brzescia o potrzebie swey miał wysłać, a zanosząc na mnie sprosne kalumnię do xiąg grodzkich Pinskich, iakom teraz wzioł wiadomość, śmiał to zanieść, iakobym ia w roku blizko przeszłym tysiąc sześćset czterdziestym piątym, miesiąca Nowembra wtorego dnia, dowiedziawszy się o przyiezdzie iego do Kamienca, quadransem przed przyiazdem iego, miałem się skryć y z monastera Kamienieckiego umknąć, także y drugą protestacyą teyże podobną albo y gorszą na mnie do tychże xiąg urzędu Pinskiego zaniosł, iakobym ia kiedyś miał iakies excessa w Kamiencu działać, szkatułę oyca Tokarzewskiego wyłupić, a pieniędzy pobrawszy, do brata mego Mar-

cina Bocewicza oddać, także obligi y sprawy, monasterowi Kamienieckiemu y szpitalowi służące, pobrać y oyca Kalista Żysiewicza, którego oni za listami zmyszlonemi, zwodząc lud pospolity w Kamiencu, na ihumenstwo Kamienieckie wprowadzili byli y w cerkwie onego za ihumena publikowali, iakobym ia onego miał zdespektować, a z monastyra z pomocą y radą brata mego pana Marcina Bocewicza y pana Mikołaia Kaszuby onego precz wygnać y sam przed nim miałem się skryć, a potem do Kupiatycz zbieżeć, a w Kupiatyczach srebra cerkiewnego na ośmnaście grzywien w nocy zarwać y inszych nie mało rzeczy, także xiążek nabrawszy, z monasterza umknąć y nie wiedzieć gdzie się sam podziać; a to wszystko czynił y czyni na obelgę moię wiedząc, żem się iuż dawno w uniey świętey znaydował y pod obronę oyca episkopa Pinskiego y Turowskiego cale oddałem y tam żyć chcę. O co wszystko ia Palamon Bocewicz, według pierwszych processow moich, na rożnych urzędach tak przeze mnie, iako y pana brata mego poczynionych chcący z wyszpomienionemi osobami, panem Fedorem Stephanowiczem, woytem Adamem Horbaczewiczem, Mikołaiem Meżysitką y Iwanem Tryhuzowiczem y panią Horbaczową tak z oycem Pamwą, synem pana woytowym y oycem Tukalskim, ihumenem Kupiatyckim y z innemi o wszystko prawnie czynić, ostawuiąc sobie ia Palamon Bocewicz, salve albo wcale zachowanie do tey protestacyi do dania, przydania, umnieyszenia oney, poleprszenia y w czym by kolwiek było potrzeba teyże poprawienia, to opowiadanie moie zanoszę do xiąg urzędu wmściow y proszę, aby to było przyięto. Што есть принято и до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ записано.

1646 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 509—510.

33. Жалоба священника церкви Прегалинской Іоанна Важинскаго.

Священникъ Прегалинской церкви Іоаннъ Важинскій приноситъ жалобу о томъ, что 1) шляхта Самуилъ Пржегалинскій, Янъ Мотевельскій и Янъ Трембицкій напали ночью на его дворъ, разломали гумно, причемъ пропало много вещей, и поразбросали пчелиные ульи; 2) тотъ же Пржегалинскій, встрѣтивъ слугу священника Важинскаго, избилъ его обухомъ; 3) пришедши днемъ на дворъ священника, Пржегалинскій съ Трембицкимъ искали его самого и не нашедши угрожали ему смертію и истребленіемъ его имущества; и 4) Трембицкій, встрѣтивъ на дорогѣ жену священника, избилъ ее палкой по головѣ и по рукамъ. При этомъ слѣдуетъ посвидѣтельствованіе вознаго.

Передо мною Александромъ Бусскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто на врадѣ пресбитеръ церкви Прекгалинское Янъ Важинскій, оповѣданье свое на письмѣ ку записанью до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: Miłościwy panie urzędzie grodzki Brzeski! Ja, Jan Waszynski, preswiter cerkwie Przegalinskiey, żałośnie opowiadam się wmściom, moim mśćwym panom na pana Samuela Przegalinskiego, ziemianina woiewodztwa Brzeskiego, y na pana Jana Motewelskiego, y na pomocnikow iego, y pana Jana Trębickiego: ten pan Samuel Przegalinski, naszedszy w nocy na dom moy z pomocnikami do gumna mego, nie wiem po co, stodołę odbił, zamki popsował, w tem poginęło mi siła rzeczy w domu moim, ule s pczołami poprzewracali, potem dnia szostego podkawszy czeladnika mego Grzegorza na dobrowolney drodze, obuchem

stłukł, y rękę y pleca srodze stłukł. Potem przyszedszy do domu mego s temże panem Janem Trębickim, pytał się czeladzi moiey, gdzie iest ten pop; czeladź moia odpowiedziała, że go doma niemasz; ten pan Przegalinski z panem Janem Trębickim powiedział: kiedy byśmy go zostali, obuchami byśmy stłukli, zbili, y tak gdzie go kolwiek podkamy, zbijemy, stłuczemy. Y ten pan Jan Trębicki, nie dawnego czasu, żonę moię miłą Annę, na dobrowolney drodze z Woynia iadący nie wiem, czego u niey potrzebował, a gdy mu nie powolna była, kilofem w prawą rękę stłukł y w głowę zadał raz sini, krwawy, co się w relacyi ieneralskiey pokaże. O co wszystko ia, chcąc z nim prawnie czynić, ztym to panem Samuelem Przegalinskim y panem Janem Trębickim y s pomocnikami ich, tę protestacyą moią zanoszę y proszę, aby była przyięta y do xiąg zapisana. При которомъ оповѣданью тутъ же очевисто ставши на врадѣ енералъ его кор. милости воеводства Берестейского Криштофъ Трембицкій, квитъ свой реляційный въ справѣ нижейменованой призналъ, въ тыя слова писаный: Ja Krzysztoph Trębicki, ienerał iego krol. mści woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset czterdziestym szostym, msca Kwietnia dzięsiątego dnia, z stroną, dwiema szlachcicami, panem Janem Rątowskim, a panem Woyciechem Kosmowskim, byłem wzięty na sprawę od wielebnego oyca Jana Waszynskiego w Przegalinach, dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, na oglądanie pobitych ran; gdzie za okazaniem oyca Waszynskiego widziałem na czeladniku Grzegorzu rękę prawą stłuczoną, plece sinie spuchłe, snać obuchem zbite. Także na małżonce iego tegoż oyca Waszynskiego, widziałem na ręce lewey razy spuchłe sinie, krwią naciekłe, snać, że kijem pobite, na głowie raz sini spuchły, snać, że kijem uderzono, który boy mianował bydź stały z Woinia jadącey na dobrowolney drodze od pana Jana Trębickiego y ten Grzegorz, czeladnik onego, od pana Samuela Przegalinskiego. A tak ia, ienerał, com widział y oglądał, daie ten moy relacyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich s podpisem ręki moiey własney y pieczęcią moią y s pieczęcmi z strony szlachty, natenczas przy mnie będącey, do xiąg grodzkich Brzeskich. Pisan roku msca y dnia zwyszmianowanego. Которое жъ то оповѣданье и сознанье енерала верхупомененого до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть принято и записано.

1652 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 1377—1380.

34. Привилегія короля Михаила, подтверждающая привилегію, данную Яномъ Казиміромъ Венедикту Глинскому на Кобринскую архимандрію.

Король Польскій Янъ Казимиръ, зная ревность и усердіе къ унін монаха ордена св. Василія Венедикта Глинскаго, предоставляетъ ему Кобринскую архимандрію, съ согласія Пахомія Войны Оранскаго, Пинскаго епископа, коадъютора Кіевской митрополіи, Кобринскаго архимандрита. Венедиктъ Глинскій имѣетъ полное право пользоваться данною ему архимандріею, съ церковью, монастыремъ, фольварками, селами, подданными, ихъ повинностями, землями, полями, лѣсами, сѣнокосами, озерами, рѣками, прудами, мельницами и всякими другими доходами. Эта привилегія дана въ 1652 г. Подтверждая ее въ 1669 г., король Михаилъ придаетъ еще Вен. Глинскому небольшую мельницу подъ Кобринемъ, надъ рѣкою Мухавцемъ, въ такъ называемомъ урочищѣ Литовское, съ правомъ ловить рыбу въ Мухавцѣ, но такъ, чтобы церковный неводъ ходилъ послѣ замковаго, и кромѣ того предоставляетъ ему право пользоваться десятою мѣркою съ Кобринскихъ мельницъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Іюня двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною, Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Вен-

денскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто на врадѣ въ Богу велебный Янъ Іоановичъ, священникъ Черевачицкій, листъ его королевское милости, привилей конфирмацыйный, особѣ и на речь въ немъ нижей выражоную въ справѣ и речи нижей въ немъ менованой, перъ облятамъ ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż presentowany nam był list przywiley ikm. antecessora naszego, dany wiernie nam miłemu w Bodze wielebnemu xiędzu Benedyktowi Glinskiemu, zakonnikowi ordinis s. Basilii magni, na archimandrią Kobrynską, który uznawszy, że iest legitime otrzymany, władzą y mocą naszą podczas seymu walnego szczęśliwey koronacyi naszey konfirmowawszy, słowo w słowo przepisać roskazaliśmy, który to przywiley tak się w sobie ma: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, iż wysokie cnoty, pobożne y przykładne sprawy, tudziesz około pomnożenia chwały Bożey y unii swiętey gorliwość wielebnego xiędza Benedycta Glinskiego, zakonnika swiętego Bazylego, do panow rad y urzędnikow naszych zaleconą y nam samym dobrze wiadomą maiąc, onemu archimandrią Kobrynską za cessią wielebnego xiędza Pachomiusza Woyny Oranskiego, episkopa Pinskiego, coadiutora metropolii Kijowskiey, archimandryty Kobrynskiego, na osobę iego uczynioną, dać y conferować umysliliśmy, iakoż tym listem przywileiem naszym daiemy y conferuiemy. Ma y wolen będzie wielebny w Bodze xiądz Benedykt Glinski, zakonnik reguły ś. Bazylego, przeniesioną archimandrią Kobryńską z cerkwią, monasterem, z folwarkami, wsiami, poddanemi, ich powinnościami, z gruntami, polami, lasami, sianożęciami, z iezioram i, z rzekami, stawami, młynami y ze wszystkiemi prowętami y przynależnościami, obiąwszy na się, spokoynie trzymać y używać aż do żywota swoiego. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęc w. x. L. przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwunastego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtorego. Jan Kazimierz król. (Locus Sigilli). My tedy, król, widząc być ten przywiley słuszny y niwczym prawu pospolitemu nie derogaiący, onego we wszystkich punctach y paragrafach approbuiemy y confirmuiemy, przydaiąc z łaski naszey krolewskiey młynek nad Kobryniem, nad rzeką Muchawcem, uroczyszczem Litowskie nazwane, w gruncieeh cerkiewnych będący y wolne łowienie ryb w rzece Muchawcu, tak iednak, aby po zamkowym niewodzie cerkiewny chodził y dziesiątą miarkę ze młynow Kobryńskich. Chcąc mieć, aby wielebny xiądz Benedykt Glinski przy biskupstwie Włodzimirskim y Brzeskim spustoszałym miasto podszewki (sic) w całey archimandryey Kobrynskiey spokoynie aż dożywocia swego używał, bez żadney ni od kogo przeszkody, y lubo by iaki przywiley ktokolwiek ad male narrata et per viam incompatibilitatis u antecessora naszego, króla igmci Jana Kazimierza, sub abdicatione in praejudicium iuris aduitalitii otrzymał, takowy nullitatis suspiceremus. Co dla lepszey wiary y wagi ręką naszą podpisawszy pieczęcią wielką w. x. Litewskiego przycisnąć roskazaliśmy. Pisan w Krakowie, roku tysiącznego sześćsetnego sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Decembra szostego dnia. У того листу его королевское милости, привилею конфирмацыйного, подписъ рукъ тыми словы: Michał król; Jerzy Niewiarowski, refferendarz w. x. Litewskiego, manu propria. Который же тотъ листъ его

милости, привилей конфирмацыйный, перъ облятамъ ку активованью поданый, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1656 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 787—788.

35. Письмо епископа Владимірскаго Потея къ Брестскому протопопу о постройкѣ на мѣстѣ сгорѣвшей церкви новой, гдѣ нѣкогда были церковь сс. Косьмы и Демьяна.

Епископъ Владимірскій и Брестскій Янъ Потей извѣщаетъ письмомъ протопопа, чтобы онъ съ прочими священниками, которыхъ церкви сожжены, подалъ протестъ, тѣмъ же способомъ, какъ это дѣлаютъ обыватели о своихъ дворахъ; вмѣстѣ съ тѣмъ поручаетъ ему стараться о построеніи церкви на той землѣ, гдѣ въ прежнія времена находилась церковь сс. Косьмы и Деміяна и гдѣ нынѣ находятся жидовскіе дома, съ предвареніемъ жидовъ, чтобы они безъ малѣйшаго замедленія перешли съ церковнаго грунта, а прихожанъ пригласить позаботиться о деревѣ, чтобы можно было къ осени построить церковь.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Марца пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившися очевисто, въ Бозѣ велебный его милость отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писаръ капитулы Берестейское, листъ зошлого велможного его милости ксендза Яна Потея, епископа Володимірского и Берестейского, въ справѣ и речи въ немъ нижейменованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Przewielebny w Panu Bogu, oycze protopopa Brzesky! Ponieważ w Brześciu, przedmieścia paląc, cerkwi trzy spalono, rozkazuię z władze moiey pasterskiey, aby wielebność twoia z inszemi kapłanami, których cerkwie popalono, protestacię o to uczynił tymże kształtem, iako y ichmość panowie obywatele o dwory swoie czynią. Dla bezpieczeństwa lepszego trzeba będzie, Pana Boga wziąwszy na pomoc, starać się o pobudowanie cerkwi na gruncie tym, gdzie cerkiew ś. Kozmy y Damiana za dawnych lat bywała, na którym, że domy żydowskie od czasu nie małego są, tedy upomnieć żydow, żeby się z gruntu cerkiewnego bez wszelkiego omieszkania znieśli koniecznie, a s parafijany swymi staraycie się zawczasu drzewa na cerkiew, abyście się na gruncie pomienionym zbudować mogli, iako w iesieni przyszłey. Za tym się modlitwom wielebności waszey zalecam. Dan w Rożance, Maii, tysiąc sześćset pięćdziesiąt szostego. У того листу приватного подписъ руки тыми словы: Wielebności waszey wszego dobra życzliwy pasterz y brat w Chrystusie Jan Pociey, episkop Włodzimirsky y Brzeski m. p. На которомъ листѣ приватномъ и титулъ тыми словы: Przewielebnemu w Panu Chrystusie oycu Janowi Trocewiczowi, protopopie Brzeskiemu, oddać należy. Который же тотъ листъ приватный, черезъ особу въ верхуменованую ку активованью поданый, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятый и уписаный.

1657 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1595—1596.

36. Подтвержденіе правъ и преимуществъ, данное священникамъ Шебринской церкви во имя Рождества Пресвятыя Богородицы.

Деканъ Перемышльскій Юрій Гроховскій, по просьбѣ униатскаго священника Шебринской церкви Николая Будрисовича, подтверждаетъ права и фундуши, данныя той церкви епископами Луцкими, съ тѣмъ, что ни онъ, ни его преемники не будутъ никому въ томъ препятствовать; при чемъ освобождаетъ церковную землю отъ податей въ дворъ Шебринскій, подъ условіемъ оставаться въ уніи и исполнять церковныя обязанности.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Julii siódmego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstaroscim sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Mikołay Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiey, list approbacyiny dokumentow cerkwi Szebrynskiey od wgo imci xiędza Jerzego Grochowskiego, Łuckiey Brzeskiego proboszcza, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał; który wpisuiąc w księgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jerzy Grochowski, dziekan Przemyślski, proboszcz Łucki y Brzeski, kanonik Krakowski, wiadomo czynię tym moim listem teraz y na potym będącym, komu o tym wiedzieć będzie należało, iż prezentował przede mną wielebny oyciec Abraam Kotkowicz, swieszczennik Szebrynski, prawa cerkwi założenia Nayswiętszey Panny Maryi Matki Bożey Narodzenia w maiętności Szebryniu, do probostwa Brzesckiego należącey, nadane y ufundowane tak od i. wielmożnych ichmść xięży biskupow Łuckich, iako też y od ichmść xięży antecessorow moich, úpraszaiąc, abym go przy tychże prawach zachował, w czym tedy ia, widząc rzecz słuszną, przy wszytkich prawach onego zachowuię, cale y stwierdzam upewniaiąc w tym, iż ode mnie ani od namiestnikow moich żadney przeszkody mieć nie ma y z gruntow nadanych do cerkwi, żadnych nie ma czynić podatkow dworowi Szebrynskiemu, ani namiestnikom moim, w tym też oyca swieszczennika teraznieyszego y na potym będących napomnionych chcę mieć, aby zostaiąc w uniey świętey z kosciołem rzymskim katolickim w nabożenstwie y powinnościach swoich cerkiewnych, na które iest obowiązanym, dosyć czynić nie zaniedbywał, na co daię ten list przy pieczęci z podpisem ręki moiey. Datum w Szebryniu, dnia dwudziestego szóstego Kwietnia, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego piędziesiąt siódmego. U tego listu przy przycisnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Jerzy Grochowski, proboszcz Brzescki, Łucki, mp. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany. Pisan ut supra.

1658 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1327.—

37. Привилегія короля Яна Казиміра, подтверждающая фундушевую запись на Гершоновицкую церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы.

Король Янъ Казиміръ, по просьбѣ городничого Брестскаго Іеронима Жабы и жены его, даетъ имъ привилегію на постройку церкви во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ деревнѣ Гершоновичахъ, гдѣ они, имѣя три уволоки земли въ пожизненномъ своемъ владѣніи, построили фольварокъ съ тѣмъ, чтобы послѣ ихъ смерти фольварокъ этотъ принадлежалъ священнику упомянутой церкви. Поводомъ къ этому послужило то обстоятельство, что всѣ уніатскія церкви, находившіяся за Мухавцемъ и Бугомъ, сожжены были непріятелемъ, а Брестскіе мѣщане, пострадавшіе отъ его нашествія и отъ мороваго повѣтрія, построить ихъ вновь не могли. При томъ королевскіе крестьяне Гершоновицкіе и Прилуцкіе, по случаю разлива водъ Буга, Мухавца и Котельни, даже во время существованія Брестскихъ церквей, не могли имѣть свободнаго сообщенія, не могли крестить своихъ дѣтей и въ торжественные праздники посѣщать церкви. Такъ какъ въ деревнѣ Гершоновичахъ было записано полъ уволоки земли на церковь Пресвятыя Богородицы, находившуюся въ Брестѣ за Мухавцемъ, и какъ церковь эта сожжена, то и эта половина уволоки присоединена къ тремъ вышеозначеннымъ уволокамъ, для передачи священнику, который вмѣстѣ съ тѣмъ освобождается отъ платежа чинша въ казну подъ условіемъ только вѣчно молиться за короля, его преемниковъ и речь посполитую.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Nowembra wtorego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Ignacy Konarzewski widymus przywileiu, od króla imści Jana Kazimierza cerkwi Gierszonowskiey nadanego, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Видимусъ съ книгъ кгродскихъ воеводства Берестейскаго. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ пятьдесятъ девятого, мѣсеца Марта девятого дня. Передо мною Геронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившися очевисто панъ Янъ Героним Жаба, городничій Берестейскій, привилей его королевской милости ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z łaski Bożey, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by to wiedzieć należało, przełożono nam iest imieniem urodzonego Jana Hieronima Żaby, horodniczego Brzeskiego, y urodzoney Anny Zaleskiey, małżonków, iż oni, doznawszy nad sobą wielkiego miłosierdzia Bozkiego, że ich Pan Bóg od różnych nieprzyiacioł, na państwo nasze różnemi czasy nastempuiących, y od morowego powietrza ratować raczył, uczynili wotum na trzech włokach, któreśmy im puste we wsi naszey Gierszonowiczach, do ekonomii Brzeskiey należącey, prawem dożywotnim conferowali, y oni tam folwarczek pobudowali, cerkiew Nayświętszey Panny założenia, która się nazywa po grecku Pokrowy świętey, pobudować y ten folwarczek swóy po żywocie swoim popowi, tey cerkwi służącemu, legować; y wnosili do nas przez niektórych panów rad y urzędników naszych, przy boku naszym będących, prożbę, abyśmy ich te pobożną intencyą listem naszym approbowali. My tedy, na przyczyną panow rad naszych oboyga narodow, widząc ich dobry y świętobliwy umysł, a życząc w państwie naszym rozmnożenia chwały Bożey, zwłaszcza że cerkwi wszytkie w Brzesciu, tak za Muchawcem, iako y za Bugiem, w uniy będące, nieprzyiaciel popalił, których zniszczeni tak przez nieprzyiaciela, iako y przez powietrze, mieszczanie nasi Brzescy pobudować nie mogą, do tego poddani nasi Gierszonowscy y Przyłuccy, za wylaniem wod z Bu-

gu, Muchawca y Kotelni, lubo by y byli cerkwie Brzeskie w cale, przedobyć y w uroczyste święta nabożenstwa zażyć, chrztu świętego dziatkom mieć nie mogą, respektuiąc też y na zasługi urodzonego Jana Hieronima Żaby, horodniczegoBrzeskiego, y nam y rzeczy pospolitey w różnych expedycyach woiennych od lat dwunastu z niemałą substancyi y zdrowia stratą oddawane, do tego że y za zdaniem Brzescia, nie zdradzaiąc nas, z cnotliwym rycerstwem do wielmożnego hetmana naszego w-go w. x. Lit. uszedł, do proźby ich oboyga łaskawie się skłoniwszy, pozwoliliśmy y tym listem naszym pozwalamy, za radą oboyga narodow państwa naszego, na pomienionych włokach cerkiew Pokrowy świętey fundować y one z puszczy naszey Brzeskiey budować, folwark po żywocie swoim popowi legować, która fundacya y legacya ich wiecznymi czasy trwać ma. A iż we wsi Gierszonowiczach puławłok osiadły nadany był na cerkiew Przeczystey ś., która była w Brzesciu za Muchawcem, a teraz spalona, tedy y ten puławłok do tych pomienionych trzech włok horodniczego przyłanczamy, z którego puławłoku popowi tey cerkwi, którą pomieniony urodzony Żaba, horodniczy Brzeski, y małżonka iego pobuduią, tedy samą robotę pełnić y czynsz do cerkwi teyże naszey Brzeskiey oddawać powinni będą, z tamtych zaś trzech włok, lubo urodzony Żaba y małżonka iego po lat dziesięciu czynsz płacić do skarbu naszego powinni byli, ale żeśmy ie przymnażaiąc chwały Bożey na cerkiew konferowali, tedy iuż pop z nich żadnego czynszu, ani powinności do skarbu naszego pełnić nie będzie powinien, tylko za nas y sukcessorow naszych y wszytką rzecz pospolitą Pana Boga prosić ma czasy wiecznemi. Na co się ręką naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć y do konstytucyi seymowey wpisać rozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Augusta, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt osmego, panowania krolestw naszych polskiego y szwedzkiego iedynastego roku. У того привилею подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz, król; Walerian Stanisław Judycki, pisarz w. x. Lit. Который тотъ привилей, за потребованьемъ пана Жабы, городничого Берестейскаго, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ, а по уписанью и сей видимусъ съ книгъ подъ моею урядовою печатію и съ подписомъ руки писарской отцу Корниловн Круповичу, священнику Пречискому, есть выданъ. Писанъ въ Берестьи. U tego widymusa przywileiu correcta w te słowa: Skorygował Werbycki; a na drugiey karcie tego widymusa approbata kommissarzow ikmści z podpisami y pieczęciami trzema onych temi wyraża się słowy: Roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, dnia iedynastego Grudnia. Przy tym reskrypcie funduszu ikmści ś. p. Jana Kazimierza, na cerkiew Gierszonowską danego, nienaruszenie zachowuiąc oyca Mirosława, prezbitera Gierszonowskiego y nastempcow iego y przy gruncie, w funduszu wyrażonym, podpisuiemy się. W Rzeczycy, roku y dnia ut supra. Piotr Żur Rylski w. p. l. w. kommissarz ikmści. Abraham Konstanty Gołuchowski, stoln. Mscis. kommissarz ikmści; Mikołay Jan Buino, łowczy ziemi Litewskiey, kommissarz ikmści. Który to takowy widymus przywileiu, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich ze wszelką w nim inserowaną rzeczą przyięty y zapisany.

———

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 707—709.

38. Жалоба священника Адріана Смоленскаго на Масловскаго.

Священникъ Тростеницкой церкви Адріанъ Смоленскій приноситъ жалобу гродскому суду на слугу Осипа Быковскаго, называвшагося Масловскимъ, который при выходѣ священника изъ церкви во время ярмарки, будучи верхомъ на лошади съ ружьемъ въ рукахъ, по неизвѣстной причинѣ, началъ его ругать и поносить, стараясь отдѣлить его отъ толпы народа; но когда это ему не удалось, онъ выстрѣлилъ по немъ изъ ружья и пуля прошла по лѣвой сторонѣ его рясы. При томъ Масловскій угрожалъ ему смертью. Далѣе слѣдуетъ обо всемъ этомъ посвидѣтельствованіе вознаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Іюня двадцать третього дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, opowiadał y żałośnie się protestował wielebny oyciec Andrian Smolenski, swieszczennik cerkwie Troscienickiey, w maiętności iaśnie wielmożnego imci pana Pawła Sapiehi, hetmana wielkiego w. x. Lit. nazwaney Trościenicy, leżącey w woiewodztwie Brzeskim, na sługę imci pana Jozepha Bykowskiego, podstarościego Kamienieckiego, na pana Masłowskiego, iako się sam imieniem mianuie, o to, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziedziesiąt pierwszym, w dniu świętey Troycy według starego kalendarza, gdy ten swieszczennik Trościenicki był w Krahelu, maiętności imci pana Krahelskiego, imci pana Konigowskiego, imci pana Sterpinskiego, maiętności Lewnicy w woiewodztwie Brzeskim, w cerkwi na nabożenstwie święta wyż pomienionego, gdzie iest jarmark roczny świętey Troyce, gdy iuż było po mszy świętey y po wszytkim nabożenstwie, ten swieszczennik, wyszedłszy z cerkwi, stał z ludźmi różnymi na rynku, iako na kiermaszu, tedy ten sługa imci pana Bykowskiego, pan Masłowski, z zuchwalstwa swego ustroiwszy sobie niesłuszną furyą, przypadłszy na koniu, trzymaiąc w ręku bandolet nakręcony y podsypany, zaraz bez żadney przyczyny począł tego swieszczennika, niepomniąc na boiaźń Bożą y na stan iego duchowny, słowa(mi) niepoćciwemi karczemnemi, łżyć, sromocić, koniem nacierać, od ludzi go, iak aby iakiego zbóycę, odzywać, chcąc go udespektować, a gdy swieszczennik, od takiey srogiey iego furyi będąc przestraszony, y z mieysca od ludzi odstompić nie śmiał, tedy ten pan Masłowski, chcąc go koniecznie zabić, do niego, iako do iakiego nieprzyiaciela, wystrzelił z bandoletu, ale ieszcze Pan Bóg tego swieszczennika od śmierci uchował, kula w bok lewy w sutanę trafiła y szarpnowszy suknie więcey mu nie szkodziła, zaczem będąc przestraszony swieszczennik, zaledwo miedzy ludzi uchodząc, unosząc zdrowie swoie, słyszał na siebie srogie pochwałki od tegoż pana Masłowskiego. A tak on wielebny swieszczennik, iako o obelgę srogą stanu swego duchownego, postrzał suknie, o pochwałki chcąc z tem panem Masłowskim, gdzie mu prawo drogę ukaże, prawnie protestować, te swoie opowiadanie żałosne do wpisania do xiąg grodzkich Brzeskich podał. При которомъ оповѣданью, тутъже ставши очевисто на врадѣ, енералъ его королевской милости воеводства Берестейского Габріель Остромецкій квитъ свой реляцiйный призналъ и ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писа-

ный: Ja Gabryel Ostromecki, ienerał ikmci woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tem moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, miesiąca Junii dnia dwudziestego pierwszego, gdym był w mieście ikmci Brzesciu, na rokach ziemskich święto Troieckich o różnych sprawach różnych osob, tamże byłem użytym od swieszczennika z Trościenicy, maiętności iaśnie wielmożnego imci pana hetmana wielkiego w. x. Lit., od wielebnego oyca Andriona Smolenskiego, w dom Wolfa Zaiącowicza, żyda Brzeskiego, na rogu Kowalskiey ulicy; tamże przy stronie szlachcie, panu Phiedoru Bohusławskim, a panu Konstantym Krzywobłockim, w obeldze y żalu swym mnie ienerałowi opowiadał się na pana Masłowskiego, sługę imci pana Jozepha Bykowskiego, podstarościego Kamienieckiego o to, iż ten sługa iegomść pana Bykowskiego pan Masłowski, gdy ten swieszczennik, bywszy w cerkwi w Krahelu, maiętności imci pana Konigowskiego, imci pana Krahelskiego, imci pana Sterpinskiego, w dzień Swiętey Troycy ruskiego święta, w tem roku wyż pomienionym, stał na kiermaszu między ludźmi, rozmawiaiąc w różnych sprawach duchownych, przyskoczywszy na koniu z bandoletem, uczyniwszy srogi okrzyk, począł tego swieszczennika, nic sobie niewinnego, słowy niepoczściwemi łżyć, sromocić, a nakręciwszy bandolet, umyślnie, z zuchwalstwa swego chcąc zabić, strzelił do niego; ale Pan Bóg ieszcze dochował do śmierci, że go tylko kula po boku lewym trafiła y suknię wierzchnią szarpneła, a gdy z tem razem ten swieszczennik miedzy ludzie uchodził, tedy ten pan Masłowski na zdrowie iego srogie pochwałki uczynił, a tak ia, ienerał, przy tey stronie szlachcie, opowiadanie tego swieszczennika słysząc y suknią na boku lewym, znać że kulą rozdartą y opaloną, którą mi okazywał, widząc, daię ten moy relacyiny kwit ku zapisaniu do xiąg grodzkich Brzeskich, z podpisem ręki mey y pod pieczęćmi strony szlachty, przy mnie będącey. Pisan roku, mca y dnia wyżpisanego. У тое реляцiи подписъ руки енерала тыми словы: Кгабрiель Остромецкiй, енералъ, рукою. Котороежъ то оповѣданье и очевистое сознанье енеральское есть до книгъ врадовыхъ уписано.

1662 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 775—776.

39. Фундушовая запись на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы въ Гершоновичахъ.

Брестскiй городничiй Жаба съ женою своею Анною, съ королевскаго разрѣшенiя, записали на церковь св. Покрова, которую они построили въ деревнѣ Горшоновичахъ, фольварокъ съ тремя уволоками земли и со всѣми къ нимъ принадлежностями, съ тѣмъ, чтобы священникъ до конца своей жизни пользовался доходами, а послѣ его смерти право это должно перейти на его преемниковъ. Въ случаѣ уничтоженiя унiи, сказанный фольварокъ и церковь должны поступить въ распоряженiе Брестскаго пробоща. На обязанность священника возложена забота о томъ, чтобы въ каждый праздникъ и по воскреснымъ днямъ совершаемо было богослуженiе по обрядамъ греко-униатской церкви вмѣстѣ съ дьякомъ, содержанiе котораго должно быть на счетъ сдѣланной фундацiи. Вино, свѣчи, ладанъ священникъ самъ долженъ запасать, который вмѣстѣ съ тѣмъ долженъ заботиться о прiобрѣтенiи и сохраненiи церковной утвари и книгъ. При жизни своей ктиторы сохраняютъ за собой право назначенiя на приходъ священника; послѣ ихъ смерти это право переходитъ къ ихъ потомкамъ, въ случаѣ же не имѣнiя потомства или отъѣзда ихъ изъ этого воеводства, право назначенiя священниковъ переходитъ къ епископу Владимирскому.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra wtorego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podsto-

lim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter imść xiądz Ignacy Konarzewski, fundusz na włók trzy y folwarek w końcu wsi Gierszonowickiey, teyże cerkwi Gierszonowickiey służący, od ww. ichm. pp. Jana Hieronima y Anny z Zaleskich Żabow, horodniczych woiewodztwa Brzesckiego, małżonków dany, ad acta podał; który de verbo ad verbum wpisuiąc w xięgi tak się w sobie ma: Ja Jan Heronim Żaba, horodniczy Brzescki y ia Anna Zaleska, Żabina, ziemianie ikmci woiewodztwa Brzesckiego, oznaymuiemy tym naszym listem, dobrowolnym wieczystym fundacyinym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y na potym będącego wieku ludziom, iż co mamy z łaski ikmci, pana naszego miłościwego, włok trzy gruntu we wsi nazwaney Gierszonowicach, do ekonomii Brzesckiey przynależącey, y folwarczek w koncu wsi Gierszonowskiey, a żeśmy uznali nad sobą wielkie miłosierdzie naywyższego pana, że nas od morowego powietrza y od różnych nieprzyiacioł y niebespieczęstw z łaski swey świętey zachować raczył, na chwałę Jego świętą tamże przy folwarczku, za konsensem iego krolewskiey mci, a za pozwoleniem iaśnie wielm. imci xiędza Jana Michała Pocieja, władyki Włodzimirskiego, przez wielebnego imci xiędza Sebestyana Kaczynskiego, starszego monasteru Brzesckiego, zakonu Bazylego świętego, micysce poświęciwszy, cerkiew Pokrowy świętey zbudowalismy, do którey cerkwi ten nasz folwarczek z budynkiem dwornym, iaki teraz iest, y ieśli da Pan Bóg co przybudować, z gruntami, oromymi y nieoromymi, z sianożęciami y ze wszystkimi do tych włok przynależnościami, za konsensem iego królewskiey mości, przyłączamy y swieszczennikowi natenczas za proźbą naszą od zwyżmianowanego iaśnie wielmożnego imci xięðza władyki Włodzimirskiego przydanemu, wielebnemu oycu Mirosławu Czarnomyslu w moc, w dzierżenie y spokoyne używanie, wespół z cerkwią ustempuiemy, tak iż pomieniony wielebny ociec swieszczennik ma ten folwarczek y grunty do niego należące trzymać, pożytków z nich używać, aż do żywota swego, a po żywocie iego sukcessorowie ieden po drugim aż na wieczne czasy, poki unia unią będzie. A strzeż Panie Boże, żeby się ta unia znieść miała, tedy ten folwarczek y cerkiew ma w dyspozycyę xiędza proboszcza Brzesckiego wpadać. A pomieniony swieszczennik y sukcessorowie iego maią tego postrzegać, aby w każde święto uroczyste y w niedziele służba Boża, według obrzędów wiary greckiey w unii będącey, odprawowana była, z diakiem, którego on z tey fundacyi naszey chować y onemu płacić ma; także o wino, świece, kadzidło sam się starać ma, prosząc Pana Boga za króla imci y za rzecz pospolitą, za nasze zdrowie, pokiśmy żywi, a po śmierci naszey za dusze nasze y krewnych naszych, które w sobotnik wpisane będą, odprawuiąc służbę Bożą w każdy tydzień we srzodę y w sobotę czasy wiecznemi. Do tego ma tego postrzegać, aby parafianie dziatki chrzcili, bez szlubów nie żyli, chorzy bez spowiedzi y nayświętszego sakramentu z tego świata nie schodzili; do tego apparatów, ochendostwa y xiąg, aby nie zbywało, ale onych przysposobiali. To też sobie waruiemy, iż pokiśmy żywi, albo poki w tym woiewodztwie będziemy, po śmierci swieszczennika nie kto inszy, iedno my sami podawać do tey cerkwi powinni będziemy, a po nas, ieśli nam Pan Bóg potomków dać będzie raczył, tedy potomkowie nasi podawcami swieszczenników być maią, ieśli byśmy też z tego woiewodztwa absentowali, albo potomstwa nie mieli, tedy iuż to w moc iaśnie wielm. imść xiędza władyki Włodzimirskiego y sukcessorów imci daiemy, że do

tey cerkwi swieszczennikow przydawać maią. Którą naszą fundacyę, wiecznie stwierdzaiąc, rękoma się naszemi podpisawszy y pieczęci przyłożywszy, ichmść panów przyiacioł naszych za pieczętarze o podpisy rąk y przyciśnienie pieczęci uprosiliśmy, którzy ichmść za prożbą naszą rękę podpisać y pieczęci przyłożyć raczyli. Pisan w Gierszonowicach, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Maja dwudziestego osmego dnia. U tego funduszu przy wyrzniętey kustodyi y trzech pieczęciach, in cera rubra wyciśnionych, podpisy rąk tak samych aktorów. iako też ichmść pp. pieczętarzów temi słowy: Jan Heronim Żaba, horodniczy Brzeski, ręką swą, Anna Zaleska Żabina. Ustnie a oczewisto proszony do tego zapisu Franciszek Dołęga Gorecki, starosta Bełski, mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1665 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 361—363.

40. Универсалъ короля Яна Казиміра, служащій священникамъ церквей Пещацкой и Кіевецкой.

Король Янъ Казиміръ въ универсалѣ своемъ повелѣваетъ священниковъ Пещацкой и Кіевецкой церквей, равно какъ и другихъ священниковъ и ихъ крестьянъ въ вел. кн. Литовскомъ освободить отъ всякихъ военныхъ повинностей, присовокупляя, что священникамъ несвойственно нести эти повинности наравнѣ съ простымъ народомъ и что предки его всегда освобождали отъ этихъ повинностей духовныхъ лицъ греческаго исповѣданія, посвятившихъ себя службѣ Божіей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ пятого, мѣсеца Мая девятнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Бозѣ велебный отецъ Теодоръ Завацкій, презбитеръ Пещацкій, универсалъ его королевское милости съ канцеляріи Большой великого князства Литовского, въ справѣ и речи нижей выражоной вынесеный и особомъ въ немъ нижей выражонымъ служачій, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова въ немъ писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tem wiedzieć należało, a mianowicie wielmożnym, urodzonym pułkownikom, oberszterom, rotmistrzom, kapitanom, porucznikom, oficierom y wszystkiemu rycerstwu woysk naszych w. x. L. iezdnemu y pieszemu, tak polskiego iako cudzoziemskiego zaciągu, na usłudze naszey y rzeczypospolitey zostaiącym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Jako za świętey pamięci krolów ichmościów antecessorów naszych, tak y za szczęśliwego panowania naszego, nie był ten zwyczay, aby duchowne osoby religiey greckiey, na służbę Bożą poswięcone, mieli y powinni byli równo s prostym gminem ciężazy żołnierskie podeymować; zaczym ieżeli, per iniuriam temporum, stała się iaka oycom świeszczennikom, w wielkim xięstwie Litewskim żyiącym y służbę Bożą odprawuiącym, oppressia y bezprawie; tym listem naszym abroguiąc y znosząc to z nich inperpetuum, żądamy uprzeymości y wierności waszych, abyście

iak in genere wszytkich swieszczennikow, w wielkim xięstwie Litewskim żyiących y osiadłości swoie maiących, tak in specie swieszczennika cerkwie Pieszczackiey, oyca Teodora Zawackiego, y swieszczennika cerkwie Kiiowieckiey, oyca Pawła Twarowskiego, do dawania stacyi chlebowych y pieniężnych y do podwod nie przymuszali, stanowisk, pokarmów, noclegów u nich y poddanych albo zagrodników ich odprawować y namnieyszą exactią agrawować nie ważyli się, pod nagrodzeniem sowitym de suo, czego na zasługach uprzeymości y wierności waszych dochodzić kazali byśmy nieczyniąc. Dan w Białey, dnia dziewiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątego, panowania naszego polskiego y szwedzkiego siedmnastego roku. У того универсалу его королевское милости печать большая великого князства Литовского притисненая, а подпись рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król. Andrzey Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Grodzienski. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу въ верху мененую ку активованю поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и вписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1670—1671.

41. Универсалъ гетмана Михаила Казиміра Паца.

Въ этомъ универсалѣ Пацъ предписываетъ оберштерлейтенанту Станцелю, чтобы онъ освободилъ гр. униатское духовенство отъ военныхъ постоевъ и возвратилъ заграбленныя войсками вещи.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осьмого, мѣсяца Іюня второго дня.

На врядѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Веньденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Бозѣ велебный отецъ Лаврентій Лазаровичъ, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, каштеляна Виленского, гетмана великого великого князства Литовского, въ речи нижеменованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał Kazimierz Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki w. x. Lit. Jmci panu Stancelowi, obersztérleytnantowi ikm. chęci me. Doszło mie wiedzieć, że waszmć bez respectu, stanowi duchownemu należytego, swieszczennikow ritus graeci unitow, w dioecesyi Brzeskiey, do wydawania staciy żołnierskiey z gruntów, które, nie maiąc poddanych, sobie zarabiaią, pociągasz y domy ich stanowiskami ludzi commendy wmści onerantur, co, iż iest przeciwko prawu y powadze stanu duchownego, upominam, aby waszmość, za doysciem tego ordinansu, zaraz od swieszczennikow ludzie, ieśli u którego w domu postawieni, sprowadził y do wydania staciy nie necessitował, ich grabieże, u nich snać pobrane, wrócił; bo przyszło by waszmości strycte przed sądem o opressią stanu duchownego odpowiadać. Datt w Wilnie, dnia dziewiętnastego Maja, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того универсалу при печати притисненой подпись руки тыми словы: Michał Pac casztelan Wileński, hetman wielki w. x. Lit. Который же тотъ универсалъ, ку активованью поданый, есть до книгъ уписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1673—1675.

42. Универсалъ короля Яна Казиміра, данный на охраненіе духовныхъ имѣній, лежащихъ въ экономіи Брестской.

Король Янъ Казиміръ получилъ извѣстіе, что въ Брестской экономіи военные начальники, не обращая никакого вниманія на церковныя имущества, время отъ времени набирая ихъ своимъ мѣстостояніемъ, обременяютъ тамошнихъ священниковъ тяжкими, превышающими всякую мѣру военными постоями и насильственными поборами; забираютъ у нихъ скотъ, лошадей и всю ихъ движимость, не обращая никакого вниманія на королевскій универсалъ, данный для охраненія этихъ имуществъ, чрезъ что помянутые священники не только лишены своего содержанія, но и движимость, и не имѣютъ никакой возможности совершать богослуженіе. Указывая на неприкосновенность церковныхъ имуществъ, король теперь напоминаетъ намѣстнику Брестскому, чтобы въ церковныхъ имуществахъ ничего не дѣлалось вопреки его универсалу, чтобы онъ остановилъ грабежи, велѣлъ вознаградить обиженныхъ за понесенные ими убытки, а на будущее время избавилъ ихъ отъ всякихъ военныхъ постоевъ и поборовъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсеца Іюня второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною, Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто отецъ Лаврентій Лазаровичъ, листъ его королевское милости, въ справѣ и речи въ немъ нижейменованой, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielmożny uprzeymie nam miły! Doniesiono nam iest od panów rad y urzędników dwornych, przy boku naszym natenczas będących, imieniem oycow swieszczennikow religii greckiey, w oeconomiey naszey Brzeskiey przy cerkwiach mieszkaiących, iż nie maiąc żadnego baczenia y respectu na dobra cerkiewne, y w nich od roku y daley sedem consistentii swoiey założywszy, tamecznych swieszczennikow ciężkiemi nader stacyami y exactiami aggrawuią: bydło, konie y cokolwiek w domach ich iest ruchomości, nienależnie u nich, nulla habita ratione na uniwersał nasz, dla conservatii dobr ich od żołnierzów dany, zabieraią, przez co pomienieni oycowie nie tylko do pożywienia się, ale też y do pozostania się przy cerkwiach y odprawowania w nich nabożenstwa, sposobu mieć nie mogą, a zatym chwała Boża ustawać musi; zabiegaiąc tedy indemnitati pomienionych oyców, aby z tey occaziey w cerkwiach chwała Boża nie ustawała, y owszem coraz większe pomnożenie brała, żądamy uprzeymości waszey, abyś uprzeymość wasza, ex vi urzędu swego, na dobra cerkiewne przeciwko uniwersałowi naszemu na ochrone ich danemu, następować nie kazał, y owszem grabieże y szkody, podczas całoroczney ich tam subsistentii poczynione, injuriatis powracać y nagrodzić roskazał, y w przyszły czas, aby stacyami swieszczennicy aggravati nie byli, uniwersałem swym zakazał, wdzienczną w tym nam rzecz uprzeymość wasza uczyn sz, Bogu podobaiącą się, któremu (sic) zatym życzemy dobrego od Pana Boga zdrowia. Dan w Warszawie, dnia piętnastego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego, panowania krolewstw naszych polskiego y szwedskiego dwudziestego roku. У того листу универсалу его королевское милости подписъ руки тыми словы: Jan Kazimierz król. Который же тотъ листъ его королевское милости ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Б рестейскихъ уписанъ.

1668 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1676—1677.

43. Универсалъ гетмана Михаила Паца, которымъ нѣкоторыя деревни, принадлежащія Кобринской архимандріи, освобождаются отъ военной повинности.

Михаилъ Казимиръ Пацъ, каштелянъ Виленскій, великій гетманъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ всѣмъ военнымъ чинамъ, что принадлежащія Кобринской архимандріи села Коршицы и Петки, какъ дворянскій фундушъ, по закону не подлежатъ военнымъ тягостямъ; и потому ни по чьему предписанію, въ этихъ селахъ, въ виду того, что они духовныя, никто никогда не долженъ требовать себѣ постоя и корма.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсяца Іюня десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Янъ Андроновскій, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михала Казимера Паца, каштеляна Виленского, гетмана великого великого князства Литовского, въ справѣ и речи нижей въ немъ менованой, вынесеный, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał Kazimierz Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, ichmosciom panom woyskowym wszytkim in genere, ktorym to wiedzieć będzie należało, po zaleceniu chęci moich, oznaymuie, iż wioski, do archimandrii Kobrynskiey należące, Korszyce y Petki, będąc fundatiey szlacheckiey, nie podlegaią z prawa ciężarom żołnierskim, przeto aby wmść za assignatią żadną, lub ieneralną lub particularną, w tych wioskach, eo praetextu, że duchowne, stanowiska y chleba sobie usurpować y wymagać in perpetuum nie ważyli się, z władze mey hetmanskiey serio zakazuiąc, wydałem ten uniwersał dla wszelkiey pomienionych wiosek ochrony, na ktory aby wmść nie następowali sub poenis, w artykułach woyskowych in contravenientes expressis, upominam y mieć chcę. Dan w Wilnie, dnia dziewiętnastego Maia, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego. У того универсалу при печати притисненой подписъ руки тыми словы: Michał Pac, kasztelan Wilenski, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1669 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 85—88.

44. Извлеченіе изъ книгъ духовныхъ епископскихъ Владимірскихъ, содержащее въ себѣ право на приходъ Звадской церкви.

Въ 1669 году предъ Венцеславомъ Венедиктомъ Глинскимъ, епископомъ Владимірскимъ и Брестскимъ, прототрономъ Кіевскимъ и Галицкимъ и всей Руси, явился лично дьякъ Иванъ Васильевичъ и представилъ презенту отъ Ѳомы Витковскаго, Мельницкаго хорунжаго, слѣдующаго содержанія: Такъ какъ въ имѣніи Звадки уже нѣсколько лѣтъ церковь остается безъ священника, то, нашедъ человѣка достойнаго священническаго сана, по имени Яна Васильевича, Ѳома Витковскій проситъ епископа Глинскаго рукоположить его и опредѣлить къ Звадской церкви; при этомъ Витковскій, съ своей стороны, передаетъ Яну Васильевичу все, чѣмъ пользовались его предшественники, а именно, одну волоку въ трехъ поремѣнахъ и сѣнокосъ.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Februaryi osmnastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami staroscinskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarośćim sądowym wdztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny o. Daniel Sankowski, prezbiter Zwadzki, extrakt z xiąg duchownych

spraw episkopskich praesenty z expressyą funduszu na rzecz, w nim niżey wyrażoną, prezbiterowi Zwadzkiemu, antecessorowi swoiemu dany y służący, do xiąg woiewodztwa Brzeskiego podał, ktory wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ духовныхъ справъ епископскихъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Февруарія петнатцатого дня. Передо мною, Винцеславомъ Бенедиктомъ Глинскимъ, епископомъ Влодимирскимъ и Берестейскимъ, прототронимъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всей Руси, и иными духовными особами, при насъ, епископу, будучими, постановивписе передъ нами дьякъ, на имя Иванъ Васильевичъ, и покладалъ презенту отъ его милости пана Томаша съ Витта Витковского, хоружого Мельницкого, который то презентъ въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Jaśnie wielmożny mości xięże episkopie Włodzimierski! Donoszę do wiadomości wacpana, iż cerkiew w maiętnosci moiey dziedziczney Zwadzkiey bez swieszczenika wakuie od lat kilku, zaczym wpatrzywszy człowieka zgodnego, za zaleceniem teyże unii świętey oycow duchownych, którzy się za nim przyczyniali do mnie, na imie Jana Wasilewicza, w woiewodztwie Brzeskim urodzonego, za którym upraszam, bo tego iest godny do szafowania sakramentow świętych, onego zrozumiawszy, poswięcić raczył y onemu te cerkiew w moc podał y te dobra iako za antecessorow moich nadane, iako zażywali przeszłe swieszczenicy, y ia onemu toż mocą podaie, to iest, włokę iedną we trzech polach y sianożęci, aby się chwała Boża odprawowała, o co iterate upraszaiąc, łasce mię wacpana oddaię. Z Wahanowa, dwudziestego dziewiątego Nowembra, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego. У того листу подписъ руки тыми словы: Томашъ съ Витта Витковскій, хорошій Мельницкій. Который же то презентальный листъ до книгъ нашихъ епископскихъ духовныхъ принятъ и вписанъ есть, съ которыхъ и сей выписъ выданый екстрактомъ для памяти и потомныхъ часовъ съ подписомъ руки нашой власной и подъ печатью. Писанъ въ дворѣ нашомъ епископскимъ Купячеву, року, мѣсяца и дня вышписаного. U tego extraktu przy pieczęci wielkiey, na opłatku wycisnioney, podpisy z obudwuch stron pieczęci są takowe: Венцеславъ Бенедиктъ, прототроній епископъ, рукою власною; Флоріянъ Хоцяновскій, писаръ надворный епископскій. Który to takowy extrakt, przez zwyż wyrażoną osobę per oblatam podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego ze wszytką w nim inserowaną rzeczą, przyięty y wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1599—1600.

45. Потвердительный листъ Франциска Пражмовскаго, короннаго секретаря, на всѣ документы Шебринской церкви.

Францискъ Пражмовскій, великій коронный секретарь, объявляетъ, что къ нему явился отецъ Авраамъ Котковичъ, священникъ Шебринской церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы, и представилъ ему фундушъ, писанный на русскомъ языкѣ, данный этой церкви отъ разныхъ колляторовъ, его предшественниковъ, и просилъ его дать свое подтвержденіе съ тѣмъ, чтобы ему еще было дозволено брать дерево изъ Шебринской пущи для домашнихъ нуждъ. Утверждая по сему фундушу всѣ права его предшественниковъ, Францискъ Пражмовскій даетъ полную силу и вновь присовокупленной просьбѣ священника Котковича объ отпускѣ ему дерева изъ Шебринской пущи, также предоставляетъ ему право взимать торговыя пошлины въ день праздника Рождества Пресвятой Богородицы.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siodmego, miesiąca Julii siodmego dnia.

Na urzędzie ikmsci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przedemną

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim, woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Mikołay Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiey, list konfirmacyiny dokumentów cerkwi Szebrynskiey, tudziesz pozwalaiący wolny wrąb do puszczy na domowe potrzeby, od iw-go imci xiędza Franciszka Prażmowskiego, sekretarza koronnego, proboszcza Brzeskiego, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek na Prażmowie Prażmowski, sekretarz wielki koronny, Gnieznienski, Krakowski, Łucki, Brzescki proboszcz, scholastyk Płocki, admnistrator wieczny opactwa Sieciechowskiego, wiadomo czynię tym moim listem, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potomne czasy, iż w roku teraznieyszym tysiącznym sześćsetnym sześćdziesiątym dziewiątym, miesiąca Julii ostatniego dnia, stanowszy przede mną wielebny oyciec Abram Kotkowicz, prezbiter cerkwi moiey Szebrynskiey, maiętności do probostwa Brzesckiego przynależącey, we wsi Szebryniu, wedle dworu mego stoiącey, pokładał mi sprawy fundacyi cerkwi Narodzenie Panny Maryi różnych ichmściów xx. biskupów, kanoników Łuckich, antecessorów moich, proboszczów Brzeskich pismem ruskim pisane, upraszaiąc mię o konfirmacyą, także o wrąb na potrzeby swoie domowe do puszczy. Co ia widząc bydź rzecz y żądanie tego przerzeczonego swieszczennika słuszne, te wszytkie prawa antecessorów moich, zachowawszy onego przy wszytkich wolnościach, tym listem moim ztwierdzam y wrąb do puszczy moiey Szebrynskiey na potrzebę iego domową wolny y targowe w dzień Narodzenia Panny Maryi odbierać pozwalam, którego ia sam y namiestnicy moi y po mnie będący temu swieszczennikowi bronić nie mają; y na tom dał ten móy list z pieczęcią y podpisem ręki moiey. Pisan we dworze moim Szebrynskim, roku, miesiąca y die ut supra. U tego listu przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Franciscus in Prażmow Prażmowski, secretarius, mp. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1597—1598.

46. Листъ Викторина Вербицкаго, епископа Луцкаго, подтверждающій замѣну земли Шебринской церкви.

Лаврентій Стецковичъ, священникъ церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы въ имѣніи Шебринскомъ, представляетъ римско-католическому епископу Луцкому Викторину Вержбицкому, что сдѣлана замѣна церковной земли его съ канонникомъ Касперомъ Альбинусомъ, и что эта замѣна подтверждена урядникомъ Шебринскимъ, т. е. вмѣсто прежней его земли даны ему три уволоки съ принадлежащими къ нимъ лугами. Священникъ Лаврентій Стецковичъ проситъ вслѣдствіе сего, чтобы епископъ подтвердилъ эту замѣну, которую епископъ и подтверждаетъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego, miesiąca Julii siódmego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imć xiądz Nikołay Budziłowicz, prezbiter cerkwi Szebrynskiey, list approbacyiny zamiany gruntów cerkwi Szebrynskiey od iaśnie wielmożnego imci xiędza Wiktoryna Wierżbickiego, biskupa Łuckiego y Brzeskiego, prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał, który

wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Викторинъ Вербицкій, зъ ласки Божой, бискупъ Луцкій и Берестейскій, ознаймую симъ моимъ листомъ: Билъ мнѣ чоломъ священникъ Шебринскій Лаврентій Стецковичъ и повѣдилъ передо мною, ижъ которая земля сдавна есть надана на церковь Божую заложенія свята Нароженія Панны Маріи въ имѣнію плебаніи Берестейское Шебринскомъ, то пакъ дей, въ року теперь прошломъ шестьдесятъ осьмомъ князь Касперъ Альбинусъ, каноникъ Луцкій, помѣраючи грунта Шебринскіе, всю землю его церковную оромую у волоки занялъ, а ему отмѣну далъ, якожъ и листъ врадника Шебринского князя каноникового Бартоша Попловскаго передо мною показовалъ, въ которомъ описуетъ, ижъ за розсказаньемъ пана своего, далъ отмѣною за грунты церковныи священнику Шебринскому Лаврентію грунты Шебринскими, то есть, почавши отъ села Кикова ажъ до мостка Попова концами, бокомъ однимъ къ концу волокъ мужицкихъ, а другимъ бокомъ подлѣ лѣса Довгого и съ замежками, которого всего грунту выморговано волокъ три, и просилъ мене, абыхъ ему въ томъ повторе крывды чинити не допущалъ, абымъ его съ того грунту ему за грунтъ церковный даного не рушано и тыхъ грунтовъ не отберано, абыхъ то ему листомъ моимъ подтвердилъ. А такъ я, бачачи въ томъ быть речь слушную, ижъ за грунты его церковные отмѣна слушная дана и границы, альбо врочища въ листѣ врадника Шебринскаго описаніи суть, постерегаючи того ведлѣ повинности моей, абы се ни въ чемъ уближенье церкви Божой не дѣяло, съ ласки моей на его челомбитье учинилемъ и тотъ грунтъ, ему отмѣною даный, такъ и сѣножати его церковные, которыхъ у волоки не забирано, даю и симъ моимъ листомъ на вѣчность подтвержаю. Маетъ онъ самъ и по немъ дѣти его и потомки, который бы отъ владыки ведлѣ послушенства закону греческого научонный и установленный былъ, и тую церковь и со всими грунты церковными держати и уживати на вѣчные часы и службы Божой служеніе полнити и за мене и на потомъ будучихъ бискуповъ Луцкихъ Пана Бога просити будутъ винны. На томъ далъ мой сей листъ съ моею печатью и съ подписомъ руки моей. Писанъ въ Яновѣ, року тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, Августа двадцатого дня. U tego listu przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Victorinus, episcopus Luceoriensis, mp. Który takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, y iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1669 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 213—224.

47. Обязательство Брестскаго кагала ежегодно уплачитать чиншъ за аренду земли, принадлежащей церкви сс. Космы и Деміяна.

Старшіе жиды Брестскаго кагала предъявляютъ свою запись о томъ, что съ давнихъ временъ отданъ имъ на чиншъ плацъ Космо-Деміяновской церкви въ г. Брестѣ, на Русской улицѣ. Запись эта утверждена за ними Владимірскими и Брестскими епископами, и настоящимъ епископомъ Бенедиктомъ Глинскимъ, прототроніемъ Кіевскимъ и всѣй Руси, архимандритомъ Кобринскимъ, также и владыкою митрополитомъ. Уплачивая ежегодно по 20 злотыхъ чиншу, старшіе жиды черезъ своего начальника представляютъ свое ручательство въ томъ, что ихъ единоплеменники, занявшіе Космо-Демьянскій плацъ своими домами, всегда исправно будутъ платить условленный чиншъ, даже въ такомъ случаѣ, если бы ихъ домики были истреблены пожаромъ или разрушены непріятелемъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсеца Іюля тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаростимъ Берестейскимъ, поставившисе очевисто велебный отецъ Томашъ Корытинскій, протопопа Кобринскій, листъ жидовъ старшихъ кагалу Берестейского до запису на речь въ немъ нижейпомененую, ясневельможному въ Богу превелебному его милости ксендзу Бенедикту Кглинскому, епископови Влодимерскому и Берестейскому и всей капитулы Берестейской даный и служачій, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: My, niżey na podpisach mianowane żydzi, starsi kahału Brzesckiego, zeznawamy listem naszym, zapisem, iż co z dawnych czasow zostawał plac cerkiewny Kuzmo-Demianski, nam żydom Brzesckim na ulicy Ruskiey na czynsz puszczony od iaśnie wielmożnych ichmość xięży episkopow Włodzimierskich y Brzesckich, według onych praw y przywileiow, tak od antecessorow zeszłych z tego świata, iako y teraz confirmowane od teraznieyszego iaśnie wielmożnego iegomość w Bogu przewielebnego imci xiędza Benedykta Glinskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego, prototroniego Kiiowskiego y wszystkiey Rusi, archimandryty Kobrynskiego, iako też y od iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza metropolity osobliwie confirmowane na czynsz, rok po roku idące, tymże żydom Brzesckim na te domki pobudowane na tymże placu, od którego te żydzi maią płacić czynsz na każdy rok po złotych dwadzieścia na święty Marcin; a iż ichmość nie chce powierzec ten czynsz roczny tym żydom, pobudowanym na tem placu, tedy my, żydzi starsi kahału Brzesckiego, assekuruiemy, że my z kahału naszego Brzesckiego na czasy potomne ten czynsz co rok oddawać po złotych dwadziescie na święty Marcin powinni będziemy do rąk samego iegomość xiędza episkopa, tak teraznieyszego, nam szczęśliwie panuiącego, iako y potem następuiącego, albo komu iegomość rozkaże oddawać ten czynsz, tak my sami teraz starsi będące, iako y po nas następuiące i sukcessorowie nasze. A lubo by z dopuszczenia Bożego mieli te domki przez ogień w popioł obrócić, albo od nieprzyiaciela bydź spustoszone, tedy powinni będziemy ten czynsz óddawać co rok z tego placu cerkiewnego Kuzmo-Demianskiego takowoż summę, złotych dwadzieścia, chcą mieć według prawa y przywilejow od imść episcopow danych; nic sobie tedy z tego placu cerkiewnego, nam na czynsz danego, nie maią ichmość sobie przywłaszczać, ani onego wyimować, ani wszyrz ani wzdłuż, granice kładnąc tego placu koncem iednym od Ruskiey ulicy aż do uliczki poprzeczney Nadbużney, a wszyrz od ułeczki do ułeczki, iako się zdawna ten plac miał, tak y teraz ma. A ieślibyśmy według zapisu naszego we wszystkim dość uczynić nie mieli, tedy pod peny y winy prawne podpadać mamy y powinni będziemy. Y na tośmy dali ten nasz list z podpisami rąk naszych y z podpisami rąk ichmość panow obywatelow woiewodztwa Brzesckiego od nas uproszonych. Pisan w Brzesciu, roku Pańskiego, tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Julii trzydziestego dnia. У того листу, запису, подписы рукъ жидовскимъ и польскимъ писмомъ тыми словы: Jozef Dawidowicz, Talk Naftołowicz, Izak Szymonowicz, Juda Jakóbowicz, Leyba Abramowicz, Chaim Roszkowicz, Beyrach Maierowicz, Mowsza Janowski, Chaim Szmoyłowicz, Maier Aronowicz. Taki list dany od kahału Brzesckiego iegomościowi dobrodzieiowi pasterzowi, episkopowi Włodzimierskiemu y Brzesckiemu. Tomasz Korytinski, administrator, ręką; iako ustnie proszony pieczętarz do tego listu od osob wysz pomienionych, od żydow starszych Brzesckich, iako y od wielebnego oyca Tomasza Korytinskiego, administratora y protopopy Brzesckiego: Franciszek Gorecki

namiestnik Brzescki. Который же то листъ запису, ку актикованью поданый, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1669 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 267—268.

48. Извлеченіе изъ епископскихъ книгъ фундушевой записи на Велямовскую церковь.

Въ 1669 году явился лично къ князю Венцеславу Венедикту Глинскому, епископу Владимірскому и Брестскому, иподіаконъ Василій Савичъ и представилъ ему подтвердительный фундушъ Францискa Гроховскаго такого содержанія: Такъ какъ издавна наданный фундушъ Велямовской церкви неизвѣстно куда дѣвался въ настоящее время, то, для пріумноженія хвалы Божьей и преуспѣянія «святой уніи», попечитель ея Францискъ Гроховскій возстановляетъ утраченный фундушъ и даетъ священнику Велямовской церкви все, что принадлежало къ ней издавна, а именно: двѣ уволоки земли въ Велямовичахъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra trzydziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter p. Bazyli Jabłoński, extrakt funduszu cerkwi Wielamowskiey służącego, z xiąg episkopskich wyięty, przez kollatorów na on czas ichmościow pp. Grochowskich approbowany, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Выписъ съ книгъ духовныхъ справъ епископскихъ. Лѣта отъ Нароженья Сына Божія тысяча шестьсотъ шестьдесятъ девятого, мѣсяца Февруарія пятнадцатого дня. Передо мною княземъ Венцеславомъ Венедиктомъ Глинскимъ, епископомъ Володимірскимъ и Брестскимъ, прототронимъ Кіевскимъ, Галицкимъ и всея Россіи, постановившися очевисто субдіяконъ, на имя Василій Савичъ, подалъ до рукъ нашихъ епископскихъ фундушъ повтурный его милости пана Францишка Гроховскаго, который тотъ фундушовый листъ въ слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Ponieważ fundusz pomienioney cerkwi Wielamowskiey, antiquitus dany, w takowym teraz zostaie mankamencie y terminie, że się gdzieś zawieruszył y zapodział, czy nie przez ostrożność pierwszego antecessora, czyli przez zazdrość dziaka onego, który snadź sobie uzurpował, nic nie umiawszy, być pasterzem tey cerkwi; więc my, kollatorowie, postrzegaiąc tego pilnie, aby chwała Boża w tey pomienioney cerkwi nigdy nie ustawała, ale się codziennie zawsze krzewiła y pomnażała w unii świętey, mianowicie z części moiey dziedziczney, będąc tey cerkwi Bożey Wielamowickiey kollatorem, bo na moim własnym fundowana iest gruncie, co antiquitus nienaruszenie przy tey cerkwi Bożey zostawało, włok dwie nadanych, z moiey części włoka iedna, a z drugiey części tey maiętności pomienioney Wielamowicz druga także włoka w obudwu poletkach. Tedy my, zwyżpomienieni kollatorowie, stwierdzamy cale ten fundusz tych dwóch włok, aby wiecznemi czasy nienaruszenie zostawały, przy tym domie Bożym cerkwi Wielamowskiey w unii świętey. A ieżeliby ten fundusz stary miał się kiedy ozwać y ziawić, który my przez ten teraznieyszy iuż cale annihiluiemy, kasuiemy y umarzamy, waruiąc to iednak y powtórnie, że ta cerkiew Boża żadnego niema ponosić

uszczerbku w nadaniu tych dwóch włok wiecznemi czasy. Do którego postanowienia funduszu teraznieyszego swemi się własnemi podpisuiemy rękoma z przyciśnieniem pieczęci naszych. Działo się w Wielamowiczach, dnia dwunastego miesiąca Lutego, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego. Въ томъ листу подписъ руки тыми словы: Franciszek Grochowski, collator cerkwi Wielamowickiey; по другой сторонѣ печати: Krystyna Gurska. Который тотъ фундушъ до книгъ нашихъ епископскихъ казалисьмо принять, съ которыхъ сей выписъ съ книгъ екстрактомъ выдать повелѣлисьмо, гдѣ при печати и рукъ нашихъ подписалисьмо. Писанъ въ дворѣ нашомъ епископскомъ Кипячевѣ, року, мѣсяца и дня выписаного. U tego extraktu podpis biskupski y pisarski takowy: Князь Венцеславъ Венедиктъ, прототроній епископъ; Деміянъ Хотиновскій, писаръ надворный епископскій. Po takowych podpisach y pieczęci sequitur approbata kollatorska w te słowa: Przy wydaney do w. p. przęcie za pomienionym p. Janem Lewniewiczem tenże fundusz dobrodzieia rodzica naszego, iako antecessora, nie kontradykuiąc ni w czyim zdaniu y woli onego, natenczas iako kollatorowie będący podpisami rąk naszych stwierdzaiąc podpisuiemy się: Kazimierz Grochowski, Felicyan Grochowski. Który to takowy extrakt, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1670 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 863—866.

49. Подавчій листъ Кіевскаго митрополита Гавріила Коленды.

По смерти Смоленскаго архіепископа и Черниговскаго епископа Михаила Пашковскаго Кобринская архимандрія, по силѣ королевскихъ привилегій и сеймовыхъ постановленій, поступаетъ подъ власть митрополита Гавріила Коленды, архіепископа Полоцкаго, который въ свою очередь передаетъ надзоръ за нею и управленіе ею прототронію и Брестскому епископу Венедикту Глинскому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Генваря третего дня сусцептовано, а до книгъ тогожъ року, мѣсеца Іюня двадцатого дня подано.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ; постановившисе очевисто его милость отецъ Лаврентій Лазаревичъ, писаръ капитулы Берестейскее, листъ подавчій ясневельможного въ Богу превелебнаго его мости ксендза Кгабріела Коленды, архіепископа метрополиты всее Руси, въ речи въ немъ нижейменованой, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Gabryel Kolenda, archiepiscopus Połocki, Mścisławski, Witepski episcopus, mitropolita wszytkiey Rusi, protoarchimandrita zakonu świętego Bazylego wielkiego. administrator perpetuus post decessum bonorum et ecclesiasticorum, wszytkim wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, oznaymuiemy tym listem naszym, iż post decessum w Bogu przewielebnego iegomości xiędza Michała Paszkowskiego, archiepiscopa Smoleńskiego, Czernihowskiego episkopa, archimandrity Kobrynskiego, przypadła ad administrationem nostram perpetuam archimandria Kobrynska, z dobrami do niey nale-

żącemi, którą lubo by nam, według prawa nam danego od naiasnieyszych królow y aprobowanego seymowemi constituciami całey rzeczy pospolitey, naszey administratii y używaniu wszystkich tych dobr należała; maiąc wzgląd y respekt na wysokie merita w zakonie naszym y cerkwi Bożey iegomości xiędza Benedykta Glinskiego, prototroniego Włodzimierskiego Brzeskiego episkopa, ceduiemy administratii naszey y tę archimandryą Kobrynską, z dobrami do niey należącemi, w possesią y dozor podaiemy y zupełne sprawowanie onych, tam in bonis spiritualibus, quam temporalibus, zlecamy investiowawszy iegomości według przywileiu ikmci wydanego, dla lepszey wiary ręką śmy się własną podpisali y pieczęć naszą metropolitanską przycisnąć kazaliśmy. Dan w Kobryniu, dwudziestego osmego Julii, roku tysiąc sześćset siedmdziesiątego. У того листу подавчого, при печати метрополитанское притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Gabryel Kolenda, archiepiscopus metropolita wszytkiey Rusi. Который же тотъ листъ подавчій, черезъ особу верхуменованую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1670 г.

Изъ книги за 1669—1670 годы, стр. 793—794.

50. Позывъ митрополита Кіевскаго Гавріила Коленды Брестскому жидовскому кагалу.

Гавріилъ Коленда, митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всей Руси, объявляетъ своимъ позывомъ жидамъ Брестскаго кагала, чтобы они по дѣлу своего иска съ Лаврентіемъ Лазаровичемъ и Григоріемъ Воиницемъ, которые по его декрету обвинены, спустя четыре недѣли по прекращеніи сейма, явились въ Супрасль, или туда, гдѣ онъ будетъ имѣть свое мѣстопребываніе,—по тому поводу, что помянутые пресвитеры, отказываясь исполнить рѣшеніе его декрета на своихъ имуществахъ, рѣшились его уничтожить.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Марта пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Бозѣ велебный его милость отецъ Лаврентій Лазаровичъ, писаръ капитулы Берестейское, позовъ ясневельможного его милости ксендза Кгабріеля Коленды, архіепископа метрополиты Кіевского и всее Руси, въ справѣ и речи въ немъ нижейменованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Кгабріель Коленда, зъ Божей и столицы апостольской ласки, архіепископъ метрополита Кіевскій, Галицкій и всея Руси, архіепископъ Полоцкій, Витебскій, Мстиславскій епископъ, добръ религіей греческой въ коронѣ и великомъ князствѣ Литовскомъ вѣчный администраторъ, закону святого Василія протоархимандрита Супраскій, Березвецкій архимандрита. Школьникомъ и кагалови жидовскому мѣста его королевское милости Берести, симъ позвомъ нашимъ першимъ, яко за третимъ, приказуемъ, абысьте на инстанцію обвиненыхъ декретомъ нашимъ чрезъ отцовъ Берестейскихъ Лазаровича и Грегорого Воинца за недѣль чотыри, при зерваномъ любъ скончономъ сеймѣ, въ Супраслю, альбо тамъ, гдѣ щастливе резидевать будемъ, становили, о то, ижъ помененые пресбитеры збраняючися приняти екзекуціи декрету нашого, приняти на своихъ добрахъ, тотъ декретъ нашъ по

инквизиціи, на которой и сами же презбитеры брали, ферованый поднести замыслили, што все часу права обширней доведено будетъ, становтесе теды на терминѣ помененомъ, и на то печать нашу притиснуть росказали есьмо. Писанъ въ Супраслю, мѣсеца Февраля двадцать шестого дня, року тысеча шестьсотъ семьдесятого. У того позву при печати притисненой подписъ руки тыми словы: Мамрамъ на позовъ, Ципріанъ Жоховскій, коадъюторъ архіепископіи Полоцкой, авдиторъ метрополитанскій, архимандрита Лещинскій. На которомъ позвѣ и написъ тыми словы: Року тысеча шестьсотъ семьдесятого, мѣсеца Февраля дня двадцать третего, подалемъ сесь позовъ жидомъ невѣрнымъ цѣлой синакогки Берестейской, глаголемымъ старшимъ, въ руцѣ очевисте ихъ власные. Которую реляцію рукою моею подписую Іоанъ Котушенскій, презбитеръ Белскій и Бранскій. Который же тотъ позовъ ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1671 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 121—125.

51. Привилегія короля Михаила епископу Пинскому и Туровскому Михаилу Бѣлозору на Лавришовскую архимандрію.

Король Михаилъ, «для пріумноженія хвалы Божіей и св. уніи», даруетъ привилегію Михаилу Марціану Бѣлозору, епископу Пинскому и Туровскому, на Лавришовскую архимандрію, ставшую вакантною послѣ кончины Михаила Пашковскаго, Смоленскаго архіепископа, и нынѣ состоящую во власти короля, по праву его ктиторства. Имѣя въ виду, что имущество Пинской епископіи разстроено и опустошено, частію непріятельскими набѣгами, частію собственными королевскими пограничными войсками, и чтобы доставить ему, епископу, безопасное убѣжище, — онъ даетъ ему полное право пользоваться архимандріею, вмѣстѣ съ церковью, монастыремъ, фольварками, селами, крестьянами, ихъ повинностями и прочими принадлежностями, — со всѣми доходами и десятинами.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсяца Января десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Ѣримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто слуга вельможного въ Богу велебного его милости ксендза Михаила Марціяна Бялозора, епископа Пинского и Туровского, панъ Ерій Реймеръ, листъ привилей его королевское милости, даный и служачій томужъ его милости ксендзу епископу Пинскому и Туровскому, на речь въ немъ нижеймененую, ку активованью до книгъ подалъ въ тые слова, который такъ се въ собѣ маетъ: Michał, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, maiąc nam dobrze zalecone od panów rad y urzędników naszych cnoty, exemplarem vitam, około pomnożenia chwały Bożey y unii świętey zelum, a biegłość y naukę w teologii y w piśmie świętym wielebnego xiędza Michała Marciana Białozora, episkopa Pinskiego y Turowskiego, onemuż archimandryą Ławryszowską, post decessum wielebnego xiędza Michała Paszkowskiego, archiepiskopa Smolenskiego, wakuiącą, a do naszey dispozycyi pro iure patronatus nostri należącą, dać y conferować umyśliliśmy, względem szczupłych y tych spustoszałych bardzo dobr episkopii Pinskiey, częścią przez nieprzy-

iaciela, częścią też przez ustawicznego żołnierza naszego koronnego y wielkiego xięstwa Litewskiego, przy granicach polskich zostaiącego; także też aby przed częstemi trwogami y incursiami nieprzyiacielskiemi, w polskich kraiach ustawicznie będącemi, mógł mieć in meditullio w. x. Litewskiego reclinatorium bespiecznieysze, tak dla osoby swoiey, iako też y uwiezienia rzeczy episkopii swey Pinskiey, iakoż tym listem przywileiem naszym daiemy y conferuiemy: Ma y wolen będzie wielebny pomieniony xiądz episkop Pinski y Turowski przerzeczoną archimandryą Ławryszowską, z cerkwią, monastyrem, z folwarkami, wsiami, poddanemi, ich powinnościami, z gruntami, polami, lasami, puszczami, wchodami, sianożęciami, z ieziorami, rzekami, stawami, młynami, tak iako zdawna od antecessorów naszych y innych pobożnych fundatorów nadano było, y w granicach swoich zostawało, y ze wszystkiemi prowentami, dziesięcinami y przynależnościami na się obiąwszy, spokoynie trzymać y używać, wszelkie pożytki wynaydować, aż do żywota swego. A ieśli by co z nadanych gruntów, lasów, puszcz, rzek, iezior, sianożęci, granic y wchodów per incuriam antecessorów, abo per iniquitatem temporum od tey archimandrii odpadło, lubo per potentiam pogranicznych obywatelów woiewodstwa Nowogrodzkiego avulsum było, aby vindicare mógł u każdego sądu y prawa, moc daiemy tymże listem naszym, do którego, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Datum w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Januaryi, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierszego, panowania naszego wtorego roku. У того листу привилею его королевское милости, при печати великой великого князтва Литовского притисненой, подписъ руки тыми словы: Michał król. Который же тотъ листъ, привилей его королевское милости, черезъ особу верхумененую до актъ поданый, есть активованъ и до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1671 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 983—986.

52. Упоминальный листъ короля Михаила митрополиту Кіевскому Гавріилу Колендѣ.

Король Михаилъ даетъ митрополиту Колендѣ упоминальный листъ слѣдующаго содержанія: По поводу жалобы Венедикта Глинскаго, прототронія Кіевской митрополіи, епископа Владимірскаго и Брестскаго, и Михаила Маркіана Бѣлозора, епископа Минскаго и Туровскаго, о томъ, что митрополитъ Коленда не только безъ всякого права и основанія дѣлаетъ имъ различныя притѣсненія, подвергаетъ ихъ отлученію, но и угрожаетъ заключить ихъ въ тюрьму, не дозволяя даже обращаться съ апелляціею къ святѣйшему отцу папѣ,— король, по праву своего патронатства въ своемъ царствѣ, какъ защитникъ и блюститель всякой справедливости и благочинія, настоятельно требуетъ, чтобы митрополитъ оставилъ въ покоѣ двухъ вышепомянутыхъ епископовъ, не дѣлалъ никакихъ обидъ этимъ духовнымъ, заслуженнымъ лицамъ, недавно принявшимъ унію, и не выдавалъ противъ нихъ никакихъ новыхъ декретовъ до полученія резолюціи и декларація отъ святѣйшаго отца на апелляцію епископовъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Іюля двадцать четвертого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ,

постанови вписе очевисто панъ Александеръ Кореневскій, листъ его королевское милости упоминальный до ясне вельможного въ Бозѣ превелебного его милости ксендза метрополиты Кіевского, въ справѣ и речи въ немъ нижей менованой, выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielebnemu xiędzu Gabryelowi Kolędzie, metropolicie Kijowskiemu, Halickiemu y wszystkiey Rusi, archiepiskopowi Połockiemu, Witebskiemu, Mścisławskiemu episkopowi, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Wielebny wiernie nam miły! Doniesiono iest nam (od) przewielebnych oyców Benedykta Glińskiego, prototroniego metropolii Kijowskiey, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, y Michała Marcyana Białozora, episkopa Pinskiego y Turowskiego, iż im wierność twoia nie tylo różne kontempty z pogorszeniem ludzi wyrządzasz, władzy et iuribus ich derogas, ale też grawaminose w własney sprawie swoiey, cum in propria causa nemo sit iudex, nie przyimuiąc iustyficacyi, per supplicem libellum podaney, sądziłeś, y nie dopuszczaiąc appellacyi do oyca świętego decretum promulgasti y excomunicowałeś beneficia iuris patronatus nostri regii, nasławszy zakonników y sług swoich, odebrałeś et violenter privasti, naostatek y samych pomienionych wielebnych oyców episkopów, wierność twoia, więzić obiecuiesz, et tot iniuriis, iako nam przełożyli, afficis, więc że nam interest, aby za dni panowania naszego nikt, a tym barziey duchowne osoby y Panu Bogu poświęceni kapłani y biskupi, żadnych ni od kogo nie ponosili oppressyi et violentias, wspomnionych wielebnych episkopów pod protectią naszą bierzemy, a wierności twoiey serio mandamus, abyś od contemptów dalszych, od przegrożek supersedował, władzą ich biskupią in integro zachował, y zasłużonym w cerkwi Bożey ludziom, którzy swieżo accesserunt do cerkwi, y do tytułów non postponas, przy tym abyś execucyi decretów swoich, także sądów y excommunik dalszych absolute zaniechał, aż do przyiścia od oyca świętego declaracyi y resolucyi na appellacyą wielebnych oyców episcopów, abyś zaczętych visit nie prosequował, które bez wyraźnego rozkazania stolicy apostolskiey odprawowane nad biskupami być nie maią; requirimus y tego, abyś wierność twoia zabrane rzeczy in beneficiis iuris patronatus nostri ex nunc powracał y do tych beneficya żadnego pretextu y prawa sobie nie sław, przy których wielebnych oyców episkopów, według dawnego ich prawa y prezent, conserwuiemy; y ieżeli z nich są expulsi, tedy vigore tego listu naszego restituimus et reinducimus, kapłanów zatym przykładnych, vita, moribus, nauką y urodzeniem claros episcopos, non opprimas y żadney im violentii non attentes y w uczynionych wiolencyach uspokoił y acquietował. Nie uczynisz inaczey wierność twoia z powinności swey y dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia dziewiętnastego msca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt pierwszego, panowania naszego wtórego roku. У того листу его королевское милости упоминальього, при печати великой великого князства Литовскаго притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Michał król; Paweł Heronim Siruć, sekretarz ikmci. Который же тотъ листъ его королевское милости упоминальный ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1672 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 2332—2335.

53. Опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Кіевскимъ Гавріиломъ Колендою и Яномъ Вацлавомъ Глинскимъ, также Кобринскими жидами.

Представлено въ судъ дѣло Гавріила Коленды, митрополита Кіевскаго, Галицкаго и всей Руси, съ Иваномъ Глинскимъ и съ Кобринскими жидами, Ицкомъ Фейбишевичемъ, Калманомъ и Іозефомъ, объ убійствѣ этими послѣдними Аѳанасія Балцевича, настоятеля Кобринскаго монастыря. Послѣ оповѣщенія всѣхъ сторонъ, явились въ судъ адвокаты, отъ имени митрополита, Гриневскій, а отъ имени Глинскаго—Чеховскій. Но когда Гриневскій хотѣлъ приступить къ дѣлу прочтеніемъ жалобы объ убійствѣ, тогда Чеховскій, воспротивившись начатію этого дѣла, представилъ въ судъ заявленіе Глинскаго, что каноны римской церкви и постановленія св. отцовъ воспрещаютъ смѣшивать дѣла свѣтскія съ духовными, и что ему, Глинскому, нанесена большая обида и причинены большіе убытки въ его имѣніи, вслѣдствіе насильственнаго наѣзда митрополичьяго посланника монаха Балцевича, и потому онъ подалъ жалобу на митрополита въ духовный судъ папскому легату. По выслушаніи этого предъявленія и прочтенія распоряженія нунція легата о назначеніи по этому дѣлу коммиссіи, гродскій судъ рѣшаетъ препроводить все дѣло въ духовный судъ. Адвокатъ митрополита заявилъ аппеляцію въ главный трибуналъ, но судъ не допустилъ ея.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсеца Іюля осьмого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ, предъ нами Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ, Яномъ Бекleвскимъ, судьею, и Яномъ Мончаномъ, мостовничимъ Минскимъ, писаромъ, врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, кгды спорадку реестрового ку суженью припала справа ясне вельможного въ Бозѣ превелебного Коленды, метрополиты Кіевского, Галицкого и всее Руси, епископа Полоцкого, съ его милостью паномъ Яномъ Вацлавомъ Кглинскимъ, съ жидами Кобрынскими, Ицкомъ Файбишевичомъ, Калманомъ съ Іозефомъ, за позвомъ менечи о забитье и замордованье черезъ тыхъ жидовъ, способомъ и на мѣстцу въ позвѣ описанымъ, небощика его милости отца Атаназего Балцевича, старшого монастыря Кобрынского, за тымъ о вины и каранья правные, яко въ позвѣ жалоба ширей есть описано. До которое справы, за приволаньемъ черезъ енерала сторонъ до права, отъ его милости ксендза митрополиты панъ Янъ Іеронимъ Гриневскій, а одъ его милости пана Кглинского, панъ Александеръ Чеховскій, пленипотентове, до права становили. За тымъ пленипотентъ актора поданья и положенья по его милости пана Кглинского, на маетности его милости Линовцѣ, а по жидовъ Кобринскихъ на школѣ ихъ въ Кобрыню позвовъ черезъ енерала Ерого Ворабницкого написомъ и очевистымъ сознаньемъ его и термину за нимъ припалого слушне доведши, жалобу съ него продуковать хотѣлъ, тогды одъ его милости пана Кглинского панъ Чеховскій, не припущаючи тое справы до продукту правного, подалъ обмову до насъ, враду, въ тые слова писаную: Mości panowie urzędnicy grodzcy Brzescy, moi wielce miłościwi panowie! Wiadome lepiey wielm. wm. państwu, kościoła świętego rzymskiego sancita, iako concilia ss. patrum et sacri canones distraxerunt jura saecularia a juribus spiritualibus, które sacrosancte chować y obserwować in integro każdy katholik powinien iest. Więc że mi krzywda y wielka szkoda przez nasłanie imci xiędza metropolity na ubogą condycyikę moię szlachecką iest uczyniona, y gwałtowny zaiazd stał się przez iednego zakonnika, Balcewiczem nazwanego, więc wiedząc o tym dobrze, że icgomość xiądz metropolita żadnych dobr ziemskich ni-

gdzie w państwach iego królewskiey mości nie ma, udałem się contra spiritualem personam propter tantum facinus ad spirituale forum, to iest do imść xiędza nunciusza, stolicy świętey apostolskiey legata, y tamem, prawnie się z iegomością xiędzem metropolitą rospieraiąc, otrzymał mandatum commissionis, aby w same rzecz ichmość duchowni weyrzawszy y wszystek proceder y ten gwałtowny naiazd uznawszy, pod przysięgą y pod pieczęcią, do tegoż sądu odesłali. Ponieważ tedy iuż litependemus in foro spirituali, wielmożni moi wielce miłościwi panowie, raczcie y teraz swym decretem do tegoż sądu mnie z iegomościem xiędzem metropolitą odesłać. Nic niewątpię, że wm. moi wielce miłościwi panowie, iako pobożni katholicy, na prawa kościelne następować nie zechcecie, y tę obmowę moię, iako słuszną, przyiąć raczycie, o co uniżenie upraszam. Wm. mego mm. państwa we wszem życzliwy brat y powolny sługa Wacław Jan Glinski. А по прочитанью тое обмовы покладалъ и читалъ листъ съ декрету его милости ксендза нунцiуша, столицы светое апостольское лекгата, въ семъ же року теперешнемъ тысеча шестьсотъ семьдесятъ второмъ, съ акторату его милости пана Кглинского съ его милостiю ксендзомъ метрополитою въ тойже справѣ до ихъ милости ксенжи комисаровъ выданый, меновите его милости ксендза Андрея Тхорницкого, каноника Луцкого, официала Подляского и Берестейского, его милости ксендза Яна Заленского, каноника Смоленского и его милости ксендза Яна Подсадовского, плебана Пружанского, водле которого листу, ижъ се тая справа у суду его милости ксендза лекгата зачела, досланья оное до тогожъ суду на розсудокъ просилъ и домавялъ. А пленипотентъ его милости ксендза метрополиты: ижъ о забитье каплана идетъ, и тотъ декретъ въ нестанью есть одержаный, суженья тое справы въ самой речи, а ухиленья тое обмовы просилъ и домавялъ. А такъ мы врадъ въ той справѣ ясне вельможного въ Бозѣ превелебного его милости ксендза Кгабрiеля Коленды, метрополиты Кiевского, Галицкого и всее Руси, архiепископа Полоцкого, съ его милостью паномъ Яномъ Вацлавомъ Кглинскимъ, и жидами Кобрынскими Ицкомъ Файбишевичемъ Калманомъ и Iозефомъ, за позвомъ менечи о забитье и замордованье черезъ тыхъ жидовъ, способомъ и на мѣйсцу въ позвѣ описанымъ, небощика его милости отца Атаназего Бальцевича, старшого монастыра Кобрынского, за тымъ о вины и каранья правные. Въ которой справѣ, поневажъ въ тойже справѣ съ акторату его милости пана Кглинского съ ясне вельможнымъ его милостью ксендзомъ метрополитою у суду его милости ксендза лекгата менуетъ декретъ и листъ до ихъ милости ксенжи комисаровъ также зашолъ; теды мы врадъ, не чинечи на сесь часъ въ той справѣниякого розсудку, до тогожъ суду его милости ксендза лекгата отсылаемъ. А пленипотентъ его милости ксендза метрополиты до суду головного трибунальнаго кола духовнаго апелевалъ, которое апеляцiи пленипотентъ позваного артикуломъ осмдесятъ осмымъ, съ роздѣлу четвертого, боронилъ, и мы, врадъ, не допустили, о што се протестовалъ. Которая справа есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ записана.

1672 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 2650.

54. Универсалъ Виленскаго воеводы Паца.

Михаилъ Казиміръ Пацъ, воевода Виленскій, великій гетманъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ военнымъ начальникамъ, что онъ освобождаетъ отъ военныхъ повинностей Кобринскую архимандрію, заключающую въ себѣ села фундаціи шляхетской: Коршицы, Петки и Тришинъ, а также монастырскіе дома въ городѣ Кобринѣ; никто изъ нихъ, ни по чьему предписанію, не долженъ требовать отъ архимандріи ни военныхъ постоевъ, ни хлѣба, подъ страхомъ штрафа и удаленія отъ мѣста службы.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ второго, мѣсяца Декабря двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Станиславъ Заленскій, листъ универсалъ ексцепційный ясне вельможного его милости пана Михаила Казимира Паца, воеводы Виленского, гетмана великого великого князства Литовского, духовенству архимандріи Кобрынской даный и служачій, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał Kazimierz Pac, woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego, oznaymuie komu by o tym wiedzieć należało, osobliwie ichmość panom woyskowym, iż ductus zelo pomnożenia chwały Bożey, wioski do archimandryi Kobryńskiey należące y nazwane Korszyce, Petki y Tryszyn pod Brześciem, fundacyi szlacheckiey, także domy po mieście Kobryniu klasztorne, nie podlegaiące z prawa cężarom żołnierskim, uwolniłem, y tą excepcyą moią uwalniam od konsistencyi żołnierskiey, chleba zimowego, generaliter. Aby się przeto żaden woyskowy, za iaką kolwiek, lub generalną, lub partikularną, asignacyą, per errorem z kancelaryi mey wypadłą, chleba y consistencii domagać się, z władze urzędu mego, sub poenis et refusione de suo upominam, gdyż wszelką asignacyą kassuię y annihiluię przez te moie excepcyą, którą daię z podpisem mey ręki y pieczęcią. Dan w Kobryniu, dnia piętnastego Nowembra, anno tysiąc sześć set siedmdziesiąt wtorego. У того листу универсалу ексцепційного подписъ руки тыми словы: Michał Pac, woiewoda Wileński, hetman wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу вверхуменованую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ унисанъ.

1673 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 809—812.

55. Универсалъ великаго гетмана в. к. Литовскаго Михаила Паца, освобождающій греко-унитское духовенство отъ военныхъ повинностей.

Греко-унитское духовенство Брестской епархіи жалуется на крайнее разореніе, которое оно претерпѣваетъ отъ проходящихъ войскъ. Великій гетманъ Михаилъ Пацъ, имѣя въ виду королевскіе универсалы и свои собственные, строго приказываетъ военному и гражданскому начальству, чтобы духовенство было освобождено отъ всякихъ военныхъ повинностей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ семьдесятъ третьяго, мѣсяца Августа шестьнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Михайло Кондратовичъ, презбитеръ Высоцкій, универсалъ ясне вельможного его милости пана Михаила Казимира Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великого великого князства Литовского, въ речи въ немъ нижемированой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Michał Kazimierz Pac, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit., wszystkiemu in genere rycerstwu, konnemu y pieszemu, tak polskiego, iako y cudzoziemskiego zaciągu woysk ikmści y rzeczy pospolitey w. x. Lit. Doniesiona mi iest suplika, płaczliwie uskarżaiąc się o zniszczenie y wielkie ukrzywdzenie kapłanów graeci ritus w dyecezyi Brzeskiey przez żołnierzów z różnych znaków, nie uważaiąc ani respektuiąc, tak na ikmści uniwersały, iako też y moie hetmanskie, które wydałem, aby byli ab omnibus oneribus militaribus ochronieni y uwolnieni, (ponieważ rzecz niesłuszna, aby kapłani y osoby na służbę Bożą poświęcone, zarówno z włościami podlegali ciężarom), które to uniwersały y teraz ponawiam, chęci moie zaleciwszy towarzyskie, mieć chcę y surowie z władzy mey hetmanskiey upominam, aby się żaden z waszmości nie ważył w dobrach duchownych ritus graeci w episkopii Brzeskiey, tak po miasteczkach, wsiach królewskich, duchownych, iako też y ziemskich, u kapłanów świeckich mieszkaiących, żadnym sposobem statii, chlebów, podwod, ugod, grabieżow nie ważył brać y wymagać, także pokarmów, noclegów y od pacholików pobocznym sposobem zabiegów y stanowisk, stancyi w domach kapłańskich żadnych czynić y innych quocunque nomine aut titulo exactii, tak od przechodzących chorągwi, iako też y ciągnieniem idących, pilno po was żądam y serio upominam, abyście się nie ważyli uciskać pod surowym y srogim karaniem według artykułów woyskowych, które niechibnie y bez żadney odwłoki, według ścisłego sądu mego bez miłosierdzia na nieposłusznych extendowane będzie. Dan w Wilnie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt trzeciego, Julii trzydziestego dnia. У того универсалу при печати ясне вельможного его милости пана Михаила Казимера Паца, воеводы Виленскаго, гетмана великого князства Литовского притисненой, подпись руки тыми словы: Michał Pac, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit. Которыжъ тотъ универсалъ, за поданьемъ черезъ особу въ верху помененную, ку активованью есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1674 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 1405—1408.

56. Консенсъ Брестскаго капитула на владѣніе плацомъ, принадлежащимъ церкви сс. Коомы и Даміяна, данный Брестскмъ жидамъ.

Брестскій капитулъ затребовалъ отъ Брестскихъ жидовъ документовъ, на основаніи которыхъ они владѣютъ плацомъ, принадлежащимъ церкви сс. Космы и Даміяна. Жиды представили: во 1) документъ или консенсъ митрополита Кіевскаго Ипатія Поцѣя, по которому они, владѣя этимъ плацомъ, должны были уплачивать ежегодно въ день св. Мартина 20 злотыхъ каѳедральной Брестской церкви, и 2) подтвержденіе тогожъ самого консенса, данное митрополитомъ Гавріиломъ Колендою и другими епископами. На основаніи этихъ консесовъ Брестская капитула отдаетъ на тѣхъ же самыхъ условіяхъ въ арендное содержаніе жидамъ вышепомянутый плацъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ четвертого, мѣсеца Декабря десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ,

подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе 'очевисто жидъ Лейба Ицковичъ, школьникъ Берестейскій, угодливый вѣчистый записъ межъ велебною капитулою Берестейскою а тежъ кагаломъ Берестейскимъ раціоне грунту на церковь святого Козмы и Демяна, на Руской улицѣ, въ мѣстѣ Берестьи, лекгованную и особомъ и на речь въ немъ нижейменованную ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный:. Roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt czwartego, mca Decembra dnia siódmego. Stała się pewna a nieodmienna a prawie wiekuista zgoda na wieczne a nieodzowne czasy, między nami wielebnemi oycami kapituły Brzeskiey, niżey na podpisie mianowanemi, iako aktorami, a między całem kahałem, żydami Brzeskiemi, o to, iż maiąc zawody prawne o grunt legowany na cerkiew śś. Koźmy y Demiana, na Ruskiey ulicy, tu w Brzesciu leżący, o którym żadney wiadomości nie maiąc, za czyim by to konsensem ten grunt żydzi Brzescy trzymali; przeco wielkie niesnaski y niezgody uroszczywane były. A że teraz in publico loco żydzi Brzescy pokazali nam, kapitule, in primario konsens ś. pamięci nieboszczyka imci xiędza Apatia Pocieia, metropolity Kiiowskiego, na ten grunt onym dany,—do tego konfirmacią ś. pamięci ichmć xięży episkopów Włodzimirskich y Brzeskich, iako to: imci xiędza Morochowskiego, y imci xiędza Bukowieckiego, y imci xiędza Jana Michała Pocieia; ku temu y teraznieyszego imci xiędza Wacława Benedykta Glinskiego, prototroniego metropolij Kiiowskiey, episkopa Władzimierskiego y Brzeskiego, a w ostatku y dekret kommissiey iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Gabriela Kolendy, metropolity wszystkiey Rusi, z wypytaniem starożytnych ludzi przy bytności nas, oyców kapitulnych, naocznie, cum poenis wypadły, pokładali, gdzie piszą, pozwalaiąc żydom Brzeskim tym gruntem iako swoią własnością szafować y na nim się budować, nic więcey nie wkładaiąc, tylko złotych polskich dwadzieścia w rok o świętym Marcinie, czynszu na cerkiew kathedralną Brzeską płacić, przeto y my, kapitulares, widząc iawne zeznanie starożytnych ludzi, że żydowie daremnie byli o to turbowani, a bacząc też takowe dokumenta a prawdziwe konsensa dobrodzieiów pasterzów naszych, do których y my skłoniwszy się, y swój takowyż list wieczystey ugody żydom Brzeskim daiemy y ich na wieczne a nieodzowne czasy przy tym gruncie zostawuiemy y wiecznie o to milczeć mamy, nie pociągaiąc żydow Brzeskich o ten grunt do żadnych sądów, tak my sami, iako y po nas inni oycowie kapitulares, następuiące nasi, nie zostawuiąc sobie żadnego przystępu do tego gruntu y mieć nie będziemy mogli, krom tylko czynsz roczny, na każdy rok po złotych dwudziestu, ale na wieczne a nieodzowne czasy dotrzymać my sami y po nas następuiące nasi powinni będą. Czego, ieśliby kahał Brzeski potrzebował po nas, żebyśmy to stanowszy publicznie y przed sądem i. w. xiędza metropolity onym to zeznali, tedy y tego odrzekać się nie mamy, ale dla pokoiu świętego y na to zezwalamy. Który to pokoy teraznieyszy wieczystey ugody naszey miał by z nas kto zruszać, abo li nastąpić na przywileia y dekreta ichmść pasterzów naszych przeciwko żydom Brzeskim, na ten grunt onym ferowane, abo też chciał by iaki proces w iakimkolwiek sądzie, abo w grodzie o ten grunt zanieść, alboli chciał iaką violencią czynić na tym gruncie, takowy każdy z nas przeciwnik ma y powinien będzie podlegać poenom, w dekrecie iaśnie wielmożnego w Bogu przewielebnego imci xiędza Gabriela Kolendy, metropolity wszystkiey Rusi, opisanym, y te wszystkie processa w którymkolwiek sądzie y prawie y w gro-

dach są zaniesione, od którego kolwiek z nas oyców kapitularnych o ten grunt, lub przed dekretem imci xiędza Gabriela Kolędy y lubo po dekrecie imci, tedy żadnego iuż waloru na każdym mieyscu y w każdym sądzie y prawie mieć nie będą mogli, y wszystkie te processa kasuiemy, annihiluiemy, umarzamy wiecznemi czasy, tylko ten list nasz wieczystey ugody in suo robore ma zostawać, y ieżeli by żydzi, kahał Brzeski, mieli by ponosić iakie expensa za turbowaniem o ten grunt od którego kolwiek z oyców naszych kapitularnych, tedy my sami wszystkie expensa mamy żydom wrócić y tego przeciwnika karać, y na wszystkich sądach mamy przeciwko onemu kontradikować, że niesłusznie y nieprawnie turbuie, y ieżeli by iakikolwiek dekret był ferowany, tedy za nic ma bydź poczytany. Na co, dla lepszey wiary a pewności, przy pieczęciach, ręce nasze podpisaliśmy. Działo się w Brzesciu, die ut supra. У того листу добровольного угодливаго, вѣчистого запису, подписи рукъ при печатяхъ притисненыхъ тыми словы: Xiądz Ławrentiusz Łazarowicz, notarius iuratus kapituły Brzeskiey, mpr; Mirosław Anackiewicz Czarnomiaski, prezbiter świętey Przeczystey Brzeskiey, instygator kapituły Brzeskiey; Bazyli Jakublewski Mirewicz, prezbiter Łobuczewski kapituły Brzeskiey: S. Łozowiecki, prezbiter Troiecki, surrogator kapituły Brzeskiey. Которая жъ то вѣчистая угода, черезъ особу вверхупомененную ку актикованью по даная, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

1676 г.

Изъ книги за 1673—1676 годы, стр. 2361—2366.

57. Подтвердительная привилегія короля Яна III, освобождающая греко-унитское духовенство Владимірской и Брестской епархіи отъ военныхъ повинностей и отъ свѣтскихъ судовъ.

Король Янъ третій объявляетъ, что предшественникъ его король Янъ Казиміръ далъ въ 1664 году Ѳомѣ Корытинскому, Кобринскому протопопу, вслѣдствіе его слезной просьбы, привилегію, въ силу которой воспрещается, подъ страхомъ строгаго взысканія, всѣмъ военачальникамъ требовать какихъ либо военныхъ повинностей, денегъ, хлѣба, квартиръ, фуражу и т. под., какъ отъ помянутаго протопопа Корытинскаго, такъ равно и отъ всей Владимірской и Брестской епархіи, свободныхъ по закону отъ такихъ повинностей. Кромѣ того, королю Яну третьему предъявляется привилегія его предшественника короля Михаила, которою духовенство Владимірской и Брестской епархіи, состоя въ «св. уніи», освобождается отъ всякихъ военныхъ тягостей, съ тѣмъ, чтобы священники, имѣя свои прикупныя земли и плацы, уплачивали съ нихъ чиншъ королевскимъ имѣніямъ, а затѣмъ уже были свободны отъ всякихъ другихъ повинностей въ пользу мѣстныхъ властей. Представляя эти привилегіи настоящему королю, духовенство проситъ его подтвердить ихъ прежнюю силу и значеніе, на что король и даетъ имъ свой подтвердительный листъ, присовокупивъ къ тому отъ себя, что онъ освобождаетъ его и отъ свѣтскихъ судовъ, какъ того требуютъ самые духовные каноны. Тысяча копъ грошей Литовскихъ будетъ взыскана съ того, кто бы рѣшался нарушить права, изложенныя въ этихъ привилегіяхъ.

Лѣта отъ Нароженія Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ шостого, мѣсяца Мая двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Бозѣ велебный его милость отецъ Томашъ Корытынскій, протопопа Берестейскій, листъ его королевское милости, привилей конфирмаційный, зъ канцеляріи

его королевское милости въ справѣ и речи въ немъ нижеймепованой, въ Бозѣ велебнымъ ихъ милостямъ отцамъ презбитеромъ Влодимерской и Берестейской дiецезiи даный и служачiй, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym confirmacyinym, komu by o tym wiedzieć należało, teraznieyszego y napotym będącego wieku ludziom, iż iako nayiasnieyszy antecessor nasz, świętey pamięci krol iegomość Jan Kazimirz, uniwersałem swoim de data w Żyrowicach, dnia osmego miesiąca Lipca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartęgo, do wielmożnych urodzonych pułkownikow, rotmistrzow, obeszterow, obeszterleytnantow, kapitanow, porucznikow y wszystkiego rycerstwa polskiego y cudzoziemskiego zaciągu, niemniey y do deputatow do diecezyey Włodzimierskiey y Brzeskiey naznaczonych, na płaczliwą suplikę od pobożnego kapłana Tomasza Korytynskiego, protopopy Kobrynskiego, wydanym, aby żaden z rycerstwa pomienionego, respektuiąc na ubostwo y niedostatek przerzeczonego oyca Korytynskiego, protopopy Kobryńskiego, tak pieniężnych, iako y chlebowych, stacyi, noclegow, pokarmow, zaiazdow, stanowisk, niemniey wyciążania chlebow z dobr duchownych, nie maiących poddanych, y temu z urzędu swego kapłańskiego nie podlegaiącego ciężarowi, wspomnionego pobożnego Korytyńskiego y całym duchowieństwem diecezyey Włodzimierskiey y Brzeskiey będącego, żadnym nie ważył się agrawować sposobem, sub poenis, w artykułach woyskowych praescriptis, zakazał. Do tego osobliwie pokładany był przed nami przywiley nayiaśnieyszego antecessora naszego, świętey pamięci krola iegomosci Michała, z przycisnieniem mnieyszych koronney y w. x. Litewskiego pieczęci, y s podpisem rąk wielebnych Joannis Wołonski, Varmiensis et Culmensis canonici, secretarii nostri, y Jerzego Niewiarowskiego, referendarza w. x. Litewskiego, de data w Krakowie, dnia cztyrnastego miesiąca Nowembra, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, oycom swieszczennikom diecezyi Włodzimirskiey y Brzeskiey, w uniey świętey będących, służących, ktorym to przywileiem nayiaśnieyszy krol iegomość Michał pomienionych oycow swieszczennikow, iako osob duchownych, wszytkich in genere, żadnego nie excypuiąc, referuiąc się in toto ad nouellam constitutionem, która fusius o wolnościach obloquitur, od wszelakich składanek, stacyi, stanowisk, zabiegow, pokarmow, noclegow, chlebow zimowych y innych wszelakich ciężarow żołnierskich y uciążenia, tak od przełożonych woyskowych, iako y od towarzystwa onych pacholikow woysk naszych koronnych y w. x. Litewskiego y cudzoziemskich uwalnia, z dokładem tego, iż które grunty y place wspomnieni prezbiterowie maią sobie przykupione, s których oddawszy czynsz szczegulnym zamkom naszym, żadnym exakcyom żołnierskim nie maią podlegać, y po iasnie wielmożnych hetmanach naszych, tak koronnych, iako y Litewskich, teraz y na potym będących, żądał, aby żadnych asygnacyi do dobr cerkwiom Bożym służących, zdawna fundowanych y nowonabytych, nie dawali, ale owszem, apponendo clementer clausulam, ab omni onere et opressione kapłanów ruskich unitow mocą y władzą swoią bronili; y wniesiona nam iest suplika przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas będących, imieniem oycow swieszczenikow Włodzimierskiey y Brzeskiey diecezyi, w uniey świętey z kościołem rzymskim będących, abyśmy pomieniony uniwersał y wolności, od nayiasnieyszych antecesorow naszych pomienionym oycom prezbiterom sacrosancte

nadane, stwierdzili, zmocnili y approbowali. My tedy, król, do pomienioney supliki, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, a życząc, aby za szczęśliwego panowania naszego chwała Boża iako naywiększe swoie miała rozkrzewienie, y pobożni kapłanowie przy świątnicach Pańskich, cerkwiach Bożych, zostaiący, in disponendis rerum divinarum ministeriis żadnego nie mieli discomodum, ale w pokoiu, przy należytey kapłanskiey zostawaiąc reverentiey, z spraw swoich praerogatiw cieszyli się y spokoynie onych używali, których, pod osobliwą naszą wziowszy krolewską protekcyą, wysz pomienione uniwersały y wolności, od nayiasnieyszych antecessorow naszych, krolow imć polskich, nadane, a przez nas świeżo confirmowane, iakoby tu słowo do słowa inserowane były, we wszytkich onych punktach, paragrafach, condiciach, artykułach y clauzułach mocą y powagą naszą krolewską stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy y ratyficuiemy y przy zupełney mocy cale, nienaruszenie one zachowuiemy. Chcąc także mieć y żądaiąc po wielmożnych urodzonych pułkownikach, obersztérach, obersztérleytnantach, rotmistrzach, porucznikach, kapitanach, kommendantach, deputatach towarzystw y innych pacholikow y wszytkiego rycerstwa naszego, konnego y pieszego, polskiego y cudzoziemskiego zaciągu, aby stosuiąc się tak do przerzeczonych uniwersałow y przywileiow y wolności, od nayiasnieyszych antecesorow naszych, krolow ichmściow polskich, oycom prezbiterom, prawem pospolitym obwarowanym, Włodzimierskiey y Brzesckiey diecezyi będącym, w uniey świętey z kościołem rzymskim zostaiącym, nadanych, a przez nas recenter confirmowanych, iako y do ninieyszey woli y rozkazania naszego, aby pomienieni ludzie rycyrscy u przerzeczonych oycow swieszczennikow żadnych chlebow, stacyi nie wybierali, onemi wozow swych nie ładowali, podwod y innych wszelakich exactyi nie czynili y nie wymagali, na ostatek też pokarmow, zabiegow, noclegów, stanowisk nie mieli, ale we wszytkim podług uniwersałow y przywileiu, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanych, a przez nas potwierdzonych y przydanych, spokoynie się in toto zachowali, postrzegaiąc na się poen surowych, w artykułach woyskowych specifikowanych, które na występnych niechybnie extendowane będą, przykazuiemy; a iaśnie wielmożnych hetmanow naszych, tak koronnych iako y Litewskich, teraz y napotym będących, aby żadnych assygnacyi do dobr, cerkwiom Bożym służących, zdawna fundowanych y nowonabytych, a prawem obwarowanych, nie dawali; ale owszem od wszelakich impeticyi, żołnierskich, stacyi y ciężarów, quocunque titulo nazwanych, wspomnionych prezbiterow Włodzimierskiey y Brzesckiey diecezyey będących, ochraniali, y czynić exakcyi nikomu nie dopuszczali; po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, dzierżawcach, administratorach, urzędnikach ziemskich, grodzkich y wszelakich in genere urzędach, mieć chcemy y napominamy, aby pomienionych oycow prezbiterow nie grabili, do sądów swoich nienależnych y iuryzdyk y do żadnych ciężarów nie pociągali onych, nie sądząc, ad forum competens, do którego podług prawa y stanu kapłańskiego duchownego antiquitus należą, sub vadio tysiąca kop. litewskich, połowicę skarbowi naszemu, a drugą stronie ukrzywdzoney applicando et subpoenis, in lege publica sancitis, nec non ulterioribus ex arbitrario nostro irrogandis, odsyłali, inaczey, rozumiemy, nie uczynią wierności y uprzeymości onych dla łaski naszey, a z swoiey powinności. Na co dla lepszey twierdzy ręką się naszą podpisawszy, pieczęćmi koronną y wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na sey-

mie walnym szczęśliwey koronacyi naszey, dnia siodmego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt szostego, panowania naszego pierszego roku. У того листу его королевское милости конфирмацiйного привилею, при печати меньшой великого князства Литовского завѣсистой подписъ руки его королевское милости тыми словы: Jan król. А по титулѣ его королевское милости, другiй подписъ тыми словы: Andrzey Kazimirz Zawisza, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. По которыхъ подписахъ съ коннотацiею нижнiе подписы въ тые слова: Pro cancelariatu illustrissimi Michaelis Casimiri Radziwił, principis in Ołyka et Nieswież, campiducis magni ducatus Lituaniae recepit Andreas Cazimirus Ossowski, regens cancelariae minoris magni ducatus Litwaniae, cantor praelatus Wilnensis, praepositus Albe ducalis, sacrae regiae maiestatis secretarius; correxit Hołownia. Который же тотъ листъ его королевское милости, конфирмацiйный привилей, черезъ особу верхуменованую ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1679 г.

Изъ книги за 1677—1679 годы, стр. 2877—2880.

58. Универсалъ короля Яна III, которымъ онъ сзываетъ духовенство православное и унитское собраться въ Люблинъ, для соглашенія по дѣламъ вѣры.

Король Янъ III, желая приумноженія мира и христіанской любви въ своемъ государствѣ, которой любви препятствіемъ будто бы была упорная и устарѣлая вражда въ русскомъ народѣ (т. е. между униатами и православными), разъединяющая въ жителяхъ государства основанія мира и братской любви, и стараясь примирить спорныя стороны, созываетъ своимъ универсаломъ епископовъ и настоятелей монастырей, шляхетныхъ обывателей и братію ставропигіальн вѣроисповѣданія греческаго, униатовъ и православныхъ, въ 24 день мѣсяца Января, или 14 день по старому стилю 16·0 года, въ городъ Люблинъ для совѣщанія и устроенія согласія и мира, обѣщая, что этому объединенію (уніи) радоваться будетъ весь міръ христіанскій и даже самыя небеса; «Богъ согласія, Богъ единенія, Богъ мира благословитъ ихъ». Однакоже, кто бы изъ упомянутыхъ лицъ не прибылъ на этотъ благочестивый и всѣмъ вождѣленный актъ, (по словамъ королевскаго универсала) тотъ, какъ непокорный королевской волѣ и противникъ святаго согласія, лишенъ будетъ своего имѣнія и приходъ его будетъ отданъ другому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ девятого, мѣсяца Ноября петнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Зикгмунтомъ Казимеромъ Горновскимъ, подчашимъ Смоленскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто ихъ милость ойцове Александеръ Сопоцько, протопопа Берестейскiй, и Михалъ Кондратовичъ, писаръ капитулы Берестейское, универсалъ на речь въ немъ нижейвыражоную выданый, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ перъ облятамъ подали, въ тые слова писаный: Wypis z xiąg grodzkich zamku Włodzimierskiego, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra dwudziestego siodmego dnia. Na urzędzie grodzkim, w zamku iego królewskiey mości Włodzimierskim, przede mną Thomaszem Sawickim, namieśnikiem burgrabstwa y zamku Włodzimierskiego, y xięgami nineyszemi grodzkiemi starościnskiemi, stanowszy personaliter wielebni w Panu Bo-

gu ichmość oycowie Martinian Żukowiecki, protoprezbyter y namiesnik generalny kathedry Włodzimierskiey, y Mikołay Łaniewski, pisarz apostolski teyże kathedry Włodzimierskiey, imieniem iaśnie w Panu Bogu przewielebnego imci oyca Leona Zalenskiego, prototroniego metropoliey Kijowskiey, Halickiey y wszytkiey Rossiey, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego, archymandryty Kobryńskiego y Czernihowskiego, pasterza swego, dla wpisania do act pomienych, uniwersał iego królewskiey mości, z podpisem własney ręki króla iegomości y z podpisem ręki wielmożnego imci pana Stanisława Szczuki, sekretarza iego królewskiey mości, z pieczęcią Wielkiey cancelaryey koronney, na rzecz niżey mianowaną wydany y służący, per oblatam podali, którego ia, urząd, przyimuiąc czytałem y tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielebnym, nabożnym metropolitom, episkopom, archymandrytom, ihumenom, przełożonym y wszytkiemu duchowienstwu, także szlachetnym obywatelom różnych woiewodztw, bractwom stawropigianom y wszytkim in genere w miastach naszych szlacheckich religiey greckiey unitom y disunitom, w koronie, w wielkim xięstwie Litewskim y prowincyach do nich należących będącym, nam miłym łaskę naszę królewską. Wielebni, nabożni, wiernie, nam mili! Nieustaiące o państwach naszych maiąc pieczołowania, tego życzemy, żeby w nich pożądany pokoy y chrześcianska miłość, która za sobą Boskie pociąga błogosławieństwa, iako naybardziey kwitneła; do tego zaś wszytkiego, gdy wielką przeszkodą iest zawzięta y zastarzała w narodzie Ruskim niezgoda, która iedność obywatelow państw naszych rozrywa, pokoiu świętego fundamenta wzrusza, braterską zaś miłość znosi, a niechęć y wzaiemne w sercach otwiera zaiątrzenia; przetoż, chcąc temu wszytkiemu oycowskim dozorem naszym y affektem zabieżeć, chcąc do należytego uspokoienia rozrożnione wierności waszych sprowadzić animusze, inhaerendo constitutiey naszey, na seymie w Warszawie postanowioney, która na Grodzieńskim seymie do executy przyiść nie mogła, także skłaniaiąc się do usilney proźby oboiey strony, ninieyszym uniwersałem wierności waszych żądamy y po nich tak koniecznie mieć chcemy, abyście wszytkie insze na stronę uchyliwszy zawody, ze wszytkiemi ab utrinque przywileiami, dekretami y prawami w mieście naszym Lubelskim, na dzień dwudziesty czwarty miesiąca Stycznia, a według starego kalendarza na dzień czternasty, roku przyszłego tysiąc sześćset ośmdziesiątego, przybywali, y tam od Pana Boga, wszelkiego pokoiu y wzaiemney miłości nieprzebranego zrzódła, posileni, za przyczyną przebłogosławioney y nayświętszey Panny, przy bytności wielmożnych commissarzow naszych, których do tego aktu z senatu naszego mianować będziemy, z sobą w miłości chrześcianskiey pełną uczynili rozmowę y tak ciż wielmożni commissarze nasi wierności wasze do zgody, uspokoienia y do uprzątnienia prawnych zawodow, na mieyscu naszym tam zasiadaiący pobudzać będą. Co gdy się da Pan Bóg nada, tak iako życzemy, nie tylko świat cały chrześcianski cieszyć się będzie, ale y niebo same, Bóg zgody, Bóg iedności, Bóg pokoiu błogosławić wiernościom waszym y państwu temu będzie y pohańbi nieprzyiaciołow krzyża świętego, którzy nie tak na sile y mocy swoiey, iako na niezgodzie y rozerwaniu chrześcianstwa nadzieię zguby naszey założyli. A ktoby zaś z wielebności y nabożności waszych, kochaiąc się w niezgodzie y w rostyrku Bogu, y ludziom nie miłym, na ten tak pobożny y pożądany act nie przybył y przybyć nie chciał, taki każdy, iako woli naszey nieposłuszny y zgody świętey przeciwnik, a beneficiis, które trzyma, odpadać bę-

dzie, y komu inszemu te beneficia przez nas oddane będą. Ten zaś uniwersał nasz, aby do wiadomości wszytkich przyszedł, wielebni metropolici, episkopi y inni przełożeni, aby go publikować kazali, mieć chcemy. Który my, dla większey wagi ręką naszą podpisawszy, pieczęcią koronną stwierdzić y zmocnić rozkazaliśmy. Dan w Jaworowie, dnia dziewiątego, miesiąca Octobra, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego szostego. U tego uniwersału przy pieczęci wielkiey koronney podpis króla imci ręki y sekretarskiey temi słowy: Jan król; Stanisław Szczuka, ikmci sekretarz. Któryż to uniwersał, podany za affektacyą osob wysz mianowanych podawaiących, a za moim urzędowym przyięciem, wszystek słowo od słowa zupełnie do xiąg grodzkich Włodzimierskich iest wpisany, z których y ten wypis pod pieczęcią grodzką Włodzimierską iest wydany. Pisany w zamku Włodzimierskim. У того универсалу, перъ облятамъ поданаго, при печати притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Thomasz Sawicki, namiesnik burgrabstwa zamku Włodzimierskiego, in absentia correxit Strupinski. Legi cum actis Włosowicz. Который же тотъ универсалъ, черезъ особы верхуменованые перъ облятамъ ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1679 г.

Изъ книги за 1755—1759 годъ, стр. 2903—2908.

59. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушъ Королебродской церкви и освобождающая священниковъ отъ свѣтской юрисдикціи.

Удовлетворяя просьбѣ униатскаго священника села Королеброда, въ Вопискомъ ключѣ, по имени Θеодора Буткевича, король Янъ III подтверждаетъ прежній фундушъ Королебродской церкви на двѣ уволоки съ половиной, кромѣ того полъуволоки прикупленной земли, и пошлину торговую въ храмовые праздники Воздвиженія честнаго креста и Введенія во храмъ Прес. Богородицы, - на церковную утварь. Освобождая священника отъ всякихъ повинностей и военнаго постоя, король позволяетъ рубку лѣса въ пущахъ на домашнія нужды, на починку церкви и приходскаго дома и на постройку пивоварни и небольшей винокурни и солодовни, въ которыхъ дозволяется священнику пиво варить и гнать вино для домашняго обихода, съ тѣмъ, чтобы не было ни малѣйшаго убытка королевской казнѣ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem z Wiesczyc Wiesczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Paweł Stosiewicz, pleban Krolobrodzki, confirmacyą listów, od kommisarzów na fundusz nadanych, we wsi Krolobrodzie, kluczu Wohynskim, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem confirmacyinym naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego, z Bozkiey woli na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przedsiewzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Bozką, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynansem y porządkiem była y zostawała. Za wniesioną tedy suppliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku naszym na tenczas rezyduiących, imieniem wielebnego Theodora Butkiewicza, swieszczennika y plebana Krolobrodzkiego, abyśmy powagą naszą królewską listy

rewizorów, kommisarzów naszych, od nayiaśnieyszych antecessorów naszych; zesłanych do oekonomii Brzeskiey, klucza Wohynskiego, wsi Krolobroda, na fundusz cerkwi tameczney nadanych, całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości nie maiące, pod dato w nich wyrażoną, stwierdzili, zmocnili y approbowali w czym my, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, nie mniey też przekładaiąc sobie pomnożenie chwały Bożey y dusz ludzkich do iedności świętey uniey greckiey, pobożność y pilne staranie wielebnego Theodora Butkiewicza, dla którey to chwały Bożey rospostrzenienia w pomienioney wsi od rewizorów antecessorów naszych zesłanych, do klucza Królobrodzkiego przydanych y nadanych, cerkwi Bożey na fundusz włok półtrzeci, także przykupny pułwłoczek Beyduchowski, ob miedze Pawła Nagabaytika Osipowicza y morgów osim z iedney strony o granice Żelaziecką, a drugą stroną o granice gruntów y włok królewskich naszych, onemu y potomkowi iego Janowi Butkiewiczowi wiecznemi czasy z wolnym targowym przy cerkwi Królobrodzkiey w pewne dni, to iest w dzień Podniesienia świętego krzyża y drugi dzień Ofiarowanie Panny Maryi, na apparat y potrzeby cerkiewne, swieszczennikowi w pomienioney wsi Królobrodzie (aby Pana Boga za nas y szczęśliwe państwy nasze błagał) ninieyszym listem przywileiem confirmacyinym naszym nadać, approbować y ratificować umysliliśmy. iakoż tym listem przywileiem naszym te wszystkie dokumenta, listy dzierżawców, rewizorów naszych, do tey cerkwi należące, iako słuszne y prawne z datami w nich specifikowanemi y ze wszystkiemi w tych listach wyrażonemi y specifikowanemi przynależnościami, to iest: z gruntami, morgami, rolami, sianożęciami, pastewnikami, rzekami, rzeczkami, stawami, z wolnym targowym w pewne dni doroczne, z wolnym piwa robieniem y gorzałki kurzeniem na swą własną potrzebę, bez przeszkody skarbu naszego ekonomicznego y klucza Woinskiego, tudziesz we wszystkich punktach, clawsułach, artikułach y paragraphach ztwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy, wiecznemi czasy, onemu samemu y sukcessorom iego, obiecuiąc to po nas y nayiaśnieyszych successorach naszych, królach ichmościach polskich, że te listy kommisarskie teraznieyszym przywileiem naszym stwierdzone w naymnieyszym punkcie y paragraphie nie maią być poruszone, ale iako antiquitus ta plebania y cerkiew Boża in suo esse była y teraz aby zostawała, uwalniaiąc go przy tym od wszelkich składanek, statiy, stancyi, stanowisk, zabiegów, pokarmów, noclegów, chlebow zimowych, hiberny y innych wszelakich ciężarów żołnierskich, tak od koronego, iako y w. x. Lit. woyska, także woysk cudzoziemskich lub ciągnieniem, lubo też partitim idących. Po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, urzędnikach ziemskich, grodzkich, rycerstwu, szlachcie, dzierżawcach y administratorach y wszelakich in genere urzędach mieć chcemy, aby pomienionego swieszczennika y plebana Krolobrockiego do sądow swoich nienależytych y iurydzyk nie pociągali, ale ad forum competens, do którego podług prawa y stanu kapłańskiego duchownego antiquitus należą, odsyłali. Zaszła nas y w tym supplika od tegoż wielebnego swieszczenika Teodora Budkiewicza, iż cerkiew Boża ruynuie się y poprawy słuszney mieć nie może, dla niewolnego wycięcia drew puszczy naszey; przeto my postrzegaiąc, aby się chwała Boża tym daley lepiey rozszerzała, pozwalamy onemu wolny wstemp do puszczy na swą własną potrzebę, to iest: w tydzień po wozow dwa drew na opał, albo co potrzeba będzie ukazywała, a na restawracyą cerkwi Bożey y poprawę plebanii

tameczney, co potrzeba będzie, bez psowania iednak barci w puszczy naszey, na te potrzeby cerkiewne, ale według potrzeby sprawować się powinien. Browar, winniczkę y słodownią aby mu z tego drzewa wystawić wolno było y z nich od pełnienia danin, osobliwie od czopowego, liber ma zostawać, żadney nie pełniąc powinności; postrzegaiąc iednak, aby y w tym naymnieysza macuła ku przeszkodzie dworney nie stała się, ale tylko na swoią potrzebę obracać ma y powinien będzie, y to niemniey postrzegaiąc, aby chwała Boża swoim ordynansem z pilnością pomienionego swieszczennika odprawowana y celebrowana była. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dnia dwudziestego szóstego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piątego roku. U tego listu, confirmacyinego przywileiu ikmci, przy wyciśnioney pieczęci w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imści temi słowy: Jan król; a poniżey podpis ręki i. w. imści pana podskarbiego nadwornego koronnego tenore tali: Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny, mp. Approbata et confirmatio iaśnie wielmożnych ichmściów panów kommissarzów ikmci de tenore sequenti: Anno Domini millesimo sexcentesimo octuagesimo secundo, die duodecima Augusti to prawo confirmationis ikmci, pana naszego miłościwego, my kommissarze od ikmci naznaczeni do odbierania w ekonomii Brzeskiey, które my przeyrzawszy praezentowane od wielebnego Teodora Budkiewicza swieszczennika przy podpisaniu rąk naszych approbuiemy y confirmuiemy. W Woiniu, roku y dnia iako wyżey. Xiądz Urban Czechowicz k. L. sek. y kommisarz ikmsci mpp. Felician Wichrous w. b. k. kommisarz ikmci mpp. A na zatyłku subscriptio visitorialis tenore sequenti: Anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die secunda Maii, praesens documentum est inductum seu ingrossatum ad acta visitatorialia generalia Brestensia. Attestor et propmeliori fide mpp. subscripsi: Alexander Jotko o. d. B. m. auditor nominatus, abbas Czeregen. ac visitator generalis mpp. Który to takowy list przywiley confirmacyiny cerkwi Krolobrodzkiey, w kłuczu Wohynskim ekonomii Brzeskiey situowany, przez wielebnego imści xiędza Pawła Stosiewicza, plebana Krolobrockiego ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1679 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 651—652.

60. Привилегія короля Яна III на четыре ярмарки въ пользу Кобринской церкви во имя Пречистой Богородицы.

Король Іоаннъ III, по религіозному побужденію, желая оказать свое покровительство костеламъ и церквамъ, назначаетъ въ Кобринѣ четыре ярмарки въ пользу соборной церкви во имя Пречистой Дѣвы Маріи, а именно: одну ярмарку въ праздникъ Богоявленія Господня, другую въ день св. Георгія, третью въ день Святой Троицы, на цѣлую недѣлю, и четвертую въ день Рождества Пресвятой Богородицы, также въ продолженіи цѣлой недѣли. Въ эти ярморочные дни Кобринскій протопопъ и его преемники имѣютъ право взимать ярмарковую пошлину или торговое со всѣхъ товаровъ, какъ привозныхъ, такъ и мѣстныхъ, равно и съ кабаковъ. Кто вноситъ протопопу торговое, тотъ не обязывается уже вносить его ни въ магистратъ, ни въ королевскій замокъ. Кромѣ сего, дозволено протопопу и его преемникамъ варить медъ на день Св. Троицы, для угощенія братства, безъ всякой пошлины въ пользу казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dwudziestego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim

y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter wielebny w Bogu imść xiądz Grzegorz Pawłowicz, prezbiter cerkwi świętey Przeczystskiey Kobrynskiey, przywiley od nayiasnieyszego króla imci Jana trzeciego na cztery iarmarki cerkwi Przeczystskiey Kobrynskiey, z wolnym braniem od kupców do teyże cerkwi kiermaszowego nadany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywilejem naszym, komu to wiedzieć należy, iż wdzięczni będąc łaski Bożey, z którego woli y cudowney dyspozycyi na tronie korony polskiey y w. x. Lit. wolnemi głosami obudwu wolnych narodów posadzeni iesteśmy, do tego nasze studia y conatus aplikuiemy, iakoby maiestat iego święty z rządów nam powierzonych Bozkie swoie miał ukontentowanie, które w tym być rozumieiąc naydoskonalsze, aby za szczęśliwego panowania naszego kościoły y domy Boże krolewskie nasze nad sobą znały patrocinium, ochotnie kościoł abo cerkiew Nayświętszey Panny, alias świętey Przeczystey, soborną uniacką w Kobryniu zostaiącą, a obrazem cudownym Panny Nayświętszey ozdobioną munificencyą naszą opatrzyć umyśliliśmy, iakoż dla ufondowania większey chwały Bożey y rzeczoney cerkwi pewne kiermasze nadaiemy, iako to: ieden na święto trzech Królow, drugi na święty Jerzy, trzeci na dzień Przenayświętszey Troycy święta ruskiego, na który dzien walny iarmark tygodniowy nadaiemy, y na Narodzenie Nayświętszey Panny, także iarmark przez cały tydzień funduiemy, w które dni kiermaszowe od kupcow y innych handlow mieyskich Kobrynskich y przywoznych, iakimkolwiek nazwiskiem nazwanych, którzy ze wszystkiemi towarami tam przyieżdżać będą, y ż szynkow, nawet na ozdobę y restauracyą obrazu cudownego Panny Nayświętszey, wiel. o. protopopa Kobrynski, przy teyże cerkwi zostaiący, y successores iego wiecznemi czasy wybierać maią y będą, tak iednak, iż pomienieni kupcy raz do rąk oyca protopopy oddawszy, drugi raz iuż ani do zamku, ani do magistratu naszego Kobrynskiego dawać tego targowego nie będą, bez żadney tak zamku naszego Kobrynskiego, iako od wielm. administratorow teraz y na potym będących, iako y od magistratu Kobrynskiego przeszkody; waruiemy przy tym pomienionemu oycu Kobrynskiemu protopopie y iego sukcessorom, iż wolni y mocni będą, w dzień świętego Jerzego ruskiego y na Przenayświętszą Tróycę miod sycić na kanon, abo raczey bractwa tey cerkwi fundacye bez żadney skarbowi naszemu pensyi, w czym wielm. podskarbiego naszego w. x. Lit. iako y administratorow y pisarzow iego requirimus. Na co dla lepszey wiary y mocy ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Grodnie, dwudziestego piątego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego szostego roku. U tego przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. in cera rubra wycisnioney, podpis nayiasnieyszego króla imści Jana trzeciego w te słowa: Jan król; a po drugiey stronie teyże pieczęci expressya w te słowa: Nadanie jarmarkow pewnych cerkwi Nayswiętszey Panny Kobrynskiey na ozdobę y restauracyą obrazu cudownego Panny Nayświętszey w uniey zostaiącego. Który to takowy przywiley, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1679 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 1287—1295.

61. Привилегія короля Яна III на церковь Кіевецкую.

Король Янъ третій подтверждаетъ фундушъ, данный Кіевецкой церкви отъ коммиссаровъ и ревизоровъ и короля Сигизмунда Августа. Содержаніе этого фундуша слѣдующее: Янъ Кишка, Жмудскій и Брестскій староста, объявляетъ, что къ нему приходилъ и билъ челомъ настоятель церкви св. Димитрія, находящейся въ Кіевецкомъ ключѣ, въ с. Кіевцѣ, по имени Яковъ Мартыновичъ, о томъ, чтобы онъ, Кишка, согласно древнему греческому закону, пожалованію короля Сигизмунда Августа и первыхъ королевскихъ ревизоровъ, подтвердилъ за Кіевецкою церковью двѣ уволоки земли, свободныя отъ всякой платы и службы королю, и еще три морга полей и сѣнокосовъ, наданныхъ этой церкви Андреемъ Садоскимъ. Признавая предъявленный фундушъ вполнѣ основательнымъ, Кишка даетъ свой подтвердительный листъ въ 1589 году. Кромѣ того, королю были предъявлены и другіе ревизорскіе и коммиссарскіе листы 1631 и 1571 годовъ слѣдующаго содержанія: Николай Радивилъ, земскій маршалокъ, вел. канцлеръ вел. кн. Литовскаго, и Евстафій Воловичъ, подканцлеръ вел. кн. Литовскаго, даровали священнику Кіевецкой церкви право на свободную ловлю рыбы въ р. Кренѣ, на устройство мельницы безъ взиманія мѣрокъ, на въѣздъ въ пущу за дровами и деревомъ на домашнія потребности и на починку церкви, на взиманіе пошлины съ ярмарокъ въ день Успенія Пресвятой Богородицы, въ день св. мученика Димитрія и въ день Покрова Пресвятой Богородицы; пошлина эта обращается на вино, на ладанъ и другія церковныя потребности. Всѣ эти привилегіи и права подтверждаются настоящимъ королевскимъ листомъ.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt pierwszego, miesiąca Septembra dwudziestego piątego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich woiewodztwa Brzesckiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et in loco solito, w mieście ikmści Brzesciu, agituiących się, przed nami Jackiem Lanckorońskim Paszkowskim, podstolim y vicestarostą Ignacym, Korczakiem Hruszewskim, sędzią, Janem Włodakiem, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brzesckiego, osobiście stanowszy imsć x. Jan Żieliński, paroch Kijowiecki, przywiley confirmationis Jana trzeciego, króla polskiego, approbuiący fundusz cerkwi Kijowieckiey, imć x. Jakubowi Żwańskiemu wydany, w grodach Mielnickim y Brzesckim dawniey oblatowany, do akt podał, w nastepne słowa pisany: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem confirmacyinym naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego, z Boskiey woli, na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przedsięwzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Boską, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynansem y porządkiem była y zostawała; za wniesioną tedy supliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku naszym na ten czas rezyduiących, imieniem wielebnego Jakuba Żwańskiego, swieszczennika y plebana Kijowieckiego, abyśmy powagą naszą królewską nadania od kommisarzow y rewizorow y od ś. pamięci Zygmunta Augusta, antecessora naszego, zesłanych do ekonomii Brześćkiey, klucza Kijowicckiego, na fundusz cerkwi tameczney we wsi Kijowcu nadanych, cale, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości nie maiące, ztwierdzili, zmocnili y approbowali, które słowo w słowo tak się w sobie maią: Jan Kiszka, pan Wileński, starosta Żmudzki y Brzescki. Oznaymuiem tym listem naszym: Przychodził do nas y bił nam czołem nastoiatel etc. cerkwi Bożey, pod tytułem ś. Dmitra, włości dworu Hospodarskiego Kijowieckiego, na imie Jakub Martynowicz, abyśmy onemu, według dawnego zakonu greckiego y nadania od ś. pamięci króla imci Zygmun-

ta Augusta y pp. rewizorow pierwszych w starostwie Brzesckim, pana Macieia Lewickiego, podstarościego bywszego, y dozorcy iego Stanisława Swiderskiego, y potym rewizora ikmci pana Mikołaia Naruszewicza, dzierżawcy Wołkowyskiego, y trzeciego rewizora Dymitra Saphegy, y panow rewizorow teraznieyszych, pana Teodora Pocieia Korzeniewskiego, pisarza ziemskiego Brzeskiego, pana Jana Szuyskiego y p. Jędrzeia Ilkowskiego, pisarza skar. w. x. Lit., którzy rewizorowie, według dawnego nadania od królow ichm., ku tey cerkwi Kijowieckiey zostawali y daley we wsi Kijowcu dwie włoki ziemi wolnych, bez żadnego podatku y służby hospodarskiey y naszey, y ku temu ieszcze osobno, krom tych dwóch włok, przydali iemu na tęż cerkiew, w zamianę gruntow cerkiewnych od pana Andrzeia Sadoskiego przodkom iego, do tey cerkwie pola y sianożęci morgow trzy, przy końcu tych dwuch włok ob miedzę z iedney strony, a z drugiey strony ob miedzę pastewnika y sianożęci dworskiey, a końcem poczowszy od rzeki Krsny aż po drogę, co idzie od stodoły do dworu Kijowieckiego, których trzech morgow połowicę wzioł był na siebie ogrodnik dworski Klim y z tego dworowi posługę czynił, o co albowiem swieszczennik z tym Klimem przed namiesnikiem naszym Kijowieckim, panem Andrzeiem Hornowskim, prawnie czynił y list sądowy tego namiestnika naszego przed nami pokładał, w którym pisze, iż on być dowod y słuszne prawo tego Jakuba popa na te trzy morgi pokazane ziemi y sianożęci temu Jakubowi, swiaszczennikowi, iako iego własne cerkiewne rozkazał y przysądził, do których już ten Klim nic nie ma mieć. Przeto y my, widząc być w tym rzecz słuszną a czyniąc to na czołobitność iegoż, według listow tych panow rewizorow wyż pomienionych, przy tych dwóch włokach nadanych, tego swiaszczennika zachowuiemy, y na tę cerkiew Kijowiecką włok dwie daiąc, a ten dekret namiestnika naszego pana Hornowskiego uznawamy być słusznym y prawnym, stwierdzaiąc iego te trzy morgi ziemie, z sianożęciami temuż Jakubowi swiaszczennikowi daiem y tym listem naszym przykazuiem. Co on wszystko ma wolnie, krom żadnych podatkow y służby hospodarskiey naszey, tylko na służbę y przepowiadanie słowa Bożego w cerkwi Kijowieckiey trzymać y używać, sam y potomki iego na wieczne czasy. Y na to daliśmy Jakubowi Martynowiczowi, swieszczennikowi Kijowieckiemu, nasz list z naszą pieczęcią y z podpisem ręki naszey. Pisan w Kijowcu, roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Julia czternastego dnia. Przy tym liście podpis w te słowa: Jan Kiszka ręką swą; przy podpisie ręki pieczęć przyciśniona była. Po tym tedy liście kommissarzow, rewizorow naszych, były pokładane drugię listy kommissarzów, rewizorow naszych, od nayiaśnieyszego antecessora naszego zesłanych do tegoż klucza Kijowieckiego, pod datą roku tysiąc pięćset trzydzieście pierwszego, dnia iedynastego miesiąca Marca, y po dacie roku tysiąc pięćset siedmdziesiąt pierwszego, dnia dwunastego miesiąca Julia, z podpisami rąk y pieczęciami przyciśnionemi, w te słowa: Mikołay Radziwiłł, marszałek ziemski, kanclerz w. x. Lit., starosta Brzescki, dzierżawca Borysowski, Eustafi Wołowicz, pan Trocki, podkanclerzy w. x. Lit., starosta Brzescki, Kobryński. W których to listach rewizorskich nadane wielebnemu swieszczennikowi y sukcessorowi cerkwie Kijowieckiey wolne łowienie ryb w rzece Krsnie siatką y innemi statkami, iako to, iazami y więciorami, tudziesz wolne mlecie wm łynach Kijowieckich bez dawania miarek y żadnych wymyślnych dochodów, wrąb wolny do puszczy, aby mogł mieć na swą własną potrzebę, to iest,

w tydzień po wozow dwa drew na opał, a na restauracyą cerkwie Bożey y poprawę plebanii tameczney, co potrzeba będzie. Jarmarkowe w dzień odpustu Wiebowzięcia Nayświętszey Panny, w dzień drugi ś. męczenika Dymitra, trzeci w dzień Nayświętszey Panny Pokrowy, przed cerkwią, od przyiezdnych ludzi z iakimkolwiek towarem y trunkiem ma wybierać zwyczaiem dawnym na wino, kadzidło y inne potrzeby cerkiewne, bez wszelkiey przeszkody dzierżawcow, podstarościch y arędarzów klucza tamecznego. Przeto my, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta, listy, nadania dzierżawców, rewizorów naszych, do tey cerkwie należące, iako słuszne y prawne, datami wyż specyfikowane y wyrażone, że wszytkiemi specyfikowanemi przynależnościami, to iest, gruntami, morgami, polami, sianożęciami, pastewnikami, rzeczkami, stawami, młynami, z wolnym targowym w pewne dni doroczne, także z wolnym łowieniem ryb w rzece Krzsnie różnemi statkami, iako to, iazami, ięciorami, y z wolnym wrębem do puszczy naszey, z którey w tydzień drew po wozow dwa na opał wywozić powinien y na restauracyą cerkwie Kijowieckiey y plebanii tameczney, co potrzeba będzie, necessitowała, z wolnym także mleciem we młynach Kijowieckich, bez oddawania miarek y wymyślnych danin groszowych, piwa robienie y gorzałki kurzenie mieć ma wolne, na swą własną potrzebę, bez przeszkody skarbu naszego ekonomicznego y klucza Kijowieckiego, tudziesz we wszystkich innych punktach, klauzułach y paragrafach y obchodach prawnych, stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy wiecznemi czasy onemu samemu, potomkowi y sukcessorowi onego, obiecuiąc to po nas y nayiaśnieyszych sukcessorach naszych, królach ichm. polskich, że te listy, nadania y rewizye kommissarskie, teraznieyszym listem przywileiem naszym stwierdzone, w naymnieyszym punkcie y paragrafie nie maią być poruszone y annihilowane, ale iako antiquitus ta plebania Kijowiecka była in suo esse, przy parafianach wsi Rokitna, Lipnice, Michałkow, Dereczynki y innych, tak y teraz do teyże cerkwie wsi Kijowca należeć pomienione wioski y parafianie maią, nie odłączaiąc się do żadnych innych nienależnych parafiy, y w teyże pomienioney plebanii wszelkie obrzędy chrześciiańskie odprawować y czynić maią. A dla dalszego rozpostrzenienia chwały Bożey y pomnożenia dusz ludzkich do iedności świętey unii greckiey maiąc zaleconą pobożność y pilne staranie przez panow rad y urzędnikow dwornych, przy boku naszym na ten czas rezyduiących, wielebnego Jakuba Żwańskiego, swiaszczennika y plebana tamecznego Kijowieckiego, niemniey też upatruiąc, aby się chwała Boża rozpostrzeniała y za szczęśliwe państwo nasze wielebny swieszczennik maiestat Boski błagał, dla którey to rozpostrzenienia chwały Bożey y nie małego kosztu na restawracyą cerkwie Bożey y plebanii tameczney łożenia, tudzież apparatow wszelkich, xiąg y innych potrzeb wystarczenia umyśliliśmy, za te koszty, fatygi y prace wielebnemu Jakubowi Żwańskiemu, plebanowi Kijowieckiemu włokę, iedną pustą, Snitkowską, wiecznemi czasy nadać, leżącą ob miedzę z iedney strony gruntu Łukaszowego, a z drugiey strony Jakima Jedarczyca, bez żadnych wymyślnych extorsyi y dawania czynszow skarbowi naszemu y uwolnionego mieć chcemy, tak od publicznych, iako y prywatnych, pszczelnych y bydlęcich dziesięcin; a in quantum by nie mogł wydołać apparamentom cerkiewnym, tedy wolen będzie grunty puste y odłogiem leżące obiowszy na się, zasiewać, z oddawaniem iednak czynszu dorocznego małego, po złtch 6 z włcki do skarbu na-

szego, uwalniaiąc przytym pomienionego swieszczennika od wszelkich składanek, statiy, stanowisk, zabiegow, pokarmow, noclegow, chlebow zimowych, hyberny y innych wymyślnych ciężarow żołnierskich, tak od koronnego y w. x. Lit. woyska y woysk cudzoziemskich. Po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, dzierżawcach, administratorach, urzędnikach ziemskich y grodzkich y wszelakich in genere urzędach mieć chcemy, aby pomienionego swieszczennika y plebana Kijowieckiego, do sądow swoich nienależnych y iuryzdyk, nie pociągali, ale ad forum competens, do którego podług prawa y stanu kapłańskiego, duchownego antiquitus należą, odsyłali. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego siódmego roku. U tego przywileiu confirmationis podpis ręki króla imci Jana trzeciego przy wyciśnioney na masie czerwoney w. x. Lit. pieczęci w te słowa: Jan król; tudziesz suscept dwie, grodzka Brzeska y grodzka Mielnicka, temi wyrażaią się słowy: Anno millesimo sexcentesimo octuagesimo primo, miesiąca Marca, ten przywilcy, przez oyca swieszczennika plebanii Kijowieckiey do akt podany, Krzysztof Bukraba, namiesnik Brzeski, in castro Mielnicensi, huius privilegii seu fundationis ecclesiæ Kijowiensis ritus græci uniti, per venerabilem Joannem Zielinski, presbiterum Mielnicensem, porrecta, feria tertia ante festum sancti Antonii de Padua proxima anno Domini millesimo teptingentesimo sexagesimo primo subsecuta, oblata. Pro ultima konnotatia kommissarza ikmści y poniżey correcta, z dalszą expressyą w następne wyrażaią się słowa: W Kijowcu, dnia szóstego Februaryi, millesimo septingentesimo quadragesimo septimo anno, ten fundusz nayiasnieyszego króla imści, podczas kommissyi moiey reprodukowany, sacrosancte obserwuiąc, podpisuię: Victor Alexander, na C. Cierzkowski, pisarz ziemski grodzki Liwski woiewodztwa Mazowieckiego, ikmści pana M. miłościwego kommissarz, correxit Balicki, mp. Confirmacya funduszu we wsi Kijowcu ekonomii Brzeskiey wielebnemu Jakubowi Żwanskiemu. Który to przywiley confirmationis, przez wyż wyrażoną osobę do akt podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1680 г.

Изъ книги за 1687—1688 годы, стр. 1645—1648.

62. Фундушовая запись хорунжаго Смоленскаго Василія Красинскаго на часовню св. Стефана при Брестскомъ монастырѣ св. Симеона Столпника.

Василій Красинскій, хорунжій Смоленскій, будучи самъ православнаго исповѣданія, строитъ своимъ иждивеніемъ часовню при монастырѣ Симеона Столпника, за р. Мухавцемъ, во имя первомученика Стефана, и записываетъ ей такъ называемую юрисдику за р. Мухавцемъ, съ тѣмъ условіемъ, чтобы она была всегда подъ властію Могилевскаго православнаго епископа, а въ случаѣ небытности его, подъ властію Кіевопечерской лавры. По смерти своей коллаторство свое онъ уступаетъ Константину Выговскому, Хелмискому подчашему, и его преемникамъ.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекleвскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Богу велебный отецъ Сильвестеръ Троцевичъ, игуменъ монастыра Берестейского, заложенья цер-

кви святого Симеона Столпника, тотъ листъ добровольный, вѣчистоедаровизны записъ, отъ вельможного его милости пана Базилего Красинского, хоружого Смоленского, томужъ монастырови даный и служачій, на речь въ немъ выражоную, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ja Bazyli Krasinski, chorąży Smolenski, odstąpiwszy moiey własney należney ziemskiey iurisdictiey prawa, powiatu y woiewodztwa, y pod ten moy list, dobrowolny, zapis wieczystey darowizny, quo ad actum praesentem attinet, dobrowolnie się poddaiąc y wcielaiąc iawnie, iaśnie y dobrowolnie, na ciele y umysle będąc zdrowym, zeznawam y oznaymuię kożdemu, komu by o tym wiedzieć należało, teraz y napotym y zawżdy, iż ia, urodziwszy się w wierze świętey religiey graeko-ruskiey, prawosławney, wyznania y posłuszenstwa świątyszych patriarchow Konstantinopolskich cerkwi świętey Wschodniey, w którey y umrzec chcący, a za żywota mego, z dobrego umysłu mego, przychylaiąc się do constitucii sub titulo ordinatiey rzeczypospolitey dobr ziemskich dziedzicznych, anni millesimi sexcentesimi trigesimi quinti, eo nomine uchwaloney, sub fide, honore et conscientia Deum testor, że chcąc fundować de noua radice przy monastyrze y cerkwie założenia świętego Siemiona Stołpnika, w miescie Brzesciu Litewskim, za rzeką Muchawcem będącey, nową kaplicę założenia świętego naypierszego męczennika Stephana Apostoła, y one do fundacyi dawnych wielmożnych ichmściów panów Dobrohostayskich na monaster pomieniony cerkwie świętego Semiona danych, dobrami memi, według ubogiey substacyi moiey zakonników tego monastera opatrzyć, aby za dusze moie chwała Boża zawżdy y po śmierci moiey, gdzie y ciało moie pogrzebione ma bydź, odprawowana była. Zaczym z dobr własnych żadnych pieniędzy za to niewziowszy, sine ullo condictamine, ale ex puro zelo et propria mera liberalitate, nie czyniąc in fraudem constitutiey y prawa wyszopisanego, maiąc zaś z tegoż prawa pospolitego wolność dobrami memi y maiętnościami, iako chcąc szafować, disponować y one komu chcąc dać, darować na wieczność, dobra moie własne od iaśnie wielmożnego imci pana Mikołaia Sapiegi, (sic) kasztela na Wołynskiego, starosty Owruckiego, y małżonki imści iaśnie wielmożney ieymści paniey Anny Charlinskiey, Mikołaiewoy Sapieżyney, kasztelanowey Wołyńskiey, starosciney Owruckiey, małżąkow zapisem wieczystey przedaży nabyte, to iest, iurisdikę w tymże mieście Brzesciu Litewskim, za rzeką nazwaną Muchawcem, około tegoż monastera y cerkwie założenia świętego Siemiona, na ulicy Rybackiey będącą, z mieszczanami na teyże iurisdice osiadłemi, placami, ogrodami y sianożęciami, do tych ogrodów y placów przydanemi, y czynszami, łonkami y ze wszytkiemi pożytkami y przynależnościami, y tych mieszczan wszelakim posłuszenstwem, nic na siebie samego y sukcesorów swoich nie wyimuiąc, ani excypuiąc, ale ze wszystkim na wszystko, iako się ta iurisdika w sobie, w swoich okolicznościach y pożytkach ma y zawiera, z tym wszytkim na też wysz wyrażoną świętego naypierwszego męczennika Stefana kaplicę, de nova radice teraz przeze mnie przy tey cerkwi świętego Siemiona erigowaną y zakonnikom przy tymże monastyrze będącym, daię, daruię y wiecznemi czasy z tąż summą, za którą ta iurisdica iest zapisem wieczności nabyta, zapisuię, pod tą iednak condicyą, aby pomienieni zakonnicy monastera świętego Siemiona Stołpnika we wszystkich swych sprawach duchownych, nie gdzie indziey, tylko od iaśnie przewielebnego w Bogu imci oyca episkopa Białoruskiego Mohilewskiego, przy wyznaniu y posłuszenstwie cerkwie świętey Wscho-

dney y swiatiyszych patriarchow Konstantinopolskich będącego, a in defectu takowego do cudotworney ławry Pieczarskiey Kiowskiey referowali się, z wolną jednak elekcyą na ihumena braci duchowney, przy tey że cerkwie świętego Siemiona y kaplicy noviter erigowaney świętego Stephana będącey, z pozwoleniem episkopa Białoruskiego nie w uniey zostaiącego, albo ichmść oycow archimandritow w cudotworney ławrze Pieczarskiey reziduiących. Prawo zaś ius collationis et patronatus, od iaśnie wielmożnych ichmściów panow kasztellanow Wołynskich, małżonków, na mnie wlane, imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, podczaszemu Chełmianskiemu y sukcessorom iego, na których on sam te collature prawnie wlać zechce, z gotową tuitią y ewictią, w zapisie ichmść panów Wołynskich wyrażonemi, puszczam, ceduię y ustępnię wiecznie z successorami memi, tego wszytkiego, tak iurisdiki zakonnikom monastyra y cerkwie świętego Siemiona, iako też et ius collationis patronatusque imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, podczaszemu Chełminskiemu y successorom iego w moc, dzierzenie y spokoyne używanie przez woznego y szlachtę, których sobie ichmość, do tego należący, przysposobią, podaię y ustępuię. Wolno tedy iuż iest y będzie pomienionym ichmściom, imci panu Konstantemu Wyhowskiemu, podczaszemu Chełminskiemu, collaturę, a oycom zakonnikom przerzeczonego monastyra iurisdikę, ze wszytkiemi pożytkami y przynależnościami, według teraznieyszego zapisu y wyznania, w possessią swoią obiowszy, onemi dobrami, iako swemi własnemi, iako chcąc rządzić, sprawować, disponować, a potym po nich sposobem wysz mianowanym succedaneis ipsorum; a ia iuż od daty tego zapisu mego, ani successorowie moi, do pomienioney iurisdiki y do wszystkich iey pożytków, iako y do collatiey, sam przez się, ani przez subordynowane osoby wstępować y praepedicycy żadney w dziedzictwie tey jurisdiki y collaturze z successorami memi wysz wyrażonym ichmościom, do tey wieczności należącym, czynić nie mam y nie będę mogł, y owszem od wszelkich trudności y impedimentów prawnych y nieprawnych, na te jurisdikę, ex re et persona mea successorumque meorum zachodzących, de omnibus generaliter bonis meis bronić evincereque zapisuię, pod szkodami ziemskiemi w sprzeciwieniu się, któremu zapisowi memu przeze mnie samego, albo successorów moich, w którymkolwiek punkcie y condicyi forum sobie generale ubivis locorum et terminum peremptorium we wszelakim sądzie y urzędzie grodzkim, ziemskim y w sądach głównych trybunalskich, bez zażywania wszelkiey dikciy, appellacyi, prosecutiey, evasiey, praescriptiey et exemptis omnibus, quot sunt in iure, beneficiis, do odpowiedania sobie naznaczam y praefiguię. I na to daię ten moy zapis wieczystey resignatiey z pieczęcią y z podpisem ręki moiey własney, także y z pieczęćmi y z podpisami rąk ichmościów panow przyjacioł moich, ode mnie ustnie y oczewisto uproszonych. Pisan w Brzesciu, roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, miesiąca Nowembra osmego dnia. У того листу добровольного вѣчистое даровизны запису подписы рукъ тыми словы: *Базыли Красиньски ренко сво.* Oczewisto y ustnie proszony do tego listu od imci pana Krasinskiego, chorążego Smolenskiego, pieczętarz Roman Szyszka, skarbnik woiewodztwa Połockiego; ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imci pana Krasinskiego, chorążego wdztwa Smolenskiego, do tego listu Kazimierz Jan Więckowicz, podstoli woiewodztwa Trockiego; za ustną y oczewistą prozbą od osoby zwyszwyrażoney listu tego pieczętarz, Andrzey Kołodzieżynski, ziemski Wilenski regent, własną ręką. Которой же тотъ листъ добровольный вѣчистое даровизны записъ,

черезъ особу верхупомененую ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1681 г.

Изъ книги за 1680—1681 годы, стр. 1395—1398.

63. Листъ короля Яна третьяго, подтверждающій коммиссарское опредѣленіе касательно земли, принадлежащей Брестской каѳедральной церкви во имя Св. Спаса.

Королевскіе коммиссары по повелѣнію короля Яна III съѣхались въ Брестскую экономію и требовали отъ Брестскаго протопопа Александра Сопоцьки, чтобы онъ указалъ тѣ земли, которыя принадлежатъ церкви Св. Спаса. Протопопъ указалъ имъ на четыре уволоки земли въ селѣ Лебедевѣ, на которыя фундушевыя записи истреблены были во время нашествія непріятельскаго; ревизоры, утвердивъ за ней эти четыре уволоки, просили короля, чтобы онъ утвердилъ ихъ опредѣленіе. Король Янъ третій утверждаетъ ихъ постановленіе.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ первого, мѣсяца Мая семнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто въ Богу велебный его милость отецъ Александеръ Сопоцко, протопопа Берестейскій, листъ его королевское милости, конфирмацiйный привилей, при печати притисненой, на певны кгрунты въ селѣ Лебедевѣ до церкви (первей) Спаской, (а теперь святого Миколы) Берестейской, также съ конфирмованьемъ пляцовъ и кгрунтовъ, въ местѣ Берестю будучихъ, до церквей тутешнихъ належачихъ, себѣ даный и служачій, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż produkowany był przed nami list papierowy rękami wielebnego y urodzonych Piotra Rylskiego, kanonika Wracławskiego, proboszcza Lubelskiego, Abrahama Konstantego Gołuchowskiego, stolnika Mielnickiego, Mikołaia Buyna, łowczego Liwskiego, kommissarzów naszych, na rewisią oeconomiey Brześckiey zesłanych, podpisany y pieczęciami ichże stwierdzony, opisanie gruntow do cerkwi katedralney Swiętego Spasa w Brześciu należących w sobie maiący, zdrowy, cały y żadney wątpliwości niepodległy, y supplikowano nam, abyśmy ten list powagą naszą krolewską stwierdzić, zmocnić, approbować y confirmować raczyli; którego to listu taki iest od słowa do słowa prawdziwy tenor: Piotr z Wielkiego Rylska Rylski, kanonik Wracławski, proboszcz Lubelski, Wolborski, sekretarz ikmści, Abraham Konstanty z Gołuchowa Gołuchowski, stolnik Mielnicki, Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemie Liwskiey, generalni ikmci do occonomiey Brzeskiey commissarze y rewisorowie, oznaymuiemy tym listem naszym commissarskim, iż my z wyraźney ikmci, szczęśliwie nam panuiącego pana, woli ziechawszy do oeconomiey Brześckiey, a będąc w kluczu Rzeczyckim, pokazał przed nami posessią swoią wielebny ociec Alexander Sopocko, protopopa Brześcki, na włok cztyry we wsi Lebiedziowie, zdawna należące do cerkwie cathedralney Swiętego Spasa przedtym, teraz świętego Mikoła-

ia, y Hruszewiec z ieziorkiem, łąkami y wszelkiemi przynależnościami, do tey cerkwie zdawna także należącemi, na które włoki z przyległościami funduszowe prawa przez incursią nieprzyiacielską poginęły, supplikował tedy nam, abyśmy zwierchnością naszą commissarską, wedle dawnieyszych rewisyi, przy tych włokach pomienionego wielebnego oyca zostawili. My tedy, generalni ikmci commissarze, stosuiąc się do dawnieyszych commissyi y rewisiy, w których te włoki z przyległościami wyrażone, też włoki z wszelkiemi przyległościami, także y Hruszewiec z ieziorkiem y łąkami y innemi gruntami, do niego należącemi, ninieyszym nowowydanym naszym listem approbuiemy y od wszelkich czynszów, poborów sielskich y innych podaczek y ciężarow perpetuis temporibus wielebnego oyca Alexandra Sopocka, protopope Brzesckiego y successorów onego, uwalniamy. Dla lepszey tedy wagi rękami naszemi podpisawszy, pieczęcie przycisnąć roskazaliśmy. Pisan we Dworze Rzeczyckim, roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, miesiąca Februaryi dnia dwudziestego, Piotr z W. R. Rylski, kanonik Wrocławski, proboszcz Lubelski, Wolborski, commissarz ikmci. Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, commissarz ikmci. Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemie Liwskiey, commissarz ikmci, mieysca pieczęci. My tedy, Jan król, do pomienioney suppliki, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, wyszeywpisany list commissarski we wszystkich punktach, clauzułach, artikułach, conditiach, ieżeli prawu nie iest przeciwny, stwierdzić, zmocnić, approbować y confirmować umyśliliśmy, iako stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy, y konfirmuiemy teraznieyszym listem, y aby wieczną y nieodmienną wagę y walor miał, declaruiemy. Nadto grunty Kozmo-Diemianskie, poczowszy ode dwora wielmożnego Kurcia, woiewody Brzesckiego, aż do Faybisza żyda, także cmyntarz ś. Spasa, ś. Krzyża za Muchawcem y świętey Piatenki na Piaskach, które wszystkie od woyny Moskiewskiey puste są, tylko na niektórych żydzi za czynszem, do cerkwi należącym, siedzą, żeby dawnością, abo iakim kolwiek sposobem od cerkwi pomienione grunty nie odpadały, one przy cerkwi wiecznemi czasy zachowuiemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia osmego miesiąca Kwietnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośiemdziesiątego pierwszego, panowania naszego siódmego. У того листу его королевское милости, конфирмацийного привилею, подписъ руки, при печати притисненой, тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верхупомененую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1681 г.

Изъ книги за 1682—1683 годы, стр. 569—572.

64. Фундушовая запись священника Коденской церкви на туже церковь.

Священникъ Коденской церкви во имя св. Михаила Павелъ Дубовскій, купивъ четверть уволоки земли, дѣлаетъ запись, чтобы по смерти его она перешла во владѣніе къ его брату; по смерти же брата она должна принадлежать церкви Коденской—такъ, чтобы ежегодно поступалъ съ нея доходъ священнику (двадцать грошей), и чтобы онъ молилъ Бога за его душу.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ осмьдесятъ второго, мѣсяца Іюня осмьнадцатого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Явомъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ,

постановившисе очевисто велебный отецъ Павелъ Дубовскій, екстрактъ съ книгъ мѣйскихъ Коденскихъ вызнанье въ немъ певной легкаціи на церковь светого Михала въ Кодню належачой, выданый, перъ облятамъ ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Wypis z akt miesckich Kodenskich prawa magdeburskiego. Roku tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, dnia dziewiątego Januarii. Przed nami urzędem miesckim Kodenskim Janem Gutowskim, woytem, Demianem Żmienką, burmistrzem, Timoszem Mieliszkiewiczem, Prokopem Karpowiczem Rudzkiemi, przede mną Teodorem Reutowiczem, pisarzem, stanowszy oblicznie Baleun Juycz dobrowolnie przyznał, iż przedał czwierć swą własną we wszytkich polach z odmianą, ogrodami, łąkami, nawozami, leżącą ob miedzę z iedney strony puł czwierci Martina Litwina, w Bodze wielebnemu oycu Pawłowi Dubowskiemu, który tey czwierci pomienioney wielebny oyciec Dubowski ma zażywać, iako swą własną, a zażywaiąc wolno imci tę czwierć przedać, dać, darować y ku swemu pożytkowi iako chcieć obrócić, który ten wezeznany zapis -iest p oxiąg zapisany. Eodem die et anno, przed tym że mieyskim Kodenskim urzędem dobrowolnie przyznał w Bodze wielebny imci xiądz ociec Paweł Dubowski, iż tę swą własną czwierć gruntu wiecznemi a nieporuszonemi czasy tak chce mieć y tak dysponuie. Poniewasz na świecie nic nie iest naypewnieyszego, iako śmierć, a niepewnieyszego nad tey godzinę, która od Naywyższego Pana iest zrządzona y stworzeniu Jego podana, przeto opatrzność ludzi ostrożnych tak postanowiła, aby wszelakie sprawy w niepamięć ludzką nie przychodziły, ale aby pismem były stwierdzone y ugruntowane, zaczym y ia ociec Paweł Dubowski, naśladuiąc tak dobrego miedzy ludźmi porządku, tę moią własną czwierć także leguię y tak chcę mieć: narpzód tę czwierć moią do mego żywota przy sobie zostawuię, a po dożywociu moim nikomu inszemu, tylko stryiecznemu bratu memu Stephanowi Dubowskiemu, także dożywotnym prawem, leguię y zapisuię, z którey legacyey obowiązuię tego pana brata mego Stephana Dubowskiego, aby w kożdym roku żywota swego na każdą czwierć roku za każdą duszę moią w cerkwi świętego Michała Archanioła służba Boża była odprawiona, na które te wszytkie każdoroczne cztery służb Bożych leguię na kapłana, w ten czas przy cerkwi świętego Michała będącego, groszy ośmdziesiąt, w którym tym datku obowiązuię brata mego, aby to inaczey być nie mogło, a ia za tą ziemię doczesną biorę ziemię świętą y błagosłowioną Pannę Przenayświętszą z żoną swą nadzieię pokładaiąc, iż imie Jesus Chrystus, Syn Boży, za poważną przyczyną Matki swey Panny Przewyższey, która nikogo nie opuszcza y nikim nie gardzi etc. A po śmierci moiey tak chcę mieć y też po śmierci brata mego, aby ta czwierć gruntu mego czasy wiecznemi cerkwi świętey należała w takowy sposob, aby według naylepszego cerkwi świętey porządku była używana rok po roku czasy wiecznemi w directii szafarzów cerkiewnych, których tymże strasznym sądem Bożym obowiązuię, aby prowentu tey czwierci, oddawszy należytą powinność Pańską coroczną, kapłanowi teyże cerkwi Bożey według zwysz pisanego obligu mego na każdą czwierć roku szafarze cerkiewni dawali za duszę moią na służbę Bożą po groszy dwadzieścia, a to dla tego, iż następuiącym kapłanom za służbę Bożą każdą, ze czterych w kożdym roku na czwierciach roku odprawionych, szafarze cerkiewni maią dać kapłanowi groszy piętnaście, a groszy pięć zosobna leguię kapłanowi czasy wiecznemi ıpa tego, aby kapłan przy kożdey służbie Bożey od-

prawił modlitwę rozgrzeszalną, która to iest: (Надъ Агнцемъ положивши на патинѣ) Господь нашъ Іисусъ Христосъ да проститъ тебѣ согрѣшенія твоя, а яжъ іерей имярекъ владзею, отъ Пресвятого и Животворящаго Духа мнѣ данною, прощаю и розрѣшаю тя іерея Павла и Поликарпа отъ всѣхъ грѣховъ твоихъ и отъ союза клятвеннаго, во имя Отца и Сына и Светого Духа Аминь. O co proszę wielebnych oyców następuiących do tey cerkwi, aby tym moim obligom dość czynili, których obowiązuię strasznym sądem Bożym, aby inaczey nie było, aczby zbywało zprowentu tey czwierci, tedy te residuum aby to na iałmużnę świętą ubogim oddano było, pod dusznym zatraceniem, a tym wszytkim przyiaciołom y dobrodzieiom moim, to iest tak kapłanom, iako y szafarzom cerkiewnym, którzy według miłości chrześcianskiey moim obligom będą dość czynić, takowym sam Naywyższy Pan niech takowe dobre uczynki w królestwie niebieskim nagrodzi. A gdzie by kto z pomienionych, tak kapłanów cerkwi świętego Michała, iako y szafarze teyże cerkwi świętey, tey moiey legaciey dość nie czynili, takowych pozywam przed strasznym sąd Boga wszechmogącego, który ma wszytkich żywych y umarłych sądzić. Który ten extrakt przy zwykłey miasta naszego pieczęci, z podpisem rąk naszych, stwierdzony; datum z maydeburku Kodenskiego ut supra. У того екстракту, при печати притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Jan Gutowski, woyt Kodenski, Демьянъ Жминка, бурмистръ Коденскій, Teodor Reutowicz, mieyski Kodenski pisarz. Который же тотъ екстрактъ, черезъ особу верху менованую перъ облятамъ ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1681 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 2165—2169.

65. Подтвердительная привилегія короля Яна III на земли, принадлежащія Преображенской церкви въ Руднѣ.

Король Янъ III, уважая ревность къ унія Брестскаго протопопа и настоятеля Руднянской церкви Александра Сопоцька, подтверждаетъ привилегію короля Яна Казиміра, данную б. священнику церквей Руднянской и городской Войской, о. Өедору Сопоцькѣ, ему, его дѣтямъ и потомкамъ, три уволоки земли съ застѣнкомъ Ростовъ Кутикъ, также на десятину по копѣ ржи съ уволоки въ селахъ Рудна, Даровизна, Весковъ и Березовая Гута, свободную рубку дровъ на домашнія надобности; затѣмъ даетъ ему право суда надъ крестьянами, равнодушными къ посѣщенію богослуженія, наконецъ; взиманія торговой пошлины съ двухъ ярмарокъ, которыя ежегодно бываютъ при церкви Преображенія Господня, въ день св. Спаса и св. Пятницы. Эта пошлина имѣетъ быть обращена на вино для церкви. Сверхъ того утверждаетъ за городскою Войскою церковью двѣ уволоки, съ сѣножатями и городскими плацами, освобождая священника отъ податей, чиншу и военныхъ повинностей.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego pierwszego, miesiąca Januaryi dnia dwudziestego.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter szlachetnie urodzony p. Leon Snitka przywiley dany od w Bogu zeszłego ś. pamięci nayiaśnieyszego króla imci Jana trzeciego, służący na włoki pewne gruntu do cerkwi Rudney, ad acta xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te

słowa pisany: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem konfirmacyinym naszym wszem* wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż nic bardziey ozdobnieyszego maiestatowi naszemu y dobru pospolitemu nieuznawamy, iako kiedy cum claritate nominis Dei dobrze zasłużonych z przodkow swoich, w cerkwi Bożey miłością goreiących, cnotą ku bliźnim swoim wsławionych y garnących się do maiestatu Boskiego, wszelką wdzięcznością przychodzi nam powabiać y zachęcać onych do iedności unii świętey rzymskiey katolickiey; a maiąc nam y teraz dobrze wiadome w cerkwiach Bożych żarliwe usługi wielebnego Alexandra Sopoćka, protopopy Brzeskiego, swieszczennika y plebana cerkwie Rudney, chętnie my się skłonili do supliki onego y umyśliliśmy mu prawa, przywileia ś. pamięci króla iegomości Jana Kazimierza, antecessora naszego, całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości nie maiące, ztwierdzić, zmocnić y approbować, które słowo w słowo tak się w sobie maią: Jan Kazimierz z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, przykładem nayiaśnieyszych antecessorow naszych, osobliwie ś. pamięci rodzica y brata naszego idąc, chętnie się do pomnożenia chwały Bożey skłaniamy y nie tylko kapłanom dawne prawa ztwierdzamy, ale y nowe wolności, ile z nas być może, nadaiemy. Zaczym gdy oyciec Feodor Sopocko, swieszczennik cerkwi Rudney y mieyskiey Woinskiey, pokładał przed nami różne przywileie y listy sobie służące, osobliwie na trzy włoki cerkiewne y na zaścianek Rostow Kutyk, tudzież na dziesięcinę, na wolny wrąb, na targowe y na inne nadania, sobie służące, y wnosił do nas prośbę swą przez panów rady urzędników dworu naszego, abyśmy go, synów y potomków iego, iednemu po drugim na stan duchownych ordynowanych, przy takich włokach y zaściankach nazwanych Rastów Kutyk od wszelkich podatków dwornych y sielskich uwolnionych, tudzież przy dziesięcinie, po kopie żyta z każdey włoki, y przy wolnym wywożeniu drew na opał własny domowy z puszcz tamecznych, lubo leżących, lubo ze pnia krzywych y na budynek niezgodnych, po dwa wozy na tydzień zachowali, do tego na parafiany iego, poddane nasze, do służby Bożey bardzo oziembłe, stosuiąc się do wielu listow w tey mierze wydanych, winy w tychże listach warowane, approbowali, a na ostatek y targowe podczas odprawowania się kiermaszów dwóch na rok przy cerkwi założenia świętega Spasa, to iest na świętą Piatiąkę y na świętego Spasa, podług dawnego zwyczaiu y osobliwego dekretu rewizorskiego, eo nomine anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego, miesiąca Oktobra szesnastego dnia w Woyniu ferowanego, temu swieszczennikowi y następcom iego stwierdzili; w czym widząc być prożbę oyca Fiedora Sopoćka, swieszczennika cerkwi Rudney y mieyskiey Woińskiey słuszną, onego przy włokach trzech y zaścianku Rastow Kutyk, libertowanych od wszelkich podatków dwornych y sielskich, y przy dziesięcinie po kopie żyta z włoki ze wsi Rudna, Darowizna, Weskow y Berezowa Huta, z pięciu włok, podług dawnego zwyczaiu, tudzież przy używaniu drew na opał domowy, po dwa wozy na tydzień, przy exekucyi przeciwko oziembłym do służby Bożey poddanym, a na ostatek przy targowym pod czas dwóch kiermaszów, przy tey cerkwi odprawuiących się, które targowe na wino do cerkwi iść ma, zachowuiemy, a osobliwie przy dwóch włokach, na cerkiew mieyską Woinską służących, z sianożęciami, sześcią placow mieyskich dla budynkow na wolności cerkiewney, bez wszelakiego płatu, czynszu y składanek żołnierskich, y przy

dziesięcinie od mieszczan Woinskich religii greckiey, podług przywileiu świętey pamięci króla iegomościa Stephana, na pargaminie po rusku pisanego, od nieprzyiaciela Moskwicina popsowanego, onego samego, dzieci y potomki iego, na stan duchowny porządkiem cerkiewnym obrane, zostawuiemy. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowym Dworze, dnia dwudziestego czwartego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego pierwszego, panowania naszego polskiego trzynastego, a szwedzkiego czternastego roku. U tego listu przywileiu, przy pieczęci wielkiey wielkiego xięztwa Litewskiego, podpisy rąk temi słowy: Joannes Casimirus Rex. Andrzey Kotowicz, pisarz wielki w. x. Lit. starosta Grodzieński, horodanicki (sic) Wileński. Na tymże liście przywileiu konfirmacya komissarzow, zesłanych do ekonomii Brzeskiey, w te słowa: Roku tysiąc sześćset osiemdziesiątego, dnia dwudziestego piątego miesiąca Lutego, w Woyniu ten przywiley ikmci ś. pamięci Jana Kazimierza przed nami, ikmci kommissarzami, pokładany podpisuiemy y przy swym walorze zachowuiemy. Piotr Rylski, kanonik Płocki, komissarz ikmci, Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, komissarz ikmci, Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemi Liwskiey, komissarz ikmci. My tedy, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta, prawa, przywileie, niżey inserowane y wyrażone, tym listem naszym konfirmacyinym we wszystkich ich punktach, clausulach y paragraphach stwierdzamy, zmocniamy y approbuiemy, wiecznemi czasy, obiecuiąc to po nas y nayiasnieyszych sukcessorach naszych, królach ichmościach polskich, że te prawa y przywileie w naymnieyszym punkcie y paragrafie nie maią być poruszone y owszem, dla dalszego pomnożenia chwały Bożey, zdało się urodzonym kommissarzom naszym włokę gruntu, na czynszu po złotych pięciu, wielebnemu Alexandru Sopockowi, protopopie Brzeskiemu, plebanowi Rudziańskiemu, ze wszystkiemi do tey włoki przynależnościami, przyłożyć y nadać; przeto widząc być rzecz słuszną, przy tey włoce gruntu, na czynszu pomienionym, zachowuiemy, a od nadatków dziesięciu, nazywaiące się Lisie, sine oneribus z nich płacenia, libertuiemy, y od wszelkich innych excypuiemy ciężarow y tę plebanią, którey y teraz possessorem zostaie, ad liberam dispositionem, (któremu chcąc sukcessorowi puścić), iako legitimo posessori, daiemy, waruiąc iednak, aby pomieniony swieszczennik nikomu innemu, tylko ex linea idącym sukcessorom, do stanu kapłańskiego zgodnym, tę funkcyią swoią chwały Bożey allegował; wolne też ma mieć wystawienie browaru, winnice y słodowni y z onych iakie chcąc na swoię potrzebę pożytki wynaydować, to iest, gorzałkę kurzyć y piwo robić, bez przeszkody iednak arendarzów y dworów naszych. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset osiemdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U którego to takowego przywileiu podpis ręki nayiasnieyszego króla iegomościa tak się wyraża: Jan król. Przy którym takowym podpisie nayiaśnieyszego króla iegomościa podpis iaśnie w. imci p. Rzewuskiego tak się wyraża: Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny, Chełmski starosta, pułkownik ikmci. Po których podpisach wyraża się: Confirmatia wielebnemu Alexandrowi Sopockowi, protopopie Brzeskiemu, swieszczennikowi wsi Rudna, na włoki gruntu do cerkwi tameczney należących.

Który to takowy przywiley przez p. Leona Snitkę iest podany do xiąg grodzkich Brzeskich, któren iest przyięty y zapisany.

1681 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 777—781.

66. Привилегія короля Яна III., данная Полосской церкви во имя св. Троицы и св. Димитрія.

Король Янъ III подтверждаетъ фундушовую запись кн. Екатерины Радивиловой, жены гетмана в. кн. Литовскаго, данную на униатскую церковь съ приходомъ въ ея имѣніи, Берестейской экономіи, селѣ Полоскахъ, священнику Семену Корниловичу, ему, потомкамъ и наслѣдникамъ его, съ землями и угодьями, правомъ пивоваренія и виновуренія на домашнюю потребность, освобождая его отъ всякихъ повинностей и военныхъ постоевъ и даней. Если бы священникъ при этой церкви не имѣлъ надлежащаго содержанія, то позволяется ему воздѣлывать и засѣвать пустыя земли, оплачивая чиншъ по шести злотыхъ съ уволоки, безъ всякихъ другихъ повинностей.

Roku tysiąc siedemsetnego sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Januarii czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem z Wieszczyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść x. Onufry Makowelski, prezbiter cerkwi Połoskiey, list, przywiley konfirmacyiny, od naiaśnieyszego króla imci Jana trzeciego na collacią cerkwi Połoskiey, na rzecz w nim niżey wyrażoną, dany y służący ad acta podał, który wpisuiąc de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem konfirmacyinym naszym, wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iako od samego początku panowania naszego do wszelkiey woli na tronie królewskim posadzeni zostaliśmy, tak nic inszego w przedsięwzięciu naszym nie mamy, tylko aby przy panowaniu naszym, za wolą Bozką, szczęśliwym każda rzecz swoim ordynansem y porządkiem była y zostawała. Za wniesioną tedy supliką do nas przez panów rad y urzędników, przy boku naszym natenczas rezyduiących, imieniem wielebnego oyca Siemiona Korniłowicza, swieszczennika Połoskiego, abyśmy powagą naszą królewską onego potomków y sukcessorów iego, według danego onemu od wielmożney xiężney Radziwiłowey, podkanclerzyney, hetmanowey wielkiego xięstwa Litewskiego, prawa y wolności zachowali y na teyże collatiey wsi Połoskach ze wszystkiemi do tey cerkwi przynależnościami, obszerniey w przywileiu naszym erekcyinym opisanemi, zostawili, który de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Katarzyna xiężna Radziwiłowa, podkanclerzyna y hetmanowa wielkiego xięstwa Litewskiego, wiadomo czynię komu o tym wiedzieć należy. Stanęła nie dawno za przywileiem y konsensem imkci cerkiew uniacka we wsi naszey Połoskach, w ekonomii Brzeskiey do klucza Kiiowieckiego należącey, która że dotąd pasterza mieysca tamecznego nie ma, tedy ia mocą prawa mego, na podawanie popow mnie służącego, oyca Siemiona Korniłowicza w wierze świętey uniackiey urodzonego y dotąd w niey statecznie trwaiącego, za popa do tey cerkwi podaię, chcąc mieć, aby pomieniony pop, one obiowszy, żarliwie chwałę Bożą pomnażał, w cerkwi porządku dobrego

y ochędóstwa przestrzegał, sam przystoynie y przykładnie żył, a iako ikmć swoim przywileiem nadał teyże cerkwi każdemu popowi pewne grunta y wolności, tak y ia też wszystko teraznieyszemu pozwolaiąc, pilnie żądam, aby pomienionego oyca Korniłowicza tameczna parafia, do którey należeć ma Połoski, Dombrowice Wielkie y Choroszczenka, za swego prawdziwego pasterza miała, onemu cerkiewnych prowentow nie broniła, samego iako duchownę osobę w należytym poszanowaniu miała; na co się dla lepszey wiary y mocy własną ręką przy zwyczayney pieczęci moiey podpisuię. Dat w Jaworowie, dnia trzynastego Sierpnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset osmdziesiąt pierwszego. U tego listu przy pieczęci przycisnioney podpis rąk temi słowy: Katarzyna xiężna Radziwiłowa, podkanclerzyna y hetmanowa wielkiego xięstwa Litewskiego. My tedy król, łaskawie się skłoniwszy do suppliki wielebnego oyca Siemiona Korniłowicza, swieczennika Połoskiego, nie mniey też upatruiąc, aby pomnożenie dusz ludzkich do iedności świętey rzymskiey kwitneło, wszystkie dokumenta, prawa, na erekcią od nas pozwolone y na collatią od wielmożney xiężney Radziwiłowey, podkanclerzyney y hetmanowey wielkiego xięstwa Litewskiego sobie daną, która tu we srzedzinie tego listu przywileiu konfirmacyinego iest wyrażona y ze wszystkiemi in genere et specie przynależnościami, morgami, łonkami, sianożęciami, włokami y onych zażywaniem, z wolnościami, wedle prawa pospolitego tymże duchownym służącego, osobliwie praznikami, to iest w dzień y święto świętego Dmitra y Tróycy Przenayświętszey, według założenia y tytułu tey że cerkwi, z wolnym warzeniem piwa, paleniem gorzałki na własną domowę onego potrzebę, bez żadnych powinności y ciężarów dworskich onemu samemu, potomkom y sukcessorom iego zgodnym do stanu kapłańskiego, na wieczne czasy nadaiemy, konfirmuiemy y approbuiemy y przy prawie collationis zachowuiemy, uwolniaiąc oraz onego od wszelakich składek żołnierskich, staciey, stanowisk, zabiegów, pokarmów, popasów, noclegów, chlebów zimowych, tak od koronnego, iako y wielkiego xięstwa Litewskiego woyska, także woysk cudzoziemskich. Po wielmożnych zaś y urodzonych dygnitarzach, urzędnikach, ziemskich, grodzkich, rycerstwu, szlachcie, dzierżawcach y administratorach y wszelkich in genere urzędach mieć chcemy, aby pomienionego swieszczenika y plebana Połoskiego do sądów swoich nienależnych y iuryzdyk nie pociągali, nie sądząc onego, ale ad forum competens, do których, podług prawa y stanu kapłańskiego duchownego, antiquitus należą, odsyłali. A in quantum by pomieniony wielebny swieszczennik Połoski nie mogł wydołać potrzebom y apparamentom cerkiewnym, tedy wolen będzie grunty puste odłogiem leżące na się wziowszy zarabiać y zasiewać, z oddawaniem iednak czynszu do skarbu y dzierżawcow tamecznych, z włoki iedney po złotych sześć; a do innych żadnych nie ma należeć powinności. In residuum obiecuiąc to po nas y nayiaśnieyszych sukcessorach naszych, królach ich mościach polskich y wielkich xiążętach Litewskich, że te listy, collatie, erekcie nasze, teraznieyszym przywileiem naszym stwierdzone y confirmowane, w naymnieyszym punkcie y paragrafie nie maią bydź poruszone, ale według erekcii y collatii zachowane. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziesiątego miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U tego listu, przywileiu konfirmacyinego, od nayiaśnieyszego króla imci Jana trzeciego na collatią cerkwi Połoskiey

danego y służącego podpis tegoż nayiaśnieyszego króla imci przy pieczęci wielkiego xięstwa Litewskiego takowy: Jan król. Intytulacya pod pieczęcią takowego przywileiu temi wyraża się słowy: Konfirmacya collaciey wielmożney podkanclerzyney wielkiego xięstwa Litewskiego wielebnemu Siemionowi Korniłowiczowi do cerkwi Połoski nazwaney. Ad marginem zaś tego przywileiu confirmationis suscepta konsystorska w te słowa: Ten przywiley aktykowany iest do xiąg duchownych konsystorskich Brzesckich podczas wizyty generalney ritus graeci uniti roku tysiąc siedmset osimnastego, dnia osimnastego Novembris ut novum. Xiądz Adrian Fabrycy z. s. b. w. oficiał, wizytator generalny d. b. Który to takowy przywiley confirmationis collatii, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1682 г.

Изъ книги за 1682—1683 годы, стр. 775—776.

67. Упоминальный листъ короля Яна III Брестскимъ іезуитамъ.

Монахи монастыря св. Симеона Столпника жалуются королю, что іезуиты по неправильно произнесенному декрету, утвержденному подкоморіемъ и войтомъ Брестскимъ Остафіемъ Тышкевичемъ, насильственно отняли у нихъ засѣянные огороды, и посѣвъ отдали своимъ крестьянамъ. Король Янъ третій запрещаетъ подобное своеволіе и повелѣваетъ, чтобы іезуиты, если имѣютъ какія нибудь претензіи, доходили ихъ путемъ права.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божего тысеча шестьсотъ восемьдесятъ второго, мѣсяца Іюля двадцать первого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Якобъ Карасинскій, игуменъ Берестейскій монастыря святого Симеона, реликгіи кгрецкое, листъ его королевское милости упоминальный, въ речи въ немъ выражоный, до книгъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wielebnym oycom societalis Jesu collegium Brzesckiego, wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. Wielebni wierni nam mili! Uskarżali się przez supplikę, nam podaną, zakonnicy Brzescy religiey greckiey, iż wielebność wasza, mimo prawa y decreta ex personali controversia ferowane y od urodzonego Ostaphia Tyszkiewicza, podkomorzego y woyta Brzeskiego confirmowane, violenter tym zakonnikom ogrody odbiracie y grykę z tych ogrodów post decreta lata swoim poddanym zabrać kazaliście; co że nie słuszna, żądamy po wielebności waszey, mieć chcemy y przykazuiemy, ażebyście takowego bezprawia y krzywd więcey w tych ogrodach y innych gruntach czynić poprzestali, poddanym też swoim zakazali. A ieżeli wielebność wasza do tych zakonników iakową praetensyę macie, ordinaria iuris via dochodzić, a nie violenter postępować powinniście, inaczey tedy wielebność wasza dla łaski naszey nie uczynicie. Dan w Jaworowie, dnia czwartego mca Iulii, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt wtorego; panowania naszego osmego roku. У того листу упоминального, при печати притисненой, подписъ руки его королевской милости тѣми словы: Jan

król. Который то листъ упоминальный черезъ особу вышъ помененую до актъ есть поданый и до книгъ урядовыхъ уписанъ.

1685 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2579—2580.

68. Фундушовая запись Өеодоры Тышковской на церковь во имя Успенія Пресвятой Богородицы и св. Архангела Михаила въ Шишовѣ.

Өеодора Варшавска-Тышковская, супруга скарбника Подольскаго, основала въ имѣніи своемъ Шишовѣ церковь во имя Успенія Пресвятой Богородицы и св. Архангела Михаила греческаго исповѣданія и записала на содержаніе священника въ томъ же имѣніи Шишовѣ полторы уволоки земли съ сѣнокосами, съ огородомъ при усадьбѣ. Священникъ долженъ отправлять богослуженіе по обычаю и своей духовной обязанности молиться за живыхъ и усопшихъ благодѣтелей церкви, и долженъ содержать на свой счетъ дьячка для службы церковной и пріобрѣтать для церкви свѣчи и поддерживать всякую утварь по реестру, ему данному. Иныя же церковныя потребности, т. е. вино, ладанъ будутъ отпускаемы ему дворомъ.

Roku tysiąc siedmset pięddziesiąt osmego, miesiąca Decembra osimnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jeremiasz Kaliski, prezbiter cerkwi Szyszowskiey, fundusz ww. ichm. Teodory Warszawskiey Tyszkowskiey, skarbnikowey Podolskiey, y Stanisława Tyszkowskiego na grunta y sianożęci, prezbiterowi cerkwi pomienioney nadane, Szyszowskie, służący ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma. Ja Teodora Warszawska Tyszkowskaska,rbnikowa Podolska, oznaymuię tym moim funduszem, zapisem wiecznym, komu o tym wiedzieć należy, tak teraz, iako y na potym będącym sukcessorom, iżem ku wieczney pamięci y rozkrzewieniu chwały Bożey w maiętności moiey w Szyszowie, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, w trakcie Kobrynskim będącey, założyła y ufundowała cerkiew pod imieniem Nayświętszey Panny Wniebowzięcia y świętego Michała archanioła, według nabożenstwa grekowskiego. Do którey cerkwi z tey maiętności, to iest, Szyszowey dziedziczney, wydzieliłam gruntu połtory włoki, nazwane Tycewiczowe y Kołokukowe, y sianożęci do teyże połtory włoki należące y ogrody przy siedlisku. Które grunta tak teraźnieyszemu swieszczennikowi, na imie Joachimu Heliaszewiczowi, iako y na potym będącym sukcessorom iego, leguię, zapisuię wiecznemi czasy; w czym żadney, tak ode mnie, teraznieyszy swieszczennik, iako y na potym będący, y od sukcessorow mych, przeszkody żadney mieć nie ma. Co strony nabożenstwa, tego według zwyczaiu y powinności kapłańskiey zaniedbywać nie powinien, nie przypamiętywaiąc żyiących y zmarłych tego mieysca dobrodzieiow. Przytym za staraniem swoim powinien mieć spiewaka na usługę cerkiewną, y o świece do teyże cerkwi starać się, ochędostwo cerkewne w dobrym dozorze powinien będzie mieć, według regestru przy obięciu cerkwi ode mnie danego; insze potrzeby cerkiewne iako to, wino, kadzidło, dwor opatrywać powinien. Pisan w Szyszowie, roku tysiąc sześćset osimdziesiąt piątego, miesiąca Apryla dnia osimnastego. U tego funduszu podpisy rąk przy przyciśnioney na laku czerwonym iedney pieczęci takowe:

Teodora Warszawska Tyszkowska, skarbnikowa Podolska, Stanisław Tyszkowski. Który takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1685 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2811—2813.

69. Привилегія короля Яна III, подтверждающая фундушовую запись на Олтушскую церковь во имя Преображенія Господня.

Король Янъ III подтверждаетъ представленный ему листъ повѣрочныхъ коммиссаровъ Брестской экономіи въ пользу церкви Преображенія Господня въ селѣ Олтуша на одну уволоку земли, издавна пожалованной этой церкви, которая (уволока) однако же недостаточна была для содержанія священника и дьячка. Такъ какъ фундушевая запись церкви, послѣ принятія уніи, во время вступленія козаковъ, сгорѣла, и снисходя къ общей просьбѣ крестьянъ о присовокупленіи второй уволоки, прилегающей къ церкви, издревле пусторожней, повѣрочные коммиссары, изъ особаго уваженія къ духовному сословію, приписали эту пустую, королевской казнѣ никакой пользы не приносящую, уволоку, по имени Кречковичь, къ Олтушской церкви. Король Янъ III подтверждаетъ эту запись на двѣ уволоки.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Iulii trzeciego dnia.

Na urzędzie imci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny xiądz Piotr Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ołtuskiey, fundusz teyże cerkwi służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, który, wpisuiąc de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem konfirmacynym naszym, komu by o tym wiedzieć należało, iż pokładany był przed nami list urodzonych kommissarzów naszych, na verifikacyą gruntów do ekonomii Brzeskiey zesłanych, cały, nienaruszony y żadney w sobie wątpliwości nie maiący; oraz doniesiono nam iest przez panów rad y urzędników naszych dwornych prośba imieniem nabożnego Mikołaia Pawłowicza, prezbitera cerkwi we wsi Ołtusza, ku pomnożeniu chwały Bożey wystawioney, abyśmy mu ten list kommissarzów naszych we wszystkich onego punktach, klauzulach y paragrafach stwierdzili, y włokę onemu, Krzeczkowicz nazwaną, od kommissarzów przydaną, przyłączyli, powagą naszą królewską stwierdzili y approbowali; który to list od słowa do słowa wpisuiąc tak się w sobie ma: Oznaymuiemy tym naszym listem, iż my, z wyraźney ikmci woli, teraz nam szczęśliwie panuiącego pana, ziechawszy do ekonomii Brzeskiey, klucza Poleskiego, gdzie pod bytność naszą pokładał suplikę wielebny ociec Mikołay Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ołtusza, założenia Przemienienia Pańskiego, o to, iż zdawna przez przywileie nayiaśnieyszych królów ich mościów ten wyż mianowany kapłan miał sobie na cerkiew nadaną włokę, na którey y antecessorowie iego nie mieli z dziakami wyżywienia, a ponieważ w uniey świętey fundusz tey cerkwi, przez poddanych ikmci zbudowany, podczas nastąpienia wiarołomnego nieprzyiaciela kozaka, zgorzał, prosił nas, ikmci kommissarzów, abyśmy ten fundusz listem naszym obwarowali; a że przy niemałey gromadzie pospólstwa wszystkich zaszła prośba, abyśmy zdawna pustą y wcale

zarosłą, bez żadnego dziedzica włokę drugą, która żadnego do skarbu ikmci nie czyni pożytku; my tedy kommissarze ikmci, dobrze będąc informowani od całey gromady, że zdawna nadany fundusz temu wielebnemu oycowi zgorzał, a do tego maiąc osobliwy respekt na stany duchowne, aby chwała Boża odprawowała się y dom Boży pustkami nie zostawał, te zdawna pustą, żadnego pożytku skarbowi ikmci nie czyniącą włokę, Krzeczkowicz nazwaną, do cerkwi przyległą, do teyże cerkwi na wieczne a nigdy nieodzowne czasy nadaiemy, władzą ikmci a zwierzchnością y powagą naszą kommissarską na tych dwuch włokach funduiemy. Na co dla upewnienia rękoma naszemi do tego listu podpisawszy, pieczęć przycisnąć rozkazaliśmy. Pisan we dworze Rudzie, roku tysiąc sześćset siedmdziesiąt dziewiątego, miesiąca Nowembra dwudziestego szóstego dnia. U tego listu kommissarskiego, przy pieczęci przyciśnioney podpisy rąk temi słowy: Piotr z Wielożytska Żytski, kanonik Wrocławski, Poznański, proboszcz Wolborski y Lubelski, sekretarz; Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki; Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemi Liwskiey, generalni ikmci kommissarze y sekretarze. My tedy, król, do pomienioney prożby wielebnego Mikołaia Pawłowicza y instancyą panów rad naszych, łaskawie się skłoniwszy, ten list wyżey inserowany mocą y powagą naszą królewską we wszystkich onego punktach, clauzulach y paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy y przy wyżey mianowaney włoce, Krzeczkowicz nazwaney, ze wszystkiemi do niey in genere et specie przynależnościami, łąkami, lasami, borami, zaroślami, sianożęciami, pastwiskami, morgami Zaniedzwieckiemi, Chrypowskiemi, borciami pszczolnemi, uchodami, rowami do łowienia ryb, zatokami, sadzawkami, wygonami, owo zgoła ze wszystkiemi przyległościami, zdawna do tey włoki należącemi, nic z nich nie wyimuiąc, ani wyłączaiąc iego samego y potomków iego czasy wiecznemi y nigdy nieodzownemi spokoynie zachowuiemy y do chwały Bożey te włokę przyłączamy; na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt piątego, miesiąca Kwietnia dnia dziesiątego. U tego przywileiu konfirmacyi przy wyciśnioney pieczęci w.x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci exprimitur: Jan król. A latere expressa takowa: Konfirmacya listu kommisarskiego na włokę gruntu wielebnemu Mikołaiowi Pawłowiczowi, we wsi Ołtusza leżącey. Który to takowy fundusz cerkwi Ołtuskiey, przez wyrażonego kapłana ad acta podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y zapisany.

1685 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2819—2820.

70. Право на приходъ Тростяницкой церкви, съ подтвержденіемъ фундуша.

Стефанъ Францискъ на Ляховичахъ Сапѣга, конюшій в. кн. Литовскаго, даетъ право на приходъ при церкви въ имѣніи своемъ Брестскаго воеводства, въ с. Тростеницѣ, вакантный по смерти священника Іоанна Качковскаго, Іоанну Духновскому, находя его способнымъ и годнымъ къ исполненію обрядовъ грекоуниятскихъ, и подтверждаетъ за нимъ три уволоки, въ трехъ участкахъ, въ тѣхъ границахъ, въ какихъ ихъ держали его предмѣстники.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiątego, miesięca Julii dziewiętnastego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y pod-

starościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jan Duchnowski, ritus græci uniti, paroch Trościanicki, prezentę od ś. p. i. wgo imci pana Stefana Franciszka Sapiehi, koniuszego w. x. Lit., antecessorom teyże cerkwi daną w Bogu wielebnemu xiędzu Janowi Duchnowskiemu, dziadowi swemu, et per consequens successoribus teyże cerkwi służącą, ad acta grodu Brzeskiego podał, które wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Stefan Franciszek na Lachowiczach Sapieha, koniuszy w. x. Lit., wielm. w Bogu przewielebnemu imci xiędzu episkopowi Włodzimirskiemu y Brzeskiemu pò zaleceniu moich powolnych usług, oznaymuię, iż chcąc, aby cultus chwały Bozkiey w swoim porządku żadney nie ponosił uymy, ale owszem zelus fidei orthodoxæ większe brał incrementa, umyśliłem, post decessum wielebnego swieszczennika Jana Kaczkowskiego, w maiętności moiey dziedziczney, nazwaney Trościenica, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, ex vi collationis, dać y konferować cerkiew moią Trościenicką in administrationem et dispositionem spiritualem panu Janowi Duchnowskiemu, iuxta tenorem fundationis antiquæ, widząc być habilem et idoneum ad munia ritus romani-graeci obeunda, iakoż tym moim teraźnieyszym pismem daię y konferuię z włokami trzema we trzech poletkach, z budynkiem, rolami, łąkami, polami, ogrodami, gaiami, zaroslami, morgami, prętami, nic nie wymuiąc, ani wyłączaiąc, iako antiquitus antecessorowie iego trzymali, tak y pomieniony pan Jan Duchnowski trzymać ma y powinien będzie; na co się, dla lepszey wagi y pewności, ręką moią własną podpisuię przy pieczęci. Datt w Trościenicy, dnia dwunastego Julii, anno millesimo sexcentesimo octuagesimo quinto. U tey prezenty podpis ręki i. w-go aktora temi słowy: Wm. pana życzliwy brat y sługa powolny Franciszek Sapieha, koniuszy w. x. Lit. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, iest do akt xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięta y zapisana.

1691 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2767—2768.

71. Фундушовая запись князя Карла Радивила Голешовской церкви во имя св. Михаила и сс. Бориса и Глѣба.

Князь Карлъ Станиславъ Радивилъ, подканцлеръ в. кн. Литовскаго, замѣтивъ въ своихъ крестьянахъ села Голешова наклонность къ православію, тѣмъ болѣе, что они, по недостатку собственной церкви, очень часто посѣщаютъ прилежащіе монастыри и православныя церкви, построилъ въ селѣ Голешовѣ церковь во имя св. Михаила и святыхъ русскихъ князей Бориса и Глѣба. Этой церкви онъ записалъ двѣ уволоки земли въ селѣ Голешовѣ, съ прибавками, садами и сѣнокосами. Къ Голешовскому приходу должны принадлежать села Голешовъ и Данцы, а настоящій приходскій священникъ, какъ и всѣ преемники его, состоя въ вѣдомствѣ римской церкви, должны исполнять всѣ обязанности и платать подати рѣчи посполитой.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm' sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Leon Snitka, paroch cerkwi Holeszowskiey,

fundusz i. o. xięcia imci Karola Stanisława Radziwiła, podkomorzego w. x. Lit., plebanii cerkwi Holeszowskiey służący, ad akta podał, który wpisuiąc do xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieswiżu y Klecku, hrabia na Szydłowcu, Mirze, Krożach y Białey, podkanclerzy w. x. Lit. Przemyski, Człuchowski, Krzyczewski, Kamieniecki, Owłuczycki, Ostroski, Niżynski, etc. starosta. Oznaymuiemy tym listem funduszowym każdemu, komu o tym wiedzieć należy, iż postrzegaiąc maius gloriae Dei y zbawienia dusz w poddanych naszych emolumentum, umysliliśmy kazać pobudować cerkiew w Holeszowie, cavendo imminens schyzmy malum w ludziach wsi pomienioney, z którey, ob defectum cerkwie swoiey, poddani znaczną do postronnych manastyrzow y cerkwi sizmatyckich roschodzili się frequencyą. Która Holeszowska cerkiew, ponieważ iuż pod tytułem Michała świętego y śś. Hleba y Borysa, kniaziów ruskich, erigitur, za rozkazaniem naszym, tedy providendo większey przed Bogiem zasłudze naszey, et omnino primaria conditione do tey fundacyi requisita w. o. Maxyma Sakowicza, prezentowanego od nas wielmożnemu imci xiędzu Leonowi Załęskiemu, episkopowi Włodzimierskiemu y Brzeskiemu, y innych na potym których kolwiek my sami, albo sukcessorowie nasi prezentować będą, osadzamy przy tey cerkwi na włokach dwuch gruntu we wsi Holeszowie, ze wszytkiemi do pomienionych włok przymiarkami, ogrodami y sianożęciami, do którey parafiey Holeszowskiey ma należeć respektem nabożeństwa wieś Holeszów y Dance. Przy tey zaś cerkwi osadzony prezbiter powinnościom y podatkom rzeczy pospolitey, iako inni będący pod posłuszeństwem kościoła świętego rzymskiego, ma dosyć uczynić y za nas Pana Boga zawsze błagać. Dan w Białey, dnia pierwszego Nowembra, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt pierwszego. U tego funduszu pieczęć Radziwiłowska wyciśniona duża y i. o. podpis aktora takowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, podkanclerzy w. x. Lit. Który to takowy fundusz, przez wyżwyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1686 г.

Изъ книги за 1684—1686 годы, стр. 1759—1760.

72. Универсалъ гетмана Сапѣги войскамъ, служащій къ охраненію духовныхъ греко-унитскихъ имѣній.

Казиміръ Янъ Сапѣга, вел гетманъ в. кн. Литовскаго, припоминая постановленія, что дома съ землями церковныхъ приходовъ, которые не имѣютъ своихъ крестьянъ, наровнѣ съ шляхетскими дворами свободны отъ военнаго постоя, выдаетъ свой строгій универсалъ, приказывая подчиненному себѣ войску, чтобы оно въ домахъ приходскихъ священниковъ не требовало себѣ постоя, никакихъ провіантовъ и подводъ. Русскіе священники Брестской епархіи, состоящіе въ уніи, должны быть свободны отъ всякихъ военныхъ повинностей; смертная казнь угрожаетъ нарушителямъ настоящаго универсала.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣсеца Февраля семнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Бекъевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившийся очевисто въ Богу превелебный его милость отецъ Сопоцко, про-

топопа Берестейскій, — универсалъ ясневельможного его милости пана гетмана великого великого князства Литовского, на охорону добръ духовныхъ выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тыя слова писаный: Kazimierz Jan Sapieha, hrabia na Bychowie, Zasławiu y Dombrownie, woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lit., wszystkiemu in genere rycerstwu, konnemu y pieszemu, polskiego y cudzoziemskiego zaciągu woysk w. x. Lit. Po zaleceniu chęci moich, nie tylko inhaerendo tot constitutionibus, które domy z grunty cerkiewnych plebanii, które poddanych swoich nie maią, tak w dobrach szlacheckich, iako y królewskich będące, wrownie z szlacheckiemi dworami ab onere militari excypowały, ale też per observantiam chwały Bożey y characteru kapłanskiego, wydaię ten móy surowy uniwersał, serio upominaiąc, abyście wasza mość w plebaniach cerkiewnych noclegów, pokarmów, stanowisk odprawować, chlebów zimowych brać, ugody stacii, podwod, prowiantów wymagać od drugich gospod, kiedy chorągiew nocuie, żadnemu przypisować, ani żadney exactiey, iako podczas teraznieyszego do obozu ciągnienia, tak y szczęśliwego prowrócenia, tych dobr infestować y aggrawować nie ważyli się, a mianowicie, w dobrach oyców swieszczenników prezbiterów ruskich, w dieceziey Brzeskiey będących unitów, bez żadnych poddanych, ieno w swych własnych domach reziduiących, aby od tych wszystkich exactii wolne były mieć chcę; y ieśliby tam kto miał mieć consistencyą zimową, albo chleb brać, tedy aby in instanti za pokazaniem tego uniwersału ustąpił z tych dobr, żadney rzeczy nie wymagaiąc, pod surowym na gardle karaniem, nieomylnie, bez wszelkiey odwłoki y miłosierdzia in contravenientes u sądu mego za doyściem skargi extendet, a chociaby kto przeciwnego temu uniwersałowi z cancellariey moiey otrzymał aliquo errore, tedy to annihiluię y cassuię. Dan w Wilnie, dnia siódmego Aprilia, tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstego. У того универсалу при печати подписъ руки тыми словы: Kazimierz Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman w. x. Lit. Который же тотъ универсалъ, черезъ особу верху помененую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписаный.

1686 г.

Изъ книги за 1684—1686 годы, стр. 1827—1829.

73. Фундушовая запись на Непельскую церковь Адама Скашевскаго, стольника Закрочимскаго.

Адамъ Скашевскій, стольникъ Закрочимскій, имѣя въ виду, что при церкви въ его имѣніи Непляхъ нѣтъ постояннаго священника, отчего останавливается богослуженіе, и устраняя это неудобство, назначаетъ при этой церкви, «въ узлѣ состоящей», постояннаго священника, и записываетъ ему и его потомкамъ три уволоки земли въ своемъ имѣніи Непляхъ, съ принадлежащими къ нимъ сѣнокосами.

Лѣта отъ Нарожденья Сына Божого тысяча шестьсотъ осмьдесятъ шостого, мѣсяца Іюня чотырнадцатого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ Юневыхъ, передъ нами Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ, Еримъ Шуйскимъ, чешникомъ и судьею, и Яномъ Манчакомъ, подстолимъ Мозырскимъ, писаромъ, врядниками судовыми кгродскими воеводства Берестейского, постановившисе очевисто у

суду его милость панъ Адамъ Скашевскій, стольникъ Закрочимскій, листъ свой добровольный, вѣчистый, фундушовый записъ, на речь въ немъ нижей выраженую даный и служачій священикомъ при церкви Непельской, теперь и на потомъ зостаючимъ, призналъ и ку записанью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ja Adam Skaszewski, stolnik Zakroczymski, obywatel woiewodztwa Brzeskiego, czynię wiadomo tym moim listem dobrowolnym, wieczystym, funduszowym, legacyinym zapisem, komu by o tym, teraz y na potym będącego wieku ludziom, wiedzieć należało, iż co ia, maiąc w maiętności moiey Neplach, dobrach, w woiewodztwie Brzeskim leżących, cerkiew, która do tych czas pusta, bez przytomnego swieszczenika zostawała, przez co chwały Bożey działa się uyma, zaczym ia, opatruiąc tak, ażeby z naylepszą chwałą Bożą, iako y s pożytkiem duszy mey bydź mogło, y aby iuż odtąd nie pustowała ta cerkiew moia Nepelska, ale zawsze w niey bydź mogło odprawowane nabożeństwo, tedy ia Skaszewski, dla pomnożenia chwały Bożey, z dobrey woli moiey, odłączywszy od maiętności moiey wieczystey, nazwaney Nepel, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, włok trzy, nazwane: iedną w Mardarowiczach Onaczkową włokę u brodu, drugą włokę na Kuzawce Pawełkowską, trzecią włokę Ołodowską na Kucie od granice Krzeycewskiey, do tych włok nadatek na Mardorowiczach Tychonowską na beczek dwie. Do tych włok sianożęci, iako bywały do nich zdawna należące, kędy ia naznaczam ze wszystkiemi przynależnościami wiecznemi czasy na cerkiew moią Nepelską, zapisuię y tym zapisem moim daię, daruię y leguię. Na których włokach moich wyżey pomienionych swieszczenika religiey greckiey, w uniey świętey zostaiącego, którego iegomość xiądz episkop Włodzimirski y Brzeski, za wolą moią y sukcessorów moich, naznaczyć teraz y potym będzie raczył, ia Skaszewski posiedlić, pobudować y zapomoc nam według przemożenia mego y aparaty cerkiewne sporządzić, do odprawowania nabożęstwa. Który to swieszczenik, od iegomościa episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego naznaczony, a przeze mnie pobudowany y zapomożonym, przy cerkwie mieszkaiąc, tak on sam, iako y po nim następcy iego drudzy swieszczenicy, którzy by na parafiey moiey Nepelskiey zostawać będą wiecznemi czasy, według kanonów swoich nabożęstwa odprawować, nigdzie się nie absentować od cerkwi swoiey Nepelskiey powinni będą; także za dusze modły czynić y mszy święte czytane, iedną w każdy tydzień, wiecznie odprawować maią y powinni będą. A ia iuż sam, a po mnie sukcessorowie moi, y kożdy dzierżawca tey maiętności Nepel, żadney przeszkody w tych włokach, ode mnie na cerkiew zapisanych y legowanych, czynić nie mam y niepowinien będę, pod zaręką trzech tysięcy złotych polskich. O którą zaręką y niedotrzymanie którego punktu daię wolność pomienionym swieszczenikom przy cerkwi Nepelskiey, teraz y na potym zostaiącym, pozwać mnie y sukcessorów moich y każdego dzierżącego tych Nepel do wszelakiego sądu y prawa. A po zapłaceniu zaręki by y kilka kroć, przecie ten moy wieczysty zapis przy zupełney mocy y wiecznie trwać ma aż do dosić (uczynienia) onemu we wszystkim. I na to ia, Adam Skaszewski, stolnik Zakroczymski, daię ten moy wieczysty zapis, z podpisem ręki mey własney y z podpisami rąk ichmość panow przyiacioł moich, ode mnie ustnie y oczewistą uproszonych, niżey na podpisie rąk ichmościów wyrażonych, którzy ichmość, na prożbę moią ustną uczyniwszy, ręce swe podpisać raczyli. Pisan w Neplach, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt szóstego, miesiąca Marca siedmnastego

dnia. У того листу добровольного вѣчистого фундушового запису подписы рукъ тыми словы: Adam Skaszewski, stolnik Zakroczymski, ręką swoią. Ustnie proszony pieczętarz do tego zapisu od iegomościa pana stolnika Zakroczymskiego, podpisuię się, Henryk Rayski z Rayska, czesznik Połocki; ustnie proszony pieczętarz od imścia pana stolnika Zakroczymskiego, do tego zapisu podpisuię się: Paweł Jan Wierzbicki mp.; iako pieczętarz do tego zapisu funduszowego podpisuię: Jan Buchowiecki mp. Который же то листъ добровольный, фундушовый записъ, черезъ особу верхупомененую признаный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и записанъ.

1689 г.

Изъ книги за 1690—1692 годы, стр. 201—203.

74. Листъ короля Яна III къ Виленскому каштеляну и администратору Кобринской экономіи Іосифу Служкѣ.

Епископъ Владимірскій Залескій жалуется королю Яну третьему на войта, бургомистровъ и ратмановъ и вообще на всѣхъ мѣщанъ Кобринскихъ о томъ, что они, отступая отъ греко-унитскаго исповѣданія, оставляютъ греко-унитскія церкви и обращаются съ своими требами въ православный монастырь въ Лепесахъ и устроиютъ себѣ особыя кладбища вопреки королевскимъ опредѣленіямъ и коммиссарскому листу. На этомъ основаніи король Янъ III повелѣваетъ администратору Кобринской экономіи употребить съ своей стороны всѣ усилія для приведенія непослушныхъ къ повиновенію, тѣмъ болѣе, что они вслѣдствіе затребованія епископомъ отъ нихъ десятины для Спасской церкви, не только не дали ея, но еще осмѣлились дѣлать епископу разныя угрозы.

Лѣта отъ нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятого, мѣсеца Генваря пятого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ, передъ нами Яномъ Бенклевскимъ, подстаростимъ, ЕримъШуйскимъ, чешникомъ, судьею, и Яномъ Манчакомъ, подстолимъ Мозырскимъ, писаромъ, врадниками судовыми кгродскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду въ Богу превелебный его милость ксендзъ Прокопіушъ подъофиціалъ діецезіей релієй кгрецкое закону святого Базилего тотъ листъ его королевское милости, на речь въ немъ выражоную, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wielmożnemu Jozephowi Służce, kasztelanowi Wilenskiemu, hetmanowi polnemu wielkiego xięstwa Litewskiego, administratorowi oekonomiey naszey Kobrynskiey, uprzeymie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Wielmożny uprzeymie nam miły! Zaniesiona nam iest żałosna kwerymonia wielebnego Zaleskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, archimandryty Kobrynskiego, na urodzonego woyta y sławetnych burmistrzów, rayców y wszystko pospólstwo miasta naszego Kobrynia o to, iż pomienieni mieszczanie, opuściwszy starożytne fundacye świętobliwych antecessorow naszych w miescie Kobryniu, a w iedności świętey z kościołem Rzymskim zostaiące cerkwie, gdzie przodkowie ich ab immemorabili tempore wszelkich obrzędów duchownych y sakramentów świętych zażywali, teraz iako a fide apostatare nie przestaią tak swawolnie sobie kopiszcza za miastem y po ogrodach sposobem pogańskim, pominowszy poświęcone na to cmętarze y cerkwie Boże, wymyslili y tam ciała zmar-

łych przeciwko dekretom nayiaśnieyszych antecessorów naszych y naszym confirmatiom y listom zaręcznym commissarskim, iako też przeciwko dekretom woytowskiemu y administratorskiemu wielmożnego niegdy Wołowicza, starosty Żmudzkiego, licentiose chowaią, do tegoż miasta Kobrynia, do monastera w Lepiosach, bez consensu naszego zbudowanego, schizmatyckiego, w dobrach szlacheckich będącego, iako z magistratu celnieysi, tak y lud pospolity y ze wsiów oekonomicznych po wszelkie sakramenta y obrzędy duchowne z tym przykładem chodzą, przez co dzieie się wielka uyma chwały Bożey, zniszczenie starożytnych cerkwi y zubożenie kapłanow, przy cerkwiach oekonomicznych będących; o co gdy pomieniony wielebny episkop, iako czuły pasterz tychże mieszczan opponuiąc się penes rigorem dekretem upominał, także, gdy o dziesięcinę, z gruntów mieyskich do manasteru Swiętego Spasa należącą onych requirował, miasto satisfactiey y uspokoienia, zelżywe honorowi y na zdrowie poniosł przegrozki. Takowey przeto swawoli mature zabiegaiąc, aby y domy Boże uszczerbku nie ponosiły y dekreta wzruszone nie były, żądamy uprzeymości waszey, abyś eam licentiam y nieposłuszęstwo zwierszchności pasterskiey mieszczan Kobrynskich compescere nie poniechał, refragarios prawom y dekretom pro parte wielebnego episkopa pomienionego ferowanym, winami w tychże dekretach opisanemi, uprzeymość wasza, karał nie wątpiąc, że uprzeymość wasza immunitati iurium ecclesiasticorum na requisitią pomienionego wielebnego episkopa cauere, subuenire reputabis u siebie pro officio. Łaskę naszą królewską uprzeymości waszey ofiaruiemy. Dan w zamku Żołkiewskim, dnia dwudziestego osmego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt dziewiątego, panowania naszego piętnastego. У того листу при печати притисненой подписъ руки тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ его королевское милости, черезъ особу верхупомененую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятый и уписаный.

1693 г.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 403—404.

75. Освобожденіе корчмы, принадлежащей Малецкой церкви, отъ подати капщизны.

Изабелла Яцкая Ходкевичовая, супруга старосты Мозырскаго, приказываетъ Блуденскимъ арендаторамъ и подстаростимъ, чтобы они съ корчмы, принадлежащей Малецкой церкви, не взимали пошлины отъ пива, водки и меду, такъ какъ она, Ходкевичова, жертвуетъ съ этой же корчмы ежегодно пять злотыхъ на свѣчи предъ иконою Пресвятой Дѣвы Богородицы въ Малецкой церкви.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiątego wtórego, miesiąca Julii dwudziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmci surrogatorskim grodzkim Brzeskim, przede mną Marcinem Matuszewiczem, stolnikiem y surrogatorem grodzkim Brzeskim, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Paweł Oleszkiewicz, prezbiter cerkwi Maleckiey, libertacią od płacenia kapszczyzny z karczmy cerkiewney należącey, antecessorom swoim daną, ad ac-

ta podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Izabella Lacka Chodkiewiczowa Mozyrska, Błudeńska starościna, ichmościom pp. dzierżawcom Błudeńskim, tak też pp. podstarościm y na potym będącym. Chcę mieć po waszeciach, abyście waszeć z karczmy cerkiewney, na cerkiewnym placu stoiącey, kapszczyzny od gospodarza w karczmie mieszkaiącego od piwa, gorzałki y miodu nie brali, gdymże ia to na świecy przed obraz Nayświętszey Panny Maleckiey ofiarowała złotych pięć, które złotych pięć z tey że karczmy co roku to ma dochodzić na cerkiew Malecką od dzierżących starostwo Błudzieńskie. Na co, do dalszey woli moiey, ten móy list daię. Pisan w Błudniu, dnia trzeciego Oktobra, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzeciego. U tey libertacii, podpis ręki samey aktorki te mi wyraża się słowy: Chodkiewiczowa starościna Mozyrska. Która to takowa libertacya, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg surrogatorskich grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1695 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2413—2415.

76. Привилегія короля Яна III, служащая Пинскимъ и Туровскимъ епископамъ на взиманіе коляды.

Король Янъ III даетъ привилегію епископамъ Пинскимъ и Туровскимъ, состоящимъ въ уніи, въ праздники Рождества Христова и свѣтлаго Воскресенія, также при торжественныхъ въѣздахъ въ каѳедру, взимать съ мѣщанъ Пинска и Турова коляду. Такъ, какъ древній обычай подносить коляду епископамъ началъ выводиться и приходить въ забвеніе, то король приказываетъ мѣщанамъ, чтобы они, какъ нынѣшнему владыкѣ, такъ и его преемникамъ, не отказывали въ подношеніи коляды въ знакъ благодарности и надлежащей подчиненности

Roku Pańskiego tysiącznego siedemsetnego pierwszego, miesiąca Augusta dziesiątego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim y aktami starościnskiemi, przede mną Janem Beklewskim, podstarościm Brzeskim, postanowiwszy się oczewisto ip. Mikołay Korbus, ekonom y sługa iaśnie wielmożnego imci xiędza Żołkiewskiego, episkopa Pińskiego y Turowskiego, list ikmci na rzecz w nim niżey wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał w te słowa pisany: Jan trzeci z Bożey łaski król Polski, etc. Sławetnym burmistrzom, woytom, raycom, ławnikom y całemu pospólstwu, tudzież kahałom miast naszych Pińskiego y Turowskiego, wiernie nam miłym, łaskę naszę królewską. Wiernie nam mili! Stosuiąc się do praw od nayiaśnieyszych antecessorów naszych, królów polskich, wielebnym Pińskim y Turowskim episkopom, w iedności świętey z kościołem rzymskim katolickim zostaiącym, miłościwie nadanych y od nas łaskawie we wszystkich punktach y artykułach utwierdzonych, ponieważ przy uroczystych świętach Narodzenia y Zmartwychwstania Pańskiego, tudzież wiazdach publicznych do katedry tychże wielebnych episkopów wierności ww. y przodkowie ich przy należytym uszanowaniu zwykliście byli y powinni iesteście włoczebnym, alias kolędą, według dostoieństwa duchownego, obsyłać; tedy, że się ten zwyczay przez ten czas w zaniedbanie y ociętość iakąś obrócił, mieć chcemy po wierności waszych y serio przykazuiemy, ażebyście tak nunieyszemu wielebnemu władyce Pińskiemu y Turowskiemu, iako też y na

potym będącym, dawnego zwyczaiu y pobożności przeciw pasterzom swoim w ofiarowaniu przyzwoitey kolędy y wdzięczności nię ubliżali, ale się przy zwykłym posłuszeństwie iak naylepiey świadczyli. Uczynicie to wierności wasze dla łaski naszey y swoiey ku nam powinności. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego osmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiącznego sześćsetnego dziewięćdziesiąt piątego, panowania naszego dwudziestego pierwszego roku. U tego listu przywiliynego przy pieczęci przyciśnioney podpis ręki ikmci temi słowy: Jan król. Drugi podpis sekretarza y pisarza ikmci temi słowy: Woycicch Stanisław Chrościński, ikmci sekretarz y pisarz mp. Któryż to tedy list ikmci, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y zapisany.

1695 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 259—260.

77. Фундушовая запись на Луковецкую церковь во имя Воздвиженія честнаго Креста.

Князь Карлъ Станиславъ Радивилъ, подканцлеръ в. кн. Литовскаго, построивъ новую церковь во имя Воздвиженія честнаго Креста для христіанъ греко-униатскаго вѣроисповѣданія въ селѣ Луковцахъ, и учредивъ новый приходъ, записываетъ на содержаніе мѣстнаго священника въ вышеупомянутомъ селѣ полторы уволоки земли въ трехъ участкахъ, съ уволненіемъ его отъ всякихъ дворскихъ податей, за исключеніемъ однакожъ повинности подданства рѣчи посполитой. Къ этому новому приходу присовокупляетъ кн. Радивилъ изъ Теребельскаго прихода своихъ три деревни, т. е. Ситникъ, Луковцы и Вергули, потому что тамошніе крестьяне, по причинѣ большаго разстоянія и болотистой дороги, не могутъ посѣщать Теребельской церкви. При той же церкви кн. Радивилъ учреждаетъ ярмарку въ день русскаго праздника Воздвиженія ч. Креста, въ который дозволяется его подданнымъ и чужимъ людямъ привозить медъ, водку, пиво и др. товары, шинковать и продавать безъ всякихъ препятствій со стороны тамошнихъ евреевъ арендаторовъ. Это дозволеніе, для заохочиванія народа, должно продолжаться въ теченіи трехъ лѣтъ. Затѣмъ, такъ какъ во всей Бѣльской волости существуетъ древній обычай, что крестьянамъ позволяется два раза въ годъ варить *брацкое* пиво, то и кн. Радивилъ позволяетъ этимъ тремъ селамъ къ свѣтлому Воскресенію и *Святкамъ* дѣлать *ссыпку*, однакоже не больше двухъ бочекъ солоду торговой мѣры; уплативъ *котлозое* и обыкновенную арендную подать, они имѣютъ право приготовленное ими пиво пить въ теченіи трехъ дней.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzgim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Bazyli Snitka, prezbiter cerkwi Łukowieckiey, fundusz iaśnie oświeconego xięcia iegomościa Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerzego w. x. Lit. cerkwi Łukowieckiey y prezbiterowi tamecznemu służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieswieżu, Słucku, Kopylu y Klecku, hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach y Białey, podkanclerz w. x. Lit. Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Krzyczewski, Kamieniecki, Owłuczycki, Ostrski, Niżynski etc. starosta. Wszem w obec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potym będącym ludziom, oznaymuiemy tym listem, funduszem naszym, iż zakładaiąc za naypierwszy y naymocnieyszy fundamént szczęścia naszego augmentum honoru Boskiego na każdym mieyscu, a osobliwie w dobrach, nam z osobliwey iego prowidencii danych, erygowaliśmy de nova ra-

dice cerkiew, pod tytułem ś. Krzyża podwyższenia, dla ludzi ritus graeci unitorum, we wsi Łukowiczach, do hrabstwa naszego Bialskiego należącey, w którey aby ustawiczny prezbiter dla administrowania sakramentów był, na sustentacią onego, umyśliliśmy nadać gruntu włok półtory; iakoż tym listem funduszem naszym daiemy teraznieyszemu wielebnemu xiędzu Maximianowi Ihnatowskiemu, od nas praesentę maiącemu, y sukcessorom iego, od nas lub sukcessorow naszych praesentę maiącym, a in unione s. romanae ecclesiae zostaiącym, wiecznemi czasy gruntu włok półtory we trzech poletkach, we wsi Łukowcach leżącego, to iest, włoka zaraz od wsi samey Łukowcow, na którey y cerkiew stoi, a pół włoczek od granicy wsi Sitnika. Które to półtory włoki pomieniony prezbiter y sukcessorowie iego z ogrodami, sianożęciami, zaroślami y ze wszystkiemi do nich zdawna przynależnościami powinni będą trzymać, y z onych wszelakie sobie pożytki wynaidować bez żadney do skarbu naszego pensyi, salvo iednak onere poddaństwa rzeczy pospolitey. Do teyże cerkwi odłączamy od parafii Terebelskiey trzy wsi, w hrabstwie naszym Bialskim będące, to iest Sitnik, Łukowce y Wergule dla tych przyczyn, iż dla odległości mieysca y błotney przeprawy ludzie tameczni na nabożeństwie w cerkwi Terebelskiey bywać nie mogli, y potym tak wielu ich samych bez sakramentów a dzieci bez chrztu z tego świata schodziło. Którzy to poddani nasi, w tych trzech wsiach mieszkaiący, nie maią kogo inszego za plebana y pasterza swego uznawać, tylko xiędza prezbitera Łukowieckiego y sukcessorów iego, tam chrzcząc się, śluby biorąc, spowiadaiąc się y do inszych sakramentów uczęszczaiąc. Przy teyże cerkwi na święto ruskie Podwyższenia ś. Krzyża pozwalamy na dzień ieden iarmark, na który wolno będzie tak naszym poddanym, iako y obcym ludziom, miody, gorzałki, piwa y insze różne towary przywozić, szynkować y przedawać, bez żadney exakcii od żydów, arendarzów tamecznych; a ta libertacia, dla zachęcenia ludzi, ma mieć swóy walor do lat trzech od daty teraznieyszego funduszu. A że po całey włości naszey Bialskiey ten zwyczay dawny się znayduie, iż dwa razy do roku wolno poddanym naszym piwo brackie robić; tedy my y tym trzem wsiom naszym pozwalamy na Wielkanoc y Swiątki mieć zsypkę, nie więcey iednak nad beczek dwie słodu miary targowey, w które to święta, zapłaciwszy kotłowe y zwyczayną pensyą do arendy, wolne będą mieć trzy dni piwo zrobione między sobą pić, nie daley nad naznaczone dni sobie nie pozwalaiąc. Który to fundusz, od nas uczyniony, dla lepszey wiary ręką własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. W Białey, dnia dwudziestego pierwszego Aprilis, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt piątego. U tego funduszu przy pieczęci przyciśnioney podpis xiążęci Radziwiłowski temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, podkanclerzy w. x. Lit.; a poniżey pieczęci y podpisu w tym funduszu expressia z podpisami rąk takowa: Ten świątobliwey intencii iaśnie oświeconego xiążęcia iegomościa Karola Stanisława Radziwiła, podkanclerza w. x. Lit. fundusz, z powinnemi od całey iedności świętey modłów niegodnych obligaciami acceptuiąc, do xiąg konsystorza naszego katedry Brzeskiey wpisać, ingrossować y extraktem wydać powagą naszą pasterską rozkazuiemy. Pisan anno millesimo sexcentesimo nonagesimo quinto, die vigesima secunda Iunii podług nowego. X. Leon Szkibic Załęski, metropolita obrany wszystkiey Rusi, Włodzimirski Brzeski episkop ręką swą mp. Ten fundusz podczas wizyty generalney dyecezii Brzeskiey do xiąg wizytatorskich anno millesimo sepsingentisimo quinquagesimo

nono, die vigesima quinta Mai co do słowa wpisałem y ingrossowałem X. Antoni Grudziński, aktow wizytatorskich pisarz, mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1696 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 727—728.

78. Право на приходъ и фундушовая запись на церковь Покрова Пресвятой Богородицы въ селѣ Прилукахъ.

Янъ Михаилъ Мыслишовскій, вмѣстѣ съ супругою своею Викторіею, для пріумноженія хвалы Божіей и вслѣдствіе отдѣленія неунитовъ, передаютъ священнику Лаврентію Яцевичу право на приходъ при церкви въ Брестскомъ ключѣ, въ селѣ Прилукахъ, построенной во имя Покрова Пресвятой Богородицы. Совершая божую службу по обряду греческаго исповѣданія, вновоизбранный священникъ получаетъ въ Прилукахъ уволоку земли, подъ названіемъ Грицейковскую, и четверть уволоки Садковской.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii osmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Hrehory Zwarzycki, prezbiter cerkwi Przyłuckiey, prezentę Laurentemu Jacewiczowi na plebanią Przyłucką od w. i. pp. Myśliszowskich, dzierżawcow klucza Rzeczyckiego, daną y służącą ad acta podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Michał Myśliszowski, chorąży Czernichowski, y ia Wiktoryá Myśliszowska, dzierżawce klucza Rzeczyckiego, eryguiąc we wsi krolewskiey Przyłukach cerkiew sub nomine Panny Przenayświętszey protekcyey, po rusku Pokrowy, za consensem panowania niezwyciężonego naiaśnieyszego króla imść pana naszego miłościwego Jana trzeciego, mieysc świętych erektora y protektora, pod subskrypcyą w. imci pana Miączyńskiego, podskarbiego nadwornego ikmci pana naszego miłościwego, która uchwała za konsensem naiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, zdała się nam za rzecz słuszną na podwyszenie chwały Bozkiey y od dyzuniey separacyą. My Myśliszowscy uważywszy sobie bydź zgodnego y podufałego, którego w dzierżawie naszey klucza Rzeczyckiego, Lawrentego Jacewicza do stanu kapłańskiego visceri omni, iuxta ritum graecum w woiewodztwie Brzesckim do tey nowey erekcyi roku tysiąc sześćset dziewięddziesiąt szostego, dnia trzynastego Aprilis, za konsensem króla imci pana naszego miłościwego do administracyi sakramentów iaśnie w-mu w Bogu przewielebnemu imść xiędzu metropolicie całey Rusi Leonowi z Skoticz Załenskiemu, iako do iuryzdykcyi należącego rekomenduiemy, z władzy króla imci pana naszego miłościwego, zlecaiąc onemu włokę we wsi Przyłuku nazwaną Hryceykowską y cwierć Sadkowską cum omnibus attinentiis z polami, z łąkami, z sianożęciami, ze wszystkiemi przynależnościami, konfirmuiąc rękoma naszemi podpisuiemy. Pisan w Rzeczycy anno, mense et die ut supra. U tey prezenty przy wyciśnioney pieczęci podpis rąk temi słowy: Jan Michał Myśliszowski, chorąży Czernichowski; Wiktorya

Myśliszowska, ch. c. a., Szuyski, chorąży wdztwa Brzeskiego. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1696 г.

Изъ книги за 1779—1780 годы, стр. 21—22.

79. Фундушовая запись на церковь въ Радваничахъ.

Каштелянъ Виленскій, гетманъ польный в. к. Литовскаго, Осипъ Вальтазаръ Служка, вмѣстѣ съ супругою своею Терезою изъ дома Корвиновъ, возстановляютъ фундушъ для церкви въ Радваничахъ, такъ какъ прежняя фундушовая запись на эту церковь сгорѣла. Они записываютъ этой церкви двѣ уволоки земли въ разныхъ мѣстахъ, именно, одну цѣлую уволоку, называемую Богушевскою, полуволоки Фаліовской и полуволоки Бушовской, съ сѣнокосами и огородами, на слѣдующихъ условіяхъ: 1) священникъ этой церкви обязывается самъ покупать для церкви ладанъ, вино, просфоры и свѣчи; 2) служить еженедѣльно по середамъ за нихъ и ихъ наслѣдниковъ молебенъ, а за предковъ ихъ каждую пятницу и субботу обѣдню, съ соблюденіемъ всѣхъ церковныхъ обрядовъ; 3) всѣ преемники священника, до самыхъ позднихъ временъ, въ каждое воскресенье должны служить обѣдню и непремѣнно *на славянскомъ языкѣ*, по обрядамъ вѣры христіанской греческой, за нихъ и наслѣдниковъ ихъ; 4) священники должны наблюдать, чтобы дѣти были крещены, крестьяне не жили безбрачно и не умирали безъ исповѣди и причастія. Въ концѣ этой записи находится подтвержденіе ея княземъ Михаиломъ Чарторыйскимъ, канцлеромъ великаго княжества Литовскаго.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februaryi dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter wielebny w Bogu xiądz Eustachi Horaczko, paroch Radwanicki ritus graeco-uniti, fundusz cerkwi Radwanickiey służący, z opisaniem komornikowskim gruntów funduszowych, ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Ponieważ fundusz dany od antecessorów naszych w maiętności naszey Radwanickiey do cerkwi zgorzał; zaczym dla melioracyi chwały Bożey, my, iako kollatorowie tey cerkwi, daiemy, oznaymuiąc tym naszym dobrowolnym listem, fundacyinym zapisem, komu by o tym wiedzieć należało, albo czytaiąc, albo słysząc, teraz y na potym będącego wieku ludziom, iako to wiary greckiey, iż my zobopolnie z żoną moią, spodziewaiący się łaski y miłosierdzia Bożego od Pana Stworzyciela, według dawnego funduszu wydzieliliśmy oycowi Radwanickiemu włok dwie, Bohuszowską całą, Falowskiey włoki pół, Buszowskiey włoki pół z sianożęciami, nawozami y ogrodami, iako się te włoki zdawna z pomiary mieli y do tego dnia maią, a osobliwie przysiedlone, gdzie dom kapłański być ma we wsi naszey, nazywaiąca się Cerkiewna. A swieszczennik za to mieć ma w cerkwi ładan, wino y proskury y świece, w każdy tydzień za nastempców naszych co śrzoda molebien, za zmarłych przodków naszych co piątek y sobotę służbę Bożą za dusze ich odprawować będzie; przy wszelkim porządku apparatu kościelnego. Zaczym nastawszy swieszczennik po swieszczenniku iednak słowieńskim ięzykiem y w naypoznieyszy wiek, a potym y następcy ich maią y powinni będą według obrządku wiary chrześciańskiey greckiey w każde święta uroczyste, w niedzielę, służbę Bożą odprawować, prosząc Pana Boga za króla iegomości, za rzeczpo-

spolitą y rycerstwo ich, także y za nas samych, a po nas nastempców naszych, pókiśmy żywi, a po śmierci za duszę naszą powinni będą. Ku temu kapłani maią postrzegać, żeby dzieci chrzcili y sami poddani nasi bez szlubu nie mieszkali, bez spowiedzi y bez kommunii z tego świata nie schodzili. Co wiecznie stwierdziwszy nikomu władzy nie zostawuiemy, tylko do tey cerkwi wielebnemu imci xiędzu archiepiskopowi Smoleńskiemu, metropolicie y władyce Brzeskiemu, niemniey y kapitule onych, a ieżeliby sukcessorowie nasi *), tedy imci xiądz władyka z kapituły swoiey tego dochodzić ma, a za doyściem tegoż, toż wiecznie y wiekopomnie my sami y po nas następcy nasze stwierdzić obiecuiemy. Którą tę fundacyą na wieczne czasy stwierdzamy podpisem rękami naszemi y przyciśnieniem pieczęci. Dan w Terespolu, die octava Februarii, anno millesimo sexcentesimo nonagesimo sexto. U tego funduszu podpisy rąk iaśnie ww. aktorów przy wyciśnioney na laku czarnym herbowey pieczęci takowe: Józef Baltazar Służka, kasztelan Wileński, hetman pol. w. x. Lit. Teresa Korwinowna Służczyna, kasztelanowa Wileńska, hetmanowa pol. w. x. Lit. A poniżey approbata przez iaśnie oświeconego xięcia iegomości Czartoryskiego, kanclerza wielkiego xięstwa Lit. temi słowy: Po uczynionym pomierze gruntów w całey maiętności moiey Radwaniczach, przez użytego na to imci p. Józefa Pobiedzińskiego, komornika przysięgłego powiatu Oszmiańskiego, y po wydzieleniu przez niegoż dwóch włok gruntu według tego funduszu do plebanii Radwanickiey należącego, w różnych mieyscach y różnemi uroczyszczami nazwanych leżącego, iako dostatecznie w tym inwentarzu iest przez tegoż imci p. komornika wyrażonym y opisanym, na prożbę terazznieyszego imci xiędza Horaczki, prezbitera Radwanickiego, ten fundusz we wszystkich punktach y kondycyach stwierdzam y approbuię, reguluiąc ony względem dwóch włok gruntu funduszowego do tegoż inwentarza, w roku tysiąc siedmset siedemdziesiąt wtorym, przez wspomnionego imci p. komornika uczynionego. Dat w Warszawie, roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt czwartego, miesiąca Sierpnia dziewiętnastego dnia. U tey approbaty podpis przy wyciśnioney na laku czerwonym herbowey pieczęci takowy: Michał xiąże Czartoryski, kanclerz wielki wielkiego xięstwa Litewskiego. Który to fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

*) Здѣсь пропускъ въ подлинникѣ.

1698 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 725—726.

80. Фундушовая запись королевскихъ коммиссаровъ на Прилуцкую церковь.

Ренальдъ Садовскій, земскій писарь Брестскаго воеводства, и Матвѣй Коронинъ Госевскій, Могилевскій городничій, королевскіе коммиссары, имѣя въ виду, что во время генеральной ихъ коммиссіи въ Брестской экономіи, въ Брестскомъ ключѣ, они нашли въ селѣ Прилукѣ, при тамошней новопостроенной церкви, священника въ крайней бѣдности, безъ всякаго фундуша, который (священникъ) по этой причинѣ намѣренъ совсѣмъ покинуть церковь; а также, принимая во вниманіе, что съ отбытіемъ священника, Прилуцкіе прихожане будутъ умирать безъ исповѣди и безъ причастія св. таинъ, и зная, наконецъ, что за удовлетвореніемъ этихъ духовныхъ нуждъ тѣ не могутъ обращаться къ другимъ священникамъ—по причинѣ большихъ водъ, они, коммиссары, находятъ вполнѣ справедливымъ надѣлить Прилуцкую церковь фундушемъ, т. е. одною уволокою съ четвертью земли, со всѣми ея принадлежностями—лѣсами, сѣнокосами, рыбными ловлями и т. под. Настоящій священникъ Лаврентій Яцевичъ и всѣ его преемники должны пользоваться этимъ фундушемъ вѣчно и ничего не должны платить въ пользу казны.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii osmego dnia. Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim

y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Hrehory Zwarzycki, prezbiter cerkwi Przyłuckiey, fundusz, od ww. i. pp. kommissarzów ikmci cerkwi Przyłuckiey nadany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Renald Sadowski, pisarz ziemski woiewodztwa Brzesckiego, Mateusz Korwin Gosiewski, horodniczy Mohilowski, generalni ikmci kommissarze, oznaymuiemy tym naszym listem commissarskim, iż my, za ziachaniem naszym na generalney commissyi we ekonomiey Brzesckiey, w kluczu Rzeczyckim, we wsi Przyłuku, na suplikę w tey wsi Przyłuka y swieszczennika tamecznego, którey przy nowozbudowaney cerkwi zostaiąc bez żadnego gruntu, funduszem nadanego do cerkwi Przyłuckiey, y chcąc opustoszałą cerkiew zostawić, bez coby ubodzy poddani iego krolewskiey mści, pana naszego miłościwego, bez spowiedzi y sakramentów świętych umierać musieli, a dla odległości za wodami wielkiemi do inszych cerkiew (*); widząc rzecz słuszną w proźbie poddanstwa Przyłuckiego na fundusz do cerkwi Przyłuckiey, z kąd by się mogł obecnie zostaiący swieszczennik przy chwale Bożey sakramenta święte administrować y wysustentować, na ten czas do dalszego respektu od ikmści, pana naszego miłośc., nadaiemy włokę pustą, nazywaiącą Hrycowską, całą, y we włoce Paluchowicz Sadkowską ćwierć, wiecznemi czásy, nienarusznemi, ze wszystkiemi do tych pięciu ćwierci należącemi morgami, ogrodami, lasami, sianożęciami, popławnemi y błotnemi, z iazami, sadzawkami, iako się zdawna w swych miedzach y granicach mieli y zostawali, bez żadnego datku skarbowego ani hibernowego, a pogotowiu sielskich składek y powinności, wolnym ma zostawać, tak wielebny teraznieyszy oyciec Laurenty Jacewicz, iako też y sukcessorowie, następcy onego, przy cerkwi Przyłuckiey ni od kogo turbowani być nie maią, z wolnym wszelkim swobodnym pożytkiem sobie przywłaszczeniem y rozrobieniem gruntów zarosłych. Do czego się przy pieczęciach naszych rękoma podpisawszy, z kancelarii naszey wydać rozkazali. Pisan w Przyłuku, roku tysiąc sześćset dziewiędziesiąt osmego, dnia dwudziestego Apryla. U tego funduszu, przy wyciśnionych dwuch pieczęciach, iedney kommisarskiey, a drugiey rewizorskiey, podpisy rąk w te słowa: Mathess Corvin Gosiewski, horodniczy Mohilowski, kommissarz ikmści, anno millesimo septingentesimo primo, die sexta Januarii naiaśnieyszego króla imści generalny rewizor ikmści ekonomiy, tak koronnych, iako w. x. Lit., konsyliarz kamery skarbowey, Joachim Ploul. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1699 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 1363—1366.

81. Право на приходъ Опольской церкви священнику Даніилу Задеревичу.

Екатерина изъ Завержа, дочь Стеткевича, жена Оршанскаго подкоморія Коптева, имѣя въ виду особенное попеченіе объ Опольской церкви и ея прихожанахъ Даніила Задерича, Опольскаго настоятеля и Владимірскаго протопопа, и желая его наградить за это усердіе и еще больше подвигнуть на дѣло благочестія, и чтобы онъ всегда вспоминалъ въ молитвахъ души—ея супруга, ея самой и ея дѣтей,— утверждаетъ его самого при Опольской церкви, до его смерти, а по смерти его, передаетъ свою презенту (право на приходъ) Грыгорію Чарпевичу.

Roku tysiąc siedemsetnego, miesiąca Iulii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim y aktami starościńskiemi, y przede mną Ja-

(*) Въ подлинникѣ пропускъ.

nem Bęklewskim, podstarościm Brzeskim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny ociec Daniel Zaderycz, protopopa Włodawski, prezbiter cerkwie Opolskiey, tę prezentę od wielmożney ieymość pani Katarzyny z Zawierza Stetkiewiczówny, podkomorzanki Orszańskiey, Kopciowey, kasztelanicowey Brzeskiey, sobie daną y służącą, na rzecz w niey niżey wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisaną: Katarzyna z Zawierza Stetkiewiczówna, podkomorzanka Orszańska, Kopciowa, kasztelanicowa Brzeska, oznaymuię komu by o tym wiedzieć należało, iż ia, maiąc w respekcie osobliwym pobożność y pilne staranie około tak cerkwi Opolskiey, iako y około dusz parafii sobie zleconey wielebnego oyca Daniela Zaderycza, plebana na ten czas Opolskiego, protopopa Włodawskiego, a chcąc tę iego wzaiemnie łaską moią nagrodzić życzliwość, a oraz pociągaiąc do dalszey chwały Bożey, y aby tak duszy świętey pamięci dobrodzieia małżonka nie przepominał, iako też aby mnie y dziatek moich przed Bogiem miał na pamięci, y nie tylko iego samego przy cerkwi zachować deklaruię, ale też po długim życiu onego, wielebnego oyca Hrehorego Czarniewicza za własnego pasterza tey cerkwi przyimuię, daiąc mu tę moią prezentę dla lepszey wiary właśnie przewielebnego imci xiędza metropolity y u każdego sądu y prawa, tak przy bytności moiey w tych kraiach, iako też y podczas oddalenia się z tąd. Którey to prezenty nikt mocy nie będzie miał naruszyć, osobliwie syn móy, zachowuiąc sobie moie macierzyńskie błogosławieństwo. A tak dla lepszey wiary, wagi y pewności, ręką swą przy zwykłey podpisuię się pieczęci. Dat w Opolu, dnia dwudziestego wtorego Marca, roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego. U tey prezenty, od wielmożney ieymość pani Katarzyny z Zawierza Stetkiewiczówny, podkomorzanki Orszańskiey, Kopciowey, kasztelanicowey Brzeskiey, w Bogu przewielebnemu oycowi Danielowi Zaderyczowi, protopopie Włodawskiemu, prezbiterowi cerkwi Opolskiey daney y służącey, podpis ręki wielmożney pomienioney ieymości przy pieczęci sygnetowey przyciśnioney temi słowy: Katarzyna Stetkiewiczówna Kopciowa manu propria. Która to prezenta, przez osobę w wierzchu pomienioną w Bogu wielebnemu imci oycu Danielowi Zaderewiczowi, protopopie Włodawskiemu, prezbiterowi cerkwi Opolskiey, służąca, przez iegomościa samego podana, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1699 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 941—943.

82. Привилегія короля Августа II на постройку Рокиненской церкви во имя Св. Троицы.

Король Августъ II разрѣшаетъ Павлу Сосновскому, маіору королевской гвардіи, основать уніатскую церковь во имя Св. Троицы въ своемъ имѣніи, въ селѣ Рокитнѣ, въ Кіевецкомъ ключѣ, принадлежащемъ къ Брестской экономіи,—также утверждаетъ навсегда двѣ уволоки земли, записанныя этой церкви Сосновскимъ,—одну за священникомъ, другую за дьячкомъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego wtorego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem z Wieszczyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim Brzeskim, comparendo

personaliter w Bogu wielebny o. Teodor Pierocki, prezbiter Rokitenski, przywiley, od ś. p. nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtorego na erekcyą cerkwi Rokitenskiey dany y na rzecz w nim niżey wyrażoną sobie służący, ad acta podał, który wpisuiąc de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, iż gdy władnącym królewstwami monarchom do gruntownego utrzymania korony nic sposobnieyszego bydź nie może, iako żeby w państwach, sobie od Boga powierzonych, cultus ac divina religio pomnożenie brała y osoby duchowne, za oddaniem się na usługę Bozką, mieysca wokacyey y powinności swoiey zgodne y przywzwoite otrzymywały; dla tego my, pamiętni będąc dobrodzieystw Bozkich, tudzież do prawdziwey intencyi urodzonego Pawła Sosnowskiego, maiora gwardyi naszey nadworney, który w dzierżawie swoiey, to iest, we wsi Rokitney, w kluczu Kijowieckim, do ekonomii Brzeskiey należącym, cerkiew uniacką, pod tytułem ś. Tróycy, postawić y lokować umyślił, łaskawie się przychylaiąc erekcyą y postawienie teyże cerkwi pozwoliliśmy, iakoż accedente consensu venerabilis metropolitae, episcopi Vlodimiriensis, illius loci ordinarii, pozwolamy teraznieyszym listem naszym; także włok dwie do pomienioney cerkwi, to iest: iedną na popa, a drugą na dziaka, z teyże dzierżawy urodzonego Sosnowskiego, fundatora, applikować y na wieczne czasy w xięgach authentycznych urzędowych zeznać pozwalamy, co do wiadomości wszystkim, komu należy, osobliwie tegoż pomienionego wielebnego metropolity episkopa Włodzimirskiego, iako tamtey dyecezyi ordynaryinego, przywodząc, mieć chcemy, aby nabożnych oyców, którzy przy cerkwi zostawać maią y tam swoie nabożęstwo odprawować będą, przy teraźnieyszym przywileiu naszym conserwowali, przy wolnościach, prawach y nadaniu tym utrzymywali, prawa nasze królewskie, rzeczy pospolitey y kościoła świętego katolickiego nienaruszenie zachowuiąc. Dat w Warszawie, dnia dwudziestego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćsetnego dziewiędziesiątego dziewiątego, p. n. wtorego. U tego przywileiu przy pieczęci w. x. Lit. podpis ręki nayiaśnieyszego króla imci y na drugiey stronie teyże pieczęci inscripcya temi słowy: Augustus rex. Erekcya cerkwi we wsi Rokitney, klucza Kijowieckiego, ekonomii Brzeskiey. Na drugiey zaś stronie aktykacye wyrażaią się takowe: Pro cancellariatu celsissimi Caroli Stanislai Radziwił, ducis in Ołyka, Nieswież, Słuck, Kopyl et Kleck, sacri romani imperii principis, comitis in Szydłowiec, Mir, Kroże et Biała, Premisliensis, Człuchoviens. Camenecens. Kriczeviens. etc. etc. etc. capitanei, est in actis. Ten fundusz czyli przywiley cerkwi Rokitenskiey do xiąg wizytatorskich dyecezyi Brzeskiey generalnych podczas wizyty generalney, roku tysiąc siedmsetnego piędziesiątego dziewiątego die vigesima Magi ut novum, przyiąłem y wpisałem de verbo ad verbum, X. Antoni Grudzinski, coadjutor Malecki, aktów wizytatorskich ieneralny pisarz, mp. Który to takowy przywiley erekcyi cerkwi Rokitenskiey, ze wszystką w nim exprimowaną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1700—1701 годы, стр. 2337—2340.

83. Подтвержденіе фундуша на Коденскую церковь во имя св. архангела Михаила.

Вслѣдствіе неоднократныхъ просьбъ Петра Өедоровича Завадскаго, священника Коденской церкви, съ которыми онъ обращался къ Казиміру Владиславу Сапѣгѣ, Троцкому воеводѣ, о подтвержденіи имъ фундуша помянутой церкви, и о возвращеніи ей нѣкоторыхъ урочищъ, утраченныхъ по давности времени и небреженію прежнихъ священниковъ, Сапѣга даетъ ему свой подтвердительный листъ, по силѣ котораго возвращаются церкви выше помянутыя утраченныя урочища.

Roku tysiąc siedemsetnego pierwszego, miesiąca Junii trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim y aktami starościnskiemi, przede mną Janem Bęklewskim, podstarościm Brzeskim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Piotr Theodorowicz Zawadzki, prezbiter cerkwi mieyskiey Kodeńskiey, założenia ś. Michała archanioła, te potwierdzenie funduszu od iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kodniu, Olszanach y Czornobylu Sapiehy, woiewody Trockiego, na pomienioną cerkiew dane y służące na rzecz niżey wyrażoną, ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał, w te słowa pisane: Roku tysiącznego siedemsetnego pierwszego, dnia dwudziestego osmego miesiąca Czerwca, przy zachodzących nie poiednokrotnych od wielebnego xiędza Piotra Theodorowicza Zawadzkiego, prezbitera cerkwi mieyskiey Kodeńskiey, założenia ś. Michała archanioła, supplikach do iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława Sapiehi, woiewody Trockiego, o approbacyą funduszu, od świętey pamięci antecessorów ichmościów cerkwi pomienioney nadanego, y o przywrócenie niektórych uroczysk, przez dawność czasu y opsałość pilności przeszłych swieszczenników odpadłych, a dotąd w dzierżeniu y zażywaniu niektórych poddanych włości Kodeńskiey zostaiących; gdym z wyraźney woli y rozkazania iegomościa dobrodzieia na recognoskowanie pretendowanych uroczysk z przytomnością mieszczan Kodeńskich wyieżdżał, y oraz Jachowiczów Moskalów młynarzów, młyn Suhre trzymaiących y sianożęć pretendowaną zażywaiących, za prawem iegomościa dobrodzieia Jackowi Moskalowi do łaski nadanym, uważyłem, iż te ma dowodne w sobie miedzy a w funduszu wyrażone: Naprzód poczyna się od rzeki Bugu do młyna Suhre idącego, z drugiey strony od głów mieyskich włok mimo sianożęć y iezioro, Kornatyn nazwane, a w koło łączkę uroczyska oblewaiące, aż do Bugu ku młynowi Duryckiemu wpadaiące; uroczysko drugie, Kąt Pohorylców nazywaiący się, z tamtey strony Bugu zostaiące, na pół włoki według funduszu do gruntow cerkiewnych należące, teraz między poddanych Duryckich na morgi częścią polem na zagony, częścią sianożęcia pokosami rozebrany, od pasowiska Duryckiego po sianożęć Miedniańską opieraiącą się, po rów Lisów y Wołczy Ostrowek nazwiska albo Chaniewo przypieraiący, a kączący się ten kąt, albo Pohorylec po sianożęć Koszarką nazwaną. Którą weryficacyą miedz pomienionych, uroczysk, łączki y kąta albo Pohorylca nazwanych, wydaiąc dla lepszey wiary podpisuię. Dat w zamku Kodeńskim, anno et die ut supra. U tey confirmacyi podpis rąk przy pieczęci sygneto-

wey przyciśnioney temi słowy: Andrzey Stephan Rzeczycki. A confirmacya w te słowa: Jaśnie wielmożnego imci pana woiewody Trockiego na prawie danym: Potwierdzam te prawo na cerkiew, Kazimierz Sapieha, woiewoda Trocki. Któreż te potwierdzenie funduszu z podpisem ręki y z przyciśnieniem pieczęci sygnetowey od iaśnie wielmożnego imci pana Kazimierza Władysława na Kodniu, Olszanach y Czarnobylu Sapiehy, woiewody Trockiego, na pomienioną cerkiew dane y służące, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podane, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięte y wpisane.

1701 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2775—2776.

84. Фундушовая запись Карла Радивила на Долгобродскую церковь во имя честнаго креста Господня.

Князь Карлъ Станиславъ Радивилъ, великій канцлеръ вел. кн. Лит., имѣя въ виду, что Михаилъ Чуриловичъ, священникъ церкви, находящейся въ его имѣніи Долгобродахъ, перешелъ въ унію, то для лучшаго обезпеченія какъ его, такъ и его преемниковъ—унитовъ, онъ возстановляетъ древній, отъ времени утратившійся, фундушъ этой церкви, а именно: даетъ двѣ уволоки земли подъ Лядскимъ, со всѣми ихъ доходными статьями—лѣсомъ, зарослями и т. под. Священники Долгобродской церкви, пользуясь этими фундушами, не платятъ ему съ нихъ никакихъ повинностей. Жители фундушевыхъ селъ — Долгобродовъ и Лядскаго за духовными требами ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ своей церкви, подъ строгою отвѣтственностію. Владимірскіе и Брестскіе епископы, при рукоположеніи преемниковъ настоящему священнику Михаилу Чуриловичу, должны наблюдать, чтобы они были уніаты и отнюдь не православные «пресвитеры».

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii szostego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Marcin Snitka, paroch cerkwi Dołhobrodzkiey, fundusz teyże cerkwi przez i. o. xięcia imci Karola Stanisława Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. uczyniony, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław xiąże Radziwił na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu, Krożach y Białey, kanclerz w. w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycki, Ostrski, Niżynski etc. starosta. W imie przenayświętszey y nierozdzielney Tróycy Boga Oyca y Syna y Ducha świętego amen. Oznaymuię tym listem funduszem moim, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego teraznieyszego zakładaiąc większe coraz pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, że wielebny o. Michał Czuryłowicz, prezbiter cerkwi założenia ś. Krzyża, w maiętności moiey Dołhobrodach będącey, za wznieceniem Ducha ś. poznawszy błąd y upor schyzmatycki, dobrowolnie do unii świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił, dla większego zatym bezpieczęstwa y subsystencii, tak teraznieyszego prezbitera, iak y drugich po nim następuiących unitów, a naybardziey, żeby za czasem chwała Boża na tamtym mieyscu nie ustała, poniewaź dawnieysze fundusze cerkwi Doł-

hobrodzkiey iniuria temporum poginęły, teraznicyszym funduszem moim perpetuis temporibus do teyże cerkwi Dołhobrodzkiey nadaię za Swiatyczą włok dwie, item w trzecim poletku za Rudką pod Ladskim z morgami y zaroślami, przydatkami na stai dziesięć, ze wszystkiemi do tych włok łąkami, polami, ogrodami y przynależnościami, tak iako od dawnych lat antecessorowie teraznieyszego prezbitera Dołhobrodzkiego spokoynemi possessorami byli, uwalniaiąc też same włoki od czynszów, dziakieł, robocizny et omni tituło podatków, do dworu mego Dołhobrodzkiego należących. Żeby zaś wiedzieli tameczni prezbiterowie o parafianach swoich, a tym skuteczniey o zbawienie dusz onych starali się, naznacza się za parafię do wyż mianowaney cerkwi Dołhobrodzkiey wieś moia Dołhobrody y wieś Lackie, która do tych czas, że schyzmatykami byli prezbiterowie Dołhobrodzcy, do cerkwi Holeszowskiey przyłączona była, teraz zaś praesentibus do Dołhobrodzkiey cerkwi, iako do dawney matki swoiey, adjungitur, z którey wsi poddanym ażeby na spowiedzi wielkanocne y inne nabożęstwa do cerkwi Dołhobrodzkiey uczęszczali pod srogiemi winami przykazuie się; to też sobie praecaveo y proszę ichmść xięży episkopów Włodzimirskich y Brzeskich, in unione sanctae romanae ecclesiae zostaiących, pod których iurysdykcyą ta cerkiew zostaie, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a uchoway Boże, schyzmatyka prezbitera nie utrzymywali. Sukcessorów zaś moich surowym Bożym sądem zaklinam, aby do cerkwi inszych ludzi, krom unitów dobrych, za prezbiterów nie podawali. Teraznieyszego zaś prezbitera y następców iego obliguię, aby we mszach świętych y innych nabożęstwach swoich mnie samego z naymilszą małżąką moią, dzieci naszych, sukcessorów, przed Panem Bogiem nie przepominali. Przytym pomienioną cerkiew przy wszystkich wolnościach, które inne cerkwie, w dobrach moich dziedzicznych będące, maią, sacrosancte zachowuię. Y na to, dla lepszey wiary, ten fundusz ręką własną podpisawszy, pieczęcią moią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiątego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego. U tego funduszu pieczęć y podpis ręki i. o. xięcia imści temi wyrażony słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz w. w. x. Lit. Który to fundusz, za podaniem ku wpisaniu przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2771—2773.

85. Фундушовая запись князя Карла Радивила на Харскую церковь во имя Преображенія Господня.

Карлъ Станиславъ Радивилъ, великій канцлеръ вел. кн. Лит., зная, что Стефанъ Холявичъ, священникъ Харской церкви во имя Преображенія Господня, находящейся въ его имѣніи, въ селѣ Харсахъ, перешелъ въ унію, для лучшаго обезпеченія какъ его, такъ и его преемниковъ—уніатовъ, возстановляетъ древній, отъ времени утраченный фундушъ Харской церкви, даруя двѣ уволоки земли въ Новалищахъ и Ужарахъ, съ прибавкою къ нимъ Цищанъ и Плятевиско, равно какъ Липинскихъ огородовъ. Священники, пользуясь этими фундаціями, не платятъ ему съ нихъ никакихъ повинностей. А жители фундушевыхъ селъ — Харсовъ и Липинокъ за совершеніемъ церковныхъ требъ ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ Харской церкви, подъ страхомъ строгой отвѣтственности. Въ заключеніи Радивилъ проситъ Владимірскихъ и Брестскихъ епископовъ, чтобы они, при поставленіи преемниковъ настоящему священнику, всегда избирали благонадежныхъ уніатовъ и ни подъ какимъ видомъ не рукополагали православныхъ пресвитеровъ.

Roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi y przede mną

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Atanazy Charłampowicz, paroch cerkwi Charskiey, fundusz teyże cerkwi przez i. o. xięcia imci Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. uczyniony, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku, Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz wielki w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczyński, Ostrski, Niżynski etc. starosta. W imie przenayświętszey nierozdzielney Troycy Boga Oyca y Syna y Ducha świętego, amen. Oznaymuię tym listem funduszem moim wszem wobec y każdemu rozosobna, komu by o tym wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładaiąc pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, iż wielebny ociec Stefan Cholawicz, prezbiter cerkwi we wsi moiey dziedziczney Charsach będącey, pod tytułem Przemienienia Pańskiego założoney, za oświeceniem Ducha świętego, poznawszy błąd y upor schyzmatycki, do uniey świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił; dla większego zatym bespieczęstwa y subsystencyi pomienionego prezbitera y sukcessorów tego, po nim następuiących unitów, a naybardziey ażeby za czasem chwała Boża na tamtym mieyscu nie ustała, ponieważ dawnieysze fundusze cerkwi Charskiey za odmiennością czasów pogineły, teraznieyszym funduszem moim perpetuis temporibus do teyże cerkwi Charskiey przyłączam y daię włok dwie zdawna cerkiewnych, w Nawaliszach y Użarach z przydatkami, nazwanemi Piszczany y Plecienisko, przytym ogrody Lipinskie, ze wszystkiemi do tych włok łąkami, polami, zaroślami, ogrodami y przynależnościami, tak iako od dawnych lat antecessorowie teraznieyszego prezbitera Charskiego spokoynemi possessorami byli, uwalniaiąc też same włoki od czynszów, dziakieł, robocizny et omni titulo podatków, według inwentarza do maiętności moiey Sławatyckiey należących. Żeby zaś wiedzieli tameczni prezbiterowie o parafiey swoiey, a tym skuteczniey o zbawienie dusz parafianów swoich starali się, naznacza się za parafię do wyż mianowaney cerkwi Charskiey wieś Charse y Lipinki, z których wsi poddani aby na spowiedź wielkanocną y inne nabożęstwa do cerkwi Charskiey chodzili, pod srogiemi winami przykazuie się; to też sobie praecaveo y proszę ichm. xięży biskupów Włodzimirskich y Brzeskich, in unione sanctae romanae ecclesiae zostaiących, pod których iurysdykcyą ta cerkiew zostaie, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a choway Boże schyzmatyka prezbitera, nie przyimowali; sukcessorów zaś moich, possessorów Sławatycz, surowym sądem Bożym zaklinam, ażeby do pomienioney cerkwi Charskiey inszey religii ludzi, krom unitów dobrych, za prezbiterów nie podawali, teraznieyszego zaś prezbitera y następców iego obliguię, aby we mszach świętych y innych nabożęstwach swoich mnie samego z naymilszą małżąką moią, sukcessorów y dzieci naszych przed Panem Bogiem nie przepominali. Przy tym tak wiele razy mianowaną cerkiew przy wszystkich wolnościach, których insze cerkwie uniackie w dobrach moich dziedzicznych zażywaią, sacrosancte zachowuię, y na to dla lepszey wiary ten fundusz móy, ręką własną podpisawszy, pieczęcią moią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiątego dnia miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmset pierwszego. U tego funduszu pieczęć Radzi-

wiłowska y podpis ręki i. o. xięcia imści temi wyrażony słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz wielki w. x. Lit. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1701 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2809—2810.

86. Фундушовая запись князя Радивила, данная Черской церкви во имя св. архангела Михаила.

Князь Карлъ Станиславъ Радивилъ, великій канцлеръ вел. кн. Лит., имѣя въ виду, что Порфеній Харламповичъ, священникъ церкви во имя св. архангела Михаила, находящейся въ его имѣніи, въ селѣ Черскахъ, перешелъ въ унію, и для лучшаго обезпеченія какъ его, такъ и его преемниковъ,— возстановляетъ древній, отъ времени утраченный, фундушъ Черской церкви, а именно, даетъ ей двѣ волоки земли со всѣми ихъ доходными статьями. Священники, пользуясь этимъ фундушемъ, не платятъ ему съ нихъ никакой подати. А жители фундушевыхъ селъ—Черски, Кобѣлка и Лентовка, за церковными требами ни къ кому болѣе не должны обращаться, кромѣ священниковъ настоящей церкви, подъ страхомъ строгой отвѣтственности. Владимірскіе и Брестскіе уніатскіе епископы, при рукоположеніи преемниковъ настоящему Черскому священнику, строго должны наблюдать, чтобы они были надежные уніаты, и отнюдь не православные пресвитеры.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter Jan Franciszek Charłampowicz, fundusz iaśnie oświeconego xięcia imści Radziwiła, kanclerza wielkiego w. x. Lit., cerkwi Czerskiey służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz wielki w. x. Lit., Brasławski, Przemyski, Człuchowski, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycki, Ostrski, Niżynski etc. etc. starosta. W imie przenayświętszey y nierozdzielney Troycy Boga Oyca y Syna y Ducha świętego, amen. Oznaymuię tym listem, funduszem moim, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładaiąc pomnożenie chwały Bożey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd odbieraiąc ukontentowanie, że wielebny ociec Parfenty Charłampowicz, prezbiter cerkwi Czerskiey, pod tytułem świętego Michała Archanioła założoney, za oświeceniem Ducha świętego poznawszy błąd y upor schyzmatycki, dobrowolnie do uniey świętey z kościołem rzymskim katolickim przystąpił, dla większego zatym bespieczęstwa y subsystencyi tak teraznieyszego pomienionego prezbitera, iako y drugich po nim następuiących unitów, a naybardziey żeby za czasem chwała Boża na tamtym mieyscu nie ustała, ponieważ dawnieysze fundusze cerkwi Czyrskiey wszytkie za czasem poginęły, teraznieyszym funduszem moim perpetuis temporibus, do teyże cerkwi Czyrskiey przyłączam y daię włok dwie pola zdawna cerkiewnych, ze wszystkiemi do tych włok łąkami, polami, zaroślami, lasami, ogrodami y przynależytościami, tak iako od

dawnych lat antecessorowie teraźnieyszego prezbitera Czyrskiego spokoynemi onych possessorami byli, uwalniaiąc też same włoki od czynszów, dziakieł, robocizny et omni titulo podatków, według inwentarza do folwarku mego Czyrskiego należących. Żeby zaś tameczni prezbiterowie wiedzieli o parafianach swoich, a tym skuteczniey o zbawieniu dusz onych starali się, naznacza się na parafię do wyż mianowaney cerkwi Czyrskiey wieś Czyrski, Kobiałka, Leptowka, z których wsi poddani, aby na spowiedź wielkanocną y inne nabożęstwa do cerkwi Czyrskiey uczęszczali pilno pod winami przykazuie się; to też sobie praecaveo y proszę ichmść xięży episkopów Włodzimierskich y Brzeskich, in unione sancta romanae ecclesiae zostaiących praesentes et futuros, pod których iuryzdykcyą ta cerkiew zostaie, aby tam żadnego podeyrzanego unita, a uchoway Boże schyzmatyka prezbitera nie trzymali. Sukcessorów zaś moich, possessorów dobr Sławatycz, surowym sądem Bożym zaklinam, ażeby do pomienioney cerkwi Czyrskiey inszey religii ludzi, krom unitów dobrych, za prezbiterów nie podawali. Teraznieyszego zaś prezbitera y następców iego obliguię, ażeby we mszach świętych y innych nabożeństwach swoich mnie samego, z naymilszą małżąką moią, dzieci y sukcessorów naszych, przed Panem Bogiem nie przepominali. Przytym tak wiele razy mianowaną cerkiew Czyrską przy wszystkich wolnościach, których insze cerkwie w dobrach moich dziedzicznych zażywaią, sacrosancte zachowuię, a dla lepszey wiary ten fundusz przy podpisie własney ręki moiey pieczęcią stwierdzić rozkazałem. Dan w Białey, dwudziestego dziewiątego dnia miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego pierwszego. U tego funduszu przy pieczęci xiążęcey Radziwiłowskiey podpis ręki i. o. aktora temi słowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz w. w. x. Lit. Który to fundusz, za podaniem przez wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1702 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 677—680.

87. Фундушовая запись на Мокринскую церковь во имя сс. апостоловъ Петра и Павла.

Казиміръ Янъ Лоховскій, Новогродскій стольникъ, вмѣстѣ съ супругою своею Констанціею, записываютъ церкви сс. ап. Петра и Павла, находящейся въ Брестскомъ воеводствѣ, въ имѣніи Мокрое, слѣдующій фунд-шъ: полъ уволоки земли въ Здашковской уволокѣ, въ трехъ сѣвооборотахъ, со всѣми къ ней относящимися доходными статьями.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego czwartego, miesiąca Oktobra dwudziestego dnia.

Na urzędzie iego królewskiey mości grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, stanowszy personaliter wielebny oyciec Dominik Ziemulewicz, prezbiter Mokrzański fundusz cerkwi pomienioney Mokrzańskiey, od wielmożnych ichm. pp. Łochowskich, stolników Nowogrodzkich małżonków, dany y służący, per extractum z xiąg mieyskich magdeburskich Prużańskich autentice wyięty, w sposob prze-

nosu ad akta grodu Brzeskiego podał, cuius tenor sequitur talis. Wypis z xiąg miasta ikmci Prużaney, prawa magdeburskiego. Roku Pańskiego tysiąc siedemsetnego wtorego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia, stanowszy w ratuszu Prużańskim przede mną Pawłem Janem Hryszkiewiczem, lantwoytem miasta ikmci Prużany, tak też przede mną Józefem Wasilewskim, burmistrzem, y całym zupełnym urzędem ikmci, p. Kazimierz Jan na Łochowie Łochowski, stolnik Nowogrodzki, y ieymość pani Konstancya Wredowa Kazimierzowa Łochowska, stolnikowa Nowogrodzka, małżąkowie, ten wieczysty fundusz do xiąg mieyskich Prużańskich w te słowa podali: Ponieważ wszechmocna dyspozycia do zbawiennego procederu umysł móy miłosiernie swoią inspiratią nakłoniła y nieomylny do nabycia łaski incitament podała, oraz tedy pokornie iego świętemu przeyrzeniu dziękuiąc, z powinną y należytą ku stworzycielowi memu wiary, nadziei y miłości, na pomnożenie chwały iego świętey odzywam ochotą y chętnie oznaymuię ia Kazimierz Jan Łochowski, stolnik Nowogrodzki, ziemianin ikmci woiewodztwa Brzeskiego, za spólną radą y iednostaynym umysłem, zezwoleniem małżąki moiey p. Konstancyi Wredowny Kazimierzowey Łochowskiey, stolnikowey Nowogrodzkiey, tym wiecznym fundacyi naszey listem y dobrowolnym zapisem, iż my, maiąc w maiętności naszey wieczystey, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, nazwaney Mokrym, cerkiew Bożą ufundowaną pod tytułem śś. apostołów Piotra y Pawła, przy którey to cerkwi Bożey, aby wiecznemi czasy chwała Boża pomnażała, strasznych ofiar Pańskich odprawowała, nieustaiąca szerzyła, na którą to cerkiew według możności naszey nadaiemy, daruiemy y nieodzownemi czasy funduiemy to iest: gruntu pół włoki we włoce Zdankowskicy, ob miedzę z iedney strony poddanego naszego nazwanego Chiżki, a z drugiey strony Wasila, w czele y tyle, tak iak inni poddani nasze maią swoie zdawna ograniczenie, z rezami, płosami, ze wszystkiemi do tey półwłoki należącemi, we trzech poletkach leżącemi, a przy teyże cerkwi na plebanią kapłanowi w tyle cerkwi przysiedlenie y ogrodem iednym bokiem od drogi do wsi Kozłow; a z drugiey bokiem dworney o nasz grunt opieraiące się, a na dłuż w czele na tyle cerkwi, a w tyle tak przysiedlenie, iako y ogród opieraiące się o sadzawkę naszą dworną opieraiące, ograniczam, na wieczne czasy funduię. Do którey to fundacyi naszey, dobrowolney, wieczney, żaden z bliskich krewnych moich interessować się wiecznie nie powinni będą, czego my sami, colatorowie y potomkowie nasi postrzegać y bronić powinni będą, aby tey chwale Bożey, od nas ufundowaney, ni w czym uyma nie działa, swieszczennikom teraz y na potem będącym, w spokoynym dzierżeniu y zażywaniu przeszkody żadney nie było wiecznie waruiemy. Do którey to wieczney y dobrowolney fundacyi naszey, dla lepszey wiary y ztwierdzenia, przy zwykłey pieczęci naszey rękoma naszemi podpisuiemy. Pisan we dworze naszym Mokrzańskim, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego wtorego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia. Do którego wieczystego funduszu podpis ręki temi słowy: Kazimierz Jan na Łochowie Łochowski, stolnik Nowogrodzki, ręką własną, Konstancya Wredowna Łochowska, stolnikowa Nowogrodzka. Który to ten dobrowolny wieczysty fundusz słowo do słowa do xiąg mieyskich prawa magdeburskiego Prużańskiego przyiąwszy y zapisawszy stronie potrzebuiącey ten wieczysty fundusz pod pieczęcią mieyską y z podpisem rąk urzędowych stronie potrzebuiącey iest wydan. U tego extraktu przy pieczęci urzędowey mieyskicy Prużańskicy pod-

pisy rąk temi słowy: Paweł Jan Hryszkiewicz, lantwoyt Prużański ikmci, Józef Wasilewski, burmistrz m. ikmci Prużany, Wawrzyniec Wasilewski pisarz ikmci. Któryż to takowy fundusz, per extractum z xiąg magdeburyi Prużańskiey wyięty w sposob przenosu ad acta grodu Brzeskiego przez wyż wyrażoną osobę podany, iest przyięty y wpisany.

1703 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 147—148.

88. Право Русиловскому церковному братству на свободное вареніе пива и на другія преимущества, данное Брестскою каштеляншею Коптевою.

Екатерина Коптева, Брестская каштелянка, имѣя въ виду, что какъ члены Русиловскаго св. Николаевскаго братства не дѣлаютъ общихъ собраній, крайне необходимыхъ для взиманія съ нихъ сбора на свѣчи и другія церковныя потребности, равно для выбора старшихъ братчиковъ и сведенія общихъ счетовъ, по причинѣ большихъ издержекъ, сопровождающихъ эти собранія,— она, Коптева, желая нынѣ устранить это неудобство, т. е. чтобы собранныя деньги не израсходовались на пріемъ и угощеніе братчиковъ, а шли на удовлетвореніе церковныхъ нуждъ,—предоставляетъ братству право безпошлиннаго варенія пива для братскихъ нуждъ. два раза въ годъ—къ Пасхѣ и ко дню св. Николая Чудотворца, особеннаго покровителя города Ополя. Лица, не принадлежащія къ составу братства, не имѣютъ права участвовать въ этомъ пивовареніи.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Aprila dwudziestego czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter przewielebny w Bogu imci xiądz Bazyli Doroszeski, prezbiter Opolski, skrypt bratstwu Rusiłowskiemu na wolne warzenie piwa y inne kątenta od iaśnie w. imci pani Katarzyny Kopciowey, kasztelanowey Brzeskiey, dany, a przez iaśnie w. imci panią Załuską, kuchmistrzową wielką w. x. Lit., ztwierdzony, ad acta podał, który, wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Katarzyna z Zawierza Stetkiewiczowna Kopciowa, kasztelanowa Brzeska. Pisan w Opolu, roku tysiąc siedemset trzeciego, miesiąca Stycznia dnia czterynastego. Wszem wobec y każdemu zosobna, osobliwie zawiadowcom y arędarzom y wszystkim włościom moim donoszę do wiadomości, iż ia z funkcii moiey kolatorskiey chcąc y żądaiąc, aby iako w kościołach, tak w cerkwiach szerzyła się chwała Boża, do którey to według świadectwa ich pasterza, gdy bratstwo Rusiłowskie pod tytułem Mikołaia ś. Mireyskiego biskupa, cudotwórcy, osobliwego tego Opolskiego mieysca patrona, zostaiące, według sił swoich wszelką ochotą y kosztem w składankach na świece brackie y na ołtarzów postawniki y inne potrzeby cerkiewne iest przykładem świątobliwym, a nie mogą mieć schadzek, wielce potrzebnych, tak dla kątrybucii na świecy, iako elekcii starszych bratów y kalkulacii expensów, ażeby dla posiłku y przyięcia kapłanów z tychże kątrybucii na chwałę Bożą musieli u arędarzów niewolniczo w służbie Bożey spędować, dla czego to nieposłuszni bez kary y bratstwo bez rady y nauki duchowney zwyczaynie na schadzkach prywatnie, nie publicznie, z pospólstwem bywaiących, a składanki z uszczerbkiem nie tylko na świecy, ale y na służby Boże, iako akafisty y molebny zostawaią. Uznałam słuszno rzecz

temuż Rusiłowskiemu bratstwu pozwolić na też schadzki piwo warzyć bez wszelkich pretensii, iakoż władzą moią kolatorską pozwalam dwa razy na rok, po trzy miarki słodu, raz na Wielkanoc, drugi raz na ś. Mikołay, lub też inszego czasu, w tey liczbie y mierze, potrzebnego im, z tą iednak kądycią, aby parafianie inni, w tym bratstwie nie zostaiące, ani przysypowali do waru, ani się interesowali do tego prawa y wolności brackich; druga, aby należytości brackie w świecach, tak do noszenia, iako y do wielkiey postawnicy, nie mniey y małych na ołtarze postawników y w inszych obrządkach, tak zwyczaynych, iako y wiadomych ichże pasterzowi, (któremu w tym od nich ma bydź posłuszęstwo y co rok kalkulacya oddawana) wypełniali, ażeby miasto duchowney schadzki zgorszenia nie było, na schadzkach wszelka skromność, cichość y poszanowanie pasterzowi swemu y braci bratom y tylko o obrządkach cerkwi, o chwale Bożey nie o fraszkach rada. Dla waloru tego skryptu mego na zawsze, aby temu nikt przeciwny nie był, tak iako Opolskiemu bratstwu y Grabowskiemu, iako temuż Rusiłowskiemu, ręką własną moią stwierdzam. W Opolu, czternastego Januaryi, w roku tysiąc siedemset trzecim. U tego skryptu podpisy rąk przy wyciśnionych na laku czerwonym pieczęciach takowe: Katarzyna Kopciowa, kasztelanowa Brzeska, potwierdzam ten skrypt, do którego się ręką moią podpisuię. F. Załuska kuchmistrzowa wielkiego x. Lit. Który to takowy skrypt, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1703 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 653—654.

89. Фундушовая запись Карла Станислава Радивила, данная священнику Кленовницкой церкви.

Князь Карлъ Станиславъ Радивилъ, великій канцлеръ вел. кн. Лит., для преуспѣянія христіанъ въ благочестіи и для содѣйствія имъ въ этомъ чрезъ духовныхъ лицъ, основываетъ въ своемъ Бѣльскомъ графствѣ, въ селѣ Кленовницахъ, церковь. Отдавая ее подъ духовную юрисдикцію Леона Шлюбича Залѣскаго, Кіево-Галицкаго и всей Руси митрополита, Владимірскаго и Брестскаго епископа, и его преемниковъ—уніатовъ, онъ, для надлежащаго обезпеченія ея церковно-служителей, даруетъ ей двѣ уволоки пустопорожней земли въ томъ же селѣ Кленовницахъ, а именно: полторы уволоки священнику и полъ уволоки пѣвцу или дьячку. Заботясь о своей паствѣ и вспоминая въ своихъ молитвахъ и жертвоприношеніяхъ его, его жену и дѣтей, священники Кленовницкой церкви не платятъ ему за эти земли никакихъ повинностей. Кромѣ этого, Радивилъ приноситъ въ даръ новой церкви разныя церковныя напрестольныя вещи.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Maia dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter wielebny w Bogu imść xiądz Teodor Halicki, prezbiter cerkwi Klonownicy, fundusz i. o. xięcia imści Karola Stanisława Radziwiła, kanclerza w. w. x. Lit. teyże cerkwi prezbiterowi służący, ad acta podał, który, wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Karol Stanisław Radziwił, xiąże na Ołyce, Nieświeżu, Birżach, Dubinkach, Słucku y Kopylu, hrabia na Mirze, Szydłowcu y Krożach, kanclerz w. w. x. Lit., Bracławski, Przemyski, Człuchowski, Choynicki, Kamieniecki, Krzyczewski, Owłuczycki, Ostrski, Nie-

żynski etc. starosta. W imie Tróycy Przenayświętszey Oyca, Syna y Ducha świętego, Boga we trzech osobach iedynego, na wieczną rzecz y pamiątkę, oznaymuię tym listem funduszem moim, iż maiąc powierzonych od Pana Boga mego pod władzę moię tak wiele dusz chrześcianskich, poddanych moich, a staraiąc się usilnie o to, aby w nich większa chwała y znaiomość Stwórcy swego krzewiła się y do zbawienia swego prędszą pomoc od ludzi duchownych mieli, tą a nie inszą intencyą, wystawiłem cerkiew nową we wsi moiey dziedziczney nazwaney Klonownicy, do hrabstwa mego Bialskiego należącey, którą (zostawiwszy przy sobie y sukcessorach moich ius patronatus et collationis) poddaię pod rząd y iuryzdykcyą wielmożnego y nayprzewielebnieyszego w Bogu imści xiędza Leona Szlubicza Załęskiego, metropolitę Kijowskiego, Halickiego y wszystkiey Rusi, iako episkopa natenczas Włodzimirskiego y Brzeskiego y sukcessorów iego, episkopów Włodzimirskich y Brzeskich, in sancta unione y posłuszeństwie kościoła rzymskiego zostaiących; żeby zaś prezbiter, do tey cerkwi przeze mnie podany y drudzy po nim następuiący, mieli wyżywienie y subsystencyą swoią, teraznieyszym funduszem moim nadaię wiecznemi a nieodzownemi czasy do wyż pomienioney Klonownickiey cerkwi gruntu pustego, w teyże wsi Klonownicy będącego, włok dwie we trzech poletkach, o granicę z iedney strony Piotra Sudaka, a z drugiey o miedzę arędarskiey włoki leżących, z których to dwuch włok, pułtory włoki na prezbitera, a pułwłok na kantora alias dziaka naznacza się. Obligacya nie insza na prezbitera Klonownickiego teraznieyszego y innych po nim nastempuiących wkłada się, tylko aby w liturgiach y ofiarach świętych mnie samego, żony moiey, dzieci y sukcessorów moich przed Panem Bogiem nie przepominali, a przytym pilne y pasterskie staranie koło parafian, iako owieczek sobie powierzonych, mieli. Żeby zaś prezbiter teraznieyszy Klonownicki y successores iego wiedział parafię swoię, Klonownica sama, Cielesnica, Olszyn y Błonie, wsi moie, do cerkwi Klonownickiey za parafią naznaczaią się. Do teyże cerkwi na chwałę Bożą dałem puszkę srebrną, kielich, patynę, gwiazdeczkę y łyżeczkę także srebrną y inne apparaty cerkiewne. Tenże prezbiter Klonownicki y po nim nastempuiący, z dwuch włok, tym funduszem moim cerkwi Klonownickiey nadanych, żadnych robot pełnić, ani czynszu y iakich kolwiek podatków in perpetuum nie powinien dawać, ale za równo z drugiemi prezbiterami, w hrabstwie moim Bialskim zostaiącemi, immunitate ecclesiastica ma się zaszczycać, salvis nihilominus oneribus reipublicae et iuribus meis haereditariis. Który to fundusz dla lepszey wiary ręką własną podpisawszy pieczęcią moią stwierdzić rozkazałem. Dan w zamku Bialskim, dnia XXII miesiąca Grudnia, roku Pańskiego MDCCIII. U tego funduszu przy przyciśnioney wielkiey Radziwiłowskiey pieczęci podpis tegoż xięcia imci takowy: Karol Stanisław xiąże Radziwił, kanclerz wielki w. x. Lit.; a poniżey expressya imść xiędza wizytatora takowa: Ten fundusz cerkwi Kłonownickiey pod czas wizyty generalney dyecezyi Brzeskiey do xiąg wizytatorskich de verbo ad verbum, anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die vigesima prima Maii wpisałem y ingrossowałem. X. Antoni Grudzinski, coad. Malec. actor. visitatorialium generalis Brestensis notarius mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1709 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 703—704.

90. Привилегія епископа Луцкаго Александра Выговскаго на 4 четверти земли въ мѣстечкѣ Яновѣ, данная на церковь сс. Космы и Даміана.

Александръ графъ Выговскій, р.-к. епископъ Луцкій и Брестскій, имѣя въ виду, что церковь сс. мучениковъ Космы и Даміана, находящаяся въ мѣстечкѣ Яновѣ, имѣетъ крайне мало земли и доходовъ, то для лучшаго обезпеченія ея священнослужителей, записываетъ ей четыре *четверти* (уволоки) земли. Священники Космо-Даміанской церкви, пользуясь этими землями, не платятъ ему, Выговскому, за нихъ никакихъ податей. Этотъ фундушъ онъ соединяетъ съ древнимъ, даннымъ его предшественникомъ, епископомъ Янушемъ Андрушевичемъ, въ 1565 г.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Junii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Andrzey Galinski, prezbiter cerkwi Janowskiey, przywiley od i. w. imść xiędza Alexandra Wyhowskiego, biskupa Łuckiego y Brzesckiego, cerkwi Janowskiey na rzecz w nim niżey wyrażoną nadany, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Alexander z Wyhowa hrabia Wyhowski, z Bożey y stolice apostolskiey łaski, biskup Łucki y Brzeski, opat Sieciechowski, wszystkim w obec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało teraz y na potomne czasy, wiadomo czyniemy, iż my Alexander, biskup Łucki y Brzeski, uważaiąc szczupłość gruntów y dochodów cerkwi Bożey świętych Damiana y Koźmy, męczeników w mieście naszym biskupim Janowie będącey, chcąc na większą cześć y chwałę Boga wszechmogącego z tego, cokolwiek z łaski iego Pańskiey mamy, kościołom świętym udzielić, aby tym bardziey pilnuiący świętnic Bozkich kapłani pilniey y ochotniey Panu Bogu służyli y za nasze grzechy maiestat iego błagali, umyśliliśmy tey cerkwi Bożey y natenczas będącemu kapłanowi xiędzu Stefanowi Olifirowiczowi, plebanowi Janowskiemu ritus graeci uniti, y iego sukcessorom, przez nas y sukcessorów naszych prezentowanym y obranym, pewne grunta, w mieście naszym Janowie będące, puste, po części zarosłe y przez mieszczanów, pewnych dziedziców tych gruntów, pozostałe y legowane, to iest: ćwierci dwie Kudynowskie, o miedzę z iedney strony Stefana Demiszkowicza, z drugiey strony Krasnoucha Klima, mieszczan Janowskich, także drugie dwie ćwiercie Drobnikowskie nazwane, iedna o miedzę z iedney strony puł włoczka Zarembowskiego, z drugiey zaś Szymona Goreckiego; druga ćwierć o miedzę z iedney strony Wasila Acydy, z drugiey strony Kopustowskiey ćwierci, dać, darować, wiecznemi czasy zapisać y do fundacyi dawney ś. p. niegdy imść xiędza Janusza Andruszewicza, biskupa Łuckiego y Brzeskiego, praedecessora naszego roku tysiąc pięćset sześćdziesiąt y piątego, dnia dwudziestego piątego Czerwca w Janowie dany, przyłączyć. Jakoż tym naszym przywileiem wieczystym te cztery ćwierci daiemy, daruiemy, zapisuiemy y przyłączamy, wszelką moc używania tych ćwierci czterech teraznieyszemu swieszczennikowi y na potym będącym swieszczennikom zostawuiąc ze wszystkiemi do tych ćwierci należytościami,

sianożęciami y zaroślami, nic a nic nie zostawuiąc, ale tak iako były z dawna, teraz y na potym tey cerkwi kapłanom zupełnie oddaiąc. Oraz ponieważ te ćwierci daią się kościołowi Bożemu na fundacyą albo auctią fundacyi dawney, więc one od wszelkich podatków tak rzeczy pospolitey, iako dworskich y mieyskich czynszów, danin, diakła, hiberny, contrybucyi y ustaw wszelkich quocunque titulo nazywaiących się, uwalniamy y wiecznemi czasy za uwolnione mieć chcemy, obiecuiąc to y po naszych i. w. imść xciów sukcessorach, iż tego pola od cerkwi Bożey nie odbiorą, ani odebrać nikomu nie dopuszczą. Na co dla lepszey wiary y waloru ręką naszą ten przywiley podpisuiemy y pieczęcią większą stwierdzić rozkazaliśmy. Działo się w zamku Janowskim, dnia dwudziestego siódmego Września, roku Pańskiego tysiąc siedmset dziewiątego. U tego przywileiu przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki i. w-go imść xiędza biskupa w te słowa: Alexander biskup mp. A po drugiey stronie pieczęci inducta w te słowa: Inductum ad acta consistorii Janoviensis, Adalbertus Stanislaus Kotarski, s. aulae apostolicae plebanus et actorum curiae suae illmmae celsissimaeque, ac consistorii generalis Janovien. notarius. Który to takowy przywiley, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1717 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 167—168.

91. Изрекательная запись отъ общины села Луки на поле Островъ, на которомъ построена церковь.

Крестьянская община села Луки заявляетъ круговою порукою особымъ листомъ, что она, при обмѣнѣ своихъ земель, хотѣла взять къ себѣ и слѣдующее ей поле — Островъ, на которомъ стоитъ церковь; но по обсужденіи этого дѣла въ общемъ собраніи нашла, что поле это, собственно, не должно принадлежать общинѣ, такъ какъ на немъ уже давно построена церковь Божія; и потому единогласно рѣшаетъ, чтобъ его записать церкви, какъ ея собственность, на вѣчное время. Настоящее свое постановленіе крестьяне обезпечиваютъ залогомъ подъ дворъ Рудскій въ 100 копъ грошей Литовскихъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, miesiąca Maia piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrżanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny prezbiter cerkwi Łukiego Jan Grudzinski, ten dokument, na rzecz w nim niżey wyrażoną, sobie służący, ad acta podał, cuius tenor sequitur talis: My mużowie, cała gromada nasza wsi Łukiego czyniemy wiadomo tym listem naszym, dobrowolnym zapisem, danym na siebie, ręcząc ieden za drugiego, komu by o tym wiedzieć należało, iż gdy z wiadomości y pozwolenia dworu ikmci Ruckiego poszli w zamian włości Butelowska y Faratałowska do cerkwi świętey, a Kasowska y Hrycowska do skarbu ikmci są przyięte y nam podług ustawy kommissarskiey podane, chcieliśmy byli y pole Ostrow nazwane, na którym cerkiew święta stoi, sobie przywłaszczyć, ale gdy zważaiąc wszelkie okoliczności, że to do włok pomienionych nie należy, ale z dawnych czasów na tym iest cerkiew święta fundowana, uczyniwszy tedy mie-

dzy sobą radę, wraz wszyscy cała gromada nasza wsi Łukiego ustępuiemy y zrzekamy się wiecznemi czasy pomienionego Ostrowu, a do używania oycowi naszemu duchownemu, teraz y na potym będącemu, pozwalamy, tak iako przodkowie nasi za konsensem nayiaśnieyszego króla Polskiego cerkwi świętey nadali, y my oddalać nie możemy pod zarękowiny na dwor ikmci Rudzki kop stu; na co dla lepszey wiary rękami naszemi podpisuiemy, iako nieumieiętni pisma krzyżyki przy imionach naszych kładniem. Działo się w Łukim, dnia siedmnastego Apryla, tysiąc siedmset siedmnastego. U tego dokumentu przy położonych krzyżykach podpisy takowe: Onysko Ilko ławnik✝, Iwan Kardolik✝, Jermosz Kryczyk✝, Karp Minewicz✝, Petruk Małyszczyc✝. Po wyrażonych podpisach approbacya zamku ikmci Rudzkiego takowa: Ten list, dobrowolny zapis gromady Łukiewskiey był approbowany w zamku ikmści Rudzkim, tysiąc siedmset siedmnastego roku, dnia dwudziestego czwartego Maia. Co, dla lepszey wiary, podpisuie się: Thomasz Maliszewski. Który to takowy dokument, za podaniem ze wszystką w nim inserowaną rzeczą ad akta podany, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1743—1744 годы, стр. 2233—2236.

92. Фундушовая запись на церковь во имя Покрова Пресвятыя Богородицы и сс. апостоловъ Петра и Павла въ Тришинѣ.

Петръ Владиславъ Оземблowскій, войскій Брестскаго воеводства, вмѣстѣ съ супругою своею Есфирью Іоанною, записываютъ церкви во имя Покрова Пресвятой Богородицы и святыхъ апостоловъ Петра и Павла, находящейся въ ихъ имѣніи Тришинѣ, слѣдующій фундушъ: четыре уволоки земли,—двѣ въ селѣ Косичахъ, третья—Макаровская, а четвертая—Свѣщовская, со всѣми ихъ доходными статьями—огородами, сѣнокосами и проч. Пользуясь этими землями, священники Тришинской церкви, не платятъ за нихъ фундаторамъ никакихъ податей, а только должны совершать въ каждую недѣлю двѣ литургіи—одну въ среду за души своихъ фундаторовъ и ихъ родственниковъ, а другую въ субботу за души страждущихъ въ чистилищѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego trzeciego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Na roczkach decembrowych grodzkich woiewodztwa Brześcianskiego, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądzących się, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm, Michałem Starzykiem Buczyńskim, oboznym y sędzią, a Antonim Thadeuszem Laskowskim, regentem, in loco wielmożnego imci pana Marcina Matusewicza, podstolego y aktualnego pisarza, protunc zawiaduiącym pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brześcianskiego, stawaiąc iudicialiter patron imci pan Stanisław Laskowski, fundusz, od wielmożnego ip. Piotra Władysława y Estery Johanny Oziembłowskich, woyskich Brzeskich, na cerkiew w dobrach ichmść wieczystych, nazwanych Tryszyn, będącą, prezbiterowi tamecznemu y następcom onego na rzecz w nim niżey wyrażoną dany y służący, ad akta podał, a podaiąc prosił nas sądu, aby pomieniony fundusz, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, był do xiąg sądowych grodzkich wdztwa Brzeskiego przyięty y wpisany. Jakoż my, urząd, ony przyiąwszy w xięgi wpisać rozkazaliśmy, który wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: Piotr Władysław Oziembłowski, woyski woiewodztwa Brzeskiego, Ester

Joanna z Tułowskich Oziembłowska, woyska woiewodztwa Brzeskiego, wiadomo czyniemy tym naszym skriptem ninieyszym y na potym będącego wieku ludziom, iż chcąc mieć w opatrzności chwałę Bozką funduiemy cerkiew w maiętności naszeiy weczystey, nazwaney Tryszyn szlachecki, pod tytułem protekcyi Nayświętszey Panny y świętych apostołów Piotra y Pawła, a chcąc y postrzegaiąc tego, aby chwała Bozka zawsze odprawowana była, z szczerey ku Bogu żarliwości, iako pan y kollator upatrzywszy na to człowieka zgodnego, pana Mikołaia Łobaczewskiego, dobrze sobie zaleconego, konferuię onemu plebanią cerkwi moiey Tryszynskiey, do którey to cerkwi nadaię gruntu włok dwie we wsi Kosiczach iedna, nazywaiąca się włoka Szybunska, druga do tego poletku należąca, na zaścianku y ze wszystkiemi do tych włok przynależącemi gruntami, które idą ku wsi Bratyłowowi, także w drugim poletku włok dwie, nazywaiących się iedna Makarowska, a druga Swiszczowska, także ze wszystkiemi do tych włok przynależącemi gruntami, które ku Bratyłowowi idą, oraz z ogrodami y sianożęciami, iak się zdawna w sobie maią; w czym przestrzegamy, aby wielebny prezbiter w obligach urzędu swego był czuły, iako należy na kapłana, to iest, aby za nas fundatorów, oraz za rodziców y przodków naszych, we srzodę zawsze odprawowana była msza święta, w sobotę zaś druga msza święta za dusze, które żadnego ratunku nie maią, to iest w tydzień mszy świętych dwie, (excepto świąt uroczystych), za które w insze dni msza święta odprawowana być powinna. Na które nabożeństwo wino y świece ad vitae tempora fundatorów samych ze dworu dać powinne będą. Z tych zaś pomienionych gruntów żadnych nie powinien będzie wielebny ociec Mikołay Łobaczewski powinności, ani sukcessorowie iego do skarbu rzeczy pospolitey, ani do dworu mego płacić, oprócz chwale Bozkiey zadosyć czynić. Na co, dla lepszy wiary, naszemi rękami własnemi przy zwykłey pieczęci podpisuiemy się. Pisan w Tryszynie, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Augusta trzydziestego dnia. U tego funduszu podpisy rąk wielmożnych ichmść panów fundatorów, przy pieczęci pieczątką sygnetową na laku czerwonym wyciśnioną, tymi słowy: Z iedney strony pieczęci: Piotr Władysław Oziembłowski, woyski Brzeski, Estera Johanna Oziembłowska, woyska Brzeska. Któryż to takowy fundusz, przez patrona wyż wyrażonego iudicialiter ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw sądowych przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 117—120.

93. Фундушовая запись на Малоеленскую церковь во имя сс. апостоловъ Петра и Павла.

Антоній Потей, великій стражникъ вел. кн. Лит., Радомыйскій староста, для обезпеченія церковно-служителей, записываетъ Ѳомѣ Моймонтовичу, священнику церкви во имя сс. ап. Петра и Павла, находящейся въ его имѣніи Малой Ельнѣ, слѣдующій фундушъ: одну уволоку земли въ двухъ переменахъ въ селѣ Селеховичахъ, три придатка при этой волокѣ: первый придатокъ—Новина, другой подъ Колодлзиковъ и третій—Клинъ надъ р. Селяховицкою; и еще сѣнокосъ Проколовщину. Ему же предоставляетъ право свободнаго пользованія лѣсомъ, куреніемъ вина, и вареніемъ пива на домашнія нужды. Торговое съ ярмарокъ подъ церковью также слѣдуетъ священнику. Священникъ Моймонтовичъ, равно какъ и всѣ его преемники, пользуясь этими фундаціями, обязываются только каждую недѣлю совершать литургію за души страждущихъ въ чистилищѣ.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Februaryi dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podsto-

lim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imść xiądz Jan Małtowicz, prezbiter cerkwi Małoieleńskiey, fundusz seu nadanie, prezbiterowi teyże cerkwi służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Antoni Pociey, strażnik wielki w. x. Lit., Radomyiski starosta, pułkownik ikmci woysk w. x. Lit., czynię wiadomo wszem wobec y każdemu zosobna, teraz y w czas przyszły potrzebuiącym, tym moim wiecznego nadania prawem, danym wielebnemu oycu Tomaszowi Moymotowiczowi, plebanowi cerkwi pod tytułem ś. Piotra y Pawła, w dobrach moich dziedzicznych, Małey Jelney nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim sytuowanych y succedaneis iego na też beneficium danym na to, iż ia Pociey, strażnik Litewski, maiąc prae oculis nieustanną chwałę Pana Boga y chcąc, aby wymienioney cerkwi plebani należytą mieli subsystencyą, zdawna do przerzeczoney cerkwi grunta, attinencye y wszelkie niżey opisane adiacencye, ninieyszym prawem ztwierdzam y nadaię, to iest: włokę iedną, we dwa poletki, we wsi Sielechowiczach, przy teyże włoce przydatki we trzech mieyscach do teyże włoki, we dwuch poletkach będącey, należące: pierwszy przydatek, nazywaiący się Nowina, nad drożką leżący przy granicy Buczemlanskiey, a z drugiey strony od Nowin Sielechowieckich na szanków osiem, wzdłuż między ściankami y ługami y wszerż włok dwie; drugi przydatek nad Kołodziazykiem leżący przy drodze, idący na Zaberezinę z iedney, a z drugiey strony teyże wsi Sielechowicz na szanków cztery, wszerz na włokę a wzdłuż od rowu aż do ścianki poprzeczney, idącey między też Nowiny; trzeci przydatek za rzeczką Sielechowicką nad dróżką, idącą do Woyskiey, od granicy Zadworskiey y Sielechowickiey, nazywaiącey się Klin, na szanków dwa z sianożęcią aż do samey rzeczki; y z osobna sianożęć, nazwaną Prokopowszczyzna, od Leszczyny do rzeczki wzdłuż, a wszerz na sążni sześćdziesiąt między miedzami od spławów dwornych, a z drugiey strony teyże wsi Sielechowicz, nazywaiącey się Potereby. Przysiedlenie plebanii przy samey cerkwi pod dworem z gruntem tamże przy cerkwi na szanków dziesięć z ogrodem, między ulicą po obie idące strony z dworu do wsi z sianożęcią po obie strony rzeczki, z lasem olchowym, poczynaiącym od gościnca Rasińskiego, a kończącym się za rzeczą po drożkę idącą do Bukaczew, a wszerz od drogi idącey do Kruhela na groblę, a od grobli po ogrod młynarski, leżący w Berezniku pod wsią, na którym gruncie młyn y sadzawka na dwór excypowane y żadnym sposobem do plebanii nie należące, oprócz tylko wolnego mlewa, bez dania miarki na własną plebańską potrzebę; wypust dla bydła przy trzodzie dworney y wstęp wolny do lasu, tudzież wolne kurzenie gorzałki y piwa robienie na własną tylko plebańską pot rzebę,bez żadney w arędzie przeszkody. Targowe podczas iarmarków, pod cerkwią odprawuiących się, temuż plebanowi y iego następcom należeć powinno. Jako tedy włokę naypierwiey w tym nadaniu opisaną we wsi Sielechowiczach leżącą podle karczmy, która iako we dwóch poletkach, tak nie za iedną powinna bydź rozumianą, ale za dwie, to iest, iedną w samey wsi Sielechowiczach, drugą włokę za tąż wsią, y insze wyżey opisane grunta, przydatki, łąki, las y wszystko, co się opisało y czego zdawna plebani cerkwi wymienioney używali y w swoiey mieli posessyi, to teraznieyszemu plebanowi cerkwi Małoieleńskiey wiecznemi czasy ztwierdzam, przyłączam y nadaię bez żadney ode mnie y sukcessorów moich praepedycii y przeszkody. Obligacyą na plebanów tamecznych Małoieleńskich wieczną wkładam, aby co tydzień msza świe

ta iedna za dusze ratunku potrzebuiących odprawiła się; te zaś nadanie moie dla tym większey wagi y waloru ręką własną podpisuię. Datt w Rzeczycy, roku tysiąc siedemset osiemnastego, dnia dziesiątego Decembra. U tego funduszu alias nadania, przy przyciśnioney na laku czerwonym pieczęci, podpis ręki samego aktora temi słowy: Antoni Pociey, strażnik wielki w. x. Lit. Ad marginem zaś tego funduszu seu nadania expressya takowa: Roku tysiąc siedemset piędziesiąt dziewiątego, dnia szesnastego Czerwca v. st. do akt wizyty ieneralney wpisany iest ten fundusz. A. Koronczeski, off. gener. Brzes. Który to takowy fundusz alias nadanie, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1077—1084.

94. Фундушовая запись на Матіевскую церковь во имя святыхъ Іоанна Крестителя, Симеона Столпника и великомученицы Варвары.

Антоній Іосифъ Яновичъ Костюшко Сѣхновицкій, владѣлецъ имѣнія Попротна, находящагося въ Брестскомъ воеводствѣ, желая почтить память своего родственника и благодѣтеля Яна Костюшки Севетовича, Червоногродскаго войскаго, и для преуспѣянія людей въ благочестіи, записываетъ Матіевской церкви во имя св. Іоанна Крестителя, св. Симеона Столпника и св. великомученицы Варвары уволоку земли въ селѣ Матіевичахъ. Также даетъ ей еще одного крестьянина по имени Прокопа Рабчука. Кромѣ того, владѣлецъ Попротны обѣщаетъ давать на церковь ежегодно по два гарнца вина, или деньгами— по два талера битыхъ, также 12 фунтовъ воску на свѣчи, или деньгами— 12 злотыхъ.

Roku tysiąc siedymsetnego sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Maia dwunastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Antoni Hrehorowicz, prezbiter cerkwi Matiowskiey, fundusz na tęż cerkiew od imść pana Antoniego Józefa Janowicza Kościuszki Siechnowickiego w Bogu wielebnemu oycu Samuelowi Narukiewiczowi, prezbiterowi natenczas będącemu, dany et adpraesens sobie służący, ad acta podał, który wpisuiąc de verbo ad verbum tak się w sobie ma: W imie Oyca, Syna, Ducha świętego, nierozdzielney Tróycy świętey iedynego Boga niech się to stanie ku wieczney pamięci, amen. Ja Antoni Józef Janowicz Kościuszko Siechnowicki, zostawszy naturalnym sukcessorem dobr maiętności Poprotna, w woiewodztwie Brzeskim leżących, po zeszłym świętey pamięci imść panu Janie Kościuszku Siechnowickim, woyskim Czerwonogrodzkim, dobrodzieiu rodzicu moim, a chcąc in suo robore utrzymać fundusz zeszłego ś. pamięci dobrodzieia rodzica moiego, należący do cerkwi Matiowskiey, aby naywiększa chwała Boża w świątnicach Bogu w Tróycy świętey iedynemu poświęconych, przy nieustaiącym honorze Przenayświętszey Panny Marii matki Bożey, iako nayozdobnieyszym nabożęstwem serc prawowiernych cerkwie świętey, pod zwierzchnością y władzą summi pontificis romanae ecclesiae, cum fructu bonorum operum chrześcian zostaiących, ŷ day Boże, aeterno praemio na dusze onych krwią nay-

droższą Syna Bożego odkupione, assequendo szerzyła się y pomnażała; przeto ia, naturalny sukcessor, erigowaną de nova radice cerkiew ś. przez zeszłego ś. pamięci dobrodzieia rodzica moiego, pragnąc usilnie, aby honor Bozki y matki Przenayświętszey y świętych Bożych tym bardziey ludzkiemi był uwielbiony modłami, na gruncie moim własnym dziedzicznym wieczystym, do maiętności moiey Poprotney, wieczystey, mnie iure naturali sukcesywe spadłey, przykupionym, pod tytułem ś. Jana Chrzściciela, ś. Symeona Słupnika, ś. Barbary panny y męczenniczki; a że ta cerkiew nowo fundowana bez kapłana nie ma być ustawicznego y mieszkaiącego przy teyże cerkwi, aby przez bogoboyność iego tym większy ludzie pochop do nabożeństwa brali y bez sakramentów świętych nie zostawali, dla którego to prezbitera wiecznie daię, daruię y do teyże cerkwi wiecznemi czasy teraz będącemu prezbiterowi, wielebnemu oycowi Samuelowi Narukiewiczowi, iako na potym y iego nastempcom, przyłączam włokę gruntu, iako się wyżey namieniło przykupioną, z którey włoki morg ieden, na którym karczma stoi we wsi Matiowiczach, to iest, puł morga po prawey ręce karczmy, a puł morga po lewey ręce do aręndy y maiętności moiey Poprotney excypuie się, w nadgrodę czego ia Antoni Kościuszko, uważaiąc, aby Bogu naprzód y prezbiterowi krzywda się nie działała przez uszczerbek gruntu, przeto ia, ex zelo erga Deum, daię, daruię y wiecznemi czasy do teyże cerkwi przyłączam y wydzielam prezbiterowi, teraz będącemu wielebnemu oycowi Samuelowi Narukiewiczowi y na potym następcy iego gruntu do teyże włoki morg ieden, to test, na Zelcze puł morga, a puł morga przy drodze dworney od Matiowicz idącey, w ograniczeniu z miedzą Matyowską z iedney strony, z drugiey o miedzę i. pana Niepokoyczyckiego włokę opieraiące, włoki zaś tey cerkiewney ograniczenie, prawem wieczystym od świętey pamięci nieboszczyka i. pana Franciszka Fiedziuszka, stolnika Połockiego, nabytey: począwszy od miedzy Matyowskiey iednym bokiem, a drugim bokiem wszerz Chortyiowskiey miedzy, wpieraiącey do granicy gruntu tegoż nieboszczyka im. pana Franciszka Fiedziuszka, stolnika Połockiego, Horodyszcze nazwanego, z łąkami do teyże włoki należącemi. Do tegoż gruntu przydaie się wiecznemi czasy poddany ieden, Prokop Rabczuk, na ćwierci siedzący, ze wszelką iego powinnością, według dawnych zwyczaiów przed tym do dworu y maiętności Paprotney pełnioną, a teraz prezbiterowi nunc będącemu, wielebnemu Samuełowi Narukiewiczowi, a potym i go następcom wiecznie należącą, iako y włokę w ograniczeniu swoim pomienioną, od osoby wyż wyrażoney iure perpetuae haereditatis nabytą, krom morgu iednego, iako się wyżey opisało, na wieczne y nigdy nieodzowne czasy do cerkwi wyż pomienioney Matyowskiey łączę y wydzielam, oddalaiąc blizkich krewnych moich y dalekich y każdego po mnie zostaiącego w maiętności moiey, Paprotna nazwaney. A ieśliby blizki krewny y daleki, lub też dzierżący po mnie ten fundusz moy wieczysty chciał ruinować, na takowego każdego, iako y mnie samego niżey wyrażone zakładam zarękę, waruiąc prezbiterowi cerkwi pomienioney, iż do żadnego podatkowania, iakieyże kolwiek exakcyi lub przez seym uchwalonych podatków, albo przez laudum przez duchownych w kągregacyach uchwalonych należeć nie ma, tylko ia Antoni Kościuszko, a po mnie ktoby ieno dzierżącym był tey maiętności moiey Paprotney, zastępować wiecznemi czasy powinien będzie, na każdy rok wiecznemi czasy do cerkwi pomienioney na msze święte, na ofiarę pańską, po dwa garnce wina, albo pieniędzmi po dwa talary bite, iako też wosku funtów dwanaście na świece, albo pieniędzmi złotych dwanaście,

ia Antoni Kościuszko do cerkwi pomienioney ze dworu mego Paprotney oddawać mam, a po mnie dzierżący powinien będzie; przytym na lampy y łóy z arędy moiey leguię złotych dziesięć, aby ustawnie przy mszy gorzały na ołtarzu; a że dantur officia propter officia, przeto wielebny prezbiter nowo introdukowany do tey cerkwi, iako po tym następca iego, assiduo przy cerkwi zostaiący, każdego tygodnia, co rocznie po dwie msze święte za dusze zmarłe, osoiwie imć panow Jana y Barbary Kościuszkow, woyskich Czerwonogrodzkich, dobrodzieiow rodziców moich, y blizkich krewnych moich, odprawować obligowany, z których to mszy w każdey iednak ćwierci roku śpiewana msza święta iedna za dusze zmarłe, tak aby do roku cztery msze święte śpiewane bywały, krom czytanych, iako się wyżey opisało, w któryżkolwiek dzień, wyiąwszy uroczyste święta, podług upodobania y woli wielebnego prezbitera teraz y napotym będącego, waruię ia Antoni Kościuszko, iż, czego strzeż Boże, ieśliby cerkiew fundowana per hosticum, albo ogień przypadkowy była zniszczona, za żywota mego albo po zeyściu moim, tedy ia Antoni Kościuszko stante vita mea, a po mnie każdy dzierżący maiętność moią Poprotna, ieśliby per vetustatem etiam opadała, nowo wystawić obliguię się, a po mnie każdy dzierżący powinien będzie. Który to fundusz moy dobrowolny wieczysty, we wszystkich punktach, kondyciach w nim wyrażonych, zyścić y dotrzymać pod zaręką sześciu tysięcy złotych polskich zapisuie się, a po mnie każdy dzierżący pod tąż zaręką trzymać powinien będzie; o które to zaręki y o sprzeciwieństwo temu wieczystemu funduszowi wolno będzie pozwać y wielmożnemu nayprzewielebnieyszemu imść xiędzu episkopowi Włodzimierskiemu Brzeskiemu mnie samego do wszelkiego sądu y prawa grodzkiego, ziemskiego, trybunalnego wielkiego xięstwa Litewskiego, a po mnie każdego dzierżącego, gdzie nie zażywaiąc żadnych dylacyi, na pierwszym terminie, iako na roku zawitym, stanowszy, nie zażywaiąc obron prawnych, konceptem ludzkim wymyślonych, nie schodząc z sądu, wyż pomienione zaręki zapłacić mam, a po mnie w niedotrzymaniu każdy dzierżący powinien będzie, a po zapłaceniu zarąk by niepoiednokrotnie, przeciesz ten moy dobrowolny wieczysty fundusz przy zupełney mocy y waloru zostawać ma, waruiąc to iednak tymże funduszem moim tak sobie samemu, iako y sukcessorom moim, ieżeliby przez znaczne niedbalstwo przyszłych wielebnych prezbiterów Matiowskich ta cerkiew Matiowska w nabożęstwach y obligacyach wyrażonych w funduszu upadać miała y przez przyszłych prezbiterów nabożęstwo należyte w zaniedbaniu zostawało, tedy nie tylko sobie, ale y sukcessorom moim moc tymże funduszem zachowuię, za niedoyściem u starszych ich mościow należytey sprawiedliwości na przestempnych, za dowodem słuszności, też samą cerkiew Mątyowską na inszą chwałę Bożą, według upodobania mego y sukcessorów moich, przemienić lub na plebanią rzymską, lub zakonników fundować wolno będzie, byle by chwała Boża rzymska wiecznie trwała. Który to fundusz wiecznemi czasy obwarowawszy na chwałę Bożą y ręką moią podpisawszy, ichmościów panów przyiaciół za pieczętarzów uprosiłem. Pisan w Paprotny, roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, miesiąca Julii trzydziestego pierwszego dnia. U tego funduszu podpis ręki aktora y wielmożnych ichmościów panów pieczętarzów temi wyraża się słowy: Antoni Józef Kościuszko, w. Cz. mp.; ia też na większą chwałę Bozką, niżey na podpisie wyrażony, do teyże cerkwi więcey zapisuię gruntu ćwierci dwie we wsi Matyowiczach, iedna Jurborkowszczyzna, od miedzy imść pana Łukasza Trembeckiego,

podczaszego Brzesckiego, z drugiey strony od miedzy iegomość pana Antoniego Kościuszki, teyże cerkwi fundatora, druga Chadrukowska, z obu stron od miedzy imść pana Trembeckiego, podczaszego Brzesckiego, na dziaka. Do tego cokolwiek się za pomocą Bożą na ozdobę tey świątnicy y na większę chwałę Jego przeze mnie samego czynić będzie, obliguiąc teraz ninieyszego prezbitera, wielebnego oyca Samuela Narukiewicza y sukcessorów onego, aby przy fundatorskiey ofierze świętey za dusze świętey pamięci Władysława y Stanisława memento było y innych dusz zmarłych, którym żyiącym dłużny będąc nie wypłaciłem się, a iako ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego funduszu od iegomości pana Antoniego Kościuszka, woyskiego Czerwonogrodzkiego, wielebnemu oycu Narukiewiczowi y sukcessorom onego na tę cerkiew danego, podpisuię się: Samuel Ursyn Niemczewicz s. w. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od imść pana Antoniego Kościuszka, woyskiego Czerwonogrodzkiego, do tego funduszu na cerkiew Matyiowską podpisuię się Łukasz Trembicki, podczaszy Brzescki mp. Który to takowy fundusz ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1718 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 405—406.

95. Копія фундушовой записи на церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы въ Визнѣ.

Станиславъ Роговскій, Рѣчицкій подстолій, вмѣстѣ съ супругою своею Еленою Роговскою, построивъ церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, въ своемъ имѣніи Визнѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, записываютъ ей слѣд. фундушъ: два рѣза (рѣзъ—10 морговъ) пахатной и непахатной земли въ урочищѣ Жуковщизнѣ, въ другомъ мѣстѣ одинъ рѣзъ, а въ третьемъ мѣстѣ клинъ поля, съ показаніемъ границъ и подробнымъ ихъ описаніемъ. Священники Визнинской церкви, пользуясь этими землями, не платятъ за нихъ фундаторамъ никакой подати. Торговое съ ярмарокъ въ дни—Покрова, св. Николая Чудотворца—зимою и весною, рождества св. Іоанна Крестителя, и съ другихъ ярмарокъ, производящихся при церкви,—собирается въ пользу церковнослужителей. Имъ же предоставляется право свободнаго пользованія дворовымъ лѣсомъ на домашнія и церковныя нужды, право на рыбную ловлю въ рѣкѣ Льснѣ и право на пользованіе мельницею въ с. Блажкахъ безъ взиманія мѣрки, право на пивовареніе и винокуреніе для домашнихъ потребностей.

Roku tysiąc siedmset osiemdziesiąt pierwszego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, stanowszy osobiście imcip. Antoni Prytyka, sekretarz ikmci, kopią funduszu cerkwi w maiętności Wizna nazwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, przez zeszłego w Bogu w. imp. Stanisława Rogowskiego, podstolego Brzeskiego, w roku tysiąc siedmset ośmnastym, miesiąca Lipca drugiego dnia czynionego, tak przez samego fundatora, iako też y małżąkę onego podpisanego, z przyczyny zaginienia samego originału, do akt podał w te słowa pisaną: Stanisław Rogowski, podstoli Rzeczycki, Helena Rogowska, czynię wiadomo tym moim listem fundacyinym teraznieyszego y na potym będącego wieku ludziom, iżem de nova radice ufundował cerkiew, pod tytułem Pokrowy

Nayświętszey Panny Maryi, w maiętności naszey dziedziczney, Wizna nazwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, do którey pomienioney cerkwi nadaię y zapisuię wiecznie gruntu oromego y nieoromego ryzów dwa, według tuteyszego nazwiska, y pol dzierżących wrówno dworowi y ludziom w uroczyszczu nazwanym Żukowszczyzna, rąchuiąc wysiewu na tym polu szankow dwanaście miary Kamienieckiey, iako się w sobie opisuie: Nayprzod zaczyna się od granicy Hurynowskiey, a konczy się o granicę Rzeczycy królewskiey po samą drogę, ob miedzę z iedney strony imci pana woiewody Witepskiego imci pana Pocieia, alias od granicy onegoż, a z drugiey obszaru mego dwornego, w drugim poletku ryz pola na szankow ośm, y co się może wysiać według inwentarza, co się nie specyfikuie w tym funduszu, zaczynaiąc się od Harastu przeciwko poddanych kościoła Kiwaczyckiego należących, ob miedzę z iedney strony obszaru dwornego, a z drugiey ob miedzę Kazimierza Gacha, poddanego teyże maiętności Wizney, konczący się przez gościniec po gay Wizankę; w trzecim poletku od tegoż gaiu Wizanki zaczyniaiący się klin pola na szankow dwanaście, ob miedzę tegoż Gacha z iedney strony, a z drugiey bokiem lasu Wizanki, konczący się o granicę nazwaną Matwieiowszczyzna, przeciwko tegoż klina, tak, wszerz iako y wzdłuż zamieżek y sianożęć póki ieno może wytrzebiwszy y przy niewytrzebieniu kosić w lesie tymże Wizanki do pomianioney cerkwi ś. zapisuię y wiecznie nadaię, za tąż cerkwią ś. Jawdrimowczyzna nazwany morg na szankow dwa między gościncami, z iedney strony Prużanskiego, z drugiey do Błazkom idącego, początkiem od samey cerkwi, a kączy się po górkę ku wsi Błazkom w lesie Gnidowca, za Błazkami hrud pola na szankow trzy, z wolnym przerobieniem na pole, ku temuż hrudowi w tymże lesie, hrud pod wiereniem na szankow trzy, plebania przy cerkwi z ogrodem do niey należącym y odemnie nadanym bokiem od gościnca Prużanskiego ob miedzę, z drugiey strony ogrodu dwornego, końcem po gay, która miedza oddworskiego ogrodu początkiem od studni plebańskiey prosto zaczowszy do drożki idącey ze dworu ku plebanii aż do gaiu nadrzeczką Wizanką, końcem do grobli sadzawki dworskiey, który to ogrod od miedzy wyż opisaney zaczyna się od samey plebanii, a konczy się o gay. Gumno przy gumnie dworskim postawione z wygrodzeniem, iak się w sobie teraz ma, na zasiew ozimy żyta szankow dwanaście, iarzyny szankow dwanaście, parę nieukow o lat cztery y iałowicę teraznieyszemu wielebnemu oycu Dominikowi Gontarzewskiemu y sukcessorom onego dla wsparcia y pomnożenia chwały Bożey nadałem ze dworu mego, obliguiąc teraznieyszego wyż mianowanego parocha Wizniańskiego y ponim następuiących sukcessorów parochów, aby takie zboże iako y bydło wyż opisane wiecznie przy tey cerkwi ś. zostawało, to iest: nieuki po lat cztery, iałowica w tychże leciech, obliguiąc onych, aby za duszę zmarłych rodziców moich co tydzień mszą ś. w piątek odprawowali, grunt wyż opisany do cerkwi ś. ode mnie nadany y zapisany wiecznemi czasy z morgami, hrudami, zaroślami na tychże gruntach paszę, łakąmi, ogrodami, od wszelkich podatków dwornych iako y rzeczypospolitey uchwalonych woiewodz. Brzeskiego wolnym czynię. Targowe podczas iarmarków świętey Pokrowy, ś. Mikołaia w zimie y na wiosnę, na narodzenie ś. Jana Chrzciciela y na inne iarmarki przy tey cerkwi ś. odprawuiące się, te na dom kapłański należeć ma, do czego dwór interessować się nie powinien będzie. Wręb do lasu dwornego według upodobania sobie kapłan na opał, grodzbę, budowania się, w rzece Lsnie niewodem y statkami

różnemi ryb łowienie, we młynie na teyże rzece we wsi Błazkach mielenie bez miarki, piwa y gorzałki na swoię potrzebę robienie ma byó wolne. Co ia we wszystkim opisaniu tego funduszu nadawszy y zapisawszy wiecznie w zwyż pomienionych gruntach, łąkach, morgach y w naymnieyszym opisaniu tego funduszu na cerkiew ś. wiecznie zapisanego y danego mam dotrzymać y ni w czym przeszkody nie czynić y sukcessorowie moi po mnie dzierżąc dziedzictwem zastawnym lub arędownym prawem trzymaiące nie maią się y nie powinni będą do pomienionych gruntów plebanii we wszystkiemi do niey przynależytościami bez wszelkich kapłanów przeszkod interessować się, a kapłani maią teraznieyszy y na potym będące starać się, przykładem pobożności ludzi pobudzać do zbawienia dusznego y sami postrzegaiąc porządku cerkwi świętey; y na to wszystko ten fundusz moy przy pieczęci z podpisem ręki moiey własney daię. W Wizney, roku tysiąc siedmsetnego ośmnastego, dnia drugiego Iulii, ut novum. U tey kopii funduszu podpisy takowe: Stanisław Rogowski, podstoli powiatu Rzeczyckiego, Helena Rogowska p. R. Która to kopia funduszu, przez wyż wyrażoną osobę do akt podana, iest do xiąg grodzkich w. Brzeskiego przyięta y wpisana.

1719 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 83—84.

96. Запись на участокъ земли для Звадской церкви.

Янъ Казиміръ Александровичъ, Новогродскій каштелянъ и Остринскій староста, вслѣдствіе предъявленія фундуша Іеронимомъ Василевскимъ, священникомъ Звадской церкви, находящейся въ имѣніи Звадахъ въ Брестскомъ воеводствѣ, возвращаетъ ему, Василевскому, къ двумъ участкамъ одной уволоки земли, третій участокъ, согласно тому, какъ издавна онъ неотъемлемо принадлежалъ вышеупомянутой церкви и только временно былъ взятъ въ пользованіе предшественниками Александровича.

Roku tysiąc siedmset czterdziestego piątego, miesiąca Februaryi ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wciewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter wielebny oyciec Daniel Sankowski, prezbiter Zwadzki, pewny dokument od wiel. imść p. Jana Kazimierza Alexandrowicza, kasztelanica Nowogrodzkiego, starosty Ostrynskiego, na rzecz w nim niżey wyrażoną dany y służący, ad acta grodu woiewodztwa Brzesckiego podał, który wpisuiąc do xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Kazimierz Alexandrowicz, kasztelanic Nowogrodzki, starosta Ostrynski, za pokazaniem funduszu wielebnego oyca Jaromina (sic) Wasilewskiego, prezbitera cerkwi Zwadzkiey, w maiętności oney wieczystey w woiewodztwie Brzeskim leżącey, oddaney włoki gruntu wyrażoney w funduszu, a te od antecessorów zdawna dzierżących, tylko tey włoki dwa poletki używał, a trzeci poletek na dwor zarabiano; tedy ia, będący w possesyi nie dla żadnego respektu, ieno na chwałę Bozką, do teyże samey włoki trzeci poletek, iako zdawna należał, przywracam pomienionemu wielebnemu oycowi prezbiterowi bez żadnego płacenia dworowi wolne używanie do cerkwi Zwadzkiey,

za co ma iść obliga za szczęśliwe życie moie ku chwale Bozkiey; na co dla lepszey pewności ręką własną podpisuię. Pisan w Zwadach, dnia dziewiętnastego Apryla, tysiącznego siedmsetnego dziewietnastego roku. U tego dokumentu przy pieczęci na laku czerwonym będącey podpis ręki temi wyraża się słowy: Jan Kazimierz Alexandrowicz, starosta Ostrynski, dziedzic maiętności Zwadow. Któren to takowy dokument przez wyż wyrażonego w. oyca Daniela Sankowskiego, prezbitera Zwadzkiego ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego ze wszystką w nim inserowaną rzeczą przyięty y wpisany.

1719 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 159—160.

97. Фундушовая запись на Коденскую церковь во имя Св. Духа.

Янъ Фридрихъ Сапѣга, графъ Коденскій и Дорогостайскій, каштелянъ Трокскій, «для блага людей живыхъ и мертвыхъ», записываетъ Свято-Духовской замковой церкви въ городѣ Коднѣ большой, самый лучшій плацъ, находящійся въ томъ же городѣ, для образованія изъ него кладбища для погребенія уніатовъ, такъ какъ церковь эта была доселѣ домашнею церковью его предковъ, греческой вѣры, а прихожане и священники ея. не имѣли приличнаго, близкаго къ городу, кладбища, почему и принуждены были вывозить своихъ покойниковъ за рѣку Бугъ, на сельскія кладбища, или просить и покупать мѣста для погребенія у священника Михайловскаго кладбища, что было противно христіанской благопристойности. Устраняя нынѣ своимъ фундушемъ это неудобство (для уніатовъ), Янъ Сапѣга обязываетъ священниковъ Свято-Духовской Коденской церкви, чтобы они еженедѣльно совершали св. литургію за души требующихъ спасенія, кромѣ того, въ каждый воскресный и праздничный день пѣли соборне, послѣ обѣдни, предъ образомъ Божіей Матери, «Подъ твою милость», съ присовокупленіемъ соборной молитвы за живыхъ и умершихъ фундаторовъ.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi Kodenskiey, pod tytułem ś. Ducha, fundusz teyże cerkwi od iaśnie w-go imci p. Jana Fryderyka hrabi na Kodniu y Dorohostaiach Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, na rzecz w nim niżey wyrażoną dany, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Fryderyk hrabia na Kodniu y Dorohostaiach Sapieha, kasztelan Trocki, starosta Brzeski. W imie Boga w Tróycy Jedynego. Czyniemy wiadomo tym funduszem naszym komu o tym wiedzieć należy teraz y na potym żyiącym ludziom, iż znaiąc to dobrze, że nas Pan Bóg nad ubogiemi poddanemi nie tylko na to postanowił, ażebyśmy w doczesnym ich życiu o nich się starali, od wszelkiey agrawacii zasłaniali, y nad niemi po oycowsku panowali, ale też sami do czasu dobr od Pana Boga nam nadanych y ich szczęścia szafarzami będąc, żebyśmy y ku zmarłym tymże poddanym naszym wierności, życzliwości, prac, trudów y intrat z krwawego ich potu wdzięcznemi pokazali się y ich duszom w mękach czyscowych bez żadnego ratunku będącym dopomogli. Przeto pewny plac, lubo nam alias wielce potrzebny y w całym mieście Kodeńskim nayprzednieyszy, tak się w sobie

ma, to iest wzdłuż od cmentarza ś. Michała aż ku rzece, iak się kończą mieyskie ogrody, wszerz od ulicy podle szpitalu aż po plebanią teyże cerkwi, na cmentarz y pochowanie zmarłych ciał poddanych naszych do parafii cerkwi uniackiey zamkowey Kodeńskiey, założenia ś. Ducha, należących wiecznie naznaczamy. Ponieważ pomieniona cerkiew będąc w dziedzincu zamkowym, lubo z parafiią per modum iednak capellae domesticae antecessorów naszych, w tey religii greckiey quondam żyiących, dla parafianów y prezbiterów swoich pewnego dotąd nie miała mieysca do pogrzebów tak dalece, że ie musiano wywozić za Bug na mogiłki wieyskie, albo też prezbiterowi ś-to Michalskiemu wpraszać się y opłacać, co, że było przeciwko chrześciańskiey przystoyności, tedy za reprezentacią wielebnego oyca Hrehorego Widzowskiego, prezbitera cerkwi zamkowey, pomieniony plac na cmentarz parafianów iego obracamy y wiecznie aplikuiemy; vigore to którey donacii naszey co tydzień iedna msza wiecznemi czasy przez prezbitera zamkowego lub wikarego iego, który od antecessorów naszych zdawna iest fundowany, y sukcessorów onych, sub onere conscientiae et rigore prawa duchownego in casu negligentiae, ile przy szczupłych innych obligach w teyże cerkwi zamkowey odprawowana być ma w dzień wtorkowy albo w inny, ieżeliby iakie święto przeszkadzało, a to za dusze poddanych naszych ratunku potrzebuiących. Przytym w każdą niedzielę y święto przed obrazem Nayświętszey Panny pieśń «Pod twoią obronę» z całym pospólstwem, po skończonym nabożeństwie, przydawszy modlitwę, alias collectę, za fundatorów żywych y umarłych, maią śpiewać, co iako pomieniony prezbiter na się y sukcessorów swych wiecznie przyioł, tak y my tąż, a nie inną kądycyą rzeczony plac na cmentarz parafianów cerkwi zamkowey ś. Ducha, tudzież ludzi przychodnich alias vagabundos przemieszkiwaiących w Kodniu, poddaiąc ich pod straże quo ad curam animarum durante onych commoratione y do cerkwi ś. Ducha y przyłączaiąc, a casu quo w mieście Kodeńskim zmarłych, designuiemy y na tę szczegulnie intencią wiecznie nadaiemy, od wszelkiey zamkowey iurisdykcii quocunque titulo do tego placu zaciągaią się, excipuiemy y uwalniamy, y dla lepszey pamięci, iż iako o żywych, tak y o zmarłych poddanych naszych myślić nam ex conscientia po oycowsku należy, niniejszy nadaię fundusz przy pieczęci naszey ręką naszą własną podpisuiemy. Dat w zamku Kodeńskim, dnia iedynastego Grudnia, anno tysiąc siedemset dziewiętnastego. U tego funduszu podpis iaśnie w-go fundatora przy przyciśnioney tegoż pieczęci temi słowy: Jan Sapieha, kasztelan Trocki, starosta Brzeski. mp. Approbata zaś tego funduszu iaśnie w-go imci xiędza metropolity przy przyciśnioney onego na laku czerwonym pieczęci takowa: Fundusz ten we wszystkich punktach, clausulach y paragrafach authoritate nostra metropolitana et episcopali Brestensi akceptuiemy y roboruiemy. Dat w Włodzimierzu, dnia dwudziestego szóstego Junii, anno millesimo septingentesimo vigesimo. Leon Kiszka, metropolita całey Rusi, episkop Włodzimierski y Brzeski mp. Et ad marginem zaś expressya takowa: est in actis officii consistorialis Brestensis r. g. u. anno millesimo septingentesimo vigesimo, die prima Januarii, P. A. Fabricius officialis mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1720 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1061—1068.

98. Фундушовая запись на Остромечевскую церковь.

Конюшій Брестскаго воеводства, Михаилъ Станиславъ Сузинъ, вмѣстѣ съ супругою своею Анною построили церковь въ своемъ имѣніи Остромечевѣ, въ Брестскомъ воеводствѣ, и съ благословенія Леона Кишки, митрополита всея Руси, поставили въ ней священника греческаго исповѣданія. Для обезпеченія, какъ настоящаго ея священника, такъ и его преемниковъ, владѣльцы отдѣляютъ отъ своего имѣнія двѣ литовскихъ уволоки земли и четверть уволоки на причетника и другихъ церковныхъ слугъ. Кромѣ того, владѣльцы единовременно снабжаютъ новую церковь всѣмъ, что необходимо для нея по греческому обряду, чашами, колоколами, хоругвями и т. под. Получивъ еще отъ нихъ право варить пиво и гнать водку для домашнихъ нуждъ и брать торговое съ ярмарокъ, производимыхъ въ извѣстное время передъ церковью, священники Остромечевской церкви не платятъ имъ за наданныя земли никакихъ податей. Ихъ обязанность состоитъ только въ томъ, чтобы усердно исполнять церковныя службы, заботиться о народномъ благочестіи и, молясь за своихъ фундаторовъ, въ каждую недѣлю совершать за нихъ литургію.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego ośmego, miesiąca Julii siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym wdztwa Brzeskiego, stanowszy oczewisto wielebny prezbiter cerkwi Ostromeczewskiey Tomasz Pawłowicz, fundusz na rzecz w nim niżey wyrażoną, sobie y nastempcom swym służący, ad acta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: Ad maiorem Dei gloriam honoremque beatissimae virginis Mariae, ss. omnium et patronorum perpetuam venerationem. My Michał Stanisław Suzin, koniuszy wdztwa Brzeskiego y Anna z Sierakowskich Suzinowa, koniuszyna Brzeska, małżonkowie, czyniemy wiadomo teraznieyszego y na potym będącego wieku ludziom, komu by o tym wiedzieć należało, tym naszym wiekuistym zapisem, iż my naradziwszy się zobopolnie, ku wiekuistey chwały Bożey pomnożeniu, wystawiliśmy na naszym funduszu cerkiew w maiętności naszey dziedziczney, nazwaney Ostromeczowie, w wdztwie Brzeskim leżącey, w którey to cerkwi aby na wieczne czasy odprawuiąc się chwała Bozka nigdy nie ustawała, umyśliliśmy do tey cerkwi nowo fundowaney ustanowić y ufundować ustawicznego kapłana alias prezbitera ex ritu graeco, za konsensem y błogosławieństwem iw. imci xiędza Leona Kiszki, arcybiskupa całey metropolii Ruskiey, opata Supraslskiego; któremu to kapłanowi teraz od nas ufundowanemu y sukcessorom iego, aby należyta była in perpetuum sufficientia do życia y odzienia, ako też konserwowania chwały Bozkiey, naznaczyliśmy y naznaczamy z łaski Bozkiey y pracy rąk naszych nabytey fortuny naszey do tey cerkwi gruntu udzieliwszy od maiętności naszey dziedziczney, różnym sposobem zasianego, według przepomożenia naszego, włok dwie Litewskich z przydatkami wyrażonemi, po szanków dwadzieścia miary Brzeskiey w sobie maiących, zasiewu oprócz tego na ufundowanie chłopa poddanego, czyli też sługi cerkiewnego, alias dziaka, ad libitum plebana, cwierć włoki gruntu wiecznemi czasy nadaiemy, ze wszystkiemi przynależytościami, zaroślami, nawozami, łąkami, do tych włok należącemi, to iest: włoka iedna nazywaiąca się Wołoszynowska y Denisewiczowska z nawozem, łąką y ogrodem do nich należącemi; druga włoka na Piszczynach, także nazywaiąca się Wołoszynowska, przydaiąc do niey cwierć gruntu Parafianowskiey y ryzę gruntu Wawrzynowskiego z nawozem, łąką, do tey włoki należą-

cemi, który to grunt do wiecznego używania kapłanowi przy tey cerkwi będącemu y sukcessorom iego za prezentą od nas y sukcessorów naszych wydaną należeć powinien będzie. Przytym na dalszę ofiarę Bozką gotowych pieniędzy na wino z karczmy naszey własney, w teyże maiętności Ostromeczewie będącey, corocznie złotych dwadzieścia currentis monetae temuż kapłanowi pomienioney cerkwi dochodzić wiecznemi czasy powinno będzie, a strzeż Boże ruiny na karczmie, tedy ze dworu taż pensya ma dochodzić nieochybnie; item na tymże gruncie do wygody tegoż kapłana rezydencyą y plebanią ze wszystkim ufundowaną daiemy y do robienia tegoż gruntu wołów parę, przy tey plebaniey zostawuiemy. Tudzież co należy do cerkiewnego obrządku, to iest, apparatów dwa, ieden bławatny z kielichem srebrnym y patyną złocistemi, drugi żałobny z kielichem y patyną cynowemi, ołtarzów trzy snycerską robotą z antepediami szytemi z tuwalniami y wszystkiemi do mszy ś. przynależytościami. Dzwonów dwa, item małych dzwonków do ołtarza dwa, chorągwi dwie zostawuiemy, nim dalsza z możności naszey przy łasce Bozkiey doydzie opatrzność, waruiąc y to przy tey cerkwi kapłanowi będącemu, że do żadnych kontrybucyi, ani podymnego z pomienionych zwyż funduszowych włok plebanskich podatku rzeczypospolitey, a uchoway Boże gromadzkiego, do płacenia nie będzie należał, ani pociągany ma być. Co zaś do reperacyi samey tylko cerkwi w potomne wieki te dwór reperować tenetur, iako też w postarzałych apparatach, excepto kielichów, które się postarzeć nie mogą; to też dokłada się zwyż wyrażonemu kapłanowi, iż na swoię tylko potrzebę własną domową wolen będzie bez żadney dependencyi od arendy piwo warzyć y gorzałkę kurzyć, iednak żadnych szynków nie uzurpuiąc, ani sposobów, któreby były przeszkodą arędzic tameczney maiętności. Także z prazników, alias iarmarków, które mogą bydź przy tey cerkwi, należy honorarium według zwyczaiów wszędy, te do pomienionego prezbitera będą, non preiudicando iednak szynkom arędownym tameczney karczmy należytością. Mliwa we młynach, ieżeliby iakie były wolne, bez miarek pozwala się, także uręb drew w lasach, iakie się tam znaydować będą, wolny. Na którey to fundacyi naszey od nas ufundowany kapłan tenebitur y powinien będzie w każdą niedzielę nabożeństwo zwyczayne, do cerkwi należące, nigdy nie opuszczaiąc, dla parafii swoiey odprawować, chrzty, śluby, pogrzeby należycie czynić, iednak sine gravamine swoich parafianów, a naybardziey postrzegać pilno będzie powinien koło dusz parafianów swoich, aby bez spowiedzi nie umierali, nauczaiąc wszelkich nauk duchownych. A zaś na intencyą teraz fundatorów żywych Michała y Anny Suzinow, a po życiu za duszę mszę świętą w kożdę subotę, w każdy tydzień extraordynaryinie, wiecznemi czasy odprawować powinien będzie pomieniony kapłan, za grzechów odpuszczenie żyiącym, a po śmierci taż msza święta za dusze, iako nas fundatorów, tak też za ukrzywdzonych przez nas kiedykolwiek ludzi, którym nie mogliśmy przez niepamięć czyli defekt restytucyi uczynić y nie możemy; które to nabożeństwo aby należytym tribem duchownym w zwyż wyrażoney cerkwi, od nas nowo teraz ufundowaney, odprawowało się wiecznemi czasy, w czym tego kapłana, przy tey cerkwi będącego, obliguiemy y postanowiamy; wolen tedy y mocen będzie ten kapłan rządzić y dysponować pomienionemi gruntami bez żadney od nas y sukcessorów naszych przeszkody. Aby bardziey chwała Bozka w tey cerkwi nie ustawała, iako teraz do teyże cerkwi kapłana tak y sukcessorów iego przysięgłych mieć

chcemy. Wszystkie zaś orn amenta cerkiewne, pod osobliwym rege strem wyrażone, naszym własnym kosztem posprawowane, przy tym kapłanie zostawać maią, na co my dla pewn ieyszego tey fundacyi naszey warunku ręką własną naszą podpisawszy o podpis rąk iw. imść pp. pieczętarzów upra szamy. Pisan w Ostromeczowie, dnia dwud ziestego Lipca, roku tysiącznego siede msetnego dwudziestego. U tego funduszu podpisy rąk tak samych wielmożnych ichmościów panów fundatorów, iako też y imci pana pieczętarza his exprimuntur verbis: Michał Stanisław Suzin, koniuszy wdztwa Brzesckiego; Anna Suzinowa. Ustnie y oczewisto proszony od wielmożnych ichmść panów Suzinów, koniuszych Brzesckich, małżąków, testis ad expressa: Adam z Sierzputowa Sierzputowski, miecznik y sędzia grodzki Brzescki. A na mariginesie tegoż funduszu przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney approbacia ręką samego iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity całey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, w te słowa pisana: Fundusz, dany cerkwi Ostromeczowskiey, od wielmożnych ichmościów panów fundatorów intro w nim specifikowanych authoritate nostrâ metropolitanâ et episcopali ordinaria Brestensi akceptuiemy, y in toto approbuiemy. Datt w Włodzimierzu, dnia dziewiętnastego Julii, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego dwudziestego. Leon Kiszka, metropolita całey Rusi, episkop Włodzimierski y Brzescki, mp. Który to takowy fundusz, przez zwyż wyrażonego prezbitera oczewisto ad acta podany, iest do xiąg urzędowych grodzkich wdztwa Breskiego przyięty y wpisany.

1720 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 599—600.

99. Право на приходъ священнику Лещинской церкви.

Владиславъ Іосафатъ Сапѣга, Брестскій воевода, доноситъ митрополиту Кіевскому и всей Руси Леону Кишкѣ, что онъ, Сапѣга, вслѣдствіе неоднократныхъ просьбъ Лещинскихъ обывателей, передаетъ Якову Радкевичу право на приходъ Лещинской церкви, съ предоставленіемъ ему всѣхъ фундушей, которые издавна были наданы церкви,—такъ какъ прежній священникъ за дурное поведеніе удаленъ отъ прихода.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Apryla pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter imść pan Andrzey Doroszewski imieniem w Bogu wielebnego imść xiędza Łukasza Pirockiego, prezbitera cerkwi Leszczynskiey, prezentę na plebanią pomienioney cerkwi antecessorowi onego od i. w. imść pana Władysława Sapiehy, woiewody Brzesckiego, daną, ad acta podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Władysław Jozaphat hrabia na Wisznicach Sapieha, woiewoda Brześcianski w. x. Lit., iaśnie wielmożnemu imść xiędzu Leonowi Kiszce, z Bożey łaski metropolicie całey Rusi, Włodzimirskiemu, Brzesckiemu episkopowi, Supraskiemu y Kiiowo-pieczarskiemu archimandrycie. Po

zaleceniu usług moich, iuż to praktykowana maxima, że kędy chwała Boska y iey nieustaiąca gorliwość kwitnie, ibi regna crescunt et tranquilla exultant pace coloni, tam domy za applikacyą et zelo propagandi cultus divini w swoich ozdobach usque ad maturitatem perennant; przeto y ia za doniesieniem nie po iednokrotnym od gromad Leszczynskich, iako prezbiter tameczny ociec Jan Mitkiewicz scandalosissimo exemplo, bez chwały Bożey, sine cura animarum, bez należytey sakramentów administracyi rządził powierzone sobie beneficium cerkwi Leszczynskiey; obviando dalszemu zgorszeniu, doniosłem to iudicio ecclesiastico, gdzie zesłany imść xiądz officyał Brzeski, po tak wielu czynionych inkwizycyach z gromad, investygacyach z władzy sobie powierzoney, uznawszy z słusznych dowodów nie tylko incapacem beneficii, ale ut nocivum membrum, ile prostocie gorszącey się z pasterza, ense recidit, ne pars sincera trahatur. Post privationem tedy pomienionego oyca Jana Mitkiewicza a beneficio cerkwi Leszczynskiey, ia extendendo ius patronatus do mnie reguluiące się, prezentuię wmść panu Jakuba Radkiewicza, ex qualitatibus statum hunc concernentibus idoneum, którego abyś wmść pan pastorali benedictione raczył na cerkiew Leszczynską poświęcić upraszam; temuż przy parafii należące grunta włok dwie cum attinentiis sianożęci, ogrodów, według erekcyi antecessorów moich, konferowałem, non derogando quidquam iuribus antecedaneis y owszem one conservando. Datt w Wisznicach, dnia szesnastego miesiąca Maia, roku tysiąc siedmset dwudziestego. U tey prezenty przy przyciśnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Władysław Sapicha, woiewoda Brzescki mp. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięta y wpisana.

1720 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 801—802.

100. Консенсъ короля Августа II на фундушъ Ревятицкой церкви.

Король Августъ II особымъ листомъ разрѣшаетъ и даетъ право Сигизмунду Венедикту Хржановскому, чашнику и подстаростему Брестскаго воеводства, Ревятичскому старостѣ, и супругѣ его Екатеринѣ— записать фундушъ изъ двухъ уволокъ земли священнику, а четверть уволоки— діакону, въ имѣніи Ревятичахъ, въ Брестскомъ воеводствѣ. По силѣ этого королевскаго листа Ревятичскіе священники, пользуясь вышеупомянутыми землями, освобождаются отъ всякихъ поземельныхъ повинностей, военнаго постоя и проч.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, stante praesenti interregno, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Alexander Budziłowicz, paroch cerkwi Rewiatyckiey, consens ikmci imci p. Zygmuntowi Benedyktowi y Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskim, czesznikom y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, starostom ikmci Rewiatyckim, małżąkom dany, a cerkwi swey Rewiatyckiey na nadane włoki służący, ad acta podał.

który wypisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, consensem przywileiem naszym, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili y tym listem konsensem przywileiem naszym pozwolamy urodzonemu Zygmuntowi Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, czesznikowi y podstarościemu sądowemu woiewodztwa Brzeskiego, staroście naszemu Rewiatyckiemu, y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiey, małżąkom, z prawa swego dożywotniego zrzeć się, ustompić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dobr dyspozycyi naszey podległych, nazwanych Rewiatycze, a w woiewodztwie Brzeskim leżących, y onych quam meliori forma dyspozycyą y fundusz uczynić y iuryzdycznie roborować, mocą którego funduszu prawnego, a powagi ninieyszego przywileiu consensu naszego wolni y mocni będą urodzeni Chrzanowscy małżonkowie we wsi Rewiatyczach ku chwale Bożey cerkiew wybudować y nadać y te włoki dwie, iedną nazywaiącą się we wsi Rewiatyczach Terechowicz, na którey cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy nazwiskiem Nielubowicz, obie we trzech poletkach y z nadatkami, z lasami, łąkami, polem oromym y nieorymym y ze wszystkiemi do nich przynależytościami, trzeciey włoki nazwaney Kopicz cwierć na dyakona, także we trzech poletkach z naddatkami, iako wszelkie okoliczności szerzey w funduszu maią być wyrażone y opisane, który ninieyszym przywileiem naszym in toto et in parte stwierdzamy, iednak aby był iuryzdycznie roborowany, mieć chcemy, y prezbiter zwierzchnością duchowną bez wszelkich cenzur approbowany y do tey installowany plebanii, za prezentą urodzonych Chrzanowskich małżąków y post decessum tegoż kapłana, aby nastempuiący kapłani do tey cerkwi vigore osobliwego przez tychże urodzonych Chrzanowskich nadania y funduszu de proprio swoiemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y sukcessorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów tak ad praesens, iako in futurum będącego prezbitera od wszelkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wyimuiemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, symple kwarty et omni titulo podatkowania, które onera tameczni poddani zastempować sami, nie pociągaiąc prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co dla lepszey wagi ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca dnia wtorego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku. U tego consensu przywileiu ikmci przy przyciśnioney pieczęci w. x. Lit. podpis ikmci takowy: Augustus rex, a po drugiey stronie teyże pieczęci expressya z podpisem takowa: Consens urodzonym Chrzanowskim małżąkom na ustompienie włok dwuch na nowo fundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi ćwierć włoki na dyakona. Stanisław Michał Brodowski, ikmci pieczęci w. w. x. Lit. sekretarz; a na wierzchu konsensu przywileiu tego napis tenore tali: Cancellariatu celsissimi et illustrissimi principis Michaelis Servatii Korybuth in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dombrowica et Komorno supremi m. d. Lithvaniae cancellarii Pinscensis, Glinianensis, Wilkoviscensis, etc. capitanei; sigillatum est in actis. Który to takowy consens, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1724 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 139—140.

101. Фундушовая запись на Мыщицкую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы.

Маргарита изъ рода Федюшковъ Непокойчицкая и Янъ Непокойчицкій, Брестскій скарбниковичъ, заботясь о томъ, чтобы уніатская церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, находящаяся въ ихъ имѣніи Непокойчицахъ, иначе Мыщицахъ—въ Брестскомъ воеводствѣ, вслѣдствіе утраченнаго фундуша, по причинѣ неспокойныхъ временъ, не пришла въ упадокъ, записываютъ ей слѣдующій фундушъ: въ селидьбѣ полъ-уволоки земли, въ двухъ сѣвооборотахъ, также въ Курпичахъ полъ-уволоки, въ двухъ сѣвооборотахъ, и еще кусокъ земли на шесть шанковъ. Пользуясь этими фундаціями, священники Непокойчицкой церкви обязаны два раза въ недѣлю совершать литургію: одну въ среду—за души своихъ фундаторовъ, а другую въ субботу—за души безотрадно страждущихъ въ чистилищѣ. Кромѣ того, имъ предоставляется право имѣть пиво и водку на домашнія нужды и брать третью часть торговогосъ ярмарокъ, происходящихъ при церкви, на свѣчи, вино и просфоры. Тотъ, кто изъ преемниковъ Непокойчицкаго нарушитъ хоть одинъ пунктъ изъ настоящаго фундуша, подвергнется взносу въ 500 копъ грошей Литовскихъ.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Marca osiemnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdstwa Brzeskiego, comparens personaliter xiądz Tomasz Sidorowski, prezbiter cerkwi Myszczyckiey, fundusz od ichmościów pp. Niepokoyczyckich, cerkwi Myszczyckiey służący, ad acta podał, który, wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: Ja Małgorzata z Fiedziuszków Niepokoyczycka, skarbnikowa Brzeska, y ia Jan Niepokoyczycki, skarbnikowicz Brzeski, wiadomo czyniemy tym naszym wieczystym funduszowym pismem wszystkim w obec y każdemu teraznieyszego y napotym będącego wieku ludziom, iż chcąc mieć w opatrzności cerkiew Bożą, w unii świętey zostaiącą, fundowaną przez antecessorów naszych w maiętności naszey dziedziczney Niepokoyczycach, alias Myszczycach nazwaney, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, pod tytułem Protekcii Nayświętszey Panny Maryi, y przestrzegaiąc tego, aby chwała Boża zawsze odprawowana była, przeto z szczerey miłości ku Bogu wszechmogącemu, w Tróycy Świętey iedynemu y ażeby do ostatniey ruiny cerkiew święta przez zginiony dla niespokoynych czasów fundusz nie przyszła, niniejszym funduszem naszym wieczystym zapisem nadaiemy gruntu do tey cerkwi, to iest w siedlisku pół włoki na dwie zmiany, ob miedzę Trochymczuka z iedney, a z drugiey strony Pustowszczyzna, item pół włoki we wsi naszey, także na dwie zmiany, leżącey ob miedzę Semena Huraka, a z drugiey strony Pustowszczyzna, item w Kurpiczach szmat gruntu na szankow sześć, które to grunty pomienione ze wszytkiemi do nich przynależnościami, naddatkami, ogrodami, sianożęciami, zaroślami, lasami, zatokami wiecznie przyłączamy y funduiemy w moc y possesyą wielebnemu oycu Jakubowi Osińskiemu, a po nim y sukcessorom iego bez żadnego naruszenia podaiemy. Ma tedy y powinien będzie wielebny oyciec Osiński y sukcessorowie iego dwie mszy święte każdego tygodnia odprawować, oprócz święta y niedzieli, iedną we srzodę za dusze zmarłych fundatorów, a drugą w sobotę za dusze w czyscu będące, żadnego ratunku nie maiące. Wolen tedy iest y ma być wielebny oyciec prezbiter teraznieyszy y sukcessorowie iego mieć

piwo y wódkę na swoią potrzebę w domu, a nie na szynk; od targowego przy cerkwi ma być wielebnemu oycu część trzecia dawana na świece, wino y proskury, pozwalamy my sami, a po nas y possessorach naszych, aby ten fundusz nasz wieczysty zapis niwczym nienaruszenie zostawał, żądamy y obliguiemy; a ktoby miał ten nasz list wieczysty w nayminieyszym punkcie naruszyć, na takowego wkładamy winy do należytego sądu zapłacić kop Litewskich pięćset, z sądu nie ustępuiąc. A po zapłaceniu takowey winy ma zostawać ten zapis nasz wieczysty przy swoiey mocy nienaruszenie. Na co wydaiąc ten nasz dobrowolny wieczysty list funduszowy, dla większego waloru przy pieczęci naszey rękami własnemi podpisuiemy się. Działo się we dworze naszym w Myszczycach, dnia dwudziestego Septembra podług nowego kalędarza, roku Pańskiego tysiąc siedemset dwudziestego czwartego. U tego funduszu podpisy rąk tak samych aktorów, przy przyciśnioney pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney, iako też imci pana pieczętarza temi słowy: Małgorzata Niepokoyczycka, Jan Niepokoyczycki mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyżey wyrażonych do tego funduszu wieczystego, cerkwi Myszczyckiey służącego, podpisuię się: Wiktorzyn Bukraba mp. Który to takowy funduszowy zapis, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1726 г.

Изъ книги за 1726 годъ, стр. 1625—1644.

102. Судебное опредѣленіе по дѣлу между митрополитомъ Леономъ Кишкой и помѣщиками Яржинами и Брониковскими объ убіеніи священника Лыщицкаго.

Кіевскій и всей Руси митрополитъ Леонъ Кишка входитъ съ жалобою въ гродскій судъ по поводу убіенія Лыщицкаго священника Ѳомы Крымскаго, и позываетъ къ суду помѣщиковъ Яржиновъ и Брониковскихъ, которыхъ крестьяне совершили это убійство. Судъ дѣлаетъ распоряженіе о производствѣ слѣдствія по этому дѣлу. Изъ слѣдствія оказывается, что священникъ Крымскій проѣздомъ зашелъ въ сѣни корчмы, гдѣ двое крестьянъ не въ трезвомъ видѣ начали ссору съ священникомъ; ссора дошла до драки; крестьянинъ толкнулъ священника съ такою силою, что онъ упалъ и ударился головою о кадь. Вставъ на ноги, онъ опять получилъ сильный толчокъ отъ того же крестьянина, послѣ чего опять упалъ навзничь черезъ порогъ. Послѣ этого онъ поѣхалъ къ помѣщику Яржинѣ жаловаться на этихъ крестьянъ, но не получивъ удовлетворенія, заѣхалъ, по дорогѣ, къ священнику Войской церкви, гдѣ былъ приглашенъ къ столу, но онъ отказался отъ пищи говоря, что нанесенные ему побои причинятъ ему смерть, и тутъ же, оперщись на столъ, черезъ нѣсколько минутъ скончался. Не смотря на это, на судѣ явились противныя сему показанія, будто бы священникъ умеръ отъ пьянства, но показанія эти не имѣли никакихъ вѣрныхъ и положительныхъ данныхъ. Потому, на основаніи произведеннаго слѣдствія, доставленнаго въ судъ, судъ рѣшаетъ: арестовать движимое имущество уголовнаго преступника Евхима Ярошука, и передать оное женѣ священника, а самого его, какъ бѣжавшаго и неявившагося въ судъ, ловить и казнить смертью.

Roku tysiąc siedemset dwudziestego szóstego, miesiąca Septembra trzynastego dnia.

Na roczkach Septembrowych grodzkich Brzesckich, porządkiem prawa statutowego przypadłych y sądownie w Brześciu odprawowanych, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm, Adamem z Sierzputowa Sierzputowskim, miecznikiem y sędzią, et Pawłem Kościuszkiem Siechnowickim, pisarzem, urzędnikami sądowe-

mi grodzkiemi woiewodstwa Brzeskiego, gdy s porządku regestrowego ku sądzeniu przypadła sprawa iaśnie wielmożnego iegomości xiędza Leona Łukasza Kiszki, arcybiskupa metropolity Kiiowskiego y całey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego, Kijowo-Pieczarskiego y Supraskiego archimandryty, tudziesz imci paniey Anny z Budziłowiczów Krymskiey, prezbiterowey Łyszczyckiey z wielmożnemi ichmość panami Janem, czesznikiem Grabowieckim, oycem, y Rafałem synem, z Rudak Jarzynami y paniami małżąkami ichmościów, także z ichmość panami Konstantym Samuelem y Adamem Bronikowskiemi, iako z dziedzicami maiętności Łyszczyc, za przypozwem od żałuiących aktorów,po obżałowanych ichmościów wyniesionym, do poparcia dekretu grodzkiego Brzesckiego ex inlatis actoratibus w roku teraznieyszym na dacie pisanym, miesiąca Julii dwunastego dnia ferowanego y do przyiścia finalney in principali negotio rozprawy, iako iuż po expedyowanych dwóch inquizycyiach za żałobami w pomienionym dekrecie pro et contra wyniesionemi. A naprzód, za pierwszą żałobą iaśnie wielmożnego iegomość xiędza metropolity y imci pani Anny z Budziwiłowiczów Krymskiey, iako samey aktorki, mieniąc o to, iż obżałowani ichmość panowie Jarzynowie, tenutorowie maiętności Łyszcyc, nie uważaiąc nic na prawo pospolite y constytucye seymowe, surowie o violatorach, a tym bardziey o zabóycach opisane, kiedy nie dość maiąc, że od samego obięcia w possesyię swoię maiętności Łyszczyc, dobr w woiewodztwie Brzeskim leżących, z dziedzicznych obżałowanych ichmościow panow Bronikowskich, wyuzdali poddanych swoich Łyszczyckich na niewypowiedziane, tym bardziey niewypisane y niesłychane swywoli, rozboie, którzy nie poiednokrotnie, znać z rozkazu samychże obżałowanych ichmościów panów Jarzynów, czyli też obżałowanych ichmościów panów Bronikowskich, dziedziców swych, różne zdrożne affronta, dyfamacye, boie, nie uważaiąc na chwałę Bożą y na charakter kapłański, różnych lat, miesięcy y dni czynili, że to niepoiednokrotnie zeszły w Bogu imść xiądz prezbiter Łyszczycki Tomasz Krymski, tak samym obżałowanym ichmość panom Jarzynom małżąkom, iako też administratorom ichmościów w Łyszczycach będącym, za kożdym czasem uskarżał się, gdzie żadney naymnieyszey sprawiedliwości, iako od dyssydentów, doyść nie mogli, nie doszedł z poddanych Łyszczyckich. Tandem iż poddani obżałowanych ichmosciów in fundamento takowey swoiey sweywoli y excessów ominęłych, za które żadney naymnieyszey kary od panów swoich nie odnieśli, w roku przeszłym tysiąc siedmsetnym dwudziestym piątym, miesiąca Apryla dwudziestego wtorego dnia, gdy ten w Bogu zeszły, a przez poddanych obżałowanych ichmościów, to iest Samka Nowika y ziencia iego Jachima Jaroszuka crudeliter zabity, przyszedł do karczmy, tychże obżałowanych ichmościów Łyszczyckich z imci panem Antonim, sąsiadem swym, nie dla żadnego picia, tylko za interesem swoim, gdzie przyszedszy nie idąc ani do izby, ani też do sieni, przed karczmę kazali sobie piwa za swoie pieniądze własne dać y tamże przyszedł do pomienionych ichmościów chłop Jakow Poleszuk, gospodarz imci pana Stanisława Łyszczynskiego y tam drugi garniec piwa superius wyrażony, człowiek, nie daiąc nikomu naymnieyszey okazyi, dać kazał; a zaś chłopi, iuż będąc na wszelką swawolę y kryminał wyuzdani od obżałowanych ichmościów panów Jarzynów, mianowicie Samko Nowik y Jachim Jaroszuk, tegoż czasu będąc w karczmie, bregadyę piiąc, niewinnego zeszłego prezbitera Łyszczyckiego nie iako kapłana, ale iako hultaia słowami nieutściwemi, zelżywemi, honorowi y charakterowi kapłanskiemu

nieprzyzwoitemi, dyffamowali, mówiąc te formalia, że nasi panowie, ani popów, ani xięży żadnych nie potrzebuią, bo oni swego maią. W czym iegomość xiądz prezbiter Łyszczycki ze wszelką submissyią upraszał, ażeby onego zaniechaii; a pomienieni chłopi obadwa obcesem rzuciwszy się, zeszłego xiędza prezbitera Łyszczyckiego porwawszy, czyniąc na istotną illuzyą charakteru kapłańskiego, bezbożnie, a prawie niemiłosiernie o kadź uderzyli, że y z mieysca wstać nie mógł; y tam drugi raz porwawszy się, iak cisneli, to karkiem samym o próg uderzyli, że natychmiast kark z mieysca zruszyli. Widząc tedy Jakow Poleszuk takowe tyrańnstwo chciał ratować, którego ciż Łyszczynscy poddani niemiłosiernie zbili, ztłukli; potym gdy tenże xiądz Łyszczyckiey cerkwi, iuż będąc zbitym, tym bardziey zabitym, chcąc iakiey takiey sprawiedliwości na takowych mężobóyców doyść, zaraz na gorącym uczynku iechał do Kapustycz do obżałowanych ichm. panów Jarzynów, y ztamtąd, nie otrzymawszy skuteczney sprawiedliwości, ani też deklaracyi, nazad powracaiąc, ze dnia dwudziestego trzeciego Apryla anni praesentis na dzień dwudziesty czwarty, powracaiąc do Łyszczyc, zaiechał do prezbitera cerkwi Woyskiey y tam, będąc iuż dużo słaby, z takowego pobicia swoie życie skonczył. A obżałowani ichm. za nic takowe maiąc, nie tylko żadney czynić nie chcą z zabóyców sprawiedliwości, lecz ieszcze pochwałki na pozostałą wdowę, żonę w Bogu zeszłego, czynią y czynić nie przestaią. Zaczym tedy ante omnia do personalney compozycyi wszystkich obżałowanych, do statuicyi wyż wyrażonych poddanych, iako kryminalistów, do pokarania penami kryminalnemi, z prawa pospolitego ściągaiącemi się, oraz do przysądzenia główszczyzny sowitey, iako za kapłańską głowę, do nagrodzenia szkod y expens prawnych z okazyi obżałowanych ichm. poniesionych, y o to wszystko, co czasu prawa szerzey z controwersyi patronów y z obdukcyi ieneralskiey dowiedziono y obiawiono będzie, żałuiący iaśnie wielmożny aktor z obżałowanemi ichmść przed nasz urząd grodzki Brzescki intentowali akcyą. Do którey sprawy dnia szóstego miesiąca Septembra anni praesentis, na kopią z przypozwu y z dekretu remissyinego roczek Juliowych ex inlatis actoratibus od pozwanych ichm. wziętey, a na dniu dwunastym eiusdem anni et mensis, za przywołaniem przez ienerała stron do prawa od aktorów, patron za mocą prawną do tey sprawy daną, im. pan Teodor Mieleszko, personaliter do rozprawy prawney stawaiąc, do przypadłego terminu sądzenia tey sprawy, tak przypozwem przez ienerała Andrzeia Zawadzkiego na maiętności Łyszczycach, dobrach w w. x. Lit. leżących, położonym, iako też dekretem remissyinym grodzkim Brzeskim na roczkach Juliowych grodzkich Brzeskich, za złączonemi żałobami ferowanemi, słusznie y prawnie dowiodszy, gdy ad exponendum principale negotium accedere chciał, na ten czas od pozwanych ichm. stawaiący patron imci pan Kazimierz Lipski mienił wypis pryncypałów swoich, na karcie pięndziesiątey piątey do regestrów sądowych inserowany, którego przywołania upraszał, a przywołaniem czytał żałobę z tegoż dekretu remissyinego głównego, dwunastego Julii anni currentis, ferowanego, sequenti tenore: iż co obżałowany iaśnie wielmożny imść, urościwszy do żałuiących aktorów nullo habito praetextu, iakoweś uszczypliwą in solam vexam skomatyczną, poenam talionis pociągaiącą żałobę w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym piątym, miesiąca Apryla trzydziestego dnia do xiąg grodzkich Brzeskich inserować, nie wiedzieć quo praetextu subordynowawszy, niby żałuiące ichm. pp. Jarzynowie, cześnikowie Grabowieccy, małżąkowie, maiąc wtenczas swą maiętność Łyszczyce, w wo-

iewodztwie Brzeskim leżącą, per modum opieki do obięcia oney w posessyią, poddanych Łyszczynskich na kryminały y różne exorbitancye różnemi czasy, laty, miesiący y dni licencyować, czego nigdy in rerum natura deberi nie może, gdyż żałuiące delatores, iako tylko w opiekunskiey possesyi maiąc, one pacifice posydowali, a obżałowanemu ichm. krzywdy nie czynili y nie czynią, lecz tylko skomatyczną żałobę od obżałowanego imści ponosić muszą, nie dość na tym, dowodząc nieiakowychści na żałuiących aktorów kryminałów w pomieniony manifest swóy, extra meritum causae punkta inserowawszy, większą niby na zabicie w Bogu zeszłego imść xiędza Thomasza Krymskiego, prezbitera cerkwi Łyszczyckiey, poddanych Łyszczyckich, idque Samka Nowika y Jowchima Jaroszuka permittere mieli, co nigdy in rerum natura nie iest, bo żałuiące delatores w żadne litigia ze w Bogu zeszłym imść xiędzem prezbiterem Łyszczyckim y transaccie, a pogotowiu, penitus w żadne zayścia nie wchodzili y żadney pretensyi nie mieli, a w Bogu zeszły prezbiter pomieniony, iako testatur, iż w karczmie Łyszczyckiey tychże obwinionych poddanych sam innocenter bił y dyfamował y ieszcze u zawiadowcy tamecznego Łyszczyckiego na tychże chłopów o sprawiedliwość expostulował, iakoż y zawiadowca na udanie y rekwizycyą tegoż prezbitera, lubo z niewinnych chłopów, chętnie życzył uczynić; insuper tenże prezbiter nondum satiatus, że tychże lubo niewinnych sam bił, lecz we dworze przez ludzie swoie exequować onych usiłował y na to zawiadowca prezbiterowi pozwolił. Potym tegoż czasu poszedszy do domu po ludzie swoie, nie powruciwszy do dworu, z żydem Łyszczynskim do Kapustycz, do żałuiącego im. pana Rafała Jarzyny, stolnika Rawskiego, nie uskarżaiąc się cale na zdrowie swoie przybył, na racyą którego żałuiący imci pan stolnik Rawski względem pomienionych chłopów, do których uraszczał pretensyą, uczynić w to obligował się, y temuż prezbiterowi był rad, który cale będąc zdrowym z dobrym apetytem iad y pił y na nic się nie skarżył, aż nazaiutrz także zdrowym będąc odiechał; a iako fertur, że naybardziey rad był gorzałką się zalewać, tak y na ten czas iadąc przez wieś Kapustycze, gorzałką się zpił, a zatym zaiachawszy do wsi Woyskiey wielm. im. pana sędziego ziemskiego Brzeskiego, y tam u iegomości xiędza prezbitera gorzałkę bez pomiarkowania żadnego y folgi zdrowiu swemu zbytecznie pił y był ochoczym, na zdrowie absolute się nie uskarżał, obiad z apetytem dobrym iadł, y gdy się gorzałką tak zbytecznie y piwem, pomieszanemi trunkami, tak utraktował y zatrudnił, iż ruszyć się z za stoła nie mógł, y zparszy się w gorącey izbie na stół zasnoł, aż nie rychło sam się obalił.— Co widząc sam prezbiter tameczny y domówi onego, iż zbytecznie się spił, podeymować rzucili się, aż w tym punkcie od gorzałki ten świat pożegnać musiał. Ex praemissis tedy nie tylko gdyby żałuiący im. pan cześznik Grabowiecki y im. pan stolnik Rawski, który y nie będąc w pomienionym manifescie oskarżonym, mieli być winnemi, y takowey skomatyczney żałobie podlegać, lecz im. panowie Bronikowscy, iako actores, bynaymniey do płacenia win non tenentur, ze wszystkich specyfikowanych supra circumstancyi; iako z tego świata zeyść musiał nie z zadanych stałych sobie boiów, których in rerum natura nie było, lecz szczególnie z pomienionych trunków, gdy się narescie tak dalece spił, że kilkanaście razy budzony wstać y ruszyć się nie mógł, mówiąc te formalia: daycie mi pokóy, niech się wyspię, aż od takowego traktamentu z swoiey ochoty Panu Bogu ducha oddał. A obżałowany im. kryminały na delatorów imponuie, nie wiedzieć na ia-

kowym fundamęcie, formuiąc aktorstwa swoie do prawa idque do godu woiewodztwa Brzeskiego innocentissime, niemniey y o expens prawnych pociąga statuitionem omnimodam, niby kryminalistów usurpuie, do którey non tenentur; na którą illacyą czasu contrawersyi fusius deducetur. Za czym chcąc ante omnia poenam talionis na obżałowanym iaśnie wielmożnym imci wygrywać tysiąca kop groszy Litewskich expens prawnych y dalszych poen, de rigore praw w. x. Lit. volumine ściągaiących się, requirować, do skasowania zatym żałob, processów z całym procederem prawa, iako vexatorie intentowanym, perpetuum silentium nakazania, omnimodam securitatem od wszelkich podobnych impetycyi quocunque titulo hoc in negotio uroszczonych, obwarowania y uwolnienia się y oto wszystko, co czasu prawa fusius deducetur, żałuiące actores, salva melioratione tey żałoby, zapozywali. Po przeczytaniu którey to żałoby, superius namieniony patron wpisu aktorów swoich niższego, na karcie piędziesiątey piątey będącego, do wyższego na karcie dziewiętnastey opartey adverse inserowanego przyłączenia, a to in unum combinowania, e oraz respectu spoźnionego czasu tey sprawy niesądzenia, lecz oney wczas z wolnym wniesieniem ex his regestris odłożenia prosił y domawiał się. W czym y patron alterius partis, nie contradicuiąc y tak na łożenia aktoratów, iako też na wniesienie extra regestrów y odłożenie ad cras tey sprawy zezwalaiąc, ad interim otwarcia inquizycyi exposcebat. My tedy sąd y urząd wpisawszy aktoraty dwa, videlicet, pierwszy na karcie dziewiętnastey iaśnie wielmożnego imci xiędza Leona Łukasza Kiszki, arcybiskupa metropolity Kiiowskiego y całey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, Kiiowo-Pieczarskiego, Supralskiego archimandryty, tudziesz imci pani Anny z Budziłowiczów Krymskiey, prezbiterowey Łyszczyckiey, z wielmożnemi ichm. pany Janem czesznikiem Grabowieckim oycem, Rafałem synem z Rudek Jarzynami y paniami małżąkami ichmśćw, także z ichm. pany Konstantym, Samuelem y Adamem Bronikowskiemi, iako dziedzicami maiętności Łyszczyc, a drugi na karcie piędziesiątey piątey imci pana Jana czesznika Grabowieckiego oyca, Rafała stolnika Rawskiego syna z Rudek Jarzynów y ichm. paniey małżonek ichm., tudzież ichm. panów Konstantego chorążego ikmci Adama y Samuela Bronikowskich, iako dziedziców maiętności Łyszczyc, z iaśnie wielmożnym imść xiędzem Leonem Łukaszem Kiszką, arcybiskupem metropolitą całey Rusi, episkopem Włodzimierskim, Brzeskim, Pieczarskim y Supraslskim archimandrytą, z imci panią Anną z Budziłowiczów Thomaszową Krymską, prezbiterową Łyszczycką, z dokładem opiekunów y potomstwa oney, ingrossowany in unum złączywszy żałoby, zkonbinowawszy oraz względem zpoźnionego czasu ad cras odłożywszy, po ustompieniu stron czytaliśmy in occluso rotulo inquizycye, quarum tenor sequitur talis: Primo, akt inkwizycyi wsprawie iaśnie wielmożnego imci xiędza Leona Kiszki, metropolity całey Rusi, episkopa Włodzimierskiego y Brzeskiego, Kiiowo-Pieczarskiego archimandryty, z wielmożneni ichm. pany Janem czesznikiem Grabowieckim oycem, Rafałem synem z Rudek Jarzynami, paniami małżonkami ichmść, także z ichm. pany Konstantym, Samuełem y Adamem Bronikowskiemi, iako dziedzicami maiętności Łyszczyc przeze mnie niżey na podpisie wyrażonego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym dwudziestym szóstym, miesiąca Junii dwudziestego szóstego dnia expedyowana in loco delicti, w Łyszczycach. Testis primus imci pan Antoni Łyszczynski to zeznał, iż lubo sprawiedliwości requirował w Bogu zeszły wielebny xiądz Thomasz Krymski, prezbiter Łyszczynski, z poddanych, to

iest Samka Nowika y zięcia Jowchima Jaroszuka u dworu u imci panów Jarzynów w różnych krzywdach swoich, a osobliwie o szamotanie w cerkwi pod czas dawania krzyża do pocałowania w innych swoich contemptach od poddanych wyż pomienionych, gdzie ani od imci pana Jarzyny, ani od podstarościch sprawiedliwości nie otrzymywał; y to zeznał, iż ciż obżałowani poddani imci panów Jarzynów, ad praesens imci panów Bronikowskich, będąc na swywolę wyuzdani y niekarani, zastawszy w karczmie Łyszczyckiey zeszłego z tego świata prezbitera z gospodarzem imci pana Stanisława Łyszczyckiego, na imie Jakowem Poleszukiem, iako przy tey zwadzie wszystkiey będącym, gdzie naprzód obżałowani poddani imci panów Jarzynów, superius specyfikowani, u prezbitera iakowegoś długu upominać się poczeli, na co prezbiter odpowiedział: wyście mnie więcey winni, oddaycie mnie wprzód moie, a ia wam odtrącę wasze co wam winien, z którey okazyi przemówiwszy się precz się rozeszli, tylko prezbiter z pomienionym Jakowem Poleszukiem zostali się; adinterim obżałowani o mężobóystwo przyszedszy powtórnie do karczmy, poczeli się pytać, kto tu nas łaiał y do czarta odsyłał, y gdy prezbiter odezwał się na to, iest ten co mówił, Jawchim, tedy nazwany chłop uderzył laską y pchnoł go o piec, prezbiter porwawszy się wyciął go przez plece razów kilka dubcem, co konia poganiaią; rozgniewany chłop pomieniony Jawchim pchnał y szkodliwie o rąg kadzi prezbitera; gdy się bić między sobą zaczeli, obżałowani poddani przez próg ieden z nich pomieniony Jówchim na znak przez prog uderzył włącznie, aż czapka za prąg na podworze upadła.— Po którey swoiey takowey oppressyi y zbicia in crastinum do imci pana Jarzyny do Kapustycz na skargę iachał, gdzie, sprawiedliwości nie otrzymawszy, deklaracyą odebrał, iż iak tam będę w Łyszczycach uczynię sprawiedliwość, którey nie doczekawszy y domu nie doiechawszy w Woyskiey, do prezbitera tamecznego przyiechawszy, gdy go proszono na obiad, ieść nie mogąc, to powiedział, iż gdy dla zbicia, osobliwie uderzenia o prąg, iuż widzę życie skączę, y schyliwszy głowę na stoł skonał,— co y sam z Woyskiey prezbiter sub iuramento, tacto pectore, iako będący przy skonaniu zeznał y na plecach y na piersiach sinie znaki widział. Secundo, imci pan Bonifacy Łyszczynski, we wszystkim conformiter z wyższą relacyą zgodził się, iż że nie z żadnego defectu, ani iakiey inney racyi nieboszczyk świętey pamieci xiądz Thomasz Krymski prezbiter Łyszczynski, z tego świata zszedł . . . . (*) . . na rąg kadzi po tym na prąg nawznak uderzenia od pomienionych chłopów imci panów Jarzynów protunc, a teraznieyszych dziedziców imci panów Bronikowskich. Tertio, imci pan Mikołay Łyszczynski tož samo in simili retulit, že nie z žadnego defektu nieboszczyk świętey pamięci pomieniony prezbiter z tymże światem pożegnał, ieno z okazyi pobicia y pchnienia na rąg kadzi, potym na próg na wznak uderzenia od pomienionych chłopów imci panów Jarzynów protunc, a teraznieyszych dziedziców imci panów Bronikowskich. Quarto, imci pan Jan Olewski stawaiąc ad testimonium zeznał to, będąc u zeszłego z tego świata nieboszczyka prezbitera Łyszczyckiego nazaiutrz na śniadaniu, iak się przed nim skarzył, że go o rąg kadzi dwa razy uderzono, a trzeci raz przez próg szkodliwiey pchnięty, y to namienił, że iadę do imci pana Jarzyny o sprawiedliwość prosić, zkąd nie wiem ieżeli iuż powrócę, iżem od tego bicia słaby dużo. Quinto, imci pan Hieronim Łyszczycki, iako kolator cerkwi Łyszczyckiey to afirma-

(*) Здѣсь при обрѣзѣ книги цѣлая строка отрѣзана

bat, iż nie z inszey racyi fato cecidit, ieno z okazyi pchnięcia o róg kadzi y mocnego uderzenia o próg nawznak y to zeznał, iż za wielokrotną requizycyą sprawiedliwości nie odebrał. Sexto, wielebny prezbiter cerkwi Woyskiey, imieniem y przezwiskiem Chiryton Smolinski, w którego domu zeszły w Bogu xiądz Thomasz Krymski, prezbiter Łyszczycki, dokączył życia, powracaiąc od imci pana Jarzyny z maiętności Kapustycz, iż się przed nim immediate przed śmiercią skarzył, iż dłuższego życia sobie nie tuszę, z pobicia od tych chłopów, nay bardziey z uderzenia o próg, nawznak, iako zchyliwszy głowę na dół Bogu ducha oddał. U którego zmarłego na ciele znaki, to iest, na plecach y na piersiach widział, y na confirmatią tego swego zeznania, iako prawdziwe iest, w piersi się uderzył, mówiąc, gdyby mię przyszło y przysiądz, na tym tedy był gotów wypełnić iurament. Septimo. Stefan Jakimowicz, winnik arendarza Łyszczyckiego, u którego arędarza ten się bóy stał, przy bytności pomienionego winnika, który ze żydem arędarzem rozwadzał biiących się, zeznał, iż iako naprzód o róg kadzi uderzony, tak y na próg z impetem rzucony nawznak szkodliwie został, y z tego pobicia, z tego świata zszedł, a nie z inszey przyczyny. Pracowici gospodarze z okolicy Łyszczyc różnych panów imionami y przezwiskami stawaiące na świadectwo wyrażaią się, to iest: Wawryn Dralukowicz, Hryć Czapczuk, Roman Czapczuk, Jawchim Piżyk, Kondrat Tymoszuk, Misiey Bobesiuk, Roman Kaczan, Ułas Prystupa, Nazar Kowanski, Tymoszuk Auchim, Michał Nosaluk, Iwan Kowniec, Daniło Prychożko, exleverunt iuramentum na tym, iż iako prawdziwie z okazyi pobicia pchnienia o rog kadzi y rzucenia przez prog przez obwinionych chłopów stało się zabóystwo tego to kapłana, Łyszczyckiego prezbitera.

Inquizycya w sprawie wielmożnego imć pana Jana czesznika Grabowieckiego oyca y Rafała syna z Rudek Jarzynów y imci paniey małżąków ichm, iako opiekunów, także imci pana Konstantego Samuela Adama Terpiłowskich, iako dziedziców maiętności Łyszczyc, z iaśnie wielmożnym imci xiędzem Leonem Łukaszem Kiszką, arcybiskupem metropolitą całey Rusi, episkopem Włodzimierskim y Brzeskim, Kiiowo-Pieczarskim y Supraslskim archimandrytą, przeze mnie niżey na podpisie wyrażonego, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym szostym, miesiąca Junii dwudziestego szostego dnia, in loco delicti w Łyszczycach expediowane: Primo imci pan Jan Olenski stawaiący ad testymonium z obudwuch stron y z obuch żałob, non exquirendo progressa obwinionych chłopów, poddanych imci pana z Rudek Jarzyny, czesznika Grabowieckiego y samey ieymości, małżonków, tudziesz adpraesens imci panów Konstantego Samuela y Adama Bronikowskich, iako dziedziców maiętności Łyszczyc, lecz concorditer iako w pierwszym swoim zeznał testymoninm, iż z okazyi okazowanych poddanych zbity zostawszy, potym z tym się światem trzeciego dnia pożegnać musiał, y to zeznał, iż requirował sprawiedliwości imci pana Koryckiego, zawiadowcy, który chciał czynić sprawiedliwość, a zeszły w Bogu prezbiter onego od plag uwolnił, chcąc się z nim pokąplenować, y to zeznał, iż zaiachawszy do prezbitera we wsi nazwaney Woyska, tam będąc słaby, mieniąc, iż s pobicia mało co piwszy, tylko łyszkę iedną barszczu wziowszy . . . . (*) z tego świata zszedł, niedoiechawszy do domu trzeciego dnia, in reliquo pierwszey relacyi swoiey nihil contrarium retulit. Secundo, imci pan Mikołay Łyszczycki, także z obudwuch stron stawaiąc się ad testimonium toż

(*) Здѣсь при обрѣзѣ книги цѣлая строка перерѣзана, такъ что нельзя разобрать ничего.

samo z wyższą relacyią in omnibus punctis conformiter zeznał. Tertio, imci pan Woyciech Parowinski zeznał, iż się w karczmie z sobą zszedszy obwinieni o menżobóystwo poddani z zeszłym z tego świata prezbiterem Łyszczynskim, nazwanym Krymskim, naprzód poczeli sami okazią dawać, iż tu popa w karczmie nie masz, z czego się, gdy hałas stanął y za uderzeniem nieboszczyka laską chłopa nazwanego Jowchima, nieboszczyk pchnięty został o rog kadzi, a potym przez prog uderzony nawznak padł o ziemię, z rozkazu (sic) Samka Łyszczyckiego, a gdy sprawiedliwości requirował we dworze u pana Koryckiego, podstarościego, nieboszczyk nie chcąc dobrowolnie sprawiedliwości czekać, iechał do Kapustycz, do samego imci pana Jarzyny. Z kąd do domu iadąc do wsi Woyskiey wstompił do prezbitera cerkwi tameczney, gdzie siadszy za stołem ieść proszony uskarżał się iuż słaby będąc: „ieść ani pić nie mogę, będąc potłuczony y pobity od chłopów wyżey pomienionych y dalszego sobie życia nie tuszę", a schyliwszy głowę na stół y sparszy się insperacie s podziwieniem tamecznego gospodarza zkonał, czy z okazyi pobicia, czy z inney, tego nie wiem. Quarto, imci pan Piotr Bielski retulit, iż z pobicia z tego świata zszedł nieboszczyk prezbiter, że to od swoich słyszał koligatów, czyniących relacyą, z iakowych zaś początków to mężobóystwo stało y za czyim powodem, iako nie tameczny obywatel, nic nie wiem. Quinto, poddani z Ostromecza imionami przezwiskami, to iest, stawaiący na inkwizycią: Hryc Karakulka, Pawluk Kusznierz, Mikołaiuk Iwan. Sexto, poddani ze wsi Zwodow imci pana Zienowicza, stawaiący na inquizycyą, Andruś Kuzmiczek, Siemion Demianczuk, Sał Siomak, Taras Olexiuk. Septimo, poddani ze wsi wielmożnego imci pana Chrzanowskiego, podkomorzego woiewodztwa Brzeskiego, Estap Selwenik, Siemion Michaluk, iako odlegli y examinowani seorsive, z iakowych by przyczyn umarł, nic doskonale nie wiedzą, żadnego testymonium nie dali. U tych dwuch inquizycyi podpis ręki wielmożnego imci pana pisarza temi słowy: Paweł Kościesz, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego. Tertio, inquizycija za dekretem grodzkim Brzeskim w sprawie ichmść panów Jarzynów y Bronikowskich z iaśnie wielmożnym imci xiędzem metropolitą dnia dwudziestego trzeciego Augusta, w roku tysiąc siedmsetnym dwudziestym szóstym w Woyskiey in loco obitus nieboszczyka wielebnego prezbitera Łyszczyckiego expedyowana, imci pan Stanisław Maliszewski, dzierżawca Woyskiey, tacto pectore zeznał, iż od brata swego rodzonego te formalia słyszał: nasz Woyskwsi prezbiter ma napaść wielką od prezbitera Łyszczyckiego, który przyiechawszy piany do niego, dokucza y każe sobie gorzałki dawać, ale chociaż tuteyszy prezbiter różnie się iego zbywał y uciekał, nie mógł się zbyć, aż musiał mu kazać nosić gorzałkę z karczmy y iusz kwart dwie wypili. To uczyniwszy relacyą, gdy poszedł do prezbitera, zastał Łyszczyckiego prezbitera spiącego sparszy się na stoł, kiedy do niego gadano trącaiąc, mówił: daycie mi pokóy niech się przespię, potym przyszli go budzić, aliście go iuż zastali umarłego; przyiechał był z Łyszczyc do Kapustycz o mil trzy, a pół mile z Kapustycz tegoż dnia do Woyskiey. Działo się dnia dwudziestego czwartego Apryla, to iest, trzeciego dnia po pobiciu. Pan Jan Jakubowski, sługa imci pana Jakuba Tura, o pół mile mieszkaiący, tacto pectore toż samo zeznał, iż nieboszczyk prezbiter zdrów do Woyski przyiechawszy, ale piiany, ieszczé dopiwszy lepiey, zasnoł y umarł. Imci pan Leon Machwic, sędzia ziemski Brzeski, o czwierć mile mieszkaiący, zeznał, iż od prezbitera Woyskie-

go to formalia słyszał: iż oświadczam się, że mię niewinny kłopot zaszedł, prezbiter z Łyszczyc iadąc z Kapustycz y maiąc sobie deklarowaną sprawiedliwość od imci pana Jarzyny, stompił do mnie napiły, na krzyże uskarzaiąc się, nie wiele u mnie piwszy zasnął y umarł. Wasil Drawka, chłop sędziwy ze wsi Woyskiey, pod przysięgą toż samo zeznał, co im pan Maliszewski.— Iwan Szmóyło, z teyże wsi Woyskiey, toż samo zeznał pod przysięgą przydawszy, że widział nieboszczyka prezbitera iadącego na wozie siedzącego, y gdy pytał o drogę, tenże Iwan pokazał mu drogę do Kapustycz. Samka z Woyski pod przysięgą zeznał toż samo, przydawszy, że nieboszczyka widział iadącego do Kapustycz na wozie. Chwedor Kadiey, Hryć Konowalczuk, Anton Moysieiowski, z teyże wsi poddani, separatim pytani, pod przysięgą zeznali toż samo. Mikołayko Kowalczuk, Radko Kuniczyk, Lewko Mamayko, z teyże wsi, separatim pytani, pod przysięgą zeznali, że nic więcey nie wiedzą, tylko że piiany umarł nieboszczyk prezbiter teyże wsi, reszta chłopów, mużow dziesięć, toż samo zeznali. U tey inquizycyi w. im. pana sędziego podpis ręki temi słowy: Adam Sierzputowski, miecznik y sędzia grodzki woiewodztwa Brzeskiego mp. A po przeczytaniu takowych inquizycyi na terminie y dniu niniieyszym na dacie pisanym, to iest, trzynastym, miesiąca Septembra patron actoreae partis, superius namieniony, gdy do finalney rozprawy iść chciał; na ten czas od pozwanych ichmść, stawaiący patron wnosił to sądowi naszemu, iż ta sprawa iest kryminaliter oskarżona, a żadnych deduccyi kryminału niemasz y nigdy takowe obiecta in virtute być nie mogą; za czym pro indebita vexa paena talionis omnimo być wskazana musi na pozwanych; przed tą comparycyi wielebney prezbiterowey cerkwi Łyszczyckiey, iako aktorki tey sprawy wymyślney, napaśney, dla pokarania paenis talionis dopraszał się. Ad haec odezwawszy się patron alterius partis wniosł to, że comparycyia prezbiterowey Łyszczyckiey nie iest potrzebna, bo ta żadnego kryminału nie popełniła, a zaś pozwanych ichmść wszystkich, vigore zaszłych anterius dekretów, omnino potrzebna iest comparycia, której nakazania instabant, invitatione zaś prezbiterowey ichmść xiądz Litwinko, officiał Brzeski, comparens do sądu na mieyscu iaśnie wielmożnego iegomości xiędza metropolity, a za ichmść pp. Bronikowskich imci Rafał Jarzyna, stolnik Rawski, iudicialitzr comparere et evincere opisali się. In fundamenro tedy takowych ewikcyi my urząd comparencye ichmść panów Bronikowskich et converso prezbiterowey Łyszczyckiey nie uznawszy, proceder nakazuiemy in procedendo pro oczewistych ab utrinque przez patronów wnoszonych controwersyach, my urząd grodzki Brzeski wzięliśmy tę sprawę na namowę y po zaszłey in occluso rotulo namowie tak decyduiemy: aby ieymość pani Anna z Budziłowiczów Krymska, prezbiterowa Łyszczycka, przysięgła in futuro iuris samotrzeć, na tym, iako z tego pobicia przez pomienionych chłopów, a nie z inney racyi ani okazyi, nieboszczyk prezbiter mąż iey umarł, po którey przysiędze głowszczyznę sowitą z ruchomości kryminalisty, albo ruchomość debent sprzedać, nakazuiemy. Także imść pan Jarzyna Rafał, stolnik Rawski y dziedzic, który kolwiek ieden z ichmść panów Bronikowskich, eo cedant iuramento na tym, iako Jowchima nie wyprawiali uciekać, iako o nim nie wiedząc, którego ruchomości nie wzieli, ale in toto oddadzą, co za chłopa stawaiący Samko Nowik iurament ma wykonać samotrzeci, na tym, iako nie był radą y pomocą zabóystwa pomienionego prezbitera, które iuramenta ad futurum iuris, nazaiutrz po trzecim wołaniu odkładamy. Ad interim samego Jowchima, kryminalistę,

ponieważ to się pokazało z inkwizycyi, że nieboszczyka prezbitera Łyszczyckiego o kadź y drugi raz przez próg pchnął; zaczym onego ad praesens nie stawaiącego in paenas criminales, scilicet, na gardło, na łapanie przez samą stronę y przez urzędy, wzdaiem, oraz stronom głowszczyzny sowitey, wszelką ruchomość tegoż kryminalisty u possessorów dóbr Łyszczyc imci panów Jarzynów aresztuiemy. Która sprawa iako się agitowała, tak iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw sądowych przyięta y wpisana.

1727 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 279—280.

103. Фундушовая запись на церковь св. Николая въ Сѣхновичахъ.

Гродскій писарь Брестскаго воеводства Павелъ Костюшко Сѣхновицкій, вмѣстѣ съ супругою своею Цециліею, желая обновить и улучшить основанную въ древности ихъ предками церковь во имя св. Николая Чудотворца въ имѣніи Сѣхновичахъ, и для того, чтобы въ ней совершались св. таинства и по древнему обряду приносились Богу жертвы, назначаютъ къ ней священника Василія Бѣлевича и отдаютъ въ его распоряженіе церковный домъ со всѣми постройками, землями, лѣсами, сѣнокосами и проч. Священникъ Бѣлевичъ, равно какъ и его преемники, будучи свободны отъ всякихъ платежей за настоящія фундаціи, и кромѣ того, пользуясь правомъ свободнаго винокуренія и пивоваренія на домашнія нужды, должны усердно заботиться о духовномъ благѣ своихъ прихожанъ и въ субботу служить обѣдню за души фундаторовъ. Кромѣ того, владѣльцы Сѣхновичъ обѣщаютъ всегда доставлять въ церковь воскъ и вино на богослуженіе.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiątego pierwszego, miesiąca Februaryi szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami staroscinskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Teodor Żelazowski, prezbiter cerkwi Siechnowickiey, fundusz imci p. Pawła Kościuszki Siechnowickiego, pisarza grodzkiego Brzeskiego, y samey ieymości, małżonków, teyże cerkwi służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Ja Paweł Kościuszko Siechnowicki, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego, y ia Cecylia z Wrettow Kościuszkowa, pisarzowa grodzka woiewodztwa Brzeskiego, małżąkowie, czyniemy wiadomo y dobrowolnie sami na siebie zeznawamy tym naszym listem, dobrowolnym funduszowym zapisem, komu o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom wiedzieć będzie należało, iż my maiąc ab antiquo od antecessorów naszych cerkiew erygowaną, która vetustate temporum nadruynowana była, w maiętności naszey, nazwaney Siechnowicze, pod tytułem Mikołaia świętego fundowaną, którą my, wyż pomienieni kolatorowie, noviter reperowawszy, chcąc aby administratione sacramentorum nie wakowała y aby antiquo ritu ofiary Boskie z szczerey ku Bogu żarliwości odprawowane były. Ponieważ z pewnych a słusznych przyczyn, które się officio donosiły, odmienić prezbitera zdarzyło, przeto maiąc sobie dobrze zaleconego na to mieysce człowieka p. Bazylego Bielewicza, dawszy prezentę onemu do cerkwi pomienioney Siechnowickiey applikuiąc, za plebana installamus, to iest, plebanią z budynkami wszelkiemi, izbą, stodołą, sieni, z ogrodami na przeciwko cerkwi będącemi, z gruntami o miedzę dwornego gruntu idącymi ku lasowi do przysie-

dlenia przyłączonym nawoznym. Tak też półwłoki gruntu o miedzę poddanych naszych idącego, iako grunta teyże wsi poddanych naszych, idquc łąka nazwana Hrud po iedney stronie, iako przeszły prezbiter trzymał, z wolnym koszeniem corocznym y z wolnym rąbaniem na opał chrostu y łozy: na drugi poletek na uroczyszczu nazwanym Zeloza, z wolnym robieniem pola y na przeciwko tego gruntu z wolnym koszeniem łąki. Waruiąc y to singulariter pomienionemu p. Bazylemu Bielewiczowi, iż przy wszelkiey wolności on sam, successorowie iego ab omni onere subiekcyi dworowi zachowani bydź maią, pozwalaiąc dla swego własnego obeyścia. robienie piwa y gorzałki, sine diminutione iednak intraty karczemney należącey dworowi, w młynie swey własney krescencii zemleć wolno będzie, a nie z inszey, bez dania miarek. Którą to wyżey pomienioną wolność nie usurpuiąc sobie do potomstwa y sukcessorów iego żadney in futurum własności y poddaństwa, konserwować mamy y po nas sukcessorowie nasi tenebuntur, a pomieniony zaś p. Bazyli Bielewicz przy wszelkiey modestii zachować się, oraz y w pilnym staraniu około dusz sobie powierzonych parafianow, iako naypilniey w terminach wiary świętey informować tenebitur, iakoby rachunku za nich przed Bogiem nie oddawał: msze święte w sobotę tylko za dusze zmarłe fundatorów iako y żywych, perpetuis temporibus odprawować ma. Expensa zaś cerkiewne, iako to: na wosk, na świece y wina do odprawowania mszy świętych ze dworu na to obmyślone bydź maią, iako też y w pobiciu dachu opadłego, reperacia pomienioney cerkwi, ze dworu być ma. Y na to my dali ten nasz list dobrowolny funduszowy. Co mamy wszystko zyścić fide, honore et conscientia obowiązuiemy się. Pisan w Siechnowiczach, roku tysiąc siedemsetnego dwudziestego siódmego. miesiąca Grudnia osiemnastego dnia. U tego funduszu przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, podpis ręki aktorów temi słowy: Paweł Kościuszko, pisarz grodzki woiewodztwa Brzeskiego, Cecylia Kościuszkowa, pisarzowa grodzka woiewodztwa Brzeskiego. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, de verbo ad verbum iest do ksiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1728 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 157—158.

104 Фундушовая запись на Страдечскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы

Каштелянъ Троцкій Янъ Фридрихъ Лукашъ Антоній Сапѣга, объявляетъ для всеобщаго свѣдѣнія, что для большаго укрѣпленія связи между унитскою и римско-католическою церковью и очищенія собственныхъ грѣховъ онъ строитъ новую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, святаго Онуфрія и Іосафата въ своемъ селѣ Страдчѣ, и записываетъ ей двѣ уволоки земли—одну священнику, а другую дьякону.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego. miesiąca Maia dwudziestego wtorego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego. comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi Kodeńskiey

pod tytułem ś. Ducha, fundusz od iaśnie w. p. Sapiehi na Kodniu, Czarnobylu, Dorohostaiach, Kopyłach, Wierzchowicach, Kupinie y Sapieżynie hrabi, kasztelana Trockiego, starosty sądowego woiewodztwa Brześciańskiego, kawalera orderu ikmci białego orła, na rzecz w nim niżey wyrażoną dany cerkwi Stradecz, pod tytułem, Nayświętszey Panny Pokrowy nazwaney, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jan Fryderyk Łukasz Antoni Sapieha S. P. R. na Kodniu, Czarnobylu, Dorohostaiach, Kopyłach, Wierzchowicach, Kupinie y Sapieżynie, hrabia, kasztelan Trocki, starosta sądowy woiewodztwa Brzeskiego, kawaler orderu ikmci białego orła. Oznaymuię komu o tym wiedzieć należy, iż ia chcąc przykładem antecessorów moich ś. unii kościoła greckiego z katolickim rzymskim pomnażać incrementa, tudzież duszom ludzkim duchowny suppeditare pożytek y własne moie eluendo ciężkie grzechy, umyśliłem nową cerkiew we wsi moiey dziedziczney Stradczu, za wiadomością iaśnie w. nayprzewielebnieyszego w Bogu imci xiędza Leona Kiszki, metropolity całey Rusi, erigować y fundować, pod tytułem Nayświętszey Panny Pokrowy nazwaney y świętych Onufrego y Jozefata, iakoż niniejszym nadaniem moim na wieczne czasy funduię, dla wygody poddanych moich, za Bugiem będących, którzy dla ciężkich przepraw y rezolucii częstokroć do swey parafii cerkwi zamkowey doyść nie mogąc, mszy świętey w święta nie słuchali. A zatym invocato Dei nomine nadaię na tę cerkiew włokę pola nazwaną pół włok podle Hurty y Koszelewski podle Szeszka, drugą zaś przyłączam na dziaka, która była na wikarego do zamkowey cerkwi naznaczona. Ponieważ oyciec swieszczennik zamkowy żadnego przy cerkwi murowaney nie trzyma wikarego podług fundacii, tedy za konsensem iaśnie w. imci xiędza metropolity, ile że za Bugiem większa część parafii zostaie, tegoż wikarego prezbitera do Stradeckiey cerkwi przenoszę, tak iednak, ażeby miał wszelką dependencyą od oyca prezbitera zamkowego y od niego był umówiony względem obvencii pro cura animarum. Warunię zaś to providendo perpetuitati, ażeby ten wikary był actu prezbiter mnie y sukcessorom moim od oyca zamkowego recommendowany, y od dziedzica prezentowany, tak iako wikaryuszowie przy kościele murowanym Kodeńskim y instituowany ab officio unito graeco, nec amovibilis przez oyca zamkowego, chyba per iudicium officii y to wynalazłszy drugiego na iego mieysce, któryby był presentatus od dziedzica. Ten zaś wikary wszelkie munera parochialia we wsiach moich Zabużnych Stradczu, Duryczach y Miedney, curam animarum, podług obrzędów ś. unii, śluby dawać, chrzty, pogrzeby odprawiać i inne parochiialne powinności pełnić, co niedziela y w święto mszą ś. śpiewać, iako też iutrznię y nieszpory na intencyą pomnożenia ś. unii et pro successibus fundatorom żywych ma. Przy tym obliguię tegoż prezbitera wikarego, ażeby w tydzień mszą iedną rekwialną odprawiał za dusze poddanych moich z tego świata zeszłych, których iako za życia wszelkiey wierności y posłuszeństwa doznawałem, tak pamięć y wdzięczność pokazać ku zmarłym po chrześciańsku należy. Kollacyą wikarego prezbitera pomienionego, od oyca swieszczennika zamkowego rekommendowanego, mnie y sukcessorom moim, dziedzicom na Kodniu, wiecznemi czasy zachowuię. Który to fundusz dla wiary y wagi ręką własną przy pieczęci podpisuię. Dat w Kodniu dnia dwudziestego szóstego Junii, tysiąc siedmset dwudziestego ósmego. U tego funduszu podpis iaśnie w. fundatora przy wyciśnioney pieczęci na laku czerwo-

nym onegoż takowy: Jan Sapieha, kasztelan Trocki, starosta sądowy Brzeski. Approbata tegoż funduszu iaśnie w. imci xiędza metropolity, przy wyciśnioney na laku czerwonym onegoż pieczęci, temi exprimitur słowy: fundusz ten gratiosissime conferowany od iaśnie w. imci p. Jana Fryderyka Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, we wszystkich punktach y ligamentach acceptuię, roboruię y konfirmuię. Dat w Brześciu, die prima Septembris, millesimo septingentesimo vigesimo octavo. Leon, metropolita całey Rusii mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1728 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 161—162.

105. Письмо каштеляна Троцкаго Сапѣги къ Кіевскому митрополиту.

Троцкій каштелянъ, Брестскій староста Сапѣга, по тому поводу, что митрополитъ Кіевскій и всей Руси указываетъ ему на нѣкоторые недостатки, заявленные ему священникомъ новопостроенной церкви въ Страдчѣ,— въ письмѣ къ митрополиту объясняетъ, что онъ, Сапѣга, не отнимая ни старыхъ, ни новыхъ фундушей отъ Коденскаго замковаго священника, перенесъ его приходъ въ новую церковь—въ Страдчу, за рѣкою Бугомъ, такъ какъ эта церковь болѣе доступна для окрестныхъ селеній, отдаленныхъ прежде отъ замковой церкви въ г. Коднѣ трудною переправою черезъ рѣку.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Maia dwudziestego wtórego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstaroścím sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Piotr Sosnowski, paroch cerkwi zamkowey Kodeńskiey pod tytułem ś. Ducha, list od iaśnie w. imci p. Sapiehi, kasztelana Trockiego, starosty Brzeskiego, do iaśnie w. imci xiędza metropolity Kijowskiego y całey Rusi, w sprawie niżey wyrażoney pisany, ad acta podał, który wpisując w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Jaśnie w. mości xięże metropolito Kijowski y całey Rusi, mnie wielce miły panie y bracie! Ponieważ w. p. niektóre difficultates względem prezbitera w cerkwi noviter erigowaney we wsi moiey Stradczu w liście namieniłeś, tedy evitando omnes novitates starego y dawno już fundowanego wikarego, już nie dopiero wakuiącego praevia authoritate et bene placito w. imci p., ile że bez żadney krzywdy oyca zamkowego zdałoby mi się przenieść do nowey cerkwi w Stradczu, wszakże to iedna paraliia, lepiey że Zabużnym wsiom moim będzie cura animarum ad manus, żeby zaś to nie było quid variabile in posterum, tenże wikary ma być praesentatus a collatore et institutus ab officio more et exemplo mansionarzów, alias wikaryuszów przy kościele murowanym Kodeńskim, przeto nowy fundusz secundum desideria oyca zamkowego napisać kazałem, który pro perpetua firmitate ad ordinarium w. imci p. posyłam authoritatem et roborationem, przez co accedet maius s. unii incrementum et pietatis, przy trudnych przeprawach animarum poddanych moich fructus, w. imci p. zaś godnemu imieniowi pastoralis sollicitudinis gloria y niepoślednie meritum in divos, tudzież mnie iakowekolwiek solatium y prawdziwą ad promovendum

w. imci panu za tę łaskę obligatią, którey constantissimus cultor na zawsze chcę bydź w. imci pana uprzeymie życzliwym bratem uniżonym sługą. U tego listu podpis ręki samego aktora y brata temi słowy: J. Sapieha k. T. s. B. dnia dwudziestego piątego Junii, tysiąc siedemset dwudziestego osmego z Kodnia: a na drugiey stronie expressiia takowa: Wakuią tu dwie cerkwi w dobrach moich, więc prezentowałem do nich w. imci panu subiecta, za któremi proszę, ażeby dłużey populus nie był sine cura animarum; iakichkolwiek zaś prowentów y obwencii a longo tempore antecedanci parochi byli in possessione, przy tychże zostaną bez żadney ode mnie przeszkody upewniam. Dla benedikcii zaś nowey cerkwi w Stradeczu, upraszam w. imci pana o kommis do imci xiędza Palczewskiego, dziekana Brzeskiego. Który to takowy list, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu bez koperty podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich de verbo ad verbum przyięty y wpisany.

1728 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 261—263.

106. Фундушовая запись на Луковецкую церковь во имя св. животворящаго Креста.

Анна изъ рода князей Любартовъ, княгиня урожденная Сангушковна, жена Радзивила, склонясь на просьбу Діонисія Снитки, священника Луковецкой церкви во имя св. Креста, даритъ ему въ селѣ Луковцахъ, принадлежащемъ къ Бѣльскому графству, полъ уволоки земли, въ трехъ сѣвооборотахъ. Пользуясь этою землею со всѣми ея принадлежностями, священникъ обязанъ ежегодно вносить въ княжескую казну особую плату «поконесщизну» и платить казенныя подати наравнѣ со всѣми другими.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Decembra piątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imci xiądz Bazyli Snitka, paroch cerkwi Łukowieckiey, dokument na pół włoki gruntu we wsi Łukowcach, cerkwi tameczney nadanego, od iaśnie oświeconych xiążąt Radziwiłów antecessorowi swemu sobie y sukcessorom służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Anna na Białym, Kowlu z xiążąt Lubartów, Sanguszkowna, Radziwiłowa, xiężna na Ołyce, Nieswiżu, Birżach, Dubinkach, Słucku, Kopylu y Klecku, hrabinia na Mirze, Szydłowcu, Krożach, Białey, kanclerzyna, wielka w. x. Lit. Przemyska, Człuchowska, Krzyczewska, Kamieniecka, et cet. starościna. Wszem w obec y każdemu z osobna komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potym będącego wieku ludziom, do wiadomości podaię, iż ia skłoniwszy się do pokorney supliki oyca Dyonizego Snitki, prezbitera Łukowieckiego, umyśliłam onemu pół włoki pola pustego we wsi Łukowcach, do hrabstwa mego Bialskiego należącey, dać y konferować do dalszey woli moiey, który to pół włok pola, znayduiący się we wszystkich trzech poletkach y w każdym iednakowo graniczy, to iest, z iedney strony o miedzę gruntu cerkiewnego od wsi Sitka, a z drugiey strony od wsi Łukowców, do tegoż hrabstwa Bialskiego należącey, o miedzę Antona Kozika, zaczyna się od błota a końcem wpiera w granice gruntów dworskich

szłego imci p. Marcina Chrzanowskiego, stolnika Połockiego, małżąka swego, ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego podała tenore sequenti: Lubo na chorobie słabym, ale na zmyśle zdrowym, a nie mogąc czynić testamentu, tedy pozywam na sąd straszny, komu będzie należała fortunka moia, aby była wypłacona pięć tysięcy, które po żenie moiey wziołem, żenie moiey, na cerkiew Barszczewską trzy tysiące, resztę iako to, bratu memu imci p. Józefowi Chrzanowskiemu, aby y niektóre z tego dłużki wypłacił, gdzie się odezwą. U tego dokumentu podpis ręki w Bogu zeszłego imci p. Marcina Chrzanowskiego temi słowy: Marcin Chrzanowski ręką swą własną stwierdzam, a przy stronie onego takowa expressya: Do tego testamentu upraszam za exekutora w. imci p. podstarościego woiewodztwa Brzeskiego; ieżeliby nie chciał, tedy na sąd Pański pozywam. Któryż to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y zapisany.

1735 г.

Изъ книги за 1734—1736—1741 годы, стр. 1787—1790.

109. Привилегія короля Августа III Брестскому православному монастырю во имя св. Симеона Столпника.

Къ королю Августу III явился Гервасій Рудницкій, игуменъ Брестскаго монастыря во имя св. Симеона Столпника, отъ имени всей братіи православнаго исповѣданія, и просилъ его, чтобы онъ предоставилъ этому монастырю одинаковыя права и вольности съ тѣми, которыми пользуются всѣ прочіе монастыри греческаго исповѣданія. Склонясь на эту просьбу и представленіе другихъ особъ своего двора, король уравниваетъ вышепомянутый монастырь и принадлежащую къ нему церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы во всѣхъ правахъ и вольностяхъ съ другими монастырями греческаго исповѣданія, и кромѣ того подтверждаетъ за нимъ всѣ его стародавнія фундаціи, земли, лѣсъ, мельницы и т. под.

Roku tysiąc siedemsetnego trzydziestego szóstego, miesiąca Julii dwudziestego siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny iegomość oyciec Gierwazy Rudnicki, ihumen monastyru Brzeskiego, ritus non uniti, confirmatią praw temuż monastyrowi służących oczewisto ad acta grodu Brzeskiego podał, w te słowa pisany: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym niniceyszym przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna wszelkiey praeminencyi status et conditionis duchownego y swieckiego stanu w koronie Polskiey y w wielkim xięstwie Litewskim teraz żyiącym y na potym będącym ludziom, komu o tym teraz wiedzieć należy y będzie należało, iż suplikował do tronu naszego wielebny Gierwazy Rudnicki imieniem wszystkich braci swoich Bazylianów ritus graeci nie w unii będących, ihumen monastyru Brzeskiego pod tytułem świętego Symeona Słupnika, zdawna fundowanego, abyśmy tenże monastyr przy protekcii y łasce naszey królewskiey, przy wolnościach równych innym monastyrom nie w unii będącym zachowali y konserwowali, do tey tedy supliki łaskawie skłoniwszy się za instancią panów rad naszych przy boku na-

szym rozyduiących conserwuiąc in integro wszystkie dawne dyplomata od nayiaśnieyszych predecessorów naszych królów Polskich dane, tudzież pacta conventa konstytucii, sancita seymowe in suo valore et robore trzymaiąc y chcąc mieć nienaruszone prawo iuxta antiquum usum et praxim duchownym y swieckim ludziom ritus graeci non uniti służące, tenże monastyr Brzeski pod tytułem świętego Symeona Słupnika y do niego należącą cerkiew Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi z parochią singulari gratia prosequendo circa immunitates et libertates ritus onych servientes, równo z innemi teyże samey religii, zachowuiemy wszystkie prerogatywy, ceremonie, usum sacramentorum, sepulturam mortuorum, dobra ich, klasztory, cerkwie, grunta, iuryzdyki y osoby in libero exercitio et securitate, ile prawa y dawne zwyczaie niosą. Owo zgoła cokolwiek od nayiaśnieyszych antecessorów naszych y rzeczypospolitey y w pospolitości y słuszności iest nadano religii greckiey ritus non uniti, to wszystko in singulari monastyrowi wyż wyrażonemu Brzeskiemu conferuiemy y ninieyszym listem, quantum iuris est et usus eorum habetur, nadaiemy: młyn należący ab antiquo do tegoż monastyru nazywaiący się Darki, z lasami y gruntami, na których y drugi młyn wystawić pozwalamy, iako dotąd spokoynie possident, tak y teraz utwierdzamy, co aby wszystkim do wiadomości przyiść mogło, urzędom naszym ziemskim, grodzkim y innym przykazuiemy: aby te nasze prawo do act przyimowane y z nich per extractum wydawane było, do którego ręką się naszą podpisawszy pieczęć wielką wielkiego xięstwa Litewskiego przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piętnastego miesiąca Decembra, roku Pańskiego tysiąc siedemset trzydziestego piątego, panowania naszego trzeciego roku. U tego przywileiu, przy wyciśnieniu pieczęci wielkiey wielkiego xięstwa Litewskiego, podpis ręki nayiaśnieyszey ikmci temi słowy: Augustus rex; a confirmacia u tego przywileiu temi słowy: Confirmacia praw monastyru Brzeskiego ritus non uniti. U tego przywileiu pro cancelariatu pisanego, intitulacia na złożeniu temi słowy exprimitur: Cancelariatus illustrissimi et excellentissimi domini Joannis Friderici comitis in Koden, Czarnobyl, Dorohostaie, Koblin, Kopyły, Wierzchywice, Kupin et z Sapieżyn Sapieha supremi cancelarii m. d. Lit. Brestensis et cetera capitanei, sigilatum est in actis. Felix Stanisław Owsiany, sacrae regiae maiestatis sigilli maioris m. d. Lit. secretarius mpr. Któryż to takowy przywiley confirmacyiny, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, przez osobę superius namienioną oczewisto ad acta grodu Brzeskiego podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y zapisany.

1736 г.

Изъ книги за 1736—1741—1742 годы, стр. 2603—2604.

110. Право на приходъ священнику Опольской церкви во имя св. Пракседы.

Франциска изъ рода Контевъ Залуская, кухмистровая вел. кн. Лит., въ письмѣ своемъ къ митрополиту Кіевскому и всей Руси Θеофилу заявляетъ, что она въ качествѣ владѣтельницы имѣнія Ополя, въ Брестскомъ воеводствѣ, и по праву ктиторства на Опольскую церковь во имя св. мученицы Пракседы, по смерти священника этой церкви Григорія Саковича, избираетъ на его мѣсто другаго, образованнаго и честнаго мужа, по имени Василія Довшевскаго, и проситъ митрополита, чтобы онъ его, а не другаго, рукоположилъ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego wtórego, miesiąca Septembra piątego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzescкim, aktami starościńskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanow-

skim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter imść xiądz Bazyli Dowszewski, pleban cerkwi Opolskiey, prezętę sobie od iaśnie wielmożney ieymość pani Załuskiey, kuchmistrzowey w. x. Lit., na tęż plebanią Opolską daną y służącą, ad acta xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego ku wpisaniu podał, in eum tenorem pisaną: Franciszka z Kopciów Załuska, kuchmistrzowa w. x. Litewskiego, naturalna dziedziczka maiętności Opola, iaśnie wielmożnemu w Bogu nayprzewielebnieyszemu imci xiędzu Teofilowi na Godembce Godebskiemu prototronio metropolii całey Rusi, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzesckiemu, opatowi Łyszczynskiemu, memu miłościwemu panu y dobrodzieiowi. Po zaleceniu usług moich donoszę do wiadomości, iż po zeszłym ś. p. przewielebnym oycu Grzegorzu Sakowiczu, dziekanie Włodawskim, a plebanie Opolskim, maiętności moiey dziedziczney Opola, w woiewodztwie Brzesckim Litewskim leżącey, wakuie cerkiew pod tytułem ś. Praxedy męczenniczki Chrystusowey, do którey świątnicy Pańskiey według prawa mnie służącego, które mnie iako iedney kolatorce należy, urodzonego pana Bazylego Dowszewskiego, życiem przykładnego, obyczaiami cnotliwego y nauką osobliwie w rytmie greckim uznałem, onegoż wielmożnemu panu prezętować na zwysz pomienioną cerkiew umyśliłam, iakoż y ninieyszym listem prezętuię, zachowuiąc onego przy funduszu y prawach od antecessorów moich danych do tey cerkwi należących, za nim pokornie upraszaiąc, abyś wielmożny imść pan tego, a nie innego do niey instytuować y introdukować raczył, zleciwszy mu pilno rząd duchowny y około dusz chrześciańskich usilne staranie. Na co się dla lepszey wiary przy pieczęci moiey ręką własną podpisuię. W Opolu, anno tysiąc siedmsetnego trzydziestego szóstego, dnia dwudziestego szóstego Maia. U którey prezęty podpis przy pieczęci takowy: Franciszka z Kopciów Załuska, kuchmistrzowa w. x. Lit. Która to takowa prezęta, ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięta y wpisana.

1737 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1167—1170.

111. Универсалъ короля Августа III о назначеніи на мѣста православныхъ священниковъ въ его экономіяхъ.

Король Августъ III объявляетъ для всеобщаго свѣдѣнія всѣмъ администраторамъ и экономамъ своихъ королевскихъ имѣній, состоящихъ въ вел. кн. Литовскомъ, что такъ какъ вопреки праву патронатства его въ духовной юрисдикціи греческаго исповѣданія раздаются въ королевскихъ имѣніяхъ свободныя священническія мѣста, то для устраненія подобнаго самоправства на будущее время онъ объявляетъ настоящимъ универсаломъ, что на тѣ приходы, которые отнынѣ сдѣлаются вакантными, имъ самимъ будутъ назначаемы священники. Настоящій универсалъ долженъ быть опубликованъ по всѣмъ церквамъ въ королевскихъ имѣніяхъ.

Roku tysiąc siedmsetnego trzydziestego ósmego, miesiącá Septembra czwartego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim woiewodztwa Brzeskiego y aktami staroscińskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewództwa Brzeskiego, comparens personaliter imść p. Michał Nietyxa, skarbnik Poznański, wi-

ce ekonom dobr stołowych ikmści Brzesckiey y Kobrynskiey ekonomiow, uniwersał naiaśnieyszego króla imści Augusta trzeciego, szczęśliwie nam panuiącego, na rzecz w nim niżey wyrażoną, po zaszłey onego, przy drzwiach wszystkich cerkwiów, w obudwóch ekonomiach Brzeskiey y Kobrynskiey będących, solita praxi publikacyey ad akta grodu woiewodztwa Brzesckiego podał, cuius thenor sequitur estque talis: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu o tym wiedzieć należy, osobliwie urodzonym administratorom, ekonomom, dzierżawcom ekonomii naszych, w wielkim xięstwie Lit. będących, przy ofiarowaniu łaski naszey królewskiey, do wiadomości podaiemy. Iż iako prawa wszelkie rzeczypospolitey, według obowiązku naszego manu tenere chcemy, tak też wzaiemnie tego potrzebuiemy, aby iura nostra maiestatica in toto zachowane były; a ponieważ in praeiudicium iuris patronatus nostri regii iurisdykcie duchowne ritus graeci w dobrach naszych ekonomicznych swieszczennictwa alias popowstwa wakuiące pro libitu suo disponuią y rozdaią; zaczym ażeby to in futurum się nie działo, ninieyszym uniwersałem deklaruiemy, iż takowe beneficia, które ab hinc wakować będą, sami konferować będziemy; sposobne zaś do nich y przykładne ad regimen cerkwiów subiecta pomienieni urodzeni administratorowie, ekonomowie y dzierżawcy nasi do kommissyi naszey ekonomiczney skarbowey in ordine do podpisania od nas prezent proponować powinni; a inaczey instituowanych swieszczenników akceptować y przyimować ważyć się nie maią, dla łaski naszey królewskiey, co serio praecavemus y ten uniwersał dla lepszey wiary y wagi ręką własną podpisawszy dla wiadomości zwierzchności duchowney po cerkwiach ekonomicznych publikować zlecamy. Dan w Lipsku, dnia szesnastego miesiąca Października, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego trzydziestego siódmego, panowania naszego czwartego roku. U tego uniwersału przy pieczęci pokoiowey podpis ręki naiaśnieyszego regnanta temi słowy: Augustus rex, a pod pieczęcią podpis his exprimitur verbis: Karol Odrowąż, hrabia Siedlnicki, podskarbi nadworny koronny Mielnicki, starosta. Który to uniwersał, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego przyięty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 215—216.

112. Фундушовая запись на Пашуцкую церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы.

Клевацкій староста Александръ Гедеонъ Тышковскій, желая, чтобы въ церкви Рождества Пресвятой Богородицы, находящейся въ Брестскомъ воеводствѣ, въ его имѣніи Пашуцкахъ, ни въ чемъ не было недостатка, а все служило къ пріумноженію хвалы Божіей, подтверждаетъ дарственную запись, данную въ 1603 году настоятелю сей церкви Матеею Маковельскому отъ Минской воеводины Агафіи Сапѣжанки Богдановны, и Брестской подкоморииной Николаевой Пацовой, и предоставляетъ Василію, сыну Матеея Маковельскаго, право на приходъ вышепомянутой церкви съ оставленіемъ за нимъ и его преемниками трехъ уволокъ земли съ предоставленіемъ ему права свободнаго молотья во всѣхъ Пашуцкихъ мельницахъ, безъ взиманія мѣрки, свободнаго рыболовства въ рѣкѣ Лепѣ, свободнаго варенья пива и гонки водки, для домашнихъ нуждъ, освобождая вмѣстѣ съ тѣмъ на будущее время отъ крѣпостнаго состоянія потомство его, если онъ будетъ имѣть его.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, miesiąca Marca dwudziestego dnia, Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, aktami starościńskiemi przede mną

Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny oyciec Bazyli Makowelski, prezbiter cerkwi Paszuckiey, list funduszowy na plebanię teyże cerkwi od w. imść pana Alexandra Gedeona Tyszkowskiego, starosty Klepackiego, sobie dany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Alexander Gedeon Tyszkowski, starosta Klepacki, aby chwała Boża cerkwi Paszuckiey, maiętności moiey, w woiewodztwie Brzeskim leżącey, pod tytułem Narodzenia Panny Maryi będącey, nie tylko uymy y uszczerbku nie cierpiała, lecz co raz większe w nabożeństwie pomnożenie brała, a Pan Bóg, którego imieniowi świętemu dom poświęcony nieustaiącym sposobem powinnie był chwalony; idąc tedy torem świętobliwych antecessorów moich, a do pobożnych onych skłoniwszy się intencyi list iw. io. Pruszney niegdy y pani Ahafii Sapieżanki Bohdanowney woiewodziney Minskiey y Mikołaiowey Pacowey, podmorzyney Brzeskiey, w dacie roku tysiąc sześćset trzeciego, mca Maia dnia dwudziestego przez wielebnego oyca Mateusza Makowelskiego, prezbitera Kamienieckiego y administratora cerkwi Paszuckiey, przede mną prezentowany y pokładany, we wszystkim approbuię, to iest, wydawszy prezentę na syna pomienionego wielebnego oyca Makowelskiego, na imie Bazylemu Makowelskiemu na tę moią cerkiew Paszucką, zachowuię tegoż nominata Paszuckiego przy siedlisku, gdzie iego antecessorowie mieszkali, przy wsi Paszuckach y wszystkich do tego siedliska przynależytościach y wolnościach, iako antiquitus antecessorowie iego używali y po nim sukcessorowie iego będą wolni, i te włok trzy gruntu oromego w używaniu zdawna cerkiewnym będącego w ich ograniczeniu przy cerkwi Paszuckiey utwierdzam, po trzy razy w każdym poletku do tych włok z naddatkami, z łąkami, gaiami, zaroślami, także wolne melenie we młynach Paszuckich bez miarki, bądź do dworu, bądź do arędy należącym, na rzece Leney wolne ryb łowienie, piwa robienie y gorzałki kurzenie na swoię potrzebę, bez przeszkody arędzie, do dworu należącey. Potomstwo zaś tego nominata, wyżey specifikowanego, ieżeli mu Pan Bóg da, do poddaństwa y inwentarza tak samego, iako sukcessorów iego należeć nie będzie powinno, chcąc mieć teraz y na potym następuiących sukcessorach moich, aby tey woli y dyspozycyi w tym liście teraźnieyszym fundacyinym zawartey cale dosyć czynili y w niwczym sprzeciwni nie byli, wkładaiąc to na teraznieyszego nominata i po nim nastempuiących, aby według obfitości sustentamentu tym listem obiaśnionego obfitey pracy nieleniwego starania w obrządkach cerkiewnych y ochędóstwie oney nieustannym ku zbudowaniu ludzkiemu osobliwie parafian dusz chrześcianskich, krwią Chrystusa Pana odkupionych, świętobliwemi y pobożnemi postempkami y przykładami do nabożeństwa pobudzali y swoiey dosyć czynili powinności. Na co wszystko dla lepszey wiary y powagi przy podpisie ręki moiey do tego listu funduszu pieczęć przycisnąć rozkazałem. Pisan w Klepaczach, dnia ósmego Junii dico ósmego, roku tysiąc siedmset trzydziestego siódmego. U tego listu funduszu podpis ręki aktora przy pieczęci tegoż na laku czerwonym wyciśnioney temi exprimitur słowy: Alexander Gedeon Tyszkowski s. K. mp. Który to takowy list funduszu, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 347—350.

113. Подтвержденіе и возобновленіе фундушовой записи на Щитницкую церковь.

Кіевскій староста и коммиссаръ имѣній воеводы Мазовецкаго Станислава Понятовскаго Ѳома Рывоцкій заявляетъ, что такъ какъ утраченъ древній фундушъ Щитницкой церкви, то, съ разрѣшенія Понятовскаго, онъ выдаетъ этой церкви новый фундушъ, которымъ подтверждается все, что изстари къ ней принадлежало, а именно: двѣ уволоки земли со всѣми ея границами, записанныя кн. Чарторыйскимъ, и еще полъуволоки, подаренной дьячку польнымъ Лит. гетманомъ Служкою Кромѣ этого, священникъ Щитницкой церкви пользуется правомъ свободнаго пивоваренія и винокуренія на домашнія нужды При этомъ, онъ увольняется отъ всѣхъ податей и складокъ общества съ вышепомянутой земли, за исключеніемъ подымнаго, которое онъ платитъ наравнѣ съ другими Пользуясь всѣми этими правами, какъ настоящій священникъ, такъ и его преемники, обязаны въ каждый воскресный и другіе праздничные дни совершать литургію за души своихъ фундаторовъ, кромѣ того, не должны вымогать излишней платы отъ прихожанъ за вѣнчаніе, похороны и крещеніе, наблюдая въ тоже время, чтобы никто не умеръ безъ принятія подобающихъ ему христіанскихъ таинствъ. Церковное имущество, какъ то: чаши, книги, хоругви, колокола и пр. должны всегда храниться въ церкви

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februaryi iedynastego dnia.

Na roczkach grodzkich Brzeskich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądzących się, przede mną Józefem na Sosnowicy Sosnowskim, pisarzem wielkim w. x. Lit., starostą sądowym Brześcianskim, Ignacym Wygonowskim, pisarzem grodzkim Brzesckim, stawaiąc u sądu patron i. pan Kaietan Szczepanowski, fundusz na plebanią cerkwi Szczytnickiey przez w. imci pana Tomasza Rywockiego, kommissarza dóbr iw. imci pana Poniatowskiego, woiewody Mazowieckiego, czyniony, opowiadał, prezentował y ad acta podał, który podaiąc prosił sądu, aby takowy fundusz był do akt xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego przyięty y wpisany. Jakoż ia, starosta, ony przyiąwszy w xięgi wpisać pozwoliłem, który wpisuiąc słowo w słowo tak się w sobie ma: Z wyraźney woli y dyspozycyi i. w. imci pana Stanisława na Wołczynie y Bolechowie Ciołka Poniatowskiego, woiewody, ienerała ziem xięstwa Mazowieckiego, Lubelskiego, Stryiskiego etc. etc. starosty, ia, niżey na podpisie wyrażony, ziechawszy ad fundum maiętności Szczytnich, dóbr dziedzicznych tegoż i. w. imci pana woiewody Mazowieckiego, w woiewodztwie Brzeskim leżących, ponieważ nie wiedząc, quo fato fundusz stary, od dawnych kollatorów cerkwi Szczytnickiey nadany, zginał y nie wiedzieć gdzie iest zapodziany, ieszcze stante vita nieboszczyka Bazylego Teodorowicza, prezbitera natenczas Szczytnickiego; zaczym ninieyszym funduszem, z woli wyż wyrażonego i. w. imci pana woiewody Mazowieckiego, cokolwiek ab antiquo do tey cerkwi nadanego było y należało y cokolwiek z indagacyi gromady tameczney Szczytnickiey przy obecności wielebnych pobliskich prezbiterów pokazało się, toż samo y teraz następuiącemu prezbiterowi y sukcessorom iego wiecznemi nadaie się czasy, iako to: włok dwie, nadanych ieszcze od i. o. xiążęcia imści Czartoryiskiego, we trzy poletki, potym zaś puławłok, przydany na dziaka od i. w. ś. p. imść pana Służki hetmana polnego Lit. w takoweż trzy poletki. Te dwie włoki, nie maiąc swego nazwiska z puławłokiem Turowskim, zaczynaią się naprzód w iednym poletku siedzibnym, na którym plebania ze wszystkim budowaniem stoi, iednym bokiem leży y zaczyna się od obszaru pańskiego, drugim bokiem od miedzy gruntu sielskiego Panasowczyzna nazwanego,

wzdłuż zaczyna się od gruntów Syczowskich, a ciągnie się aż do gruntów y granic Łyszczynskich; w drugim poletku zaczynaią się także wzdłuż od gruntów Syczowskich aż do Łyszczynskich, iednym bokiem leżą od miedzy włoki Żarkiewiczowskiey, drugim zaś od miedzy Panasowskiey, w trzecim poletku za wsią zaczyna się wzdłuż od sianożęci dwornych aż do granic Łyszczynskich, iednym bokiem ob miedzę pułwłoka Leszkowskiego, drugim ob miedzę Panasowską. Naddatek, nazywaiący się Zaścianek, ieden leży między granicami Łyszczynską y Rakowicką, przy boku gruntu wielkich Szczytnik, w którym wysiać się może szanków Brzesckich dziesięć; naddatek drugi, nazywaiący się Oznicki, leży między gruntami dwornemi, opiera o granicę Lesznianską, na którym wysiać się może szanków dwa. Do pułwłoka naddatek iest ieden między naddatkami sielskiemi, na którym wysiać się może szanek ieden, łąki do tego gruntu są naznaczone y wydzielone w iednym mieyscu, Protereb nazwany, wszyrz sążni piędziesiąt, wzdłuż stai troie, między sielskiemi sianożęciami, w drugim mieyscu na Zalisiu w około idą sianożęci dwornych może bydź na wozów ośm, na pułwłok sianożęć znayduie się, nazwiskiem, na Podbahoniu, zaczyna się od błota Syczowskiego między sielskiemi wszyrz na sążni ośmnaście, wzdłuż na stai troie. Te tedy włoki iak w sobie są wyrażone ze wszystkiemi sianożęciami, łąkami, gaiami w potomne czasy, iako były legowane na cerkiew Szczytnicką, tak y teraz w wieczną possessyą wielebnego prezbitera y sukcessorów iego oddaią się. Wolen zatym y mocen iest wszelkich sobie z tego opisanego gruntu wynaydować pożytków, pozwala się także temuż prezbiterowi y następuiącym po nim wolne robienie piwa y gorzałki, lecz szczegulnie tylko na iego domowe obeyście, praecavendo aby żadnych szynków swoich nie miał; uwalniaiąc go przy tym od wszelkich podatków y składek gromadzkich z tego gruntu, excepto iednego podymnego przez laudum woiewodztwa uchwalonego, które do tegoż woiewodztwa Brzeskiego wypłacać tenebitur. Quod attinet zaś do chwały Bożey, pilnie iniungitur, aby w teyże cerkwi co niedziela y inne święta uroczyste msza święta odprawowana była przy wszelkiey nauce chrześcianskiey swoich parafianów; przytym od chrztów, ślubów y pogrzebów aby nie wymagaiąc na swych parafianach, podług możności y summienia brał, postrzegaiąc usilnie, aby umieraiące bez spowiedzi y sakramentu z tego nie schodzili świata, rodzące się małe dzieci—bez chrztu. Porządek cerkiewny, iako to: apparaty, kielichi, xięgi, chorągwie, dzwony, iako się są w wizytach konsystorza Brzeskiego osobliwym opisany regestrem, tak wszystek ku chwale Bożey przy teyże cerkwi zostawać ma. Który to fundusz dla większego waloru y wagi ręką mą własną przy zwykłey podpisuię się pieczęci. Dat w Szczytnikach, die vigesima prima Augusti, millesimo septingentesimo trigesimo septimo anno. U tego funduszu na plebanią cerkwi Szczytnickiey przy pieczęci tegoż wiel. im. pana kommissarza, na laku czerwonym wyciśnioney, podpis ręki imci, iako też i. p. pieczętarza temi słowy: Tomasz Rywocki kommis. Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od wiel. im. pana Tomasza Rywockiego, starosty Klewskiego, kommissarza generalnego dobr i. w. imść pana woiewody Mazowieckiego do tego funduszu na cerkiew Szczytnicką opisanego y konferowanego podpisuię się: Antoni Rogowski. Który to takowy fundusz, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, ze wszystką w nim inserowaną rzeczą, iest do akt xiąg grodzkich spraw sądowych woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 351—352.

114. Письмо воеводы Мазовецкаго Понятовскаго къ епископу Владимірскому Годебскому.

Воевода Мазовецкій Понятовскій проситъ письмомъ Владимірскаго и Брестскаго епископа Годебскаго рукоположить во священника въ его имѣніи Щитникахъ того, которому онъ даетъ свою презенту, при чемъ извѣщаетъ его, что онъ уже велѣлъ своему коммиссару Клевскому, старостѣ Рывоцкому, составить для священника новый фундушъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Februarii iedynastego dnia.

Na roczkach grodzkich Brzesckich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmści Brześciu, in loco solito sądzących się, przede mną Iozefem na Sosnowicy Sosnowskim, pisarzem w. x. Lit., starostą sądowym Brześcianskim, Ignacym Wygonowskim, pisarzem grodzkim Brzesckim, stawaiąc u sądu patron i. p. Kaietan Szczepanowski list priwatny od i. w. imść pana Poniatowskiego, woiewody Mazowieckiego, do i. w. imść xiędza Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzesckiego pisany opowiadał, prezentował y ad acta podał, który podaiąc prosił sądu, aby takowy list był do akt xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyięty y wpisany, iakoż ia starosta, ony przyiąwszy, w xięgi wpisać pozwoliłem, który wpisuiąc słowo w słowo tak się w sobie ma: Jaśnie wielmożny mści dobrodzieiu! Chcąc żeby się chwała Boża wszędzie pomnażała y maiąc potrzebę xiędza w dobrach moich dziedzicznych Szczytnikach, w woiewodztwie Brzesckim, upraszam iako nayuniżeniey w. m. pana dobrodzieia, abyś poświęcił tego kapłana, który moią prezentę kommunikować będzie w. m. panu dobrodzieiowi na parochią Szczytnicką, który ażeby non egeat, zleciłem memu kommissarzowi imść panu Rywockiemu, staroście Klewskiemu, aby mu ad subsistendum nowy fundusz uczynił, w czym nie wątpiąc łasce w. m. pana czekać będę skuteczney w tym interesie w. m. pana dobrodzieia uczynności, będąc z wszelką weneracyą w. m. pana dobrodzieia uprzeymie życzliwym bratem y uniżonym sługą. U tego listu podpis y data temi słowy: Poniatowski w. M. We Gdańsku, ośmnastego Junii tysiąc siedmset trzydziestego siódmego; a na kopercie tego listu pieczęć na laku czerwonym tegoż i. w. imść pana woiewody wyciśniona y intitulacya takowa: Jaśnie wielmożnemu imść xiędzu Godebskiemu, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzesckiemu, w. m. imść panu bratu y dobrodzieiowi. Który to takowy list, za podaniem onego przez wyż wyrażonego patrona, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, iest do akt xiąg grodzkich spraw sądowych przyięty y wpisany.

1737 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1283—1284.

115. Фундушовая запись на Ходосовскую церковь.

Виницкій ловчій Самуилъ Подлецкій, на томъ основаніи, что отецъ его Подлецкій, также Виницкій ловчій, записалъ Ходосовской церкви полъ-уволоки земли въ своемъ селѣ Кучакахъ вмѣстѣ съ принадлежащимъ къ нему лугомъ, называвшимся нѣкогда Ивана Пичипора, даетъ свое подтвержденіе на эту полъ-уволоку и лугъ какъ настоящему священнику Ходосовской церкви, такъ и его преемникамъ.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra szóstego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et

in loco solito w mieście ikmści Brześciu sądzących się, przed nami Ludwikiem Stanisławem Suzinem, podstarostą y porucznikiem Petyhorskim w woysku w. x. Lit., Pawłem z Woronny Czyżem, podczaszym, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, Józefem Dulembą, pisarzem y horodniczym, urzędnikami sądowymi grodz. woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter patron imść pan Józef Bieniecki zapis wieczysto funduszowy od w. imść pana Samuela Podleckiego, łowczego Winnickiego, dany ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Ja Samuel Podlecki, łowczy Winnicki, czynię wiadomo y zeznaię tym moim dobrowolnym wieczystym y nigdy nieporuszonym zapisem funduszem, danym w Bogu wielebnemu oycu Janowi Karpowiczowi, prezbiterowi cerkwi Chodosowskiey, y wszystkim perpetuis temporibus następcom iego, prezbiterom teyże cerkwi Chodosowskiey, na to: iż co wprzódy iescze oyciec móy nieboszczyk w. imść pan Podlecki, łowczy Winnicki, odłączywszy od parafii Woykowskiey wsi swoie dziedziczne, do maiętności Hryszczyc należące, vigore dekretów z konsystorza zwierzchności duchowney ritus graeci zaszłych, a przyłączywszy one perpetuis temporibus do parafii cerkwi Chodosowskiey, (iako o tym też same dekreta fusius obloquuntur), tedy dla podięcia tey pracy około dusz ludzkich prezbiterowi pomienionemu Chodosowskiemu y wszystkim in subsequenti successorom iego naznaczył y determinował był półwłok gruntu swóy dziedziczny, we wsi swoiey dziedziczney Kuczakach, z łąką do tegoż pół włoka należącą we dwóch poletkach będący, nazywaiący się quondam Iwana Niczypora, idque w iednym poletku, z iedney strony od brzegu miedzy Chodosowskiey, a z drugiey strony od miedzy Nazara Swawolki, poddanego Kuczynskiego, graniczącey, a w drugim poletku z iedney strony od miedzy Lewasia, a z drugiey strony od miedzy Stefana Niczyporuka, poddanych teyże wsi Kuczaków, graniczący; tedy ia niżey wyrażony Samuel Podlecki, tak stosuiąc do woli y dyspozycyi nieboszczyka oyca dobrodzieia mego, iako też z własney swoiey ku pomnożeniu chwały Boskiey applikacii, tenże sam pomieniony półwłok z łąką do niego należącą, w obu zwysz specyfikowanych poletkach, pomienionemu wielmożnemu oycowi Janowi Karpowiczowi y wszystkim nastempcom iego wiecznemi y nigdy nieodzownemi czasy do pomienioney cerkwi Chodosowskiey daię, daruię y zapisuię y żadney naymnieyszey salwy sobie samemu, sukcessorom moim y nikomu innemu absolute nie zostawuiąc y nie zachowuiąc. Na co dla lepszey wagi y wiary ten móy dobrowolny wieczysty funduszowy zapis ręką własną podpisawszy i. pp. przyiaciół za pieczętarzów uprosiłem. Działo się w Ryżycach, dnia dwudziestego pierwszego Maia, roku Pańskiego tysiąc siedmset trzydziestego siódmego. U tego zapisu wieczysto-funduszowego przy kustodÿi wyrznięty podpisy rąk tak samego aktora, iako też i. pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Samuel Michał Podlecki, łowczy Winnicki. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od i. p. Samuela Michała Podleckiego łow. Win. do tego zapisu wieczystego, alias funduszu cerkwi Chodosowskiey aplikowanego, według prawa podpisuię się. Kalixty Hornowski p. d. w. x. Lit. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osoby wyż wyrażoney do tego zapisu wieczystego funduszowego podług prawa podpisuię się, Jan Suzin, stolnik Wołkow. rotm. ikmci. Który to takowy zapis wieczysto-funduszowy, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw sądowych przyięty y wpisany.

1738 г.

Изъ книги за 1738—1739 годы, стр. 1089—1092.

116. Обозначеніе границъ фундуша Остромечевской церкви.

Михаилъ и Анна Сузиновы передаютъ священнику Іоанну Савицкому подробное ограниченіе фундуша вновь построенной Остромечевской церкви, каковое ограниченіе утверждено митрополитомъ всей Руси Кишкою.

Roku tysiąc siedmset trzydziestego ósmego, miesiąca Julii siedmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi, przede mną Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, stanowszy personalnie w. Tomasz Pawłowicz, prezbiter cerkwi Ostromeczowskiey, specifikacyą wraz z ograniczeniem gruntu, do nowey erekcyi cerkwi Ostromeczowskiey należącego, na rzecz w niey niżey wyrażoną dany y służący, ad acta grodu Brzesckiego podał, w te słowa pisaną: Specifikacya wraz z ograniczeniem gruntu, do nowey erekcyey cerkwi Ostromeczowskiey należącego, podana przeze mnie Michała y Annę Suzinów małżąków, przy poświęceniu cerkwi, introdukowanemu plebanowi mieysca tego, wielebnemu oycu Oykowiczowi, swieszczennikowi Ostromeczowskiemu, przez zesłanego od imci xiędza Kiszki, metropolity całey Rusi, przewielebnego xiędza Duchnowskiego, dziekana Kamienieckiego, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, dnia trzydziestego Decembra, które to ograniczenie tak się w sobie ma: Naprzód pierwszy obszar gruntu polowego wpuł na dwa poletki, nazywaią się Leżawka, poczyna się od drogi smugi, przez Pawłowy gay idący, a kończy się o Koszyłowskę granicę. Przy teyże granicy y łąka, do tego gruntu należąca, iednym bokiem od gościnca Brzesckiego idąca, a drugim bokiem od miedzy gruntu dwornego. Przy tym zaścianek Wołoszynowski, na polu, puł szmata, między chłopskiemi gruntami; puływłok na siedlisku Wołoszynowski y Danisewiczowski, idący z nawozu do tegoż zaścianku Wołoszynowskiego y chłopskich, z iedney strony od gościnca, a z siedliska, od chłopa Pietruka miedzy, z drugiey strony od miedzy Palucha chłopa. W trzecim mieyscu na Piszczynach puływłok, także Wołoszynowski, Stachowszczyzna nazywaiący się, idący od granicy Łyszczyckiey, a konczący się od ścianki gruntów w siedliskach wsi będących. W czwartym mieyscu rezki dwie na Kusztowie, między gruntami imci pana Łopota, od ścianki, od wsi idącey do Łyszczyc, a drugim końcem opiera się o błoto Sieniuchowskie. Łąki do tychże gruntów opisane, dwie rezy w Bobrowicy, między chłopskiemi łąkami, z iedney strony od łąki Paluchowskiey, a z drugiey strony od łąki Iwana Andrusiuka. W drugim mieyscu reza, nazywa się Dubiny, między chłopskiemi; w trzecim mieyscu wedle gościnca, idącego do Brześcia, między gruntami dwornemi, nazywa się Sad; w czwartym mieyscu przeciwko Siedliska y ogrodu swieszczennika, wedle grobli do dworu, idąc koncem od dworney granicy y kopca. Które to ograniczenie, opisawszy należycie y wiecznemi czasy do zwyż wyrażoney cerkwi Ostromeczowskiey nowego funduszu legowawszy, oprócz fundacyey osobliwym skriptem od nas wyrażoney, rękami własnemi utwierdzamy y approbuiemy. Dat w Ostromeczowie ut supra. U tego ograniczenia podpisy rąk wielmożnych ichmościów panów fundatorów takowe: Michał Stanisław Su-

zin, stolnik wdztwa Brzesckiego, Anna Suzinowa. Która to specyfikacya, wraz z ograniczeniem gruntu, do nowey erekcyi cerkwi Ostromeczowskiey należącego, przez zwyż wyrażonego prezbitera oczewisto ad acta podana, iest do xiąg urzędowych grodzkich woiewodztwa Brzesckiego przyięta y wpisana.

1739 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1219—1220.

117. Фундушовая запись на Котрянскую церковь.

Антоній, Яковъ и Осипъ Савицкіе, имѣя въ виду, что братъ ихъ Брестскій подчашій Янъ Савицкій и супруга его Екатерина, урожденная Комаевская, записали фундушъ Котрянской церкви — двѣ уволоки въ трехъ сѣвооборотахъ съ сѣнокосами въ Околищахъ, прибавку съ лѣсомъ, большимъ огородомъ при церкви, въ Котрѣ полъ-уволоки и сѣнокосъ въ Болотцѣ, и подтверждаютъ этотъ фундушъ особою дарственною записью священнику Котрянской церкви Симеону Левашкевичу, въ приходѣ котораго находятся села: Котря, Пески, Клепачъ и Красное село. Кромѣ этого, священнику слѣдуетъ аннуата — четыре талера въ годъ изъ суммы 800 тынфовъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt wtorego, miesiąca Julii pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w Bogu wielebny Symon Lewaszkiewicz, prezbiter cerkwi Kotrzańskiey, fundusz imciow pp. Sawickich, cerkwi teyże y prezbiterowi spomnionemu tamecznemu służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Na cześć y na chwałę Bogu w Tróycy świętey iedynemu, my, niżey na podpisie wyrażeni, czyniemy wiadomo tym listem naszym, komu by o tym wiedzieć należało teraznieyszego y poślednieyszego wieku, iż co ś. p. w. imść pan Jan Sawicki, podczaszy Brzeski, y Katarzyna z Komaiewskich Sawicka, podczaszyna Brzeska, małżonkowie, rodzice nasi, ufundowali w cerkwi Kotrze, ażeby w teyże nieustaiąca chwała Bozka trwała pod kapłanem zostaiącego (sic), któremu te są nadania dla sufficiencyi: włok dwie we trzy poletki z sianożęciami w Okoliszczach, przydatek z borem do srzedniego poletku, plebania z przysiedleniem y z ogrodem, ogrod podle cerkwi wielki po poddanym Jakowie Mazurze, w Kotrze puł włoki szmat gruntu za stawiskiem, sianożęć na błocie na uroczyszczu Czerczeniuku podług zdawna nadania y zaymiska. Parafia zaś specyfikuie się: wieś Kotra, Pieski, Klepacze y Krasna wieś, które to pium manu tenendo opus z obligacyi testamentowey ś. p. rodziców naszych, tym naszym junctim iako sukcessorowie legitimi korroboruiemy zapisem y funduszem danym panu Symonowi Lewaszkiewiczowi. Wolen tedy y mocen tym rządzić y gospodarować, non avellendo iednakże od cerkwi institutum zaś in supplementum tynfow trzysta od ś. p. w. imci pana Michała Aloizego Sawickiego, pisarza ziemskiego Wileńskiego, na chłopie Onupreiu Baranie w. imść pana Jakuba Sawickiego, rodzonego naszego, do tych czas census do wielebnego prezbitera annuatim po cztery talery dochodził, które przy expiracyi terminu iunctim z wielebnym prezbiterem ia Józef Sawicki, maior ikmści, exekutor, lokować mamy na gruncie pewnym, niezawodnym. Obligacya zaś rodziców naszych: srzoda y sobota, aby się in suffra-

gium za duszę msza odprawowała, tudzież institutum w. imci pana pisarza ziemskiego Wileńskiego na rok mszy dwadzieścia pięć annuatim, captato tempore, aby były odprawione obliguie zwyż wielebnego prezbitera y nastempców iego. Przy tym exprimitur mens ś. p. rodziców naszych testamentem wyrażony, iż któryby z sukcessorów teraźnieyszego y pośledznieyszego wieku ważył się contravenire ten testament y ordynacyi funduszowey, tedy na ostateczny pozywaią sąd y nie błogosławią. Na co dla lepszego waloru przy uproszonych ichmść panach pieczętarzach podpisuiemy się. Pisan w Czarnych Łozach, roku tysiąc siedmset trzydziestego dziewiątego, miesiąca Julii piątego dnia. U tego funduszu przy wyrzniętey kustodii podpisy rąk tak samych aktorów, iako też i. pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Antoni Sawicki, Jakub St. Sawicki, Józef Sawicki, maior ikmści. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od ww. i. pp. Antoniego Jakuba y Józefa, maiora ikmści, Sawickich do tego korroboracyinego funduszu, danego panu Symonowi Lewaszkiewiczowi, iako pierwszy pieczętarz podpisuię się: Franciszek Łochowski mp. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyrażonych osób do tego korroboracyinego funduszu, danego panu Symonowi Lewaszkiewiczowi, iako powtorny pieczętarz podpisuię się: Wawrzyniec Pekorno. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od wyż wyrażonych osób iako pieczętarz podpisuię się: Tomasz Skokowski. A pod podpisami tych pieczętarzów approbata i. w. imci xiędza biskupa w te słowa wyrażona: Anno millesimo septingentesimo sexagesimo, die prima Augusti świątobliwey intencyi ww. Jana y Katarzyny Sawickich, podczaszych Brzesckich, y ś. p. w. imci pana Michała Aloizego Sawickiego, pisarza Wileńskiego, legato satisfaciendo do cerkwi Kotrzańskiey ad perpetuam rei memoriam przyimuiemy y konfirmuiemy, a wielebnego xiędza parocha satisfactioni tymże obligaciom iako zadość czynił tak czynić zadość ma cum succedaneis suis. Dat w Tryszynie ut supra. J. Wołodkowicz, biskup Włodzimirski y Brzescki, koadiutor metropolii. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażonego prezbitera ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzesckich słowo do słowa przyięty y wpisany.

1739 r.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1837—1838.

118. Фундушовая запись на Кустынскую церковь.

Содержаніе фундуша Кустынской церкви, записаннаго ей Брестскою подкомориною Екатериною, Людовикомъ и Станиславомъ Хржановскими, слѣдующее: двѣ уволоки земли на 12 шанковъ высѣва, сѣнокосы, поле Польково на 24 шанка высѣва, къ которому принадлежатъ и сѣнокосы и одинъ клинъ земли около Кустынскихъ могилокъ на 6 шанковъ высѣва, поле въ Сокольцѣ на 14 шанковъ высѣва и поле Проворотцы на 18½ шанковъ высѣва. Пользуясь этими фундаціями, священникъ Кустынской церкви и его преемники должны совершать обѣдню въ опредѣленныя времена за живыхъ и умершихъ колляторовъ и фундаторовъ этой церкви.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt trzeciego, miesiąca Oktobra dwudziestego szóstego dnia.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens

personaliter i. x. Jan Sawicki, prezbiter Kustynski, fundusz i. pp. Chrzanowskich, cerkwi teyże Kustyńskiey służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Opisanie gruntów y sianożęci plebanii Kustynskiey, pola przez ulice nawoznego na przeciwko sedyby, iako to: włok dwie pospołu ciągnących się do błota, na których wysiewa się szanków Brzeskiey miary dwanaście, też włoki podłuż bokiem iednym od gruntów dwornych, a drugim bokiem podłuż od gruntów wieskich, o miedzę gruntu kucharza Mirona; przeciwko tychże włok sianożęci równe z włokami wszerz y wzdłuż iednym bokiem od sianożęci dworney, a drugim bokiem o miedzę od tegoż Mirona kucharza, a konczy się po łąkę włok dwornych Szczytenskich, którey sianożęci wzdłuż ma bydź sążni sto ośmdziesiąt y dziewięć; za błotem do teyże plebanii pole, nazywaiące się Polkowo, które poczyna się od pol Łyszczynskich bokiem iednym wzdłuż, a konczy się o drogę Szczytenską, a drugim bokiem wzdłuż o sianożęć dworną Kustynską, na którym polu wysiewa się ranną siewbą szanków dwadzieścia y cztery, do tego pola sianożęci od włok dwóch, które się poczynaią wzdłuż od sianożęci Łyszczynskich klinem, a konczą się o sianożęć chłopów Kustynskich, którey sianożęci wzdłuż o miedzę Łyszczynską ma bydź sążni sto pięćdziesiąt, do sianożęci chłopskich Kustynskich klinem wychodzącey, drugim bokiem podłuż po kamień wielki, dzielący od dwornych sianożęci, iuż w tym boku tylko się znaydować ma sążni sto trzynaście, do tegoż pola Polkowa klin około mogiłek Kustynskich, na którym klinie wysiewa się szanków sześć; w Sokolce do teyże plebanii pola poczynaiące się od pol Szczytenskich wzdłuż, a konczy się po dróżkę pol Szczytenskich, drugim bokiem wzdłuż o też grunta Szczytenskie, a konczy się po ług Kustyński; na tym polu wysiewa się szanków czternaście. Do teyże plebanii pole nazywaiące się Proworotce, poczynaiące się od gruntów Leszniańskich wzdłuż, bokiem iednym o też grunta Leszniańskie, nazywaiące się Pożarne, konczy się, a drugim bokiem wzdłuż o miedzę gruntu kowala Kondrata Kustynskiego, a konczy się o gościniec Janowski, na którym polu wysiewa się szanków Brzeskiey miary pułczternasta. In vim zwyż namienionego funduszu tak się dla oyca prezbitera Kustynskiego postanawia obligacya: w niedzielę co tydzień za żyiących kollatorów na uproszenie imciom zdrowia y dobrey śmierci y wszelkich w życiu pomyślnych sukcessów. Msza powinna się odprawić w sobotę za duszę ś. p. w. i. pana Zygmunta Chrzanowskiego, podkomorzego Brzeskiego, iako fundatora; a potym po długim życiu w dalsze czasy za dusze wielmożney imci pani Katarzyny Chrzanowskiey, podkomorzyney Brzesckiey, iako fundatorki, co tydzień ma się msza odprawić; co miesiąc za dusze rodziców fundatorów plebanii Kostynskiey msza się powinna odprawiać, co ćwierć roku msza tymże sposobem ma odprawiać w pierwsze ćwierć roku za dusze wszystkich zmarłych, w drugie ćwierć roku za dusze antecessorów teyże plebanii y wszystkich poddanych, tudziesz należących do teyże parafii, trzecie ćwierć roku za żyiących parafianów, w czwarte ćwierć roku za dusze żadnego ratunku nie maiące. Do tego funduszu należący iest wyderkaw z kahału Brzesckiego, czyniący na rok złotych polskich pięćdziesiąt, do którego przyłączone są obligacye według extraktu wyiętego z grodu Brzesckiego. Na to wszystko dla lepszey wiary y ubespieczenia teyże fundacyi wszyscy kollatorowie niżey wyrażeni własną ręką podpisuiemy się y pieczęcią zmacniamy. Datt roku tysiącznego siedmsetnego trzydziestego dziewiątego, dnia piętnastego Augusta. U te-

go funduszu przy przyciśnioney pieczęci podpisy rąk aktorów temi słowy: Katarzyna Chrzanowska, podkomorzyna woiewodztwa Brzesckiego, Ludwik Antoni z Chrzanowa Chrzanowski, starosta Rewiatycki mp. Emanuel Chrzanowski p. w. B., Stanisław Chrzanowski p. w. B. mpp., a na drugiey stronicy tego funduszu expressya gruntów dziakowskich bez podpisu takowa: Grunt na dziaka na Pereworociu na ieden poletek ćwierć włoki, we wsi w Lesznianach puł ćwierci, za Lesznianami drugie puł ćwierci, w Markowym ćwierć, czyni puł włoki na ieden poletek, do tegoż poletku w nawozie pod błoto puł włoki, na drugi poletek za krzyżem puł włoki, na trzeci poletek za Olszyną dworną, nazywa się Dubowe, do tegoż poletka za cegelnią szmat przydano, łąka za sadzawkami dwornymi w drugim mieyscu na błocie ku Polkowu. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1740 г.

Изъ книги за 1737—1740 годы, стр. 1881—1888.

119. Фундушовая запись на церковь Покрова Пресвятой Богородицы и Воздвиженія Честнаго Креста въ Дядковичахъ.

Брестскій подчашій Павелъ Буховецкій и супруга его Розалія, урожденная Хржановская, положили построить церковь въ своемъ имѣніи Дядковичахъ, въ Брестскомъ воеводствѣ, и обезпечить ее фундушомъ. Окончивъ постройку помянутой церкви въ 1740 году и снабдивъ ее всѣми необходимыми церковными принадлежностями, они записываютъ ей слѣдующій фундушъ: помѣщеніе для священника со всѣми постройками, и три уволока земли: одна въ Мочилахъ, другая на Красницѣ, а третья въ Каменяхъ. Къ этимъ уволокамъ слѣдуютъ три придатка: первый между Деревней и Каменями, второй въ Градѣ, а третій въ Елцѣ. Еще: одинъ сѣнокосъ, по имени Лазы, а другой— Березовыя Грудки. Для возбужденія въ священникѣ Дядковской церкви большаго раченія о своихъ прихожанахъ, назначается ему на каждый годъ съ каждаго двора еженедѣльно одинъ пѣшій работникъ. Церковный фундушъ освобожденъ отъ всякихъ общественныхъ повинностей. Передавая Дядковскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы и Воздвиженія Честнаго Креста, со всѣми фундаціями настоящему ея священнику Іоанну Пилиховскому, основатели ея и фундаторы сохраняютъ за собой право избирать къ ней священниковъ и давать имъ свои презенты. Причетникъ получаетъ содержаніе отъ священника. Помимо этого, священникъ получаетъ право свободно варить пиво, медъ, и курить водку, рубить лѣсъ соотвѣтственно домашнимъ нуждамъ. За все это онъ обязанъ въ каждый воскресный и праздничный день совершать литургію поминая фундаторовъ и колляторовъ, а въ каждую пятницу обѣдню за души всѣхъ усопшихъ. Онъ же наблюдаетъ за звономъ на ежедневныя утреннія и вечернія молебны. Всѣ прихожане обязаны слушать обѣдню во всѣ праздники подъ страхомъ штрафа въ 15 грошей на церковный воскъ, которымъ не долженъ пользоваться священникъ для своихъ домашнихъ нуждъ. Братству Дядковской церкви предоставляется право слѣдить за точнымъ исполненіемъ всего вышепрописаннаго. Священникъ слѣдитъ, чтобы въ воскресные и другіе праздничные дни прихожане не отправляли никакихъ работъ и не праздновали вымышленныхъ праздниковъ. Онъ же обязуется ничего не взимать за исповѣдь и похороны. Поправка Дядковской церкви лежитъ на владѣльцахъ Дядковскаго двора. Починка дома лежитъ на обязанности священника. Въ случаѣ же неисполненія священникомъ всего вышепрописаннаго, фундаторы сохраняютъ за собою право отрѣшить его отъ прихода и лишить фундуша, а на его мѣсто избрать другаго.

Roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego, miesiąca Marca osiemnastego dnia.

Na roczkach marcowych grodzkich Brzeskich, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Chrzanowskim, łowczym y podstarościm, Floryanem z Konopnic Grabowskim horodniczym, y sędzią, Marcinem Matuszewiczem pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, stawaiąc iudicialiter w. imci Paweł Buchowiecki, podczaszy woie-

wodztwa Brzeskiego, ten zapis funduszowy z osoby swey przyznał y ku zapisaniu do xiąg sądowych grodzkich Brzeskich podał; który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Bogu w Tróycy Przenayświętszey Jedynemu, wieczna cześć y chwała, amen. Ja, Paweł Buchowiecki, podczaszy Brzesciański, y ia, Rozalia z Chrzanowskich Buchowiecka, podczaszyna Brzesciańska, małżonkowie, czyniemy iawno y wiadomo tym naszym listem funduszowym zapisem, komu by o tym teraz y na potym będącego wieku ludziom należało, iż my, Buchowieccy, podczaszowie Brzesciańscy, małżonkowie, maiąc maiętność naszą dziedziczną, nazwaną Dziadkowicze, w woiewodztwie Brzeskim leżącą, przez antecessorów naszych nabytą y przez nas samych częściami przykupioną z zupełnym ograniczeniem ichmościom pp. Jelcom wiecznością zapłaconą, a o milę od cerkwi Derewienskiey odległą, umyśliliśmy na cześć y chwałę Panu Bogu w Tróycy Przenayświętszey Jedynemu cerkiew dla wygody y pozyskania dusz poddaństwa naszego y pobliskiego de nova radice fundować y nadać. Którą cerkiew za pomocą Naywyższego Pana zaczowszy fundować roku przeszłego tysiąc siedemsetnego trzydziestego dziewiątego, miesiąca Kwietnia czwartego dnia, w roku teraznieyszym tysiąc siedemsetnym czterdziestym zwierzchu y we srzodku z zupełną ozdobą y porządkiem cerkiewnym, z dzwonami, ołtarzami, kielichami, apparatami y xięgami niebawiąc zakonczemy, a teraz Dziatkowickiey cerkwi naszey takowy fundusz nadaiemy: Przysiedlenie dla wielebnego prezbitera z budynkami, z gumnami y ogrodami nad wygonem, około wierzbami na miedzach ograniczone; w polach gruntu włok trzy: iedna włoka na Moczyłach, żytem zasiana przy drodze Laskowskiey, która zaczyna się od ścianki poletkowey, a drogi Melczewskiey, a kończy się y opiera o granicę Derewienską; druga włoka gruntu, na którey iarzynny zasiew będzie zasiany na Krasnicy, która zaczyna się od ściany poletku Trzeciakowskiego, a kończy się aż do wygonu y drogi Laskowskiey, leży od wschodu słońca bokiem gruntu czwierci ogrodnickiey, od zachodu bokiem gruntu karczemnego; trzecia włoka, co po parze na Kamieniach, od wschodu słońca bokiem przy samey granicy Derewienskiey, od zachodu przy dwornym obszarze zaczyna się od drogi Zasnowskiey, a konczy się o drogę Derewieńską. Do tych włok na chwałę Panu Bogu przydaiemy nadatków trzy: ieden nadatek, iadąc do Derewney, na Kamenach po prawey ręce przy drodze y granicy na koło mchem alias lasem opasany; drugi nadatek na uroczyszczu Warszawie, nazywaiący się Hrada, nad Hrebienowym mchem, wkoło sianożęciami chłopskiemi opasany; trzeci nadatek tamże, nazywaiący się Jelce, y ten wkoło sianożęciami chłopskiemi opasany; sianożęć Popławkę dworną, nazywaiącą się Łazy, za uroczyszczem Warszawą przy granicy Melewiezkiey wierzbami ograniczone nadaiemy; drugą sianożęć na błocie myśliwskim dwa Berezowe Hrudki nadaiemy, koło których hrudkow na swoię potrzebę pozwalamy błoto kosić y zaymować. Ażeby też wielebny prezbiter Dziadkowski miał większą pobudkę do chwały Bożey y do naszych poddanych miłość y applikacyą, naznaczamy y funduiemy, aby co rok z każdey chaty ieden szedł robotnik pieszy do prezbitera Dziadkowickiego. Od podatków rzeczypospolitey, podymnego y któreby byli przez seym lub seymiki uchwalone, perpetuis temporibus fundusz cerkwi Dziadkowickiey uwalniamy. Którą to cerkiew naszą Dziadkowicką pod tytułem Protekcii Nayświętszey Panny Maryi y Znalezienia ś. Krzyża fundowaną w spokoyną possesyą y dyspozyciią wielebnemu Janowi Pilichowskiemu

z plebanią z gruntami y sianożęciami podaiemy, zachowuiąc nam samym y sukcessorom naszym ius collationis et praesentationis godnych na tę plebanią kapłanów. Dziaka do tey cerkwi Dziadkowickiey tym sposobem funduiemy, że teraznieyszy wielebny Jan Pilichowski, prezbiter Dziadkowicki, a po nim y nastempcy, maią chować na tymże funduszu cerkiewnym według swego zdania y upodobania, czy to przy sobie na usługach, czyli też część iaką cerkiewnego gruntu wydzielić. Wzromb do lasu na opał y reperacyą budynków, wygony y pastwiska wszelkie wolne nadaiemy; piwa, wódki y miody wolno będzie na swoią potrzebę wielebnemu prezbiterowi Dziadkowickiemu robić, niwczym nie przeszkadzaiąc karczmom, szynkom, kontraktom y intratom dwornym. Tandem obliguiemy wielebnego Jana Pilichowskiego, prezbitera Dziadkowickiego, a po nim nastempców, aby w każdą niedzielę y święto uroczyste, do czego ich powinność kapłańska pociąga, msze ś. odprawowali in memento, prosząc Pana Boga o szczęśliwy sukces fundatorów, kollatorów y parafianów. Mszę zaś ś. funduiemy za dusze zmarłych, póki ten fundusz trwać będzie, aby wielebny Jan Pilichowski, prezbiter Dziadkowicki, a po nim nastempcy, każdego piątku odprawowali y do szafunku Jezusa Chrystusa, Zbawiciela naszego, ofiarowali. Dzwonienie na pacierze co dzień rano y wieczor wielebny prezbiter Dziadkowicki powinien przestrzegać, ażeby nie ustawało. Poddanym zaś naszym obligaciią wkładamy, aby w każde święto uroczyste mszy ś. słuchali, pod winą groszy piętnastu na wosk do cerkwi. Wosk też, który będzie dawany na ofiarę, aby wielebny prezbiter nie obracał na swoią potrzebę domową, ale na chwałę Panu Bogu y ozdobę ołtarzy zażywał, czego bractwu Dziadkowickiey cerkwi moc daiemy przestrzegać. Obliguiemy y w tym wielebnego prezbitera Dziadkowickiego, aby przestrzegał parafianów, żeby w niedzielę y święta, z synodu zakazane, nie robili y wymyślnych świąt nie święcili. Insuper obliguiemy wielebnego prezbitera Dziadkowickiego, ażeby za każdą spowiedź y pogrzeb żadnego datku y zapłaty nie pretendował od poddanych naszych, było tym się kontentował, co kto da z łaski. Reparatia cerkwi Dziadkowickiey od nas samych y successorów naszych ze dworų Dziadkowickiego zawżdy bydź powinna. Reparatia zaś plebanii do wielebnego prezbitera Dziadkowickiego należeć ma y w tym też wielebnego prezbitera Dziadkowickiego obliguiemy y przestrzegamy, aby ordynaryinie chwały Bożey pilnował, katechism co niedziela w cerkwi mawiał y parafianów swoich, żeby bez chrztu y spowiedzi nie umierali, tudzież y paschalną spowiedź żeby wszyscy parafianie odprawowali, pilnował. Co ieżeliby opuszczonego y zaniedbałego, broń Boże, pokazało, nam fundatorom et successoribus zostawuiemy omnimodam potestatem, doniosszy spirituali officio ritus graeci wielebnego prezbitera Dziadkowickiego, od cerkwi y funduszu oddalić, a drugiego prezbitera, kogo się nam y successorom naszym podoba, przezętą do iaśnie w. biskupa prezentować y do Dziadkowickiey cerkwi instalować. Który to fundusz od nas Buchowieckich, podczaszych Brześcianskich, małżonków, wiecznością cerkwi Dziakowickiey nadany, aby nie był przez successorów naszych naruszony, daiemy plenum ius iaśnie w. imci xiędzu Theofilowi Godebskiemu, Brześciańskiemu y Włodzimierskiemu biskupowi et successoribus tey fundacii vindicandi, manutenendi et in quovis foro contra violatores immunitatis ecclesiae procedendi, paenas surrigendi et exequendi, upraszaiąc iaśnie w. biskupa, aby nie podał tey nowey fundacyi iako pasterz upadać et in quocunque

puncto violare. Na co dla lepszey wiary y waloru przy pieczęci naszey rękoma naszemi podpisuiemy się. Działo się w Dziadkowiczach, roku tysiąc siedemset czterdziestego, miesiąca Marca ósmego dnia. U tego wieczystego funduszu podpisy rąk wielmożnych ichmościów pp. fundatorów cerkwi Dziadkowickiey temi słowy: Paweł Buchwiecki, podczaszy Brześciański, mp; Rozalia Buchowiecka. Któren to takowy wieczysty fundusz cerkwi Dziadkowickiey, za oczewistym przyznaniem onego w sądach grodzkich Brzeskich przez ww. ichmościów pp. fundatorów, iest do xiąg sądowych grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1740 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1485—1486.

120. Замѣнный документъ на землю, принадлежащую Кругельской церкви.

Польный стражникъ войскъ вел. кн. Литовскаго Мартинъ Антоній Ланцкоронскій Пашковскій, объявляетъ наслѣдникамъ и владѣльцамъ своего имѣнія Кругель, что онъ, пожелавъ очистить прудъ на своемъ лугу и для расширенія его взявъ часть отъ церковнаго луга, въ замѣнъ той части луга уступаетъ Кругельскому священнику Григорію Токаревскому и его преемникамъ право свободнаго молотья безъ мѣрки, въ количествѣ одного шанка въ теченіи каждой недѣли; также, по причинѣ близости корчмы, устроивъ пивоварный заводъ на той же церковной землѣ, и не желая дѣлать ущерба церковному фундушу, отдаетъ церкви свой лугъ, лежащій между дорогою, идущею въ Бабичи и рѣкою Соною.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Aprila dnia dwudziestego wtorego.

Na urzędzie ikmści grodzkim Brzesckim, aktami starościńskiemi przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Tokarzewski, dokument służący w Bogu zeszłemu xiędzu Hrehoremu Tokarzewskiemu, plebanowi Kruhelskiemu, pisarzowi dekanatu Kamienieckiego, sukcessorom teyże cerkwi służący, od ś. p. w. imc. p. Marcina Antoniego Lanckoronskiego Paszkowskiego, strażnika polnego w. x. Lit. na łąkę, nadaną plebanii Kruhelskiey, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Marcin Antoni Lanckoronski Paszkowski, strażnik polny woysk w. x. Lit., czynię wiadomo tym prawem moim dobrowolnie danym, komu o tym wiedzieć będzie należało, osobliwie sukcessorom y possessorom dobr moich, iż ia będąc dziedzicznym panem w dobrach moich Kruhelu upodobałem mieysce do szlamowania stawu na łące moiey, więc dla obszerności przyiąłem leżącey łąki cerkiewney na puł stawu; tamto wyszlamowałem sadzawkę, za co pozwalam wolne mlewo, bez dawania miarki, każdego tygodnia po szanku iednym wiecznemi czasy w Bogu przewielebnemu xiędzu Hrehoremu Tokarzewskiemu, plebanowi Kruhelskiemu, pisarzowi dekanatu Kamienieckiego, tak też y sukcessorom onego cerkwi Bożey służącym. A dla blizkości karczmy pobudowałem browar na tymże cerkiewnym gruncie, przez co nie czyniąc krzywdy nadaniu cerkiewnemu, nadaię łąki, na Podhoriu leżącey z konca w koniec, tak wiele szerokości, iako ma w sobie ogród plebanski. Początek tey łąki od drogi do Babicz idącey aż do rzeki Sony, ob miedzę Antoniego Sterpinskiego z iedney strony, a z drugiey ob miedzę łąki do dworu na-

leżącey. W czym tak ia sam y sukcessorowie moi bronić nie maią. Co, dla lepszey wiary y wagi, ręką się własną przy pieczęci przyciśnioney podpisuię. Dat. w Kruhelu, dnia dwudziestego dziewiątego Maia, roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego. U tego dokumentu przy wyciśnioney pieczęci podpis ręki aktora temi słowy: Marcin Antoni Lanckoroński Paszkowski s. p. w. x. Lit. Który to takowy dokument, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1743 r.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1323—1327.

121. Распоряженіе Владимірскаго и Брестскаго епископа о передачѣ церковнаго имущества священнику Кищенятѣ.

Предписаніе, данное прототроніемъ митрополіи Кіевской, Галицкой и всея Руси, епископомъ Владимірскимъ и Брестскимъ, Феофиломъ Годебскимъ архидіакону Брестской каѳедры, настоятелю Гершоновицкому Никодиму Анашкевичу и инстигатору Брестской консисторіи, настоятелю Лобачевскому, Стефану Сироцкому, которымъ, подъ угрозою тяжкихъ взысканій, поставляется въ обязанность передать всѣ поземельныя угодья Брестской церкви святого Креста номинату оной Николаю Кищенятѣ, какъ будущему настоятелю.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Marca iedynastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter iegomość Mikołay Kiszczenia, instrument sobie dany y służący od w Bogu zeszłego i. w. iegomość xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimirskiego y Brzesckiego, na rzecz w nim we srzedzinie wyrażoną, ad acta grodu Brzeskiego podał, który wpisuiąc de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Teofil na Godziebie Godebski, z Bożey y stolicy świętey apostolskiey łaski, prototroni metropolii Kiewskiey, Halickiéy y całey Rusi, biskup Włodzimirski y Brzescki, przewielebnym w Bogu xx. Nikodemowi Anaszkiewiczowi, archidiakonowi katedry Brzesckiey, parochowi Gierszonowickiemu, Stefanowi Sirockiemu, parochowi Łobaczewskiemu, pokóy Chrystusów y błogosławienstwo nasze pasterskie. Żądamy po przewielebnościach waszych y w mocy posłuszenstwa ś. mieć chcemy, abyście ad requisitionem uczciwego Mikołaia Kiszczeniaty, nominata cerkwi et beneficii świętokrzyskiego Brzesckiego, inwentarzem spisawszy wszystkie grunta, ogrody, sianożęci y inne przynależytości, antiquitus do tey cerkwi nadane, według starodawney fundaciey, wizyt, rewizyi, podali w dispozycyą wyż mianowanemu Kiszczeniacie, iako przyszłemu successorowi y possessorowi tego beneficium świętokrzyskiego Brzesckiego, y ieżeli którekolwiek grunta, ogrody lub sianożęci, do pomienioney cerkwi należące, dawnością czasów są oddalone y w czyieykolwiek adpraesens zostaią bezprawney possessyi, abyście te wszystkie recuperowali et ad dispositionem przerzeczonemu Mikołaiowi Kiszczeniacie oddali, w czym pod penami, w kanonach świętych na niedbałe swóy urząd sprawuiących opisanemi, przewielebności wasze obowiązuiemy. Aby zaś nnnieyszy instrument miał większy walor y wagę, przy zwykłey pieczęci przyciśnioney ręki własney pod-

pisem ztwierdzamy. Dat w Włodzimierzu, die septima Octobris, ut novum, millesimo septingentesimo quadragesimo tertio anno. U tego instrumentu przy wyciśnioney pieczęci podpisy rąk exprimuntur takowe: Theofil Godebski b. W. B. mp. A po drugiey stronie pieczęci expressia ręki takowa: X. Jan Hukowicz, curiae illustrissimi prototronii Vladimiriensis et Brestensis episcopi notarius mp. Który to takowy instrument, za podaniem przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1745 г.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 375—378.

122. Фундушовая запись на церковь св. Іоанна въ имѣніи Лобачовѣ.

Великій стражникъ вел. кн. Литов. Антоній Потей, имѣя въ виду ревностное исполненіе духовныхъ обязанностей Стефана Пироцкаго, священника Лобачевской церкви во имя св. евангелиста Іоанна, даритъ и возстановляетъ для него и его преемниковъ отъ времени утраченный фундушъ, данный его предками, со всѣми пріобрѣтеніями, землями, садами, лугами, а именно: одну уволоку земли въ трехъ сѣвооборотахъ въ Гоновнѣ и два луга—Затока и Борошиловка. Приходъ Лобачевской церкви образуютъ: городъ Тересполь съ юрисдикою двора, и села: Лобачевъ, Болотково, Легуты и Огородники. Прихожанамъ, подъ опасеніемъ строгаго наказанія, приказывается исповѣдываться на Св. Недѣлѣ и каждый воскресный и праздничный день ходить въ церковь.

Roku tysiąc siedemset pięndziesiąt wtorego, miesiąca Maia czwartego dnia.

Na urzędzie ikmci surrogatorskim grodzkim Brzeskim, przede mną Marcinem Matuszewiczem, stolnikiem y surrogatorem grodzkim Brzeskim, comparens personaliter w Bogu wielebny oyciec Piotr Boniecki, prezbiter Łobaczewski, list funduszowy cerkwi Łobaczewskiey, od iaśnie w. imci p. Antoniego Pocieia, strażnika w. w. x. Lit., nadany, ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Antoni na Włodawie, Rożance, Rzeczycy hrabia Pociey, strażnik wielki w. x. Lit., Radomyski et cet. strażnik. Oznaymuię tym listem funduszowym moim wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym teraz y przyszłego wieku ludziom wiedzieć należało, iż za naypierwszy cel szczęścia mego zakładaiąc pomnożenie chwały Boskiey w dobrach moich dziedzicznych, a nie mnieysze z tąd maiąc ukontentowanie, iż wielebny oyciec Stefan Pirocki, prezbiter cerkwi Łobaczewskiey, w maiętności moiey dziedziczney Łobaczewie będącey, pod tytułem ś. Jana Ewangelisty, słusznie y należycie sprawuie się, iak mu iego powinność kapłańska każe według obrządków cerkwi świętey. Dla większego zatym bespieczenstwa y dalszey subsystencyi pomienionego kapłana y sukcessorów iego, po nim następuiących, ażeby za czasem chwała Boża nie ustawała na tym mieyscu, ponieważ dawnieyszy fundusz cerkwi Łobaczewskiey, (który iest anima rerum tey cerkwi), za odmiennością czasu y sam niewiedzieć gdzie podział się, więc teraznieyszym funduszowym listem moim, iako z dawnych czasów od iaśnie ww. antecessorów moich są pożytki, grunta, ogrody, sianożęci nadane, tak y ia, perpetuis temporibus, to wszystko potwierdzam, przyłączam, umacniam y nadaię. A nayprzód, stosuiąc się do prezenty świętey pamięci iaśnie w. imci p. Ludwika Konstantego Pocieia, natenczas kasztelana Wileńskiego, hetmana wielkiego w. x. Lit., podpisaney, ztwierdzam y w nieporuszoney mocy mieć chcę.

Wszelkie oney kontenta, to iest, utwierdzaiąc przy possesyi gruntów y nadaiąc one tak, iak antiquitus należały, w tym ograniczeniu włoka iedna we trzy poletki leżąca, nazwana w Honownie, o miedzę z iedney strony Piotra Petraszuka, z drugiey strony o miedzę Andrzeia Kuzmicza. Którzy to we wszystkich poletkach wyż mianowani granicą ieden morg za ogrodnikami o miedzę gruntów Łobaczewskich, z iedney strony od ścianki, a z drugiey strony od rowu, drugi morg od ogrodów z iedney strony, a drugi od drogi Janowskiey, z drugiey strony od folwarku Łobaczewskiego aż pod topole, a z trzeciey strony od rowu ogrodnickiego, a z czwartey strony od odnogi Bugowey płynącey pod cerkiew. Na teyże odnodze (to nie do cerkwi należące) od łąki Niedobrzyskowey; trzeci morg pod Tarnem nazwanym, z iedney strony rzeka Bug, od drugiey strony po doł do Terespola idący. Łąka iedna nazwiska Zatoka, z iedney strony Bug, a z drugiey strony iezioro; druga łąka Boroszyłowka, z iedney strony granicy Kolatyckiey, a z drugiey strony błoto; a że mieysce sposobne się znalazło dla zbudowania cegielni na gruncie cerkiewnym należącym, w zamian nadałem inszy grunt do teyże cerkwi Łobaczewskiey, na który grunt wydałem skrypt móy pod datą w Rzeczycy dnia dwudziestego Decembra, millesimo septingentesimo quadragesimo quarto anno, to iest, za trzeci morg pod Tarnem nazwany w zamian dałem y opisałem, kompensuiąc ten morg trzeci pod Tarnem na uroczysku hrud pod Kowhem nazwany o miedzę z iedney strony od ścianki, a z drugiey strony o miedzę Karpa Petraszuka, woyta folwarku Łobaczewskiego, który to hrud pod Kowhem od folwarku Łobaczewskiego odłączam, a do cerkwi Łobaczewskiey wiecznemi czasy przyłączam y nadaię. Do którey to cerkwi parafia, miasto Terespol z iuryzdyką dworną, wieś Łobaczew, wieś Błotkowo, wieś Lehuty, wieś Ogrodniki, y ia teraznieyszym funduszem moim do wyż pomienioney cerkwi Łobaczewskiey przyłączam y inkorporuię. Z których to maiętności moiey poddani aby na spowiedź wielkonocną y inne nabożeństwa co niedziela y święta do teyże cerkwi chodzili pod surowemi penami przykazuiemy. Teraznieyszego zaś prezbitera y nastempców iego obliguię, ażeby w mszach świętych y innych swoich nabożeństwach mnie samego y antecessorów moich przed maiestatem Boskim nie przepominali. Przy tym, tak wiele razy miewano, cerkiew Łobaczewską y do niey należącą plebanią przy wszystkich wolnościach, któremi się inne cerkwie uniackie zaszczycaią, sacro sancte et illibate zachowuię y moich sukcessorów a possesorów tych dobr obliguię, ażeby też samo zachowali. Y na to dla lepszey wiary y wagi ten fundusz moy ręką własną podpisawszy, pieczęcią stwierdzić kazałem. Dat w Rzeczycy, roku tysiąc siedemsetnego czterdziestego piątego, miesiąca Decembra trzeciego dnia. U tego listu funduszowego, od iaśnie w. imci p. Antoniego Pocieia, strażnika wielkiego w. x. Lit., na rzecz w nim wyrażoną cerkwi Łobaczewskiey nadanego y służącego, podpis ręki aktora y dalsza expressyia przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney temi wyraża się słowy: Antoni Pociey, strażnik wielki w. x. Lit. Za fundatorów obligatur mszą świętą raz w tydzień odprawić. Który to takowy list funduszowy ze wszystką w nim wyrażoną rzeczą, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg surrogatorskich grodzkich woiewodztwa Brześciańskiego przyięty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 2445—2448.

123. Постановленіе короля Августа III объ учрежденіи коммиссіи для разбора жалобъ между православными и уніатами.

Король Августъ III назначаетъ членовъ особой коммиссіи изъ римско-католическихъ епископовъ и свѣтскихъ сановниковъ— числомъ десять, которымъ вмѣняетъ въ обязанность разбирать всѣ споры, происходящіе между уніатами и православными по поводу захвата первыми православныхъ церквей и ихъ собственности; при этомъ они предварительно должны тщательно ознакомиться со всѣми законоположеніями, какъ польскими, такъ и литовскими, относящимися къ настоящему предмету, а равно со всѣми трактатами и соотношеніями, бывшими между Польшею и Россіей. Они имѣютъ право назначать отъ себя слѣдствія, принимать письменныя донесенія отъ слѣдователей, и разсмотрѣнныя бумаги хранить у себя за своею печатью. Въ заключеніи король повелѣваетъ уніатамъ прекратить всѣ дальнѣйшіе захваты православныхъ церквей и ихъ фундушей, а если бы они гдѣ нибудь теперь случались, то немедленно возвращать православную собственность. Окончательное рѣшеніе по этимъ дѣламъ король предоставляетъ себѣ.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Januarii siódmego dnia.

Na roczkach Januarowych grodzkich Brześcianskich, porządkiem prawa pospolitego w mieście ikmci Brześciu in loco solito sądzących się, przed nami Karolem z Wieszczyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm, Michałem Starzykiem Buczyńskim, oboznym y sędzią, a Marcinem Matusewiczem, stolnikiem y pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkiemi woiewodztwa Brześcianskiego, stawaiąc iudicialiter patron imść pan Kosecki, starosta Mrozowicki, opowiadał, prezentował y do akt grodzkich Brzeskich podał instrument nayiaśnieyszego króla imści kommissyiny na rzecz w nim niżey wyrażoną, który podaiąc, prosił nas, urzędu, aby pomieniony instrument ze wszystką w nim inserowaną rzeczą był do xiąg grodzkich Brześcianskich zpraw wieczystych przyięty y wpisany. Jakoż my, urząd, ony przyiąwszy w xięgi wpisać rozkazaliśmy, który wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: Kommissya od ikmci do inwestigowania pretensyi, inter unitos et non unitos ritus graeci y miedzy innemi osobami iakiey kolwiek kondycyi y religii będącemi zachodzących naznaczona. August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielebnym w Bogu, wielmożnym, urodzonym Antoniemu Sebastianowi Dombrowskiemu, Płockiemu, Heronimowi Wacławowi Sierakowskiemu Przemyskiemu, biskupom, Józefowi Stanisławowi Sapiezie, biskupowi dyecezyiey Zariiskiemu, coadiutorowi biskupstwa Wileńskiego, referendarzowi w. x. Lit., Augustowi, xiążęciu Czartoryiskiemu, woiewodzie y generałowi ziem Ruskich, Kazimierzowi Niesiłowskiemu Smolenskiemu, Józefowi Nakwaskiemu Rawskiemu y Stefanowi Turkowskiemu, Brześcianskim kasztelanom, Kosowskiemu, podskarbiemu nadwor. koron., Pedowskiemu, podkomorzemu Rożanskiemu, Michałowi Maurycemu Suskiemu, podczaszemu Łomżynskiemu, regentowi kancellaryi wielkiey koron., y Horainowi, kommissarzom naszym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielebni w Bogu, wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Przełożono nam iest przez panów rad naszych, przy boku naszym zasiadaiących, iakoby między różnemi osobami, różney kondycyi y religii będącemi, zaszły pewne różności względem różnych krzywd y wiolencyi, o które uniti et non uniti ritus graeci uskarżali się y wzaiemnie do siebie mieć pretenduią. Zaczym

my, uważywszy takowe remonstracyę, przychylaiąc się do praw koronnych y litewskich, tudziesz do deklaracyi na konferenciiach z wielmożnymi pełnomocnymi ministrami Rosyiskimi mianych, pod prezydencyą nayprzewielebnieyszego w Bogu prymasa korony Polskiey y w. x. Lit. przez kommissarzów naszych y rzeczy pospolitey, do tych konferencyi deputowanych, dnia dziewiątego Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmsetnego czterdziestego czwartego, w Grodnie daney, y ręką tegoż nayprzewielebnieyszego w Bogu prymasa podpisaney, także na fundamencie conclusi senatus consilii Grodnensis postcomitialis, do uspokoienia tych pretensyi y differencyi inter unitos et non unitos ritus graeci, tudzież od wielmożnego grafa Bestucheffa, pełnomocnego ministra Rosyiskiego, tak przez memoryały, iako y ustnie usilnie będąc sollicitowani do zatamowania wiolencyi y wszelkich przeszkód, uprzeymości y wierności wasze deputować y naznaczyć umyślilismy, iakoż naznaczamy y deputuiemy, żądaiąc y zlecaiąc uprzeymościom y wiernościom waszym, abyście bez wszelkiey zwłoki tu w Warszawie przy bytności naszey, na mieyscu miedzy sobą umówionym, iurisdykcią swoię kommissarską (absentia nonnullorum uprzeymości y wierności waszych minime obstante) ufundowali y onę woznemu publikować rozkazali, y stronom przez listy swoie obwieszczaiące do stawania przed sądem swoim termin naznaczyli. A ponieważ ta kommissya nic tylko iest z woli naszey wydana, aby dawne skargi stron żałących się uspokoiła, ale y nowym, gdyby się miały wszczynać, wstręt dała; zaczym obliguiemy uprzeymości y wierności waszey, abyście zaraz po ufundowaney tu jurisdykcyi, listem uprzeymości y wierności waszych obwieszczaiącym wszelkich violencyi miedzy stronami zakazali pod winami surowymi y aby nikt czynić ich nieważył się, bronili y występnych do sądów poblizszych odsyłali y aby w tychże prędko sprawiedliwość mieć mogli, uskarżaiącym się dopomagali, mianowicie zaś, aby cerkwiom religii graeko-ruskiey nie zuniowanym żadney violencii czynić nie dopuszczali y gwałtownego odbierania takowych cerkwi bronili y ich, według paktow y soiuszow z panstwem Rossyiskim zaszłych, tychże non unitos przy wszelkich wolnościach obrządków ich zachowali, gdzie się zaś pokaże przy gwałtownym odbieraniu cerkiew y zabieranie fundacyi y przywileiów wrócenie ich nakazali. Względem zaś dawnych skarg tychże stron pretensye y żałoby wzaiemnie do siebie miane wysłuchali, konnotowoli, prawa, przywileie, erekcye cerkiew ritus graeci dawne, kompozycyie, dyplomata przed sąd swóy komportować nakazali, komportowane, tudzież traktaty, soiusze z sąsiedzkemi Rosyiskimi panstwami, oraz prawa koronne y litewskie przeyrzeli, zrewidowali, przeczytali, y ieżeli w czym przez kogo iakim sposobem y w którym czasie wzwyż wyrażonym wszystkim dokumentom sprzeciwiono się, investigowali, wypytali się. Co się zaś tycze violencyi, szkod, krzywd y pretensyi, wzaiemnie przez strony do siebie mianych, inquisitorów naznaczyli, którzy inquisitorowie na mieysca te, na których się violencye stały, ziechawszy inquizycyi ze świadków wiary godnych, rzeczy dobrze wiadomych, iakieykolwiek religii będących, wybranych, od stron sprowadzonych, którym panowie ich na tych inquizycyach świadczyć nie powinni będą zabraniać, ani o to żadnym sposobem im nagany dawać, pod winami prawem opisanemi, wysłuchaią y iako prawdziwie świadczyć będą przysiądz onym nakaże, te zaś inquizycye swymi pieczęciami zapieczętowane uprzeymościom y wiernościom waszym odeszlą. Aby zaś ciż inquizitorowie do expedyowania takowychinquizicyi czas mieć mogli, uprzey-

mości y wierności wasze juryzdykcyą swoią kommissarską do czasu pewnego, między sobą umowionego, zalimituiecie, na które to inquizicye przez inquizytorów zapieczętowane do rąk uprzeymości y wierności waszych przysłane, przeczytawszy z prawami y dokumentami stron zkąfrontowawszy zdanie swoie punctatim in scriptis opiszecie y nam doniesiecie, też zdanie swoie y akt swóy kommissarski otwarcie, inquizycie zaś przez siebie odpieczętowane znowu pieczęciami swymi zapieczętowane konserwować y w tych wszystkich okolicznościach dalszey rezolucyi naszey, uprzeymości y wierności waszey, czekać będziecie. A ieżeliby dowiedziono było przez inquizycye, że niektóre cerkwie nie zuniowane gwałtem są odebrane, tedy nam o tym doskonałą sprawę uprzeymości y wierności wasze dacie, in ordine do resolwowania reindukcyi dawnym possessorom uczynicie to wszystko uprzeymości y wierności wasze dla łaski naszey y z powinności obowiązku swego. Dan w Warszawie, dnia siódmego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku: Augustus rex, L. S. maioris cancellariae regni. Jan Wolski, stolnik powiatu Chencinskiego, ikmści pieczęci wielkiey koronney sekretarz, mp. U tey kopii instrumentu kommissyinego przy pieczęci, na laku czerwonym wyciśnioney, podpis takowy: Concordat cum originali Ant. Seb. Dembowski, eppus Plocensis, s. r. mttis commissarius, mp. Która to takowa kopia instrumentu commissyinego, przez wyż wyrażonego patrona ad acta podana, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych przyięta y zapisana.

1746 г.

Изъ книги за 1745—1747 годы, стр. 2725—2731.

124. Подтвердительная привилегія короля Августа III на церковь Преображенія Господня въ селѣ Руднѣ.

Въ привилегіи короля Августа III, подтверждающей всѣ права на имѣніе и разныя доходныя статьи, дарованныя предшествующими королями церкви Руднянской Св. Спаса, прописаны: во 1-хъ, грамота Владислава IV, отъ 12 Іюня 1640 года, которою онъ прикупленную къ Руднянской церкви 1 уволоку земли освобождаетъ отъ податей дворовыхъ и земскихъ и всѣхъ другихъ повинностей и, слѣдуя давнему обычаю, дозволяетъ священникамъ сей церкви пользоваться дровами на отопленіе и на постройки изъ мѣстныхъ королевскихъ лѣсовъ; во 2-хъ, грамота Яна Казимира, отъ 24 Декабря 1661 года, которою въ лицѣ священника Ѳеодора Сопоцька, его сыновей и потомковъ, могущихъ удостоиться духовнаго сана, утверждается за церковію Рудною и городскою Вохинскою: а) три уволоки земли и застѣнокъ Ростовъ-Кутикъ, освобожденные особымъ ревизорскимъ декретомъ 16 Октября 1638 года отъ всѣхъ податей дворовыхъ и земскихъ, б) сборъ десятины, по копѣ ржи отъ пяти уволокъ деревень Рудной, Деревичной, Висковъ и Березова-Кута, в) употребленіе дровъ на отопленіе священническихъ помѣщеній изъ королевскихъ лѣсовъ, г) право взысканія съ крестьянъ, равнодушныхъ къ службѣ Божіей, и д) сборъ торговаго во время двухъ ярмарокъ, бывающихъ при сей церкви, который предписывается употреблять исключительно на вино для церкви. Сверхъ сего за церковію городскою Вохинскою укрѣпляются двѣ уволоки земли съ сѣнокосами, шесть городскихъ плацовъ на постройки, на правахъ церковной свободы, т. е. безъ всякой подати, чинша и квартирнаго сбора, и предоставляется право взиманія десятины отъ мѣщанъ Вохинскихъ греческой вѣры, согласно грамотѣ короля Стефана, писанной порусски на пергаментѣ, но уничтоженной непріятелемъ. На этой грамотѣ короля Яна Казиміра прописана, отъ 21 Февраля 1680 года, и конфирмація коммиссаровъ. Въ 3-хъ, грамота Яна III, отъ 28 Мая 1681 года, которою предыдущая грамота утверждается на вѣчныя времена и сверхъ сего протопопу Брестскому и настоятелю Руднянскому Александру Сопоцькѣ дозволяется построить винокурню и пивоварню и производить въ нихъ вино и пиво на свою надобность, подъ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы преемники Сопоцька были изъ его рода.

Roku tysiąc siedmsetnego czterdziestego siódmego, miesiąca Junii dwudziestego wtorego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparendo personaliter wielebny oyciec Antoni Zypowski, prezbiter cerkwi Rudenskiey przywilcy ikmści, sobie,

sukcessorom y następcom onego dany, przywileia antecessorów regnantów polskich, teyże cerkwi Rudenskiey służące, konfirmuiący, do xiąg grodzkich Brzeskich podał ku wpisaniu, który wpisuiąc de verbo ad verbum, tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem confirmationis naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż pokładał przed nami wielebny ociec Antoni Zypowski, prezbiter cerkwi Rudenskiey, różne przywileia, sobie na te cerkiew służące, naiasnieyszych krolów ichmościów Władysława czwartego y Jana trzeciego, antecessorów naszych, całe nienaruszone, żadney wątpliwości w sobie nie maiące, y supplikował do nas przez panów rad y urzędników naszych, abyśmy mu te wszystkie prawa przywileia, cerkwi wyż wyrażoney służące, w teraznieyszy nasz list albo przywiley wraz inkludowali, approbowali y konfirmowali, do którego my supliki chętnie skłoniwszy się tośmy uczynili y słowo do słowa wpisać rozkazali, które tak się w sobie maią: Władysław IV, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komuby o tym wiedzieć należało, pokładany był przed nami list z podpisem ręki y z pieczęcią wielebnego Jerzego Niewiarowskiego, sekretarza y rewizora naszego, do ekonomii Brzeskiey zesłanego, de data w Woyniu, roku tysiąc sześćsetnego trzydziestego ósmego, cztyrynastego dnia miesiąca Oktobra, którym listem włokę iedną pewną przez swieszczenika Rudzianskiego Teodora Fiodorowicza Sopoćka do cerkwi Rudzianskiey założenia ś. Spasa względem szczupłego wyżywienia tak iego samego, iako y sług cerkiewnych przykupioną od wszelkich podatków dwornych, sielskich y innych powinności przerzeczony rewizor nasz wolną uczynił y supplikował nam tenże wyżey rzeczony swieszczennik Rudzianski, abyśmy ten list wżwyż opisany we wszystkim stwierdzili. Jakoż widząc rzecz być słuszną, aby się chwała Boża pomnażała, mocą y powagą naszą królewską tym ninieyszym listem naszym stwierdzamy y przy tey włoce swieszczenika Rudzianskiego Fiedora Fiedorowicza Sopoćka na cerkiew Rudzianską ś. Spasa przykupioney, onego samego y sukcessorów iego, wiecznymi czasy zostawuiemy y od wszelkich podatków dwornych, sielskich y innych powinności wolną czyniemy. A iż też z dawnych czasów od ekonomów naszych Brzeskich także y rewizorów z podpisem rąk ich przerzeczony swieszczennik Rudzianski Fiedorowicz Sopoćko ma wolne drwa na opał własny domowy w puszczach tamecznych, tedy my za proźbą iego do nas wniesioną y te drwa wolne na opał swóy domowy, z drzewa leżącego y na budynek niezgodnego, według dawnego zwyczaiu y opisania listownego ekonomów naszych Brzeskich y potwierdzenia rewizorów, mieć mu pozwalamy, na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwunastego mca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset cztyrdziestego, panowania królestw naszych polskiego ósmego, a szwedzkiego dziewiątego roku. U tego listu przywileiu przy pieczęci wielkiey w. x. Lit. podpisy rąk tymi słowy: Wladislaus rex; Kazimierz Pac, pisarz w. x. Lit. Który przywiley, cerkwi Rudenskiey założenia ś. Spasa na włokę kupną służący, ad minimum cum omni titulo et paragraphis wyraziwszy, sequens tenore następnie taki: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem konfirmacyinym naszym wszem wobec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć będzie należało, iż nic barziey ozdobnieyszego maiestatowi naszemu y dobru pospoli-

temu być nie uznaiemy, iako kiedy cum charitate hominis Dei dobrze zasłużonych z przodków swoich w cerkwi Bożey miłością goreiących cnotą ku bliźnim swoim ustawionych y garnących się do maiestatu Bozkiego wszelką wdzięcznością przychodzi nam powalić (*) y zachęcać onych do iedności uniey świętey rzymskiey katolickiey, a maiąc nam y teraz dobrze wiadome w cerkwiach Bożych żarliwe usługi wielebnego Alexandra Sopoćka, protopopy Brzesckiego, swieszczennika y plebana cerkwi Rudney, chętnieśmy się skłonili do supliki onego y umyśliliśmy mu prawa, przywileia świętey pamięci króla imści Jana Kazimierza antecessora naszego całe, nienaruszone y żadney w sobie wątpliwości niemaiące, stwierdzić, zmocnić y approbować, które słowo w słowo tak się w sobie maią: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu o tym wiedzieć należy, przykładem naiaśnieyszych antecessorów naszych, osobliwie świętey pamięci rodzica y brata naszego, idąc, chętnie się do pomnożenia chwały Bożey skłaniamy y nie tylko kapłanów dawne prawa stwierdzamy, ale y nowe wolności, ile z nas być może, nadaiemy. Za czym gdy ociec Fiedor Sopoćko, swieszczennik cerkwi Rudney y mieyskiey Woinskiey, pokładał przed nami różne przywileia y listy, sobie służące, osobliwie na trzy włoki cerkiewne y na zaścianek Rastow-Kutik, tudziesz na dziesięcinę, na wolny urąb, na targowe y na inne nadania sobie służące y wnosił do nas prozbę swą przez panów rad y urzędników dworu naszego, abyśmy go, synów y potomków iego iednemu po drugim na stan duchowny ordynowanych, przy takich włokach y zaściankach nazwanym Rostow-Kutik od wszelkich podatków, dwornych y sielskich uwolnionych, tudziesz przy dziesięcinie, po kopie żyta z każdey włoki, y przy wolnym wywożeniu drew na opał własny domowy z puszcz tamecznych, lubo leżących, lubo ze pnia krzywych y na budynek niezgodnych, po dwa wozy na tydzień zachowali, do tego na parafiany iego, poddane nasze, do służby Bożey barzo oziembłe, stosuiąc się do wielu listów w tey mierze wydanych, winy w tychże listach warowane approbowali, a na ostatek y targowe podczas odprawowania się kiermaszów dwóch na rok przy cerkwi założenia świętego Spasa, to iest, na świętą Piotrowkę y na ś. Spasa, podług dawnego zwyczaiu y osobliwego dekretu rewizorskiego, eo nomine anno tysiąc sześćset trzydziestego ósmego, mca Oktobra szesnastego dnia, w Woyniu ferowanego, temuż swieszczennikowi y nastempcom iego stwierdzili, w czym widząc bydź proźbę oyca Fiedora Sopoćka, swieszczennika cerkwi Rudney y mieyskiey Woinskiey, słuszną, onego przy włokach trzech y zaścianku Rostow-Kutik, libertowanych od wszelkich podatków, dwornych y sielskich y przy dziesięcinie, po kopie żyta z włoki, ze wsi Rudna, Derewiczna, Wiskow y Brzezowa Kuta z pięciu włok, podług dawnego zwyczaiu, tudziesz przy używaniu drew na opał domowy, po dwa wozy na tydzień, przy exekucyi przeciwko oziembłym do służby Bożey poddanym, a na ostatek przy targowym podczas dwóch kiermaszów przy tey cerkwi odprawuiących się, które targowe na wino do cerkwi iść ma, zachowuiemy; a osobliwie przy dwóch włokach, na cerkiew mieyską Woinską służących, z sianożęciami, z sześcią placami mieyskiemi dla budynków na wolności cerkiewney, bez wszelkiego płatu, czynszu y składanek żołnierskich y przy dziesięcinie od mieszczan Woinskich religii greckiey, podług przywileiu świętey pamięci króla imści Stefana na pargaminie po rusku

(*) Дошено бить— pochwalić.

pisanego, od nieprzyiaciela Moskwicina popsowanego, onego samego, dzieci y potomki iego, na stan duchowny porządkiem cerkiewnym obrane, zachowuiemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Nowym Dworze, dnia dwudziestego czwartego mca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego pierwszego, panowania naszego polskiego trzynastego, a szwedzkiego cztyrnastego roku. U tego listu, przywileiu, przy pieczęci w. w. x. Lit., podpisy rąk tymi słowy: Joannes Casimirus rex. Andrzey Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Lit., starosta Grodzienski, Horodanicki, Wilenski. Na tymże liście przywileiu, konfirmacya kommissarzów, zesłanych do ekonomii Brzeskiey, w te słowa: Roku tysiąc sześćset ośmdziesiątego, dnia dwudziestego pierwszego mca Lutego, w Woiniu, ten przywiley ikmci, świętey pamięci Jana Kazimierza przed nami, ikmci kommissarzami, pokładany, podpisuiemy y przy swym walorze zachowuiemy. Piotr Rylski, kanonik Płocki, kommissarz ikmści, Abraham Konstanty Gołuchowski, stolnik Mielnicki, kommissarz ikmści, Mikołay Jan Buyno, łowczy ziemi Liwskiey, kommissarz ikmści. My tedy, król, bacząc być rzecz słuszną y z prawem pospolitym zgodliwą, te wszystkie dokumenta prawa przywileia, wyżey inserowane y wyrażone, tym listem naszym konfirmacyinym we wszystkich ich punktach, klawzulach, paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy wiecznemi czasy, obiecuiąc to po nas y naiaśnieyszych sukcessorach naszych, królach ichm. polskich, że te prawa, przywileia, w naymnieyszym punkcie y paragrafie nie maią być poruszone y owszem, dla dalszey pomnożenia chwały Bożey, zdało się urodzonym kommissarzom naszym włokę gruntu na czynszu po złotych pięciu wielebnemu Alexandrowi Sopoćkowi, protopopie Brzeskiemu, plebanowi Rudzianskiemu, ze wszytkiemi do tey włoki przynależytościami przyłączyć y nadać. Przeto widząc być rzecz słuszną, przy tey włoce gruntu na czynszu pomienionym zachowuiemy, a od naddatków dziesięcin, nazywaiące się lisie, sine oneribus z nich płacenia libertuiemy y od wszelkich innych excypuiemy ciężarów y tę plebanią, którey on teraz possessorem zostaie, ad liberam dispositionem, któremu chcąc sukcessorowi puścić, iako legitimo possessori daiemy. Waruiąc iednak, aby pomieniony swieszczennik nikomu innemu, tylko ex linia idącym sukcessorom, do stanu kapłanskiego zgodnym, tę funkcyą swoią chwały Bożey allegował. Wolne też ma mieć wystawienie browaru, winnice y słodowni, w nich iakie chcąc na swą potrzebę pożytki wynaydować, to iest gorzałkę kurzyć y piwo robić, bez przeszkody iednak arędarzów y dworów naszych. Na co, dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego mca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset ośmdziesiąt pierwszego, panowania naszego siódmego roku. U tego listu, przywileiu, podpisy rąk przy pieczęci w. x. Lit. temi słowy: Jan król. Michał Floryan Rzewuski, podskarbi nadworny koronny. My tedy król, widząc rzecz być słuszną y z prawem pospolitym zgadzaiącą się, te wszystkie prawa, listy, przywileia, przez naiaśnieyszych królow ichmści, antecessorów naszych, cerkwi Rudenskiey approbowane, y ninieyszym confirmationis naszym przywileiem we wszystkich punktach, klauzalach, paragrafach, (przy włokach cztyrech wolnych y piątey czynszowey, dziesięcinie, targowym, morgach zaścianków, zgoła przy wszelkich wolnościach absque ullo onym dworu naszego praeiudicio), perpetuo władzą naszą królewską zmacniamy, stwierdzamy y approbuiemy, y

przy takowych nadaniach, wolnościach wyż wyrażonego Antoniego Zypowskiego, prezbitera cerkwi Rudenskiey, sukcessorów y następców iego zachowuiemy. Na co się dla lepszey wiary ręką naszą podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego mca Grudnia, roku Panskiego tysiąc siedmsetnego cztyrydziestego szóstego, panowania naszego dziesiątego roku. U tego przywileiu ikmci konfirmacyinego podpis ikmści y konnotacya tymi słowy: Augustus rex. Confirmacya praw funduszowych cerkwi Rudenskiey, pod tytułem świętego Spasa, służących. Antoni z Głogowy Kossowski p. nad. k. ś. p., mp. Który to takowy ikmści confirmationis przywiley, przez wyż wyrażoną osobę ku wpisaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1459—1466.

125. Подтвердительная привилегія короля Аьгуста III на Тевелевскую церковь.

Привилегія короля Августа III, данная въ Варшавѣ 9 Ноября 1746 года, подтверждаетъ всѣ права, привилегіи и имѣнія, издавна дарованныя и принадлежащія Тевелевской церкви и ея священникамъ. Въ этой привилегіи прописаны, на русскомъ языкѣ, во 1-хъ, два листа, данные Кобринскимъ старостою Станиславомъ Андреевичемъ Довойною отъ 15 Января и 12 Іюля 1566 года, изъ коихъ первымъ дозволяется «русскимъ попамъ» построить церковь въ селѣ Тевеляхъ, а вторымъ— въ с. Залѣсьѣ, и для образованія при первой изъ нихъ прихода, предписывается отчислить 8 селъ отъ Кобринской Петропавловской и Черевачицкой Пятницкой церквей, изъ уваженія къ тому, что по новому размежеванію прибыло (въ Кобринскомъ староствѣ) количество чиншевой земли и увеличилось народонаселеніе; во 2-хъ, также на русскомъ языкѣ, свѣдѣніе, что ксендзъ Янъ Маковецкій, архидіаконъ Варшавскій, каноникъ Виленскій, писарь королевскій и казначей, при опредѣленіи податей съ Кобринскаго староства, признали свободными отъ всѣхъ податей и повинностей двѣ уволоки земли, данной Тевелевской церкви; въ 3-хъ, также на русскомъ языкѣ, два письма каштеляна Троцкаго, подканцлера в. к. Лит., старосты Берестейскаго и Кобринскаго Евстафія Воловича, отъ 24 Іюня 1575 года и 14 Января 1576 года, изъ коихъ первымъ предписывается ввести во владѣніе церкви Тевелевской и ея угодій попа Семена Феодоровича, а вторымъ— передать сію церковь Черевачицкому попу Дементію Феодоровичу съ тѣмъ, чтобы сей послѣдній заплатилъ за долгъ, сдѣланный попомъ Софроніемъ, и сумму, употребленную на постройку этой церкви, и чтобы уступилъ сію же церковь сыну Софронія, когда тотъ достигнетъ совершеннолѣтія и пожелаетъ быть попомъ; въ 4-хъ, на польскомъ языкѣ, три грамоты Польской королевы Анны, отъ 15 Декабря 1588 года, 23 Мая 1591 года и 10 Ноября 1594 года, изъ коихъ первою, по просьбѣ русскаго попа Дементія Феодоровича, повелѣваетъ ссыпку хлѣба и натуральныя земскія повинности отъ двухъ уволокъ земли Тевелевской церкви замѣнить чиншомъ въ двѣ копы грошей, второю—опредѣляетъ къ сей церкви попа Матвея Семеновича, оставляя его при всѣхъ правахъ, принадлежащихъ ему по сему мѣсту, и третьею, по случаю жалобы попа Матвея Семеновича на насиліе мѣстныхъ властей, подтверждаетъ первую свою грамоту.

Roku tysiąc siedmset pięndziesiąt siódmego, miesiąca Marca dwudziestego dziewiątego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Filip Kroszynski, prezbiter Tewełowski, konfirmacyą praw, funduszów, dawnych przywileiow, od naiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego cerkwi Tewelowskiey nadanych y służących otrzymaną, ku aktykowaniu podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tym wie-

dzieć należało, iż produkowano były przed nami prawa fundusze y dawne konfirmacye tak od naiaśn. ś. p. Anny, królowey Polskiey, iako też listy od w. Ostafia Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerzego w. x. Lit., starosty Brzeskiego y Kobrynskiego, ruskim pismem pisane, pod datami w nich niżey wyrażonemi, cerkwi Tewelowskiey na grunta na tęż cerkiew y na prezbitera tamecznego nadane y służące. A zatem suplikowano nam iest przez panów rady urzędników, przy boku naszym rezydujących, abyśmy pomienione prawa, fundusze y dawne konfirmacye, tak od naiaśnieysz. ś. p. Anny, królowey Polskiey, iako też listy od w. Ostafia Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerza w. x. Lit., starosty Brzes. y Kobryn., stwierdzić y zmocnić raczyli, które de verbo ad verbum przepisując takowa iest essencya: Выписъ съ книгъ замку кгродского Кобрынского, лѣта Божого отъ Рожества Христового тысяча пятьсотъ шестьдесятъ осмого, мца Февраля второго дня. За розказаньемъ листовымъ его вельм. милостивого, пана, а пана моего милостивого пана Остафія Воловича, подканцлера и маршалка дворного вел. князства Лит., старосты Берестейского и Кобрынского, я Григорій Можейко Короневскій, подстаростій Кобрынскій, смотрилемъ есьми того дѣла: жаловался попа Кобрынск. церкви, заложенья св. Петра, Федора Сергіевича сынъ Грицко, именемъ отца своего, за устнымъ и очевистымъ тутежъ передо мною на урадѣ порученьемъ, на попа въ селѣ господарскомъ Тевельскомъ Софронія о томъ, ижъ дей онъ, пришедши съ стороны, церковь собѣ въ парафіи отца его въ селѣ Тевелевскомъ будуетъ и тамъ собѣ мѣшкаючи, великую шкоду и переказу во власной парафіи отцу его дѣлаетъ, на тое никоторого позволенія и листовъ даты короля его милости не маючи. Попъ Софроней, отпоръ на то чинючи, повѣдилъ: ижъ де ихъ тую церковь заложенія стого Димитра въ селѣ Тевельскомъ не съ гола будую, але за позволеніемъ небощика пана Станислава Андреевича Довойна, старосты волостей Кобрын. и положилъ передо мною листъ его милости пана Довойна, которымъ пишеть до подстаростего своего Кобрынского, пана Иліи Якимовича Кучи, подъ датою року тысяча пятьсотъ шестьдесятъ шостого, мца Генуарія петнатцатого дня, ижъ за чолобитіемъ его, попа Софронія, позволилъ ему въ томъ селѣ Тевелевскомъ, въ старостве своемъ, церковь ку хвалѣ Божой збудовати, розказуючи, абы онъ къ тому старанія приложилъ и подданыхъ примусилъ, жебы оная церковь въ томъ селѣ, безъ мѣшканья, ку хвалѣ Божой збудована была и ку ней въ парафіи колько селъ волости Кобрынской одлучивши, съ парафій иншихъ церквей, давныхъ Кобрынскихъ, привернулъ, гдѣ бы тотъ попъ въѣздъ мѣти моглъ, докладаючи того причины, ижъ съ помѣры и постановленья нового волочного не мало волокъ прибыло и инныхъ большей ся людей розмножило; ведже чинячи порованіе межи парафіяны церквей давныхъ Кобрынскихъ и не исключаючи съ нихъ ни одноей. Положилъ тежъ листъ того подстаростего его милости Кобрынского пана Ильи Якимовича Кучи, въ которомъ пишеть, ижъ за тымъ розказаньемъ листовнымъ его милости пана своего отвелъ и подалъ въ парафію ку той церкви Тевелевской, попу Софронію осьмъ селъ волости Кобрынское, то есть, село Залѣсье, село Каменка, село Козищи, село Туличи, село Щерчево, село Дашки, село Осовую, село Стасюки на то положилъ листъ дату на тую церковь тогожъ пана Станислава Андреевича Девойна, старосты Кобрын., съ подписомъ власной руки его

милости, который такъ ся въ собѣ маетъ: Станиславъ Андреевичъ Довоинъ, староста Кобрын., Шевленскій, Мередкій, Упіпольскій, Ленскій, Остринскій, Довиговскій, Перстанскій. Ознаймую тымъ листомъ моимъ, што билъ мнѣ чоломъ священникъ, отецъ Софроній Федоровичъ, абыхъ ему позволилъ въ староствѣ моемъ Кобрын. въ селѣ Залѣскомъ ку хвалѣ Божой церковь постановити, до которое въ парафію свою колько селъ подданыхъ господарскихъ волости Кобрынское, што найблизшихъ ку Залѣсью, нжъ бы могъ одержати возомъ, я бачучи быти речь пристойную, ижъ бы ся хвала Богу милостивому ширила, межи людьми христьянскими множила, то мы на томъ мѣйсцу въ селѣ помененомъ въ Залѣсью тую церковь ку хвалѣ Божой дозволилъ есми тому священникови Софронію Федоровичу, тымъ листомъ моимъ ему дозволяю постановити хвалу Богу Сотворителю въ ней, яко то належить уставичне выполняти и для здоровья его королевской милости и всего народа хрестьянского его святое милости просить. Ачъ въ той волости его кролевской милости Кобрын. новою помѣрою теперишнею отъ першой помѣры волостной, людей прихожихъ и волокъ большей примножило, до парафіановъ церквей Божихъ давныхъ Кобрынскихъ заложенья свята св. Петра и Черевачицкой заложенія свята святой Пятвицы, ижъ се перенесеньемъ селъ помѣшало, для того до той церкви новой Залѣской въ парафію и въ пастырство приворочаю до той церкви и волости его королевской милости Кобрынское, отъ тыхъ церквей обудвухъ и съ парафій ихъ вынявши селъ осмь, то есть: село Залѣское, село Каменка, село Козищи, село Туличи, село Щерчово, село Дашковичи, село Острово, село Стасюки; ижъ тые всѣ села, высшей помененые, до тоей церкви Залѣской ведлугъ того постановенья моего въ парафію захованы мають быти и до тоей церкви тѣже подданые его королевской милости тыхъ селъ выже помененныхъ на хвалу Божую и на исповѣдь святую ходити, въ духовенствѣ того священника Софронія мѣшкати мають, и вже черезъ то далей яко священникъ Кобрынскій святого Петра, такожъ священникъ Черевачицкій святой Пятвицы во всѣ тые села помененные ни чимъ ся уступовати не мають и въ нихъ уѣзджати, але на свыхъ парафіяхъ, кромѣ тыхъ осимь селъ выже описанныхъ, маютъ зоставати и на то даю тому священнику отцу Софронію той мой листъ подъ моею печатію. Писанъ въ Люблинѣ, лѣта Божого Нароженья тысяча пятьсотъ шестдесятъ шестого, мца Іюля дванадцатого дня. Станиславъ Андреевичъ Довоинъ, староста Кобрын. и Шовлевскій, рукою своею власною. И къ тому повѣдилъ, ижъ до его милость князь Янъ Маковецкій, архидіаконъ Варшавскій, кустошъ и каноникъ Виленскій, писарь его королевской милости скарбный, будучи на ревизіи и постановенію платовъ и пожитковъ господарскихъ въ томъ староствѣ Кобринскомъ, его, Софронія, при томъ правѣ ведле тыхъ листовъ его милости пана Довойна зоставуючи, двѣ волоки, яко и всегда ку церквамъ закона греческого надано есть ку той церкви вольныхъ, отъ всѣхъ платовъ и повинностей придалъ и того въ регестрахъ ревизорскихъ то описалъ. Я, выслухавши жалобы и одпору обоихъ сторонъ, пыталемъ Грицка, если же отецъ его маетъ якіе листы альбо наданіе господарское, любъ тежъ и пановъ старостъ здѣшнихъ Кобрынскихъ, жебы тые села ку церкви его въ парафіи быти мѣли, и онъ жадныхъ листовъ на тое въ себѣ не повѣдилъ; але менячи, же тыхъ селъ продкове отца его, попы тоей церкви

Петра святого здавна и по нихъ там отецъ его отъ килькадесять лѣтъ въ парафіи своей мѣлъ, и хотячи того доводити, людьми допирался, абы былъ ведле давнего уживанія своего при томъ оставленъ. А такъ я, порозумѣвши и гдыжъ Грыцко передъ его милостью паномъ таковую справу далъ и на жалобѣ своей помѣнилъ, жебы тотъ попъ Софроній, не маючи жадного позволенія и листовъ, церковь въ селѣ Тевеляхъ поставити и въ парафіи отца его переказу чинити мѣлъ, а на то листовъ жадныхъ не показалъ, жебы тые села въ парафію ко той церкви Петра святого влучоны были, а тотъ Софроній таковые листы небощика пана Довойны на дозволеніе ему збудовати тую церковь въ селѣ Тевеляхъ и на села, въ парафію ему сей церкви приданые показалъ, же якъ кольвекъ тые села были въ парафіи ку церкви Кобрынской святого Петра и ку церкви Черевачицкой святой Пятницы, але ижъ сего мѣры новой перенесеніемъ селъ не мѣшаетъ, яко въ волокахъ, такъ и въ людяхъ и отъ помѣры першой больше ся примножило; съ тыхъ причинъ вынявши тые села, въ листѣ пана Довойновомъ описанные, прилучаючи ихъ въ парафію ку церкви новой въ селѣ Тевеляхъ, ку которой церкви его милость князь Маковецкій двѣ волоки земли приложилъ лежачіе, вольныхъ и отъ всѣхъ платовъ и повинностей дворныхъ вольнымъ (sic) его, попа Софронія той церкви, вольнымъ заховалъ, села въ верху описаные въ парафіяхъ ему ку той церкви его подаючи ведле листовъ его милости пана Довойновымъ. Которого розсудку моего тотъ попъ Софроній взялъ собѣ вынись съ книгъ подъ моею печатію. Писанъ въ Кобрыню. Locus sigilli. Drugi list pisany w te słowa: Я Остафій Воловичъ, каштелянъ Троцкій, подканцлерій великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій, намѣстнику моему Черевачицкому Федору Патію, ижемъ его, попа Семена Федоровича, ведлугъ першого декрету моего, отцу его Федору Сергіевичу на церковь Тевелевскую даного, при той церкви Тевелевской зоставилъ и ты бы того Семена и теперь за симъ листомъ и за декретомъ моимъ першимъ въ тую церковь и въ грунты церковные, въ двѣ волоки земли отъ ревизоровъ его королевской милости паданыхъ, увязалъ и то ему въ моць и въ держаніе подалъ конечне. Писанъ въ Берестію, мца Іюня двадцать четвертою дня, року тысяча пятсотъ семьдесятъ пятого, рукою власною. Locus sigilli. Остафій Воловичъ, панъ Троцкій, подканцлерій великого кн. Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій. Постановившися передо мною очевисто попъ Черевачицкій Дементій Федоровичъ, жаловалъ на попа Кобрынского, церкви святого Петра, Семена Федоровича, ижъ што дей которую церковь въ Тевеляхъ зять мой небожчикъ Супронъ спольнѣ со мною власнымъ коштомъ своимъ збудовалъ, и скоро дей збудовавши, съ сего свѣта зышолъ, а по смерти своей церковь тую съ парафіею и со всѣми доходами, ку той церкви належачими, также жону и дѣти свои мнѣ въ опеку поручилъ, то панъ отецъ оного впродъ реченого Семена, Федоръ Сергіевичъ, спольнѣ съ сыномъ своимъ, а братомъ его Грыцкомъ, взявши листъ у подстаростего моего Кобрынского Богдана Туминскаго и оную церковь по смерти зятя его оному Федорови съ сыномъ его Грыцкомъ въ держаніе подали. Также и я самъ листомъ своимъ то подтвердилъ былъ, а ижъ тые обадва змерли, тогды Семенъ Федоровичъ, по смерти отца и брата своего, засъ у мене тую церковь Тевелевскую былъ упросилъ и до тыхъ часовъ ее держалъ,

а нжъ будучи мы теперь у Кобрыню далъ ми тую справу намѣстникъ мой Черевачицкій Федоръ Потей и войтъ Кобрынскій Иванъ Чернейко, нжъ оный Семенъ, маючи двѣ церкви, то есть: въ Кобрыню св. Петра, а въ Тевеляхъ другую и обидвомъ церквамъ досыть учинити не може; про то для тое причины о тое Семена Федоровича въ тую церковь въ Тевеляхъ удержати было розсказалемъ, а теперь тому попу Дементію Федоровичу со всѣмъ на все, якъ се сама въ собѣ маетъ, съ волоками двѣма и съ тыми парафіями ведлугъ першого листу пана Станислава Довойны и моего подати розказалемъ. Маетъ онъ тую церковь держати ажъ того долгъ, который Супронъ Федоровичъ небощику пану хоронжому и войту Чернейку виненъ, то есть: копъ семь гроши двавацять платити маетъ, ажъ до лѣтъ сына небощика Супруна Федоровича батка его, а гды лѣта мѣти будетъ и похочетъ взяти тую церковь, тогды тотъ Дементій повиненъ ему тую церковь со всѣмъ тымъ подати, яко ему есть дана, а онъ повиненъ будетъ при взятію оное церкви довгъ отца своего, что тотъ Дементій платилъ, заплатити и досыть за все чинити и на томъ далъ Дементію Федоровичу, попу Тевелевскому, тотъ мой листъ съ моею печатію. Писанъ въ Кобрыню, року тысяча пятьсотъ семьдесятъ шестого, мѣсяца Генварія четырнадцатого дня. Остафій Воловичъ, рукою власною. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka xiężna Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka pani. Urodzonemu Stanisławowi Wąsowskiemu, staroście naszemu Kobrynskiemu, teraz y na potym będącemu wiernie nam miłemu, łaskę naszę krolewską. Urodzony wiernie nam miły! Bił nam czołem pop ruski z sioła Tewelowskiego, na imie Dementey Fiedorowicz, prosząc nas, abyśmy mu strony włok iego, na których cerkiew stoi, y z których czynsz płaci, łaskę naszą pokazali, a miasto ospy *) dziakielney y robot na pieniądzach co postanowić rozkazali. My tedy, maiąc łaskawe baczenie na prożbę iego y na przyczynę też niektórych osób, aby iako duchowny, na tym stanie będąc, tym pilniey chwałę Bozką w cerkwi odprawował, te mu łaskę czyniemy, że go wolnym od spy dziakielney y robot wolnym czyniemy, tak aby iuż od tego czasu zawsze po kopie czynszu za sep, za roboty y inne powinności według postanowienia naszego pieniędzmi płacił, dla czego w. t. napominamy y nie inaczey chcąc mieć, aby tego popa przy tey łasce naszey y podług tego listu zachował, a krzywdy mu nie czynił. Dan w Kobryniu, dnia piętnastego Decembra, roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt ósmego. Anna, królowa Polska. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka xiężna Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka pani. Generoso Stanislao Prusznisiki, proventuum nostrorum Cobrinensium notario, fideli nobis dilecto, gratiam nostram regiam. Generose fidelis dilecte! Podał nam suplikacyą Siemion Chwiedorowicz, pop cerkwi Tewelowskiey, y prosił nas, abyśmy syna iego Matfieia przyięli do cerkwi w siele Tewelach po śmierci Kulika, popa tey to cerkwi Tewelowskiey wakuiącey, którego prożbie my przystawaiąc onego przy tey cerkwi według prawa y zachowania ich zostawuiemy, rozkazuiąc w. t., żebyś onego w powinnościach iemu, należących zachował. Gdyż my nic nowego stanowić nie chcemy y owszem po staremu każdego zachowuiemy, dla łaski naszey królewskiey żebyś nie czynił. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego trzeciego mca Maia, roku Pańskiego tysiąc pięćset dziewiędziesiąt pierwszego. Anna królowa. Locus sigilli. Anna, z Bożey łaski, królowa Polska, wielka xięż-

*) Семяки.

na Lit., Ruska, Pruska, Mazowiecka etc. pani. Urodzonemu Stanisławowi Pruszczynskiemu (sic), ekonomowi naszemu Kobrynskiemu, teraz y na potym będącemu, łaskę naszę królewską. Urodzony wiernie nam miły! Uskarżał się przed nami pop ruski z sieła Tewelowskiego, na imie Matwiey Siemienowicz, że go w. t. według listu naszego, którymeśmy przodka iego Dementieia Chwiedorowicza, popa ruskiego, wolnym uczynili od spy, dziakła y robot z włoki, na którey cerkiew stoi, a na czynszu gołym, według postanowienia rewizorskiego, onego postanowili, nie chcesz zachować y przenagabasz, a tak w. t. rozkazuiemy, chcąc tak mieć koniecznie, żebyś w. t. tego popa Matwieia, namieśnika Dementeczeiowego (sic), przy teyże wolności na czynszu gołym, według tego listu naszego zachował, a nic nad wolą naszą nie wyciągał, pod łaską naszą. Dat. w Warszawie, dnia dziesiątego mca Listopada, roku Pańskiego tysiąc pięćset dziewięćdziesiąt czwartego. Anna królowa Polska. Locus sigilli. My tedy, król August trzeci, do pomienioney supliki łaskawie się skłoniwszy, wyż pomienione prawa, fundusze y dawne konfirmacye tak od naiaśnieysz. ś. p. Anny, królowey Polskiey, iako też listy od w. Ostafiana Wołłowicza, kasztelana Trockiego, starosty Brzes. y Kobryn., we wszytkich punktach, clauzulach y paragrafach mocą y powagą naszą królewską stwierdzamy y approbuiemy y przy tym wszytkim, co w nich opisano iest, zachowuiemy y przy wieczney mocy zostawuiemu. Na co, dla większey wagi y waloru, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć roskazaliśmy. Dat. w Warszawie, dnia dziewiątego Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tey konfirmacyi praw funduszów y dawnych przywileiów tak od naiasn. ś. p. Anny, królowey Polskiey, iako też dokumentów w. i. p. Ostafiana Wołłowicza, kasztelana Trockiego, podkanclerzego w. x. Lit., sty Brzesckiego y Kobrynskiego, podpis ręki naiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego przy przyczyśnioney pieczęci w. x. Lit. temi się wyraża słowy: Augustus rex. A po drugiey stronie tey pieczęci podpis ręki iw. ip. podskarbiego koronnego temi wyraża się słowy: Antoni z Głogowy Kossowski, podst. nadw. k. s. p., mpria. Która to takowa konfirmacya praw funduszów przywileiów, za podaniem oney przez w Bogu wielebnego imść xiędza Filipa Kroszynskiego, prezbitera adpraesens Tewelowskiego, ku aktykowaniu, ze wszelką w niey wyrażaiącą rzeczą de verbo ad verbum, do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego podana iest, przyięta y zapisana.

1746 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 789—799.

126. Подтвердительная привилегія короля Августа II на Ревятычскую церковь.

Король Августъ III даетъ подтвердительную привилегію на фундушъ Ревятычской церкви. Въ этой привилегіи прописано: 1) Дозволеніе (консенсъ) короля Августа II, данное въ Варшавѣ 2 Марта 1720 года старостѣ Ревятычскому Сигизмунду Хржановскому и его женѣ Екатеринѣ, урожденной Туловской на построеніе церкви, въ состоящемъ въ пожизненномъ владѣніи ихъ – королевскомъ имѣніи Ревятычахъ, и на отдѣленіе изъ того же имѣнія земли 2 уволокъ для священника и четверти для діакона, съ освобожденіемъ сихъ земель отъ всѣхъ дворцовыхъ и квартарныхъ повинностей и отъ податей всякаго названія и съ предоставленіемъ настоятелямъ оной церкви разныхъ другихъ правъ и преимуществъ. 2) Дарственная запись сказанныхъ Хржановскихъ отъ 15 Августа 1720 года для новоустроенной ими Ревятычской церкви прописаннаго количества земли, а для настоятелей оной — права на лѣсъ для починки церкви и церковныхъ строеній и для отопленія помѣщеній, на рыбную ловлю на рѣкѣ Вѣнцѣ, на размолъ хлѣба въ мельницахъ на этой рѣкѣ, на куреніе водки, вареніе пива и меду на свою потребность и, наконецъ, на 7% отъ 714 злотыхъ польскихъ, внесенныхъ на правахъ вѣчнаго чинша (выдеркафа) въ кагалъ Малечскихъ евреевъ. Побужденіемъ къ построенію церкви въ имѣніи Ревятычахъ Хржановскіе показали главнымъ образомъ то, что *«въ этомъ имѣніи они нашли не малую часть людей, содержащихъ воспрещенную и проклятую старой Литвы вѣру, отдѣльную отъ церкви Божіей, состоящей въ уніи съ римскою вѣрою.»* Посему и священнослужители Ревятычской церкви обязываются Хржановскими главнымъ образомъ къ тому, *«чтобы въ воскресные дни учить простой народъ катихизису и вѣрѣ, а вѣрку старой Литвы, которую мы, ктиторы*, пишутъ Хржановскіе, *въ большей части искоренили уже, стараться искоренить до истощанія, совсѣмъ»*. 3) Поясненіе, что на этой дарственной записи, вмѣщающей въ себѣ и консенсъ Августа II, архіепископъ Левъ Кишка, митрополитъ Руси, епископъ Владимірскій и Брестскій, 20 Августа 1720 года прописалъ одобреніе свое и изъявилъ готовность принять новый приходъ и фундушъ его подъ свое покровительство, и что Хржановскіе все это предъявили судьямъ городского Брестскаго староства, которые и приняли все предъявленное для записи въ свои книги 6 Сентября 1720 года.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt czwartego, miesiąca Septembra ośmnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, stante presenti interregno, comparens personaliter w Bogu wielebny x. Alexander Budziłowicz, paroch cerkwi Rewiatyckiey, fundusz ikmci, teyże cerkwi Rewiatyckiey służący ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem confirmationis przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami konsens urodzonym Zygmuntowi Benedyktowi y Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskim, czesnikom y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesckiego, starostom Rewiatyckim, małżonkom, na ustąpienie włok dwuch na nowo fundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi na ćwierć włoki na dyakona od nayiaśnieyszego regnanta Polskiego, oyca y predecessora naszego Augusta wtorego, w Warszawie roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca wtórego dnia dany, ręką iegoż własną podpisany, pieczęcią wielką w. x. Lit. stwierdzony, cały, zdrowy, nienaruszony y żadney suspicyi nie podległy, a oraz prezentowany był extrakt funduszu przez tychże Chrzanowskich małżonków uczyniony, z xiąg grodzkich starostwa Brzesckiego pod datą w nim wyrażoną wyda-

ny, teyże cerkwi Rewiatyckiey służący, przeto supplikowano nam przez panów rad y urzędników, przy boku naszym rezyduiących, abyśmy pomieniony konsens y extrakt funduszu powagą naszą królewską stwierdzić, approbować y zmocnić raczyli, które de verbo ad verbum przepisuiąc tak się w sobie maią: August wtóry, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, consensem, przywileiem naszym, komu by o tym teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili y tym listem, consensem, przywileiem naszym, pozwalamy urodzonemu Zygmuntowi Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, czesznikowi y podstarościemu sądowemu wdztwa Brzeskiego, staroście naszemu Rewiatyckiemu, y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiey, małżonkom, z prawa swego dożywotniego zrzeć się, ustąpić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dóbr, dyspozycyi naszey podległych, nazwanych Rewiatycze, w woiewodztwie Brzeskim leżących, y onych quam meliori forma dispositią y fundusz uczynić y iuryzdycznie roborować; mocą którego funduszu prawnego, a powagą ninieyszego przywileiu, consensu naszego, wolni y mocni będą urodzeni Chrzanowscy, małżonkowie, we wsi Rewiatyczach ku chwale Bożey cerkiew wybudować y nadać y te włok dwie, iedną nazywaiącą się we wsi Rewiatyczach Terechowicz, na którey cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy, nazwiskiem Nielubowicz, obie wetrzech poletkach, z naddatkami, z lasami, łąkami, polem oromym y nieoromym, y ze wszystkiemi do nich przynależytościami; trzeciey włoki, nazwaney Kapicz, ćwierć na dyakona, także w trzech poletkach, z naddatkami, iako wszelkie okoliczności szerzey w funduszu maią bydź wyrażone y opisane, który ninieyszym przywileiem naszym in toto et in parte stwierdzamy. Jednak aby był iuryzdycznie roborowany mieć chcemy y prezbiter zwierzchnością duchowną, bez wszelkich censur, approbowany y do tey installowany plebanii za prezentą urodzonych Chrzanowskich, małżonków, y post decessum tegoż kapłana, aby następuiący kapłani do tey cerkwi, vigore osobliwego przez tychże urodzonych Chrzanowskich nadania y funduszu de proprio, swoiemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y sukcessorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów, tak adpraesens, iako in futurum będącego prezbitera, od wszelkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wyimuiemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, simple kwarty et omni titulo podatkowania, które onera tameczni poddani zastępować sami, nie pociągaiąc prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co, dla lepszey wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dat. w Warszawie, roku tysiąc siedmset dwudziestego, miesiąca Marca wtorego dnia, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku. Augustus rex. Konsens urodzonym Chrzanowskim, małżonkom, na ustąpienie włok dwóch na nowofundowaną cerkiew we wsi Rewiatyczach y w teyże wsi ćwierć włoki na dyakona. Stanisław Michał Brodowski, ikmci pieczęci w. x. Lit. sekretarz. Cancellariatus celsissimi et illustrissimi principis Michaëlis Servatii Korybut in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dombrowica et Komarno, supremi m. d. L. cancellarii, Pinscensis, Glinianensis, Wilkowiscensis etc. capitanei. Sigillatum est in actis. Extrakt funduszu w te słowa pisany: Wypis z xiąg grodzkich starostwa Brzeskiego. Roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Septembra szóstego dnia. Na roczkach septembrowych grodzkich Brzeskich, sądownie

w Brześciu odprawowanych, przed nami Franciszkiem z Chrzanowa Nowiną Chrzanowskim, łowczym, podstarościm, Adamem Sierzputowskim, miecznikiem y sędzią, y Pawłem Kościuszkiem Siechnowickim, pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi wtwa Brzesckiego, stanowszy personaliter i. p. Zygmunt Benedykt z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcianskiego, stta Rewiatycki, y sama w. i. p. Katarzyna z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna Brzescka, starościna Rewiatycka, małżonkowie, fundusz na cerkiew Rewiatycką, za konsensem nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtorego, szczęśliwie nam panuiącego, służący, oczewisto u sądu przyznali y do akt grodzkich Brzesckich spraw sądowych ku zapisaniu podali, cuius tenor sequitur talis: Bogu w Tróycy przenayświętszey iedynemu wieczna cześć y chwała. Ja Zygmunt Benedykt z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcianskiego, starosta Rewiatycki, y ia Katarzyna Ludowika z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna woiewodztwa Brześcianskiego, starościna Rewiatycka, małżonkowie, czyniemy iawno y wiadomo tym naszym listem fundacyinym zapisem, komu by teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iż my Chrzanowscy, podkomorzowie Brześciańscy, małżąkowie, za konsensem nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtorego, pana naszego miłościwego, szczęśliwie nam panuiącego, a per ius cessum nabywszy pewnym kontraktem iure advitalitio dobr nazwanych Rewiatycze cum omnibus attinentiis et pertinentiis, to iest dwor ze wszelkiemi budynkami y przysiedleniem, ze wsiami Rewiatycze, Mielniki, Sobole, Holicą, Barmutami, Życinem, Podstołowem y gruntami pustemi, Koski przezywaiącemi się, puływłokiem, w Szeplukach leżącym, od niegdyś w. ś. p. imc. p. Jana Karola, hrabi na Petrykowie Chotkiewicza Wielonskiego, Dowgielinskiego y Błudenskiego starosty, y za prawną od tegoż iurysdatora intromissyą, zaś skarbową tych pomienionych wsi y dworu tradycyą, zostawszy w spokoyney dożywotniey possessyi, iako o tym cessya w roku tysiąc siedmset piątym, miesiąca Marca ośmnastego dnia w kancelaryi w. x. Lit. mnieyszey przyznana obszerniey w sobie wyraza, że ta dzierżawa Rewiatycka tak dymami abiuratowemi, iako y hiberną, co rok na żołnierza należącą, starostwom Błudenskim wiecznie rozdzielona y w taryfy pnbliczne rzeczy pospolitey weszła; a zastawszy w tych wsiach poddanych ledwie tylo imie chrześcianskie na sobie maiących, y owszem część niemałą ludzi wiarę starey Litwy, od cerkwi Bożey w unii ś. z wiarą rzymską będącey zakazaną y potempioną trzymaiących, a co większa, że y prawowierni chrześcianie, którzy się w tych wsiach znayduią, bez chrztu, bez sakramentów, pokuty ś. z tego świata schodzili y sami się bez kapłana grzebli, świąt uroczystych nieobserwowali y o nich nie zawsze wiedzieli, mszy świętey nie słuchiwali; a to dla odległości o mil pułtory, o mile leżące wsi od pasterza swego, w Malczu mieszkaiącego, y dla pozycyi mieysca, która broniła, wodami oblawszy wsie, prętkiego dać duszom potrzebuiącym ratunku, y iednemu było pasterzowi Maleckiemu, fundowanemu na tak obszerną parochią potrzebney wizyty. Zważywszy my, podkomorzowie Brześciansey, małżonkowie, taki zawod dusz, drogą krwią Chrystusa Pana odkupionych, umyśliliśmy, ku chwale Boga w Tróycy ś. iedynego, cerkiew dla wygody y pozyskania dusz poddaństwa tamecznego fundować y nadać, na co, iako w dobrach, dyspozycyi iemu podległych, y konsens uprosiliśmy, który dla wieczney wiadomości słowo do słowa w tym naszym funduszu, iako w sobie sonat, wypisuiemy: August wtory, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymu-

iemy tym listem, przywileiem naszym, consensem, komu by o tym teraz y napotym będącego wieku ludziom wiedzieć należało, iżeśmy pozwolili tym listem, consensem, przywileiem naszym, pozwalamy urodzonemu Zygmuntowi Benedyktowi z Chrzanowa Chrzanowskiemu, cześnikowi y podstarościemu sądowemu woiewodztwa Brześcianskiego, staroście naszemu Rewiatyckiemu y urodzoney Katarzynie z Tułowskich Chrzanowskiey, małżąkom, z prawa swego dożywotniego zrzeć się, ustąpić y nadać włok dwie na prezbitera y ćwierć włoki na dyakona ritus graeci z dobr, dyspozycyi naszey podległych, nazwanych Rewiatycze, w woiewodztwie Brzesckim leżących y onych, quam meliori forma, dyspozycyą y fundusz uczynić, iuryzdycznie roborować, mocą którego funduszu prawnego, a powagą ninieyszego przywileiu consensu naszego wolni y mocni będą urodzeni Chrzanowscy, małżąkowie, we wsi Rewiatyczach ku chwale Bożey cerkiew wybudować y nadać, y te włok dwie: iedną nazywaiącą się we wsi Rewiatyczach Terechowicz, na którey cerkiew wybudowana, drugą we wsi Holicy, nazwiskiem Nielubowicz, obie we trzech poletkach y z naddatkami, z lasami, łąkami, polem oromym y nieoromym, y ze wszytkiemi do nich przynależytościami, trzeciey włoki, nazwaney Kapicz, ćwierć na dyakona, także we trzech poletkach, z naddatkami, iako w sobie okoliczności szerzey w funduszu maią bydź wyrażone y opisane,— który niniеyszym przywileiem naszym, in toto et in parte, stwierdzamy. Jednak aby był iuryzdycznie roborowany mieć chcemy y prezbiter zwierzchnością duchowną, bez wszelkich cenzur, approbowany y do tey instalowany plebanii za prezentą urodzonych Chrzanowskich małżąków y post decessum tegoż kapłana, aby następuiący kapłani do tey cerkwi, vigore osobliwego przez tychże Chrzanowskich nadania y funduszu de proprio, swoiemu episkopowi Brzeskiemu byli prezentowani od nich samych y sukcessorów onych, co mieć wiecznemi czasy chcemy, y z tych gruntów, tak adpraesens, iako in futurum będącego prezbitera od wszytkich dworowi powinności y daniny uwalniamy y wyimuiemy, także od hibern y konsystencyi żołnierskich, podymnego, symple kwarty et omni titulo podatkowania, które onera tameczni poddani zastępować sami, nie pociągaiąc prezbitera do solucyi, powinni będą. Na co, dla lepszey wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Marca dnia iedynastego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku, Augustus rex. Locus sigilli maioris m. d. L. A na wierzchu tego przywileiu konnotacya temi słowy: Cancellariatus celsmi et illsmi principis Michaëlis Servatii Korrybuth in Zbaraż et Wiszniowiec ducis Wiszniowiecki, comitis in Dolsk, Dombrowica et Komarno, supremi m. d. L. cancellarii Pinscen., Glinianen., Wilkowiscen. etc. capitanei. Stanisław Michał Brodowski, imci pieczęci w. x. Lit. sekretarz. Sigillatum est in actis. My tedy, małżąkowie Chrzanowscy, podkomorzowie woiewodztwa Brześcianskiego, mocą tego ikmci consensu y przywileiu cerkiew, iuż kosztem naszym a fundamento wybudowaną, pod tytułem Znalezienia ś. Krzyża, także N. P. M. Niepokalanego Poczęcia, Anioła stróża śś. Bożych Onufriusza pustelnika y Jozefata, arcybiskupa Połockiego, męczenika y iuż do tey cerkwi dzwony, xięgi, ołtarzów sześć, obrazów y inne apparamenta cerkiewne ku chwale Bożey swoim kosztem sporządziwszy y do tey wszelkie ozdoby cerkiewne za pomocą Bożą aukcyonować submituiemy się, plebanią ze wszelkiemi budynkami dla prezbitera y mieszkanie dla dyakona ze wszelkiemi wygodami wystawiwszy y ogrody na grun-

cie dwornym pokazawszy y ograniczywszy, te włok dwie, iedną we wsi Rewiatyczach, nazywaiącą się Terechowicz, we trzy poletki, zdawną w miedzach swych leżącą, na którey cerkiew wybudowana stoi, iako y drugą we wsi Holicach włokę, nazywaiącą się Nielubowicz, we trzy poletki, pola zdawna należące; obie te włoki, z łąkami, lasami, zaroślami, polami oromemi y nieoromemi, z iazami na rzece Wiencu, z wolnym ryb łowieniem, z naddatkami, z dawnych czasów do tych włok należącemi, y przez nas, fundatorów, zasianemi naszym zbożem, tak ozimym iako y iarym, także ćwierć włoki na dyakona, nazywaiącą Kapicz, które to grunta lubo w miedzach dawnych y granicach wydzielone, iednak osobliwym inwentarzem są opisane dostatecznie y wszelkie attynencye y pertynencye dołożone, to wszytko zwierzchności duchowney ritus graeci, adpraesens wielebnemu oycu Janowi Hruszewskiemu, prezbiterowi y plebanowi Rewiatyckiemu y sukcessorom y następcom na te plebanią Rewiatycką wiecznemi, a nigdy nieodzownemi czasy do spokoyney y wolney possesyi, dyspozycyi podaiemy y prawnie intromituiemy, cum usu et fructu, zachowawszy sobie y sukcessorom naszym ius collationis et praesentationis godnych na te plebanią kapłanów dla inwestytury loci ordinarii, waruiąc to teraznieyszemu prezbiterowi Rewiatyckiemu y sukcessorom onego, także dyakonom mieszkaiącym, że z tego gruntu do żadnych powinności rzeczypospolitey dwornych, iako to podymnego, pogłównego, konsystencyi, hibern, składek wszelkich, symple kwart et quocunque nomine et titulo podatkowania, nale żeć nie będą y sukcessorowie nie powinni, tak vigore przywileiu ikmci, iakoż y na pustych gruntach et ad onera publica niezaprzysiężonych. Kapłan y dyakon są ufundowani y owszem libere włość za siebie y sukcessorów swoich spondet, wszelkie onera podatków, konsystencyi zastępować, przytym dobrowolnie obowiązuią się, z każdego domu na rok tyle raz do pomocy roboty z tych wszystkich wyżey specyfikowanych wiosek, kto ma sprzężay, na ieden póyść z sochą do orania, a który wołów mieć nie będzie, tedy dzień ieden na rok kosić powinien, przytym także na rok raz ieden dać żeńca do żniwa, albo miasto żeńca do sprzątnienia, lub zgrzebienia siana iednego razu na rok robotnika, to iest z domu osiadłego na rok socha iedna y żeńca iednego, a nie więcey. A za to obliguię kapłana, aby każdey niedzieli Pana Boga za pomyślne prosił wszytkich parafianów swoich sukcessa, przytym osobliwie, aby potym kapłan miał czym w cerkwi okna, dach y inne necessaria opatrywać. Na wino y woski wnieśliśmy wiecznemi czasy, sposobem wyderkafu wiecznego na kahał Maleckich żydow, summy naszey zł. pol. siedmset czternaście, moneta argentea currenti, aby coroczna prowizya punktualnie dochodziła, liczba kościelna po złot. siedmiu od sta rachuiąc, co w iedno zniosłszy uczyni na rok zł. pięćdziesiąt; który wyderkaf punktualnie na terminie świętego Jerzego, święta rzymskiego, do rąk wielebnego prezbitera protunc y na potym będącego plebanów Rewiatyckich razem, nie porożną po zł. pięćdziesiąt monetą śrebrną wnosić y oddawać y kwity ex persoluto odbierać pod obowiązkami y innemi ligamentami, w zapisie wyrażonemi, żydzi Maleccy suis cum successoribus, opisali się, iako zapis eo nomine dany fusius testatur, który to zapis wiecznemi czasy na cerkiew Rewiatycką oddaiemy, leguiemy y wlewamy. Tenże pleban Rewiatycki, y per consequens następuiący plebani, mieć wolny wrąb do puszczy y lasów dwornych maią na opał swóy domowy y na poprawę cerkwi y budynków. Pleban y dyakon, bez żadney od dworu przeszkody, pastwiska simili-

ter spólne ze dworem y wypusty mieć powinni; młyny, że są teraz zruinowane, gdy się za pomocą Bozką postanowią na rzece Wiencu, tak iako byli przed tym, wolne bez miarki mieć będzie mlewo pleban sam, tylko na beczek dwanaście y ryby byle nie niewodem łowić w rzece, więc y rzeczkach wolny będzie na swą potrzebę; trunki wszelkie, piwo, wódkę robić, miód sycić bez żadnych do dworu powinności, byleby nie na szynk, czego niema praesumere na szkodę arędy. Poczynioney takowey wieczney dyspozycyi y iuż te opisane grunta y wyderkaf maią gaudere immunitate ecclesiastica y do dyspozycyi plebana teraz et in aevum należeć maią y będą. Wzaiem obliguią wielebnych oyców prezbiterów y in tempore zostaiących, aby w każdą niedzielę y święta uroczyste, do czego ich stringit kapłanska powinność, msze śś. odprawowali y in memento za kollatorów, fundatorów, poddanych tych wsi Pana Boga prosili za żywych y zmarłych; vigore zaś wniesioney summy na kahał Malecki wyżey wyrażoney, każdego tygodnia w każdy piątek o męce Pańskiey iedną mszą śpiewaną odprawować powinni, teraz póki żyiemy my, fundatorowie, za odpuszczenie grzechów, a po śmierci za dusze nasze; przy tym do roku cztery anniwersarze, to iest: msze śś. śpiewać y parafianów, iako naywięcey sposobić za dusze, które żadnego nie maią ratunku, powinien będzie pleban z iak naylepszą apparencyą odprawić. Dyakona zaś powinność, aby prezbiterowi swemu we wszytkim posłuszny był y bez iego dozwolenia nie oddalał się od cerkwi, co dzień dwa razy w dzwon wielki na pacierze dzwonił y według wokaty powinności swey we wszytkim zachowywał się poczciwie y przystoynie, pod karą duchowną, zaleca się. Przy tym pilność nabożeństwa y administracya ciała śś. sakramentów wielebnym oycom plebanom, pro tempore zostaiącym, aby w niedziele katechizowali lud prosty, wiary uczyli, wiarkę Litwy starey, którą po większey części my, fundatorowie, wykorzeniliśmy, aby tę do szczętu nauką y przykładem wykorzenić starali się obowiązuiemy; aby dzieci bez chrztu, dorośli bez spowiedzi nie schodzili z świata, a zdrowi aby paschalną spowiedź czynili, doyrzeć co rok powinni będą, pod karą duchowną, na kapłana niedbałego postanowioną; wzaiem poddanych tamecznych, aby się do tego aplikowali podług swoiey powinności chrześcianskiey, pilnuiąc zbawienia duszy swey, pod karą duchowną y dworną. Który to fundusz, władzą naywyższą ikmci umocniony y od nas fundatorów za konsensem y przywileiem pańskim opisany y wiecznie cerkwi Rewiatyckiey, żadny nie był przez sukcessorów naszych i za przywileiem ikmci post fata nostra w possesyą tych dóbr wstępuiących, zatrudniony y naruszony, daiemy plenum ius et generalem plenipotentiam i. w. i. xiędzu episkopowi Włodzimierskiemu y Brzesckiemu tey fundacyi vindicandi, manutenendi in foro quovis contra violatores immunitatis ecclesiasticae procedendi et persequendi et exequendi, obliguiąc tegoż iw. ix. episkopa, aby nie dał tey nowey fundacyi, iako pasterz, upadać et in quovis puncto violari. Na co, dla lepszey wiary, ręką własną podpisuiemy się, przy uproszeniu o podpis ichm. panów przyiaciół naszych. Działo się w Rewiatyczach, roku tysiąc siedmsetnego dwudziestego, miesiąca Augusta piętnastego dnia. U tego funduszu podpisy tak samych ww. ipp. fundatorów, małżąków, przy pieczęciach przyłożonych, iako też y ipp. przyiaciół, ustnie y oczewisto proszonych, tenore tali: Zygmont Benedykt z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, podkomorzy woiewodztwa Brześcianskiego, starosta Rewiatycki, mp.; Katarzyna Ludwika z Tułowskich Chrzanowska, podkomorzyna woiewodztwa

Brześcianskiego. Ustnie y oczewisto proszony przyiaciel od ww. ipp. Chrzanowskich, podkomorzych woiewodztwa Brześcianskiego, do tego funduszu, testis ad expressa, Franciszek z Chrzanowa Nowina Chrzanowski, łowczy ziemski y podstarości sądowy woiewodztwa Brześcianskiego; Adam z Sierzputowa Dombrowa Sierzputowski, miecznik ziemski y sędzia grodzki Brzescki; ustnie oczewisto proszony przyiaciel od ww. ipp. Chrzanowskich, podkomorzych Brzesckich, do tego funduszu, testis ad expressa, ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od osób wyżey wyrażonych do tego funduszu podpisuię się: Paweł Kościuszko, pisarz grodzki woiewodztwa Brześcianskiego. A po podpisach rąk ichm., na boku tegoż funduszu approbacya iw. ix. metropolity Kijowskiego, episkopa Włodzimierskiego y Brzesckiego, temi słowy: Anno tysiąc siedmset dwudziestego, die vigesima mensis Augusti, Vlodimiriae, has litteras fundationis perillustris, magnifici ac generosi domini Benedicti Sigismundi Chrzanowski ecclesiae Rewiaticensis, cum consensu serenissimi ac potentissimi Augusti secundi Poloniarum regis, datas, authoritate nostra archiepiscopali metropolitaniali habemus et acceptamus. Dabantur anno, mense et die, quibus supra. Leo Kiszka, archiepiscopus metropolitanus Russiae, episcopus Vladimiriensis et Brestensis, mp. Któryż to fundusz ten, za oczewistym onego przez wyż wyrażonych i. pp. fundatorów wyż mianowanych przyznaniem y do akt urzędowych podaniem, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany. Z których y ten wypis, pod pieczęcią grodzką Brzescką y z podpisem ręki pisarskiey, stronie potrzebuiącey iest wydany. Pieczęć grodzka Brzescka; Paweł Kościuszko, pisarz grodzki Brzescki. Correxit Wisłouch: Jest w xięgach. My tedy, król August trzeci, do wyż wyrażoney proźby łaskawie się skłoniwszy, wyż wyrażony consens nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtorego, oyca predecessora naszego, także fundusz przez wyż specifikowanych Chrzanowskich uczyniony, in toto ac per totum stwierdzamy, zmacniamy, approbuiemy y konfirmuiemy. Na co, dla większey wagi, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć wiszącą w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego ósmego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tego przywileiu confirmationis przy przyciśnioney pieczęci wielkiey w. x. Lit., w puszce blaszaney na sznurze iedwabnym zielonym wiszącey, po iedney stronie podpis ikmci takowy: Augustus rex; a po drugiey stronie teyże pieczęci konnotacya z podpisem sekretarza w te słowa: Konfirmacya nadania y funduszu, cerkwi Rewiatyckiey służących. - Felix Owsiany, czesznik powiatu Wołkowyskiego, starosta Korowaiowski, ikmci y pieczęci wielkiey w. x. Lit. sekretarz, mp. Na złożeniu zaś tego przywileiu expressya tenore tali: Cancellariatus illustrissimi et excellentissimi domini, domini Joannis Friderici comitis in Kodeń, Czarnobyl, Dorohostaie, Kopyły et Sapieżyn Sapieha supremi m. d. L. cancellarii Brestensis, Gorzdoviensis, Propoysciensis etc., capitanei sigillatum. Który to takowy przywiley confirmationis, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1746 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 1159—1166.

127. Подтвердительная привилегія короля Августа III на Луковскую церковь.

Лаврентій Грудзинскій, священникъ церкви во имя Рождества Пресвятой Богородицы, находящейся въ Полесскомъ Ключѣ, въ селѣ Луквинѣ, уніатскаго вѣроисповѣданія, нашедши вышепомянутую церковь въ совершенномъ разрушеніи, возстановилъ ее, пріобрѣлъ для нея необходимыя богослужебныя книги и прочія церковныя вещи, построилъ домъ съ другими пристройками для помѣщенія тамъ церковнослужителей, и вслѣдъ за тѣмъ обратился съ просьбою чрезъ Брестскаго эконома Самуила Осипскаго къ королю Владиславу четвертому, чтобы онъ всѣ эти пріобрѣтенія подтвердилъ за нимъ и его потомками; но въ случаѣ, если бы не было у него потомковъ, то чуждый ему преемникъ долженъ уплатить его родственникамъ стоимость его построекъ. Онъ же проситъ еще короля освободить отъ казенной подати всѣ Луковскія церковныя имущества и земли, а церковный домъ изъять отъ военнаго постоя и поборовъ. Король утверждаетъ эту просьбу въ 1649 году. Король Янъ Казиміръ вновь подтвердивъ ее въ 1652 г., даетъ еще на чиншъ священнику Луковской церкви Лаврентію Грудзинскому въ 1653 году одну уволоку земли, называемую Поповскою, въ селѣ Луквинѣ. Далѣе, король подтверждаетъ въ 1659 году дарственную запись Луковской церкви, данную ей писаремъ вел. кн. Лит. Андреемъ Котовичемъ въ 1657 г. Содержаніе этой записи слѣдующее: Священникъ Лаврентій Яковлевичъ получилъ на грошовый чиншъ въ Луковскомъ селѣ двѣ уволоки земли — Палачевскую и Хомичовскую, при чемъ онъ былъ освобожденъ отъ всякихъ другихъ повинностей, какъ то: меховой дани, сѣна, гусей, куръ, яицъ, возки дерева, единовременныхъ подводъ, содержанія стража и всякихъ сельскихъ подачекъ. Король Михаилъ, потребовавъ отъ священника Луковской церкви Лаврентія Грудзинскаго уплаты въ пользу его казны съ одной уволоки 8 злотыхъ, а съ двухъ по пяти злотыхъ, даетъ свое подтвержденіе въ 1669 г. на всѣ его фундаціи и привилегіи. Король Янъ III подтверждаетъ въ 1673 г. листъ короля Михаила. Король Августъ III подтверждаетъ въ 1746 году всѣ предыдущіе акты, фундаціи и привилегіи.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Maia dwudziestego pierwszego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y aktami starościńskiemi woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter wielebny w Bogu imć xiądz Alexander Grudziński, prezbiter cerkwi Łukiewskiey przywiley confirmationis nayiaśnieyszego króla imści Augusta trzeciego praw funduszów teyże cerkwi Łukiewskiey, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi, służących, ad acta podał, rekwiruiąc, ażeby ze wszytką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego spraw wieczystych przyięty y wpisany, który w xięgi wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem confirmationis przywileiem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż produkowane przed nami były sześć dokumenta nayiaśnieyszych królów Polskich, Władysława, w roku tysiącznym sześćsetnym czterdziestym trzecim, drugi Jana Kazimierza w roku tysiącznym sześćsetnym pięćdziesiątym wtórym, trzeci tegoż Jana Kazimierza w tysiąc sześćset pięćdziesiątym trzecim, czwarty itidem Jana Kazimierza w roku tysiąc sześćset pięćdziesiąt dziewiątym, piąty Michała w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym dziewiątym z pieczęciami wyciśniony, szósty podobnyż Jana trzeciego, antecessorów naszych na rzecz w nich niżey wyrażoną, prezbiterowi Łukowskiemu służące, z podpisami rąk własnych stwierdzone, całe, zdrowe y nienaruszone, żadney suspicyi nie podległe, y supplikowano nam, abyśmy ie powagą naszą królewską stwierdzić y approbować raczyli, których tenor słowo w słowo iest taki: Władysław czwarty, z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem

naszym, komu to wiedzieć należy. Dał nam sprawę przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, urodzony Samuel Osinski, ekonom Brzeski, ciwon Berzanski, obersztér gwardyi naszey pieszey, iż swieszczennik w kluczu Polewskim, we wsi nazwaney Łukin, Laurenty Grudzinski, przy cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkaiący, za poświęceniem wielebnego w Bogu oyca episkopa Włodzimirskiego y Brzeskiego, w unii świętey z kościołem rzymskim będącego, pomienioną cerkiew bardzo spustoszałą y opadłą, bez xiąg y apparatów zastał y obioł, który własnym kosztem swym tę cerkiew ledwie nie z fundamentu restaurował, xięgi do cerkwi potrzebne pokupił, apparatów y innego ochędóstwa niemało posprawował, do tego mieszkanie y inne budynki, którego nię było, dla pomieszkania swieszczenników, także swym własnym kosztem pobudował y wystawił, wnosząc do nas prożbę za nim, abyśmy względem tak niemałego kosztu, który on dla restaurowania tey cerkwi y apparatów do niey należących y na budynki łożył, nie tylko iego samego, ale y potomków iego, którzy by do tego urzędu duchownego zgodnemi byli, zostawili; a gdzie by potomka iego niestało, aby sukcessor po nim następuiący, według uwagi urzędowey, za te budynki summę wyłożoną temu, na kogo by de iure sukcessya spadała, zapłacił y nadgrodził. Dobra cerkiewne, grunty od wszelakich podaczek do skarbu naszego y poborów należących przykładem inszych duchownych osób abyśmy uwolnili, dom iego duchowny od stancyi żołnierskich y innych także y od stacyi abyśmy eliberowali y libertowali. My, król, bacząc być urodzonego ekonoma naszego prożbę słuszną, poglądaiąc y na koszty, które pomieniony swieszczennik Łukowski, w uniey świętey będący, na restaurowanie cerkwi, na xięgi y apparaty cerkiewne y zbudowanie domu dla mieszkania kapłańskiego y innych budynków de proprio łożył, nie tylko onego samego przy tey cerkwi, ale y potomków onego, do kapłańskiego urzędu w iedności świętey z kościołem rzymskim zgodnych, w włokach y nadaniach, do pomienioney cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny zdawna należących, zostawuiemy y zachowuiemy. Dobra cerkiewne y grunty od wszelkich podaczek, poborów, do skarbu naszego należących, iako inszych w ekonomii naszey Brzesckiey swieszczenników będących, także od stancyi w domu duchownym żołnierskich y innych iako y od stacyi uwalniamy y tym listem naszym libertuiemy, waruiąc to, ieśli by potomka po nim do tego urzędu kapłańskiego zgodnego niestało, aby sukcessor, do pomienioney cerkwi następuiący koszt, za budynek y apparaty cerkiewne przezeń spendowane, według uwagi urzędowey, temu, komu on leguie, albo z prawa należeć będzie, wrócił y nadgrodził. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dwudziestego pierwszego mca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego iedynastego roku. Vladislaus rex. Locus sigilli. Conservatio swieszczennika Łukowskiego w ekonomii Brzesckiey, unita, przy cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny, Stanisław Naruszewicz, referendarz y pisarz, mp. Drugi dokument nayiaśnieyszego Jana Kazimierza króla takowy: Jan Kazimierz, z łaski Bożey król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Pokładany był przed nami list konserwacyiny świętey pamięci króla imci Władysława czwartego, pana brata y antecessora naszego, pod datą roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego trzeciego, miesiąca Marca dwudziestego pierwszego dnia na nadanie

cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny, w uniey świętey będącą, we wsi nazwaney Łukim, w kluczu Poleskim leżącey, z włokami do niey należącemi, wielebnemu Laurentemu Grudzinskiemu, swieszczennikowi tey cerkwi y potomkom iego, z libertowaniem od stancyi y stacyi żołnierskich y z uwolnieniem wszelkich podaczek, poborów, do skarbu w. x. Lit. należących, służący; y wniesiona iest do nas prozba przez panów rad y urzędników naszych dwornych imieniem wielebnego swieszczennika cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny, abyśmy wyż rzeczony list konserwacyiny ś. p. króla imci pana brata naszego, mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y zmocnili. My, król, do tey prozby, iako słuszney, łaskawie się na przyczynę panów rad naszych skłoniwszy, a chcąc aby się w państwie naszym chwała Boża rozmnażała, pomieniony list konserwacyiny ś. p. króla imci Władysława czwartego, pana brata naszego, we wszystkich punktach, klauzulach y paragrafach onego tak, iako-by tu słowo w słowo w ten przywiley nasz inserowany był, tym przywileiem naszym utwierdzamy y konfirmuiemy y przy dzierżeniu tey cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny, we wsi Łukim będącey, w zwyż rzeczonego swieszczennika y potomków onego wiecznie nienaruszenie zachowuiemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia ósmego miesiąca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt wtorego, panowania naszego Polskiego czwartego, a Szwedzkiego piątego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Konfirmacya listu konserwacyinego ś. p. króla imci Władysława czwartego popowi na cerkiew. Filip Kazimierz Obuchowicz, pisarz w. x. Lit.— Trzeci dokument tegoż Jana Kazimierza króla takowy: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy, z zwykłey naszey ku pomnożeniu chwały Bożey w państwach naszych propensyi, maiąc politowanie na dezolacyą y uymę prowentów cerkwi uniatckiey we wsi Łukim, w ekonomii naszey Brzesckiey leżącey, którą wielebny Laurenty Sakowicz, swieszczennik Łukowski, względem wymrzenia wsi tey poddanych, a pomienioney cerkwi parafianów ponosi, chcąc szczupłey iego prowizyi subvenire, umyśliliśmy mu włokę gruntu, nazwaną Pacowska, w teyże wsi Łukowskiey w puście leżącą, y żadnego do skarbu naszego pożytku nie czyniącą, na czynszu dać y konferować, iako y tym listem naszym onemu daiemy y konferuiemy. Ma y wolen będzie pomieniony wielebny Laurenty Sakowicz, swieszczennik Łukowski, wyżey mianowaną włokę Pacowską, we wsi Łukowskiey w puście leżącą, na się obiowszy, one spokoynie, ze wszystkimi iey przynależnościami, trzymać, używać y wszelkich tam sobie pożytków przymnażać, czynsz goły pieniężny, przykładem inszych włoki puste dzierżących, z teyże włoki Pacowskiey, iako z pustey podług pośledniejszey rewizorskiey ustawy annuatim do skarbu naszego w. x. Lit. płacąc, a nad to żadney inszey nie pełniąc powinności. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Brześciu, dnia trzydziestego mca Marca, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt trzeciego, panowania królewstw naszych Polskiego y Szwedzkiego piątego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Swieszczennikowi Łukowskiemu włoka pusta na czynszu w siele Łukowskim, w ekonomii Brzeskiey. Jan D. Zawisza, referendarz y pisarz w. x. Lit. mp. Czwarty dokument tegoż nayiaśnieyszego Jana Kazimierza króla w te słowa: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym li-

stem naszym, komu to wiedzieć należy, prezentowany był przed nami list urodzonego Andrzeia Kotowicza, pierwiey kuchmistrza, teraznieyszego pisarza w. x. Lit., Grodzienskiego starosty, horodniczego y derewniczego Wilenskiego, pokoiowego dworzanina y kommissarza naszego, do ekonomii Brzesckiey zesłanego, którym czesnemu Laurentemu Jakonowiczowi, swieszczennikowi Łukowskiemu, pozwolił włok dwie pustych na czynszu dorocznym po złotych dziesięciu przyiąć, a od inszych wszelakich powinności y podatków, to iest dani miodowey, siana, gęsi, kurów, iaiec, od wożenia drew, dylow, palow, dranic, od podwody roczney, straży koleyney, także od wszelkich składek sielskich onego uwolnił. I doniesiona iest nam, imieniem pomienionego czesnego Laurentego Kotowicza, swieszczennika Łukowskiego prożba, abyśmy takowy list stwierdzili y approbowali y z łaski naszey od wszelkiey stacyi, stanowisk, chlebów y exakcyi żołnierskich uwolniwszy, przy nim te włok dwie na takiey, iako się wyżey wspomniało, wolności, y potomstwo iego wiecznymi czasy zostawili. Który list słowo w słowo wpisuiąc tak się w sobie ma: Andrzey Kotowicz, kuchmistrz w. x. Lit., starosta Grodzieński, horodniczy Wileński, pokoiowy dworzanin ikmci y kommissarz do ekonomii Brzesckiey y Kamienieckiey, upatruiąc pożytek skarbowy, ikmci, panu naszemu miłościwemu, należący, pozwoliłem swieszczennikowi Łukowskiemu, w kluczu Poleskim mieszkaiącemu, wielebnemu oycu Laurentemu Jakonowiczowi, w tymże siele Łukim włok dwie pustych na czynszu gołym groszowym trzymać, mianowicie: iednę włokę Palaczewską, a drugą Chomiczowską nazwane; którego czynszu pocznie płacić w roku, da Pan Bóg, przyszłym tysiąc sześćset piędziesiąt ósmym, za wszystkie powinności z włoki po złotych dziesięciu; a od inszych wszelakich podatków, dani miodowey, siana, gęsi, kury, iaiec, y od powinności wożenia drew, dylow, palow, dranic, także od podwody roczney y straży koleyney, przytym y od składek sielskich wszelakich, wolnym ma zostawać. Na co daię ten móy list z pieczęcią, ręką moią podpisany. Działo się w Rudzie, dnia dwudziestego pierwszego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt siódmego. Andrzey Kotowicz, kuchmistrz w. x. Lit., kommissarz ikmci. My tedy, do prożby imieniem czesnego Laurentego Jakonowicza, swieszczennika Łukowskiego, do nas wniesioney. łaskawie się skłoniwszy, inserowany wyżey list we wszytkich kondycyach, klauzulach y paragrafach, z tą łaski naszey deklaracyą y przydatkiem, ztwierdzamy, zmaćniamy y approbuiemy, że mianowany swieszczennik y potomstwo iego, z tych obu włok czynsz doroczny, po złotych dziesięciu, zapłaciwszy, żadney inszey, wyżey wspomnioney powinności, zamkowey Brzesckiey, tak dworskiey y sielskiey, iako y żołnierskiey, to iest: stacyi, chlebow, podwod, stanowisk y innych pełnić nie maią y powinni nie będą wiecznemi czasy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćset piędziesiąt dziewiątego, panowania królewstw naszych Polskiego iedynastego a Szwedzkiego dwunastego roku. Jan Kazimierz król. Locus sigilli. Andrzey Kotowicz, pisarz w. x. Lit. Konfirmacya prawa wielebnemu Laurentemu Jakonowiczowi, swieszczennikowi Łukowskiemu, na włok dwie pustych na czynszu. Piąty dokument nayiaśnieyszego Michała króla takowy: Michał, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, z wrodzoney naszey ku sługom Bożym religii ruskiey,

w unii świętey będącym, przychylności, chętnie się do tego skłaniamy, że wielebnego Laurentego Grudzinskiego, swieszczennika cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi Łukiewskiego, zachowawszy przy trzech włokach, na zapomożenie cerkwi y na sustentament y pożywienie pomienionego swieszczennika od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanych, a stosuiąc się do listu rewizorskiego, ręką wielebnego Benedykta Zachorskiego, kanonika Wileńskiego, y urodzonego Anastazego Ossowskiego, sekretarza, kommissarzów, do ekonomii Brzesckiey zesłanych, de data w Rudzie, dnia trzydziestego pierwszego Decembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt ósmego podpisanego y pieczęciami ich zapieczętowanego, waruiemy to, aby, bez dalszey na potym kognicyi y wynalazku kommissarzów naszych pomieniony oyciec Laurenty Grudziński z iedney włoki po złotych trzy, a ze dwuch włok po złotych pięciu, on sam y potomkowie iego, do skarbu naszego wnosić co rok powinni byli; a ciężarom żołnierskim, stacyom, pokarmom, noclegom, zabiegom chleba, zimowym y innym exakcyom, na (włość) włożonym, iako z dobr cerkiewnych, nie podlegali, y poddani, albo zagrodnicy ich, gdy ich na tychże włokach osadzą, przy takieyże wolności od żołnierzów nienaruszenie zostawali. Nadto uwalniamy y wyimuiemy ich od wszelakich powinności y podatków, to iest: dani miodowey, siana, gęsi, kurow, iaiec, od wożenia drew, dylow, palow, dranic, od podwody roczney, straży koleyney, także od wszelakich składek sielskich y innych exakcyi, y na donataryuszów, tudziesz na włość włożonych ciężarów. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszey, dnia szóstego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. Michał król. Locus sigilli. Wielebnemu swieszczennikowi Łukowskiemu, na Polesiu ekonomii Brzesckiey, konserwacya przy trzech włokach, na czynszu od rewizorów postanowionym. Jerzy Niewiarowski, referendarz w. x. Lit., mp. Szósty dokument nayiaśnieyszego Jana trzeciego iest takowy: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy, iż pokładany był przed nami list nayiaśnieyszego Michała, antecessora naszego, niżey wpisany, autentyczny y żadnemu podeyrzeniu nie podlegaiący, y supplikowano nam, abyśmy go powagą naszą approbowali y stwierdzili, którego to listu tenor słowo w słowo iest taki: Michał, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem, przywileiem naszym, komu to wiedzieć należy: z wrodzoney naszey ku sługom Bożym religii ruskiey, w unii świętey będącym, przychylności, chętnie się do tego skłaniamy, że wielebnego Laurentego Grudzinskiego, swieszczennika cerkwi Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi Łukowskiego, zachowawszy przy trzech włokach, na zapomożenie cerkwi y na sustentament y pożywienie pomienionego swieszczennika od nayiaśnieyszych antecessorów naszych nadanych, a stosuiąc się do listu rewizorskiego, ręką wielebnego Benedykta Zachorskiego, kanonika Wileńskiego y urodzonego Anastazego Ossowskiego, sekretarza kommissarzów, do ekonomii Brzesckiey zesłanych, de data w Rudzie, dnia trzydziestego pierwszego Decembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt osmego podpisanego y pieczęciami ich zapieczętowanego, waruiemy to, aby, bez dalszey na potym kognicyi y wynalazku kommissarzów naszych, pomieniony oyciec Laurenty Grudzinski z iedney wło-

ki po złotych trzy, a z dwu włok po złotych pięciu, on sam y potomkowie iego, Michał y Korneli, do skarbu naszego wnosić co rok powini byli; a ciężarom żołnierskim, stacyom, pokarmom, noclegom, zabiegom chleba, zimowym y innym exakcyom, na włość włożonym, iako z dóbr cerkiewnych, nie podlegali, — y poddani, albo zagrodnicy ich, na tychże włokach osadzeni, przy takieyże wolności od żołnierzów nienaruszenie zostawali. Nadto uwalniamy y wyimuiemy ich od wszelkich powinności y podatków, to iest: dani miodowey, siana, gęsi, kur, iaiec, od wożenia drew, dylow, palow, dranic y podwody roczney, straży koleyney, także od wszelakich składek sielskich y innych exakcyi, y na donotaryuszów, tudziesz na włość włożonych cieżarów. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Krakowie, na seymie walnym szczęśliwey koronacyi naszey, dnia szóstego miesiąca Nowembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt dziewiątego, panowania naszego pierwszego roku. Michał król. Locus sigilli. Jerzy Niewiarowski, referendarz w. x. Lit. My tedy, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, wzwyż pisany list we wszystkich punktach, klauzulach approbować y stwierdzić umyśliliśmy, iakoż ile prawo mieć chce, approbuiemy y stwierdzamy tym listem naszym, nakazuiąc, aby moc y wagę powinney trwałości miał. Na co, dla lepszey wiary, ręką śmy się naszą podpisali y pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Białey, dnia, miesiąca, roku Pańskiego tysiąc sześćset siedmdziesiąt ósmego, panowania naszego piątego. Jan król. Konfirmacya wielebnemu swieszczennikowi Laurentemu Grudzinskiemu we wsi Łukie na Podlesiu, w ekonomii Brzesckiey, także y potomkom iego Michałowi y Kornelowi, na kąserwacyą trzech włok, na czynszu, od rewizorów postanowionym. My tedy, król August trzeci, do pomienioney proźby łaskawie się skłoniwszy, wyż wyrażone dokumenta y prawa, ze wszelką w nich inserowaną rzeczą, powagą naszą królewską approbuiemy, zmacniamy y konfirmuiemy, y prezbitera tamecznego y cerkiew przy włokach vigore tych dokumentów zostawuiemy. Na co my, dla lepszey wagi, waloru, y ten nasz confirmationis przywiley, ręką własną podpisawszy, pieczęć naszą przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiąc siedmset czterdziestego szóstego, panowania naszego czternastego roku. U tego przywileiu confirmationis, przy wyciśnioney in cera rubra pokoiowey pieczęci, podpis nayiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego w te słowa: Augustus rex. A po drugiey stronie pieczęci expressya w te słowa: Konfirmacya praw funduszow cerkwi Łukiewskiey, pod tytułem Narodzenia Panny Maryi, służących. Antoni z Głogowy Kossowski, p. nadw. k. s. p., mp. Który to takowy confirmationis przywiley, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1749 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 241—244.

128. Фундушовая запись на Павловскую церковь во имя св. евангелиста Іоанна.

Римско-католическій Брестскій и Луцкій епископъ Францискъ Антоній Кобульскій, имѣя въ виду далекое растояніе (въ одну милю) епископскаго села Бубля, принадлежащаго къ Яновскому ключу, отъ села Павлова, гдѣ находится церковь, и желая доставить христіанамъ греко-уніатскаго исповѣданія болѣе удобства въ посѣщеніи храма Божія, рѣшается устроить новую церковь въ селѣ Бублѣ, вслѣдствіе просьбы тамошнихъ поселянъ. Каковая церковь, съ разрѣшенія Владимірскаго и Брестскаго епископа Ѳеофила Годебскаго, будучи выстроена во имя св. евангелиста Іоанна, получаетъ отъ него фундушъ—землю, на которой стоитъ церковь съ кладбищемъ, и плацъ въ 24 сажени шириною съ садомъ, и другіе плацы съ садами, гдѣ построенъ домъ для священника, съ гумномъ и другими пристройками; тамъ же отведены для церкви двѣ уволоки земли, съ принадлежащими къ нимъ сѣнокосами и придатками. Эти уволоки, какъ церковное достояніе, освобождаются отъ всякихъ чиншовъ и дней въ пользу епископскаго двора, кромѣ податей, слѣдующихъ рѣчи-посполитой.

Roku tysiąc siedemset sześćdziesiątego, miesiąca Oktobra osiemnastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter imci p. Józef Doliński, fundusz cerkwi Pawłowskiey -Bublińskiey służący, ad akta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek-Antoni na Dmenice Kobulski, z Bożey i stolicy apostolskiey łaski, biskup Brzeski y Łucki, nayiaśnieyszey królowey kanclerz. Wszystkim wobec i każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć będzie należało, teraz y na potomne czasy, wiadomo czyniemy tym naszym listem fundacionalnym, iż my, biskup Łucki y Brzeski, z pasterskiey czułości naszey w tym iedynie starania dokładać powinniśmy, aby iako naywiększe pomnożenie chwały Boga Naywyższego y honoruNayświętszey Panny Maryi Matki Boskiey bydź mogło, dogadzaiąc zbawieniu duszom chrzesciańskim krwią, Chrystusa Pana odkupionym, dla większego pożytku y wygody onych, zważaiąc odległość dobr wsi Bublu biskupich, do klucza naszego Janowskiego przynależących, o milę od wsi Pawłowa, także naszey biskupiey y cerkwi w niey z dawna erigowaney leżących, y co do administracii śś. sakramentów do teyże cerkwi Pawłowskiey dotąd należących, by snadniey ludzie chrześciańscy obrządku greckiego zostaiący przez kapłanów swoich tegoż obrządku w artykułach wiary świętey nauczani byli, za szczęśliwego rządzenia tymże biskupstwem naszym, ku większey chwale Boga Naywyższego y zbawieniu wiernych Chrystusowych, umyśliliśmy w tych dobrach naszych, wsi Bublu nazywaiących się, za usilną prośbą gromady tameczney, cerkiew nowey fundacii wystawić. Jakoż za konsensem iaśnie w. imci xiędza Teofila Godebskiego, biskupa Włodzimierskiego y Brzeskiego r. g. u. de novo pod tytułem ś. Jana Ewangelisty wystawiliśmy, do którey cerkwi na wieczną fundacią dla kapłana, przy niey zostaiącego, grunt, na którym taż cerkiew iest wystawiona, z cmentarzem około ogrodzonym y plac ciągły, sążni dwadzieście cztery szerokości, z ogrodem wzdłuż równo z innemi placami y ogrodami ciągnącym się, na którym budynek dla kapłana do mieszkania z stodołą y innemi budynkami zostaie wystawiony. Tudzież pola włok dwie w każdym poletku, to iest: iednę włokę pola, poczynaiącą się od tegoż placu, a ciągną-

cą się do granicy Buczyckiey, nazywaiącą się zdawna Staliczowska, między placem y polem od zachodu słońca z iedney strony roboczego Iwana Koladycza, z drugiey strony, od wschodu słońca Demida Kustyna, poddanych Bubelskich, w iednym poletku y w drugich dwóch poletkach też samę włokę między temiż somiedznikami leżącą, tak iako się w sobie ma y ciągnie, zarówno z innymi polami poddanych Bubelskich, z sianożęcią, do teyże włoki przyległey, należącą; drugą zaś włokę zdawna do cerkwi Pawłowskiey nadaną, a teraz przez nas za konsensem zwyż rzeczonego iaśnie w. imci xiędza biskupa zamienianą y na Pawłowie do cerkwi Pawłowskiey na iey mieysce nadaną, o miedzę z iedney strony Trochyma Murawskiego od zachodu słońca, a z drugiey strony Fedora Cypla od wschodu słońca, we wszystkich trzech poletkach leżącą, z ogrodem, sianożęciami i przydatkami pola do tychże włok wyrażonych, zarównie z poddanymi naszymi przyległymi i przynależącemi, z wszelkiemi wolnościami, stanowi duchownemu przyzwoitemi, prawem duchownym y rzeczy pospolitey obwarowanymi, nadaiemy, uwalniaiąc też włoki, ogrody y place, iako cerkwi Boskiey nadane, odtąd od wszelkich czynszów, danin y dziakła, tudzież podatków iakichkolwiek, od dworu ustanowionych, dworowi naszemu przynależących, (oprócz podatków rzeczy pospolitey) y za uwolnione wiecznemi czasy mieć chcemy, obiecuiąc to y po iaśnie ww. ichmość xiężach biskupach Łuckich y Brzeskich, następcach naszych, iż tego nadania naszego od pomienioney cerkwi Bubelskiey nie odbiorą, ani odebrać nikomu nie dopuszczą, ale nienaruszenie kapłana, według tego przywileiu naszego z nastąpieniem approbacii onego przez przewielebną kapitułę katedralną Łucką, konserwować będą. Do którey cerkwi Bubelskiey, nowiter ufundowaney, za prezbitera, aby był poświęcony, uczciwego Iana Morawskiego, dobrze nam znaiomego y zaleconego, iaśnie w. imci xiędzu biskupowi Włodzimierskiemu y Brzeskiemu teraz presentuiemy, upraszaiąc za nim, aby ten a nie inny był poświęcony i instituowany, po nim zaś następców do teyże cerkwi presentowanie nam y następcom naszym biskupom Łuckim y Brzeskim in perpetuum rezerwuiemy tymże naszym listem funduszowym. Który dla większey wiary, wagi y waloru ręką własną podpisawszy, pieczęcią naszą stwierdzić rozkazaliśmy.— Dan w zamku naszym Ianowskim, dnia siedemnastego miesiąca Pazdziernika, roku pańskiego tysiąc siedemset czterdziestego dziewiątego. U tego funduszu przy pieczęci, w puszce blaszaney in caera rubra wyciśnioney, na sznurze iedwabnym karmazynowym wiszącey, podpis ręki iaśnie w. imci xiędza biskupa y iaśnie w. imci xiędza proboszcza po iedney stronie pieczęci takowy: Franciscus episkopus; Antonius Szaszowski, praepositus cathedralis et officialis generalis atque praesidens o. capituli Luceriensis, a po drugiey stronie teyże pieczęci expressia z podpisem ręki takowa: Productum in capitulo generali omnium sanctorum anno millesimo septingentesimo quadragesimo nono, die tertia Novembris, Adalbertus Teniczwan U. I. D. Scholasticus Luceoriensis generalis. A na składaniu tego funduszu przy teyże pieczęci sonantia takowa: Anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono Martii, trigesima prima die ad acta visitatorialia generalia diaecesis Brestensis erectio ecclesiae Bublenensis est ingrossata.— Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich wpisany y przyięty.

1750 г.

Изъ книги за 1748—1751 годы, стр. 3083—3086.

129. Жалоба Кобринскаго архимандрита на шляхту Новоселецкую и Ходинецкую о захватѣ ею монастырской земли.

Кобринскій архимандритъ и Брестскій оффиціалъ Андрей Беневскій вошелъ съ жалобою въ городскій судъ на шляхту Новоселецкую и Ходинецкую Несторовыхъ о томъ, что они по обычному своему зложелательству (ex asueta malevolentia sua), имѣя въ своемъ владѣніи нѣкоторыя земли одного названія съ землями Кобринской архимандріи, вздумали отторгнуть послѣднія отъ архимандріи чрезъ разные происки и даже заявленіе свое въ трибуналѣ, будто бы архимандритъ отрекся отъ этихъ земель. Архимандритъ опровергаетъ это ложное показаніе тѣмъ, что по каноническимъ правиламъ онъ не вправѣ былъ этого сдѣлать. Вслѣдствіе опредѣленія маршалковскаго суда, которымъ назначенъ былъ двухнедѣльный срокъ къ исполненію, архимандритъ явился съ возными и дворянствомъ на назначенное мѣсто, но со стороны шляхты никто не прибылъ на срокъ. На этомъ основаніи архимандритъ проситъ, что если бы шляхта вздумала послѣ упомянутаго срока привести чиновника для передачи Кобринской архимандріи шляхтѣ, то не давать никакого законнаго значенія его распоряженіямъ.

Roku tysiąc siedmset piędziesiątego, miesiąca Augusta trzydziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie iego ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem z Wiesczyc Wiesczyckim, podstolim y podstarościm sądowym woiewodztwa Brzesciańskiego comparendo personaliter wielebny iegomość xiądz Andrzey Bieniecki, opat Kobrynski y officyał Brzeski, nomine suo et totius conventus Cobrinensis, praevidendo indemnitati, żałował y, solenniter manifestuiąc się, protestował się na ichmość szlachtę Nowosielecką, Chodynicką y Nestorowych, też denique y wszystkich ichmościów vim et interesse do gruntow, ab aevo do archimandryi Kobrynskiey należących, niesłuszny pretext ścielących, distinctim w procederze prawa de nominibus et cognominibus wyrażonych, oto, iż ci obżałowani ichmościowie ex asueta malevolentia sua czyhaiąc na zgubę y ruinę archimandryi Kobrynskiey, kiedy dawnieyszego czasu per vim odebrawszy klasztorne grunta, a teraz sub praetextu maiących in possessione sua sortes niektórych gruntów, iedney że nomenklatury uroczyszczami przezywaiących się in contiguitate gruntów, ab immemorabili aevo archimandryi Kobrynskiey przysłuchaiących y należących, do których żałuiący delator nie wtrącał się, ani się wtrąca, tylko prawem dochodzi, a zawsze in continuo usu obżałowanych ichmościów szlachty zostawali y zostaią, którzy ichmość sub praetextu z iednemiż przezwiskami, iako ab antiquo należeli nominowane grunta nigdy in possessione sua nie byłe, tylko vigore praw, przywileiów i funduszów in continua possessione archimandrya Kobrynska zostawała y zostaie, te tedy grunta ciż obżałowani ichmość chcąc avertere, wtrąciwszy do dekretu w trybunale głównym wielkiego xięstwa Litewskiego na kadencyi Wilenskiey in anno praesenti na dniu czternastym Augusta ferowanego, że iakoby miał żałuiący delator onych zrzec się, czego in rerum natura nigdy nie było y nie iest, gdyż o też same grunta, illegitime pozabierane, continuus processus tak w trybunale, iako y podczas sądów marszałkowskich prosecutus, te tedy obżałowani ichmościowie, znać poszedłszy in condicto z plenipotentem żałuiącego aktora, takowy punkt niesłuszny nieiakowegoś zrzeczenia nigdy niebyłego; ponieważ vigore prawa duchownego y kanonów eo ipso popadałby in excommunicationem, żeby miał iakowe grunta, raz przywileiami y funduszami inkorporowane, avellere y owszem vigore iuramentu swoiego awulsa

recuperare, sed non diminuere tenetur, to wszytko obżałowani ichmościowie in contra, explikuiąc inequitationem do nieiakowychści gruntow, nigdy in possessione sua niebyłych, in spatio niedziel dwuch ab actu decreti superlucrati sunt; w czym żałuiący delator dowiedziawszy się o takowym podstępnym sposobie, z ieneralami et cum assistentia nobilitatis na pomienionym terminie, dekretem trybunalskim dwuniedzielnym naznaczonym, takowey iniquitacyi przez cały czas pilnym był; a, że tak na tym terminie, iako y po ominionym terminie żadnego urzędnika obżałowani ichmość nie prowadzili, przeto, praevidendo indemnitati suae, aby iakowe in posterum nie działy się inkonweniencye, przez iakowe subplantacye, przez obżałowanych ichmościów wykoncypowane w sprowadzeniu post elapsum terminum urzędnika, a chcąc o to wszystko z obżałowanemi ichmościami summario ac abbreviato processu iuris, ubi de iure competenti, agere, ante omnia do approbaty praw, przywileiów, funduszów decretem oraz y decretu marszałkowskiego, którym omnimodo securitas do rozprawy prawney archimandryi Kobrynskiey gruntów, ab aevo należących, iest warowana, denique et omnis tituli dokumentow teyże archimandryi służących, vigore których do przysądzenia y reindukowania gruntów, łąk, lasów, borów, ostrowów, sianożęci illegitime sub praetextu nieiakieyści expulsyi pozabieranych, do uczynienia kalkulacyi y weryfikacyi z intrat y prowentow a data niesłuszney possessyi, do skassowania y annihilowania per totum dekretu podkomorskiego wespół z dalszemi dokumentami, któremi się obżałowani ichmość zasczycaią, do obwarowania, ażeby obżałowani ichmość sub paenis irremissibilibus nie ważyli się sprowadzać urzędnika, iako iuż post elapsum terminum, denique do wskazania paen na takowego urzędnika, któryby miał post terminum, vigore dekretu trybunalskiego assignatum, zieżdzać y podawać per iniquitationem grunta do obwarowania, ażeby obżałowani ichmość nec per se, nec per subordinatas od siebie personas nie ważyli się żadney wiolencyi do rozprawy prawney czynić, oraz omnem securitatem prawu duchownemu iako w sprawach do duchownych sądów należących, a przez obżałowanych ichmościów illegitime ad forum incompetens ewokuiących, aby ni w czym nie były naruszone, y żałuiący aktor w iaką censurę duchowną przez to nie popadł, zawsze w tym curam miał y przestrzegał, tak y teraz przestrzegaiąc całości prawa duchownego, oraz funduszów, przywileiów et omnis tituli documentów iuri spirituali et regali podległych, warowania, ad refusionem damnorum litisque expensorum y o to wszystko, quod iuris et praetensionis bydź może y co czasu prawa deducetur, salva melioratione tey żałoby, żałuiący delator dał tę swoią manifestacyą do xiąg grodzkich Brzeskich zapisać, co iest y zapisano.

1750 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 719—721.

130. Фундушовая запись на Костеневицкую церковь во имя св. пророка Иліи.

Минскій каштелянъ Іосафатъ Русецкій, для пріумноженія хвалы Божіей, записываетъ Павлу Бѣгайловичу, священнику Костеневицкой церкви во имя св. пророка Иліи и блаженнаго мученика Іосафата, состоящей въ единеніи съ римскою церковію, слѣдующій фундушъ: двѣ уволоки земли: первая, въ трехъ сѣвооборотахъ, между землями Самуила, Мартинюка и Савчика, а другая— противъ Костеневицкой церкви; къ этой послѣдней принадлежитъ еще полъуволоки земли въ урочищѣ Тимошовскомъ. Къ этимъ двумъ уволокамъ принадлежатъ сѣнокосы. Изъ этихъ земель полъуволокою пользуется дьячекъ, котораго обязанность быть всегда исправнымъ по службѣ въ церкви; въ другомъ мѣстѣ онъ получаетъ еще полъуволоки земли и огородъ. Строя себѣ домъ на этой землѣ, дьячекъ не исполняетъ для двора никакой службы, заботясь только объ исполненіи своихъ обязанностей. Огороды для священника назначаются противъ церкви, на пространствѣ полуторы уволоки; прибавки къ двумъ вышепомянутымъ уволокамъ слѣдуютъ также ему. Въ дополненіе къ этому, священнику назначается десятина съ селъ Костеневичъ и Вольки, съ каждаго крестьянина унитскаго исповѣданія по 15 сноповъ ржи; а если бы который крестьянинъ выказалъ сему сопротивленіе, то такого подвергать духовному и дворовому наказанію. Равнымъ образомъ, ему записывается издавна существующая десятина въ селѣ Мазановкѣ отъ каждаго крестьянина по полъ-шапка ржи; а также утверждается за нимъ уволока земли издревле здѣсь записанная церкви. Кромѣ этого, священникъ пользуется правомъ варить медъ, пиво и курить водку на домашнія нужды; подобное же право онъ имѣетъ для въѣзда въ дворовую пущу за дровами и бревнами для своихъ построекъ и топки; еще, ему уступаются пастбища. Прихожане Костеневицкой церкви римскаго исповѣданія должны ходить въ воскресные и другіе торжественные дни въ церковь и тамъ оплакивать свои грѣхи и молить Бога о согласіи христіанскихъ господъ и фундаторовъ, подъ страхомъ подвергнуться строгому наказанію Божію, а также наказанію церковному— сидѣнію въ куницѣ (т. е. сидѣнію въ желѣзномъ ошейникѣ, прикрѣпленномъ къ церковной стѣнѣ), лежанію крижемъ и другимъ дворовымъ тѣлеснымъ наказаніямъ.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Iulii ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Andołowicz, prezbiter Koscieniewicki, fundusz od w. imci pana Jozafata Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, cerkwi Koscieniewickiey na rzecz w nim niżey wyrażoną dany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Laudetur Jesus Christus et Maria. Jozafat z Rusiec Rusiecki, kasztelanic Minski, na Koscieniewiczach, Brzostowie, Kalinowie, Mazanowie y Karpowiczach dziedzic, wiadomo czynię wszem wobec y każdemu z osobna, mianowicie, komu by o tym doskonale wiedzieć należało, iako utriusque sexus et authoramenti sukcessorom moim, ex linea et extra lineam pochodzącym, nad temi dobrami succedanee mieć maiącym dependencyą, iż ia wyżey wyrażony, maiąc ius collationis et fundationis, aby nieustanna chwała Boża pomnażała się w maiętności y dobrach moich dziedzicznych, a parochii Koscieniewickiey, umysliłem ninieyszym fundacyinym listem moim cerkiew świętą Koscieniewiecką, z kosciołem rzymskim w iedności zostaiącą, pod tytułem świętego proroka Eliasza y błogosławionego Jozafata męczenika condecorare, tudziesz y parochowi, na tenczas zostaiącemu, w. oycu Pawłowi Biegayłowiczowi y sukcessorom po nim, za moią, czyli moich sukcessorów prezentą, a suo loci ordinario instituendis et installandis, do teyże cerkwi, pro supplemento victus et honesti sacerdotalis amictus do życia, należyty podać sposob, iakoż tym funduszem moim naypierwiey nadaię: pola włok dwie, w pierwszym poletku od miedzy Samuiła do miedzy Wasila Martyniuka, w drugim poletku od miedzy moiego obszaru do miedzy Stefana Sawczuka, stangreta mego, włoka iedna y pół, w trzecim poletku włoka

iedna przeciw cerkwi Koscieniewickiey, do którey włoki przydaie się półwłok uroczyszczem Tymoszowski. Do tychże włok wyżey rzeczonych y sianożęci przynależyte naznaczaią się y do koszenia bronić się nie powinne; z dwuch zaś włok, między miedzą Wasila Martiniuka, wydziela się półwłoki na dziaka, który by ustawicznie był posłusznym do cerkwi świętey Koscieniewickiey, podczas promulguiącey się chwały pana Boga; temuż dziakowi półwłok, we dwie ręce leżący, Semenowski nazwany, z ogrodem: na tymże półwłoku ma się zabudować. Z czego żadney daniny y panszczyzny do dworu mego służyć nie będzie powinien, tylko powinność do cerkwi świętey odbywać. Iterum ogrody dla prezbiterów naznaczaią się przeciwko cerkwi na pułtory włoki; tak też y przymiarki czyli przydatki do włok pomienionych cerkiewnych, we wszytkich trzech poletkach, nadaią się tak, iako y poddani moi maią. Przytym wieczysto nadaię dziesięcinę od poddanych moich osiadłych ze wsi Kostieniewicz y wsi Wolki, aby wielebny prezbiter y następcy iego od każdego chłopa ritus graeci snopów numero piętnaście, dico piętnaście, żyta na polu zaraz zżętego brali; a ieśliby który z chłopów był uporczywym w nieoddaniu, takowy tak duchowną, iako y dworską karą, pod grzywnami ma bydź sądzony, aż pokąd należycie uspokoi. Wielebny zaś prezbiter y następcy po nim za matkę moią, mnie samego, ieszcze in temporalibus zostaiących, przy modłach świętych, aby nie przepominali. Item naznacza się y wieczysto zapisuie się dziesięcina, z dawna nadana, ze wsi Mazonowki, od każdego chłopa żyta pół szanka; tamże z wieku nadana włoka dla prezbitera Koscieniewickiego y ninieyszym roboruie się funduszem, który ichm. pp. tenutorowie, pod surowym sądem Bożym, zbraniać nie powinni. Przytym pozwala się na własną swoię potrzebę miodu sycenie, gorzałki kurzenie, piwa robienie, wielebnym prezbiterom succedanee, ale nie na szynk; tak też wolny wstemp do puszczy moiey, drzewa rąbania na potrzebne własne swoie zabudowanie, tudziesz y na opał drew wywiezienie. Wypusty, alias pastwiska, tak dla bydła, koni, owiec, świń, gęsi, kaczek etc. wolne y w niczym sprzeczne bydź nie maią. Poddani zaś moi powinni będą, według należytego obrządku chrześciansko-katolickiego, na nabożeństwo we dni niedzielne y uroczyste do cerkwi Koscieniewickiey chodzić, gdzieby opłakuiąc swoie grzechy, za zgodę panów chrześcianskich, tudziesz nas samych, y za siebie samych maiestat Bozki błagali, pod surowym sądem Bożym, upominam, oraz pod karą cerkiewną—w kunie siedzenia, krzyżem leżenia y innych dworskich kar cielesnych y grzywien włożenia. Który to fundusz mój, aby we wszystkich punktach, paragrafach y klauzulach miał należyty walor y powagę przy zwykłey pieczęci moiey, ręką własną stwierdzam. Działo się w Koscieniewiczach, roku tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiątego, miesiąca Decembra dwudziestego ósmego dnia. U tego funduszu przy wyciśnioney pieczęci podpis ręki w. i. pana Jozafata Onufrego z Rusiec Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, temi słowy: Jozafat Onufry z Rusiec Rusiecki, kasztelanic Minski, mp. Pod pieczęcią zaś tego funduszu expressya w te słowa: Ten fundusz cerkwi Koscieniewieckiey do xiąg wizytatorskich dyecezyi Brzeskiey wpisałem podczas wizyty generalney, anno Domini millesimo septigentesimo quinquagesimo nono, die undecima Maii ut novum. X. Antoni Grudzinskii coadiutor Malecki, aktów wizytatorskich pisarz, mp. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do akt xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1751 г.

Изъ книги за 1764—1765 годы, стр. 1247—1248.

131. Право на приходъ Войской церкви, данное священнику Матеею Будиловичу.

Патронъ и ктиторъ Войской церкви Александръ Буховецкій рекомендуетъ греко-унитскому прототронію митрополіи Кіевской, Галицкой и всея Руси, епископу Владимірскому и Брестскому, Θеофилу Годебскому кандидата во священники къ сей церкви Матеея Будиловича— съ поясненіемъ, что сей церкви принадлежитъ 5 уволокъ земли, съ сѣнокосами, лѣсами и огородами, и что священники оной имѣютъ право на сборъ торговаго въ день Рождества Богородицы и святой Троицы, на вареніе пива и куреніе водки для своего обихода и свободны отъ всѣхъ податей, работъ и общественной складчины, за исключеніемъ подымной подати.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego, miesiąca Junii dwudziestego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y przed aktami starościnskiemi woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jan Duchnowski, prezbiter Trościenicki, prezentę, na cerkiew Woyską służącą, ad acta podał, rekwiruiąc, ażeby ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą była do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego przyięta y wpisana, którą słowo do słowa wpisuiąc w xięgi tak się w sobie ma: Jaśnie wielmożnemu, w Bogu nayprzewielebnieyszemu imść xiędzu Theofilowi na Godziembie Godebskiemu, prototroniemu metropolii Kijowskiey, Halickiey y całey Rusi, biskupowi Włodzimirskiemu y Brzesckiemu, ritus graeci uniti, memu wielce miłościwemu panu y dobrodzieiowi. Wakuie adpraesens cerkiew parochyalna ritus graeci uniti we wsi moiey dziedziczney Woyskiey post abiudicationem wielebnego xiędza Cyrylla Smoleńskiego, wiedząc tedy dobrze, iako wszelka nauka chrześcianska zawisła na pasterzu należytym, tak uważywszy znaczną per defectum kapłana niewygodę w administracyi sakramentów świętych parochyanom do cerkwi Woyskiey, należącym, pro iure patronatus et collationis meae haereditariae utściwego Macieia Budziłowicza, dobrze mnie w pobożności y postępkach utściwych zaleconego, iaśnie wielmożnemu, wielce mnie miłościwemu panu dobrodzieiowi prezentuię, upraszaiąc za nim, ażeby mógł być do teyże cerkwi Woyskiey, we wsi moiey dziedziczney będącey, podany, approbowany y instytuowany, praevia unctione y poświęceniem na stan kapłański od iwwm. pana dobrodzieia, któremu praesentato abyś curam animarum, administrationem spiritualium rerum y wypełnienie obligu według funduszu, cerkwi od antecessorów moich naznaczonych, zalecił y te beneficium, cum omnibus fundis, iako iest od antecessorów ad haec usque tempora antiquitus ufundowane, z pięcią włokami gruntu we trzech poletkach, sianożęciami, łasami, ogrodami, insuper wolnym targowym na Narodzenie Nayświętszey Panny Maryi y na Zielone Świątki, tudziesz z wolnym robieniem piwa, kurzeniem gorzałki, tylko na swoią własną plebanską potrzebę, gdzieby się parochowi Woyskiemu upodobało, lub gotowe trunki na stronie kupować, cavendo iednak, aby nie na żaden handel, przeszkodą lub iakimkolwiek sposobem przewodnią, coby miało przynieść uszczerbek dworowi lub arędzie. Wolny tenże paroch Woyski od wszelkich podatków y składek gromadzkich, excepto podymnego, które sam odbywać powinien według abiuraty. Do żadnych zaś exak-

cyi, robot pociągany, ani od dworu, ani od gromady być nie powinien, ale penes omnes libertates, według kanonów świętych konserwowany być powinien. Do tak określonego Woyskiego beneficium, aby wyż wyrażony Maciey Budziłowicz łaskawie był przyięty, konsekrowany na kapłaństwo y installowany ad hocce beneficium supplex upraszam. A dla lepszey wiary, wagi, waloru y pewności ręką własną podpisuię się. Dat w Kapustyczach, dnia siedmnastego Septembris, millesimo septingentesimo quinquagesimo primo anno. U tey prezenty, przy wyciśnioney na laku czerwonym pieczęci, podpis ręki kollatora w te słowa: Jaśnie wielmożnego w. m. pana dobrodzieia życzliwy y nayniższy sługa Alexander Buchowiecki w. w. B. mp. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podana, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych ze wszelką w niey wyrażoną rzeczą przyięta y wpisana.

1752 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1819—1820.

132. Привилегія короля Августа III. на постройку Коросцянской церкви во имя усѣкновенія главы Іоанна Предтечи.

Крестьяне села Коростянки (ключа Киевецкаго), будучи большею частью греко-униатскаго исповѣданія, просятъ короля Августа III-го дозволить имъ построить церковь въ селѣ Коросцянкѣ и надѣлить ее фундушемъ. Король, соглашаясь на эту просьбу, утверждаетъ для новостроимой церкви фундушъ изъ трехъ уволокъ земли, изъ коихъ четверть уволоки назначается для дьячка.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Oktobra trzeciego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm grodzkim Brzesckim, comparendo personaliter w Bogu wielebny Grzegorz Kozakiewicz, pleban cerkwi Korościanskiey, erekcyą, od iego kr. mci teyże cerkwi nadaną, ad acta podał thenore sequenti: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iako w umyśle y sercu naszym nad wszystkie inne doczesne szczęśliwości przekładamy starania y żądze nasze, aby chwała y cześć Bogu quam maximo incremento pomnażać się mogła, tak gdy nam y teraz przez panów rad naszych przy boku naszym zostaiących iest doniesiono, iż we wsi Korościance, kluczu Kijowskim ekonomii naszey Brzesckiey, większa część poddanych naszych znayduie się ritus graeci, którzy pokorną do nas y maiestatu naszego zanoszą prożbę, abyśmy dla tym większey onych in exercitio ritus sui wygody pozwolili im cerkiew nową, pod tytułem ś. Jana ścięcia, wybudować y wystawić, oraz na sustentacyą y pożywienie swiaszczennika dla odprawowania służby Bożey y do pomocy iego diaka, włok trzy gruntu, dwie Koroszczynskie, a trzecią we wsi Bokince, do teyże cerkwi wyznaczyli, nadali y przyłączyli na wieczne czasy. Jakoż my, nachylaiąc się do takowey ich supliki, oraz pragnąc chwałę Bozką w łatwieyszey przez to administracyi sakramentów augmentować, pozwalamy tymże poddanym naszym takowę nową cerkiew, pod tytułem ś. Jana ścięcia, wystawić, wybudować, erigować et dotando one włok

trzy gruntu, dwie Koroszczyńskie a trzecią we wsi Bokince, z uwolnieniem od czynszu y podatków wszelkich, z tych trzech włok należących, wyznaczamy, nadaiemy, wiecznymi czasy przyłączamy y inkorporuiemy, z których to włok trzech swiaszczennik iedną ćwierć włoki na diaka oddzieli. A tak swiaszczennik teraznieyszy postanowiony, iako y inni nastempcy iego w spokoyney tych włok possessyi, tak za panowania naszego, iako y naiaśnieyszych sukcessorów naszych, zostawać y one dzierżeć, utrzymać będą, iako iuż in vim dotis na wieczne czasy przyłączone y ad aevum onych nadane prawa nasze królewskie y rzeczypospolitey y kościoła ś. rzymskiego w całości zachowuiąc. Na co, dla lepszey wiary y wagi, ręką własną naszą podpisawszy pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dziewiątego miesiąca Grudnia, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego pięćdziesiąt wtorego, panowania naszego dwudziestego roku. U tego przywileiu przy pieczęci w. x. Lit. podpis nayiaśnieyszego króla imci y dalsza expressya takowa: Augustus rex. Erekcya cerkwi we wsi Korościance, w kluczu Kijowskim, w ekonomii Brzeskiey, z nadaniem gruntu włok trzech do teyże cerkwi. Józef Dulęba, ikmci pieczęci w. w. x. Lit. sekretarz. Na złożeniu konnotacya w te słowa. Cancellariatu celsissimi ac illustrissimi principis Michaelis ducis in Klewań et Żukow Czartoryski, supremi magni ducatus Lit. cancellarii, Luceoriensis, Homelien. Georgeburg. Usviatensis, Podusviacens etc. capitanei sigillatum, est in actis. Który to takowy list, za podaniem onego do akt, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1753 г.

Изъ книги за 1751—1754 годы, стр. 1353—1359.

133. Компромиссарское опредѣленіе по дѣлу между православнымъ Замухавецкимъ монастыремъ и Брестскими базыліанами.

Бывшій игуменъ Брестскаго православнаго Замухавецкаго монастыря Еммануилъ Бѣлошицкій, оставивъ православную вѣру, перешолъ въ унію и поступилъ къ Брестскимъ базыліанамъ, забравъ съ собою документы, принадлежащія православному монастырю, и присвоилъ нѣкоторыя земли православнаго монастыря, присоединивъ ихъ къ базыліанскому монастырю. Вслѣдствіе сего игуменъ православнаго монастыря Спиридонъ Гриневецкій началъ дѣло съ базыліанскимъ суперіоромъ Ѳеофаномъ Тарасицкимъ. Дѣло это рѣшено компромиссарскимъ судомъ такимъ образомъ: во-первыхъ, Тарасицкій долженъ возвратить всѣ документы, забранные Бѣлошицкимъ и представить ихъ въ гродскій судъ; во-вторыхъ, что касается до поземельной собственности, т. е. двухъ огородовъ и нѣкоторыхъ луговъ, то компромиссарскій судъ, по разсмотрѣніи документовъ на эти земли, рѣшаетъ возвратить ихъ православному монастырю, за исключеніемъ только двухъ огородовъ, которые оказались по документамъ собственностію базыліановъ.

Roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra siedemnastego dnia.

Na roczkach septembrowych grodzkich Brześciańskich, porządkiem prawa pospolitego, w mieście ikmci Brześciu, in loco solito sądzących się, przed nami Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm, Stanisławem Kropińskim, miecznym Nowogrodzkim, sędzią. Ignacym Wygonowskim. pisarzem, urzędnikami sądowemi grodzkiemi woiewodztwa Brześciańskiego, comparendo personaliter patron imść p. Kaietan Szczepanowski, dekret kompromissarski między imci xiężą bazylianami konwentu Brzeskiego, a oy-

cami dyzunitami Brzeskiemi Zamuchawieckiemi o rzecz, w tymże dekrecie wyrażoną, ferowany, ad akta podał,— który podaiąc, prosił nas urzędu, aby pomieniony dekret, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, był do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany. Jakoż my urząd, ony przyiąwszy, w xięgi wpisać zlecililiśmy, który wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: Roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra piętnastego dnia, przed nami Józefem z Bystrech Bystrym, regentem skarbowym w. x. Lit. superarbitrem, Stanisławem Kropińskim, miecznym Nowogrodzkim, sędzią grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, Michałem z Blizniego Nietyxą, skarbnikiem Parnauskim, arbitrami, vigore zapisu kompromissiynego między w Bogu przewielebnym imci xiędzem Teofanem Tarasickim, superiorem, y Emmanuelem Białoszyckim, ordinis divi Basilii magni y całym konwentem Brzeskim, z iedney, a wielebnym oycem Spiridonem Hryniewieckim, ihumenem monastyru Brzeskiego ritus graeci disuniti, partibus ab altera, w roku tysiąc siedemset pięćdziesiąt trzeciego, miesiąca Septembra dziesiątego dnia na finalne, remota appelatione, rozsądzenie pretensii ad invicem między temiż stronami uroszczoney, w tymże zapisie kompromissiynym wyrażoney, sponte ac libere obranemi kompromissarzami, gdy przypadła sprawa za dwoma wzaiemnemi aktoratami y żałobami do nich należącemi, mianowicie: za pierwszym aktoratem w Bogu przewielebnego imci xiędza Teofana Tarasickiego, superiora, Emmanuela Białoszyckiego y wszystkich imci xięży konwentu Brzeskiego ordinis divi Basilii magni z wielebnym oycem Spirydonem Hryniewieckim, ihumenem y całym monastyrem Zamuchawieckim ritus graeci disuniti, a za drugim wzaiemnym aktoratem wielebnego oyca Spirydona Hryniewieckiego, ihumena y całego monastyru Zamuchawieckiego ritus graeci disuniti z w Bogu przewielebnym imci xiędzem Teofanem Tarasickim, superiorem, Emmanuelem Białoszyckim y wszystkiemi imci xiężą konwentu Brzeskiego ordinis divi Basilii magni, takowe aktoraty, wespół z żałobami do nich należącemi, na dniu trzynastym mensis et anni praesentium, przy ufundowaniu sądów naszych kompromissarskich złączywszy y skombinowawszy, z oczewistych y dostatecznych in praesentia wielebnych imci xięży Teofana Tarasickiego, superiora, Emmanuela Białoszyckiego ordinis divi Basilii magni konwentu Brzeskiego y Spirydona Hryniewieckiego, ihumena monastyru Zamuchawieckiego Brzeskiego ritus graeci disuniti, przez imci pp. patronów od dnia trzynastego ad datam praesentem wnoszonych kontrowersyi. Ponieważ to z produkowanych a partibus praw, zapisów et omnis tituli dowodów evidenter etiam compromissarum deductum, iż w Bogu wielebnył imci xiądz Emmanuel Białoszycki, bywszy ihumen monastyra Brzeskiego ritus graeci disuniti, obediendo stimulis et vocationi divinae, odstąpiwszy przełożeństwa tegoż monastyru, habit illegate ś. oyca Bazylego wielkiego przyioł y w konwencie wielebnych oyców bazylianów Brzeskich, za wolą przełożeństwa swego, maiąc rezydencyą, iakoby niektóre sprawy monastyrowi Brzeskiemu służące, ut asseritur, iako bywszy przełożony, z sobą zabrał y u wielebnych w Bogu imci xięży bazylianów Brzeskich lokował, przytym grunta do monastyru Brzeskięgo Zamuchawieckiego zdawna należące, mimo zaszłe in antecessum fundusze, aplikewać y przyłączać ważył się, oraz swoie własne, po antecessorach onego pozostałe y temuż w Bogu wielebnemu imci xiędzu ogrody, grunta y sianożęci, iure successivo devolutive spadłe, w Bogu wielebnym ichmościom xięży bazylianom konwentu Bzeskiego zapisał et in perpe-

tuum darował; et exinde między monastyrem a konwentem oyców bazylianów Brzeskich movit litem y spokoyną oyców dyzunitów inquietavit possessyą: zaczym my, superarbiter y kompromissarze, wszystkie tey sprawy okoliczności matura deliberatione pensando, oraz stabiliendo pacem tot legibus inter dissidentes a fide sancitam ad talem condescendimus decisionem: Naprzód, co do zabrania spraw dokumentów, przez oyca Emmanuela Białoszyckiego, bywszego ihumena monastyru Brzeskiego dyzunickiego, tymże wielebnym oycom służących, ażeby tenże oyciec Emmanuel Białoszycki takowe wszystkie sprawy, nullis exceptis, przez siebie zabrane monastyrowi Brzeskiemu służące, sub nexu iuramenti, pod regestrem przez się podpisanym, do kancelaryi grodzkiey Brzeskiey na dniu siedmnastym praesentis komportował y oycom dyzunitom Brzeskim praevia quietatione oddał, nakazuiemy. Quod adtinet zaś ogrodów y łąk, tak w Brześciu mieście ikmci, iako też in circuitu miasta Brześcia sytyowanych, ponieważ suficienter patuit, że ogród pod monastyrem oyców dyzunitów sytuowany iest iure perpetuo tymże oycom dyzunitom należący, exinde takowego ogrodu pro incompetenti actore wielebnego imci xiędza Emmanuela Białoszyckiego y wszystkich imci xięży bazylianów konwentu Brzeskiego uznawszy, takowy ogród, absque omni intrusione oyców bazylianów Brzeskich wielebnym oycom dyzunitom Brzeskim in perpetuum przysądzamy, distinctim o łąk dwie, to iest, iedną nazwaną Kruhła, a druga Kotelnia Wielka, iako ex evidentia dokumentów patuit, że pierwsza, Kruhła nazwana, własna iest imci xiędza Emmanuela Białoszyckiego, druga zaś łąka, Kotelnia Wielka nazwana, z dawnych czasów do monastyru Brzeskiego oycow dyzunitów należąca, exinde, łąka Kruhła wielebnym oycom bazylianom konwentu Brzeskiego unitom, łąkę zaś Kotelnią Wielką wielebnym oycom dyzunitom monastyru Brzeskiego przysądzamy et in triduo a data ninieyszego dekretu do wieczystey possessyi przerzeczone łąki, to iest, oycom dyzunitom Kotelnią, oycom zaś bazylianom konwentu Brzeskiego unitom łąkę Kruhła przy użytym ienerale obeymować pozwalamy. Seorsive ogród leżący na rogu przeciwko imci xięży iezuitów Brzeskich iuryzdyki, ponieważ ex productis a parte oyców nonunitów Brzeskich documentis dostatecznie patuit, iż pomieniony ogród z dawnych czasów do monastyru oyców dyzunitów Zamuchawieckich Brzeskich per inscriptionem iuris iest aplikowany, zaczym takowy ogród tymże dyzunitom in perpetuum adiudicamus in eodemque termino, iako łąki, do possessyi wieczystey rehabere permittimus. Że zaś ex pluralitate świadectw w inkwizycyi wyrażonych, iako też z dobrowolnego zabierania się do iuramentu innotuit, że imci xiądz Emmanuel Białoszycki żadnych ruchomości własnych monastyrskich z sobą nie zabierał, exinde potrzebnego bydź nie widząc, nie uznawaiąc iuramentu, tak annexu onego, iako też a comportatione ruchomości tegoż imci xiędza Emmanuela y cały konwent imci xięży bazylianów Brzeskich uwalniamy. Ad haec securitatem possessyi gruntów y łąk, praesenti decreto przysądzonych, tudzież securitatem zdrowia, a mutua quavis violentia obydwóm stronom waruiemy y dalszey kłótni o ogrody, łąki y grunta ażeby między sobą nie mieli praecustodimus; pro reliquo żałoby, processa, quoad cathegoriam praesentis negotii ściągaiące się wespół z dekretem grodzkim Brzeskim, eo intuitu zaszłym między temi stronami, post satisfactionem in omni temu dekretowi, kasuiemy, anihiluiemy et in contravenientes eidem indicato poenam personalis infamiae, y za rękę ważność rzeczy wy-

noszącą zakładamy. U tego dekretu przy trzech pieczęciach, na laku czerwonym wyciśnionych, podpisy rąk ww. imci pp. superarbitra y arbitrow temi słowy: Józef Woyciech z Bystrech Bystry, regent skarbu w. x. Lit., sądów kompromissarskich superarbiter; Stanisław Kropiński, Miński woiewoda, sądów grodzkich woiewodztwa Brzeskiego arbiter, Michał z Blizniego Nietyxa s. P. arbiter. Któren to takowy dekret, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzeskich spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1753 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 1285—1286.

134. Фундушовая запись на Хорощанскую церковь во имя усѣкновенія главы св. Іоанна Предтечи.

Экономъ Кіевецкаго экономическаго ключа, съ разрѣшенія короля, отдѣляетъ три уволоки земли въ селѣ Хорощанкѣ и Бокиницахъ для церкви во имя усѣкновенія главы св. Іоанна Предтечи, съ предоставленіемъ священнику права свободнаго винокуренія и пивоваренія для своей надобности, освобождая его отъ всякихъ податей и повинностей дворныхъ и общинныхъ, за исключеніемъ повинностей речи-посполитой.

Roku tysiąc siedmsetnego sześćdziesiąt wtórego, miesiąca Julii trzydziestego pierwszego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, przed aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter ip. Piotr Kozakiewicz, dokument na wyznaczone grunta, przez ip. Hryniewieckiego, ekonoma klucza Kijowieckiego, wielebnemu oycu Grzegorzowi Kozakiewiczowi, prezbiterowi Choroszczanskiemu dany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Za przywileiem naiaśnieyszego króla imci, pana naszego miłościwego, w roku teraznieyszym tysiąc siedmsetnym pięddziesiąt trzecim wydanego, na erekcyą cerkwi we wsi Choroszczance, pod tytułem ścięcie ś. Jana, a za konsensem i. o. xięcia imci kanclerzą w. w. x. Lit. ziechawszy do wsi Choroszczenki dla nadania gruntu do teyże cerkwi wyż wyrażoney, aby się chwała pana Boga krzewiła, to iest: dwuch włok we wsi Choroszczance, a trzeciey we wsi Bokince; a ponieważ we wsi Choroszczance dwóch włok w iednym mieyscu nie nalazło się zupełnych, tedy tak się naznacza: iedna primo włoka Gitowska, ob miedzę z iedney strony Mykitychi wdowy, z drugiey strony, od ścianki ćwierć Naumikowska ob miedzę z iedney strony Petruka Maxymiuka, z drugiey strony Pawła Krolikowskiego ćwierć; ćwierć Kupruchowa y Sawczyna, ob miedzę z iedney strony Andrzeia Jakimiuka, z drugiey strony Iwana Kluiewskiego ćwierć; ćwierć Kryszowska ob miedzę z iedney strony Łukasza Kuzmicza, z drugiey strony Daniła Weremczuka ćwierć; ćwierć Jacka Kusnierza, ob miedzę z iedney strony Melana Meleszczuka, z drugiey strony Pawła Staszczuka, iedna włoka na Bokince, nazywaiąca się Zieniowska, ob miedzę z iedney strony włoki Rasiowskiey, z drugiey strony włoki Siekierzyńskiey; które to grunta iak w Choroszczance, tak y w Bokince, ze wszystkiemi należytościami do nich, iako to: łąkami, lasami, zaroślami, od granicy do granicy, iak wieskie grunta w sobie ograniczenie maią, nadaie się w potomne

czasy wielebnemu oycu Grzegorzowi Kozakiewiczowi, prezbiterowi wyż wyrażoney nowo erygowaney cerkwi, z tym iednym obowiązkiem, aby się chwała Boska, iak naylepiey przez staranie wielebnego oyca wyż wyrażonego krzewić mogła dla zbudowania y pociągnienia parafianów. Tudziesz pozwala się pomienionemu imci xiędzu prezbiterowi na swoią własną potrzebę trunków robienie, byle by nie z przeszkodą skarbowi ikmci, także uwalniam wielebnego prezbitera od wszystkiey płaty, skarbowych y gromadnich składek, excepto rzeczy pospolitey podatków. Ja zaś, maiąc instrument od i. o. xięcia imci pana y dobrodzieia moiego, iako maiąc zupełną dyspozycyą kluczów ekonomicznych, to iest Kijowieckiego y Mieleyczyckiego do tego podania z władzy moiey ekonomiczney podpisuię się. Dat. w Kijowcu, dnia dwudziestego dziewiątego Junii, tysiąc siedmset piędziesiąt trzeciego anno. U tego dokumentu podpis tymi słowy: Theodor Jerzy Hryniewiecki, k. K. y Wiel. mp., a potym sequitur approbatio i. w. imść xiędza biskupa de tenore tali: Anno tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, dnia ośmnastego Januarii, prezentowany wydział przez w. ip. Hryniewieckiego, ad mentem przywileiu od naiasn. iego królewskiey mści, pana miłościwego, in omnibus punctis, clausulis wyrażone włoki, przydatki gruntów, sianożęci, osiadłości plebanii y przydatków w morgach przy introdukcii podanych y installacii w. x. parocha, iak obiął, tak trzymać ma przy wszelkich wolnościach, stanowi duchownemu przyzwoitych, sine praeiudicio skarbowi approbuiemy, konfirmuiemy; tenże xiądz paroch exemplarissime błagać maiestat Boski tenebitur et verbum Dei catechisari cum summa vigilantia. Dat. w Tryszynie ut supra. U tey approbaty podpis ręki w te słowa: Felician, biskup Włodz. coadiutor metr., mp. Który to takowy dokument, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1755 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 445—448.

135. Фундушовая запись на церковь въ Новоселкахъ.

Дворяне Карлъ Антоній Өаддей Бѣльскій, Казиміръ Өаддей Лада-Гродицкій, Симеонъ Өаддей Бѣльскій, Францъ Горainъ, Августинъ Мысловскій, Людовикъ Чермевскій, Людовикъ и Адамъ Стахорскіе, Карлъ, Казиміръ и Александръ Лазовскіе, по взаимному согласію возобновляютъ фундушъ церкви въ Новоселкахъ Дивинскаго прихода. Въ пятнадцати различныхъ мѣстахъ они отводятъ для священника часть поля; изъ этого числа въ четырехъ мѣстахъ земля песчаная, въ одномъ мѣстѣ отнята, въ другомъ спорная. Священнику слѣдуетъ еще пять луговъ, изъ коихъ три болотные, и пять озеръ. Ему же дано право брать дрова изъ двороваго лѣса на отопленіе и постройки, курить водку и варить пиво— для своей надобности

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, miesiąca Augusta siódmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościńskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny oyciec Bazyli Sczytonoszycki, paroch cerkwi Nowosielecкiey, fundusz na plebanią teyże cerkwi, od ww. panów Karola Antoniego Tadeusza Bielskiego, czesnika Owruckiego, woyta Dywinskiego, Kazimierza Tadeusza Grodzickiego, fundatorów y kollatorów,

tudziesz od ipp. Szymona Tadeusza Bielskiego, Franciszka Horaina, Augustyna Mysłowskiego, Ludwika Czerniewskiego, Adama y Ludwika Stachorskich, Karola Kazimierza y Alexandra Łozowskich, sobie dany y służący, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: My, niżey na podpisach rąk naszych wyrażeni, w okolicach naszych, to iest, Nowosiółki y Bilsk nazwanych, znayduiące się possessorowie y dziedzice dóbr, de super wyrażonych, w woiewodztwie Brzeskim Litewskim, a w parafii Diwinskiey leżących, oznaymuiemy tym funduszem naszym, iż my, referuiąc się ad mentem erekcyi starodawney, przez antecessorów naszych do cerkwi świętey Nowosieleckiey uczynioney, do którey iako też gruntowey possessyi funduszem exprimowanych, tak presentą in ante wydaną, iako też y ninieyszym tym skryptem naszym kollatorskim wielebnego w Bogu i. xiędza Bazilego Sczytonoszyckiego, parocha adpraesens Nowosieleckiego, libere od nas akceptowanego y presentowanego y nastempców iegoż legitimuiąc, grunta y sianożęci, iazy y pokosy błotne, antiquitus do teyże plebanii należące y świeżo przyłączone, distinctim et in ordine prawa funduszowego podawszy, specifice wyrażamy y w one temuż wielebnemu oycu parochowi intromitować się dopuszczamy. A naprzód samę cerkiew świętą, według wizyty ex brachio wiel. xiędza archi-pasterza czynioney, cum rebus mobilibus opisaną, plebanią, z budowaniem mieszkalnym y folwarcznym, wcale opadłym, do którey to plebanii ogród w koło cmentarza idący, drugi przy sadzawce y ulicy z łankiem y zamieżkiem w nawozie, Suszkowsczyzna nazwanym, leżącym, do tey plebanii nawoz przez gościniec y bród, przy miedzy pola i. pana Grodzickiego położony, a przytym nawozie niwka, a w okolicy popławney sianożęci na kośca iednego, a po drugiey stronie plebanii na uroczyszczu Kocynowie nazwanym, drugi nawoz, pomiędzy gruntami poddanych naszych położony, za którym opodal niwka, przy gościncu Diwinskim leżąca, ze zworotami, do skoszenia trawy temuż kapłanowi należącemi; w prostych zaś polach pierwsza niwa w Ostrowach u Hołoska, drugi kawałek pola za rzeczką, po prawey stronie drogi przy gruncie poddanych i. pana Grodzickiego leżący, trzeci kawałek Zawisilnice, czwarty, na Podchylaczu nazwany, piąty na Pod-Osmilu, po srzodku gruntów naszych szlacheckich, szósty kawałek na Podradju, siódmy na Podwiazyszczach, ósmy kawałek piasczysty na Zazulce, przy miedzy pola i. pana Horaina, dziewiąty kawałek na tymże uroczyszczu Zazulce, przy miedzy pola i. p. Grodzickiego, dziesiąty kawałek na tymże uroczyszczu, przy miedzy pola i. p. Czarniewskiego, a drugim bokiem i. p. Horaina, iedynasty kawałek w Kulikowie, przez i. p. Bosickich do Chodynicz violenter odebrany; te cztyry kawałki pola wyżey wyrażone piasczyste; dwunasty szmat pola nikczemnego, na Prysiażnym; te pole dyskwizycyine, bo iest do kaplicy Chodynickiey świeżo funduszem przyłączone; trzynasty szmat pola na uroczysku na Obeżdy nazwany, dwa kawałki u stawka, w pietnastym mieyscu na Dobraniach, także szmat pola piasczystego, na obapuł drogi, z Nowosiołek do Chodynicz idącey. A przytym sianożęci y zakrayki, do teyże cerkwi należące: pierwsza sianożęć Ostrowna w Hołowsku, na kościow ośm, druga na uroczysku u Pletonika, na kośców dwa, trzecia sianożęć w Dworyszczach, na kośców sześć, czwarta u Wodrynki, na kosców sześć, piąta sianożęć u Wisielnicy, na kośców dwa, zakraiek za brodkiem Łotniszynem, zarosły, do przetrzebienia. Daley, sianożęci błotne: pierwsza na uroczyszczy Osmilu, pod Łozą od Kobrynki, przeciwko pola ś. p.

Bielskich, na kośców dwa, druga na Czołnowiszczach, na kośców dwa, trzecia na Mostysczach, przy tym iazy, do teyże cerkwi należące: pierwszy na uroczyszczu Olisymowy wpół za Czestnikami, drugi iaz na wyiemniku, trzeci iaz na rzece Ora nazwaney, za Czestnikami, na lesie, czwarty na dolnym, od Temrawy, piąty za Kulniszynem iazek niewielki pod Karczowalnym wypustem, przy plebanii znayduiącym się, tylko na nierogate bydło, a zaś rogate bydło kapłańskie w trzodzie sielskiey za pastuchem, równo z innemi, według zwyczaiów, chodzić powinne; z wolnym urąbem na opał drew y do budowania zgodnym, z przerabianiem sianożęci y dobywaniem pola przeciwko swoiey possessyi; oraz robienia piwa y gorzałki kurzenia dla swoiey tylko szczególney potrzeby pozwalaiąc. Które to takowe opisanie gruntów, zdawna do teyże świętey bazyliki należących, my, kollatorowie, niżey podpisasani, na rozkazanie i. w. xiędza biskupa Włodzimirskiego y Brzesckiego, dobrodzieia, wydawszy, salvę do presentowania ichm. xięży parochów sobie y sukcessorom naszym zachowawszy, podpisami rąk naszych ten fundusz stwierdzamy. Działo się w rezydencyach naszych roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt piątego, dnia szóstego miesiąca Augusta. U tego funduszu przy wyciśnionych dwuch na laku czerwonym pieczęciach podpisy rąk ichmościów pp. fundatorów y kollatorów w te słowa: Karol Antoni Tadeusz Bielski, czesnik Owrucki, woyt Diwinski, Kazimierz Tadeusz Łada Grodzicki, mp., Szymon Tadeusz Bielski mp., Franciszek Horain, p. Pki, mp., Augustyn Mysłowski, Ludwik Czerniewski mp., Ludwik Stachorski, Adam Stachorski, Karol Łazowski, Kazimierz Łazowski, Alexander Łazowski. Który to takowy fundusz, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podany, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1755 г.

Изъ книги за 1760—1763 годы, стр. 723—724.

136. Добавочные пункты въ фундушовой записи на Костеневицкую церковь.

Добавочные пункты въ фундушу Людовика Іосафата Русецкаго, Минскаго каштеляна, записаннаго имъ Костеневицкой церкви въ 1755 году: 1) къ двумъ уволокамъ, обозначеннымъ въ томъ фундушѣ, присовокупляется еще третья, въ трехъ сѣвооборотахъ; 2) къ огороду, лежащему между дорогою и дворомъ, присоединяется еще огородъ, простирающійся до границъ Стефана Савчука; 3) разрѣшается свободный въѣздъ въ дворовый лѣсъ для рубки дерева на домашнія нужды; 4) дается право на свободное куренье водки и варенье пива, но безъ ущерба дворовой арендѣ,— и 5) съ Костеневицкой аренды назначается церкви по 50 злотыхъ ежегодно, а въ случаѣ прекращенія этой аренды, Русецкій и его преемники даютъ ее отъ себя. А священникъ сей церкви обязанъ каждую недѣлю отправлять обѣдню за души, безотрадно страждущія.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt pierwszego, miesiąca Julii ósmego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, przed aktami starościnskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Bazyli Andołowicz, punkta do funduszu, od w. i. pana Jozafata Rusieckiego, kasztelana Minskiego, cerkwi Kościeniewickiey danego należące, ad acta podał, któ-

re wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie maią: Punkta według erekcyi y funduszu dawnieyszego, do cerkwi Kościeniewickiey należące y służące, teraz zaś z przydatkiem y melioracyą przeze mnie Ludwika Jozafata z Rusca Ursyna Rusieckiego, kasztelanica Minskiego, dworzanina ikmci, wsi Kościeniewicze dziedzica, cerkwi Kościeniewickiey naturalnego kollatora, ręką własną approbowane y pieczęcią stwierdzone. Primo, do dawnego funduszu, w którym iest nadanych włok dwie, przydaię włokę trzecią we trzech poletkach; secundo, do ogrodu, zdawna należącego od drogi, ze dworu idącey, przydaię ogród do miedzy Stefanka Sawczuka, mego poddanego; tertio, wolny wręb do lasów, na swoię tylko własną potrzebę; quarto, wolne kurzenie wódki y robienia piwa, byle tylko bez przeszkody arędy y dworu; quinto, z arędy Kościeniewickiey złotych piędziesiąt, corocznie naznaczam, a in quantum by aręda Kościeniewicka ustała, zaczym ia y sukcessorowie lub tenutorowie tych dóbr wypłacać do cerkwi Kościeniewickiey tenebuntur. Obligacya zaś prezbitera teyże cerkwi: raz w każdy tydzień odprawić mszą świętą za dusze, z nikąd ratunku nie maiące. Te zaś zwyż wyrażone punkta wiecznemi czasy za nieodmienne w naymnieyszym punkcie y paragrafie bydź chcę y czynię. Datum we dworze Kościeniewickim, dnia ośmnastego miesiąca Października, tysiąc siedmsetnego piędziesiątego piątego roku. U tych punktów, przy wyciśnioney na laku czerwonym pieczęci, podpis ręki aktora w te słowa: Jozafat Ludwik Ursin z Ruśca Rusiecki, k. M. d. ikmci. Ad marginem zaś expressya takowa: Millesimo septingentesimo quinquagesimo sexto, mercurii die tertia Aprilis v. cal. praesens documentum meliorationis fundationis ecclesiae Kościenievien. serviens ad acta eppalia Vladimir. et Brestens ingrossatum sub anno et die quo supra; in actis Joan. G. Więckiewicz notarius mp. A na drugiey stronie tych punktów indukta w te słowa: Te punkta melioracyi funduszu cerkwi Kościeniewickiey przyiąłem y wpisałem od słowa do słowa podczas wizyty generalney do xiąg wizytatorskich dyecezyi Brzesckiey roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, dnia iedynastego Maia ut supra. A. Antoni Grudzinski, coadiut. ecclesiae Malecensis, actorum visitatorialium notarius, mp. Które to takowe punkta, przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu podane, ze wszelką w nich wyrażoną rzeczą, iest słowo do słowa do xiąg grodzkich Brzesckich przyięte y wpisane.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1341—1342.

137. Право на приходъ Лосицкой церкви во имя св. Архангела Михаила.

Король Августъ III даетъ право на приходъ церкви во имя св. архангела Михаила въ м.' Лосицѣ Василію Вербицкому, со всѣми принадлежащими къ этой церкви правами, десятинами, данинами, землями, съ правомъ свободной рубки дерева въ королевскихъ лѣсахъ, принадлежащихъ къ Лосицкому староству, на домашнія нужды, также съ правомъ свободнаго варенья пива и куренья водки, ловленья рыбъ въ рѣкахъ и болотахъ въ Лосицкомъ старостнѣ — на домашнія нужды. Никто, подъ опасеніемъ штрафа 3 тысячъ злотыхъ, не долженъ касаться правъ и привилегій священника Вербицкаго, котораго король беретъ подъ особенное свое покровительство.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, miesiąca Marca czternastego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzesckim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa

Brzeskiego, comparendo personaliter p. Bazyli Wierzbicki, presentę, od naiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego daną y służącą sobie, ad acta grodu Brzeskiego podał, którą wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: August trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy ninieyszym listem naszym, wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, iż my, maiąc zaleconą sobie pobożnego Bazylego Wierzbickiego, aspiruiącego do kapłanstwa ritus graeco-uniti, bogomyslność y pilne promowanie, iako też y staranie służby Bożey, umyśliliśmy mu cerkiew w mieście naszym Łosice nazwanym pod tytułem świętego Michała, po śmierci niegdy pobożnego Jerzego Sawickiego, kapłana ritus graeco-uniti zmarłego, wakuiącą y do dyspozycyi naszey przypadłą dać y konferować, oraz przy teyże cerkwi z wyż wspomnionego zachować y zatrzymać onegoż, iakoż niniejszym listem daiemy, konferuiemy y tegoż pobożnego Bazylego Wierzbickiego przy teyże cerkwi zachowuiemy y zatrzymuiemy, mocą którego zatrzymania y zachowania tenże pobożny Bazyli Wierzbicki pomienioną cerkiew ze wszystkiemi wolnościami, dziesięcinami, daninami, gruntami, w granicach swoich ograniczonemi, z wolnym wrębem w lasach naszych królewskich, do starostwa Łosickiego należących, na opał y domowę potrzebę, tudzież z wolnym robieniem piwa y paleniem gorzałki, iako też y łowieniem ryb w rzekach y błotach, do starostwa Łosickiego należących, na swoię własnę domowę potrzebę, y z innymi przynależytościami, bez żadney prepedycii y przeszkody trzymać y dzierżyć będzie aż do ostatniego życia swoiego kresu; którego to pobożnego Bazylego Wierzbickiego my w protekcyą naszą osobliwą bierzemy y od wszelkich iakiego kolwiek stanu ludzi kondycii y preeminencyi przeszkód, pretenzyi y przenagabania zaszczycamy y surowo przykazuiemy, aby od nikogo żadney przeszkody y uszczerbku w gruntach, do teyże cerkwi należących, nie miał, y nikt mu się onych czynić nie ważył, a to pod winą trzech tysięcy złot. polskich. Na co się, dla lepszey wiary y wagi, ręka naszą podpisawszy, pieczęć koronną przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiącaStycznia, roku Pańskiego tysiąc siedmset piędziesiąt siódmego, panowania naszego dwudziestego trzeciego roku. U tey prezenty podpis ręki naiiaśnieyszego króla imci, przy wyciśnioney pieczęci koronney, temi słowy: Augustus rex. A po drugiey stronie expressya takowa: Prezenta na osobę pobożnego Bazylego Wierzbickiego, aspiruiącego do stanu kapłanskiego, ritus graeco-uniti, do cerkwi pod tytułem świętego Michała w mieście Łosice, po śmierci niegdy pobożnego Jerzego Sawickiego, kapłana ritus graeco-uniti zmarłego, wakuiącą. Pod tą expressyą podpis ręki takowy: Antoni Sikorski, ikmci y pieczęci koronney sekretarz. A na składaniu pieczęci konnotacya takowa: Pro cancellariatu illustrissimi, excellentissimi et reverendissimi domini Michaelis comitis de Granow Wodzicki, decani cathedralis Krakoviensis, abbatis, commendatarii et clarae tumbae procancellarii regni sigillatum. Która to takowa prezenta, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, iest do xiąg grodzkich przyięta y wpisana.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 1483—1484.

138. Право на приходъ Радешской церкви.

Король Августъ III, по случаю открывшагося вакантнаго греко-уніатскаго прихода въ селѣ Радешь, въ королевскихъ имѣніяхъ, предлагаетъ епископу Фелиціану Володковичу назначить на этотъ приходъ избраннаго имъ кандидата Григорія Злотковича.

Roku tysiąc siedmsetnego piędziesiąt siódmego, miesiąca Apryla dnia ośmnastego.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościnskiemi, przede mną Karolem z Wieszczyc Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim wdztwa Brzeskiego, comparendo personaliter p. Grzegorz Złotkowicz, prezentę od naiiaśnieyszego króla imci Augusta trzeciego sobie daną, do wsi Radesz nazywaiącey się, post wielebnego Mikołaia Kroszynskiego na tęż plebanią służącą, ad acta grodu Brzeskiego podał,—którą wpisuiąc de verbo ad verbum, tenor sequitur estque talis. Augustus tertius, Dei gratia, rex Poloniae etc. Reverendo in Christo patri Feliciano Wołodkowicz, episcopo nominato seu administratori generali, sede vacante episcopatus Vlodimiriensis et Brestensis, ritus graeco-nniti, sive eius officiali aut alteri cuipiam, ad infra scripta potestatem habenti, sincere nobis dilectis, gratiam nostram regiam. Reverende in Christo pater, sincere nobis dilecte! Vacat adpraesens ecclesia parochialis in villa Radesz dicta ritus graeco-uniti, iuris patronatus et collationis nostrae regiae, idque post obitum venerabilis Nicolai Kroszynski, illius ultimi ac immediati possessoris, ad quam quidem ecclesiam, modo praemisso vacantem, nos pro iure nostro, quod nobis competit, venerabilem Gregorium Złotkowicz, de probitate vitae ac morum sufficientique doctrina nobis optime commendatum, sinceritati vestrae praesentandum esse duximus praesentibusque praesentamus, requirentes, quatenus hunc et non alium a nobis praesentatum sinceritas vestra instituat ac investiat, curam animarum, administrationem spiritualium et regimen temporalium rerum reddendo eidem plenarie commitat, prout id ad officium sincerritatis vestrae spectare dignoscitur; in cuius rei fidem praesentes, manu nostra subsriptas, sigillo regni communiri iussimus. Datum Varsaviae, die tertia mensis Januarii, anno Domini millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo, regni vero nostri vigesimo quarto anno. U tey prezenty, przy wycisnioney pieczęci, podpis naiiaśnieyszego króla imci temi słowy: Augustus rex; a po drugiey stronie pieczęci podpis ręki w. ip. sekretarza takowy: Praesentatio venerabilis Gregorii Złotkowicz ad ecclesiam parochialem in villa Radesz dicta r. g. u., post obitum venerabilis Nikolai Kroszynski, Antonius Sikorski s. r. m. et sigilli regni secretarius mp. A na złożeniu, na obsigillowaniu inscriptia takowa: Pro cancellariatu illustrissimi, excellentissimi et reverendissimi domini Michaëlis comitis de Granow Wodzicki, decani cathedralis Cracoviensis, abbatis commendatarii Czer. et clarae tumbae procancellarii regni sigillatum. Która to takowa prezenta, za podaniem oney przez wyż wyrażoną osobę ku aktykowaniu, de verbo ad verbum iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięta y wpisana.

1757 г.

Изъ книги за 1755—1759 годы, стр. 2747—2750.

139. Подтвержденіе фундушовой записи на Корчовскую церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы.

Графъ Максимиліанъ Оссолинскій, имѣя при дворѣ своемъ церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы, построенную съ давнихъ временъ, и зная, что она не имѣетъ никакого фундуша, потому что первый фундушъ, данный ей при заложеніи ея, сгорѣлъ во время пожара,— записываетъ ей, на содержаніе священника, одну уволоку земли, которая ей издавна принадлежала, при чемъ подробно указываются ея границы.

Roku tysiąc siedmset piędziesiąt dziewiątego, miesiąca Maia szóstego dnia.

Na urzędzie ikmci grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi y przede mną Karolem Wieszczyckim, podstolim y podstarościm sądowym grodzkim woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter w Bogu wielebny imść xiądz Jan Charłampowicz, paroch cerkwi Korczowskiey, fundusz, teyże cerkwi w. im. p. Franciszka Maxymiliana Ossolińskiego, chorążego Podlaskiego, uczyniony, ad acta podał, który wpisuiąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Franciszek Maxymilian, hrabia z Tęczyna Ossoliński, chorąży Podlaski, maiętności Korczowki y Wolki cum attinentiis omnibus pan y dziedzic. Ad perpetuam rei memoriam. Wszem wobec y każdemu z osobna, komu by o tym wiedzieć należało, a osobliwie ludziom przyszłego wieku będącym, maxime vero sukcessorom moim, sucessive in futurum po mnie idącym, następuiącym, oznaymuię, iż ia na maiętnościach Korczowki etc. ingenuus dziedzic, maiąc ab antiquo tempore cerkiew założenia protekcyi Matki Bozkiey, sytuowaną przy dworze moim, a funduszu in scriptis protunc nie maiącą, tylko dokumenta niektóre wizyt, który to fundus primae inceptivae fundationis podczas konflagracii plebanii zgorzał, chcąc tedy tę fundacyę in primo mieć flore, in dotem iey na sustentacyą prezbitera Korczowskiego włókę iedną, we trzy poletki rozłączoną y uroczyszczami swemi specifikowaną, która y przedtym do tey cerkwi należała ab antiquo, nadaię, puszczam y do teyże cerkwi ninieyszym funduszem wiecznemi czasy aplikuię, tym porządkiem: naypierwiey, w siedzibie plac, na którym cerkiew, cmentarz y plebania z stodołami, szopami y chlewami zabudowane, którego to placu wzdłuż, z ogrodem y łąką, od drogi z Korczowki idącey, Walanskiey, aż do drogi Kolombrodzkiey stai troie, a wszerz od ogrodu pańskiego dworskiego do drogi czyli uliczki, ciągnącey się ku Kolombrodowi sążni trzydzieście y dwa; które to siedlisko z iedney strony gruszami, wierzbami od ogrodu dwornego iest osadzone, a z drugiey drogą wspomnioną od ogrodu także dwornego omiedzowane; item ogród drugi za dworem, o miedzę sadu dwornego, wzdłuż staie, od drogi starey Wolanskiey aż do drogi Kolombrodzkiey, wszerz sążni dwadzieście dziewięć, naprzeciwko tego ogrodu idzie zaraz od wspomnioney drogi Kolombrodzkiey włoka, ciągnąca się wzdłuż aż do granicy ikmci dóbr Kozłowskich, z zaroślami, gruntem oromym y łąkami, wszerz sążni dwadzieście osim, między miedzami obapol gruntów dworskich; do tegoż poletka należy włoka w Hatki od Jazwin poczynaiąca się, ciągnąca swóy dukt wzdłuż od rowku aż do granicy Kozłowskiey, maiąca w sobie latitudinem między mie-

dzami paszni dworskiey sążni dwadzieścia osim, z łąkami, zaroślami; w drugim poletku włoka także ciągła, poczynaiąca się także od lasu, ciągnąca się wzdłuż przez drogę, idącą do Krasowki, po nad ścianką, kączącá się w granicy Witoroskiey, wszerz maiąca sążni dwadzieście siedm, z łąkami y zaroślami; w trzecim poletku także włoka, poczynaiąca się od drogi Krasowskiey aż do granicy Witoroskiey, ciągnąca się wszerz sążni trzydzieście osim, z zaroslami y sosnami, między których wyrobione są barcie dwie przy ścianie; item przymiarek na zagonów trzydzieście sześć, poczynaiący się od drogi Wolanskiey, á kączący się u Wielkiego Bagna; item morg, ma zagonów dwadzieście cztery, przeciwko tegoż Bagna, z zaroslami, ciągnący się aż do granicy Kozłowskiey. Te tedy pola, grunta, ogrody, morgi y kąt z łąkami, zaroslami, krzakami, gaiami, kamieniami, przymiarkami, borami, lasami, sosnami, na tych włokach y gruntach znayduiącemi się, teraznieyszemu aspirantowi Janowi Charłampowiczowi, przyszłemu Korczewskiemu prezbiterowi et succedentibus in posterum ecclesiae Korczoviensis prezbiteris wiecznemi czasy na Korczewskie beneficium w funduszu podaię. Z których to gruntów funduszowych, pól, łąk, sianożęci, ogrodów, ia y sukcessorowie moi, lub tenutowie et quoque titulo possessores, vel si contingerit, haereditario gaudentes iure, czynszów, dziakła, robót y innych powinności, ani żadnych podatków dworskich nie powinni wyciągać,lecz wszystkie supra specifikowane grunta, pola, łąki, ogrody in usum plebanalem maią cedere wolne, tylko a censu reipublicae non excipiuntur, a ia sobie y sukcessorom moim ius patronatus zostawuię. Prócz tego wolności, przyzwoite stanowi duchownemu, iako to robienia piwa na swoią własną potrzebę, kurzenie wódki, bez krzywdy iednak dworskiey, to iest, aby nie szynkował ani garncem, ani kwartą, ani kwaterką, pozwalam; insuper w lasach moich dziedzicznych, tak Korczewskich, Wolanskich, iako też niemniey Krasowskich, prezbiterowi Korczewskiemu teraznieyszemu y sukcessorom iego prezbiterom, nie tylko na reperacyę cerkwi, ale y plebanii drzewa pozwalam, co będzie potrzeba za wiadomością dworską, prócz zapowiedników, których dezolować nie powinien, o to praecaveo, aby za granicę nikomu z moich puszcz, borów, lasów y zarosli drzewa żadnego ani wydawał, ani też przedawał. A że pro beneficio debet praestari officium, przeto cum successoribus meis obliguię teraznieyszego aspiranta, a przyszłego wkrótce prezbitera Korczowskiego y cerkwi Korczowskiey beneficiata, ażeby przy liturgiach świętych za wielmożnych rodziców moich, za mnie, antecessorów moich co niedziela y święta miał memento, nie przepominaiąc etiam pios manes. To też mieć chcę po nim y po sukcessorach iego, prezbiterach Korczewskich, aby ludzi, poddanych moich a parafian swoich w niedziele y święta nauczał pacierzy, katechizmów, artykułów wiary świętey. Ja zaś y sukcessorowie moi ni w czym prezbiterowi Korczewskiemu według teraznieyszego funduszu, funduiącego na dawnieyszey starey erekcyi nie powinniśmy denegare, y owszem tak teraznieyszego aspiranta, in futurum aktualnego parocha, iako y następców iego (ut ius collationis exigit) od wszelkich insultów bronić y zastępować powinien będę, ia y sukcessorowie moi, a że z dawien dawnych ta cerkiew in unione cum ecclesia Romana zostawała, przeto y teraz ode mnie y sukcessorów moich nikomu innemu prezenta na beneficium Korczewskie wydawana, nisi solis unitis et bene in fide catholica sancta et apostolica exercitatis, w czym wszystkim, etiam respective po świętnego immunitatis, aby według woli moiey zadosyć się stało, sukcessorów, tenutorów et haere-

ditario aut quocunque alio iure possessorów dóbr moich Korczowki y Wolki onero conscientiam. A ten fundusz tego mieć chcę waloru, iako by coram actis authenticis castrensibus et terrestribus był roborowany, który in omnibus clausulis et paragraphis chcę mieć nienaruszony, dla czego przy uproszonych pieczętarzach ręką się moią własną podpisuię. Dat. w rezydencyi Korczowskiey, dnia wtorego mca Września, roku tysiąc siedmset pięćdziesiąt siódmego. U tego funduszu przy wyrzniętey kustodyi, podpis ręki aktora y pieczętarza w te słowa: Franciszek Maxymilian z Tęczyna Ossolinski, chorąży woiewodztwa Podlaskiego. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz do tego prawa funduszowego, do cerkwi Korczowskiey wielebnemu parochowi adpraesens et in posterum następcom od wielm. im. pana Franciszka Ossolinskiego, chorążego Podlaskiego, na grunta wyżey specifikowane z uroczyszczami dane, podług prawa podpisuię się: Piotr Poraziński mp. A na drugiey stronie tego funduszu expressia wizyty z podpisem visitatoris w te słowa pisana:. Hocce documentum fundationis ecclesiae parochialis Corczoviensis sub tempus generalis visitationis ad acta visitatorialia generalia dioecesis Brestensis anno millesimo septingentesimo quinquagesimo nono, die tertia Maii, ut novum, inductum est. Induxi atque ingrossavi de verbo ad verbum perscripsi Antonius Grodzinski, coadiutor ecclesiae parochialis Malcensis, actorum visitatorialium generalium deputatus notarius mp. Który to takowy fundusz, za podaniem ku aktykowaniu przez wyż wyrażoną osobę, iest do xiąg grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

1765 г.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 55—57.

140. Фундушовая запись на церковь Пресвятой Богородицы въ Мотыкалахъ.

Петигорскій полковникъ Іосифъ Матушевичъ, по религіозному побужденію, принимая во вниманіе отдаленность своихъ крестьянъ отъ церкви Вистицкой, строитъ у себя, въ селѣ Мотыкалахъ, церковь во имя Покрова Пресвятой Богородицы и надѣляетъ ее фундушемъ, т. е. землей, огородами и лугами, съ присовокупленіемъ небольшой части лѣса. При чемъ онъ ставитъ въ обязанность священнику: 1) чтобы онъ еженедѣльно и по русскимъ праздникамъ совершалъ литургію, а по требованію патрона также въ праздники римскіе; 2) еженедѣльно служилъ также обѣдню за фундаторовъ, какъ живыхъ, такъ и усопшихъ; 3) содержалъ на свой счетъ дьячка, не вымогалъ излишней платы за совершеніе церковныхъ требъ, а именно, бралъ небольше двухъ злотыхъ за погребеніе—смотря по количеству рабочаго скота у хозяина, за бракосочетаніе также по два злотыхъ—смотря по приданому, которое получаетъ женихъ, то есть, отъ каждой рабочей скотины по два злотыхъ, а за другія требы—смотря по обычаю другихъ окрестныхъ приходовъ, и въ 4) запрещается священнику торговать напитками подъ какимъ бы то ни было видомъ. Митрополитъ Кіевскій, Галицкій и всея Руси Фелиціанъ Володковичъ, утверждая всѣ пункты этого фундуша, присовокупляетъ: а) что священникъ, если онъ имѣетъ достаточныя на то причины, обязуется служить въ р.-католическіе праздники, б) что онъ свободенъ отъ всякихъ податей и повинностей дворовыхъ, и в) что онъ можетъ для домашняго своего обихода держать у себя дома напитки.

Roku tysiąc siedmset sześćdziesiąt szóstego, miesiąca Februarii dwudziestego siódmego dnia.

Przed urzędem ikmci grodzkim y aktami starościńskiemi woiewodztwa Brzeskiego, comparens personaliter w. i. p. Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci woysk w. x. Lit., zapis swóy dobrówolny, wieczysty, funduszowy na cerkiew z nadaniem gruntów y łąk imci xię-

dzu prezbiterowi, przy teyże cerkwi mieszkaiącemu, w dobrach swoich wieczystych, Motykały nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, sponte ac libere, ex puro zelo in augmentum Divinae gloriae uczyniony, przyznał y podpisem ręki własney, vigore constytucyi novellae legis, w protokule spraw wieczystych zapisowym korroborował, rekwiruiąc, ażeby ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą był do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany,— który w xięgi wpisuiąc słowo do słowa tak się w sobie ma: Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci woysk w. x. Lit., czynię wiadomo y zeznawam tym moim wieczystym funduszowym zapisem, iż maiąc dobra moie dziedziczne, Motykały nazwane, w woiewodztwie Brzeskim leżące, a chcąc mieć usilne staranie o powinne maiestatu Boskiego wielbienie, ponieważ poddani moi Motykalscy, dla odległości parafii cerkwi Wistyckiey y dla obszerności oney, a przez to nacisku licznych parafianów, wielce w naukach y pożytkach duchownych utracaią, a oraz wiele trudności y omieszkania w potrzebach parafialnych ponoszą; za czym, za łaską miłosierdzia Boskiego, dlr przenayświętszey chwały Jego y otrzymania zbawienia dusz naszych, teraz y na potomne czasy, ten móy fundusz tym moim wieczystym stanowię zapisem, pod tytułem tedy Pokrowy świętey protekcyi Nayświętszey Panny cerkiew funduiąc, z nadaniem w niey wszelkiego cerkiewnego porządku, tudziesz plebanią ze wszystkim gospodarskim zabudowaniem wystawuiąc, takowe ogrody, grunta y łąki, na sustentacyą prezbitera zapisuię. A naprzód, na siedlisko plebanii y ogrodów grunt y łąka, Radziminszczyzna nazywaiące się, między gryntami Srzednich y Małych Motykał leżące, które to wyrażone siedlisko, grunt y łąka ua nim będąca, poczyna się równo z zabudowaniem plebanii, iak droga idzie do Niechostów aż do gruntu Wasyla Rudy, poddanego z Małych Motykał, a kończy się wzdłuż o staw y młynek, na tym stawie będący; na którym to siedlisku ogrody wszelkie maią dosyć obszerności. Przy tym łąki morożney na wozów więcey trzydziestu, tudzież gruntu na tymże siedlisku na kilkanaście szanków do wysiewu zboża żnayduie się. Drugie pole za błotem w Osowym wierszchu na kilkanaście szanków wysiewu wynoszące, miedzą znaczną od gruntu dwornego obwiedzione, na którey miedzy iest kamień wielki, antiquitus leżący, na którym znak krzyża świętego wyrobić kazałem, a kączące się u granicy Terebunskiey kopcami, za dekretem podkomorskim, w roku tysiąc siedmsetnym sześćdziesiątym drugim, dnia siódmego Augusta ferowanym, usypaney; w którym to gruncie Osowym wierszchu między górami w samym dole prezbiter szmat lasu na swoią potrzebę konserwować może; a przy tymże gruncie, obok, wyrzniętych ryzów gruntu dwadzieścia pięć aż po gościniec Terebunski, od Małych Motykał idący, do tegoż funduszu nadaię; które to ryzy są także miedzami małemi wzdłuż aż do granicy Terebunskiey oznaczone, a w poprzek od gruntów y popławów dwornych znaczną miedzą oddzielone. Które prezbiter według woli swoiey używać wolen będzie, czyli sam zarabiać, czyli na czynsze lub trzeciaki na ludzi rozdawać. Te tedy wyrażone grunta, iako y w siedlisku grunta, ogrody y łąki leżące wyż opisane, wieczyście do funduszu nadaię. Waruię za tym, że temuż prezbiterowi przez wszelki sposób, pod iakimkolwiek pretextem, zabrania się wszelka propinacya wszelkich trunków y wszelakiego czasu sub rigore iustae penalitais et compensationis decessu w arendzie. Administracya wszelkich dochodów cerkiewnych parafialnych powinna bydź sub vigore praw synodalskich dyskretna,

nie biorąc za pogrzeb więcey od gospodarza lub gospodyni zmarłych osób, iak tylko od roboczego bydlęcia każdego złotych dwa, od szlubu zaś, kiedy niewiasta za mieyscowego póydzie poddanego, także od każdego bydlęcia rogatego, w posagu danego, po złotych dwa, a gdyby takowych bydląt nie było, tedy tak od pogrzebu, iako y od szlubu naywięcey dwiema złotemi ma kontentować się; inne zaś obwencye według zwyczaiu chwalebnego pobliższych cerkwi parafialnych, nic nie wymagaiąc nad słuszność y przemożenie ubogich ludzi bydź powinny. Msza święta co niedziela y święta ruskie y za obligacyą kollatorską w święta uroczyste rzymskie aby była odprawowana; każdego zaś tygodnia, któregokolwiek dnia, choćby też per applikationem tey intencyi przy inney ofierze straszney, aby wiecznemi czasy iedna msza święta za fundatorów mieysca tego, żywych y umarłych, była odprawiona postanawiam. Y oraz aby z tego funduszu do mszy służenia y wszelkich parafialnych obligacyi y obrządków pilnowania dziak, czyli inny iaki człowiek umieiętny, był od prezbitera sustentowany y niezawodnie konserwowany postanawiam. Prezęta na tą plebanią zawsze od dziedziców dóbr Motykał, gdzie cerkiew stoi, powinna bydź dawana. Który to móy fundusz y w nim wszelkie ustanowienia, iako na potomne czasy, w niczym nienaruszone y we wszystkim zachowane, według tego opisu bydź powinny, tak dla tym pewnieyszey wiary y ważności podpisuię się. Działo się w Motykałach, roku Pańskiego tysiącznego siedmsetnego sześćdziesiątego piątego, dnia dwunastego Listopada. U tego funduszu podpis ręki aktora temi słowy: Józef Matuszewicz, pułkownik Petyhorski ikmci, woyski w. x. Lit., mp. Na którym funduszu approbata y w. i. xiędza metropolity his exprimitur verbis: Felicyan Filip Wołodkowicz, z Bożey y apostolskiey stolicy łaski, arcybiskup metropolita Kijowski, Halicki y całey Russyi, prototroni, biskup Włodzimirski y Brzeski, opat Kijowopieczarski. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, teraz y na potomne czasy, oznaymuiemy y do niewątpliwey podaiemy wiadomości, iż kiedy fundusze y erekcye świątnic Pańskich mocnym są filarem chwały Boskiey, promocyi y obrządków katolickich nieustawania, postanowiona słuszna iest rzecz, takowe postanowienia, które tylko a zelo pietatis et propagandae Divinae laudis studio dzieią się, władzą naszą ordynaryiną approbować et inviolabili literarum firmitate stwierdzić; takim bowiem sposobem pobożność y dobre uczynki, tudzież w nadgrodę za nie aeterna beatitudo nie tylko bardziey iaśnieysza iest y pokazuie się, ale też nieśmiertelną pamięć ma y zostawiać zwykła dla fundatorów. Dla czego, ponieważ w. Józef Matuszewicz, pułkownik woysk ikmci, praefato pietatis zelo ac cultus Divini promovendi fervore accensus, cerkiew w dobrach swoich dziedzicznych, Motykały nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim Litewskim sytuowanych, parochialną na chwałę wszechmogącego Boga, za pozwoleniem naszym, sumptem y staraniem swoim wybudował y opatrzywszy ią, tak zewnętrznie, iako y wewnętrznie przyzwoitemi ozdobami one omni meliori modo et ratione suficienti z proporcyą et respective do mieysca exdotował y funduszem wyżey wyrażonym dla sustentacyi parochów uprowidował, tudzież mieć przy niey plebana chciał y postanowił; a przeto suplikował nam, abyśmy piam huiusmodi et laudabilem ipsius intentionem atque opus przypuścić y approbować et alia, quae iuris et iustitiae fuerint, postanowić y ordynować chcieli; przeto my świętobliwe y szczęśliwe wyżey wyrażonego w. pułkownika desideria łaskawie akceptuiąc y one do pożądanego końca chcąc przyprowadzić,

ten iego fundusz we wszystkich klauzułach, punktach y uniwersalnie kondycyach przypuścić w imie Pańskie umyśliliśmy, iakoż przypuszczamy, approbuiemy, stwierdzamy y roboruiemy władzą naszą ordynaryiną y wszystkie w tymże funduszu wyżey wyrażone umiarkowane y opisane grunta, pola, sianożęci y którekolwiek inne powinności y obwencye libertati ac immunitati ecclesiae przypisuiemy, incorporuiemy y inwisceruiemy; tak iednak, ażeby w dni świąteczne ritus latini wielebny x. pleban tameczny y po nim następcy iego odprawiać mszy święte, zwłaszcza gdyby słuszną zabaw swoich lub innych y prawną przyczynę y wymówkę mieli, na sumieniu y koniecznie obowiązanemi, tudziesz do żadnych datków y pospolitości, iako to: podymnego, czynszów, miarek młynnych, wymiarów, dziesięcin pszczelnych pociągani nie byli, oraz aby na własną tylko potrzebę swoią y nie inaczey wolność trunków mieli, sub amotione a loco parocha, sine tamen damno arendae. Y tego tyle razy spomnionego funduszu coram actis quibusvis publicis recognicyą uczynić prosił, et quatenus de iure dopuszczamy. Przez którę to admissyę y dopuszczenie nasze, że nic szkodzić amplioribus fundationibus ecclesiarum parochialium, respective do mieysc, ubi amplior bydź może, nie powinno, chcemy y deklaruiemy. In quorum fidem etc. Datum w Radomyślu, dnia dwudziestego Decembris, tysiąc siedmset sześćdziesiąt piątego. U tey approbaty, przy wyciśnioney na czerwonym laku pieczęci, podpis ręki i. w. i. xiędza arcybiskupa y metropolity całey Russyi temi słowy: Felician, arcybiskup, metropolita całey Russyi, mp. Który-to takowy dobrowolny, wieczysty funduszowy zapis, przez wyż wyrażoną osobę coram actis praesentibus przyznany y roborowany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1766 г.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 3499—3500.

141. Право на приходъ Каменицы-Жировицкой церкви.

Брестскій каштеляничъ Ѳедоръ Тарковскій доноситъ Фелиціану Филиппу Володковичу, митрополиту Кіевскому и цѣлой Руси, что такъ какъ Петръ Будиловичъ, священникъ Каменицкой-Жировицкой церкви въ Брестскомъ воеводствѣ, самъ въ престарѣлыхъ лѣтахъ, проситъ о предоставленіи своего мѣста сыну своему—Матвею Будиловичу; то онъ, Тарковскій, зная жизнь и нравы Матвея Будиловича, назначаетъ его на вышепомянутый приходъ со всѣми его древними фундаціями, какъ то: землями, сѣнокосами, свободною рубкою дерева въ его лѣсахъ, съ правомъ свободнаго варенья пива и куренья водки на домашнія нужды.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Oktobra dziewiętnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter i. x. Mateusz Budziłowicz, paroch Kamienicy-Żyrowickiey, prezentę na tąż plebanią Żyrowicką, od w. i. pana Teodora Tarkowskiego, kasztelanica Brzeskiego, sobie daną, ad acta podał, którey tenor sequitur talis: Jaśnie wielmożnemu w Bogu nayprzewielebnieyszemu i. x. Felicianowi Filipowi Wołodkowiczowi, archiepiskopowi metropolitańskiemu Kijowskiemu, Halickiemu y całey Russyi, biskupowi prototroniemu Włodzimierskiemu y Brzesckiemu, opatowi Kijowo-Pieczarskiemu.

Ponieważ wielebny oyciec Piotr Budziłowicz, paroch Kamienicy-Żyrowickiey, w dobrach moich dziedzicznych, Kamienica-Żyrowicka nazwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, iuż w sędziwym wieku będący, tak zdrowia iakoby y sił zupełnych circa administrationem sacramentorum in sua parochia nie maiący, sam do mnie suplikował za urodzonym Mateuszem Budziłowiczem, synem swoim, abym onego na te beneficium prezętował; zaczym, maiąc wzgląd na czułe staranie około dusz chrześcianskich parochii swoiey, a poddanych moich y secundum posse w reparacyi cerkiewney, iako też y plebanii, gdyby ztąd większa chwała pomnażała się Bogu, skłoniwszy się łaskawie na proźby onego, iaśnie wielmożnemu memu wielce miłościwemu panu y dobrodzieiowi urodzonego Mateusza Budziłowicza, dobrze mnie in vita et moribus znaiomego y zaleconego, tym listem moim prezętuię, upraszaiąc za nim, ażeby mógł bydź do teyże cerkwi Kamienickiey w maiętności dziedziczney podany, approbowany, instytuowany, (praevio tamen inprimis ad hunc statum collato presbiteratu), y onemu de super wyrażone beneficium konferować raczył, z tym wszystkim iako iest od antecessorów moich antiquitus ufundowana, to iest, z gruntami, łąkami, z wolnym w zaroślach moich na opał drew rąbaniem, oraz y na swoią tylko potrzebę piwa y gorzałki robieniem, cavendo iednak, gdyby arędarze moi w tym decessu żadnego nie mieli y mieć exinde nie mogli, a owo zgoła ze wszystkiemi do tey cerkwi przynależytościami, nic a nic nie wyimuiąc. Którego wyż pomienionego Mateusza Budziłowicza, a nie innego do łaski pańskiey zaleciwszy, wyświadczoną w tym dobroczynność zawdzięczaiąc usługami memi tenebor. Co ob firmius robur ręką moią własną podpisuię. Dat. w Kamienicy-Żyrowickiey, anno Domini millesimo septingentesimo sexagesimo sexto, vigesima quinta Septembris. U tey prezenty, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney, podpis ręki w te słowa: Teodor Tarkowski, kasztelanic Brzeski, mp. Która to takowa prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego spraw wieczystych przyięta y zapisana.

1771 г.

Изъ книги за 1766—1771 годы, стр. 3575—3583.

142. Воспрещеніе, послѣдовавшее отъ папы Климента XIV архіепископу Кіевскому Фелиціану Володковичу, чтобы онъ не вмѣшивался въ дѣла управленія Львовскаго епископа Леона Шептицкаго и Брестскаго епископа Антонина Млодовскаго *).

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt pierwszego, miesiąca Decembra siódmego dnia.

Na roczkach decembrowych grodzkich woiewodztwa Brzesckiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych et in loco solito, w mieście ikmci Brzesciu sądzących się, przed nami Ludwikiem Stanisławem Suzinem, podstarostą, porucznikiem Petyhorskim w woysku w. x. Lit., Pawłem z Woronney Czyżem, podczaszym, Adamem Antonim Ancutą, sędziami, Ignacym na Wygonowie Wygonowskim, stolnikiem y pisarzem, urzędnikami sądowymi grodzkimi woiewodztwa Brzesckiego, comparendo personaliter patron i.

*) Переводъ этого акта на русскій языкъ см. въ концѣ этого отдѣленія.

pan Józef Bieniadzki, inhibicią sanctae apostolicae Romanae sedis simul cum citatione w sprawie i. ww. Ludwika Szeptyckiego Lwowskiego, Antonina Młodowskiego Brzeskiego, biskupów ritus graeci uniti, przeciwko i. w. i. xiędzu Felicianowi Filipowi Wołodkowiczowi, arcybiskupowi Kijowskiemu, Halickiemu y całey Rusii metropolicie, oraz Włodzimirskiemu biskupowi, eiusdem ritus graeci uniti wydaną, ad acta podał, którą podaiąc, prosił nas sądu, aby pomieniona inhibicia, ze wszelką w nim wyrażoną rzeczą, była do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego spraw sądowych przyięta y wpisana. Jakoż my, sędziowie grodzcy woiewodztwa Brzesckiego, oną przyiąwszy w xięgi wpisać zlecilismy, którey tenor sequitur takowy: Franciscus de Jlcio, causarum curiae camerae apostolicae generalis auditor Romanaeque curiae iudex ordinarius, a sanctissimo domino nostro papa specialiter electus et deputatus, universis et singulis rdis dnis abbatibus, prioribus, praepositis, decanis, diaconis, archidiaconis, scholasticis, cantoribus, thesaurariis, sacristis, tam cathedralium quam collegiatarum ecclesiarum canonicis parochialiumque rectoribus, plebanis, viceplebanis, curatis et non curatis caeterisque praesbiteris, clericis, notariis, tabellionibus publicis, quibuscunque illique vel illis salutem etc. Noveritis nuper coram nobis fuisse comparitum pro parte et ad instantiam excellssmi et redssmi d-ni Leonis Ludovici Szeptycki, episcopi Leopoliensis, nec non illustrissimi et redssmi domini Antonini Młodowski, episcopi Brestensis eorumque officialium principalium, et expositum, quod licet per decretum sacrae nunciaturae apostolicae Poloniarum editum die decima nono Septembris anni millesimi septingentesimi suptuagesimi, declaratum fuerit, nullos irritos et illegitimos esse iurisdictionales actus, tam in archiepiscopatu metropolitano totius Russiae, quam in episcopatu Vladimiriensi exercitos via facti per illmum et rmum d. Felicianum Philipum Wołodkowicz, archiepiscopum Kijoviensem, Haliciensem et totius Russiae atque episcopum Vladimiriensem, ritus rutheni uniti, proptereaque inhibitum isti fuerit, quominus in posterum ipse auderet ad ullos alios iurisdictionales actus devenire, tam in dicto archiepiscopatu metropolitano totius Russiae, quam in dicto episcopatu Vladimiriensi, idque in executionem decreti s. nuntiatura Clementis XIII, qui antecedenter tam in archiepiscopatu praedicto antedictum excellessm et revdssmum Leonem Ludovicum Szeptycki, quam pro antedicto episcopatu praedictum illmum et rdmum Antoninum Młodowski in administratores apostolicos cum omnimoda iurisdictione tam in spiritualibus, quam in temporalibus usque ad novam s. sedis dispositionem constituerat et disputaverat. Quam quidem administrationem apostolicam excellmus et rvdssmus nuntius ex oraculo eiusdem sanctmi dni patris suo pro narrato decreto adhuc subsistentem esse declaravit, et in cuius iurisdictionis possessione permanserant et permanent praefati ambo administratores. Nihilo tamen minus memoratus R. Felicianus Philippus Wołodkowicz, archiepiscopis Kijoviensis inde litem iactavit et iactat in grave exponentium damnum et praeiuditium, velle iterum iurisdictionem ipsis concessam invadere eosque in dicta iurisdictionis possessione perturbare et vexare, atque ita minime observare et exequi dictum s. nuntiaturae decretum in executionem pontificiae ordinationis prolatum. Ideo pro eorundem parte de opportuno iuris remedio requisiti, ut monitorium nostrum super observatione et executione dicti decreti ac super manu tentione iacti cum inhibitione in forma concedere velle designaremus. Nos igitur attendentes, petitionem huiusmodi esse iustam rationique consonam, vobis omnibus et sigulis supra dictis tenore praesentium comittimus et, in virtute s. obe-

dientiae stricte praecipiendo, mandamus, quatenus statim visis seu receptis praesentibus et, postquam praesentium vigore fueritis requisiti seu alter vestrum fuerit requisitus, ex parte nostra, imo serius apostolica authoritate moneatis et requiratis, prout nos monemus et requirimus per praesentes supradictum illssmum et rdssmum Felicianum Philipum Wołodkowicz, archiepiscopum Kijoviensem, sive eius r. d. promotorem fiscalem, omnesque et singulos alios, in executione praesentium nominatorum et cognominatorum, quatenus infra sex dierum spatium, ab executione praesentium computans, quorum duos dies pro primo, duos pro secundo et reliquos alios duos dies pro tertio ultimo et peremptorio termino canonicaque monitione unica pro trina nos assignamus et vos assignetis eisdem per praesentes, sub quingentorum ducatorum auri r. camerae apostolicae, in cassam apostolicam ac pro illis mandati executivi et in iuris subsidium, quatenus opus sit excommunicationis aliisque arbitrio nostro de poenis, debeant, aut ipsorum quilibet ad quam spectat debeat suprascriptum nuntiaturae apostolicae decretum in sequelam pontificiae dispositionis, ut supra editum, in omnibus et per omnia et ad unguem observasse, attendisseque, adimplevisse suaeque de lite totali et omnimodae executioni demandasse et pro huiusmodi effectu praedictos dominos exponentes in quieta et pacifica possessione dictae spiritualis et temporalis iurisdictionis, in qua, ut supra reperiuntur, manu tenuisse et defendisse et conservasse nec, non ab omnibus quibuscunque molestiis, vexationibus, iactationibus, perturbationibus et impedimentis, eisdem dd. exponentibus super praemissis omnibus et contra formam et tenorem praecitati decreti quomodolibet illatis, datis, factis et praestitis inferendisque et commendandis in futurum penitus et omnino cessasse, destitisse et sese abstinuisse, non minus per nos observari et exequi, manu teneri, ut supra cessari et abstineri, aliasque ut supra fieri, mandari vidisse et super praemissis decretis quacunque fieri et mandatum quodcunque de super necessarium et opportunum et signanter de manu tenendo in forma concedi, decerni et relaxari, sententias fieri et promulgari, ius et iustitiam fieri, ministrari vidisse, expensas et damna refecisse, praesentibus omnino paruisse deducentes, implorantes, non se adstringentes, non solum sed et omni. Et nihilominus si quis compareat alioquin praedictos sic monitos et monendos, si in praemissis sese gravatos fore senserint, peremptorie citatis, prout nos citare mandamus eosdem per praesentes, quatenus sexagesima die post praesentium executionem iuridicam compareant Romae in iudiciis coram nobis cum omnibus et singulis eorum iuribus, causam eorum praetensi gravaminis allegaturi, aliaque dicturi et facturi, prout iustitia svadebit et ordo dictaverit rationis. Certificantes eosdem sic citatos et citandos, quodsi in dicto citationis termino comparuerint, sive non, nos nihilominus ad praemissa et alia graviora iuris factique remedia procedemus, iustitia mediante, dictorum citatorum contumacia vel absentia in aliquo non obstante. Et insuper inhibeatis, praecipiatis et mandatis, prout nos inhibemus, praecipimus et mandamus per praesentes omnibus de partibus dd. iudicibus ecclesiasticis, quaqunque authoritate et facultate fungentibus, functuris, et praecipue supradicto illmo et rdssmo domino Feliciano Philippo, archiepiscopo Kijoviensi sive illius r. d. promotori fiscali atque insuper d. Romano Wyhonowski, asserto officiali Kijoviensi, d. Paulo Urbanowski, asserto notario consistoriali, d. Szuszynski, asserto examinatori dioecesano, d. Skoczynski, asserto officiali Braclaviensi, dno Modzelewski, asserto officiali Vilnensi, dno Iwaszkiewicz, asserto officiali Polesiensi, dno Jachimowicz, asserto

officiali Brestensi, omnibus et singulis in executione praesentium nominatorum et cognominatorum, ne sub iam dictis et aliis paenis nostro arbitrio audeant seu praesumant contra formam et tenorem dicti decreti s. nunciaturae, adhaesive ad supra dictam apostolicam ordinationem emanati, ullos iurisdictionales actus exercere in archiepiscopatu metropolitano totius Russiae et in episcopatu Vladimiriensi tam circa spiritualia, quam circa temporalia, consequenter sese immiscere in officiorum et functionum sive spiritualium sive temporalium exercitio, fructuum et redituum supradicti archiepiscopatus et episcopatus administratione, et perceptione aliarumque rerum omnium et iurium, ad praefatos archiepiscopatum et episcopatum quomodolibet pertinentium, et ita supranominatos ambos exponentes eorumque officiales et ministros in huiusmodi spiritualis et temporalis iurisdictionis possessione, in qua reperiuntur quomodolibet molestare, vexare et perturbare, nec aliud quidquam innovare vel attentare, seu innovari et attentari facere, sub quovis praetextu, quodsi secus idtotum absolutionem *). In fidem etc. Datum Romae ex magna curia Innocentiana montis citatorii, anno a Nativitate Domini nostri Jesu Xsti millesimo septingentesimo septuagesimo primo, indictione quarta die vigesima mensis Augusti, pontificatus sanctissimi in eodem Xsto patris et dni nostri Clementis divina providentia papae XIV anno eius tertio. Locus sigilli. T. Carrava C. A. locum tenens pro dno Placentino de montibus A. C. notario, Leonardus Ant. Pace, connotarius. Monitorium super observationem et executionem etc. etc. super manutentionem cum inhibitione lib. mem. fol. quadragesimo tertio. Utey inhibicii s. aplicae Rmnae sedis simul cum citatione wydaney, przy wyciśnioney pieczęci czarney dalsza expressia takowa: Et quia ego Matheus Ustrzycki, philosophiae doctor publicus, s. authoritate aplica per dioesesim Posnaniensem et Varsaviensem notarius, praesentem copiam monitorii super observationem et executionem decreti pontificii una cum inhibitione in negotio praemisso Roma ex m. curia Innocentiana m. c. emanata cum suo originali authentico sigillo dictae curiae munito manu d. connotarii seu cancellarii supscribto, mihi notario supra scripto exhibito confrontatem et collationatam per omnia concordare adinveni, ideo in praemissorum fidem signum nomen et cognomen meum, quibus in talibus utor, apposui, rogatus et requisitus. Actum Varsaviae, die vigesima quinta mensis Septembris anno Domini millesimo, septingentesimo septuagesimo primo. Która to takowa s. aplicae Romanae sedis simul cum citatione inhibicia, za podaniem oney przez wyż wyrażonego patrona do akt, iest do xiąg grodzkich spraw sądowych przyięta y wpisana.

1772 г.

Изъ книги за 1772—1774 годы, стр. 663—665.

143. Актъ измѣренія земли, принадлежащей Копыловской церкви. Земля эта дана княжной Елисаветой Сапѣжиной, съ условіемъ, чтобы священникъ четверть волоки назначилъ для дьячка.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtorego, miesiąca Septembra dziewietnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkimi woiewodztwa Brzeskiego, comparendo personaliter ip. Marcin Koczalski, zapis wymiaru gruntów do cerkwi Kopyłowskiey ad acta podał, który wpisu-

*) Здѣсь въ подлинникѣ пропущено нѣсколько словъ.

iąc w xięgi de verbo ad verbum tak się w sobie ma: Wymiar gruntu włok dwóch, funduszem od i.-o. x-ney ieymości Elżbiety Sapieżyney, woiewodzicowey Mścisławskiey, pani, do cerkwi Kopyłowskiey dnia ósmego Februarii, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt wtorym nadanego y na móy wymiar tymże funduszem odesłanego, który to wymiar w takowym położeniu uczyniłem: Pierwsza zmiana włok dwóch, leżąca w pół wsi Kopyłowa, pod cerkwią y siedliskiem będąca, szerokości w sobie maiąca po łokci Litewskich siedm y puł, prętów czternaście y puł, ob miedzę z iedney strony Antoniuka Sobolewskiego, a z drugiey strony ob miedzę gruntu pustego, końcem od rowu rzeczki Kopyłowki, a drugim końcem do ściany poprzeczniey; całey zmiany tego szmata długość, na łokieć Lit., licząc po łokci siedm y puł w pręt, łąki prętów sześćdziesiąt, siedliska z ulicą — prętów pięćdziesiąt, pola do ściany poprzeczney — prętów czterysta czterdzieści; summa tey zmiany: długość prętów pięćset pięćdziesiąt, a szerokość — prętów czternaście y puł, — co uczyni w tey zmianie płaszczyzny morgów dwadzieścia y sześć y prętów długich dwadzieście siedm y puł. Druga zmiana tych dwóch włok, w tymże porządku y miedzach za wsią od Wołoszek leżąca, od teyże rzeczki Kopyłowki długość zaczynaiąc, a kończąc do teyże ściany, co y pierwsza zmiana — ma długość równą z pierwszą zmianą — prętów pięćset pięćdziesiąt, a szerokość prętów dwanaście y pręcików sześć; co uczyni w całey płaszczyznie tych dwóch włok — w długim poletku morgów dwadzieście dwa y prętów długich — dwadzieścia dwa y puł. Trzecia zmiana dwóch włok, w drugim końcu wsi, idąc do dworu Kopyłowskiego, w poprzek sznurów w tychże miedzach y porządku leżące, na które włoki pola z łąką, zaczynaiąc od teyże rzeczki Kopyłowskiey do ściany poprzeczney, nayduie się długość równa z pierwszą zmianą, a szerokość prętów szesnaście; co uczyni cała płaszczyzna morgów dwadzieścia dziewięć y prętów długich dziesięć. Naddatki do tych włok osobno leżą: pierwszy — uroczyskiem, nazwany Swierdłów, za ługiem, ku Małaszewiczom idąc, zaczynaiąc długość od ługu do drogi poprzeczney — prętów dziewięćdziesiąt pięć, wszyrz — prętów ośm; co uczyni w całey płaszczyznie morgów dwa, prętów długich — szesnaście, między miedzami z iedney strony Sobolewskiego, z drugiey pustego gruntu; drugi naddatek uroczyskiem, nazwany Maszczykow, leży ob miedzę z iedney strony Sobolewskiego, z drugiey strony gruntu pustego, końcem iednym od zarośli, drugim końcem po drogę y końcom włok sielskich Kopyłowskich. Długość onego prętów dwieście pięć, szerokości prętów dziesięć; co uczyni w całey płaszczyznie morgów sześć, prętów dwa y puł. In summa tych włok gruntów, z łąkami y z naddatkami, w płaszczyznie znayduie się, licząc we włokę po morgów trzydzieści, włok dwie, morgów dwadzieścia ośm y prętów długich iedynaście. Z tych to dwóch włok prezbiter ma dać na dziaka gruntu ćwierć włoki iednę: Który wymiar, według woli i.-o. x-ney ieymci uczyniwszy y oznaczywszy, i.-x. parochowi Kopyłowskiemu tym moim pismem podaię. Pisan w Kopyłowie, roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt drugiego, dnia dziewiątego Julii. U tego zapisu wymiaru gruntów, do cerkwi Kopyłowskiey, według woli i.-o. x-ney imci, uczynionego y oznaczonego, podpis ręki i.-p. komornika powiatu Starodubowskiego temi wyraża się słowy: Szymon Szpilowski, komornik powiatu Starodubowskiego. Na zatyłku tego zapisu approbata i.-o. x-ney imci Sapieżyney, woiewodzicowey Mścisławskiey, z podpisem ręki, przy pieczęci na laku czerwonym wyciśnioney, his exprimitur verbis: Wyznaczone grunta funduszem moim do cer-

kwi Kopyłowskiey, a przez i.-p. Szpilowskiego, komornika Starodubowskiego, wymierzone y miedzami opisane, approbuiąc wiecznemi czasy, od wszelkich danin dworskich y opłacenia przed tym z tego gruntu pochodzącego uwalniam, tak teraznieyszego parocha, iako y następców iego na te beneficium, z dozwoleniem warzenia piwa, pędzenia gorzałki na własny obchód, bez przeszkody w arędzie. Co, dla lepszego dokumentu, przy zwykłey pieczęci, podpisem ręki moiey stwierdzam. Dat. w Warszawie, die prima Septembris, anno millesimo septingentesimo septuagesimo secundo. E. x. Sapieżyna, woiewodzicowa Mścisławska (L. S.). Który to takowy zapis, za podaniem onego przez wyż wyrażoną osobę do akt, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzesckiego spraw wieczystych przyięty y wpisany.

1776 г.

Изъ книги за 1775—1776 годы, стр. 1621—1622.

144. Право на приходъ Пружанской церкви во имя Преображенія Господня.

Король Станиславъ Августъ даетъ знать епископу Брестскому - Литовскому, коадъютору Владимірскому епископства, Адаму Антонину Млодовскому, что по случаю открывшейся священнической вакансіи при церкви во имя Преображенія Господня въ королевскомъ мѣстечкѣ и имѣніи Пружанѣ, послѣ устраненія священника Фелиціана Самулевича, онъ, король, даетъ право на приходъ искусному въ наукахъ и извѣстному по своей примѣрной жизни Стефану Сивицкому.

Roku tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, miesiąca Apryla piętnastego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzesckiego, comparens personaliter i. p. Stefan Siwicki, prezentę na cerkiew Spaską Prużanską, od nayiasnieyszego króla imci Stanisława Augusta sobie aspiruiącemu do kapłanstwa daną y służącą, ad acta podał, rekwiruiąc, aby pomieniona prezenta ze wszelką intus wyrażoną rzeczą była do xiąg grodzkich wdztwa Brzesckiego przyięta y wpisana, którą, od słowa do słowa w też xięgi wpisuiąc, tak się w sobie ma: Stanisław August, z Bożey łaski król Polski etc. W. i. xiędzu Adamowi-Antoninowi Młodowskiemu, biskupowi Brzesckiemu Litewskiemu, koadjutorowi biskupstwa Włodzimierskiego, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Wielebny w Bogu wiernie nam miły! Wakuie ad praesens cerkiew parochialna, sub titulo Transfigurationis Christi, w miasteczku y dobrach naszych ekonomicznych Prużanie post amotionem pobożnego xiędza Feliciana Zamulewicza, ostatniego iey possessora, do kollacyi naszey a dyecezyi wierności twoiey należąca, do którey maiąc nam dobrze z przykładności życia, nauki y pobożności zaleconego, urodzonego Stefana Siwickiego wielebności twoiey prezętować umyśliliśmy, iakoż ninieyszą prezętą naszą prezentuiemy, żądaiąc po wielebności twoiey, abyś wspomnionego urodzonego Stefana Siwickiego, iako od nas prezentowanego, a nie kogo innego, post susceptos sanctos ordines usque presbiteratum, na wspomnione beneficium y parochią Prużanską installował, rzeczy duchownych staranie y doczesnych do tey parochii należących używanie onemu polecaiąc, iako to do pastyrskiego urzędu wielebności twoiey przynależy. Na co, dla lepszey wiary, ręką naszą podpisawszy się, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego trzeciego miesiąca Stycznia,

roku Panskiego tysiąc siedmset siedmdziesiąt szóstego, panowania naszego dwunastego roku. U tey prezenty, przy wyciśnioney na massie czerwoney w. x. Lit. pieczęci, podpis ręki naiiasnieyszego króla imci takowy: Stanisław August król. A na drugiey stronie pieczęci adscriptia takowa: Prezenta na cerkiew Spaską Prużanską urodzonemu Stefanowi Siwickiemu; a niżey tey adskripcii podpis ręki w. sekretarza temi słowy: Jerzy Białopiotrowicz, łow. ptu Lidz. ikmci w. x. Lit. pieczęci sekretarz. A na załamaniu nad pieczęcią adskrypcya temi wyraża się słowy: Procancellariatu illustrissimi et excellentissimi domini Joachimi in Szczorze, Zienbin et Wisniew comitis Littawor Chreptowicz, procancellarii magni ducatus Lit. Brestensis et Żoslensis capitanei sigillatum, est in actis. A na brzegu załamania suscepta konsystorza, ritus graeci uniti in eum exprimitur tenorem: Anno Domini millesimo septingentesimo septuagesimo sexto, die decima octava Martii, veteris stili, ad acta consistorii generalis Brestensis ingrossatum; in quorum fidem etc. Jacobus Jacewicz, consistorii generalis Brestensis actorum notarius, mp. Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad akta podana, iest do xiąg grodzkich wdztwa Brzeskiego przyięta y wpisana.

1778 г.

Изъ книги за 1777—1778 годы, стр. 1817—1818.

145. Консенсъ митрополита Леона Шептицкаго для исходатайствованія права на приходъ Зещинской церкви.

Митрополитъ Кіевскій и всей Руси Леонъ Шептицкій, свидѣтельствуя о познаніяхъ въ богословскихъ наукахъ и безукоризненной жизни Игнатія Лонскаго, предоставляетъ ему право исходатайствовать себѣ презенту на Зещинскій приходъ въ Брестской епархіи.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem aktualnym grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter szlachetny Ignacy Łonski, konsens dla wzięcia prezenty na plebanią ruską od iaśnie w. imci xiędza Leona na Szeptycach Szeptyckiego, metropolity całey Rusi, sobie dany y służący, ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Leo na Szeptycach Szeptycki, z Bożey y świętey stolicy apostolskiey łaski, metropolita całey Rusi, arcybiskup Kiiowski, biskup Lwowski, Halicki y Kamieniecki, biskupstwa Włodzimierskiego y Brzeskiego administrator, opat Kijowo-Pieczarski y kommendataryusz Mielecki, orderów orła białego y ś. Stanisława kawaler. Czyniemy wiadomo, komu o tym wiedzieć należy, iż przychilaiąc się do pobożney intencii szlachetnego Ignacego Łonskiego, w stanie duchownym Bogu służyć pragnącego, przez pokorną suplikę nam oświadczoney, maiąc oraz nie tylko o nauce y zdolności do tego stanu potrzebney od examinatorów, ale y dobrych obyczaiów zaświadczenie, tym względem przyiowszy żądanie onego, ażeby pro titulo canonico promocii swoiey, gdzie z prawa należy, mógł o prezentę do wakuiącego beneficium Zeszczyńskiego dyecezyi Brzeskiey konkurrować y godziwie sobie konferowaną otrzymać. Na to onemu zalecenie zdolności daiemy per praesentes. In quorum fidem dat. w Włodzi-

mierzu, dnia dwudziestego Czerwca, roku Pańskiego tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego. U tego consensu podpis iaśnie w. aktora przy wyciśnioney tegoż pieczęci yponiżey adskrypcya w te słowa: Leo metropolita całey Rusii. Zalecenie zdolności Ignacemu Łońskiemu. Który to konsens, przez wyż rzeczoną osobę ad acta podany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y wpisany.

1778 г.

Изъ книги за 1779—1780 годы, стр. 17—20.

146. Возобновленіе фундушовой записи на Опольскую церковь.

Игнатій и супруга его Магдалена Сѣраковскіе, владѣльцы имѣнія Ополя-Литовскаго въ Брестскомъ воеводствѣ, объявляютъ во всеобщее свѣдѣніе, что такъ какъ оригинальный фундушъ, издревле наданный ихъ предками Опольской церкви, во время непріятельскихъ набѣговъ, истребленъ пожаромъ, но въ 1689 году возстановленъ Брестскимъ каштеляномъ Францискомъ-Александромъ Коптемъ,— то, собравъ всѣ законныя справки о земляхъ, сѣнокосахъ, десятинахъ и другихъ принадлежностяхъ вышепомянутой церкви, они, Сѣраковскіе, вполнѣ подтверждаютъ фундушъ сей церкви, какъ въ первоначальномъ, такъ и въ настоящемъ возобновленномъ его видѣ. Статьи фундуша въ настоящемъ его видѣ слѣдующія: 1) полъ-уволоки земли на дьячка, наданной въ 1611 г. Василекъ Ивановичемъ Коптемъ; 2) усадьба въ Пододворьѣ, при которой числятся два огорода; 3) двѣ уволоки въ селѣ Ополѣ съ придатками; и 4) еще одна (третья) уволока, при ней-же полъ-уволоки для дьячка. Священникъ обязанъ заботиться о томъ, чтобы дьячекъ былъ способенъ къ пѣнію, чтобы онъ устроялъ хоръ, исполнялъ всякія службы не только при церкви, но и по деревнямъ училъ крестьянскихъ мальчиковъ чтенію и письму. Вслѣдствіе этого дьячекъ не долженъ быть отвлекаемъ ни на какія господскія работы. Люди, живущіе на третьей уволокѣ, свободны отъ всякихъ платъ и повинностей въ пользу двора, а служатъ лишь Опольскимъ священникамъ. Имъ же записывается подданный Петръ Лѣшакъ съ женою Ѳедорою и своимъ потомствомъ, которые должны поселиться на церковной землѣ. Десятина, которая слѣдуетъ церкви по первому фундушу съ подданныхъ Опольской волости, заключается въ одной копѣ ржи съ уволоки. Въ дополненіе ко всему предоставляется свободная рубка дровъ въ дворовыхъ лѣсахъ, пастбище, свободное вареные пива, гонка водки— для домашнихъ нуждъ, но не для продажи.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt dziewiątego, miesiąca Februarii dwudziestego czwartego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter i. w. imci p. Ignacy Sierakowski, strażnikowicz w koronie, starosta Olszański, zapis wieczysto renowacyiny funduszowy dla cerkwi y plebanii ritus graeci uniti, w dobrach swoich Opolskich uczyniony, przyznał y roborował, y takowe przyznanie swe, podpisem własney ręki w protokule przyznań stwierdziwszy, do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego dał ku wpisaniu, który, od słowa do słowa w też xięgi wpisuiąc, w nastempuiącym iest wyrażeniu: Ignacy y Magdalena z Grabowskich na Opolu Sierakowscy, małżonkowie, strażnikowiczowie w. koronni, Olszańscy etc. etc. etc. starostowie. Oznaymuiemy tym listem naszym, wieczyście trwać maiącym, iako żądaiąc, aby w dobrach naszych dziedzicznych, Opole-Litewskie zwanych, w woiewodztwie Brzeskim leżących, cerkiew, od przodków naszych, tychże dobr dziedziców, fundowana, wiecznie trwała y w niey chwała Boża pomnażała się, a nie ustawała; że teyże cerkwi fundusz oryginalny przez inkursie nieprzyiacielskie y konflagratę zaginął, iako przyświadcza ponowienie onego przez i. w. Francisizka Alexandra Kopcia, kasztelana Brzeskiego, na dniu dwudziestym ósmym Kwietnia, roku tysiącznego sześćsetnego osiemdziesiąt dzie-

wiątego wydane; przeto z tegoż ponowienia, oraz y innych dowodów, przez parochów dotychczas zakonserwowanych y aktualnie znayduiących się, powziowszy zupełną wiadomość o gruntach, łąkach, dziesięcinie y innych do niey przynależytościach, pierwszym funduszem nadanych y wiecznie applikowanych, aby te od rzeczoney cerkwi naszey Opolskiey nie odpadały y zawżdy za cerkwi tey służące były miane, ponawiaiąc, tak oryginalny fundusz, iako y pośledniejsze nadania, iako to: puł włoki na dziaka od i. w. Wasila Iwanowicza Kopcia, dworzanina ikmci, na dniu trzecim Maia, roku tysiącznego pięćsetnego iedynastego na wieczność zapisanego, też grunta y przynależytości każde z osobna opisać y wyspecyfikować y podług prawa w aktach autentycznych przyznać umyśliliśmy, iakoż przystompiwszy do opisania oznaczamy: Nayprzód, przysiedlenie plebanii ruskiey wedle cerkwi w podedworzu, przy którym ogrodów dwa, razem leżące, ciągnące się wszerz po parkan kościelny, długość zaś tychże ogrodów—od stodoły y chlewu przy budynku blizko kościoła stoiącym, zabudowanych do stawu; powtóre, pola włok dwie, na początku pol wsi Opola, razem leżące: których iedna zmiana zaczyna się od gościńca, a kończy o grunta Rusiłowskie; druga przeciw teyże zaczyna się od tegoż gościnca, a kończy o grunta Hołowieńskie; trzecia zmiana w drugim końcu Opola, zaczyna się od Błota Wazewa, a kończy przy nadatkach, Długie-Zagony zwanych. Do tych włok nadatki podłużne: ieden zaczyna się od granicy Hołowieńskiey, a kończy po nadatki wsi Opola, szeroki od Kosobuckich włok do nadatku cerkiewnego, Długi-Zagon zwanego; drugi przy boku Kosobuckich włok szeroki, po nadatki poprzeczne, długi od miedzy nadatków Opolskich do błota Wazewa. Nadatki poprzeczne: ieden zaczyna się od drogi do Piechow, a kończy o nadatek Kosobucki, szeroki od gościńca Mostowskiego do nadatków Opolskich; drugi po drugiey stronie gościńca Mostowskiego—teyże długości y szerokości; trzeci za rowem kopanym, między gromadzkiemi, w szerokości y długości proporcionalney włokom. Trzecia włoka posrzód wsi Opola, drugie dwie zmiany między zmianami pierwszych włok y nadatków tyleż między nadatkami włok pierwszych sobie służących maiąca. Przy tey trzeciey włoce puł-włok dziakowski, osobne swoie zmiany w zmianach włocznych y naddatki między nadatkami maiący. Zaczym wielebny paroch, aby na gruncie tym był dziak zdatny do choru, ma mieć staranność, którego powinnością będzie przy zupełnym dla parocha posłuszeństwie y uszanowaniu choru y innych usług cerkiewnych pilnować, dzień pacierza y katechizmu nie tylko w cerkwi, ale y po wsiach nauczać, w szkole uczącą się młodź do czytania y pisania applikować. Do czego uprzątaiąc przeszkodę, aby od parochów do robocizn gospodarskich nie był pociągany, waruiemy. Przytym łąki w uroczyszczach Mórawnik, iedna podłużna, druga poprzeczna Trościaniec, Dywoze albo Hruszka, czyli Słepetyn, gdzie y plesozarybne, Pozdzowiec y Pykowiec zwanych, w proporcii włok y wszędzie na początku gromadzkich wydzielone. Że tedy przysiedlenie z ogrodami pola y łąki, z wszelkiemi onych naddatkami, zaroślami y pożytkami plebańskie y dziakowskie, iako w swoich miedzach y granicach znayduią się y w aktualney possessii wielebnego xiędza Bazylego Droszewskiego, teraznieyszego parocha Opolskiego, zostaią, tak aby y zawżdy do tey cerkwi należeli y w possessii parochów zostawali; oraz, iako podług wyrazu funduszu dziakowskiego, na trzeciey włoce cerkiewney, w pośrzód wsi sytuowaney, byli zasadzeni poddani cerkiewni,

tak by y napotym nie należąc nic do powinności, ani do żadnych opłat dwornych, za cerkiewnych poddanych miani byli y parochom Opolskim powinności odbywali, utwierdzamy, y poddanego naszego, na imie Petra Leszaka, z żoną Teodorą y potomstwem ich, teraźnieyszemu parochowi y nastempcom, parochom Opolskim, dla osadzenia na gruncie rzeczonym cerkiewnym, odstępuiemy y daruiemy. Dziesięcina, która mocą oryginalnego funduszu z włości Opolskiey od poddanych ciągłych y czynszowych osiadłych — z włoki po kopie żyta, do parochów ruskich Opolskich należy, aby y na potomne czasy należała y bez żadney przeszkody oddawana była, stanowiemy; przytym wolny wrąb na opał, tak parochowi, iako y dziakowi, w lasach naszych y wolne pastwisko dla bydła, warzenie piwa y pędzenie wódki, na domową tylko parocha potrzebę, a nie dla szynku, pozwalamy. Y te wszystkie nadania y wolności, iako w dawnieyszych dokumentach są opisane, władzą naszą, iako dziedzice y kollatorowie tey cerkwi naszey Opolskiey, na wieczne czasy prawem funduszu umacniamy y utwierdzamy, żądaiąc po sukcessorach naszych y onych na sumienie obowiązuiąc, aby tego potwierdzenia y ustanowienia naszego w niczym nie naruszali, owszem one utrzymywać y bronić starali się. Pisan w Opolu, dnia trzeciego miesiąca Października, tysiącznego siedemsetnego siedemdziesiąt ósmego roku. U tego funduszu renowacyinego podpisy rąk, tak samych iaśnie ww. kollatorów, iako też y ww. imci pp. pieczętarzów his exprimuntur verbis: Ignacy Sierakowski, strażnikowicz w. k. L. star. Olszański. Locus sigilli in cera rubra expressi. M. Sierakowska, s.w. koronna star. Olszańska, manu propria. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od iaśnie ww. Ignacego y Magdaleny Sierakowskich, strażnikowiczów w. korony, starostów Olszańskich, do ninieyszego renowacyinego funduszu cerkwi Opolskiey, podług prawa podpisuię się: Antoni Koronczewski, archiprezbiter kathedralny y oficiał generalny Brzeski, archidiakon Włodzimierski. Locus sigilli in cera rubra expressi. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz, według prawa, podpisuię się; T. Zawadzki, kapitan rzeczypospolitey. Ustnie y oczewisto proszony pieczętarz od iaśnie w. Ignacego y Magdaleny Sierakowskich, strażników w. korony, starostów Olszańskich, do tego renowacyinego cerkwi Opolskiey funduszu podług prawa podpisuię się Tomasz z M. Rutkowski. Który to renowacyiny fundusz, przez wyż wyrażone osoby przyznany, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięty y zapisany.

1778 г.

Изъ книги за 1781—1782 годы, стр. 2287.

147. Право на приходъ Збунинской церкви во имя св. Николая.

Елисавета княгиня изъ Браницкихъ, супруга Мстиславскаго воеводы Сапѣги, обращается къ Леону Шептицкому, митрополиту всей Руси, и проситъ его рукоположить на открывшуюся священническую вакансію при церкви св. Николая Чудотворца, въ селѣ Збунинѣ безукоризненнаго во своей жизни Якова Павловича, въ пользованіе котораго предоставляются всѣ принадлежащія къ церкви поля, сѣнокосы и другія доходныя статьи.

Roku tysiąc siedmset ośmdziesiąt wtorego, miesiąca Maia pietnastego dnia.

Na roczkach maiowych grodzkich woiewodztwa Brzeskiego, porządkiem prawa pospolitego przypadłych, y na mieyscu zwykłym w mieście ikmci Brześciu agituiących się, przed nami Jackiem Lanckorońskim Paszkowskim, podstolim y vice-

starostą, Stanisławem na Bielsku Bielskim, Ignacym Korczakiem Hruszewskim, mieysce wielmożnego pisarza zasiaduiącym, sędziami urzędnikami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, stanowszy osobiście imci x. Jakub Pawłowicz, paroch Zbuyninski, prezentę na beneficium wakuiące cerkwi, pod tytułem świętego Mikołaia, we wsi Zbunin zwaney, od i. o. x. imci Sapieżyney woiewodzicowey Mścisławskiey sobie wydaną y służącą, do akt podał, która w następuiących wyrazach pisana: Elżbieta z Branickich, hrabinia na Kodniu, xiężna Sapieżyna, woiewodzina Mścisławska, iw. nayprzewielebnieyszemu w Bogu imci x. Leonowi na Szeptyczach Szeptyckiemu, metropolicie całey Rusi, arcybiskupowi Kijowskiemu, Lwowskiemu, Halickiemu y Kamienieckiemu biskupowi, Włodzimierskiego y Brzeskiego biskupstwa administratorowi, Kijowskiemu Pieczarskiemu y Mieleckiemu opatowi, orła białego y ś. Stanisława kawalerowi. Na wakuiące w tym czasie beneficium cerkwi, pod tytułem ś. Mikołaia biskupa Mirlicyiskiego, we wsi moiey dziedziczney, Zbunin zwaney, prawu memu prezentowania podległey, z przyczyny którey, aby wiara greckiey religii, z kościołem rzymskim w iedności zostaiąca, naymnieyszego nie miała uszczerbku, po dobrowolney rezygnacyi pobożnego Bazylego Złotkowicza, zaleconego mnie dobrze z przykładnego życia y przyzwoitey duchownemu stanowi doskonałości, urodzonego pobożnego Jakuba Pawłowicza na wakuiące pomienioney cerkwie beneficium, ze wszystkiemi do niego polami, sianożęciami y innemi prowentami, zdawna należącemi, daię y konferuię, upraszaiąc, abyś tego, a nie innego, na pomienione beneficium poświęcić y instalować raczył, zupełny duchownych y świeckich rzeczy rząd iemu poleciwszy. Na co, dla lepszey wagi, takową daną prezentę, przy zwykłey pieczęci wyciśnieniu, podpisem ręki mey stwierdzam. Datum w Kodniu, die tertia Decembris, millesimo septingentesimo septuagesimo octavo anno. U tey prezenty, przy wyciśnieniu na laku czerwonym herbowey pieczęci, podpis iaśnie oświeconey aktorki temi wyraża się słowy: Elżbieta, z Branickich, xiężna Sapieżyna, woiewodzina Mścisławska (Locus sigilli). Która to prezenta, przez osobę wyżey wyrażoną do akt podana, iest do tych xiąg grodzkich spraw sądowych wieczystych woiewodztwa Brzeskiego przyięta y wpisana.

1779 г.

Изъ книги за 1777—1778 годы, стр. 1819—1820.

148. Право на приходъ Зещинской церкви во имя Воздвиженія Честнаго Креста.

Крайчій вел. кн. Литовскаго Іосифъ Сапѣга обращается къ митрополиту всей Руси Леону Шептицкому и проситъ его рукоположить на открывшуюся священническую вакансію при Крестовоздвиженской церкви въ его селѣ Зещинцѣ Брестской епархіи—Игнатія Лонскаго, въ пользованіе котораго онъ предоставляетъ всѣ издавна принадлежащія церкви земли и другія доходныя статьи, и освобождаетъ его отъ взноса медовой десятины въ пользу двора.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego, miesiąca Nowembra dwudziestego ósmego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Tadeuszem Laskowskim, regentem aktualnym grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter szlachetny Ignacy Łonski, prezentę na plebanią ruską, we wsi Zaszczynce w woiewodztwie

Brzeskim leżącey, od iaśnie oświeconego xięcia iegomościa Józefa Sapiehy, krayczego w. x. Lit. sobie daną y służącą, ad acta podał,— którey tenor sequitur talis: Józef, hrabia na Kodniu y Wisznicach, xiąże Sapieha, krayczy w. x. Lit. orderu ś. Huberta kawaler. Jaśnie w. imci xiędzu Leonowi na Szeptycach Szeptyckiemu, metropolicie całey Rusi, arcybiskupowi Włodzimierskiemu (sic) Kijowskiemu, biskupowi Lwowskiemu y Halickiemu, biskupstwa Włodzimirskiego y Brzeskiego administratorowi et cet. orderów orła białego y ś. Stanisława kawalerowi. Przy zaleceniu usług moich, oznaymuię tym listem moim, iż w dobrach moich wsi Zeszczynce, w dyecezyi Brzeskiey, wakuie adpraesens, post liberam resignationem xiędza Łukasza Pirockiego, cerkiew pod tytułem Podwyższenia Krzyża ś., do którey maiąc zaleconego o zdolności y dobrych obyczaiach szlachetnego Ignacego Łonskiego, umyśliłem iaśnie w. p. prezentować, iakoż y aktualnie go prezętuię, żądaiąc, abyś go iaśnie w. p., pro munere officii sui episcopalis, do tegoż beneficium instituere raczył. Któremu y ia, podług dawnego zwyczaiu y erekcyi, wszelkiego używania wolnie gruntów dozwalam, niemniey od dziesięciny pszczelney uwalniam y tę prezentę ręką moią podpisuię. Dat. w Wisznicach, dnia szóstego Augusta, tysiąc siedemset siedemdziesiąt ósmego. U tey prezenty podpis ręki iaśnie oświeconego aktora, przy wyciśnioney na laku czerwonym pieczęci herbowey tegoż, takowy: Józef xiąże Sapieha, krayczy w. x. Lit. (L. s.). Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana, iest do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięta y wpisana.

1779 г.

Изъ книги за 1779—1780 годы, стр. 281—282.

149. Право на приходъ Городецкой церкви, данное Плоцкимъ епископомъ Михаиломъ кн. Понятовскимъ священнику Михаилу Тонкелю.

Roku tysiąc siedemset siedemdziesiąt dziewiątego, miesiąca Iunii trzydziestego dnia.

Przed urzędem ikmci y aktami grodzkiemi woiewodztwa Brzeskiego, przede mną Thadeuszem Laskowskim, regentem grodzkim tegoż woiewodztwa, comparendo personaliter szlachetny Symon Tąkiel, prezentę na beneficium Grodeckie ritus graeci uniti, od iaśnie oświeconego xięcia iegomości Michała Poniatowskiego, biskupa Płockiego, sobie samemu aspirantowi do kapłaństwa eiusdem ritus graeci uniti dane y służące, ad acta podał, którego tenor sequitur talis: Illustrissimo ac reverendissimo domino Leoni in Szeptice Szepticki, Dei et apostolicae sedis gratia metropolitae totius Russiae, archiepiscopo Kioviensi, episcopo Leopoliensi, Halicensi et Camenecensi, episcopatuum Vladimiriensis, Brestensis administratori, abbati Kiiowo-Peczarensi et comendatario Mielnicensi, ordinis aquilae albae et s. Stanislai equiti. Illustrissime ac reverendissime domine! Vacat adpraesens ecclesia parochialis in villa Grodek, bonorum episcopatus nostri Płocensis, iurisdictionis illustrissimae vestrae dominationis, iuris vero patronatus et collationis nostrae episcopalis, idque post obitum admodum reverendi Joannis Bohowicz, presbyteri ritus graeco-uniti dicti beneficii Grodecensis parochi, ad quam quidem ecclesiam taliter vacantem nos pro iure patro-

natus et collationis nostrae, quod nobis de super id servit et competit, generosum Simonem Tąkiel de vita et moribus ac sufficienti doctrina nobis apprime comendatum vestrae illustrissimae ac reverendissimae dominationi praesentandum esse duximus, prout hisce literis nostris praesentamus pro et cum eo rogantes, quatenus hunc praesentatum nostrum et non alium quempiam ad praedictam ecclesiam nostram Grodecensem illustrissima ac reverendissima dominatio vestra consecrare, investire et instituere dignetur, curam animarum, administrationem spiritualium et regimen temporalium rerum ipsi pleno iure commitendo, prout id ad officium vestrae illustrissimae dominationis spectare dignoscitur. In quorum fidem etc. Datum Varsoviae, die vigesima quarta Aprilis, millesimo septingentesimo septuagesimo nono anno. U tey prezenty podpis ręki iaśnie oświeconego aktora przy wyciśnioney herbowey domu iego pieczęci takowy: Michael Poniatowski episcopus Płocensis. Która to prezenta, przez wyż wyrażoną osobę ad acta podana y do xiąg grodzkich woiewodztwa Brzeskiego przyięta y wpisana.

1657 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 1395—1397.

150 *). Духовное завѣщаніе Лаврентія Вербицкаго, въ которомъ онъ записываетъ на Половецкую церковь извѣстную сумму у полъуволоки земли священнику.

Лѣта отъ нароженія Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ шостого, мѣсяца Іюля тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Остафіянъ Волковицкій, покладалъ и ку актикованію до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ тестаментъ остатней воли небощика пана Вавржинца Вержбицкаго съ сусцептою мѣйсцкою магдебурскою, подъ датою року тысеча шестьсотъ пятьдесятъ семого, мѣсяца Іюня перваго дня, на томъ тестаментѣ написаною, а особомъ въ томъ же тестаментѣ нижей выражонымъ служачій, просячи, абы былъ принятъ и до книгъ уписанъ. Который тотъ тестаментъ, за принятіемъ оного уписуючи у книги, въ слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: W imie Oyca y Syna y Ducha Swiętego, Amen. Ja Wawrzyniec Wierzbicki czynię wiadomo tym moim testamentem ostatniey woli mey, komu by o tem wiedzieć należało, iż ia, będąc nawiedzony od Pana Boga chorobą na ciele moim, ale na duszy iestem zdrowy y rozumu zupełnego, zażywszy sobie oyca swieszczennika Połoweckiego do gospody mey, we wsi Holi królewskiey, w woiewodztwie Brześćkim leżącey, natenczas chory będąc podczas incursii kozackiey, który na prozbę moię uczynił. Polecam duszę moią Panu Bogu w ręce, a ciało moie grzeszne ziemi, aby ie uczciwie pochowano przy cerkwi Połowieckiey; a ubogą ruchomość moię, to iest, dług moy, którzy mi winni ludzie zacni, zapisuię: naprzod, na cerkiew Połowiecką, od w. p. Alexandra Kochlewskiego złotych sto dwadzieścia na letnik axamitny ze złotemi korunkami,

*) Акты 150—154 помѣщены въ концѣ настоящаго отдѣла, такъ какъ они найдены послѣ напечатанія предшествующихъ актовъ.

który podług zlecenia i.m. panu Kazimierzowi Witanowskiemu, aby to odyskawszy sprawili paramentu do cerkwi Połowieckiey, żeby w nich zawsze służbę Bożą odprawowano za duszę moią, y w subotnik wpisać; a za pracę oycu swiesczennikowi Połowieckiemu zapisuię u pana Pawła z Wochnowicza Wołkowickiego złotych pięddziesiąt y cztery, za który dług nany... *) w zastawie puł włok do oddania pieniędzy, który poł włok zasiałem żytem, które żyto ma swieszczennik żąć bez żadney przeszkody, a grunt ma przy swieszczenniku zostawać do oddania pieniędzy. U pana Thomasza Wołkowickiego krowa samotrzecia aby była oddana swieszczennikowi. U pani Ostaphiowey Wołkowickiey złotych trzydzieście zapisuię na kosciol Wysocki. U pana Thomasza Wołkowickiego złotych trzydziescie y cztery y mąki beczek dwie zapisuię na kościoł Wielamowski. U pana Pawła Wołkowickiego Daszkiewicza złotych ośm y żyta beczek pięć—to zapisuię na szpital Wysocki. U w. pana Kazimierza Witanowskiego złotych sto—tem wszystkim daruię imści, względem tego, aby ten dług moy odzyskał y aby każdemu dosyć się stało według zapisu testamentowego. A co się tknie pana Ostaphiiana Wołkowickiego, ktoregom niewinnie w suspicią podał, niech mię pan Bog sądzi, żem to uczynił z naprawy żony mey, którego, schodząc z tego świata, uwalniam. Co ia to czyniłem przy dobrey pamięci y nie z sprzymuszenia żadnego, przy którym zapisie testamentu mego byli ludzie dobrzy, wiary godne, poddani ikmsci we wsi Holi, na imie: Fiedor Orlikowicz, Nikon Hwozdkowicz, Ustian Sakowicz, Andrey Protasowicz; których ludzi prosiłem, aby przyznali ten testament według czasu prawa, iako nieumieiętnych pisma, do ktorego testamentu prosiłem oyca swieszczennika Połowieckiego o podpis ręki. Pisan roku tysiąc sześć set pięddziesiąt siodmego, miesiąca Apryla trzydziestego dnia.—У того тестаменту подпись руки тыми словы: Ustnie proszony y oczewisto o podpis ręki Heliasza Wierzbickiego—praezbiter Połowiecki ręką swą. Который же тотъ тестаментъ, до актъ поданный, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1693 г.

Изъ книги за 1693—1697 годы, стр. 945—948.

151. Листъ короля Яна III-го, служащій священнику Тевелевской церкви.

Король Янъ III особымъ листомъ извѣщаетъ Виленскаго каштеляна и польнаго гетмана вел. кн. Лит. Іосифа Слушку, что къ нему обратился съ жалобою священникъ Тевелевской церкви Самуилъ Коссовскій на крестьянина изъ села Тевелева Павла Прокоповича, который, «желая вырваться изъ податнаго сословія и достигнуть священническаго званія», ложнымъ путемъ добывъ себѣ королевскую привилегію на занятіе имъ половины Тевелевской церкви, съ намѣреніемъ устранить сыновей Коссовскаго отъ законнаго наслѣдственнаго священства при сей церкви, возмутилъ Тевелевскихъ прихожанъ, внушая имъ не признавать этого права за потомствомъ Коссовскаго, которое будто бы теперь принадлежитъ ему; насильно забралъ въ свою пользу десять копъ ржи и заявилъ притязаніе на приходъ. Считая настоящее дѣло Прокоповича незаконнымъ и противнымъ древнимъ привилегіямъ Тевелевской церкви, король приказываетъ Іосифу Слушкѣ утвердить священника Самуила Коссовскаго и его сыновей въ ихъ законныхъ правахъ и строго запретить Прокоповичу дѣлать ему какія либо оскорбленія, не обращая вниманія на прежнюю королевскую привилегію добытую Прокоповичемъ ложнымъ путемъ, которая уничтожается настоящимъ королевскимъ листомъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ деветьдесятъ третего, мѣсяца Сентебра семьнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестей-

*) Нѣсколько буквъ выдрано

скомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто велебный отецъ Самуель Косовицкій, пресбитеръ церкви Тевелевской, тотъ листъ его королевской милости инстанціальный, собѣ служачій, на речь въ немъ ниже выражоную, ку актыкованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Wielmożnemu Jozephowi Słuszce, kasztellanowi Wileńskiemu, hetmanowi polnemu w. x. Lit., administratorowi ekonomiey naszey Kobryńskiey. Uprzeymie nam miły! Supplika imieniem pobożnego Samuela Kosowickiego, praesbitera rit. graeci, uniata, ekonomiey naszey Kobrynskiey, tudziesz synów onegoż, pokornie do nas wniesiona, powodem nam iest do wniesienia za niemi instancyey naszey królewskiey do uprzeimóści waszey. Uskarzaią się pomienieni supplikuiący na nieiakiegoś Pawła Prokopowicza, poddanego naszego teyże wsi Tewelewskiey, iż on chcąc się wydrzeć z poddanstwa, promowuie się na kapłaństwo y ad male narrata subreptitio modo otrzymał był od nas przywiley na possessią połowicy teyże cerkwi, chcąc synów onegoż oderwać od successiey teyże cerkwie, którą od lat kilkudziesiąt, od pradziadów y dziadów, iako list nayiasnieyszey antecessorki naszey Anny, królowey Polski, sonat, successive trzymaią, y o stanie kapłańskim dostatecznie sufficere mogą, buntuiąc parafianów y bracią swoią, aby tegoż pobożnego praezbitera z synami iego za successorów nie znali, ale iego samego mianowali, legacie do cerkwie, vivendy, kapłanowi należące, violenter odbiera; y na swóy obraca pożytek żyta kop dziesięć aresztowawszy, sam bezprawnie zabrał, y sam propria authoritate et superbia, nie uważaiąc na collatią naszą, chce się installować, która cerkiew antiquitus za przywileiami naiaśnieyszych antecessorów naszych, ich własnym successorów zfundowana sumptem. Więc że to iest contra ius et aequum y przywileiom; ponieważ ta cerkiew successive na synów spadać powinna, które teraz są, żądamy po uprzeymości waszey, abyś tegoż pobożnego Samuela Kossowickiego, praesbitera, oraz z synami przy tey cerkwie z należytościami, przy której my conserwuiemy, cale y nienaruszenie zachował, szkod y gwałtów czynić surowo Prokopowiczowi przykazał, y urodzonego wice-ekonoma, aby się w to nie wdawał y onego promowować zaniechał, napomniał, nie stosuiąc się do wydanego od nas temuż Prokopowiczowi ad male narrata listu, który osobliwym cassuiemy przywileiem. Co uprzeymość wasza według słuszności sprawy uczynisz y dla łaski naszey, któremu dobrego od Pana Boga życzemy zdrowia. Dan w Warszawie dnia ósmego miesiąca Września, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzeciego, panowania naszego dziewiętnastego roku. У того листу его королевской милости инстанціального при печати притисненой подписъ руки наяснѣйшого короля его милости тыми словы: Jan król. Который же тотъ листъ его королевской милости инстанціальный, черезъ особу верху выражоную ку актыкованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1693 г.

Изъ книги за 1693—1697 годы, стр. 1147—1150.

152. Передача королемъ Яномъ III-имъ Леону Шлюбичу Заленскому въ администрацію Кіевской митрополіи прототроні ю.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ девятьдесятъ третего, мѣсяца Декабря осьмого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Яномъ Беклевскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Якубъ Лищинскій, администрацію метрополіи Кіевское, заразъ по смерти святой памети ясне вельможного Ципріана Жоховскаго, метрополита, ясне вельможному его милости ксендзу Леонови зъ Шлюбицъ Заленскому, прототронему тоежъ метрополіи Кіевское, даную и служачую на речь въ ней ниже выражоную ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную. Jan trzeci, z Bożey łaski, król Polski etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu o tem wiedzieć należy, a mianowicie wielebnym archimandritom y ihumenom, protopopom, namiesnikom y całemu duchowieństwu ritus graeci uniti do wiadomości podaiemy, iż w naypierwszym staraniu maiąc iedyne chwały Boskiey pomnożenie, za którym wszelkie szczęśliwości y błogosławieństwa tak nas samych, iako też y na państwo nam od Pana Boga powierzone, ściągać się zwykły, respektuiąc oraz na zasługi wielebnego Leona z Slubicz Załęskiego, protothroniego metropolii Kijowskiey, Halickiey y wszystkiey Rusi, Włodzimierskiego y Brzeskiego episkopa ritus graeci uniti, który na swoim urzędzie znamienite pobożności y dobrego przykładu zostawił y pokazał dowody, umyśliliśmy mu pro iure patronatus nostro, które nam desuper należy, metropoliey Kijowskiey, Halickiey y wszystkiey Rusi, archiepiskopiey Połockiey, episkopiey Witebskiey, Mścisławskiey, Orszańskiey, Mohilewskiey, archimandriey Dermanskiey...... y Kupiatyckiey administratią in temporalibus po śmierci wielebnego niegdy Cypryana Żochowskiego, ritus graeci uniti metropolity Kijowskiego y Halickiego, dać y conferować, iakoż ninieyszym listem, przywileiem naszym, ze wszystkiemi prawami, wolnościami, prerogatywami, metropolicie Kijowskiemu służącemi, tudzież dobrami, gruntami, wioskami, polami, łąkami, lasami, budynkami, stawami, młynami, ieziorami, sadzawkami, karczmami, pasiekami, poddanemi y ich robociznami, czynszami, daninami, pożytkami, obwentiami, y wszelkim tak duchowieństwa, iako też y poddaństwa, do metropoliey Kijowskiey ritus graeci uniti należącego, posłuszeństwem, iurisdictią y rządem dotąd daiemy y conferuiemy, póki sobie według praw y zwyczaiu cerkwie orientalney iedności z kościołem świętym rzymskim zostaiącey, całe duchowieństwo ritus graeci uniti nowego metropolity z poyśrzodka siebie nie wybierze y nam, za zniesieniem się o tym z panami rady y senatorami naszemi na przyszłym da Pan Bóg seymie obranego, prezentować nie będzie; mocą którey administraciey, od nas sobie łaskawie nadaney y conferowaney, wielebny Leon Szlubic Załęski, prototroni metropoliey Kijowskiey, Halickiey y wszystkiey Rusi, Włodzimirski y Brzeski, ritus graeci uniti episkop, ma y powinien będzie nad wszystkiemi dobrami, woytami, administratorami, rządzcami, zawiadowcami, poddaństwem, y całym

duchowieństwem do teyże metropoliey Kijowskiey należącym iurisdictią y prawo swoie administratorskie wykonywać, posłuszeństwo należyte od wszystkich odbierać, dozorcami władać y żądać, rachunków y wszelkich powinności ś. tykać, odpadłość ruchomych y nieruchomych dóbr w należytym sądzie windicować y wszystkiego tak, iako niegdy wielebny metropolita trzymał y zażywał, on także trzymać zażywać, póki za nominatą naszą kto na ten urząd deklarowany nie będzie; co ażeby sub rigore iuris od każdego y od wszystkich, do tey metropolii należących, skutecznie wykonano było, mieć chcemy y wskazuiemy; y dla lepszey wiary ręką się własną podpisawszy, niniejszy przywiley pieczęciami koronną y wielkiego xięstwa Litewskiego ztwierdzić rozskazaliśmy. Dan w Żółkwie, dnia piętnastego miesiąca Listopada, roku Pańskiego tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt trzeciego, panowania naszego dwudziestego roku. У тое администрацін при печатѣхъ, Коронной и Литовской, притисненыхъ подписъ руки тыми словы: Jan król. При которыхъ печатѣхъ такъ Коронной, яко и великого князства Литовского и приписокъ въ тые слова: Administracia metropolii Kijowskiey y Halickiey, po śmierci wielebnego w Bogu Cypryana Żochowskiego, metropolity, wielebnemu Leonowi z Szlubic Załęskiemu, prothotroniu teyże metropoliey Kijowskiey. Woyciech Franciszek Paszynski, sekretarz iego królewskiey mości mnp. Которая жъ то администрація его королевское милости, черезъ особу верху помененую ку актикованью поданая, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принята и уписана.

1698 г.

Изъ книги за 1698—1699 годы, стр. 2023—2026.

153. Подтвердительная привилегія короля Августа II-го на православную церковь во имя Рождества Пресвятой Богородицы за р. Мухавцемъ въ Брестѣ-Литовскомъ.

Король Августъ II подтверждаетъ привилегію предшественника своего короля Михаила, данную въ 1670 году, вмѣстѣ съ листомъ коммиссарскимъ 1638 года, по которой церковь, находящаяся въ Брестѣ за р. Мухавцемъ, передается въ вѣдѣніе православнаго духовенства и православныхъ мѣщанъ Брестскихъ для свободнаго отправленія богослуженія,— подъ угрозою штрафа каждому, кто-бы осмѣлился заявить какую нибудь претензію на церковь и людей православныхъ, согласно съ дипломомъ и постановленіемъ короля Владислава IV.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi, przede mną Janem Beklewskim, podstarościm Brzeskim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Silwester Trocewicz, ihumen monastyra Zamuchawieckiego, zakonu św. Bazylego ritus graeci, ten przywiley konfirmacyiny nayiaśnieyszego króla imci Augusta wtórego na rzecz w nim niżey wyrażoną ku aktykowaniu do xiąg grodzkich Brzeskich podał, który wpisuiąc w xięgi słowo do słowa tak się w sobie ma: August wtóry, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy: Pokładany był przed nami przywiley konfirmacyiny nayiaśnieyszego świętey pamięci króla imci Michała, praedeces-

sora naszego na papierze pisany y z podpisem ręki urodzonego niegdy Andrzeia Kazimierza Zawiszy, pisarza w. x. Lit., pieczęcią kancellarii mnieyszey w. x. Lit. zapieczętowany, pod datą w Warszawie, dnia miesiąca Februarii, roku Pańskiego MDCLXX, w którym list urodzonych kommissarzów świętey pamięci króla Władysława czwartego, rękami tychże kommissarzów podpisany y pieczęciami stwierdzony. pod datą w Brześciu-Litewskim, w roku tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego, miesiąca Maia siódmego dnia, zawieraiący w sobie pewne podanie cerkwie w Brześciu-Litewskim za Muchawcem, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Maryi, ufundowany, a podanie w possessią tey cerkwi ludziom religii greckiey w unii nie będącym, mieszczanom Brzeskim, dla wolnego odprawowania w niey nabożeństwa, zachowuiący im, tak duchownym iako y świeckim tey religii ludziom, od każdego pokoy wszelaki, podług dyplomy y konstitucyi nayiaśnieyszego Władysława czwartego, pod zarękami w tymże liście na kożdego takowego, któryby decyzyą królewską y rzeczypospolitey wzruszał y przenagabanie iakie czynił tym ludziom, w uniey nie będącym, założonemi we wszystkich punktach y clausulach approbować raczył. Y supplikowano nam imieniem nabożnych oyców ritus graeci reguły świętego Bazylego monastyra Brzeskiego, pod tytułem Narodzenia Nayświętszey Panny Marii, ufundowanego, nie w uniey zostaiących, także imieniem mieszczan Brzeskich, teyże religii będących, abyśmy ten przywiley, pokładany przed nami, powagą naszą królewską stwierdzili, zmocnili y approbowali y onych przy tymże prawie y wolności cale y nienaruszenie zachowali y zatrzymali. Tedy my król, stosuiąc się do samey słuszności, iako też y łaskawie przychylaiąc się do instanciey panów rad naszych, za niemi wniesioney, ten przywiley konfirmacyiny nayiaśnieyszego antecessora naszego we wszystkich iego punktach, clauzulach y paragrafach stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy y pomienionych zakonników y mieszczan Brzeskich przy tychże prawach y wolnościach cale y nienaruszenie zachowuiemy. Na co, dla lepszey wiary, przy podpisie ręki naszey, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Brześciu-Litewskim, dnia dwunastego miesiąca Decembra, roku Pańskiego M. D. C. X. C. V. III, panowania naszego wtórego roku. U tego przywileiu ikmści przy pieczęci w. x. Lit. przyciśnioney, podpis ręki temi słowy: Augustus rex. Po którym podpisie przypisek temi słowy: Approbacia przywileiu konfirmacyinego nayiaśnieyszego ś. pamięci króla Michała na cerkiew Narodzenia Nayświętszey Panny Marii nazwaną, w Brześciu-Litewskim. Który że ten przywiley nayiaśnieyszego króla imści, przez osobę w wierzchu pomienioną, ku aktykowaniu podany, iest do xiąg grodzkich Brzeskich przyięty y wpisany.

1699 г.

Изъ книги за 1698—1699 годы, стр. 2031—2034.

154. Подтвердительная привилегія короля Августа II на землю и мельницу православному Замухавецкому монастырю въ Брестѣ.

Король Августъ II подтверждаетъ привилегію предшественника своего Яна III, въ которой заключаются привилегія и ревизорскій листъ короля Михаила на землю, называемую Дарки и на постройку мельницы, съ освобожденіемъ отъ всѣхъ повинностей, за исключеніемъ чинша. При этомъ же онъ подтверждаетъ и прочія привилегіи, данныя этому монастырю, и ревизорскіе листы.

Roku tysiąc sześćset dziewięćdziesiąt dziewiątego, miesiąca Septembra trzydziestego dnia.

Na urzędzie grodzkim Brzeskim, aktami starościńskiemi y przede mną Janem Bęklewskim, podstarościm Brzesc-

kim, stanowszy oczewisto w Bogu wielebny oyciec Silwester Trocewicz, ihumen monastyra Zamuchawieckiego, zakonu świętego Bazylego ritus graeci, ten przywiley nayiaśnieyszego króla imści Augusta wtórego konfirmacyiny na rzecz w nim niżey wyrażoną ku aktykowaniu do xiąg ziemskich Brzeskich podał, który, wpisuiąc w xięgi słowo do słowa, tak się w sobie ma: August wtóry, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem przywileiem naszym, komu o tym wiedzieć należy. Produkowany był przed nami przywiley konfirmacyiny, na papierze pisany, cały, zdrowy, zupełny y żadnego w sobie podeyrzenia nie maiący, ręką naiaśnieyszego świętey pamięci króla imści Jana trzeciego, antecessora naszego, podpisany y pieczęcią kancellarii mnieyszey w. x. Lit. zapieczętowany, de data w Grodnie, dnia dwudziestego miesiąca Lutego, roku Pańskiego MDCLXXIX, oycom zakonnym reguły świętego Bazylego, w Brześciu zamuchowcem, przy cerkwiach świętego Semiona y Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkaiącym, na grunt pewny w Brześciu, Darki nazwany, y na młyn Darkowski y inne dobra służący, zawieraiący w sobie konfirmacią przywileiu naiaśnieyszego ś. pamięci króla Michała, z podpisem ręki iego y z podpisem urodzonego niegdy Waleriana Stanisława Judyckiego, pisarza w. x. Lit., pieczęcią kancellarii mnieyszey w. x. Lit. stwierdzonego, de data w Krakowie, dnia XIX miesiąca Oktobra, roku Pańskiego MDCLXXIX, który list rękami wielebnego w Bogu xiędza Tomasza z Rupniewa Wieyskiego, biskupa Kijowskiego, y urodzonego Andrzeia Kotowicza, pisarza w. x. Lit., kommissarzów do ekonomii Brzeskiey zesłanych, podpisany y pieczęciami ich zapieczętowany, de data w Kobryniu, dnia trzydziestego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego; tymże oycom zakonnym reguły ś. Bazylego na grunt Darkowski y na wystawienie młyna na tymże gruncie służący, we wszystkich iego punktach, klauzulach y paragrafach, iak się w sobie ma, stwierdzać y na insze dobra prawo y possessyę ratifikować raczy. Y doniesiona nam zatym przez panów rad y urzędników, przy boku naszym natenczas rezyduiących, imieniem tychże zakonników proźba, abyśmy im przywiley ten konfirmacyiny naiaśnieyszego króla Jana trzeciego, praedecessora naszego y inne przywileia, listy y w nich namienione dekreta kommissarskie y vadia w nich opisane zamykaiący, mocą y powagą naszą królewską stwierdzili, zmocnili y approbowali y przy tymże młynie Darkowskim y dobrach do niego należących zachowali. My tedy, król, do pomienioney proźby, iako słuszney, łaskawie się skłoniwszy, zwyż pomieniony przywiley, antecessora naszego y inne w nim przywileie, listy, w nich namienione dekreta kommissarskie, y vadia, w nich opisane, iakoby tu od słowa do słowa były wpisane, we wszystkich punktach y clausulach stwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy, y przy używaniu gruntu y młynu Darkowskiego, także przy wolnym łowieniu dwuch siatek rybnych na sluzie Darkowskiey, za przywileiem ś. p. króla imści Władysława czwartego, de data w Warszawie, dnia XXVIII miesiąca Nowembra, roku Pańskiego MDCXXXIX, y przy morgach, w tychże Darkach leżących, w przywileiu opisanych, zakonników bazylianów, przy cerkwiach świętego Semiona y Narodzenia Nayświętszey Panny mieszkaiących, zostawuiemy. A stosuiąc się do dawnych przywileiów naiaśnieyszych antecessorów naszych, także y do listów kommissarskich, do żadney inney powinności z tego młyna ich niepociąganych mieć chcemy, owszem od wszelakich, quocumque titulo uchwalonych, exakcyi uwalniamy; tyle, według dawnego zwy-

czaiu, także iako y antecessorowie ich, powinni będą, co rok, po dziesięciu kop litewskich czynszu do skarbu naszego przez ręce administratorów ekonomii naszey Brzesckiey oddawać; ma się iuż wszystkie trzy miarki brać y inszych wszelakich pożytków zażywać bez żadney ni od kogo praepeditiey. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia VII miesiąca Sierpnia, roku Pańskiego MDCXCIX, panowania naszego trzeciego roku. U tego przywileiu ikmści, przy pieczęci w. x. Lit. przyciśnioney podpis ręki tymi słowy: Augustus rex. Pod którym podpisie przypisek przy pieczęci temi słowy: Approbacia przywileiu konfirmacyinego naiaśnieyszego świętey pamięci Jana trzeciego na grunt y młyn Darkowski y inne dobra, czercom Brzesckim służące. Który to ten przywiley naiaśnieyszego króla imści, przez osobę w wierzchu pomienioną ku aktykowaniu podany, iest do xiąd grodzkich Brzesckich przyięty y wpisany.

Переводъ 142 акта съ латинскаго на русскій языкъ.

Тысяча семьсотъ семьдесятъ перваго года, мѣсяца Декабря седьмаго дня.

Въ сроки судопроизводства декабрскіе гродскіе Брестскаго воеводства, выпадавшіе, на основаніи порядка, предписаннаго общимъ закономъ, и отправляемые въ обыкновенномъ мѣстѣ, въ городѣ его королевской милости Брестѣ, передъ нами, Людовикомъ Станиславомъ Суминомъ, подстаростою, Петигорскимъ поручикомъ войска великаго княжества Литовскаго, Павломъ изъ Вороной Чижемъ, подчашимъ, Адамомъ-Антономъ Анцутою, судьями, Игнатомъ на Выгоновѣ Выгоновскимъ, стольникомъ и писаремъ, судовыми гродскими сановниками Брестскаго воеводства, явясь лично адвокатъ, его милость Осипъ Бенядзкій, подалъ для явки въ актахъ воспрещеніе, полученное отъ священной апостольской Римской столицы, вмѣстѣ съ позывомъ къ суду по дѣлу преосвященныхъ греко-унитскихъ епископовъ, Львовскаго—Людвика Шептицкаго, Брестскаго—Антонина Млодовскаго съ высокопреосвященнымъ архіепископомъ Кіевскимъ, Галицкимъ и митрополитомъ всей Руси и епископомъ Владимірскимъ Феліціаномъ—Филиппомъ Володковичемъ. При подачѣ онъ (адвокатъ) просилъ насъ—судъ, чтобы упомянутое воспрещеніе со всѣмъ тѣмъ, что въ немъ выражено, было принято и вписано, въ гродскія книги Брестскаго воеводства. Мы, гродскіе судьи Брестскаго воеводства, принявъ оное, приказали вписать его въ книги; содержаніе его слѣдующее: Франциск Де Ильчіо, генеральный авдиторъ дѣлъ двора, камеры апостольской и ординарный римскаго сената судья, избранный и особо назначенный святѣйшимъ господиномъ нашимъ папою, всѣмъ и каждому высокопочтеннымъ господамъ аббатамъ, пріорамъ начальствующимъ, деканамъ, діаконамъ, архидіаконамъ схоластикамъ, канторамъ, казначеямъ, ризничимъ, какъ каѳедральныхъ, такъ и коллегіальныхъ церквей канонникамъ и ректорамъ приходскихъ церквей, плебанамъ и вицеплебанамъ, имѣющимъ приходы и неимѣющимъ, и прочимъ пресвитерамъ, клерикамъ, нотаріусамъ, публичнымъ маклерамъ, всѣмъ и каждому, кто бы ни былъ,—привѣтъ и проч. Да будетъ вамъ извѣстно, что недавно донесено намъ и представлено отъ преосвященнаго господина Леона Людовика Шептицкаго, епископа Львовскаго, и отъ преосвященнаго господина Антонина Млодовскаго, епископа Брестскаго, и отъ ихъ главныхъ оффиціаловъ, что хотя опредѣленіемъ священной апостольской нунціатуры, состоявшимся въ Польшѣ девятнадцатаго Сентября, тысяча семьсотъ семьдесятаго года, объявлено было, чтобы не было никакихъ неправильныхъ, и незаконныхъ юридическихъ дѣйствій, какъ въ митрополичьей архіепископіи всей Руси, такъ и во Владимірской епископіи, совершаемыхъ высокопреосвященнымъ господиномъ Феліціаномъ Филиппомъ Володковичемъ, архіепископомъ Кіевскимъ и Галицкимъ и всей Ру-

ся и епископомъ Владимірскимъ греко-унитскаго исповѣданія; и по этому ему воспрещено было, чтобы онъ впредь не смѣлъ приступать ни къ какимъ другимъ юрисдикціональнымъ дѣйствіямъ, какъ въ сказанной митрополичьей архіепископіи всей Руси, такъ и въ сказанной епископіи Владимірской, именно, во исполненіе опредѣленія священной нунціатуры Клемента XIV, который поставилъ предъ симъ, какъ въ вышесказанной архіепископіи преосвященнаго Леона Людовика Шептицкаго, такъ и въ вышеупомянутой епископіи вышеупомянутаго преосвященнаго Антонина Млодовскаго, апостольскими администраторами, со всѣми правами юрисдикціи, какъ въ духовныхъ дѣлахъ, такъ и мірскихъ, до новаго распоряженія священной столицы. Каковую апостольскую администрацію высокопреосвященнѣйшій нунцій, по слову тогоже святѣйшаго отца, выраженному въ вышеупомянутомъ опредѣленіи, объявлялъ еще существующею, юрисдикціею которой владѣли и владѣютъ вышеупомянутые администраторы. Не смотря на то, почтеннѣйшій Феликіанъ Филиппъ Володковичъ, архіепископъ Кіевскій, къ значительному вреду и убытку жалующихся, завелъ и заводитъ изъ-за этого споръ, хочетъ опять вмѣшиваться въ данную имъ юрисдикцію, безпокоитъ ихъ и притѣсняетъ въ обладаніи сказанною юрисдикціею, и такимъ образомъ не исполняетъ упомянутаго опредѣленія священной нунціатуры, состоявшагося во исполненіе первосвященническаго распоряженія. И потому, будучи просимы со стороны ихъ для надлежащей защиты права, мы рѣшились напоминаніе наше о соблюденіи вышеупомянутаго опредѣленія и о пріостановленіи вмѣшательства выразить въ формѣ воспрещенія. И такъ, мы, находя просьбу ихъ справедливою и основательною, симъ сообщаемъ вамъ вышеупомянутымъ, всѣмъ и каждому, и, на основаніи святаго повиновенія, строго повелѣвая, предлагаемъ, тотчасъ съ полученіемъ сего и послѣ по силѣ сего, когда вы будете потребованы, или кто-нибудь изъ васъ будетъ потребованъ, съ нашей стороны,—то, на основаніи власти апостольской, напоминайте и требуйте, такъ какъ мы симъ напоминаемъ и требуемъ, отъ вышеупомянутаго высокопреосвященнаго Фелиціана-Филиппа Володковича, архіепископа Кіевскаго, или отъ его почтеннаго господина повѣреннаго, и отъ всѣхъ и каждаго, поименованныхъ въ исполненіи сего предписанія, чтобы въ теченіи шести дней отъ полученія сего, (изъ которыхъ первые два дня мы назначаемъ, равно какъ и вы должны назначить, за первый срокъ, вторые два дня—за второй, а третьи два дня—за послѣдній и окончательный срокъ, и одно каноническое напоминаніе за трекратное), подъ опасеніемъ штрафа въ пятьсотъ червонцевъ, назначаемыхъ для камеры апостольской, въ кассу апостольскую, или вмѣсто ихъ, если нужно будетъ отлученія и другихъ предоставленныхъ нашему усмотрѣнію наказаній,—должны, и каждый, кому слѣдуетъ, долженъ вышепрописанное опредѣленіе, состоявшееся вслѣдствіе первосвященническаго распоряженія, во всемъ до мелочи соблюдать, сохранять и исполнять и содѣйствовать всячески его полному исполненію и вслѣдствіе таковаго вышеупомянутыхъ господъ жалующихся поддерживать, защищать и сохранять въ спокойномъ и невозмущаемомъ обладаніи вышесказанною духовною и мірскою юрисдикціею, которою они владѣютъ какъ и прежде. А на будущее время они должны воздержаться, перестать и оставить подвергать господъ жалующихся какимъ-бы то ни-было стѣсненіямъ, утѣсненіямъ, помѣхамъ и препятствіямъ, дѣлаемымъ, наносимымъ и совершаемымъ вопреки формѣ и содержанію упомянутаго опредѣленія. А мы, съ своей стороны, будемъ наблюдать, слѣдить и настаивать, какъ прежде, чтобы это прекращено было, и чтобы это иначе было, какъ прежде,—будемъ повелѣвать, смотрѣть, чтобы все было согласно съ предшествовавшими опредѣленіями и будемъ выдавать, если понадобится, всякое предписаніе, опредѣлять и послаблять, давать мнѣнія и оправдывать ихъ, поддерживать право и правосудіе, вознаграждать издержки и убытки и во всемъ удовлетворять сему предписанію. Но, несмотря на то, если бы кто-нибудь оказался съ иными убѣжденіями, несогласными съ вышепрописаннымъ, и еслибы они (жалующіеся) нашли себя стѣсненными въ какомъ нибудь отношеніи въ вышепрописанномъ, то позвавъ таковыхъ по по силѣ сего къ суду, какъ и мы повелѣваемъ симъ позывать ихъ, чтобы въ шестидесятый день по юридическомъ исполненіи сего, явились въ Римъ на судъ предъ нами со всѣми своими правами, представивъ причину своего обремененія, говоря и дѣлая, какъ потребуетъ справедливость и порядокъ дѣла. Получивъ свѣдѣніе, что они такимъ образомъ позваны, или должны будутъ быть позваны, явятся ли они въ назначенный срокъ, или не явятся, мы, не смотря на то, будемъ поступать далѣе и отъ вышесказаннаго переходить къ болѣе сильнымъ средствамъ законнымъ и фактическимъ, на основаніи правосудія, не смотря на упорство или отсутствіе позванныхъ. Сверхъ сего, вы должны воспрещать, повелѣвать и приказывать, какъ мы симъ воспрещаемъ, повелѣ-

ваемъ и приказываемъ всѣмъ господамъ церковнымъ судьямъ, какую бы они ни имѣли и не будутъ имѣть власть и обязанность, и особенно, относительно вышеупомянутаго высокопреосвященнаго Фелиціана Филиппа, архіепископа Кіевскаго, или его господина повѣреннаго, и относительно господина Романа Выгоновскаго, оффиціала Кіевскаго, Павла Урбановскаго, нотаріуса консисторіи, господина Тушинскаго, епархіальнаго экзаминатора, господина Сючинскаго, оффиціала Браславскаго, господина Модзелевскаго, Виленскаго оффиціала, господина Ивашкевича, Полѣсскаго оффиціала, господина Яхимовича, Брестскаго оффиціала, и относительно всѣхъ и каждаго, поименованныхъ въ семъ исполненіи, чтобы они, подъ опасеніемъ сказанныхъ и другихъ взысканій, не смѣли и не думали, вопреки формѣ и содержанію упомянутаго опредѣленія священной нунціатуры, состоявшагося вслѣдствіе распоряженія апостольскаго, совершать юрисдикціональныхъ дѣйствій въ митрополичьей архіепископіи всей Руси и въ епископіи Владимірской, какъ относительно духовныхъ предметовъ, такъ и мірскихъ. Слѣдовательно они не должны вмѣшиваться въ исполненіе должностей, обязанностей, какъ духовныхъ, такъ и мірскихъ, въ управленіе доходами упомянутой архіепископіи и епископіи и въ пользованіе другими всякими вещами и правами, принадлежащими упомянутымъ архіепископіи и епископіи.—Такимъ образомъ, чтобы они не смѣли двухъ поименованныхъ жалующихся, ихъ оффиціаловъ и управителей въ этого рода обладаніи юрисдикціею духовною и временною, въ которой они теперь находятся, безпокоить, утѣснять и растроивать, ничего не вносить новаго, ни на что не посягать, сами чрезъ себя или чрезъ другихъ и проч *). Въ удостовѣреніе чего и проч. Дано въ Римѣ, изъ великаго Инокентіевскаго двора позывной горы (montis citatorii), въ лѣто отъ Рождества Господа нашего Іисуа Христа, тысяча семьсотъ семьдесятъ первое, четвертаго индикта, въ двадцатый день мѣсяца Августа, а въ третій годъ первосвященства святѣйшаго во Христѣ отца и господина нашего Климента XIV, Божіимъ промысломъ папы.—Мѣсто печати.—Т. Каррара, заступающій мѣсто Д. А. За господина Плацентина *отъ горъ* (de montibus) А. Д. Нотарія, Леонардъ Ант. Паце, (Ant. Pace) Конотарій.—Наставленіе о соблюденіи и исполненіи и проч. и проч. объ удержаніи и воспрещеніи. Памят. кн. листъ 43. Въ этомъ воспрещеніи св. апостольской Римской столицы, выданной вмѣстѣ съ позывомъ при приложенной черной печати, дальнѣйшее выраженіе слѣдующее: Такъ какъ я, Матеей Устрицкій, публичный докторъ философіи, по волѣ столицы апостольской нотаріусъ епархіи Познанской и Варшавской нашелъ настоящую копію наставленія о соблюденіи и исполненіи первосвященническаго опредѣленія вмѣстѣ съ позывомъ, по вышеозначенному дѣлу выданную изъ большаго двора Инокентіевскаго Г. П., во всемъ согласною съ автентическимъ подлинникомъ, скрѣпленнымъ печатью сказаннаго замка и подписью господина коннотарія или канцлера, даннымъ мнѣ для повѣрки и сличенія, и потому по просьбѣ и требованію, въ удостовѣреніе прописаннаго, я приложилъ печать и подписалъ свое имя и фамилію. Происходило въ Варшавѣ, въ двадцать пятый день мѣсяца Сентября, въ лѣто Господне тысяча семьсотъ семьдесятъ первое. Каковое воспрещеніе св. апостольской столицы вмѣстѣ съ позывомъ, бывъ подано къ явкѣ вышеупомянутымъ адвокатомъ, принято и вписано въ гродскіе книги судебныхъ дѣлъ.

*) Здѣсь въ подлинникѣ пропущено нѣсколько словъ.

Перевелъ членъ коммиссіи, архиваріусъ центральнаго архива *Н. Горбачевскій.*

Алфавитный перечень церквамъ, о которыхъ упоминается въ двухъ актовыхъ книгахъ Брестскаго гродскаго суда за 1676—1677 годы и за 1690 годъ.

	Годъ.	Стран.
Блуденская церковь.		
Священникъ Іоаннъ Рафаловичъ	1676	1093
Бобринская церковь.		
Свящ. Θеодоръ Тупальскій	1690	612
Болотская церковь.		
Свящ. Θеодоръ Александровичъ	1676	606
Бородицкая церковь.		
Свящ. Іаковъ Гречка	1690	683
Брестская Михайловская церковь.		
Свящ. Григорій Лазаровичъ	—	130
Брестскій Замухавецкій монастырь.		
Игуменъ Сильвестръ Троцевичъ	—	567
Бѣльская церковь.		
Свящ. Θеодоръ Волковичъ	1677	2233
Вагановская церковь.		
Свящ. Николай Гермогеновичъ	—	2438
Валанская церковь.		
Свящ. Андрей Полчевскій	1690	673
Вежецкая церковь.		
Свящ. Ярославъ Коритинскій	—	935
Велико-Ритская церковь.		
Свящ. Матѳей Павловичъ	—	773
Вельмовская церковь (въ Вельмовичахъ).		
Свящ. Василій Левкевичъ	1677	2102
Верхолѣская церковь.		
Свящ. Михаилъ Будиловичъ	—	1695
Вистицкая церковь.		
Свящ. Θеодоръ Іосифовичъ	1676	1094
Вишницкая церковь.		
Свящ. Климентъ Стабневичъ	1677	2489
Влодавская церковь.		
Свящ. Іоаннъ Θедоровичъ	—	140
Войнская Дмитріевская церковь.		
Свящ. Іоаннъ Саковичъ	1690	649

	Годъ.	Стран.
Пужицкая церковь (въ Пужичахъ).		
Свящ. Демьянъ Өеодоровичъ	1677	2209
Радваницкая церковь.		
Свящ. Филонъ Будзиловичъ	1676	592
Радецкая церковь.		
Свящ. Симеонъ Товаревскій	—	1028
Расенская церковь.		
Священники: Андрей Гриневичъ	1690	611
и Өедоръ Олодавскій	—	804
Ратинская церковь.		
Свящ. Андрей Гринцевичъ	1676	1032
Рачицкая церковь.		
Свящ. Семенъ Василевичъ	1677	1361
Рогацкая или Рогачевская церковь.		
Свящ. Матеей Ганцевичъ	1676	948
Розанецкая церковь (въ мѣстечкѣ Розанцѣ).		
Свящ. Василій Павловичъ	1690	561
Розвадовская церковь.		
Свящ. Андрей Дукилчикъ	1677	2490
Руденская церковь (въ селѣ Руднѣ).		
Свящ. Александръ Сопоцко	1676	600
Рѣчицкая церковь.		
Свящ. Симеонъ Василевичъ	1676	596
Сворская церковь (въ им. кн. Радивила).		
Свящ. Фаддей Лукьяновичъ	1677	2375
Семенчицкая церковь.		
Свящ. Лука Смоленскій	1690	1225
Сичовская церковь.		
Свящ. Іоаннъ Ковалевскій	—	656
Словатицкая церковь.		
Свящ. Никита Яновскій	—	870
Ставская церковь.		
Свящ. Петръ Олядовскій	1677	2073
Степанковская церковь.		
Свящ. Николай Кунцевичъ	—	2075

Примѣчаніе. Въ этомъ алфавитномъ перечнѣ церквей помѣщены и такія церкви, о которыхъ упоминается во II-мъ и настоящемъ III-мъ томѣ, по той причинѣ, что нельзя всегда съ точностію опредѣлять, однѣ ли и тѣ же эти церкви, или другія.

II.

АКТЫ, ОТНОСЯЩІЕСЯ КЪ АДМИНИСТРАЦІИ ЗАПАДНАГО КРАЯ.

1577 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 1781—1782.

Постановленіе дворянъ, сенаторовъ и депутатовъ сеймовыхъ, собранныхъ на Волковыйскомъ съѣздѣ, о наложеніи подати по случаю предстоящей войны.

Всѣ рады вел. княжества Литовскаго, сановники столовые, дворные, маршалки королевскіе, сановники земскіе, равно какъ депутаты изъ всѣхъ воеводствъ и повѣтовъ в. кн. Литовскаго, съ полномочіями и инструкціями, полученными отъ сеймиковъ повѣтовыхъ, отправленные на главный Волковыйскій сеймикъ, сперва заявляютъ, что сеймику этому быть не слѣдовало, потому что, не имѣя никакого извѣстія о созваніи главнаго сейма, они не обязаны были участвовать въ этомъ главномъ Волковыйскомъ сеймикѣ, и что по этому они не считаютъ его обязательнымъ на будущее время; но такъ какъ угрожающая опасность в. кн. Литовскому слишкомъ явственна и близка, какъ со стороны в. кн. Московскаго, такъ и Лифляндіи и Татаръ, то они единодушно устанавливаютъ подати для всѣхъ безъ исключенія сословій, такъ что, кто бы не внесъ назначенной подати, имѣніе того должно поступать въ казну. Отъ внесенія этой подати освобождаются только погорѣвшіе, равно какъ и тѣ, которые получили прежде на то четырехлѣтнее право, и котораго срокъ еще не кончился; прочіе же всѣ, даже людные (бездомные) люди и цыгане—должны платить. Подати должны быть вносимы отъ св. Варѳоломея, т. е. отъ 24 Августа, до св. Михаила, т. е. 29 Сентября. Для собранія этой подати назначаются особые сборщики податей (бирчіе), и по всѣмъ повѣтамъ депутаты, которые должны въ свою очередь внести эти подати на послѣдній срокъ (заветный рокъ), на день св. Симеона Іуды, 28 Октября, главнымъ депутатамъ въ Вильнѣ. Депутаты должны сами освѣдомиться на мѣстѣ, нужна-ли сумма для войска и какая именно; если же надобности въ деньгахъ не окажется, то возвращать ихъ обратно въ кассу для будущихъ потребностей. Наконецъ рада постановляетъ просить короля, чтобы и онъ также назначилъ такую-жъ подать со своихъ имѣній столовыхъ и другихъ добръ экономическихъ.

Лѣта Божого Нарожeнья 1577, мѣсяца Августа 18 дня.

Передо мною Павломъ Секлицкимъ, городничимъ замку господарского Берестейского, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкого, въ одъѣханью пана Малхера Райского, подстаростего Берестейского, зоставленымъ, постановившися обличне на врядѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ земенинъ повѣту Берестейского, панъ Богданъ Черневскій, бирчій у воеводствѣ Берестейскомъ, оповѣдалъ поборъ на съѣздѣ Волковыйскомъ, въ року теперешнемъ семьдесятъ семомъ черезъ нѣкоторые паны рады и все рыцерство и пановъ пословъ повѣтовыхъ новоуфаленый, на што и листъ подъ печатьми ихъ милости, до воеводства Берестейского даный, на врадѣ покладалъ и просилъ, абы былъ до книгъ врадовыхъ уписанъ. А такъ я, оного листу оглядавши и то ку вѣдомости урядовой припустивши, велѣлъ есми его до книгъ кгродскихъ старосства Берестейского уписати, который зо слова до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Мы, рады великого князства Литовского, врадники столовые, дворные, маршалки его королевское милости, врадники земскіе, также послове во всихъ воеводствъ и повѣтовъ великого князства Литовского, которые съ сойминовъ повѣтовыхъ, зъ моцью и зъ инструкціями достаточными отъ всихъ становъ рыцерства, въ домѣхъ позосталого, на зъѣздъ теперешній Волковыйскій отправленые и высланые, явно чинимъ и всимъ вобецъ ку вѣдомости приводимъ: ижъ што въ тыхъ часѣхъ ознаймено намъ всимъ станомъ, черезъ листы короля его милости и великого князя Литовского Стефана, ижъ быхмо первей на соймики повѣтовые въ ком-

домъ воеводствѣ и повѣтѣ зъѣхавшися, о всякихъ потребахъ речи-посполитое и о убезпеченью того панства великого князства Литовского намовивши и обмысливши, ку дальшому а достаточнѣйшому постановенью, на соймикъ головный до Волковыйска се зъѣхали; ино мы, ачъ таковое зложенье соймиковъ повѣтовыхъ, такъжо и соймиковъ головныхъ Волковыйскихъ, отъ короля его милости зложоныхъ, звыклому обычаю и правомъ и вольностямъ нашимъ противно быти розумѣючи, якъ соймиковъ повѣтовыхъ, такъ и того соймику головного Волковыйского, отправовати есмо не были повинни: кгдыжъ въ справахъ нашихъ сговоровъ не есть описано, ижъ соймики повѣтовые николи, ни на што иного складани быти не маютъ, одно кгды ся король его милость, зъ ихъ милостями всими паны радами порозумѣвши, водле часу и потребы, сеймъ великій, вальный зложити рачитъ, передъ которымъ сеймомъ великимъ вальнымъ соймики повѣтовые за чотыри недѣли складаныи бываютъ; а съ таковыхъ соймиковъ послове земскіе ку обмышлеванью всякихъ потребъ и справъ земскихъ на сеймъ великій вальный отправовани быти маютъ; а ижъ теперь о зложенью сойму вальнoго никоторое вѣдомости не маемъ, тогды тежъ соймики повѣтовые быти не могутъ, и мы не только ижъ, противъ правъ и вольностей нашихъ ничого на таковыхъ соймикахъ становити, але и признавати ихъ не можемъ. А вѣдьжо, ижъ его королевская милость, пильные потребы земскіе и небезпечности здѣшнего панства великого князства Литовского черезъ листы и послы свои во всихъ повѣтахъ преложити и около обмышлеванья потребъ здѣшнего панства великого князства Литовского насъ напоминати, росказати рачилъ; тогды, не въ обычай самого напотомъ признанья соймиковъ повѣтовыхъ незвыклыхъ, одно, бачачи и розумѣючи пильные а кгвалтовные припалые потребы здѣшнего панства великого князства Литовского, а забѣгаючи обмышлеваньемъ нашимъ о поратованью всякихъ таковыхъ небезпечностей, первей сего есмо у воеводствахъ и повѣтѣхъ съѣздчаючи намовляли, а потомъ, хотечи тымъ досконалей и достаточней всякіе потребы и небезпечности того панства передъ себе взяти и о нихъ вси одностайне обмышлевати, яко мы, рады, зъ мѣсцъ нашихъ сенаторскихъ, такъ и мы, врадники столовые, дворные и земскіе, и послове, отъ всихъ воеводствъ и повѣтовъ на съѣздъ теперешній Волковыйскій отъ братьи нашое, въ домѣхъ позосталыхъ, выправленые, тутъ до Волковыйска се зобравши. Напродъ права и вольности наши добре есмо уважили, и вси одностайне на тое згодили тымъ постановеньемъ нашимъ досконале и достаточне на вси потомные часы варуемъ: ижъ тыее сте теперешніе соймики повѣтовые и съѣздъ Волковыйскій незвыклый, противъ правомъ назначоный, который есмо сами доброволне для обмышливанья потребъ того панства на тотъ только часъ учинили, яко намнѣйшого уближенья правомъ и вольностямъ нашимъ чинити и приносити не можетъ, такъ тежъ никгды потомъ въ поплину ити не можетъ безъ жадное повинности, одно потребы речи-посполитое, то теперь есмо доброволне учинили. А въ дальшихъ намовахъ нашихъ всякіе потребы и небезпечности того панства великого князства Литовского прикладаючи и достаточне уживаючи съ частыхъ и розныхъ припадковъ обачаючи, ижъ зъ головнымъ а дѣдичнымъ непріятелемъ того панства, великимъ княземъ Московскимъ застановенье певное до того часу не есть вдѣлано: зачимъ, яко тое панство великое князство Литовское съ тое

стороны не есть убезпечоно, такъ зъ земли Ифлянское частые новины и вѣдомость насъ доходить, ижъ великій князь Московскій, такъ черезъ князя Магнуса, яко и черезъ розные люди и войска свои о посягненье тое всее земли Ифлянтское пильне усилуетъ и теперь немалые войска войной земли Ифлянской забраные маетъ,—зъ другое стороны отъ Татаръ также великіе а уставичные небезпеченности при границахъ того панства великого князства Литовского се оказуетъ, чому всему, ижъ для небезпечныхъ припадковъ, збираньемъ войска отпоръ чинити есть потреба. Тогды ачь бы есмо вси, прикладомъ продковъ нашихъ, противко каждому непріятелю силами и персями нашими въ рушенью посполитомъ военномъ застановляти бысь мы ся повинни и выполняти быхмо то были готовы; нижли, зъ другое стороны оглядаючися на права и вольности наши, ижъ есмо безъ короля его милости, пана нашого, и безъ становъ Польскихъ, рушенья посполитого чинити неповинни. Тогды чинячи сами собѣ и тому панству великому князству Литовскому оборону, на люде служебные, ку потребамъ того самого панства, великого князства Литовского, а не на што иного, податокъ певный, яко на добра его королевской милости и всихъ становъ духовныхъ, также и на вси воеводства, староства и добра насъ радъ великого князства, и тежъ князскихъ, панскихъ, земянскихъ, дѣдичныхъ, заставныхъ и доживотныхъ и всихъ обывателей во всихъ воеводствахъ и повѣтѣхъ великого князства Литовского, никого съ того не выймуючи, уфаляемъ и постановляемъ таковымъ обычаемъ: ижъ подданые короля его милости и всихъ становъ духовныхъ зъ добръ дѣдичныхъ, заставныхъ и доживотныхъ, костельныхъ и всихъ обывателей великого князства Литовского, никого съ того не выймуючи, которые кольвекъ, кгды и земли подъ собою держатъ, зъ волокъ такъ давно, яко новооселыхъ, также войты, бояре панцырные, путные и тежъ кухары и дверные, маштальеры, стрѣльцы, осочники, псарцы, мысливцы, бортники, сокольники и иные всякіе слуги и подданые, никого зъ гола съ того невыймуючи, податку, теперь черезъ насъ постановленого, добровольне будутъ повинни давати, съ каждое волоки и зъ службы по грошей двадцати Литовскихъ; а шляхтичи убогшіе, которые подданыхъ не маютъ, отъ дому—по грошей двадцать четыри платить повинни; также Татарове, которые домами только мѣшкаютъ, а земли подъ собою не маютъ, отъ дому—по грошей двадцать чотыри Литовскихъ; а огородники, которые только на огородѣхъ сѣдятъ,—по грошу одному, пенезей пяти; а тые огородники, которые ку огородомъ земли маютъ, по грошей три Литовскихъ; а гдѣ волокъ и службъ нѣтъ, тамъ маютъ давати зъ дыму по грошей шести Литовскихъ; перекупни и перекупники сельскіе, которые только такимъ товаромъ, што живности належитъ, торгуютъ, повинни дати по грошей три Литовскихъ; ремесленники сельскіе отъ ремесла своего по грошу одному Литовскому; рыболове, которые ся при мѣстѣ и мѣстечкахъ, я въ селахъ въ рѣки и озера уступуютъ, а только тымъ ремесломъ обыходятся, маютъ дати по грошей чотыри; а которые земли подъ собою маютъ, тые заровно зъ земель зъ другими платити повинни; къ тому съ корчомъ дорочныхъ въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ, также и въ селѣхъ, которыхъ шинки пивные и медовые бываютъ, отъ корчмы по грошей десети; а отъ паленья горѣлки въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ по грошей осми; зъ млыновъ, которые млынаре дѣдичные держатъ, або иные арендаре арендуютъ, также и отъ фо-

люша, отъ кола одного—по грошей двaнадцати; къ тому особливе въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ на тотъ податокъ прикладатися маютъ, то есть, у мѣстѣхъ упривилеваныхъ: зъ домовъ рыньковыхъ — съ каждого дому—по грошей осьми, отъ уличныхъ домовъ—по грошей чотыри, а на предмѣстью отъ домовъ—по грошей два; а у мѣстѣхъ и въ мѣстечкахъ малыхъ неупривилеваныхъ: зъ домовъ рынковыхъ по грошей три, зъ уличныхъ—по грошей два, а зъ неиздныхъ халупъ по грошу одному; вѣдь же хто при домѣхъ огородъ мѣти будетъ, тотъ особно зъ огорода дати маетъ; жидове вси въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ и по селахъ зъ головы по грошей двaнадцати; Шотове, которые речи свои ку продаванью на собѣ косятъ, а въ мѣстѣхъ и въ мѣстечкахъ перемѣшкиваютъ, платити маютъ по грошей двaнадцати,—а которые товары свои коньми возятъ, тые маютъ дати отъ кождого коня по грошей двадцать чотыри; ремесники всякіе, въ мѣстѣхъ головныхъ упривилеваныхъ мѣшкаючіе, маютъ дати сами отъ себе по грошей пяти, а товариши ихъ по грошу одному,—а въ мѣстѣхъ и мѣстечкахъ неупривильеваныхъ сами реместники по грошей два, а товариши ихъ по пенезей пяти; вѣдь же только тые ремесники то платить маютъ, которые только реместномъ, а не чимъ инымъ обыходятъ; также люди люзные, то есть гольтаи, музчизны и невѣсты, и цыгане, которые на службу дорочную не наймуються, маютъ дати каждый зъ особы своее по грошей осьми; которыхъ людей люзныхъ, ижъ бы ся отъ того податку не укрывали, въ каждомъ мѣстѣ и мѣстечку врадъ мѣстскій подъ присегою досмотрѣти маетъ; якожъ отъ тыхъ всихъ податковъ, верху меновите описаныхъ, нихто боронитися не маетъ жадными вольностями, которые ку теперешней потребѣ речипосполитое никого въ томъ вспомогати не маютъ, выймуючи только тые, которые бы на воли чотырохъ годъ не высѣдѣли, або погорѣли, а не вышло бы вольностямъ ихъ лѣтъ чотырохъ, такжо и тымъ, которымъ збожья градъ выбилъ фолкга въ томъ податку чинена быти маетъ; але которымъ вольности лѣтъ чотыри вышли и иные вси, безъ кождыхъ выймовъ платити маютъ. А тые вси податки, такъ мы рады, яко князи, панове, врадники дворные и земскіе и вси станы, обыватели великого князства Литовского выдавати и зо вшелякою пильностью зезволяемъ и постановляемъ до поборцовъ, въ повѣтѣхъ обраныхъ, то есть, у воеводствѣ Виленскомъ и въ повѣтѣхъ того воеводства: у Вильни—до князя Миколая Кгедройтя; въ повѣтѣ Ошменскомъ—до пана Петра Дровенецкого, писара Ошменского; въ повѣтѣ Волкомерскомъ—до пана Александра Воловича; въ повѣтѣ Лидскомъ—до пана Себестьяна Третяка, судьи земского Лидского; въ повѣтѣ Браславскомъ до пана ......*); у воеводствѣ Троцкомъ у Троцѣхъ—до пана Михайла Радомского; въ повѣтѣ Городенскомъ—до пана Станислава Глядовицкого; въ повѣтѣ Ковенскомъ—до пана Юрья Радошинского; въ повѣтѣ Упитскомъ—до пана Миколая Лопатинского; а въ земли Жомоитской—до пана Войтѣха Бѣлева, старостича Жомоитского; у воеводствѣ Полоцкомъ—до пана Онивія Корсака, подкоморого земли Полоцкое; у воеводствѣ Новгородскомъ: въ Новогородку—до пана Щасного Друцкого; у Волковыйску—до пана Семена Ивановича Ходкжича; у Слонимѣ—до пана Абрама Мелешка; у воеводствѣ Витебскомъ, у Витебску—до пана Василья Богдановича, писара земского Витебского; въ Орши—до пана Мартина Стравенского, тивуна Троцкого; у воеводствѣ Берестейскомъ—до пана Богда-

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

на Черневского; у Пинску—до пана Андрея Кмиты; у воеводстве Мстиславскомъ, у Мстиславю—до пана Богдана Селицкого, хоружого Мстиславского; у воеводстве Минскомъ, у Минску—до пана Мартина Володкевича, судьи земского; въ Речицы—до Богдана Солтана, судьи земского Речицкого; въ Мозыри—до пана Стефана Ловека, подсудка Мозырского. Почавши отъ дня и свята Панны Маріи Зелное,*) которое будетъ въ семъ року семьдесятъ семомъ, месеца Августа питогонадцать дня, а остаточне каждый зъ насъ додавать того податку повиненъ будетъ до светого Михайла въ року нынешнемъ семьдесятъ семомъ пришлого свята. Которые податки, кгды такъ зъ именей своихъ властныхъ, яко и зъ именей земянъ шляхты, которые оселости свое подъ нами маютъ, отдавати будемъ. Тогды кождого зъ насъ врадникъ, або слуга, который тые податки выбирати будетъ, на томъ присегу учинивши, же все справедливе выбралъ и сполнялъ, до поборцы отдалъ, рейстра и квиты противные, съ чого што выбралъ, до поборцы давати маютъ, а панове поборцы ихъ съ того квитовати будуть. А хто бы съ которого именья своего до светого Михала того податку не выдалъ, тогды поборца поветовый совито на немъ отправовати маетъ. А панове поборцы поветовые, тые вси податки выбравши, до поборцовъ головныхъ отдати и отнести маютъ на остатній и завитый рокъ, на день светого Шимона Іюды, въ року нинешнемъ семьдесятъ семомъ пришлого свята, на местцо певное до Вильни и тамъ жо пенези, паномъ поборцомъ головнымъ отдавши, личбу достаточную съ присегою телесною учинити повинни будутъ: ижъ, якъ справедливе выбралъ, такъ и все сполна, што отъ кого и што зъ ихъ именей пришло, справедливе отдали и таковыхъ, хто бы што у повете утаити мелъ, не ведаютъ, никому и собе не фолькгуючи; которымъ паномъ поборцомъ поветовымъ за працу и на справу отъ копы—по два гроши Литовскихъ, а отъ квиту—по грошу одному. А на отбиранье тыхъ пенезей податковыхъ, также и ку слуханью личбы поборцовъ поветовъ, ку дойзренью слушного шафованья, вси згодне постановляемъ и депутуемъ поборцами и того податку шафарми головными зъ стороны пановъ радъ: ихъ милости вельможного пана Лаврина Воины, подскарбего земского и писара великого князства Литовского, старосту Пинского, державцу Олитского и Квасовского; а зъ стороны княжатъ панятъ врадниковъ дворныхъ, земскихъ и всихъ становъ рыцерства—его милости пана Яна Кишку, крайчого его королевское милости великого князства Литовского, а пана Мальхера Сновского, маршалка его королевской милости, судью земского Новгородского. Которые панове—депутаты головные на местцу певномъ у Вильни мешкати и тые податки отъ пановъ поборцовъ поветовыхъ отбирати и личбы ихъ слухати маютъ, почавши отъ светого Михайла ажъ до светого Шимона Іюды въ року нинешнемъ семьдесятъ семомъ. А которые до пановъ депутатовъ пенезе не отдали и личбы не вчинили, таковый кождый именье и маетность на речь-посполитую утратитъ. А кгды пановъ поборцовъ поветовыхъ панове депутаты выслухаютъ личбы, тогды отъ нихъ, для личбы своее, квиты противные и реистра личбъ ихъ зъ ихъ печатьми и съ подписами рукъ ихъ брати маютъ. А тымъ паномъ депутатомъ головнымъ на справу и за працу съ тыхъ жо пенезей маетъ быти дawано: его милости пану подскарбему земскому Литовскихъ копъ триста, его милости пану Яну Кишце крайчому копъ Литовскихъ триста, его милости пану

*) Успенія Пресв. Богородицы, Festum Herbarum.

Сновскому, маршалку, копъ Литовскихъ сто шестьдесятъ. А ижъ бы порадней ни на што иного, одно на властную оборону того панства податокъ помененый оборочанъ былъ, тогды ку достаточному уваженью таковыхъ потребъ земскихъ, на которые бы тые пѣнези податковые выдаватися мѣли, обрали и постановили есмо межи собою зъ ихъ милость пановъ радъ ихъ милость: князя Валеріяна, бискупа Виленского, а ясневельможного пана Миколая Радивила, княжа на Биржахъ и Дубинкахъ, воеводу Виленского, канцлера великого князства Литовского, старосту Лидского и Ошмевского; а зъ стану рыцерского—его милости пана Станислава Нарушевича, тивуна Виленского, и его милости Станислава Станисевича Бѣловича, подкоморого земли Жомоитское, тивуна Ойрангольского. Которые ихъ милость панове, кгды бы для певное а пильное обороны способенья людей служебныхъ потребу быти обачили, тогды, на мѣстцу первое до Вильни зъѣхавшися, съ тыми же паны депутаты на отбиранье того податку отъ поборцовъ повѣтовыхъ и ку шафованью его постановлеными, згодне и заровно се згожаючи, потребы земскіе достаточне уважити и пилне а ростропне то обмыслити, и на якъ бы много людей служебныхъ, ѣздныхъ, и на якъ долгій часъ тыхъ пѣнезей податковыхъ давано быти маетъ,—пильне того стеречи повинни будутъ, жебы намнѣйшей шафунокъ того податку нигдѣ индей ся не чинилъ, одно на властную певную кгвалтовную потребу и оборону Речи-посполитое того панства, подъ вѣрою и цнотою своею. Для чого кгды бы пѣнези давати потреба припала, тогды оденъ зъ пановъ депутатовъ головныхъ, на одбиранье податковъ отъ бирчихъ повѣтовыхъ постановленыхъ, самъ съ пѣнезьми до людей служебныхъ ѣхати маетъ; а тамъ обачивши, естли того даванья пѣнезей будетъ потреба; тогды пѣнези оные панъ депутатъ маетъ на служебные давати. А гдѣ бы панъ депутатъ, съ пѣнезьми посланый, потребы людей служебныхъ не бачилъ, тогды тые пѣнези назадъ отвезти и въ томъ же схованью, отколь возметъ, положити маетъ. А гдѣ на люде служебные, водле постановенья звышпомененого, пѣнези податковые выдадутъ, тогды того речьпосполитая у пановъ головныхъ упоминатися не маетъ. Пакъ лижъ бы потреба певная обороны того панства не оказовала, тогды тыхъ пѣнезей податковыхъ, ни на што не шафуючи, и якъ позычками якими, такъ ничимъ инымъ намней ихъ не розрываючи, панове депутаты головные, подъ вѣрою своею, ку речи-посполитой въ цѣлости ховати повинни будутъ. О которомъ всемъ хованью тое сумы податковое, если бы што порадкомъ вышейописаннымъ, ни нашто иного, одно на властную потребу и оборону того панства, на люде ѣздные, служебные, было выдано, панове депутаты головные передъ всими нами на соймику головномъ Волковыйскомъ, кгды, передъ соймомъ великимъ вальнымъ наперней будетъ, личбу вчинити повинни будутъ. Которое все постановенье, яко есмо згодне одностайне межи собою уфалили и постановили, такъ то кождый зъ насъ здержати и досыть учинити добрымъ словомъ нашимъ за насъ самыхъ и послове, зъ воеводства и повѣтовъ присланые, за братью нашу, въ домѣхъ позосталую,—истити и на всемъ полнити обѣцуемъ и повинни будемъ. А для лѣпшое, досконалое вѣры сее постановенье нашо руками нашими есмо подписали и печатьми нашими запечатовали, то собѣ на вси потомные часы варуючи, ижъ тое теперешнее постановенье, на которое ся есмо сами доброволне для пильныхъ а кгвалтовныхъ потребъ земскихъ зезволили, правамъ и вольностямъ нашимъ жадного

уближенья чинити и никоторое пошлины, або секвестры носити не маетъ на вси вѣчные потомные часы. А ижъ мы для обороны того панства зъ добръ нашихъ таковый податокъ ку оборонѣ того панства поступили, тогды тежъ певни есмо того, якожъ и пильне его королевской милости, пана нашого милостивого, до того просьбами нашими приводити маемъ, ижъ бы его королевская милость тымъ жо способомъ тотъ податокъ зо всихъ добръ столу его королевское милости Литовскихъ, вольныхъ, заставныхъ и доживотныхъ, на таковую жъ оборону того панства, водле его спису и зезволенья нашого зезволити, также съ подданыхъ его королевской милости выбрати и на туюжъ оборону дати росказать рачилъ. Писанъ у Волковыйску. Лѣта Божого Нароженья тисеча пятьсотъ семьдесятъ семого, мѣсяца Іюля семогонадцать дня.

---

156. Жалоба Аполоніи Коптевой на Каспра Валентиновича Дембинскаго о разграбленіи ея имущества.

Лѣта Божого Нароженья 1577, мѣсеца Мая 11 дня, въ суботу.

Пріѣздили до вряду господарского, староства Берестейского, до мене Павла Секлицкого, городничого замку Берестейского, на мѣстцу вельможного пана его милости пана Троцкого, въ подъѣханью пана Малхера Райского, подстаростего Берестейского, зоставленого, слуги ее милости, пани Васильевое Коптевое, пани Полонеи Воловичовны,—Янъ Хоенскій и Янъ-Петръ Ликовскій, и именемъ панее своее жалуючи и оповѣдаючи на пана Каспора Валентиновича Дембинского зъ Дембянъ, державцу Рознишевского, дворянина его королевское милости, и на малжонку его пани Марину Ивановну Коптевну, о томъ, штожъ дей року теперь идучого тысеча пятьсотъ семьдесятъ семого, мѣсеца Мая, десятого дня, въ пятницу, въ небытности ее милости пани Коптевое, панее ихъ, и врадника ее въ дворѣ Верховицкомъ,—онъ дей панъ Каспоръ Дембинскій, весполокъ зъ малжонкою своею, наполнившисе воли своее, а наславши моцно, кгвалтомъ, врадника своего имѣнья Верховицкого, Яна Свѣшевского, а Филипа Водичку, слугу своего, зъ иными слугами, боярми и поддаными многими, помочниками своими, зъ гаковницами, [1]) въ ручницами, [2]) зъ ощепы [3]) и иншою розною многою броньюю, на имѣнье пани Коптевое, панее ихъ, тутъ въ повѣтѣ Берестейскомъ лежачое, на дворъ Верховицкій,—тамъ дей тотъ врадникъ пана Дембинского и малжонки его весполекъ и съ тымъ Филипомъ Водичкою, за росказаньемъ ихъ пановъ своихъ, зъ слугами и помочниками до двора Верховицкого пани Коптевое, моцно, кгвалтомъ уломившисе, дилеванье [4]) и ворота розметавши, ихъ дей—слугъ пани Коптевое Яна Хоенского, Яна Терликовского, а Петра Фалецкого, которые дей на тотчасъ въ томъ дворѣ отъ панее свое на мѣстцу при маетности и скарбѣ ее были, зостали и мѣшкали, также и иную челядь ее дворную всю, и невѣсты работницы зъ двора кгвалтовне выгнавши, дворъ

---

1) *Гаковница*—длинное ружье.

2) *Ручница*—короткое ружье.

3) *Ощепы*—дротики—копья

4) *Дилеванье*—дощатый заборъ.

помененый Верховицкій зовсимъ навсе, съ пашнею дворною, зъ кгрунты оремими и неоремими, съ польми, сѣножатьми, зъ людьми, зъ гумномъ, зъ оборами, [1]) также въ житомъ и зъ збожьемъ всякимъ, и яринами, въ гумнѣхъ вложоными и на поли засѣяными, зъ быдломъ рогатымъ, малымъ и великимъ, зо всею маетностью и скарбы ее милости, што кольвекъ въ томъ дворѣ было, за розказаньемъ дей пана Дембинского и малжонки его, врадникъ ихъ Янъ Свѣшевскій съ Филипомъ Водичкою и зъ иными многими помочниками, зъ моцы ее пани Коптевое, кгвалтовне и упорне взялъ и ее милость пани Коптевую—панюю ихъ, зъ спокойного держанья и уживанья съ того двора ее Верховицкого и зъ селъ и приселковъ, што власне ку нему и ку части того имѣнья належитъ, то есть, меновите: зъ села Верховичъ, зъ села Радеевичъ, зъ села Бушничъ, села Березовое Воли, села Долбизны, села Красницы, зъ селъ двохъ: Онаки Малое и Великое, села Жеренца и зъ села Конаховичъ, зъ села Омеленца, а зъ села Свини, зъ людей и подданыхъ, до тыхъ селъ належачихъ, и зъ земль и кгрунтовъ тыхъ подданыхъ кгвалтовне выбилъ, въ моцъ, въ держанье и уживанье на пановъ своихъ взялъ; при которомъ дей выбитью кгвалтовномъ съ того двора пани Коптевое Верховицкого и вси скарбы и маетности ее въ свирнахъ [2]) зложоные и печатью ее запечатованые, ланцуги, [3]) золото, серебро перла, шаты, [4]) пенязи готовые, также и иные рѣчи вси рухомые, штокольвекъ одно въ томъ дворѣ пани Коптевое въ схованью были, отъ мала до велика, замки до свирновъ поотбиваваши и печати поотривавши, врадникъ дей пана Дембинского и малжонки его, помененый Янъ Свѣшевскій съ тымъ Водичкою и зъ многими помочниками, за росказаньемъ дей пановъ своихъ съ тымъ дворомъ Верховицкимъ и зовсимъ навсе кгвалтовне побралъ, а то есть, меновите: Напервѣй дей, въ томъ дворѣ Верховицкомъ въ свирнѣ скарбномъ, который дей былъ замкненъ и запечатованъ отъ ее милости пани Коптевое, взяли дей скриню [1]) зеленую, желѣзомъ бѣлымъ окованую, а въ ней дей рѣчи будучіе побрано, то есть: ланцугъ великій, панцыроватый, [2]) золотый, который дей важилъ триста золотыхъ чирвоныхъ; другій ланцугъ кольчастый, золотый, въ которомъ дей важило полтораста золотыхъ чирвоныхъ; третій ланцугъ золотый, пилованый, ящонцый, въ которомъ дей важило сто двадцать золотыхъ чирвоныхъ; четвертый ланцугъ золотый, зъ шмальцомъ [3]) чернымъ, въ которомъ дей важило девятьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; пятый ланцугъ колчастый, зъ розмаитымъ шмальцемъ, важилъ дей золотыхъ чирвоныхъ шестьдесятъ; шостый ланцугъ золотый, панцироватый, малый, въ немъ дей важило золотыхъ чирвоныхъ двадцать; ношенье на шіи золотое, въ которомъ дей каменей было—рубиновъ чотыри а шмаракги чотыри,—зъ перлы уріянскими, [4]) которыхъ дей перелъ было шестьнадцать, — за которое дей дано двѣстѣ и тридцать червоныхъ золотыхъ; до того дей ношенья крижикъ зъ рубинами шестьма а шмаракгами чотырьма, а съ перломъ уріянскимъ однимъ,—за которого дей дано сто осьмьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; до того жъ дей ношенья мане-

[1]) *Обора*—скотный дворъ.
[2]) *Свиренъ*—амбаръ.
[3]) *Ланцугъ*—цѣпь.
[4]) *Шаты*—верхнее платье.

[1]) *Скриня*—сундукъ.
[2]) *Панцыроватый*—имѣющій форму панцыря.
[3]) *Шмальцъ*—финифть.
[4]) *Уріянскій*—восточный.

ли, [1]) также зъ рубинами а шмарагтами, зъ перлы урїянскими, зъ шмальцомъ,— за который дей дано сто двадцать чирвоныхъ золотыхъ; другое дей ношенье на шїи,—зъ шмальцомъ и съ перлами урїянскими, за которое дей дано шестьдесятъ золотыхъ чирвоныхъ; крижикъ золотый, зъ дьяментами, [2]) въ которомъ дей дїяментовъ одеьнадцать,— за которого дей дано сто чирвоныхъ золотыхъ; крижикъ золотый, зъ рубинами чотырма, а пятый шаферъ, [3])—за который дей дано осьмьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; манели панцыроватые, золотые, зъ бляшками и зъ шмальцомъ чорнымъ,— за которые дей дано тридцать золотыхъ чирвоныхъ; другїе манели, золотые, зъ шмальцомъ розмаитымъ,— за которые дей дано двадцать чирвоныхъ золотыхъ; третїе дей манели, золотые, зъ шмальцомъ,—за которые дей дано пятьнадцать чирвоныхъ золотыхъ; перстень золотый, дeяментовый, въ которомъ дей было каменей острыхъ деяментовыхъ двaнадцать, за которые дей дано семьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; перстень золотый, зъ шаферомъ, за который дей дано пятьдесятъ чирвоныхъ золотыхъ; третїй перстень золотый, зъ бляшкою деяментовою, за который дей дано тридцать чирвоныхъ золотыхъ; четвертый перстень золотый, въ которомъ дей каменей рубиновъ было семь, а туркусовыхъ каменей шесть, за который дей дано сорокъ чирвоныхъ золотыхъ; пятый перстень золотый, зъ двѣма рубинами, а третимъ деяментомъ острымъ, за который дей дано тридцать пять чирвоныхъ золотыхъ; шостый перстень, зъ деяментомъ острымъ,— за который дей дано сорокъ чирвоныхъ золотыхъ; семый перстень золотый, зъ рубиномъ каменемъ,— за которого дей дано двадцать чирвоныхъ золотыхъ; осьмый перстень золотый, зъ шмарагтомъ, за которго дей дано золотыхъ чирвоныхъ осьмьнадцать; девятый перстень золотый, зъ туркусомъ немалымъ,—за которого дей дано шестьнадцать чирвоныхъ золотыхъ; десятый перстень золотый, зъ меньшимъ туркусомъ,—за который дей дано двaнадцать чирвоныхъ золотыхъ; два перстеньки золотыхъ, зъ лосьимъ рогомъ, за которые дано дей чотыри чирвоныхъ золотыхъ; третїйнадцать перстенокъ золотый, обручикъ кренцоный, [1])— за него дей дано оденъ чирвоный золотый; беритикъ оксамиту [2]) чорного, зъ спунтальми [3]) золотыми и зъ ланцушкомъ золотымъ,— который дей коштовалъ тридцать чирвоныхъ золотыхъ; до того беритика запонка золотая, съ каменьемъ рубинами,— коштовала дей тридцать шости чирвоныхъ золотыхъ; другїй биретикъ аксамиту чорного жъ, зъ спунтальми и не малыми ланцушками золотыми,—коштовалъ дей пятидесятъ чирвоныхъ золотыхъ. Поясъ долгїй, влоскїй, золотый,—за который дей дано осьмьдесятъ пять чирвоныхъ золотыхъ; другїй поясъ долгїй везеный, серебраный,—за который дей дано пятьнадцать копъ литовскихъ; третїй поясъ—обручъ серебраный, позлотистый, зъ шмальцомъ, —за который дей дано двадцать копъ литовскихъ; четвертый поясъ—обручъ серебраный, позлотистый, безъ шмальцу,— за который дей дано чотырнадцать копъ Литовскихъ; пятый поясъ серебраный, позлотистый, на зеленомъ оксаминѣ,— дано дей деветь копъ Литовскихъ; шостый поясъ венецкїй, зъ золота тягненого, зъ закгелемъ [4]) и зъ пражкою серебраною, позлотистою, — за которого дей дано чо-

1) *Манели*—запастья, браслеты
2) *Дьяменть*—алмазъ.
3) *Шаферъ*—сапфиръ.

1) *Кренцоны*—кручёный, витый.
2) *Беритикъ оксамиту*—шапочка бархатная.
3) *Пунталы*—кисти съ шариками на концѣ.
4) *Закгель*—парусъ

тыри копы Литовскихъ; семый пасекъ [1]) тягненого серебра, съ пражкою и анкгелемъ серебранымъ,—за которого дей дано три копы Литовскихъ; тесемки двѣ золотыхъ, одна въ чорномъ, а другая въ чирвономъ шолку, зъ анькгелями [2]) и пражками серебраными,—кождая дей коштовала по двѣ копы Литовскіе.—Въ тойжо дей скрыни перла побрано: кошулька [3]) перловая, въ перлы великими по венацкихъ тканкахъ, зъ фарботами дротового [4]) золота,—которая дей коштовала семьдесятъ копъ Литовскихъ; другая кошулька перловая, по сѣтцѣ золотой, золота дротового,—которая дей коштовала пятьдесятъ копъ Литовскихъ; третяя кошулька перловая, по чорной сѣтцѣ, золота дротового, которая дей коштовала тридцать копъ Литовскихъ; кошулька зъ золотомъ гафтоватымъ, [5]) которая дей коштовала осьмь копъ Литовскихъ; другая кошулька зъ золотомъ и съ чорнымъ едвабьемъ, [6])—которая дей коштовала шесть копъ Литовскихъ; третяя кошулька зъ золотомъ и зъ серебромъ, которая дей коштовала семь копъ Литовскихъ; двѣ кошульки зъ золотомъ и зъ обшлягомъ, которые дей коштовали по десети копъ Литовскихъ; двѣ кошульки гафтованыхь, серебраные, которые дей коштовали дванадцати копъ Литовскихъ. Лиштвы [7]) до широкихъ рукавовъ, одни дей гафтованые золотомъ, фарботами, [8]) и зъ обшлягомъ,—которые дей коштовали двадцать семь копъ Литовскихъ; другіе дей лиштвы зъ золотомъ и съ чорнымъ шолкомъ,—которые дей коштовали деветьнадцать копъ Литовскихъ; лиштвы серебраные до рукавовъ, которые дей коштовали дванадцать копъ Литовскихъ; чепецъ перловый великій, по тканкахъ венацкихъ, зъ золотомъ дротованымъ,—который дей коштовалъ шестьдесятъ копъ Литовскихъ; другій чепецъ перловый, по сѣтцѣ золотой, съ золотомъ дротованымъ,—который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ; третій чепецъ перловый, по сѣтцѣ черной, дротового золота,—который дей коштовалъ двадцать копъ Литовскихъ; четвертый дей чепецъ, везаный, зъ золотомъ и зъ серебромъ дротовымъ,—который дей коштовалъ двадцать копъ Литовскихъ; пятый чепецъ одного золота, везаный, зъ блешковымъ золотомъ,—который дей коштовалъ деветь копъ Литовскихъ; шостый чепецъ зъ золотомъ блешковымъ и зъ шолкомъ чорнымъ,—который дей коштовалъ семи копъ Литовскихъ; семый чепецъ одного золота простого,—который дей коштовалъ шесть копъ Литовскихъ; осьмый чепецъ одного серебра и зъ серебромъ блешковымъ,—который дей коштовалъ осьмь копъ Литовскихъ; девятый чепецъ зъ серебромъ и зъ шолкомъ чернымъ,—которой дей коштовалъ чотыри копы Литовскихъ. Брамка [1]) перловая, съ каменьми двѣма рубинами, а третимъ шмарагомъ, на бляшцѣ золотой, перелъ дей великихъ, зъ ланцушками и зъ спунтальми золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; другая дей брамка перловая, по талетѣ [2]) бурнатномъ, зъ спунтальми и ланцушками золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала тридцать осьмь копъ Литовскихъ; третяя дей брамка перловая, по таблицѣ сребрной, зъ спунтальми и зъ ланцушками золотыми и зъ шмальцомъ,—которая дей коштовала двадцать семь копъ Литовскихъ; четвертая брамка перловая, по чорно-

1) *Пасекъ*—поясокъ.
2) *Анькгель*—крючекъ.
3) *Кошулька*—рубашка.
4) *Дротъ*—проволока
5) *Гафтованый*—шитый гладью.
6) *Едвабь*—шолкъ.
7) *Лиштва*—кайма.
8) *Фарботы*—кружева.

1) *Брамка*—головной уборъ въ родѣ діадемы.
2) *Талетъ*—фонъ.

му аксамитѣ, зъ спунтальми золотыми, которая дей коштовала двадцать семь копъ Литовскихъ; пятая брамка перловая, по чорномъ аксамитѣ, зъ дротованымъ золотомъ, которая дей коштовала пятьнадцать копъ Литовскихъ. Завиванье [1]) перловое, на фарботахъ золотыхъ, плетеныхъ, зъ дротованымъ золотомъ, съ-пунтальми золотыми и зъ шмальцомъ,—которое дей коштовало двадцат осьмь копъ Литовскихъ; другое завиванье перловое, зъ дротованымъ золотомъ, которое дей коштовало тринадцать копъ Литовскихъ; третее завиванье золотое, зъ фарботами и зъ обшлягомъ,—которое дей коштовало пять копъ Литовскихъ; четвертое завиванье, зъ золотомъ и зъ серебромъ вязаное,—которое дей коштовало чотырохъ копъ Литовскихъ; пятое завиванье сребрное, зъ бляшковымъ серебромъ,—которое коштовало дей трохъ копъ Литовскихъ.—А въ другой дей скрыни бѣлой, желѣзомъ бѣлымъ окованой, серебро побрано, то есть: кубокъ великій, складаный во двое, серебраный, позлотистый, за который дей дано пятьдесятъ копъ Литовскихъ; другій кубокъ, также позлотистый, складаный, за который дей дано сорокъ пять копъ Литовскихъ; третій кубокъ, также позлотистый, складаный,—за который дей дано тридцать копъ Литовскихъ; четвертый кубокъ позлотистый, зъ накришкою, за который дано дей двадцать копъ Литовскихъ; кубковъ дей роструханцовъ [2]) дванадцать, вѣнцы и дна позлотистые,—въ которыхъ дей гривенъ важитъ серебра двадцать чотыри, а позлоты золотыхъ червоныхъ двадцать; другихъ кубковъ роструханцовъ непозлотистыхъ дванадцать, въ которыхъ гривенъ важитъ серебра двадцать чотыри. Коновь [1]) серебраная, великая, позлотистая, въ три вѣнки,—въ которой важитъ дей гривенъ серебра тринадцать, а позлоты—золотыхъ чирвоныхъ чотырнадцать; другая дей коновь, также сребреная, въ которой серебра гривенъ деветь. Кварта серебреная, въ которой дей серебра гривенъ важитъ три. Чарокъ дей серебраныхъ шесть, зъ гербами позлотистыми,— а въ нихъ дей гривенъ серебра въ кождой важитъ по пети; а другихъ чарокъ серебраныхъ шесть, въ которыхъ дей гривенъ серебра по три. Ложокъ сребраныхъ, позлотистыхъ, тузинъ,—въ которыхъ важитъ дей серебра гривенъ пять; другихъ ложокъ тузинъ сребраныхъ, позлотистыхъ жо,—въ нихъ дей важитъ серебра гривенъ чотыри; третій тузинъ ложокъ серебраныхъ, позлотистыхъ,—въ которыхъ дей было гривенъ чотыри.—Третяя дей скрыня, великая, чорная, желѣзомъ чорнымъ окованая; рѣчи въ ней дей побраные: сѣдло турецкое, на чирвономъ аксамитѣ, оправлено серебромъ, все дей позлотистое,—до него дей стримена серебреные,—которое дей коштовало сорокъ копъ Литовскихъ; другое дей сѣдло, также турецкое, на чорномъ аксамитѣ, серебромъ оправлено, позлотистое, до него дей стримена сребраные, позлотистые,—коштовало дей тридцати семи копъ Литовскихъ; третее дей сѣдло гусарское, серебромъ оправленное презъ цатку [2]) позлотистое, покрыто шарлатомъ [3]) чирвонымъ,—до него стримена сребраные жъ, позлотистые,—которое дей коштовало тридцати пяти копъ Литовскихъ; сѣдло ерчакъ, злотоглавомъ покрыто, серебромъ оправлено, позлотистое, — зъ стрименами серебраными,—которое коштовало дей сорокъ пять копъ Литовскихъ. Сукна шарлату чирво-

1) *Завиванье*—шнурокъ для завиванья волосъ.
2) *Роструханцы*—большіе бокалы.

1) *Коновь*—кружка.
2) *Чрезъ цатку*—въ пятны, перепелесое.
3) *Шарлатъ*—сукно алаго цвѣта.

ного засѣдачовъ два, [1]) золотомъ гафтованые,—коштуетъ дей кождый по двадцати копъ Литовскихъ. Радъ [2]) серебраный, позлотистый, зъ шмальцомъ на чирвономъ аксамитѣ; до того раду: гельжбанъ, [3]) поперстины, [4]) рошкофъ, (?) похвы, поводы,—коштуетъ дей семь десятъ копъ Литовскихъ; другій радъ на чорномъ аксамитѣ, сребраный, позлотистый, зъ шмальцомъ, зъ гельжбаномъ, поперстинами, рошкофомъ, похвами и поводами,—коштуетъ дей шестьдесятъ пять копъ Литовскихъ; третій радъ на ременю серебранымъ, позлотистый, отливаный, зъ шмальцемъ, то есть, гельжбанъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуетъ шестьдесятъ копъ Литовскихъ; четвертый радъ, также гусарскій, серебраный, черезъ цатку позлотистый, на чорномъ аксамитѣ, гельжбанъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуетъ пятьдесятъ копъ Литовскихъ; пятый радъ на чирвономъ шарлатѣ, отливаный, позлотистый, увесь серебраный, то есть, наголовокъ, поперстины, рошкофъ, похвы, поводы,—который дей коштуетъ пятьдесятъ копъ Литовскихъ; радовъ два козацкихъ, серебраныхъ, позлотистыхъ, которые зовсимъ коштуютъ дей сорокъ копъ Литовскихъ. До тыхъ радовъ кутасы бѣлые, багровые, серебромъ оправленые, два, которые дей коштуютъ кождый по сорову копъ Литовскихъ. Шишакъ, серебромъ оправленый, увесь позлотистый (съ) шкофіею, [5])—коштуетъ дей ста копъ Литовскихъ; другій дей шишакъ, также серебромъ оправленъ, позлотистый, (съ) шкофіею,—который коштуетъ дей семьдесятъ копъ Литовскихъ; третій шишакъ, также серебромъ оправленъ, позлотистый, зъ шкофіею,—коштуетъ дей шестьдесятъ копъ Литовскихъ. Тарчей двѣ, [1]) серебромъ оправленыхъ, позлотистыхъ, на чирвономъ полю—коштуетъ дей одна тридцати копъ Литовскихъ, а другая дей коштуетъ копъ двохъ и грошей двадцати семи. Шабля булатная, на чирвономъ аксамитѣ, серебромъ оправлена, позлотистая, зъ шмальцомъ рознымъ,—коштуетъ дей сорокъ копъ Литовскихъ; другая шабля булатная жъ, серебромъ оправленая, позлотистая, на чорномъ аксамитѣ, которая коштуетъ дей тридцатъ пять копъ Литовскихъ; третяя шабля гусарская на ременю, серебромъ оправлена, позлотистая, которая коштуетъ дей двадцать копъ Литовскихъ; шабля козацкая, серебромъ оправлена, позлотистая, зъ спасками на чорномъ аксамитѣ, которая дей коштуетъ двадцать копъ Литовскихъ; другая шабля, также козацкая, серебромъ оправленая, позлотистая, которая коштуетъ дей осьмьнадцать копъ Литовскихъ; шабель барвяныхъ, [2]) серебромъ оправленыхъ, на похолки, [3]) зъ спасками [4]) дванадцать, кождая дей коштовала по тринадцати копъ Литовскихъ. Кончеръ [5]) серебраный, позлотистый, который дей коштуетъ пятьдесятъ чотыри копы Литовскихъ; другій кончеръ, такжо дей позлотистый, который коштуетъ дей пятьдесятъ двѣ копе Литовскихъ; третій кончеръ серебраный, непозлотистый,—коштуетъ дей сорокъ осьми копъ Литовскихъ. Сагайдакъ, [6]) серебромъ оправленый, позлотистый, на аксамитѣ чирвономъ золотомъ гафтованый,—который дей коштуетъ тридцать копъ Литовскихъ; другій сагайдакъ, такжо серебромъ оправ-

---

1) *Засѣдачъ*—чапракъ.
2) *Радъ*—сбруя для верховой ѣзды.
3) *Гельжбанъ*—нашейникъ.
4) *Поперстины*—нагрудники.
5) *Шкофія*—султанъ.

1) *Тарча*—щитъ
2) *Барвяный*—узорчатый.
3) *Похолокъ*—прислужникъ.
4) *Пасокъ*—поясъ.
5) *Кончеръ*—краткій, широкій тесакъ.
6) *Сагайдакъ*—колчанъ.

леный, позлотистый, на ременю,—коштовалъ дей двадцать чотыри копы Литовскихъ. Остроги гусарскіе, [1]) серебраные, позлотистые, трои, съ пражками серебраными, позлотистыми,— каждые коштовали дей по дванадцати копъ Литовскихъ.—Въ той же дей скрыни готовыхъ пѣнязей было копъ пятьсотъ. Въ четвертой дей скрыни, чорной, желѣзомъ окованой, побрано шаты: напервей, фальшура [2]) дей оксамиту чорного, рытого, собольми подщита, зъ шнурами дротового золота, зъ сперлами урiянскими, — которая коштовала дей копъ сто шестьдесятъ Литовскихъ; кобенякъ оксамиту чорного, гладкого, кунами подшитый, зъ спетлицами золотыми, наполъ зо сребромъ,—коштовала дей деветьдесятъ копъ Литовскихъ; фальшура сукна кгранатового, бурнатного, кунами подшитая, зъ шнурами золота дротового, которая дей коштовала шестьдесятъ копъ Литовскихъ; фальшура, чорного жъ сукна, файлондышу, кунами подшитая,—коштовала дей сорокъ пети копъ Литовскихъ. Ермякъ аксамиту дикого, рытого, подшитый кунами, бобромъ обложенъ, зъ спасаманомъ золотымъ, зъ строкою и зъ флоросами золота дротового,—который коштуетъ дей копъ ста Литовскихъ; ермякъ одомашки [3]) чорное, подшитый кунами, зъ строкою золотою и зъ шнурами, который дей коштовалъ шестьдесятъ три копы Литовскихъ; третій ермякъ адамашки шарое [4]), подшитый кунами, зъ строкою и зъ шнурами золотыми, который дей коштовалъ шестьдесятъ копъ Литовскихъ. Чуга файлондышу чорного, кунами подшитая,—коштовала дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; чуга файлондышу, чорного жъ. завыйками подшитая,—коштовала дей тридцать пять копъ Литовскихъ.—Пятая скрыня, окованая, а въ ней дей шаты побраны, меновите: жупанъ златоглавовый, на зеленомъ поли, отясомъ [1]) зеленымъ подшитый, зъ кгузиками [2]) дротового золота,—который дей коштовалъ осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ [3]) златоглавовый, на бурнатномъ полю, отласомъ бурнатнымъ подшитый, зъ кгузиками дротового золота,—который дей коштовалъ осьмьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ талету, на чорномъ полю, подшитый китайкою чорною, а около обложонъ отласомъ, чорнымъ жо, зъ кгузиками дротового золота,—который коштовалъ дей семьдесятъ копъ Литовскихъ. Газука [4]) аксамиту чирвоного, рытого кармазину [5]), подшитая китайкою зеленою, зъ спетлицами золотыми, которая дей коштовала пятидесятъ пети копъ Литовскихъ. Того же аксамиту рытого жупанъ, китайкою зеленою подшитый, зъ спетлицами золотыми,—который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ. Дылія [6]) того же аксамиту, рытого, чирвоного, подшита китайкою зеленою жъ, зъ спетлицами золотыми,—которая дей коштовала сорокъ пять копъ литовскихъ. Газука оксамиту бурнатного, рытого, подшитая китайкою черною, зъ спетлицами золотыми, на полъ зо сребромъ,—кототорая дей коштовала пятьдесятъ пять копъ Литовскихъ. Тогожъ аксамиту жупанъ, также подшитый китайкою чорною, зъ кгузами золотыми, зо сребромъ, который дей коштовалъ сорокъ копъ Литовскихъ. Кобенякъ аксамиту чорного, зъ шнурами золота дротового, подшитый китайкою, который

1) *Острога*—шпора.
2) *Фальшура*—родъ платья.
3) *Адамашка*—узорчатая матерія.
4) *Шарый*—сѣрый.

1) *Отясъ*—матерія.
2) *Гузикъ*—пуговица.
3) *Жупанъ*—кафтанъ.
4) *Газука*—длинная одежда.
5) *Кармазинъ*—красный цвѣтъ—червецъ
6) *Делія*—родъ эпанчи

коштовалъ дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ того жъ аксамиту, зъ кгузами золотыми, подшитый китайкою чорною, который коштовалъ дей сорокъ копъ Литовскихъ; делія тогожъ аксамиту, чорного, зъ спетлицами золотыми, подшитая китайкою чорною,—которая дей коштовала сорокъ пети копъ Литовскихъ; кобенякъ шарлату чирвоного, подшитый атласомъ чирвонымъ, а предки дей обложоны среброгловомъ, зъ кгузами золотыми,—который коштовалъ дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; жупанъ того жъ шарлату чирвоного, подшитый отласомъ чирвонымъ, зъ кгузами золотыми,—который коштовалъ дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; кгранату бурнатного газука, подшитая китайкою бурнатною, зъ кгузами шолку бурнатного,—коштовала дей осьмьнадцать копъ Литовскихъ; того жъ кгранату жупанъ, китайкою бурнатною жъ подшитый, зъ кгузами бурнатными, который коштовалъ дей чотырнадцать копъ Литовскихъ; кгранату чорного газука, подшитая китайкою чорною, зъ кгузами шолку чорного, которая дей коштовала осьмьнадцать копъ Литовскихъ; того же кгранату жупанъ, подшитый китайкою чорною, зъ кгузами шолку чорного,—коштовалъ дей чотырнадцать копъ Литовскихъ.—Шостая дей скрыня бѣлая, окованая, въ ней дей шаты нобраны тые: шата злотоглаву, на червономъ полю, которая дей коштуетъ сто копъ Литовскихъ; шата аксамиту бурнатного, брамовъ [1]) въ долѣ злотоглавовыхъ шесть, — коштуетъ дей осьмьдесять копъ Литовскихъ; шата атласу чирвоного, брамовъ въ долѣ злотоглавовыхъ пять,—которая коштуетъ дей петьдесятъ копъ Литовскихъ; шата одомашки бурнатное, брамовъ въ долѣ злотоглавыхъ три,—коштуетъ дей пятьдесятъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту бурнатного, рытого, кшталтъ [1]) и рукава, зъ спунтальми золотыми,—которая коштовала дей шестьдесятъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту чорного, рытого, которая коштовала дей сорокъ копъ Литовскихъ; шата аксамиту чорного, гладкого, которая дей коштовала тридцать пять копъ Литовскихъ; шата адамашки червоное, въ долѣ брамовъ двонадцать,—коштовала дей сорокъ чотыри копы грошей Литовскихъ; шата атласу чорного, въ долѣ брамовъ деветь, аксамиту чорного,—коштовала дей тридцать копъ Литовскихъ; шата отласу гвоздикового, въ долѣ брамовъ аксамиту чорного шесть,—которая коштовала дей тридцать копъ Литовскихъ; шата табину [2]) гвоздикового, кшталтъ и рукава брамованые аксамитомъ чорнымъ,—которая коштовала дей семьнадцать копъ Литовскихъ; сукня фаляндышу чорного, въ долѣ аксамитныхъ брамовъ шесть,—которая коштовала дей двадцать копъ Литовскихъ.—А въ семой дей скрыни рѣчи побраны: шуба аксамиту чорного, собольми подшитая, которая коштуетъ дей осьмьдесятъ шесть копъ Литовскихъ; шуба атласу чорного, кунами подшитая, зъ бобромъ, которая коштуетъ дей сорокъ копъ Литовскихъ; шуба адамашки чорное, кунами подшитая, зъ бобромъ, которая коштуетъ дей сорокъ копъ Литовскихъ; шата отласу чорного, горностаями подшита, которая коштуетъ дей тридцать копъ Литовскихъ; шуба крумлисовая [3]), мененая, подшитая горлами куними, которая коштуетъ дей двадцать семь копъ Литовскихъ; шубка табину чорного, подшитая сиберками, обложона бобромъ, которая дей кош-

---

1) *Брама*—кайма.

1) *Кшталтъ*—станъ, талія.
2) *Табинъ*—родъ китайки.
3) *Крумлисъ*—родъ сукна.

туетъ осьмьнадцать копъ Литовскихъ; шубка файлюндышу сукна чорного, подшитая кунами, обложона бобромъ,—которая коштовала дей двадцать двѣ копы Литовскихъ.—Скрыни дей чотыри, наготованые отдати пану Дембинскому зъ листами, ему и малжонцѣ его, на имѣнья належачими, тые дей въ ономъ же свирни зосталые, побрали, коробью дей съ панцырами, въ ней дей панцыровъ у мѣшечкахъ скураныхъ всихъ пятьдесятъ,—кождый дей коштовалъ по шести копъ Литовскихъ; въ той жо коробьи шишаковъ пятьдесятъ; кождый дей коштовалъ по копѣ Литовской; тарчей дей на чирвономъ полю, на стѣнѣ висячихъ, зъ позлотою, пятьдесятъ—кождая дей коштовала по копѣ Литовской; древецъ, зъ кгродками и прапорцами [1], пятьдесятъ, кождое дей коштуетъ по полъ копы грошей Литовскихъ; сѣделъ гусарскихъ зъ радами, совсимъ пятьдесятъ, на стѣнѣ дей висятъ,—кождое дей коштуетъ по три копы Литовскихъ. Барвы Люнское, [2]) чирвоное, на пахолковъ, пятьдесятъ; делiи, на которые дей делiи вышло сукна поставовъ пять, кождый дей поставъ по осьмнадцати копъ Литовскихъ. А особливе дей рыштункъ [3]) до двору его королевское милости у коробi: зброй бляховыхъ, зъ спозлотою двѣ, которые дей коштуютъ деветьдесятъ копъ Литовскихъ; шишаковъ семь, кождый дей коштуетъ по копѣ Литовской; зброй бляховыхъ до пахолковъ семи, кождая коштуетъ дей по десети копъ Литовскихъ; тарчей дей, зъ спозлотою, на стѣнѣ висятъ, семь, кождая дей коштуетъ по полторы копы Литовскихъ; копей малеваныхъ, зъ спозлотою, зъ кгродками и прапорцами китайчаными семь, кождая коштуетъ дей до двѣ копы Литовскихъ; сѣделъ гусарскихъ, сукномъ чирвонымъ, файлундышовымъ крытыхъ, осьмь, зъ метюками тимцовыми и зъ радами бляховыми, кождое коштовало дей по пети копъ Литовскихъ; кончеровъ простыхъ осьмь, кождый дей коштовалъ по копѣ Литовской; ручницъ съ колми—двадцать, кождая коштовала дей по двѣ копе Литовскихъ; полгаковъ [1]) дванадцать,—кождый коштовалъ дей по осьми золотыхъ польскихъ; перье стольцовое [2]) у шуфлядѣ, зъ дротовымъ золотомъ и зъ розмаитыми шмальцы, за которое дано дей сто таляровъ; китъ перья до тарчей чотырнадцать, каждая дей кита куплена по двѣ копе Литовскихъ.—Скрыня дей липовая, съ коберцами [3]) и зъ запонами, въ ней дей побрано: коберцовъ чирвоныхъ Солгацкихъ [4]) дванадцать, кождый дей по три копы Литовскихъ купленъ; бѣлыхъ осьмь коберцовъ,—купленые дей по чотыри копы Литовскихъ; запонъ Алендерскихъ деветь, кождая дей куплена по шести копъ Литовскихъ; матарасъ отласу чирвоного,—коштовалъ дей десеть копъ Литовскихъ; узголовье двое, отласныхъ жо, чирвоныхъ,—коштуютъ дей обое семь копъ Литовскихъ; сукно колибчаное, [5]) файлюндышу чирвоного, барханомъ чирвонымъ подшито, которое коштовало дей двадцать копъ Литовскихъ; другое сукно Влоское, чирвоное, колибчаное жъ, подшито чирвонымъ полотномъ,—коштовало дей копъ чотырнадцать Литовскихъ. До возовъ великихъ пицныхъ [6])—попонъ чирвоное кгерлицы три, [7])—коштовала дей кождая по три копы Литовскихъ; шатеръ великiй, цвилиху пестрого, [8])—коштовалъ

1) *Древки зъ кгродками и прапорцами*—дротики съ флагами.
2) *Барва Люнская*—костюмъ Лiонскаго сукна.
3) *Риштунокъ*—приборъ.

1) *Полгакъ*—ружье средней величины.
2) *Перье стольцовое*—родъ султана.
3) *Коберцы*—ковры.
4) *Солгакъ*,—городъ въ Крыму.
5) *Сукно колибчаное*—сукно для обитiя кузова экипажа.
6) *Пицный*—фуражный.
7) *Кгерлица*—родъ сукна.
8) *Цвилихъ*—пестра.

дей сто двадцать таляровъ; другій меньшій цвилиховый шатеръ, коштовалъ дей шестьдесятъ талеровъ; третій шатеръ простого полотна, сукномъ гафтованый, коштовалъ дей семьдесятъ таляровъ; четвертый шатеръ полотна простого жъ, розмаитымъ сукномъ гафтованый, коштовалъ дей таляровъ пятьдесятъ; пятый шатеръ, великій, для коней, полотна простого, коштовалъ дей таляровъ сорокъ чотыри.—Скрыня дубовая, съ хустами Флямскими, Коленскими, едвабными вышиваными и рубками, которая дей съ тыми рѣчьми коштовала сто копъ Литовскихъ.—Скрыня липовая въ намѣтами и колдрами, въ ней дей рѣчи побраны, то есть: колдра [1]) отласу чирвоного, зъ злотоглавомъ обложона, коштуетъ дей копъ сорокъ чотыри Литовскихъ; другая колдра адамашки чирвоное, коштуетъ дей копъ дванадцать Литовскихъ; третяя колдра адамашки зеленое,—коштуетъ дей копъ десеть Литовскихъ; четвертая колдра чинкаторы, едвабное, коштуетъ дей чотыри копы Литовскихъ; наметъ китайки зеленое, зъ фарботами, едвабью зеленого,—коштуетъ дей копъ пятнадцати Литовскихъ; другій наметъ полотна Коленского, вышиваный, зъ лиштвами шолку чорного, коштуетъ дей копъ дванадцать Литовскихъ; третій наметъ полотна Коленского, вышиваный, зъ лиштвами шолку чирвоного, коштуетъ дей копъ чотырнадцать Литовскихъ; четвертый дей наметъ дыркованый, вышиваный, зъ лиштвами дырковаными жъ, — коштовалъ дей копъ чотыри Литовскихъ. Въ той же скрыни пошвы на перины и подушки, простирадла, шолкомъ чорнымъ и чирвонымъ вышиваные, и тежъ простые, невышиваные,—то дей все коштуетъ копъ осьмьдесятъ Литовскихъ. Постель въ томъ жо дей свирнѣ, на жерди была, на пять ложъ, до кождого дей ложка по двѣ перине и по три подушки, то есть: въ першое постели верхняя перина и подушки обложоны отласомъ чирвонымъ, у другой дей постели перина и подушки обложоно китайкою чирвоною, въ третей дей постели также подушки и перина обложона китайкою зеленою, въ четвертой дей постели перина и подушки обложоны китайкою бурнатною, въ пятой дей постели перина и подушки обложоны китайкою горачо-жолтою: за тую всю постель коштуетъ дей копъ сорокъ Литовскихъ. Въ томъ жо дей свирнѣ скрынь три липовыхъ; въ нихъ дей обрусы Коленскіе и Алендерскіе, такъ тежъ обрусы простое роботы, ручники, сарветы и тувальни вышиваные, которые дей вси коштовали копъ ста Литовскихъ. Въ чотырохъ дей коробьяхъ полотна ткацкого и кужельного домовое роботы и простого локотъ тысечей пять, кождый дей локоть коштуетъ по три гроши Литовскихъ. Въ томъ жо дей свирнѣ цыну и мѣди побрано: цыны посполитое мисъ, полмисковъ, приставокъ, талерей, фляшъ, полфляшковъ, конвей зъ олстрами, [1])и тежъ наливокъ,—того всего важило дей камени сто мѣде; котловъ, панвей, [2])келень, [3]) горшковъ, пателенъ, [4])—важило дей каменей тридцать; можджеръ [5]), съ кійцами, два,—одинъ великій, а другій малый,—коштовали дей копъ пети Литовскихъ. А потомъ дей у свирну подлѣ воротъ, у которомъ спижарные [6]) рѣчи въ захованью были, побрано дей живности: мяса свинего, полтей солонины петьдесятъ,—который дей кождый полоть по тридцати грошей стоялъ; салъ двадцать, которые дей стояли по двадцати грошей; солонины вепровъ

[1]) *Колдра*—одѣяло.

[1]) *Олстра*—футляръ для бутылокъ и серебра.
[2]) *Панва*—сковорода.
[3]) *Кельня*—большая ложка.
[4]) *Пательна*—сковорода.
[5]) *Можджеръ*—ступка.
[6]) *Спижарня*—кладовая.

Олендерскихъ полтей двадцать,— кождый дей по двѣ копе грошей стоялъ. Въ томъ жо дей свирнѣ гороху бѣлого взято мѣры Берестейское бочокъ пять; гороху шарого бочокъ три; маку бѣлого бочокъ двѣ; хлѣба ситнаго, сухого, на войну дей наготованого, бочокъ двадцать, на который дей муки бочокъ десеть рощинено; хлѣба сухого, бѣлого, пшеничного, бочокъ дванадцати,—на то дей рощинено муки мѣры Берестейское бочокъ пять; хлѣба росходного, сухого, бочокъ сорокъ пять,— на то дей муки росчинено бочокъ двадцать. А въ другомъ дей свирнѣ побрано: солоду пшеничного мѣры Берестейское бочокъ тридцать три; солоду росходного бочокъ петьдесятъ пять; солоду оркишового [1]) бочокъ двадцать; солоду ячного бочокъ двадцать пять; пшеницы молочоное бочокъ двадцать двѣ; оркишу бочокъ двадцать осьмь; ячменю бочокъ тридцать шесть; овса бочокъ сто; гречихи бочокъ сорокъ. Въ третемъ дей свирнѣ побрано: муки ржаное, росходное, мѣры Берестейское, бочокъ шестьдесятъ; муки ситвое бочокъ двадцать шесть; муки пшеничное бочокъ двадцать. На новой пивницы въ схованью взято дей масла такъ рочного дѣжокъ тридцать,— въ кождой дей дѣжцѣ по двѣ ведре; сыровъ такъ рочныхъ копъ сорокъ пять, великого творила,— кождый дей по грошей три; меду прѣсного калдубовъ пять,— въ каждомъ дей калдубѣ по три вѣдри; меду прѣсного кадей шесть,—въ каждой дей кади по чотыри ведре меду; лубня, въ которой дей двѣ ведре. Схованье передъ свирномъ,— въ немъ дей: сѣменя конопного бочокъ пять; льняного сѣменя бочокъ двѣ; крупъ ячныхъ, которые дей были наготованы на войну, бочокъ дванадцать; на то дей ечменю зроблено мѣры Берестейское бочокъ двадцать; крупъ овсяныхъ бочокъ десеть; на то дей зроблено овса мѣры Берестейское бочокъ тридцать; крупъ гречишныхъ бочокъ петнадцать; на то дей зроблено Берестейское мѣры гречки бочокъ тридцать; яголъ три; проса бочокъ пять; цибули вѣнковъ сто пятьдесятъ; льну тертого тысечу; конопель тертыхъ полторы тысечи; пряжи напряденое въ клубкахъ— каменей сто. Въ сернику: сыровъ сего рочныхъ копъ пятьнадцать,— кождая по три гроши; масла ведеръ десеть,— кождое дей по тридцати грошей. Пивница новая,—въ той дей пивницы было: меду сычоного бочокъ двадцать пять,— на который дей прѣсного меду розсычоно ведеръ десеть; вина барилъ шесть— кождая дей барила по шести копъ Литовскихъ; малмазіи барилъ двѣ,—кождая дей барила по дванадцати копъ Литовскихъ; пива пшеничного бочокъ двадцать пять, — на то дей рощинено солоду мѣры Берестейское бочокъ десеть; пива оркишового бочокъ тридцать три,—на то дей солоду рощинено бочокъ петьнадцать; горѣлки бочокъ двѣ, въ кождой дей по сту квартъ. Въ другой дей пивницы, подъ свирномъ скарбнымъ: пива росходного бочокъ шестьдесятъ осьмь,— на то дей рощинено солоду мѣры Берестейское бочокъ тридцать пять; пива ячменного бочокъ тридцать шесть,—на то дей рощинено солоду бочокъ петьнадцать; оцту винного барилъ двѣ, кождая дей барила по осьми копъ; оцту медового бочокъ двѣ, кождая дей по три копы Литовскихъ; оцту простого бочокъ десеть, кождая дей по копѣ грошей Литовскихъ. — Свѣтлица столовая,— въ ней дей стѣны обиты сукномъ чорнымъ, кгерличнымъ: поставовъ два— кождый дей поставъ по три копы грошей Литовскихъ купленъ; стайни [2]) двѣ, у водной дей возовъ, желѣзомъ окованыхъ, скарбныхъ, три, кождый дей коштуетъ по петнадцати копъ Литовскихъ; колебка,

[1]) *Оркишъ*—сладкій ячмень.

[2]) *Стайня*—сарай для экипажей.

вовсимъ окованая желѣзомъ, которая дей коштуетъ копъ тридцати; шоры трои до возниковъ,—плачоны дей кождые по шестьнадцати копъ грошей Литовскихъ. Въ кухни дей желѣзные обложины зъ вилками, — за которые дей дано копъ осьмъ; котелъ на ланцуху, за который дей дано копъ двѣ. Въ дворѣ дей павовъ бѣлыхъ деветь; псовъ британскихъ пара, третій меделянскій; хортовъ [1]) смычи два, одинъ смычъ [2]) бѣлыхъ, а другій смычъ счорна-пестрыхъ. Хлѣвъ подлѣ стайни,—въ томъ дей хлѣвѣ вепровъ олендерскихъ кормныхъ осьмь,—кождый дей вепръ по чотыри копы Литовскихъ. Въ другомъ дей хлѣвѣ свиней олендерскихъ старыхъ дванадцать,—кождая дей стоитъ по двѣ копе грошей Литовскихъ; кноровъ [3]) жо два,—стоятъ дей по двѣ копе грошей Литовскихъ; поросятъ двадцать,—кождое дей стоитъ по грошей дванадцати. Огородъ засѣяный, — въ томъ дей огородѣ цыбули рунтовъ чотыри,— по грошей десети; насѣяно загоновъ двадцать; капусты насажоно загоновъ двадцать, пастернаку загоновъ петнадцать, морквы засѣяно загоновъ шестьнадцать, петрушки засѣяно загоновъ пять, цыбули насажоно загоновъ двадцать, маку насажоно дей на два моркги земли, конопель посѣяно бочку одну, рѣпы засѣяно дей на два моркги земли. Въ томъ дей огородѣ броваръ [4]), а въ немъ дей котловъ два: одинъ пивный, за который дей дано копъ литовскихъ осьмъ; другій котелъ горѣлчаный, за который дей дано копъ Литовскихъ чотыри. За иншое дей начинье, которое есть въ томъ бровари дано дей копъ чотыри. Подлѣ того дей бровара лазня въ сѣнью; въ той дей лазни начинье лазебное, за которое дей дано копъ двадцать Литовскихъ. Коней служебничихъ чотыри: оденъ конь рыжій, за который дей дано копъ двѣнадцать Литовскихъ; другій конь гнѣдый, за который дей дано копъ двадцать; третій дей сивый, за который дей дано копъ осьмнадцать; четвертый шпаковатый, за который дей дано тридцать копъ Литовскихъ. Обора,—въ той дей оборѣ: коровъ дойныхъ двадцать съ теляты; воловъ двадцать шесть; неуковъ валашаныхъ чтыролѣтныхъ пятьнадцать; неуковъ невалашаныхъ третеголѣтнихъ десеть; телицъ дванадцать; такъ рочныхъ телятъ пятьнадцать; воловъ кормныхъ дванадцать,—за которые дей дано по чотыри копы грошей Литовскихъ; овецъ шестьдесятъ; ягнятъ шестьдесятъ семь; вепровъ старыхъ двадцать; свиней старыхъ двадцать; поросятъ валашаныхъ петьнадцать; подсвинковъ шестьнадцать; поросятъ такъ рочныхъ двадцать; поросятъ сегорочныхъ тридцать пять; гусей старыхъ сто; гусенятъ малыхъ деведьдесятъ; каплуновъ копъ три; куровъ простыхъ копъ полчварты; куратъ копъ двѣ; яецъ куриныхъ, которые дей были у старое панее, копъ тридцать; гусиныхъ яецъ копъ полторы; павъ старыхъ петнадцать.—Гумно: жита дей побрано оборогов [1]) въ гумнѣ пять,—въ кождомъ оборогу по тридцати и по три копы; пшеницы обороговъ три,—въ кождомъ дей оборогу по пятьдесятъ копъ; оркишу обороговъ три,—въ кождомъ оборогу по шестьдесятъ копъ; ечменю обороговъ два,—въ кождомъ оборогу по семьдесятъ копъ; овса обороговъ три, — въ кождомъ оборогѣ по деветьдесятъ копъ; гречихи обороговъ два,— въ кождомъ оборогу копъ по сту; гороху стырта, въ которой копъ сто; ярицы оборогъ, въ которомъ дей копъ осьмъ. Сѣна одринъ [2]) двѣ, въ ко-

[1]) *Хортъ*—борзая собака.
[2]) *Смычъ*—свора.
[3]) *Кноръ*—кабанъ.
[4]) *Броваръ*—винокуренный заводъ.

[1]) *Оборогъ*—столбы съ подвижной крышей для укладки хлѣба въ снопахъ и сѣна.
[2]) *Одрина*—сарай.

торыхъ возовъ шестьсотъ. Въ шпихлеру [1]) гуменномъ жита, што дей наготовано было на спустъ, Берестейское мѣры, бочокъ пятьсотъ; овса Берестейское мѣры бочокъ триста; пшеницы тоежъ мѣры бочокъ петьдесятъ; гороху бѣлого бочокъ тридцать. Въ той же дей клуни [2]) палубъ [3]), зготованыхъ на войну, пятьдесятъ,—кождая плачона по копѣ грошей Литовскихъ; колъ, кованыхъ желѣзомъ до скарбныхъ возовъ и до колебокъ, сорокъ,—кождое коло плачоно по сороку грошей Литовскихъ; колъ до колясъ сто и двадцать—кождое коло плачоно по пяти грошей Литовскихъ; хмѣлю вантуховъ [4]) шесть—кождый вантухъ плачонъ по тридцати и по пети копъ Литовскихъ.—Пашню дворную,— на той дей пашни дворной посѣяно Берестейское мѣры бочокъ двѣстѣ: пшеницы озимое, тоежъ мѣры, бочокъ дванадцать; пшеницы ярое бочокъ тридцать; оркишу бочокъ двадцать; ечменю бочокъ двадцать пять; ярицы бочокъ тридцать; гороху бѣлого бочокъ петьнадцать; овса бочокъ двѣстѣ; гречки бочокъ семьнадцать. А то дей меновите имена тыхъ поданныхъ селъ, съ которыхъ ее панюю Коптевую выбито,—въ селѣ Верховичохъ: Куцъ Тимошевичъ—служба, Иванъ Яцковичъ—служба, Тарасъ Рутковичъ—служба, Михалъ Денисовичъ—служба, Пархуцъ Панасовичъ—служба, Василь Ванютичъ—служба, Петрашъ Прокоповичъ—служба, Коцъ Ванютичъ—служба, Хведоръ Ванютичъ — служба, Лазко — служба, Самсонъ съ потужниками—служба, Василь Ванютичъ съ потужникомъ—служба. Въ селѣ Радеевичохъ: Олисей Малушевичъ съ потужникомъ—служба, Пилипъ Олисеевичъ съ потужникомъ—служба, Демьянъ Олисеевичъ съ потужникомъ—служба, Яцына Робачковичъ съ потужникомъ—служба, Хведоръ Гриневичъ съ потужникомъ—служба, Олисей Малышовичъ съ потужниками—службъ три.—Бобровники: Прокопъ Петрашевичъ съ потужникомъ—служба, Тимошовая съ потужниками—Гриневичи—служба, Антонъ Шикиневичъ съ потужниками—служба. Въ селѣ Березовой Воли: Иванъ Кошевичъ съ полуйникомъ—служба, Лаврышъ Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Лашукъ Мойсеевичъ съ полуйникомъ—служба, Дронецъ Постоловичъ съ полуйникомъ—служба, Степанъ Осоцковичъ съ полуйникомъ—служба, Романъ Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Игнатъ Коцковичъ—полслужбы. Въ селѣ Бушничохъ: Пилипъ Рыбаковичъ съ полуйникомъ—служба, Хилимонъ Коцковичъ съ полуйникомъ—служба, Гаврило Мартиновичъ съ полуйникомъ—служба, Мицъ Чекотовичъ съ полуйникомъ—служба, Сидоръ Ходковичъ съ полуйникомъ—служба, Кондратъ Селеховичъ—полслужбы. Въ селѣ Долбизнѣ: Хведко Сухоносовичъ съ полуйникомъ служба, Василь Мацковичъ съ полуйникомъ—служба, Иванъ Курашевичъ съ полуйникомъ—служба, Грицъ Игнатовичъ съ полуйникомъ—служба, Хведко Дронковичъ съ полуйникомъ—служба, Грицъ Олешковичъ съ полуйникомъ—служба, Мелетъ Хавровичъ съ полуйникомъ—служба, Гордей Хавровичъ съ полуйникомъ служба, Пацъ Ильковичъ съ полуйникомъ—служба, Хвециха Кощичъ съ полуйникомъ—служба, Саміонъ Демешковичъ—полслужбы, Янковъ Дубинахъ съ полуйникомъ — служба, Хведко Сухоносъ—служба. Въ селѣ Красницы: корчма, въ которое дей платитъ Сенко копъ шесть, Юрко Сенковичъ съ полуйникомъ—служба, Юрко Куцевичъ съ полуйникомъ—служба, Иванъ Гутиновичъ—полслужбы. Въ селѣ Опаки Малое: Малошъ съ полуйникомъ—

1) *Шпихлеръ*—амбаръ.
2) *Клуня*—овинъ, гумно.
3) *Палуба*—кибитка.
4) *Вантухъ*—мѣшокъ.

служба, Сухоносъ съ полуйникомъ—служба, Мелехъ зъ Малухомъ—служба. Въ селѣ Великое Опаки: Матысъ Петковичъ съ полуйникомъ—служба, Юрко Петковичъ съ полуйникомъ—служба, Нестеръ Сидоровичъ съ полуйникомъ—служба, Стась Бурносовичъ—полслужбы, Вакула Сидоровичъ съ полуйникомъ—служба, Иванъ Раничичъ—служба, Гаврило Мартиновичъ—служба. Въ селѣ Жеренцу: Левонъ Пилиповичъ съ полуйникомъ—служба, Миколай Петковичъ съ полуйникомъ—служба, Юхно Михновичъ съ полуйникомъ—служба, Хвецъ Хавровичъ съ полуйникомъ—служба. Въ селѣ Конаховичохъ: Демьянъ Нацевичъ съ полуйникомъ—служба, Курило Кишкиловичъ съ полуйникомъ—службы двѣ. Въ селѣ Омеленцу: Коцко Бакуновичъ—служба, Сенко Власовичъ—служба, Трохимъ Стелятичъ—служба, попъ—на двохъ службахъ, Левонъ Лацкій—двѣ службе, Яцко Радковичъ—служба, Кузьма Пацевичъ—служба, Яцко Нестеровичъ – служба, Хома Василевичъ—служба, Хведко Минковичъ—служба. Въ селѣ Свиняхъ: Ивашко Радчичъ—служба, Хома Концевичъ—служба, Левонъ—служба, Сидоръ зъ Ивашкомъ—служба, Марко Кукокевичъ—служба, Иванъ Андреевичъ — служба, Ярмошъ Вацевичъ—служба, Михно Андреевичъ—служба, Матей Бартошевичъ—служба, Калишъ Лецевичъ — служба, Петръ Кголимонтовичъ—служба, Тарасъ Онаневичъ—служба, тотъ же Тарасъ зъ Микитою и зъ Максимомъ—служба, Матеей Василевичъ—служба, Супрунъ Гришковичъ—служба, Миколай Довкгутевичъ—двѣ службе, Юцъ Лукашевичъ—служба, Матей Стасевичъ—служба, Романъ Дешковичъ—служба. Въ томъ же дей дворѣ врядника Верховицкого Кгрекгора Бокгушевского свѣтлица, гдѣ самъ мѣшкалъ, и съ тое дей свѣтлицы комора за замкомъ иза печатью его, въ которой дей коморѣ схованье и статокъ его былъ, то дей все побрано; на перодъ дей: коробка великая, въ ней дей былъ ярмякъ файлюндышовый чорный, зъ шнурами и зъ строкою едвабными, лисами новыми подшитый,—коштуетъ дей копъ тридцети Литовскихъ; делія турецкая, файлюндышовая, телистая, зъ серебраными пасами, шнуромъ около лямованая, волками подшитая,—коштуетъ дей копъ тридцать Литовскихъ; жупанъ лосій, чорный, подшитый каразіею зеленою китайкою, у колнера дей и за рукавовъ чорнымъ шнуромъ едвабнымъ лямована, около зъ серебраными кнебликами, [1])— коштуетъ дей зовсимъ копъ двадцать Литовскихъ; убранье двое коразеевое, одно бѣлое, а другое зеленое,— коштуютъ дей копъ полтрети; колпакъ чорного оксамиту, кунами подшитый,—коштуетъ дей копъ двохъ Литовскихъ; колпакъ другій оксамиту чирвоного, рытого, подшитый рисемъ,—коштуетъ дей копъ три Литовскихъ; макгерка [2]) чорная, съ запонкою золотою,—коштуетъ дей золотыхъ чирвоныхъ два; футро [3]) лисее, которое дей коштуетъ копъ двохъ; кошуль коленскихъ, чорнымъ шолкомъ шитыхъ, пять,—кождая дей плачона по грошей сороку; кошуль коленскихъ невышиваныхъ три—по грошей дей тридцати; шабля, серебромъ оправленая, на которой дей серебра гривенъ три,— коштуетъ дей копъ чотырнадцати.— Другая дей коробья меншая, а въ ней полотна ткацкого поставовъ два: въ одномъ поставѣ локтей сто, по грошей чотыри локоть,—въ другомъ дей поставѣ локтей шестьдесятъ, локоть по грошей три; скуръ баранихъ выправныхъ дванадцать, кождая дей по грошей семи Литовскихъ; остроги гусарскіе мосяжовы, за грошей двадцать шесть; остроги побѣляные козацкіе, за грошей дей дванад-

---

1) *Кнебликъ*—запонка.
2) *Макгерка*—шапка.
3) *Футро*—шуба.

цать; сукна бѣлое каразіи локтей чотыри подъ сѣдло, подшитое дей полотномъ и лямованое сафьяномъ чорнымъ,—коштуетъ дей копъ полторы.— Скринка дей чорная, зъ листами и съ квитами на долги: одинъ дей квитъ на копъ сто, другій дей квитъ на копъ двадцать, третій квитъ на копъ петьнадцать. Въ той же дей скрынцѣ пенезей готовыхъ, цыншовыхъ, копъ пятьдесятъ, а властныхъ дей ее панее Коптевое шестьдесятъ копъ Литовскихъ; ложокъ дей сребраныхъ шесть, за которые дей далъ копъ семь; шолку чорного поллитры, за которого дей далъ грошей семьдесятъ; на жерди делія утерфиновая, чорная, съ петлицами, которая дей коштуетъ копъ чотырохъ Литовскихъ; постель, которая дей коштовала копъ шести; коцъ [1]) фарбованый, за копъ дей двѣ; коцъ бѣлый, подбитый полотномъ, за копу одну; желѣза возовъ два — за копъ двѣ; панцыровъ два—за копъ десеть; возъ котчій, желѣзомъ окованый, за копъ дей шесть Литовскихъ, шоръ—новый до того котчого, за копъ дей чотыри; сѣдло турецкое, зъ рядомъ и зъ уздою крыжовою, за копъ чотыри; бачмакги сафьяновые, съ каптями и зъ ботами, за копъ полторы; веретено млыновое, съ паприцею и съ коробкою, за копъ двѣ. А той дей рѣчи служебницкіе въ свирнѣ побрано, на имя Германа Свиндринского, напервей, скрыню великую, чорную, въ ней дей взято: ермякъ утерфину чорного, зъ шнурами шолку черного, который дей коштовалъ полпяти копы грошей; жупанъ утерфину чорного, зъ кгузиками серебреными, на которомъ дей сукна коштовало за полтрети копы грошей, а серебро дей важило таляровъ двохъ; камизеля [2]) аксамиту чорного коштовала дей пять копъ грошей; Футра лисьего бламъ, за которое дей дано чотыри копы грошей; Футро лисье, ношоное, которое дей было подъ ярмякомъ,—коштовало дей три копы грошей; колпакъ фойлюндышу чорного, куницою подшитый,—далъ дей за него полторы копы грошей; шапка скураная, чорная, куръдванимѣцкая,—дано дей за нее пятьдесятъ грошей; сагайдакъ, зъ лукомъ, зъ стрѣлами, съ тетивьемъ мешиновымъ,—за то дей дано полтрети копы грошей; радъ козацкій, чорный, зъ бляшками ценовыми,—дано дей грошей двадцать; радъ гусарскій, червоный, зъ моштукомъ,—дано дей за него полкопы грошей; моштуковъ особно два,—за которые дей дано золотый; стримена гусарскіе, съ спуслисками [1]),—за нихъ дей дано золотый; стремена козацкіе, съ спуслисками,—за нихъ дей дано грошей петнадцать; косъ три, што сѣно косятъ,— за нихъ дей дано золотый; коса, што рѣжутъ сѣчку,—за нее дей дано грошей чотыри; сокеръ три, до рубанья дровъ,—за нихъ дей дано золотый; ланцугъ желѣзный одинъ—за копу грошей; пута желѣзные одни, — за нихъ дей дано грошей шестьнадцать; замковъ великихъ три—за нихъ дей дано золотый; полотна простого локоть тридцать,—за которое дано дей грошей сорокъ пять; обрусовъ ткацкихъ два, за которые дано дей копъ двѣ, грошей двадцать чотыри; ручниковъ дванадцать, — за тые дей дано грошей пятьдесятъ и два; сорочекъ простыхъ шесть,—за которые дей дано три золотыхъ; полмисковъ цыновыхъ три, талеровъ цыновыхъ шесть; ложокъ цыновыхъ дванадцать,—за то дей все дано полторы копы грошей; квартъ цѣновыхъ двѣ; фляшка цыновая одна; чарка цыновая одна; кубки мѣденыхъ два,—за то дей дано золотый; боты сафьяновые, жолтые,—за нихъ дей дано золотый чирво-

[1]) *Коцъ*—коверъ.

[2]) *Камизеля*—жилетъ.

[1]) *Пуслиски*—ремни, которыми привязываются къ сѣдлу стремена.

ный; черевиковъ чворы,—за нихъ дей дано грошей двадцать; капци сафьяновые,—за нихъ дей дано грошей десеть; остроги двои,—за нихъ дей дано грошей десеть; панцыръ одинъ,—за него дей дано копъ пять; шишакъ одинъ,—за него дей дано копу грошей; ощеповъ три,—дано дей за нихъ полкопы грошей.—Который дей дворъ Верховицкій зо всими селми и приселки, до него належачими, зъ кгрунты всякими, и поддаными, съ платы ихъ грошовыми, цыншовыми, дякольными [1]) и рѣчми рухомыми, зъ скарбы, золотомъ, серебромъ, перлами, зо всимъ навсе, отъ мала до велика, яко вышей меновите все доложоно, врадникъ дей пана Каспора Дембинского и малжонки его Верховицкій, Янъ Свѣшевскій и Филипъ Водичка, за розказаньемъ и насланьемъ ихъ, сами и съ помочниками многими въ пани Коптевое кгвалтовне и упорне, въ моцы, ее отняли и на пановъ своихъ, пана Дембинского и малжонку его, зо всимъ навсе въ держанье и уживанье вземши, ее дей милость панюю Коптевую зъ упокойного держанья и уживанья съ того двора, селъ и приселковъ и всихъ маетностей поменеяыхъ кгвалтовне выбили и уживати заборонили, также и всихъ подданыхъ селъ помененыхъ, зо всими ихъ податками и повинностями, также съ цыншами, кгрунты и землями, подъ росказованье и послушенство пановъ своихъ кгвалтовне взяли. Которое дей выбитье и кгвалтовное съ спокойного держанья зъ имѣнья двора Верховицкого панее Васильевое Коптевое, зъ добръ, рѣчей рухомыхъ, всякихъ пожитковъ, зъ селъ и подданыхъ, до нихъ належачихъ, вышей мененыхъ слуги ее, помененые Янъ Хоенскій а Янъ Терликовскій, того часу людемъ добрымъ—шляхтѣ, сусѣдомъ, именемъ панее своее, и на врадѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ неомѣшкане оповѣдали и на огляданье того выбитья кгвалтовного зъ спокойного держанья брали отъ мене зъ ураду возного повѣту Берестейского, Ѳедора Лукашевича Токаровского; который, тамъ бывши, въ той справѣ, а чого свѣдомъ будучи, до книгъ на завтріе, мѣсеца Мая второгонадцать дня, у пятницу, сознал тыми словы: Ижъ дей року теперешнего семьдесятъ семого, мѣсеца Мая десятого дня, въ томъ дворѣ пани Коптевое Верховицкомъ, за освѣтченьемъ слуги ее Яна Терликовского, видѣлъ дей онъ врядника Верховицкого, пана Каспора Дембинского и малжонки его, Яна Свѣшевского зъ многими слугами и помочниками, зъ розными броньми, которые дей до того двора пани Коптевое пришедши, кгвалтомъ дылеванье и ворота переметавши зъ другое стороны отъ двора пана Дембинского, подле стайни дылеванье розметавши, слугъ ее милости зъ двора кгвалтомъ выбили и выгнали отъ всего скарбу и маетности, которая дей тамъ въ дворѣ томъ была; тамъ же дей тотъ врядникъ пана Дембинского, Янъ Свѣшевскій, ворота при собѣ росказалъ мужикомъ загородити и до двора пана Дембинского, на другомъ мѣстцу дылеванье казалъ розметати, повѣдаючи: нехай дей то вжо дворъ будетъ зъ одного пану Дембинскому однимъ дворомъ.—Што дей имъ, возным, и стороною свѣтчоно; а на тотъ дей часъ при немъ, возномъ, были стороною люди добрые—шляхта Щасный а Хведоръ Лукашевичи Токаровскіе, земяне повѣту Берестейского; её милость пани Коптевая, вземши вѣдомость отъ тыхъ слугъ своихъ помененыхъ, Яна Хоенского а Яна Терликовского, на онъ-часъ на мѣстцу ее милости, у дворѣ Верховицкомъ, и при той дей маетности и скарбѣ ее буду-

[1]) *Дякольныя*—добавочныя подати въ видѣ разныхъ взносовъ.

чихъ, о таковомъ кгвалтовномъ наѣханью и выбитью, за насланьемъ пана Дембинского и малжонки его, слугъ ихъ вышей помененыхъ, съ того имѣнья Верховицкого, того жъ часу пріѣхавши ее милость въ Литвы, тутъ на Подляшье, знову ничого не мѣшкаючи, тое насланье пана Дембинского и кгвалтовное выбитье зъ спокойного держанья съ того двора, имѣнья ее милости Верховицкого, и зъ селъ вышейпомененыхъ, взятье въ моцъ и въ держанья его, также побранье всее маетности и добръ ее милости въ томъ дворѣ, и маетности врадника и слугъ помененыхъ, такъ жо ся то и черезъ помененыхъ слугъ ее милости на врадѣ оповѣдала и вышей ширей и достаточне доложило сусѣдомъ своимъ околичнымъ шляхтѣ, также и на врядѣ въ замку господарскомъ Берестейскомъ, дня двадцать первого Мая, въ року теперешнемъ семьдесятъ семомъ, оповѣдала и то до книгъ записати дала. Которое жъ оповѣданье и жалоба слугъ ее милости панее Васильевое Коптевое и сознанье возного помененого до книгъ кгродскихъ староства Берестейского записано. *)

1577 г. Изъ актовой книги за 1577—1632 годы, стр. 1097—1128.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 201—202.

157. Листъ короля Стефана старостѣ Брестскому и Кобринскому Евстафію Воловичу, чтобы онъ велѣлъ досмотрѣть: что отъ соляной пошлины должно принадлежать казнѣ, а что арендаторамъ жидамъ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендары его королевское милости, Лазарь Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и подписомъ руки писара его королевское милости—пана Венцлава Акгрипы, до его милости пана Виленского писаный, который о што а яко въ собѣ омовнетъ, въ немъ есть описано, и за прозьбою ихъ велѣлъ есми его до книгъ кгродскихъ староства Берестейского уписати, и такъ ся слово отъ слово въ собѣ маетъ: Стефанъ, Божою милостью, король Польскій, и проч. Пану Виленскому канцлеру нашому великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кобрынскому, пану Остафью Воловичу. Ижъ тыхъ часовъ недавно прошлыхъ арендовали есьмо складъ солный у воеводствѣ Берестейскомъ подданымъ нашимъ, жидомъ Берестейскимъ: Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу; при которыхъ арендарѣхъ коморникъ нашъ для догледанья и отбиранья пожитковъ тыхъ, которые до скарбу нашого приходити маютъ, водлугъ аренды нашое, отъ насъ имъ даное, на властномъ коштѣ и юркгельтѣ ихъ, при нихъ быти мѣлъ; нижли мы, господарь, видячи быти въ томъ зъ великою шкодою ихъ, и на чоломъ битье тыхъ жидовъ арендаровъ

---

*) Актъ этотъ, судя по заглавію его, слѣдовало-бы отнести къ отдѣлу юридическихъ актовъ; но такъ какъ въ немъ подробно изображается экономическій бытъ помѣщика въ концѣ XVI-го столѣтія, то на этомъ основаніи онъ помѣщенъ въ настоящемъ отдѣлѣ.

складовыхъ чинечи, хочемъ мѣти, абы твоя милость въ староствѣ своемъ Берестейскомъ и Кобрынскомъ вpадникомъ своимъ тамошнимъ съ пильностью того догледити, а што до скарбу нашого, водлугъ тое аренды приходити маетъ, отбирати и до скарбу нашого отдавати велѣлъ конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсяца Генваря двадцать первого дня. У того листу его королевское милости печать приложоная цѣла и подпись руки тыми словы: Stephanus rex; а писара его королевское милости подпись руки тыми словы: Венцлавъ Акгрипа, писаръ.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 202—204.

158. Листъ короля Стефана ко всѣмъ купцамъ, которые занимаются провозомъ соли изъ Брестскаго склада, чтобы они вносили установленную пошлину.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендары его королевское милости: Лазаръ Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости, пана Венцлава Акгрипы, ко всимъ купцомъ, которые бы соль толпястую зъ жупъ Рускихъ *) до воеводства Берестейского провадили, ижъ бы тымъ арендаромъ, отъ кождое тысечи толпъ великихъ по два гроши, и отъ тысечи толпъ малыхъ по грошу давши, сами, гдѣ бы похотѣли, далѣй съ тою сольюдобровольне ѣздили. И за прозьбою тыхъ арендаровъ помененыхъ велѣлъ есьми тотъ листъ его королевское милости до книгъ кгродскихъ староства Берестейского уписать, который слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч. Ко всимъ подданымъ нашимъ купцамъ, которые соль толпястую зъ жупъ Рускихъ до воеводства Берестейского провадити будутъ. Ознаймуемъ вамъ: ижъ недавно, прошлыхъ часовъ, будучи намъ, господару, у войску подъ Полоцкомъ, арендовали есьмо подданымъ нашимъ, жидомъ Берестейскимъ, Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу, складъ сольный у воеводствѣ Берестейскомъ; нижли никоторые зъ васъ, купцы, обтяжаютъ, хотечи то мѣти, абы тымъ арендаромъ складовымъ отъ тысечи толпъ соли малыхъ—по грошу одному, а отъ великихъ—по дву грошу платили и съ тою сольюдалѣй съ того складу могли ѣхати: што мы, видячи быти рѣчь слушную, позволяемъ то арендаромъ складовымъ, абы они отъ купцовъ альбо фурмановъ, которые тую соль продавати будутъ, отъ тысечи толпъ великихъ по два гроши, а отъ тысечи толпъ малыхъ по грошу брали, и кождого таковго купца, гдѣ онъ похочетъ ѣхати добровольне пропускали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божего Нароженья тысеча пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсеца Генвара двадцать девятого дня. У того листу печать его королевское милости приложоная цѣла и подписъ руки его милости господарское тыми

*) То есть, изъ соловарень бывшаго воеводства русскаго—нынѣшней Галиціи, въ которыхъ до сихъ поръ производится поваренная соль въ формѣ усѣченныхъ пирамидъ. Пирамиды большаго объема называются гурманами, а меньшаго толпами или толоками

словы: Stephanus rex; а писара его королевское милости Венцлава Акгрипы подпись руки тыми словы: Венцлавъ Акгрипа писаръ.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 204—206.

159. Листъ короля Стефана о взиманіи пошлинъ съ каменной (ледоватой) соли, вывозимой изъ Бохни и Велички.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 7 дня.

Передо мною, Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, покладали на врадѣ арендары его королевское милости, Лазаръ Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости, пана Венцлава Акгрипы, до всихъ становъ у великомъ князствѣ Литовскомъ писаный, абы купцы, которые соль ледоватую зъ Бохни и Велички на каморы складовые проводять, мыто, водле постановенья компромисарского, платили, и за прозьбою тыхъ жидовъ арендаровъ велѣлъ есьми тотъ листъ до книгъ кгродскихъ старосства Берестейского уписати, который же слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч. Княземъ, паномъ воеводамъ, каштеляномъ, маршалкомъ, старостамъ, княгинямъ панямъ, вдовамъ, державцомъ, тивуномъ, врадникомъ земскимъ и дворнымъ и ихъ намѣстникомъ, земяномъ и дворяномъ нашимъ и всей шляхтѣ обывателемъ въ панствѣ нашомъ великомъ князствѣ Литовскомъ, такъ же войтомъ, бурмистромъ, райцамъ, лавникомъ въ мѣстѣхъ нашихъ и всякихъ панскихъ, духовныхъ и свѣтскихъ. Маемъ того вѣдомость певную, ижъ подданые наши купцы, которые соль лодоватую зъ Бохни и зъ Велички въ болванѣхъ съ коруны Польское до великого князства Литовского на каморы складовые, которые есьмо арендовали подданымъ нашимъ, Лазару Абрамовичу а Липману Шмерлевичу, жидомъ Берестейскимъ, провадечи, никоторого мыта отъ тое соли на каморахъ складовыхъ не даютъ, въ чомъ ся не малая шкода скарбу нашому дѣетъ: а про то хочемъ мѣти, абы отъ таковое соли ледоватое тые купцы альбо фурмани, которые ее провадити будутъ, на каморахъ складовыхъ отъ кождого воза платили, водлугъ постановенья комисарского. А естли бы ся которые зъ нихъ сему росказанью нашому противечи, того цла отъ соли платити не хотѣли, тогды приказуемъ, абы есте тымъ арендаромъ нашимъ ку загамованью таковыхъ спротивныхъ помочи додавали и во всемъ имъ допомогали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья тысеча пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсеца Генвара двадцать первого дня. У того листу его королевское милости печать приложоная цѣла и подпись руки его королевское милости тыми словы: Stephanus rex; а писара его милости господарского подпись руки тыми словы: Венцлавъ Акгрипа писаръ. Которогожъ уписованья листу ихъ до книгъ кгродскихъ старостства Берестейского записано.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 206—208.

160. Листъ короля Стефана, запрещающій брать пошлину отъ соли, перевариваемой въ Коднѣ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсяца Марца 7 дня.

Передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, арендары его королевское милости, Лазаръ Абрамовичъ а Липманъ Шмерлевичъ, жидове Берестейскіе, покладали на врадѣ листъ его королевское милости, подъ печатью и съ подписомъ руки его милости господарское и съ подписомъ руки писара его королевское милости пана Венцлава Акгрипы до его милости пана Лаврина Войны, подскарбего земского великого князства Литовского писанный, ижъ бы отъ соли румовое, которая въ Кодню варона бываетъ, на коморахъ и прикоморкахъ никоторого мыта старого и побору нового не брано и за прозьбою ихъ велѣлъ есьми тотъ листъ его королевское милости до книгъ кгродскихъ староства Берестейского уписать, который же слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Стефанъ, Божью милостью, король Польскій, и проч... Подскарбему земскому, писару нашему великого князства Литовского, старостѣ Пинскому, державцы Олитскому и Квасовскому, пану Лаврину Войнѣ, такъ же справцы альбо писару, отъ его милости на коморѣ Берестейской будучому. Ознаймуемъ твоей милости, ижъ дали есьмо до справы и рукъ варенье соли румовое въ мѣстѣ и жупѣ Коденской пану Виленскому, канцлеру нашому великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кобрынскому, его милости пану Остафью Воловичу, а воеводѣ Менскому, пану Миколаю Сапѣзѣ, которая соль маетъ быти провожона до всего воеводства Берестейского. А иже маемъ того вѣдомость, же на коморахъ и прикоморкахъ мытныхъ, справцы, отъ твоей милости постановленые, хотечи отъ таковое соли мыто и поборъ брати, великое затрудненье чинятъ: про то хочемъ мѣти и вамъ всимъ справцамъ на каморахъ мытныхъ, отъ его милости пана подскарбего поставленымъ, приказуемъ, абы есте отъ таковое соли румовое, которая въ Коднѣ варона будетъ, никоторого мыта старого и побору нового не брали, и никоторое трудности въ томъ не задавали конечно. Писанъ у Варшавѣ, лѣта Божого Нароженья, тысеча пятьсотъ осьмьдесятого, мѣсяца Генвара двадцать первого дня. У того листу, его королевское милости печать приложоная цѣла и подписъ руки его королевское милости, тыми словы: Stephanus rex; а писара его милости господарского, подписъ руки тыми словы: Венцлавъ Акгрипа—писаръ. Которожъ уписованья листу ихъ до книгъ кгродскихъ староства Берестейского записано. Писанъ у Берестьи.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 377—384.

161. Контрактъ Евстафія Воловича и Николая Сапѣги съ королемъ Стефаномъ, на провозъ румовой соли изъ Кракова въ Кодень, и письменное условіе между Воловичемъ и Сапѣгою.

Евстафій Воловичъ—канцлеръ в. кн. Литовскаго и Николай Сапѣга—воевода Минскій, заключили съ королемъ и между собою контрактъ на право вывариванія соли въ Коднѣ, слѣдующаго содержанія:

1) Король разрѣшаетъ имъ брать въ Краковѣ, за Краковскими стѣнами, въ предмѣстьѣ Казимірѣ, желаемое количество бочекъ румовой соли, съ платою за каждую бочку по *одному* польскому злотому, какъ это платилъ до сихъ поръ жидъ Саулъ;

2) соль, полученная въ Краковѣ, освобождается отъ всякихъ пошлинъ во время провоза ея до Кодня;

3) въ Коднѣ, за каждый лостъ вываренной соли, они обязываются платить по 20 польск. злотыхъ;

4) деньги эти—передавать королевскому медику Буцеллѣ, въ томъ мѣстѣ, гдѣ будетъ находиться дворъ, въ теченіи трехъ лѣтъ;

5) за соль, уже полученную отъ медика въ Стежицѣ, въ количествѣ 960 бочекъ, внести 2800 польск. злотыхъ въ теченіи двухъ сроковъ;

6) кромѣ этой соли—вываренной, взять еще въ теченіи трехъ лѣтъ 8,040 бочекъ соли румовой и за нее внести въ пять сроковъ—12,850 польскихъ злотыхъ;

7) тотъ и другой обязываются на свой счетъ покупать соль, перевозить ее, нанимать слугъ и работниковъ, закупать орудія и посуду; но денегъ, получаемыхъ отъ продажи, не имѣютъ права брать раньше трехъ лѣтъ, исключая уплаты контрактной суммы и спеціальныхъ затратъ на промиселъ;

8) прибыли распредѣлять соотвѣтственно израсходованнымъ капиталамъ;

9) въ случаѣ смерти одного изъ соучастниковъ предпріятія, вся операція переходитъ къ другому; потомки умершаго не должны вмѣшиваться въ это дѣло;

10) если бы умершій взялъ изъ кассы жупной какую либо сумму на свои частные расходы, и отъ этого Буцелла не получилъ своей суммы; то отвѣтственность падаетъ на его имѣніе и потомки умершаго обязываются заплатить ее соучастнику живому,

11) если бы потомки Ник. Сапѣги, по случаю его смерти, стали дѣлать Воловичу какія-либо притѣсненія, то онъ—Сапѣга разрѣшаетъ ему перевести жупу со всѣми принадлежностями, въ какое ему угодно мѣсто;

12) для обезпеченія вѣрности исполненія этого договора назначается залогъ въ 13,000 польск. злотыхъ, за которые не только соучастники отвѣчаютъ имѣніями, но и ихъ потомки;

13) если которая-либо изъ сторонъ будетъ обижена и станетъ судиться судомъ, то отвѣтчикъ непремѣнно долженъ явиться на судъ безъ отговорокъ и удовлетворить своего истца,

14) постановленіе же это во всякомъ случаѣ должно оставаться ненарушимымъ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ясневельможный панъ его милость, панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій, а его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій, на врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ, передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ, а предо мною, Васильемъ Горновскимъ, судьею, врадники кгродскими Берестейскими, вызнати рачили, ижъ водле контракту, зъ его королевскою милостью учиненого, учинили ихъ милость постановенье съ паномъ Миколаемъ Буцелею, докторомъ его королевское милости, около отдаванья пенезей до рукъ его на раты, за соль, которая съ Кракова до Кодня ма быть выпровважона; и яко ихъ милость въ той рѣчи и въ иныхъ до конца застановити рачили, того всего ширей а достаточне и меновите листъ постановенья, за печатьми и съ подписы рукъ ихъ милостей, письмомъ польскимъ написаный и передъ нами на врадѣ показованый, слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Ia Ostaphiey Wołowicz, pan Wilensky, canclerz wiel. xię. Litewskiego, starosta Brzesky y Kobrynsky etc., a ia Mikołay Saphieha, woiewoda Miensky. Oznaymuiemy y czynim iawno thym listem naszym spolnym, iesliby thego na pothem komu potrzeba było wiedzieć y tho postanowienie nasze spolne słyszeć,—isz co thych niedawnych czasow w Warszawie,

pod czasem seymu walnego, iego krolewska mość, nasz miłosciwy pan, contract i postanowienie z nami, osobami pomienionemi, uczynić i pozwolić nam raczył warzenie soli rumowey w Kodniu, w imieniu moym, Mikołaia Sapiehy, takym obyczaiem: Isz sol rumowa w Kazimierzu, za mury Krakowskiemi, na brzegu rzeky Wisły, ile będziemi chcieć beczek oney soli rumowey brać mamy. A za każdą beczkę, tak wielką i ważną, iako teraz postanowiona iest w żupach krola iego mości, ieden złothy monethy i lidżby Polskiey panu żupnikowi krola iego mości Krakowskiemu, abo namiestnikowi ikmści, iako żyd Saul do theyże żupy Kodenskiey płaciwał, płacić powiniśmy. Która to sol rumowa, od nas u krola iego mości tak kupiona, od wszytkich ceł i poborow iego krol. mci, począwszy s Krakowa, gdy wodą spusczana będzie, aż do Steżyci, a Steżyce zasię, gdy lądem do Kodnia prowadzona będzie, wolną uczynić raczył. Którą tho sol rumową s Krakowa asz do Kodnia, przez nas, abo sprawie naszey przyprowadzoną pozwolić nam raczył iego krol. mość, dać, warzyć y na pożytky nasze obracać. Za którą warzenie they soli rumowey, wedla contractu, s krolem iego mością uczynionego, powinniśmy płacić krolowi iego mości od każdego łasztu gruzowey soli po dwadzieścia złothych Polskych. Kthore tho dwadzieścia złotych, od każdego łasztu przychodzące, ikmści oddawać roskazać nam raczył do rąk medika y physyca krola iego mości, pana Mikołaia Bucelle, a tho do trzech lath, po sobie idących, to iest: od roku thysiąc pięcseth ośmdziesiąthego pierwszego roku, asz do osmdziesiąth trzeciego, zamykaiąc zupełne trzy latha, iako listhy krola imci, na then contract nam dane, dostatecznie omawiaią. A isz the pieniądze od warzenia soli, wedla contractu krola imści, do rąk pana Bucelle oddawać mamy; przetośmy iuż na owże czas uczynili s panem doctorem pomienionym takie postanowienie: żesmy theraz przyieli do rąk swych w Steżyce od pana doctora soli gruzowey dziewięcset i szesdziesiąth beczek, za którą sol powinniśmy panu doctorowi zapłacić za frakt s Krakowa do Steżyce, takosz y za wywarzenie thy soli dziewiątset y szescdziesiąth beczek,—złotych dwa tysiąca i ośmseth; kthora to dwa tysiąca i ośmseth złotych, mamy panu doctorowi wypłacić na dwie racie, to iest: dwanaście seth złotych dnia pierwszego Ianuarya, który się pocznie w roku tysiąc pięcset ośmdziesiąth pierwszym; druga rathę, szestnascie seth złotych polskich, mamy panu doctorowy zapłacić dnia pierwszego Ianuaria, który się pocznie w roku tysiąc pięcseth ośmdziesiąth czwartym. A ta zapłata pomieniona ma być od nas płacona do rąk p. doctoru pomienionemu przy dworze króla iego mści. Przy tym postanowiliśmy też z panem doctorem pomienionym, że będziemy powinni do trzech lath ku thym dziewięth seth y sześćdziesiąth beczek, któreśmy theraz od pana doctora w Steżycy wzięli, brać soli ośm tysięcy y czterdzieści beczek rumu, od którego pożyczy się panu doctorowi za warzenie dziesięć tysięcy y pięćdziesiąth złotych polskich; którą summę powinni będziemy panu doctorowi wypłacać na rathy niżey pisane, to iesth: pierwsza ratha na Wielka noc, która będzie w roku tysiąc pięćseth ośmdziesiąth pierwszym,—złotych tysiąc dziewięćseth dwadzieścia y pięć złotych; drugę rathę na Wielka noc w roku tysiąc pięćseth ośmdziesiąth wthorym,—złotych tysiąc ośmseth siedmdziesiąth pięć; trzecią rathę w them że roku tysiąc pięćseth ośmdziesiąth wthorym, na swięthy Michał,—złotych tysiąc ośmseth siemdziesiąth i pięć; czwartą rathę—złotych dwa tyssiąca sto ośmdziesiąth siedm i groszy piętnaście polskich na Wielka noc, w roku tysiąc pięćseth

ośmdziesiąth trzeciin; a piąthą rathę— złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiath siedm i groszy piętnaście polskich, na swięthy Michał w roku tysiąc pięćseth ośmdziesiąth czwartym,—którey summy, co panu doctorowi wypłacać mamy wszithkiey, czini: dwanaście tysięcy ośmset i piędziesiąt złotych polskich; którą to sumę wyszey pomienioną, wodług rat postanowionych niczim nie pochibiaiących thych rat, obwiązaliśmy się listy naszemi panu doctorowi pomienionemu gotowemi pieniędzmi, tham gdzie dwor króla iego mści na onczas będzie, wypłacać pod zakłady, w lisciech naszich panu doctorowi danych, opisanemi. A isz ta wszitka sprawa na wielkiey dbałości należy, a ktemu też nie małego nakładu potrzebuie: przeto, za spolnim nakładem naszim, mamy do tey sprawy, iako do prziimowania i odbierania tey soli rumowey w Krakowie, thak też na prowadzienie iey z Krakowa Wisłą do Steżicy, a z Steżice lądem do Kodnia, a w Kodniu w żupie, przy warzeniu i othsyłaniu warzoney soli do Brześcia, na mieście składu y przedawania,—wysługi spólnie a wiernie mieć i chować, kthórych by spólnego naszego nakładu, tak też y pożitku pilnie, dbalie y wiernie doglądały y liczby spólne nam ze wszistkiego czinili, pieniędzy thych, które za sol warzono przedawaiąc, odbierać będą, aby nikomu do rąk, krom wiadomości spólney naszey nie wydawali; tak też i my sami na potrzebę nasze własne, y ci kogo byśmy do tey sprawy spólnie przipuścili, nie mamy a nie maią z rąk thych sług naszich pieniendzi za taką sol warzoną, a od nich przedawaną i odbiraną, ani na czwierć lata, okrom tego, coby na spólną potrzebę naszą, złascza na płacenie rumu tego w Krakowie, na prowadzienie Wisłą y lądem do Kodnia, k temu na płacenie rat pomienionych panu Mikołaiowi Bucelli, doctorowi króla imści, na poprawę panwi y innego naczynia, y zapłathy robothnikom y sługom do żupy k tey sprawie należączim y na inne potrzeby żupne, które tylko do potrzeb własnych żupnych należeć bendą,—tho za wiadomością sprawiech naszich starszich wydawano y othprawowano bycz ma. A ieśli Pan Bóg Wszechmogączy w tym nam poszczęścić raczi, żeby nad ten nakład nasz spólny y zapłatę panu doctorowi, co nam zysku pozostało; tedy obrachowawszi dostatecznie nakład każdogo z nas, iako w dworu krola imści, tak y na każdym mieście na własną tę sprawę żupną wyłożił, y co który z nas, poddanemu swemu, abo podwodami, przywiezie soli, tho także ma bycz temu płacono y na lidżbie prziimowano, iako oth soli furmanom za przewoz płaczą; a odłożiwszi nakład każdemu nalieżący, zyskiem co by kolwiek zostało, w rowne częnści na poły podzielicz się mamy. A iesli by też w thym czasie, nim the trzy liaty contractu krola imści uczynionego z nami na warzeniu tey soli wynidzie, y Pan Bog Wszechmogoncy, któremu tho wszitko wolno, smierć na którego z nas dopuścić racził, tedy ta wszitka sprawa żupna na tego, który z nas żiw zostanie, zupełnie spadacz y nalieżacz ma; y iuż ten sam, który z nas żiw zostanie, tę sprawę, wiedle contractu krola imści y postanowienia wyszey pisanego, konczicz ma, a potomkowie zmarłego iusz y do tey sprawy żupney niczim ustempowacz się nie maią. A iesli by ten zmarły, za czasu żiwota swego y używania żupy, co pieniendzy skrzinki spólney na potrzeby swe wziął; tedy one pieniędzy przez niego wzięte, ieśli by na czenścz zapłathy panu Bucelly należeli, maią bycz z iego maiętności, dobr zmarłego oth potomkow iego do renku temu, który ziw zostanie, wroczone. To tesz ia Mikołay Sapieha, woiewoda Minski, waruię: y ieśli by na mię pierwszy, niż na iego mość pana Wilenskiego, Pan Bóg śmierć dopuścić raczył; tedy iego mości

panu Wilenskiemu niema bycz od potomkow moich broniono tamże w Kodniu, imieniu moim, tey soli warzycz y they wszithkiey sprawy żupney do czasu naznaczonego, trzech lat zupełnych, konczicz. A gdzie by iego mość pan Wilensky rozumiał y bacził sobie w thym mieć íaką przeszkodę oth potomkow; tedy wolno bendzie iego mości panu Wilenskiemu s tego imienia moiego, Kodnia, żupę ze wszystkiemi nacziniami y budowaniem, cokolwiek iedno do żupy należi, wziąć, i tam, gdzie bendzie wola iego mości przenieść; a potomkowie moie żadney przekazy y trudności w tim iego mści panu Wilenskiemy czinić nie maią. Ażeby te postanowienie nasze teraz y zawżdy, póki się tha sprawa żupna skonczy, w zupełności całey y nienaruszenie zostało; tedy to wszytko, cokolwiek iest wyszey wpisano, obiecuiemi sobie żysczić, dzierzecz y ni w czim nienaruszacz, pod zakładem trzinastu thysięcy złothych polskich. Ieśliby która strona z nas tego postanowienia dzirżić niechciała, który zakład nie tylko na osoby swe, tak też y na dobra y maiętności swę wnosimy, alie też y na potomki nasze y wszitkie dobra nasze po nas pozostałe. O którzy zakład także y nie o wypołnienie tego postanowienia naszego, gdzie by strona ukrzywdzona drugę stronę, do któregokolwiek prawa y sądu, bądz na dwor królia iego mości, abo do sądu ziemskiego, abo też i do grodzkiego któregokolwiek powiatu w wielkiem xięstwie Litewskiem pozwała; tedy za takowem pozwaniem od tego sądu, gdzie by przipozwana była, iako na roku zawithym stanąć y pozwow żadnemi przyczinami, rozumem ludzkim wynaydzionemi, nie zbiiaiąc, we wszithkim skutecznie usprawiedliwicz się. Iesli by z sądu winnym był naliezion, zakład pomieniony y wszithkie szkody na słowo rzeczenie strony wkrziwdzoney przepadacz y one iako zakłady, tak y szkody ukrzywdzoney stronie skutecznie zapłacić; a zapłaciwszy zakład, przed się to nasze postanowienie, przy zupełney mocy zachowano bycz ma. A tho wszithko, iako iest wyszey opisano, nie thylko my samy, alie y potomkowie naszi, ieśli by nas Pan Bóg s tego swiata zebracz racził, wypełnicz sobie powinni bendą, pod timiż obowiązkami y zakładem wyszey opisanemi. Co też nam na takie postanowienie sprawy they żupney pan Mikołay Bucellio, doctor krola iego mości, dał list swóy, then dlia wiadomości daliśmi do act grodzkich Brzeskich wpisać, a sam list przi mnie panu Wilenskiemu został; a na twardośćz lepszą to postanowienie spolne nasze zapieczentowaliśmy pieczęciami naszemi y własnemi rękami podpisali. A to się działo w Brześciu dnia dziewięthnastego, miesiąca Marca, roku thysiącz pięczseth ośmdziesiątego. У того листу печати приложоные и подписы рукъ тыми словы: Остафей Воловичъ рукою власною, Миколай Сопѣга, воевода Менскій, рука власная.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 390—395.

162. Подтвердительная запись воеводы Минскаго Николая Сапѣги, данная королевскому медику Николаю Буцелли относительно условій контракта на счетъ вывариванія соли въ Коднѣ.

Воевода Минскій Николай Сапѣга симъ листомъ объявляетъ, что онъ вмѣстѣ съ Виленскимъ каштеляномъ, канцлеромъ в. кн. Литовскаго, Воловичемъ—заключилъ съ королемъ контрактъ на право варенья въ Коднѣ соли, на три года, на слѣдующихъ условіяхъ;

1) за каждый ластъ вываренной соли платить въ казну королевскую по 20-ти польск. злотыхъ; за каждую бочку, полученную въ Краковѣ—по одному злотому;

2) деньги эти отдавать на руки королевскому медику, согласно желанію самого короля;

3) за соль, полученную уже отъ королевскаго медика въ Стежицѣ, въ количествѣ 960 бочекъ, а равно и за фрактъ ея уплатить 2,800 злотыхъ и въ два срока;

4) взять у королевского медика еще 8,040 бочекъ соли румовой и деньги за оную 12,850 злот. польскихъ внести въ пять сроковъ;

5) дать тому же медику залогъ въ 2,000 злотыхъ;

6) такъ какъ при заключеніи контракта съ королемъ, а равно и при дачѣ записи его медику, присутствовалъ не самъ Сапѣга, а канцлеръ Воловичъ, и дѣйствовалъ отъ его имени только по довѣренности, то Николай Сапѣга симъ листомъ объявляетъ, что онъ лично обязывается въ точности исполнять всѣ параграфы контракта и записи, и отвѣтственность за несоблюденіе оныхъ прямо беретъ на себя и на свои имѣнія.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ставши на врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ вельможный панъ, его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій, передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, вызнать рачилъ, ижъ што ясневольжный панъ его милость панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленскій, канцлеръ великого князства Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій, съ паномъ Миколаемъ Буцелею, докторомъ его королевское милости, самъ отъ себе и за моцованьемъ его милости пана воеводинымъ, около варенья соли въ Кодню, и плаченья ему, пану доктору, сумы пенезей застановенье вчинити рачилъ у Варшавѣ; тогды его милость панъ воевода, приймуючи тотъ весь контрактъ и постановенье и вси кондиціи и обовязки, въ записѣ его милости пана Виленского, пану доктору даномъ, описаные, на себѣ и на вси добра свои, у великомъ князствѣ Литовскомъ лежачіе, взносячи, и стверженья того всего листъ свой особливый за печатью и съ подписомъ руки своее и за иными печатьми справленый, польскимъ письмомъ писаный, на врадѣ покладалъ, который за жеданьемъ его милости до книгъ врадовыхъ слово до слова уписанъ и такъ ся въ собѣ маетъ: Ia Mikołay Sapieha, woiewoda Mienski, zeznawam thym moim listhem, isz co tyich niedawnich czasow, podczasem seymu walnego w Warszawie, w roku teraznieyszym tysiąc pięczseth ośmdziesiątym, dnia pierwszego miesiąca Lutego, iego miłość iasnie wielmożni pan, pan Ostaffiey Wołowicz, casztelan Wielenski, kanclerz wielkiego xięstwa Lithewskiego, starosta Brzeski y Kobrynski, imieniem swym y moim, a maiącz tesz odemnie dostateczne umoczowanie, na postanowienie około warzenia soli gruzowey w Kodniu, imieniu moim, które postanowienie za contractem iego królewskiey mości y nami uczynionimi, a za dostatecznim umocowaniem odemnie iego mść pan Wielenski czynić racził s panem Mikołaiem Bucello, medikiem króla iego mści, tim sposobem: isz co król iego mść przez contract pozwolić nam racził sol gruzową warzić w wielkim xięstwie Litewskim, w imieniu moim Kodniu, od którey to soli przydzie ot warzenia ot każdego łasztu do

skarbu króla iego mści, po dwudziestu złotych polskich; a osobliwie za sol, gdy ią bendziem brać w Krakowie na Kazimierzu, na brzegu Wiślnim, powinni tesz bendziem płaczicz za każdą beczkę po złothemu polskiemu, według contractu iego królewskiey mści. A isz iego król. mść onim że contractem roskazać nam raczył, abiśmy to, co ot warzenia tey soli gruzowey ot każdego łasztu po złotich dwadzieścia do skarbu króla igo mści przychodzić miało, do rąk igo mci pana Mikołaia Bucellego, doktora królia igo mci oddawali; przeto igo mć pan Wilenski imieniem swym y moim zapisać się raczył zapisem swoim panu Bucelli, doctorowi króla igo mci, za to cośmy teraz przüeli do rąk swych w Steżicy oth pana doctora soli gruzowey dziewięćset y sześćdziesiąt beczek, za którą sol powinniśmi panu doctorowi zapłaczicz za fract s Krakowa do Steżyce, tak tesz y za wywarzenie tey soli beczek dziewięćset y sześćdziesiąt,—złotych dwa tysiąca y ośmset; które to dwa tisiąca y ośmset złotych maią bicz panu doctorowi pomienionemu płacone na dwie raczic, to iest: tisiąc dwieście złotych, dnia pierwszego Ianuaria, któri się pocznie w roku tisiąc pienezset ośmdziesiąt pierwszim; druga ratha—złotych tysiąc sześćset ma bić od nas zapłacono dnia pierwszego Ianuaria, któri się pocznie w roku tisiąc pięczset ośmdziesiąt czwartym; a ta zapłata wyszey pomieniona ma bicz ot nas zapłaco do rąk panu doctorowi pomienionemu przi dworze królewskiey mci. Przi tim postanowicz tesz igo mć pan Wilenski imieniem moim racził, że bendziem powinni do trzech lat ku thich dziewięczset y sześćdziesiąt beczek, któreś mi teras ot pana doctora wzięli w Steżyci, bracz soli ośm tysięczi y czytyrdzieście beczek rumu, ot którzego przydzie sie panu doctorowi za warzenie—dziesięć tysięcy y pięćdziesiąt złotich; którą summę powinni będziemi panu doctorowi płacić na rathi niżey opisane, to iest: pierwszą rathę—na Wielkanoc, która bęndzie w roku tisiąc pięcset ośmdziesiąt pierwszym,—złotych tysiąc dziewięćset dwadzieścia y pięć; drugą rathę—na Wielkienoc, w roku tisiąc pięćset ośmdziesiąt wtórym — złotych tyciąc ośmset siedmdziesiąt y pięć; trzecią rathę w tym że roroku tisiąc pięczset ośmdziesiąt wtórym, na swięti Michał,—złotych tisiac ośmset siedmdziesiąt y pięć; czwartą ratę—złotych dwa tisiąca sto ośmdziesiąt y siedm y groszi piętnasczie,—na Wielkanoc w roku tisiąc pięćseth ośmdziesiąth trzecim; a piątą ratę—złotych dwa tisiąca sto ośmdziesiąt y siedm y groszi pietnaście—na święti Michał, w roku tisiąc pięćset ośmdziestąt czwartym; którey tey summi wyszey pomienioney, według rath postanowionich, nicz niepochibiaiąc tich rath, powinni bendziem panu doctorowi wzwisz pomienionemu płaczicz gotowymi pieniądzmi, tam gdzie dwor króla iego mści bendzie natenczas, iako na onim zapisie igo mć pana Wilenskiego, panu doctorowi pomienionemu danym, condicii y obowiąski na wszitkich dobrach naszich szirey są opisane y wniesione. A isz tesz w onim zapisie iego mci panu Wilenskiemu, panu doctorowi w Warszawie danim, iest to dołożono, że igo mść pan Wilenski obowiązać się racził za mie panu doctorowi, pomienionemu na potwierdzenie tego zapisu y contraktu igo mści pana Wilenskiego, list moy Mikolaia Sapiehi, woiewódy Mienskiego, pod zakładem dwuch tysięczi złotych dać na świątki przyszłe, w roku teraznieyszym tysiąc pięcset ośmdziesiątym; tedy ia woiewoda Mienski pomienioni wizwalaiącz igo mść pana Wilenskiego s takiego obowiązku y zakładu, a ten wszystek contract y postanowienie, które igo mść pan Wilenski z umocowaniem moim s panem doctorem pomienionim w Warszawie uczynić raczył, we wszytkim calie przymuiąc, y wszytkie condicie y obowiązki w zapisie

igo mšć pana Wilenskiego, panu doctorowi danim, opisane,—nasie y na wsytkie dobra swe, wielkim xięstwie Litewskim leżące, wnosząc tim moim dobrowolnim listem stwierdzam y zmacniam, poddaiąc się w te wszitkie condicie y obowiązki, tak tesz dobra wszytkie moie y o nim obiecuiąc we wszytkim dosić czynić y one wypełnić pod obowiązkami y zakładi w zapisie igo mści pana Wilenskiego, panu doctorowi danim opisanemi. I acz jgo mść pan Wilenski opisać się racził panu doctorowi, ten list móy daię własną ręką moią pisany; alie nie przez sposobność zdrowia mego nie mogłem temu dosić uczinić, wszakosz na tenczas daię panu doctorowi ten móy list s podpisem ręki mey własney y za moią własną pieczęcią; do którego listu mego, za ustnym żadaniem moim, pieczęci swe przyłożyć raczyli: iego mć pan Malcher Rayski, podstoli Brzeski, a pan Wassiley Hornowski, sędzia grodzki Brzeski, pisarz w Brześciu, dnia dwudziestego, miesiąca Marca, roku tysiąc pięcset osiemdziesiątego. У того листу печати три приложоные и подписъ руки тыми словы: Mikołay Sapieha, woiewoda Mienski, ręką swą.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 407—408.

163. Квитанція королевскаго медика Николая Буцелля въ полученіи облигаціи на десять тысячъ и пятьдесятъ злотыхъ, выданная Евстафію Воловичу и Николаю Сапѣгѣ.

Королевскій медикъ Николай Буцелля симъ листомъ удостовѣряетъ, что онъ получилъ отъ канцлера в. кн. Литовскаго—Евстафія Воловича и Минскаго воеводы—Николая Сапѣги письменное обязательство, въ томъ, что они будутъ вносить ему въ опредѣленные сроки пошлины, какъ за соль покупаемую ими въ Краковѣ, такъ и за вывариваемую въ Кодиѣ. Съ своей стороны и онъ—медикъ обязывается сносить со счетовъ и не требовать съ предпринимателей условленныхъ пошлинъ, если завѣдующій королевскими жупами въ Краковѣ, не отпуститъ имъ требуемой ими по контракту соли, или же, если оная, по какому-либо несчастію, затонетъ въ водѣ, во время доставки ея Вислою изъ Кракова въ Стежицу; обязывается также исправно выдавать имъ подвые листы, необходимые для совершенія предпріятія.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

Ясневельможный панъ его милость, панъ Остафей Воловичъ, панъ Виленски, канцлеръ великого князтва Литовского, староста Берестейскій и Кобрынскій, а его милость панъ Миколай Сопѣга, воевода Менскій, подать рачили на врадъ до мене Малхера Райского, подстаростего, а Василья Горновского, судьи,—врадниковъ кгродскихъ Берестейскихъ, листъ записъ отъ пана Миколая Буцелія, доктора его королевское милости, за печатью и съ подписомъ руки его и за печатью писара его королевское милости пана Венцлава Агрипы, польскимъ письмомъ писаный, на речь ниже въ немъ менованую, ихъ милостямъ даный, который, для всякое пригоды и потребы припалое, до книгъ кгродскихъ староства Берестейского есть уписанъ и слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Ia Mikołay Bucella, doctor iego królewskiey mości, wyznawam y upewniam tym moim lisztem, komu tho wiedzieć będzie należało, isz ichmc. panowie: iaśnie wielmożny pan Ostaphiey Wołowicz, pan Wilenski, canclerz w-go x-wa L-go, starosta Brzescki, Kobrynski, a wielmożny pan i-go m. pan Mikołay Sapieha, woiewoda Mienski, mnie dali obligatią na summę pieniężną, to iest, na

złotych polskich dziessięć tyssięcy i pięćdziessiąth za wywarzenie soli gruzowcy, ktorą ma ichmom wyszmianowanym bydź w Krakowie na Kazimierzu dodawana, według contractu od i. kr. mosci ichmciom panom danego, za którą ssol powinni będą ichm. panowie wyszei mianowani płacić do rąk panu żupniku, albo sprawci iego, za każdą beczkę po złothemu polskiemu. A ieśliby z iakieykolwiek przyczyny ichmciom, albo posłańcom ichmciow takowey soli, według contractu wyżey pomienionego, od pana żupnika niedawano, tedy za takową ssol tak wiele, iakoby iey nie dano, powinien będę stey summy pieniędzy, na którą mnie ichmsc dali obligatią, coby sie kolwiek z rachunku przyszło, za wywarzenie thei soli gruzowey, po dwadzieścia złotych polskich od każdego łaszta wytrącić mam. A iesliby cisz, prowadząc thę sol gruzową wodą—Wisłą do Steżyce, a sprzepuszczenia Bożego na wodzie zatoneła; tedy y od takiey soli gruzowey, iako iey wiele łasztow zatonie, nie będą mnie ichm. panowie powinni za warzenie, coby sie miało przyść od takiey soli, płacić, a ia będę powinien s tey głowney summy, na którą mi sie ichm. p. opissali wytrącić i wyrachować. Przy tym będę staranie czynił u i-go krolewskiey mci, tak tesz w cancellaryey coronney, dla wydawania listow luznych ku tey sprawie solney należących, aby tha sprawa była odprawowana według potrzeby. Który tho list moi daię ichmciom panom wzwysz mianowanym pod takymi obowiąskami i obligatiami, iako mnie ichmc na sie dali; a dla lepszei wiary i pewności, then listh moy ichmciom panom daię ręką własną moią podpisany i pieczęcią moią zwykłą zapieczętowany. Do kthórego listu prosiłem iego mść pana Mikołaia Agrippy, sekretarza i pissarza i-go krol. młsci, starosty Niemonoickiego, co i-go m-ść na żądanie moie uczynić raczył. Pissan w Warszawie, dnia pierwszego mca Luthego, roku pańskiego tyssiąc pięćseth ośmdziessiąthego. У того листу печати двѣ приложоны и подписъ руки тыми словы: Nicolaus Bucella, sacrae reg. majestatis medicus, phisicus.

1580 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 396—406.

164. Обязательство Брестскихъ жидовъ: Товіи Богдановича, Лазара Абрамовича и Липмана Шмерлевича, данное канцлеру в. кн. Литовскаго, Евстафію Воловичу и воеводѣ Минскому—Николаю Сапѣгѣ на очетъ доставки и вывариванья соли въ Коднѣ.

Жиды г. Бреста: Товія Богдановичъ, Лазаръ Абрамовичъ и Липманъ Шмерлевичъ симъ листомъ удостовѣряютъ:

1) что, съ согласія канцлера в. кн. Литовскаго—Евстафія Воловича и Минскаго воеводы—Николая Сапѣги, открывшихъ промышленное товарищество вываривавія соли въ Коднѣ, они приняты соучастниками онаго въ третьей долѣ и распорядителями, какъ по части закупки соли въ Краковѣ, доставки ея въ Кодень и вывариванія на мѣстѣ, такъ и по части распродажи ея въ коморахъ и прикоморкахъ и взноса пошлинъ, слѣдуемыхъ съ промышленниковъ по контракту королевскому медику Буцеллѣ;

2) какъ соучастники въ третьей долѣ, они обязываются нести третью часть расходовъ, нужныхъ для веденія предпріятія и, въ случаѣ несчастія, убытковъ; въ свою очередь они получаютъ и третью часть прибыли; какъ распорядители, они должны чрезъ каждые три мѣсяца представлять отчеты о приходѣ и расходѣ самимъ ли Воловичу и Сапѣгѣ, или ихъ повѣреннымъ;

3) обязываются вести эту «справу» по совѣсти и по чести; въ противномъ же случаѣ отдаютъ на произволъ своимъ господамъ: и себя, и свои имущества, и женъ и дѣтей;

4) долги по другимъ операціямъ не должны входить въ этотъ расчетъ; и

5) чтобы паны ихъ Воловичъ и Сапѣга внесли за нихъ слѣдуемую третью часть и послали въ Краковъ на покупку соли, т. е. на почины предпріятія—до 2,000 злотыхъ, такъ какъ они, вышеупомянутые жиды, денегъ сихъ въ настоящее время не имѣютъ.

Лѣта Божого Нароженья 1580, мѣсеца Марца 21 дня.

На врадѣ его королевское милости, въ замку Берестейскомъ, постановивши-

ся передо мною Малхеромъ Райскимъ, подстаростимъ, передо мною Васильемъ Горновскимъ, судьею, врадники кгродскими Берестейскими,—жидове места Берестейского: Тобіяшъ Богдановичъ, а Лазаръ Абрамовичъ, Липманъ Шмерлевичъ, покладали листъ свой записный, за печатьми и съ подписаніемъ рукъ своихъ власныхъ по-жидовску, и за печатьми зацныхъ особъ, облигаціи своее ихъ милость ясне вельможному пану Остафью Воловичу, пану Виленскому, канцлеру великого князства Литовского, старостѣ Берестейскому и Кобринскому, а его милости пану Миколаю Сапезѣ, воеводѣ Менскому, отъ нихъ даный на застановенье варенья соли въ Кодню и полненья черезъ нихъ того всего, яко ся въ немъ записали. Который листъ застановенья своего, очевистѣ и добровольно призвавши, просили, абы до книгъ врадовыхъ уписанъ былъ, который же слово до слова такъся въ собѣ маетъ: Ia Tobiasz Bogdanowicz, a ia Łazar Abramowicz, a ia Lipman Szmerliewicz, żidowie Brzisci, wyznawami sami na siebie tim naszim dobrowolnim listem, komu bi iedno potrzeba biła, tego wiedzieć, abo ten list nasz czitaiąc sliszeć: tszczo ich miłość iaśnie wielmożni panowie,—pan Ostafiey Wołowicz, pan Wilenski, canczlierz wielkiego xięstwa Litewskiego, starosta Brzescki i Kobrynski, a iego miłość pan Mikołay Sopiega, woiewoda Mienski, panowie nasi miłościwe, z ikm. teraz podczasem seymu walnego Warszawskiego, taki contrakt y postanowienie uczynić raczili, że król igo mść pozwolić racził ichmc panom nasim pomienionim варенье *) soli rumowey w Kodniu, w imieniu igo mc pana woiewodi Mienskiego, takim obiczaiem: że ichm. panowie nasi pomienieni te sol rumową w Kazimierzu za muri Krakowskiemi, na brzegu rzeki Wisli, brać maią;—a za każdą beczkę, tak wielkie y ważną, iaka teras postanowiona iest w żupach krolia igomci, po iednemu złotemu moneti i liczbi polskiey panu żupnikowi Krakowskiemu, abo namiestnikowi igo mci, iako żid Saul, do teyże żupy Kodienskiey płaciwał, płacić ichm. obowiązać sie raczili; a za warzenie tey soli gruzowey w Kodniu tesz ichm. panowie pomienieni obowiązać sie raczili zapisi swemi, wedlie contractu s króliem igo moscią uczinionego, ot każdego łasztu tey to gruzowey soli—po dwadziescia złotich polskich płacić do rąk pana Mikołaia Bucelli, doctora króla igo mci; a to do trzech liat po sobie idoczich, to iest: od roku tisiąc pięcset ośmdziesiątego pierwszego roku asz do ośmdziesiąt trzeciego, zamykaiąc zupełno trzi liata, iako list królia igo mci, na ten contrakt ichmościom panom dani, dostatecznie obmawia. Iakosz ichm. panowie nasi pomienieni, s panem Bucellią, doctorem krolia igo mci, takie postanowienie uczinić raczili: że teraz prziiąć raczili do rąk swich w Steżici ot pana doctora soli gruzowey dziewięćset y sześćdziesiąt beczek, za którą sol obowiezać sie raczili ichm. panowie nasi panu doctorowi zapłacić za fract s Krakowa do Steżice, tak tesz y za wiwarzenie tey soli dziewięci set y sześćdziesiąt beczek, -złotich dwa tisiąca y ośmseth; ktore to dwa tysiąca y ośmseth złotich ma bicz panu doctorowi zapłacono na dwie racie, to iest: dwanaście seth złotich—dnia pierwszego Ianuaria, ktori sie pocznie w roku tisiąc pięcseth osmdziesiąt pierwszim; drugą rate—szesnascie seth złotich polskich ma bić panu doctorowi zapłacona dnia pierwszego Ianuaria, w roku tisiąc pięcset osmdziesiąt czwartim; a ta zapłata pomieniona ma bicz panu doctorowi płacona przi dworze królia igo mci. Przy tim postanowicz tesz ichm. panowie nasi raczili s panem doctorem pomienionim: do trzech liat po sobie idących, ku tim dziewiąciset y szoscidziesiąt beczek, które teraz ichm. od pana

*) Это слово написано по-русски.

doctora w Stežiczi wziąć raczili, maią ieszcze ichm. wziąć ośm tisięcy y czterdziescie beczek teyże gruzowey soli, rumu, ot którego przydzie sie panu doctorowi za warzenie dziesięć tysięce y pięćdziesiąt złotich polskich; która summa pieniędzi ma bicz panu doctorowi wipłaciwana na te raty niżey opisane, to iest: pierwszą rate, na wielkanoc, która bendzie w roku tisiąc pięcset ośmdziesiąt pierwszym, — złotich tisiąc dziewięćset dwadziescia y pięć złotich; drugą rate, na wielkienoc w roku tisiąc pięcset osmdziesiąt wtórym,—złotych tisiąc ośmset siedmdziesiąt pięć; trzecią ratę w temże roku tysiąc pięćset ośmdziesiąt wtórym, na święty Michał—złotych tysiąc ośmset siedmdziesiąt pięć; czwartą ratę—złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiąt siedm y groszy piętnaście polskich, na wielkanoc w roku tysiąc pięcset osmdziesiąt trzecim; a piątą rate—złotych dwa tysiąca sto ośmdziesiąt siedm i groszy piętnascie polskich, na swięty Michał, w roku tysiąc pięcset osmdziesiąt czwartym; którey tei summy co panu doctorowi przydzie wypłacać, wszystkiey czyni—dwanaście tysięcy osmset y pięćdziesiąt złotych polskich;—która ta summa wyżey pomieniona, według rath postanowionych, niczym nie pochibiaiąc tych rath, obowiązać sie raczyli im. panowie naszy listy zapissy swemy panu doctorowi pomienionemu, gothowemi pieniędzmi tham, gdzie dwor króla igomci na onczas będzie, wypłacać pod sowitościami y zakładami, w lisciech imściów panu doctorowi danych, opissanimy. A ku themu, cośmy tesz społem z ichm. panami arendowali od króla igomsci skład solny w woiewodztwie Brzeskim, który iesth przez commissarze krola igo mci postanowion w miescie Brzesciu, w przykomorkach do niego należących, iako na arendzie y liscioch krola igo mci iesth pożytek składu thego dostatecznie opisany. Tak my ossoby wyżei pomienione, ia Tobiasz Bohdanowicz, ia Lazar Abramowicz, a ia Lipman Szmerlewicz, żydowie Brzestcy, chcąc w tey sprawie wszytkiey żupney około warzenia thei soli ichm. panom naszym pomienionym, tak tesz i z strony użytku czeladowego, wiernie i sprawiedliwie usłużyć, gdyż tha sprawa na wierze, a wielkiey dbałości na więcey należy i nakładu thesz nie małego potrzebuie, żeby tesz i taka praca nasza nam nie była daremna,—użyliśmy w them prozbami naszemi im. panow naszych pomienionych, aby ichm. za pracą i służby nasze, nas contracthuiąc do trzeciey części they wszystkiei sprawy żupnei y składowey, iako nakładu, tak zysku, nas przypuścić raczyli;—iakosz ichm. na prozby nasze tho uczynić raczyli: a nas trzech, mnie Tobiasza, mnie Lazara, i mnie Lipmana, pomienionych żydow, do trzeciey części they wszystkiey sprawy żupney i składowey, iako do nakładu, gdy w Krakowie then rum na brzegu rzeky Wisły brany i płacon być ma, także na prowadzenie Wisłą do Stežycy, a z Stežycy lądem do Kodnia, a w Kodniu w żupie przy warzeniu i odsyłaniu warzoney iusz soli do Brzescia, na mieśce składu y na inne przykomorki składowe, tak tesz do płacenia rath wyzei opisanych za warzenie they soli panu doctorowi pomienionemu, tak tesz i do zysku, iesli by nam w them Pan Bóg poszczęścić raczył, przypuscić nas ichm. raczyli, nisz zarazem w sprawę y zawiedowanie nasze ichm. panowie naszy the oboie sprawi nam poruczyć raczyli. A my za to ichm. panom naszym przyrzekamy i them dobrowolnym listem zapissem naszym obowiązuiemy sie: że w tych sprawach—żupnei, składowey—wyżey opisanych, będziemy ichm. panom naszym z wielką czułością i dbałością, wiernie i sprawiedliwie, nie używaiąc w them pod ichmciami pany naszemi żadnych podstempkowych fortelow, służyć i do nakładu wszeliakiego they wszytkiey sprawy należnego, tak tesz y zapłaty panu

doctorowi, trzecią częścią sie przyczyniać, nie biorąc nic na własne potrzeby nasze pieniędzy za sol przedawaną wziętych, także i składowych pożytkow bez wiadomości i pozwolenia ichm. panow naszych pomienionych okrom thego, coby na the potrzebe spolną żupną i składową należało, iako: na płacenie rumu solnego i na prowadzenie onego Wisłą do Steżyce, a z Stizycy lądem do Kodnia, a z Kodni na płacenie rath pomienionych panu Mikołaiowi Bucelli, doctorowi krola igo mci, na poprawę panwi y zapłaty robotnikom i sługom do żupy i składu należącym y na inne potrzeby, które tylko własnie do potrzeb składowych i żupnych własnych należeć będą,—tho za wiadomością ichm. panow naszych, albo sprawców ich mość starszych, odprawować bez uymy powinni. S którey wszytkiey sprawe, tak żupney, iako y składowey, na każda czwierć roku, powinni będziemy ichmciom panom naszym, albo przed sprawcami starszymi ichm, ze wszelakiego przychodu y roschodu lidżbę dostateczną uczynić, y sztokolwiek z lidżby pieniędzy przy nas pokaże, tho zarazem do skrynki spolney, która w Brześciu u składa głownego być ma, oddawać będziemy powinni. Co tesz który z ichm. panow naszych pomienionych poddanimi i swemy podwodami przywiozą soli, tho ma być ichmciom na lidzbie y nakładzie rachowano y przyimowano i płacono taką zapłathą, iako i formani, gdy sol będą wozić, brać będą. A iesliby Pan Bóg w them nam poszczęścić racził, żeby iaki zysk thego handlu i sprawy urosł, do thego tesz my ossoby, pomienione żydowie, do trzeciey części przypuszczeni od ichm. być mamy; tak też czego, Boże uchoway, straty na thim handlu i thei sprawie żupney i składowey także trzecią część straty na maiętnosciach i dobrach wszytkich naszych, tak tesz i na osobach własnych naszych, zwłaszcza do zapłaty długu panu Bucelli, doctorowi krola ikm., ponosić mamy. A ieslibyśmy, my ossoby pomienione, ia Tobiasz Bohdanowicz, ia Lazar Abramowicz i ia Lipman Szmerlewicz, nie pamięthaiąc na wiarę i dbałość swiętey sprawie, a przepomniawszy thego postanowienia i dobrowolnego zapissu naszego, coby fortel y podstępek pod ichm. pany naszemi uczynili i ku iakiey szkodzie podstępkiem i niedbałością swą ichm. przywodzili; albo iesliby przy lidżby dostathecznie nie uczynili y iakiekolwiek pieniądze, thei sprawie należąci, w siebie zadzierzywali i onemy nierządnie a przestrono szaftowali; albo ieslibyśmy którykolwiek artykuł, punkt, w tem liscie naszym wyżei opissane, naruszyli i themu dossić nie uczynili; albo czymkolwiek tożesmy pokazali, żeby skąd iaka szkoda sie ichm. znaczyła: tedy wolno będzie ichm. panom naszym pomienionym, takosz i potomkom ichm., nas wszytkich, albo którégokolwiek z nas, ktoryby sie niewiernym i podstępnym sługą w tey sprawie ichm. pokazał, zarazem s tey sprawy żupney, składowey, zrucić nas wszytkich, albo thego, ktory z nas w them był winien (bądź ichm. samym, albo przez posłancy sswe) gdziekolwiek i w ktoremkolwiek panstwie y kraynie pod słońcem zostawszy, do więzienia sswego, iako na sługi sswe wziąć, y tak długo dzierzeć y karać, by tesz na gardlech naszych. asz by ssie ich mościom.... a osob własnych naszych, tak tesz od żon i potomkow naszych i ze wszytkich dobr, maiętności, arend, handlow i wszelakich thowarow naszych, na kthore wszytki the obowiąski nasze, iako i na własne ossoby nasze, dobrowolnie wnosimy i wkładamy zapłatą dostateczną za szkody ich mość, wedle woli ichmów, stala; a my i potomkowie naszy, iako będąc słudzy ichm., żadnimi przyczynami, iako listy krola im. żelaznemi y innimi niktóremi przyczynami, rozumem i dowcipem ludzkim wynalezionemi, ani żadną urzędową zwierzchnością na swiecie, zasczycać za-

kładow obronić sie nie mamy—ze wszelakiey zwierzchnosci urzędowey, by tesz y nawiększey na świecie—wyrzekamy sie; ale w thei sprawie, wyżey opissaney, iako słudzy, wedle prawa w. x. L., pod zwierzchność ichm. panow naszych poddaiemy sie, pod zakładem na ich mści pany trzynastą tysięcy złotych, ktory iako i własny dług, co by sie na nas pokazał, także na ossobach naszych własnych i na wszytkich dobrach, handlach i wszelakiey maiętnosci naszey, iakimkolwiek ymieniem nazwaney, ichm. wedla upodobania sswego odprawić sobie maią. A isz ia Lipman iestem i inny dług winien iego mść panu Wilenskiemu, wedla pierwszych zapissow moich, a ktorem z Mindlem Izakowiczem w thowarzystwie będąc, zostal winien; tedy to postanowienie teraznieysze moie nic inym długom i zapisom moim zagradzać niema. Tego tesz baczyliśmy być wielką potrzebe, my żydowie wyżei pomienioni, aby na początku, na założenie thego handlu, do zapłacenia w Krakowie połthoru tyssiący beczek rumu, było do Krakowa posłano ze dwa tyssiąca złotych, na cośmy swych gotowych, czymbyśmy s częsci swey na then nakład nałożyli,—nie mieli; tedy ichm. panowie naszy pomienieni, theraz na then początek nakładu, pieniędzy swych albo na interessy u kogo zastawszy, maią posłać do Krakowa po wielkiey nocy dwa tysiąca złotych. A co ichm. od tych pieniędzy interesse płacić postąpią,—tego interessu część trzecia z naszego przychodu, coby na nas przychodzić miało, ichm. panom, albo themu komu ichm. wskazać raczą, zapłacić będziemy powinni, pod themi wszytkiemi obowiąski, w them liscie naszym wyżey opissanemi. I na thośmy dali ichm. panom naszym pomienionym ten nasz dobrowolny list pod naszymi pieczęciami i spodpisem własnych rąk naszych. A przy tym byli i, za oczewistym ustnym żądaniem naszim pieczęci swych do tego listu naszego, przyłożyć raczyli: Im. pan Krzysstoph Zienowiewicz, starosta Czeczerski i pan Ropert marszałek. A tym umowy upewniaiąc, then zapis nasz dobrowolny zeznalismy tho oczewiscie na urzędzie grodzkim Brzesckim. Pissan w Brześciu dnia dwudziestego, miesiąca Marca, roku tyssiąc pięcsseth osmdziessiąthego.

1587 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 1375—1390.

165. Постановленіе дворянъ в. к. Литовскаго на съѣздѣ въ Вильнѣ при началѣ междуцарствія.

Пады духовныя и свѣтскія, княжата, паната, врадники земскіе и дворяне, и послы земскіе ото всѣхъ воеводствъ и повѣтовъ, и все рыцарство, и обыватели в. кн. Литов. и земли Жомоитской, собравшись, по случаю междуцарствія на сеймъ въ Вильнѣ, въ видахъ безопасности государства и правильнаго теченія въ немъ дѣлъ, постановили слѣдующее:

1) Сохранять въ полной силѣ конфедерацію, принятую королями: Генрихомъ и Стефаномъ—относительно диссидентовъ.

2) Въ случаѣ обидъ, насилій и грабительствъ, сдѣланныхъ лицами духовнаго званія, или свѣтскаго, лица обиженныя должны обычнымъ порядкомъ начинать иски и, посредствомъ позвовъ, позывать виновныхъ къ суду,—за четыре недѣли, въ установленный срокъ и на гродскіе сроки; первые гродскіе сроки суда должны начаться съ первыхъ чиселъ Марта, а потомъ начинаться въ началѣ каждаго мѣсяца.

3) Въ это время въ судахъ будетъ засѣдать полный гродскій врадъ: воевода, или судовый повѣтовый староста, или же ихъ присяжные намѣстники, къ нимъ еще присоединяются съ каждаго воеводства, или повѣта, четыре присяжныхъ земскихъ сановника: подкоморій, судья, подсудокъ и писарь.

4) Сановники эти—земскіе и гродскіе—съѣхавшись на свои мѣста, прежде чѣмъ приступать къ отправленію своихъ должностей, начиная со старосты, должны произвести присягу—по формѣ присяги судей земскихъ, въ присутствіи съѣхавшагося дворянства; на мѣста невявившихся, или отказавшихся отъ при-

сяга,—должны быть избраны новые кандидаты; сенаторы же освобождаются отъ присяги.

5) Сѣвши на свои мѣста, всѣ эти лица должны творить судъ, согласно съ посполитымъ правомъ, статутомъ и сеймовыми постановленіями, не откладывая въ сторону никакихъ дѣлъ, и выдавать свои декреты тяжущимся сторонамъ и уличіе листы за подписями и печатями.

6) Въ случаѣ болѣзни кого—нибудь изъ судей, дѣла не должны останавливаться, развѣ въ случаѣ присутствія менѣе пяти членовъ: тогда всѣ дѣла должны быть отложены до другихъ сроковъ, но затѣми же позвами и за тѣмъ же опредѣленнымъ срокомъ.

7) Въ видахъ справедливости, судъ не долженъ допускать сбиванія позвовъ, а по полученіи жалобы, сейчасъ же дать отправу сторонѣ чрезъ вознаго и двухъ шляхтичей; въ случаѣ сопротивленія этимъ лицамъ, спустя недѣлю, эту же отправу должны сдѣлать: врадовый, 2 возныхъ и 5 шляхтичей; но, еслибы и послѣ этого, опредѣленіе суда не возымѣло своей силы, то окончить дѣла при королѣ чрезъ земскій судъ, или гродскій—смотря потому, къ которому изъ нихъ оное относится.

8) Неявившійся по первому позву въ судъ, хотя бы и по причинамъ изложеннымъ въ статутѣ, исключая развѣ посольства; или и явившійся, но неисполнившій судебнаго приговора, объявляеся возмутителемъ общественнаго спокойствія: противъ такого пойдутъ не только обыватели воеводства, но и всего княжества; его накажутъ смертію, а имѣніе раздѣлятъ на части,—одну отдадутъ обиженной сторонѣ, а другую—казнѣ.

9) Для разбирательства тяжебъ по дѣламъ имѣній корковныхъ, постановляются такія правила: въ Вильнѣ, при гродскомъ судѣ, и равно и въ Полоцкѣ — духовенство должно имѣть по два депутата; къ нимъ присоединить еще по два депутата свѣтскихъ — со стороны судовъ: депутаты эти и должны производить судъ по вышеизложеннымъ правиламъ; эти же правила распространить и на Витебское воеводство и на Жмоитскую землю; позвы къ суду должны выходить: въ Вильнѣ—отъ имени ксендза Виленскаго епископа, а въ Полоцкѣ—за его же подписью и печатью, отъ депутатовъ, избранныхъ изъ езуитскаго коллегіума.

10) Въ дѣлахъ духовныхъ юрисдикція епископовъ остается по прежнему во всей своей силѣ.

11) Если какой-нибудь временный владѣлецъ имѣній частныхъ сдѣлаетъ какому-либо лицу насиліе, или грабежъ въ его имѣніяхъ; то отвѣчаетъ не только онъ лично, но и имѣнія, которыми онъ владѣетъ.

12) Если же это насиліе или грабежъ сдѣлаетъ староста, или воевода, или тіунъ, или другой пожизненный владѣлецъ имѣній скарбовыхъ; то позвы должны быть даваемы на этихъ имѣніяхъ, а взысканіе на ихъ собственныхъ имѣніяхъ и движимостяхъ,—въ этомъ ли воеводствѣ, или повѣтѣ, или въ другомъ—все равно, и, въ случаѣ неимѣнія оныхъ—на ихъ собственныхъ личностяхъ.

13) Воеводы, судовые старосты и врадники—подлежатъ суду сосѣднихъ земскихъ и гродскихъ судовъ.

14) Этому же суду подлежатъ и лица, сдѣлавшія обиды въ имѣніяхъ королевскихъ.

15) Если виновнымъ окажется человѣкъ не имѣющій постояннаго жительства, то сторона обиженная съ помощію врадоваго и возный со шляхтою—должны настигнуть его и представить въ судъ; если онъ укажетъ на своего пана, и это окажется вѣрнымъ, то на судъ долженъ явиться и панъ и удовлетворить обиженную сторону; если же этотъ послѣдній станетъ защищать преступника, то его самого подвергнуть такому наказанію, какое присуждено не имѣющему постояннаго жительства.

16) Если судъ гродскій, въ видахъ послабленія виновнымъ, не захочетъ сдѣлать взысканія и станетъ дѣлать проволочки сторонѣ обиженной, то эта послѣдняя должна занести на него жалобу въ другой; этотъ и долженъ взыскать съ него всѣ убытки, какіе потерпѣла сторона обиженная; въ случаѣ же надобности, долженъ возстать противъ него и судъ земскій.

17) Для безопасности судовъ, во время отправленія ихъ обязанностей, подтверждаются правила объ искахъ въ статутѣ изложенныя, а равно наказанія противъ лицъ, позволившихъ себѣ насилія и безчинства.

18) Судебныя дѣла, неокончившіяся до сего времени, не должны подлежать давности, но не должны пропускать и срока, положеннаго въ статутѣ; сюда же относятся и долговыя записи.

19) Всѣ дѣла, рѣшенныя до смерти короля какими би-то ни было судебными инстанціями, но до сихъ поръ еще не исполненныя,—должны оканчиваться по установленному порядку.

20) Если бы возный, во время отправленія своей должности, позволитъ себѣ какое либо самоуправство въ ущербу которой либо изъ тяжущихся сторонъ; то судъ, безъ позва, долженъ подвергнуть его, назначенному на сей предметъ въ статутѣ, наказанію; также точно долженъ быть наказанъ шестинедѣльнымъ тюремнымъ заключеніемъ и всякій причинившій обиду возному.

21) Никто не долженъ укрывать у себя лишенныхъ правъ состоянія (выволанцевъ), подъ опасеніемъ самому понести назначаемое для нихъ наказаніе; тѣ же изъ лишенныхъ правъ состоянія, которые имѣютъ охранные листы (глейты) отъ покойнаго короля, съ вышедшими сроками, избавляются отъ судебнаго преслѣдованія, но все таки должны явиться въ судъ и получить отъ него въ оныхъ удостовѣреніе.

22) Всѣ акты, совершенные въ это время, должны сохранять за собой законную силу; внесеніе ихъ въ земскія книги должно совершиться чрезъ годъ послѣ избранія новаго короля — тамъ гдѣ будутъ оканчиваться судебные сроки.

23) Слѣдующія дѣла не подлежатъ апелляціи: *во первыхъ*, о насильственномъ завладѣніи чужимъ имѣніемъ; *во вторыхъ*, противъ собственныхъ записей; *въ третьихъ*, противъ собственнаго сознанія; *въ четвертыхъ*, о разбояхъ; *въ пятыхъ*, во время преслѣдованія преступника по горячимъ кровавымъ слѣдамъ; *въ шестыхъ*, о побѣгахъ.

24) Трибуналы должны остаться въ полной силѣ; но еслибы оные не имѣли своихъ дѣйствій въ коронѣ, до избранія короля, то и въ княжествѣ не должны имѣть ихъ—и на оборотъ; земля Жемоитская, вмѣсто апелляцій будетъ назначать слѣдствія; лица, не исполнившія сего постановленія, признаются безчестными.

25) Брестское воеводство хотя и засвидѣтельствовало, что оно остается при своихъ постановленіяхъ относительно судопроизводства; однако же и оно должно давать на рукоемство осѣдлаго шляхтича; врадъ гродскій долженъ быть сохраненъ, согласно со статутомъ.

26) Относительно земской обороны: оберегать границы отъ Москвы на счетъ королевской казны; въ случаѣ войны, по зову Виленскаго гетмана,—вооружиться противъ непріятеля и идти всеобщимъ ополченіемъ.

27) Относительно охраны королевскихъ имѣній, всѣ управители оныхъ должны отдавать слѣдуемыя съ нихъ суммы на руки земскому подскарбію, и какъ можно скорѣе, подъ опасеніемъ—подвергнуться участи нарушителей покоя отчества; сборщики податей должны исправно вносить собранныя ими суммы и не задерживать ихъ; должны также исправно отдавать имъ подати и плательщики;—тѣ и другіе подвергаются, въ случаѣ неисправности, строгой отвѣтственности предъ закономъ.

Лѣта отъ Нарожeнія Сына Божого тысеча пятьсотъ осемьдесятъ семого, мѣсеца Генваря тридцатого дня.

Тое заставовенье и порядокъ около покою, справедливости и обороны земское, подъ тымъ часомъ интерегни, черезъ ихъ милости пановъ радъ духовныхъ и свѣтскихъ, княжатъ, панятъ, врадниковъ и пословъ земскихъ и всихъ становъ рицерства, шляхты и обывателей того панства, великого князства Литовского, на теперешнемъ зъѣздѣ Виленскомъ вчиненое и на писмѣ подъ печатьми и съ подписы рукъ ихъ милости стверженое, за поданіемъ и волею ихъ милости есть до книгъ кгродскихъ воеводства Виленского уведено и уписано, которая намова и постановенье ихъ милости слово отъ слова такъ се въ собѣ маетъ: Мы, рады духовные и свѣцкіе, княжата, панята, врадники земскіе и дворные и послове земскіе зо всихъ воеводствъ и повѣтовъ, и все рыцерство, обыватели того панства, великого князства Литовского и земли Жомоитское, которые се есьмо теперъ на тотъ часъ, по смерти короля его милости и великого князя Литовского пана нашого, светое славное памети Стефана, до мѣста столечного Виленского на часъ певный, въ року теперешнемъ осемьдесятъ семомъ, мѣсеца Генваря двадцать девятого дня, для спольныхъ намовъ и застановенья межи нами порядку и покою внутренного, зъѣхали, ознаймуемъ и чинимъ вѣдомо всимъ вобецъ и каждому зособна: ижъ подъ тымъ теперешнимъ жалоснымъ часомъ, который Панъ Богъ на насъ допустити рачылъ, опатруючи и забѣгаючи тому, абы, до обранія нового пана, ни которое своволенство и безправье ни отъ кого ни кому не дѣело, але покой внутрный вцале задержати могъ, моцью зъѣзду нашого теперешнего, тотъ новый порядокъ чыненія справедливости во всихъ воеводствахъ и въ земли Жомоитское и повѣтѣхъ великого князства Литовского уфалили и, добровольне есьмо, одностайне вси зезволивши на себѣ, постановили, и то собѣ вси вобецъ, отъ вышшого ажъ до нишого стану, задержати и выполнити обѣцали и обовезали.

На первей: конфедерацію черезъ короли ихъ милости паны нашы, Генрика и Стефана поприсежоную,—которая конфедерація розныхъ о набоженствѣ, ижъ постерегаючи покою и милости братерское,— тогды ее съ своей моцы водлугъ своее власности во всемъ зоставуемъ.

А хтобы, якого-жъ кольвекъ стану духовного и свѣцкого чловѣкъ, подъ тымъ часомъ—по зестію съ того свѣта короля его милости пана нашого, ажъ до обранья и коронованья, дастъ Богъ, нового пана, кгвалты, наѣзды, забойства, раны и иные збытки своволенства и якіе кольвекъ крывды вжо где по смерти короля его милости сталися, альбо вперодъ дѣяли бы ся отъ самыхъ особъ, альбо ихъ врадниковъ, слугъ, бояръ и подданыхъ, такъ промежку стану свѣцкого, яко тежъ межи станомъ духовнымъ и свѣцкимъ, зъ стороны имѣней особъ духовныхъ, власныхъ, отчизныхъ, матерыстыхъ, куплеными и яко кольвекъ набытыхъ; тогды во всихъ таковыхъ справахъ, кождый укривжоный маетъ того-жъ часу, поступкомъ звыклымъ права посполитого, давшы то на врадѣ собѣ належачомъ оповѣдати и записати оно-

го, отъ кого якую кривду маютъ, такъ о рѣчъ суду кгродскому, яко и земскому належачую, до суду кгродского въ томъ воеводствѣ або повѣтѣ позвомъ кгродскимъ, подъ тытуломъ и печатью воеводы або старосты оного воеводства, або повѣту позвати, и жебы самъ сталъ и слугъ подданыхъ обвиненныхъ поставилъ, даючи позовъ кгродскій, также правнымъ поступкомъ очевисто, яко и заочне, за чотыри недѣли на рокъ завитый, на рочки кгродскіе, которые звыклымъ обычаемъ сужоны быти мають кождого мѣсяца першого дня; а першые початися маютъ отъ того нашого застановенья, мѣсяца Марца першого дня.

Въ тые рочки кгродскіе отправованы быти маютъ черезъ зупелный и оселый врадъ кгродскій, то есть: черезъ самого воеводу, або старосту судового оного повѣту, гдѣ ся што станетъ, а въ небытности самыхъ, черезъ ихъ врадники присяглые; до которого суду кгродского воеводы, або старосты, або ихъ намѣстниковъ—для отправованья тыхъ всихъ таковыхъ судовъ, подъ тымъ теперешнимъ часомъ, придали и присадили есьмо врадниковъ земскихъ присяглыхъ съ каждого воеводства, або повѣту — чотыри особы: подкоморого, судью, подсудка и писара; которые вси чотыри маютъ се въ своемъ воеводствѣ, або повѣтѣ, до таковыхъ справъ,— на кождые рочки кгродскіе въ кождомъ мѣсяцу, а на початку теперь въ мѣсецу Марцу сего року осьмьдесятъ семого— зъѣжджати.

И зъѣхавшисе въ томъ мѣсецу Марцу, нимъ до судовъ засѣсти бы мѣли, маютъ напервей, яко сами старостове, которые бы до того часу на врадъ свой не присегали, также и врадники ихъ кгродскіе, которые маютъ быти оселые, хотя-бы первей того и присегали, и врадники земскіе отъ насъ присажоные,— маютъ передъ шляхтою, которые ся на тотъ часъ для справъ зъѣдутъ,— кождый зъ нихъ на врадѣ кгродскомъ присегу вдѣлати, ротою судей земскихъ. А еслибы которая особа зъ урядниковъ земскихъ на тые першые рочки Марцовые не прибыла и присеги вдѣлати не хотѣлъ; тогды тамъ-же на тыхъ рочкахъ шляхта зъ урадомъ на его мѣстцѣ иншого депутата, шляхтича осѣлого въономъ повѣтѣ обрати маютъ, который присегу вдѣлати будетъ повиненъ; а панове сенаторове, которые врады судовые держатъ, отъ тое присеги вольны будутъ.

И тамъ-же засѣдши на кождыхъ рочкахъ, справедливе, водле права посполитого, судити, и потомъ засѣдши, такъ на тыхъ рочкахъ, яко и потомъ на всихъ сполне, зъ врадомъ кгродскимъ вси справы, якая-жъ кольвекъ менована будетъ, ни которое на сторону не откладаючи,—судити и отправовати, водле права посполитого, статуту и ухвалъ сеймовыхъ; которыхъ ихъ декрета и листы увяжчые маютъ быти сторонамъ выдаваны подъ печатьми и съ подписомъ рукъ ихъ всихъ; и при бытности воеводъ и старостъ самыхъ, першые вота и печати ихъ самыхъ; а по нихъ— враду земского; а въ небытности воеводъ, старостъ, першые вота и печати и подписъ рукъ быти маютъ врадниковъ земскихъ, помененыхъ, а по нихъ— враду кгродского. А пересудъ отъ кождое таковое справы, за позвы, альбо за заказомъ отсужоное, маетъ быти всимъ тымъ особамъ, такъ кгродского, яко земского суду, на ровные части.

А гдѣ-бы которая особа, такъ зъ врадниковъ земскихъ, яко и кгродскихъ, за хоробою, альбо якою пилною потребою своею, на которые рочки прибыти не могъ; тогды тые, которые се зъѣдутъ, маютъ оные суды и безъ тое особы отправовати. Также гдѣ-бы писаръ кгродскій за тыми-жъ причинами на кото-

рые рочки не прибылъ; тогды на тыхъ рочкахъ писаръ земскій его врадомъ справовати маетъ, записуючи вси справы до тыхъ же книгъ кгродскихъ; а книги кгродскіе на тотъ часъ писарови земскому звѣроны быти маютъ. А вѣдьже менш пети особъ, гдѣ бы иншые за тыми причинами, верхъ поменеными, не прибыли; тыхъ рочковъ судити не маютъ, але до другихъ рочковъ вси справы, подъ тымъ же рокомъ завитымъ и за тыми-жъ позвы, отложити маютъ.

А при отправованію тыхъ судовъ, маетъ судъ пильно того постерегати для проволоки справедливости стороны укривжоное, абы позвовъ збивати никоторыми причинами не допускали; а по сказанію рѣчи, кому на комъ што присудятъ, гдѣ-бы апеляція до трибуналу не шла, за того-жъ часу, никоторыхъ роковъ статутовыхъ на отправу складаючи, — маетъ тотъ судъ заразомъ отправу сторонѣ дати черезъ возного и двухъ шляхтичовъ; которому возному и шляхтѣ, гдѣ-бы отправы вчинити не допущоно, тогды также надалѣй за тыдень отъ принесенія вѣдомости отъ возного и шляхты, зъ врадниковъ кгродскихъ одна особа врадовая зъ двѣма возными и петмя шляхтичами ѣхати и отправу моцную, водле порядку трибунальского и зъ винами въ немъ описаными, вдѣлати маетъ. А которымъ бы рѣчамъ отсужонымъ въ томъ часѣ, поки насъ Панъ Богъ опатрити будетъ рачилъ, отправа достаточная не дошла; тогды потомъ, при бытности королевское, въ рѣчахъ земскому суду належачихъ, врадъ земскій, а въ рѣчахъ суду кгродскому належачихъ, врадъ кгродскій, отправу поступкомъ права посполитого чинити будетъ.

А гдѣ-бы хто-жъ кольвекъ, будучи отъ кого позваный за першыми позвы, вынайдуючи собѣ якую-жъ кольвекъ причину, хотя и въ статутѣ описаную, кромъ высланія съ того панства зъ зезволенія всихъ становъ, або за припадкомъ якое прудкое потребы, отъ насъ всихъ радъ того панства въ потребахъ речи посполитое въ посельствѣ, у того суду кгродского не сталъ; або и ставши у права, а по всказанію рѣчи на немъ, отправы и увезанія на имѣніяхъ и добрахъ своихъ апелянихъ чинити, або у кого имѣніе, люди и грунты, якую маетность кгвалтовне взявши, за присуженіемъ, кому то присудятъ, — въ держаніе пустити порядкомъ вышеописанымъ упорне заборонилъ и не допустилъ: на таковогo кождого, яко взрушителя и турбатора покою посполитого, мы вси обыватели оного воеводства, або повѣту, отъ вышшого до наменшого стану, за ознайменіемъ листовнымъ отъ враду кгродского, маемъ моцно повстати и на него рушитися; а будетъ ли того потреба, и вси обыватели великого князства Литовского повстати и кождого таковогo спротивника, самого на здоровью, горле его скарати, и имѣнія и маетности его, всю якую кольвекъ гдѣ мѣти будетъ, забрати и, напередъ отправу сторонѣ укривжоной, водле всказу судового, вчинивши, остатокъ имѣней его на речь посполитую обернути, и до того воеводства або повѣту, гдѣ якового оселость будетъ, привернути.

А о кривды зъ имѣней костельныхъ панове духовные, подъ тымъ часомъ интерекгни, подъ тое-жъ право, отъ насъ постановленое, подлегаютъ тымъ способомъ: ижъ они маютъ у Вильни при врадѣ кгродскомъ двухъ особъ духовныхъ, а въ Полоцку, въ колегіумъ езуитовъ также двухъ особъ, депутатовъ своихъ присадити; а до нихъ въ тыхъ воеводствахъ отъ суду кгродского и земского, отъ насъ постановленого, по двухъ особъ придавати; которые депутатове зъ обу сторонъ, зъ стану духовного и свѣцкого высажоные и вси крив-

ды, якіе бысе кольвекъ отъ кого зъ добръ духовныхъ дѣяли, мають судити тымъ же правомъ и порядкомъ тутъ описанымъ; и также зъ добръ костельныхъ, у воеводствѣ Витебскомъ лежачихъ, справедливость обывателемъ воеводства Витебского въ Полоцку чинена быти маетъ; а позвы по кождого о кривды съ таковыхъ добръ у Вильни отъ официяла, князя бискупа Виленского, а въ Полоцку отъ тыхъ депутатовъ ихъ высажоныхъ, подъ тытуломъ и печатью князя бискупа Виленского, кождому даваны и врадовне на тыхъ добрахъ, съ которыхъ се крывда дѣетъ, обычаемъ выше описанымъ покладаны быти мають; тымъ же способомъ и въ земли Жомоитское панове духовные съ таковыхъ добръ костельныхъ заховатисе мають.

А тое постановеніе наше не далѣй, одно до коронованія пришлого пана нашого трвати маетъ, зоставуючи вцале юриздикцію князей бискуповъ надъ станомъ духовенства ихъ, также и у воеводствѣ Берестейскомъ духовенства заховатисе мають.

Хто-бы тежъ чіе имѣніе заставою, арендою, або якимъ кольвекъ дочаснымъ правомъ держачи, альбо безъ права за позволеньемъ чіимъ въ имѣнію которомъ мѣшкаючи, а подъ тымъ часомъ зъ оного имѣнія кому-жъ кольвекъ якіе кривды, шкоды чинилъ; тогды сторона, не смотречи оного пана, кому тое имѣніе вѣчнымъ правомъ належитъ, але того звышмененого, дочасне державчого зъ оного-жъ имѣнія передъ тотъ же судъ порадкомъ звышмененымъ позвати и сказанье и отправа ажъ до остатнего стопня права, тутъ описаного, на томъ же имѣнію учинена быти маетъ, вѣдьже абы отправа надъ его суму неперевышала: кгды-жъ кождый, кто имѣніе свое якимъ правомъ кому дочаснымъ заводитъ, маетъ вѣдать, яко и кому оное пускаетъ; а тая особа, чіе имѣніе будетъ, тыхъ всихъ шкодъ собѣ на томъ истцу смотрѣти и позыскивати маетъ, которые имѣніе его въ затрудненіе привелъ.

Къ-тому, хто-бы тежъ зъ воеводъ, старостъ, державцевъ, тивуновъ и хто-жъ кольвекъ державчій якимъ правомъ, або доживотнимъ добра речи-посполитое, а зъ нихъ потому-жъ якую кому кривду и шкоду учинилъ; тогды таковые державчіе съ тыхъ же добръ тому праву постановленому подлегаютъ и потому-жъ позвы кгродскіе по кождого таковаго даваны и на тыхъ добрахъ короля его милости покладаны быти мають; вѣдьже за всказомъ отправа отъ того суду на власныхъ ихъ имѣніяхъ и маетностяхъ рухомыхъ чинена быти маетъ. А естли бы въ томъ воеводствѣ, або повѣтѣ, гдѣ тые добра и отъ его милости державъ, имѣней своихъ не мѣли, але въ другомъ повѣтѣ; тогды тотъ судъ тую справу всказаную, на отправу до оного воеводства або повѣту отослати маетъ, гдѣ осѣлость свою мѣти будетъ; а оный судъ, за отосланіемъ, водле оного вказу, маетъ отправу вчинити поступкомъ вышепомененымъ. А гдѣ-бы се то оказало, ижъ тотъ державчій добръ его королевское милости нигдѣ въ князствѣ Литовскомъ осѣлости своее не мѣлъ и не маетъ, а суму пѣнязей на тыхъ добрахъ мѣлъ бы; тогды и на тыхъ добрахъ на оной сумѣ пѣнязи. А гдѣ бы хто сумы пѣнязи не мѣлъ, або тоя сума сказаная его суму пѣнязи, на тыхъ добрахъ описаную, перевышала; тогды и на маетности его рухомой, а въ недостатку маетности, на доходѣхъ державъ и имѣней якихъ доживотныхъ, а въ недостатку тыхъ доходовъ—и на особѣ самой отправа отъ того суду кгродского учинена быти маетъ, заховываючи вцале артыкулы статутовые, где о чужоземцѣхъ есть описано.

А што ся дотычетъ воеводъ, старостъ

самыхъ судовыхъ, тыхъ о вшелякую кривду и шкоду, которую бы будь зъ именія своего въ томъ воеводстве, або повете лежачого, або тежъ зъ самыхъ воеводствъ, або староствъ сами черезъ себе, або черезъ врадниковъ, слугъ, бояръ и подданыхъ учинили; маетъ позывати кождый укривжоный до иншого наблизшого повету, такъ же до суду кгродского-жъ тымъ порадкомъ вышеописанымъ и тамъ на немъ права собе доводити поступкомъ звышпомененымъ.

А хто бы се тежъ на добра короля его милости торгнувши, што кольвекъ добръ его королевское милости забралъ, кгвалты або шкоду, або грабежъ подданымъ короля его милости въ староствахъ, державахъ учинилъ; тогды тотъ кождый подъ тое-жъ право подлегаетъ и также сужонъ быти маетъ. Пакъ-ли бы тежъ хто зъ иншого воеводства або повету, хоть оселый, прiехавши въ иншiй поветъ до местца судового, збытокъ, альбо кривду якую кому въ чомъ учинилъ; таковый тому-жъ суду, безъ позву, одно будучи отъ него черезъ возного заказаный, подлечи и тамъ же усправедливитися повиненъ будетъ. А где-бы не усправедливившися отъехалъ; тогды тотъ судъ за доводомъ стороны жалобное, сказанье водле права противъ нему учинивши, маетъ съ тымъ декретомъ своимъ сторону укривжоную отослати ку отправе речи отсужоное до того воеводства, або повету, где оный обвиненый оселость свою мети будетъ, до враду кгродского; а врадъ кгродскiй за тымъ отосланiемъ виненъ будетъ укривжоному заразомъ отправу на маетности оного винного учинить.

Естли бы тежъ хто не оселый въ томъ панстве—великомъ князстве Литовскомъ, перемешкиваючи въ чiимъ дому, або на именью, будь тежъ въ месте и добрахъ господарскихъ, або прiехавши до места таковаго, где ся суды отправуютъ, будь на рочкахъ, подъ часомъ отправованiя судовъ, альбо и безъ рочковъ, любъ тежъ и где инде на усторонiю кому яки кгвалтъ, збытокъ, кривду и шкоду якую кольвекъ подъ тымъ часомъ, по смерти его милости, учинилъ; тогды сторона укривжоная съ помочью врадовою и возный съ стороною шляхтою, тотъ того неоселого, где можетъ постигнути, поймать и передъ урадомъ ку росправе въ той речи, въ чомъ будетъ обвиненный, ставити. А где-бы тотъ таковый збыточный пана, кому служитъ, меновалъ; тогды однакъ же у везенiю врадовомъ задержанъ быти маетъ и самъ пану своему, которого меновалъ, же ему служитъ, дать о собе ведомость, и, гдебы тотъ панъ его донесъ се, же ему служитъ, зъ нимъ маетъ тамъ-же заразомъ, на томъ-же враде, укривжоному зъ него неотволочную справедливость учинить и отправу зъ него зделати. А где-бы зъ него справедливости и отправы тамъ же на враде зделати, або оного виновайцы постигнути и поймати и до враду вести не допустилъ, и яко кольвекъ оного боронилъ; тотъ самъ во все то, штобы тотъ неоселый обвиненый на собе съ права поносити мелъ, за доводомъ слушнымъ упадывати и на немъ то самомъ сказано и отправа учинена быти маетъ, за притягненьемъ черезъ позовъ ку такой росправе до того жъ суду, яко выше есть описано.

А тотъ судъ кгродскiй кождый, передъ которымъ се справа точить будетъ, альбо се отъ иншого другого въ раду отошлетъ, где бы ку проволоце стороне поводовой, што кольвекъ на комъ присудивши, або отосланье маючи, отправы, ку фольдзе стороне противной, дати не хотелъ; тогды таковый судъ кгродскiй, кому то отправовати злецоно есть, будучи о то отъ

стороны укривжоное припозванъ до иншого враду кгродского, повѣту оному прилеглого, до которого сторона жалобливая похочетъ, на рокъ завитый, и за доводомъ слушнымъ, маетъ тотъ весь презыскъ, што на комъ присужоно, сторонѣ новодовой самъ заплатити. А за вказаньемъ врадовымъ и ознайменьемъ тое сказанье враду земскому того повѣту, гдѣ судъ першій былъ, маетъ врадъ земскій зо всими обывательми оного воеводства, або повѣту, давши имъ знать черезъ листъ свой, рушитися и моцно сторонѣ укривжоной на имѣньяхъ и маетности того враду недбалого отправу вчинити.

А варуючи безпечность того суду назначоного, на то есьмо зезволили: абы стороны до судовъ пріѣждчали и приходили порадкомъ, въ трибуналѣ описанымъ; а посутовъ (sic) тымъ особамъ судовымъ, абысе ниякая безпечность здоровья и неучтивость не дошла, такъ подъ часомъ о тіи отправованья судовъ, яко и часу отправованья рѣчей сужоныхъ, подъ троякою виною, въ статутѣ и тежъ въ трибуналѣ о беспечности пріѣждчанья до судовъ описаною, сознанья вшелякихъ записовъ вѣчныхъ и иншихъ маютъ быти чинены передъ тымъ же судомъ въ томъ воеводствѣ або повѣтѣ.

То тежъ варуемъ: ижъ правамъ зачатымъ, которые правного конца до того часу не взяли, ни которая давность шкодити не маетъ, одно бы по обранью и коронованью нового пана, давности статутовое не омѣшкивалъ. Хто бы тежъ кому другому листъ, записъ на себѣ на суму позычоную, або на якую иную рѣчь далъ, а рокъ бы уищенью и досыть-учиненью водле оного запису, передъ смертью, або и по смерти его королевское милости, вышолъ, або теперь выходилъ, а тому бы тотъ, хто тотъ записъ на себѣ далъ, досыть не вчинилъ; таковые вси записы подъ тотъ же судъ, отъ насъ постановленый, подлегаютъ.

Справы вси отъ его королевское милости, пана нашего змерлого, также и отъ суду головного трибунальского, земского, гродского и подкоморского и комисарского отсужоные, которые еще за вказомъ до скуточное отправы не пришли; тые вси таковые справы кождый тотъ врадъ, што земскому, або кгродскому, отправовать належитъ, отправу и въ томъ часѣ безъ пана зверхного, поступкомъ права посполитого, чинити маютъ.

Гдѣ-бы тежъ возный, который возношенью тыхъ позвовъ и иншихъ листовъ врадовыхъ, што ку кривдѣ одной сторонѣ урадомъ своимъ шафовалъ; таковый возный, безъ позву, за заказомъ тымъ же судомъ подлечи,—сужонъ и съ права каранъ быти маетъ водле статуту. А естли бы тежъ хто возного, будучого на справѣ врадовѣ его належачой, альбо и сторону при немъ будучую збилъ, або чимъ значне обелжилъ; таковый кождый тымъ же судомъ подлечи и, за доводомъ сказанымъ, совитое навезки и везеньемъ шесть недѣль каранъ быти маетъ безъ жадное фолькги.

Выволанцовъ всихъ, которые за якій выступъ выволани суть, абы нихто, якогожъ кольвекъ стану чоловѣкъ, подъ тымъ часомъ при собѣ и въ домѣхъ, на имѣньяхъ своихъ переховывати и имъ никоторое помочи давати не смѣлъ; а хто бы кольвекъ таковый созналъ, же бы ихъ переховивалъ и имъ якую помочь давати смѣлъ, а правне бы то на него у тогожъ постановленого суду переведено было; тотъ кождый таковый самъ за таковаго выволаньца мянъ и розуменъ быти маетъ и противко ему, яко выволанцу правомъ у тогожъ суду поступовано быти маетъ. А вѣдь же которые бы выволанцы подъ несенье, листы кглейты отъ короля его милости, пана нашого змерлого, мѣли,

и рокъ, въ кглейтахъ ихъ описаный, по смерти короля его милости имъ бы выходилъ; тогды тые таковые выволанцы съ таковыми кглейты своими у тогожъ суду показатися и свѣдецство отъ того суду собѣ на то взяти маютъ: и за тыми таковыми кглейты тымъ выволанцомъ, хотя бы и рокъ имъ по смерти и передъ смертью короля его милости, вцалѣ, въ зуполной моцы захованы быти, и за ними тые выволанцы здоровья своего безпечни быти маютъ, ажъ до обранья и коронованья нового пришлого пана, одно бы таковые выволанцы сами во всемъ спокойне се заховали и кглейтовъ таковыхъ собѣ не зкгвалтили, водле артыкулу, въ статутѣ о зламанью кглейтовъ описаного.

То тежъ собѣ варуетъ ку певнымъ: ижъ тые вси справы, которые будутъ черезъ тотъ судъ отсужоный и отправленый, также и сознанья въ врадѣхъ всякихъ листовъ, записовъ вѣчныхъ и дочасныхъ, вжо вѣчными часы и по обранью и прибытью пана пришлого, въ своей моцы зоставити маютъ; вѣдь же перенесенья записавъ до книгъ земскихъ, въ статутѣ описаного, не отступуючи и не псуючи, а заставуючи часъ перенесенью, отъ коронаціи дали Богъ короля пришлого, черезъ годъ, гдѣ роки судовне въ томъ году доходити будутъ.

О апеляціяхъ, въ чомъ отъ тыхъ судовъ допускана быти не маетъ: напервей, о кгвалтовное безправное выбитье, альбо отнятье держанья подъ тымъ часомъ, по смерти короля его милости, имѣнья, кгрунту, людей и якое кольвекъ осѣлости; другая: противъ запису власному; третее: хтобы кому у суду доброволне призналъ;—четвертое: о бой, раны, альбо о грабежъ посполитый сусѣдскій учиненый, альбо о грабежъ посполитый сусѣдъ учиненый не въ дому шляхетскомъ, але, въ селѣ, въ мѣстѣ, на дорозѣ, альбо на якомъ кгрунтѣ. Вѣдь же въ спорѣ о кгрунты зъ стороны грабежу, гдѣ были ставныхъ доводовъ слушныхъ заразомъ о томъ, чій кгрунтъ не былъ; тогды маетъ подкоморый и одна особа кгродскаго враду, заразомъ скоро по рочкохъ, день очевисто сторонамъ межи рочковъ ознаймивши, на тотъ кгрунтъ выѣхать, и узнанье о держанью того кгрунту зъ выведанья у сусѣдовъ околичныхъ и зъ лѣпшости доводовъ учинити и справу тую до другихъ рочковъ ку сконченью за тыми жъ позвы отложивши. А гдѣ-бы подкоморый на тыхъ рочкохъ першихъ при такой справѣ не былъ; тогды на тотъ кгрунтъ маютъ выѣхати одна особа враду земского, а другая кгродского, и о томъ тамъ выведанье и узнанье способомъ вышейпомененымъ удѣлати, а на другихъ рочкохъ тую рѣчь роздудокъ своихъ весь тотъ судъ маетъ скоьчить;—пятая: которая бы се справа приточила за посланьемъ на горачомъ учинку крвавомъ; однакже и тое рѣчи, гдѣ идетъ шляхтичу о горло, подъ тымъ теперешнимъ часомъ, одинъ врадъ кгродскій судити не маетъ, але ажъ на рочкохъ зъ урадомъ земскимъ, яко вышей описано; а до росправы такій шляхтичъ у везенью маетъ быти задержанъ;—шостое: о вшелякіе збѣги, а о иншіе вси рѣчи, кромъ тыхъ вышей менованыхъ артикуловъ, по сказанью головномъ маетъ быти апеляція до трибуналу допущена, водлугъ науки въ статутѣ и въ трибуналѣ описаной.

Варунокъ о трибуналѣ. Абысе влада судовъ головныхъ трибунальскихъ не зменшала, тою моцью зъѣзду нашого теперешнего, мы вси спольне постановили: ижъ на часъ певный передъ Великоднемъ пришлымъ, за три недѣли, въ понедѣлокъ, въ року теперешнемъ осьмьдесятъ семомъ, елекитове на трибуналъ во всихъ вое-

водствахъ, гдѣ ихъ на теперешнихъ громницахъ не обирано, обраны быти маютъ; и естли въ Польшѣ теперь, въ небытности короля его милости, суды трибунальскіе сужоны будутъ; тогды и тые електове у великомъ князствѣ Литовскомъ, у Вильни и далѣй въ инщихъ воеводствахъ, гдѣ на отправованье тыхъ судовъ засѣдати звыкли, маютъ, мѣстца свои засѣдаючи, вси справы, яко перво того за короля его милости, и теперь, въ небытности пана отсужоные, што судови ихъ належати будетъ, отправовати. А естли бы съ тое конвокаціи то се оказало, же трибуналъ въ корунѣ Польской ажъ до обранья и коронованья пришлого пана сужонъ бы не былъ; тогды и у великомъ князствѣ Литовскомъ тые таковые суды головные ажъ до обранья нового пана . . . . *) не маютъ; а гдѣ Панъ бы Богъ намъ пана обраного и коронованого дастъ, воньчасъ тые суды головные, водле конституціи трибунальское, своимъ порадкомъ отправованы быти маютъ. А для несуженья подъ тымъ часомъ судовъ головныхъ, за причиною вышейпомененою, або за елекцеею, сужоны бы не были, абы на пришлые часы въ жадную вонпливость тые суды головные трибунальскіе не приходили,—то собѣ моцью того зъѣзду нашого варуемъ и упевняемъ: ижъ во всемъ вцалѣ и моцне тые суды заставуемъ и заховуемъ, и то собѣ зиcтити выполнити на вси потомные часы, подъ вѣрою и подъ почтивостями нашими шлюбуемъ. А хто-бы кольвекъ отъ вышого, ажъ до низшого стану обыватели того панства—великого князства Литовскаго колижъ-кольвекъ, такъ въ томъ часѣ интерегни, на конвокаціяхъ, на елекціи и на всихъ зъѣздѣхъ, або и на соймѣхъ и при пану пришломъ, которого намъ Панъ Богъ дать рачилъ, тые суды головные трибунальскіе въ якую вонпливость приводить и ку сказѣ ихъ ради мовить и въ зуполной моцы оного заховать не хотѣлъ; таковый кождый ку сказѣ своей за безецного розуменъ быти маетъ. А вѣдь же за часомъ, коли сами добровольне и згодне поправы того трибуналу, въ чомъ похочемъ; то намъ всимъ за спольнымъ зезволеньемъ вольно будетъ, водле конституціи соймовое, на уживанье трибуналу выданое; а въ томъ часѣ, естли бы суды головные сужоны были; тогды въ позвѣхъ, которые бы до трибуналу належали, титулъ маетъ быти писанъ и печатью печатовано тымъ способомъ, яко въ корунѣ польской, въ ихъ трибуналѣ, постановено будетъ. А ижъ земля Жомоитская, на тотчасъ трибуналу не маючи, способъ отправованья судовъ собѣ тамъ въ земли Жомоитской постановили, при которомъ они зоставаючи на томъ теперешнемъ зъѣздѣ, то собѣ варовали: абы вмѣсто апеляціи до трибуналу шкрутинія имъ шла въ тыхъ рѣчахъ, въ которыхъ право посполитое и уфалы соймовые позволяютъ.

Воеводства Берестейского, послове оповѣдалися, ижъ при своемъ постановеномъ порадку въ воеводствѣ своемъ, зъ стороны справедливости учиненого зоставаютъ; однакъ же до братьи свое то относятъ: если бы при томъ постановенью теперешнемъ зостати бы хотѣли, то жебы при воли ихъ зоставало зъ стороны даванья на рукоемство шляхтича неосѣлого, ижъ се вышей не доложило; врадъ кгродскій въ томъ заховатися маетъ водлугъ статуту.

А то все, што въ томъ постановенью нашомъ есть описано, мы рады духовные и свѣцкіе, княжата, панята и все рыцерство, отъ вышщого ажъ до низшого стану, обыватели того панства, статечне и моцне держати хочемъ и

*) По правкѣ слѣланной вопразка, три слова замараны.

подъ вѣрою, цнотою и почтивостью нашою, ничимъ съ того постановенья нашого не выступаючи, полнити обѣцуемъ. А хто бы зъ насъ противъ тому постановенью нашому спротивился и тое чимъ кольвекъ нарушити важился; того, яко турбатора речи посполитое, за кгвалтовника покою посполитого почитаючи, противъ него, яко вышей описано, на горло и маетность его ку знищенью оного встати маемъ и повинни будемъ; и жадному таковому винному ани радою, ани прихильностью, жичливостью оказоватися не будемъ, бы те жъ ве крви и якимъ и повиноватствомъ злучоны были; вѣдь же тое постановенье нашо не далѣй, одно до корованья пришлого пана нашого трвати маетъ.

О оборонѣ земской, подъ тымъ часомъ, такъ есьмо застановили: замки Украинскіе отъ Москвы маютъ быть опатроны и людомъ служебнымъ посилены, водле зданья его милости пана воеводы Виленского, гетмана польного, которого то врадови належитъ; а тое опатренье зъ скарбу его королевское милости опатроватися маетъ. А гдѣ-бы, чого Боже уховай, на тое панство—великое князство Литовское, въ томъ часѣ, покуль пана мѣти будемъ, отъ непріятеля которого жъ кольвекъ заграничного, тягненіемъ войскъ его небезпечность якая и значная оказалася; тогды мы вси зъ милости нашое противко отчизнѣ нашой, только подъ тымъ таковымъ часомъ, доброволне есьмо сами на собѣ постановили и словомъ почтивымъ себѣ обѣцуемъ, и за таковыми певными и вѣдомыми причинами, и за ознайменьемъ листовнымъ его милости пана воеводы Виленского, яко гетмана, до воеводствъ и повѣтовъ, а въ земли Жомоитской, отъ старосты ихъ,—мы вси спольне никого отъ того не вымуючи, отъ вышшого, ажъ до нишшого стану, духовные зъ добръ своихъ, а старостове, державцы, и которые добра короля его милости въ сумахъ пѣнязей, або доживотнымъ правомъ и якимъ кольвекъ способомъ держать, и съ таковыхъ всихъ добръ будемъ повинни сами особами своими, съ почты, конно, збройно, противко таковому каждому непріятелю, яко на кгвалтъ рурушитися на мѣстце, отъ его милости назначоное, и спольне зъ его милостью самимъ тягнути, и, за помочью Божою, отпоръ тому непріятелеви чинити тамъ, гдѣ того потреба въ тотъ часъ указовати будетъ. А тое таковое постановенье нашо недалѣй трвати маетъ, одно до обранья або коронованья новаго пана.

Варунокъ доходовъ скарбу короля его милости: Воеводове, старостове, державцы, тивунове, лѣсничіе и иные вси врадники добръ господарскихъ, которые до скарбу короля его милости доходы давать повинни, которые жъ, што пѣнезей винни суть, маютъ вси провента и доходы, скарбу земскому належачіе, отдавать до рукъ подскарбего земского што наборздѣй, а меновите,—жебы то все отдано было до скарбу, надалѣй до середы-постя пришлого, ничого зъ нихъ при собѣ провентовъ и доходовъ господарскихъ не зоставуючи, подъ виною такою, яко на противника и зрушителя сего нашого зостановенья, вышей тутъ есть описано. Также поборцы, которые при собѣ еще пѣнези поборовые земскіе задержали и на которыхъ декрета короля его милости учинены суть,—тые вси пѣнязи до пановъ депутатовъ отдавати и отсылати маютъ на тотъ же рокъ вышей помянутый; а естли бы тому досыть вчинити не хотѣли, тогды и поборцы подъ тое жъ право подлегаютъ и противко имъ также поступовано быти отъ пановъ депутатовъ маетъ; также тежъ и до поборцовъ, тые вси, которые бы еще тыхъ

податковъ земскихъ и чоповыхъ, на соймѣхъ уфаленыхъ, не отдали до поборцовъ, такъ тые, которые были позвани, яко и которые еще не позвани, абы также до того часу назначаного все до поборцовъ, водле универсаловъ соймовыхъ, выдали, подъ тою жъ виною, вышей описаною; которые вси таковые упорные тому жъ праву за позволеньемъ подпадаютъ. А панове депутатове податковъ земскихъ головныхъ будутъ повинни зъ шафунку своего личбу достаточную вдѣлати на першомъ пришломъ зъѣздѣ нашомъ, сполномъ передъ елекціею.

Которое постановенье нашо печатьми своими ствердивши и руками, хто писать умѣлъ, подписавши, до книгъ кгродскихъ Виленскихъ вписати дали осьмо, а съ тыхъ книгъ выписы, подъ печатью кгродскою Виленскою, каждое воеводство и повѣтъ взято для отправованья тыхъ судовъ быти маетъ. Писанъ у Вильни, лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча пятисотъ осьмьдесятъ семого, мѣсеца Генваря двадцать девятого. И по вписанью того постановенья до книгъ кгродскихъ, выданый сесь выпись съ книгъ до воеводства Берестейского, подъ печатью кгродскою Виленскою, ясневельможного княжати пана Криштофа Радивила—княжати на Биржахъ и Дубинкахъ, воеводы Виленскаго, гетмана навольного великого князства Литовского, старосты Солецкого, Урендовского и Борисовского. Писанъ у Вильни.

1587 г.

Изъ книги за 1632—1563 годы, стр. 2368—2370.

166. Заявленіе посла Яна Глѣбовича предъ Варшавскимъ гродскимъ судомъ.

Троцкій воевода Янъ Глѣбовичъ, будучи избравъ посломъ съ прочими сенаторами в. к. Литовскаго на съѣздъ въ Варшаву, усмотрѣвъ, что послы, занявшись собственными дѣлами, опустили изъ виду необходимость посольства на границу Литвы и Россіи для мирныхъ переговоровъ съ послами Московскими, во избѣжаніе отвѣтственности и вреда, могущихъ произойти отъ этого опущенія, заявляетъ объ немъ предъ Варшавскимъ гродскимъ судомъ, и это же самое заявленіе переноситъ въ Брестскій гродскій судъ.

Лѣта Божого Нароженья 1587, мѣсеца Марца 18 дня.

На врадѣ его королевское милости замку Берестейского, передо мною Остафьемъ Воловичомъ, паномъ Виленскимъ, канцлеромъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ и Кобрынскимъ, ясневельможный панъ его милость панъ Янъ Глѣбовичъ на Дубровѣ, воевода Троцкій, державца Упитскій, оповѣдать рачилъ, ижъ его милость, будучи посланъ зъ иншими ихъ милостью паны сенаторами великого князства Литовского на зъѣздъ конвокаціи Варшавское, все то, што его милости зъ иншими ихъ милостью паны—радами, также и послы великого князства Литовского злецоно было до всего сенату коронного и кола посельского постановеньемъ, жедаючи, абы ихъ милость, водлѣ застановенья, учиненого еще за живота короля его милости светое памети, съ послы Московскими, послы спосродку себѣ на трактаты зъ Москвою около вѣчного покою на границы Литовское и Московское послали; нижли дей ихъ милость забавившисе своими справами, не уважаючи рихлого выштья примира не только послы слать, але жадного отказу слуш-

ного ихъ милости не вчинили. Што де видечи его милость ку ущербу звязку унеи, и абы то шкоды якое рѣчи-посполитое не учинило, на врядѣ гродскомъ Варшавскомъ оповѣдать рачилъ, жедаючи черезъ пана Яна Ловейка—секретара его королевское милости, хоружого Мозырского, абы до книгъ было записано, съ которыхъ и минуту подъ печатью враду гродского Варшавского его милость панъ воевода тутъ ку вписанью до книгъ оставить рачилъ, которая слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: Actum in curia regia Varsoviensi feria quinta ante dominicam Oculi in quadragesima proxima, anno Domini millesimo quingentesimo octuagesimo septimo. Prziszedszy thu urodzony Jan Łowiyko, secretarz iego krol. mosci chorąży Mozyrski, imieniem iasniewielmożnego pana pana Jana Hlebowicza na Dąbrownie, woiewody Trockiego, dzierżawcy Upickiego, y innych posłow ziemskich wielkiego xięstwa Litewskiego, opowiadayącz to, ysz będącz posłany z ynszymi y jegomosc pany senatormi wielkiego xięstwa Litewskiego na ziazd convocatyey Warszawskiey, wszitko to, co onemu y z inszymi ich mość pany radami także posły wiel. x. Lit. zlecono było, do wszystkiego senatu coronnego koła poselskiego odniosł, żądayącz przi tem u ich mosci panow rad y wszystkich stanow coronnych, aby ych miłosc wedla zostanowienia uczinionego iescze za żywota krola iego mosci swiętey pamięci z posły Moskiewskimi, posły z posrzod siebie na traktaty z Moskwą około wiecznego pokoiu na granice Litewskie y Moskowskie posłali, zachowuyących się we wszitkiem wedla obowiązku uniey; liecz ich mość wszyscy zabawywszy się swemi sprawami y nieuważaiącz pilnego wyscia, nie tyle, aby posły posłuch mieli, ale żadnego responsu słusznego nam nie dawszy, zgoła niczem nie odprawili; co wiedząc byc ku nijakiemu uszczierbku związku uniey y k temu obawiaiąc się, aby to szkody iakiey r.-posp. nie uczinilo, niedbalstwa y zaniechania ich miłosci y iego poczitano nie było; z tym się ten opowiadał y protestował, isz iako to tu wszitko co mi poruczono było odniesli, tak asz do samego skonczenia y zawarcza rzeczy trwali oczekawającz na słuszny postępek y respons w tym swem poselstwie; liecz nic odnieść nie mogąc dla tego, aby im to niedbalstwo prziczitano nie było, do act zapisać dali. У того выпису подписы тыми словы: Ex actis castrens. Varsavien. extraditum. Stanislaus Smiecinski vice-capitaneus et iudex cancell. offic. castren. Varsavien. Которое жъ оповѣданье его милости пана воеводы Троцкого и екстрактъ гродскій Варшавскій до книгъ врадовыхъ есть записано.

1592 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 511—513.

167. Коммиссарское опредѣленіе, въ которомъ показаны границы между пущею Бѣльскою и Бѣловѣжскою.

Лѣта отъ Нароженья Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Брестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Янъ Кулеша,

декретъ комисарскій въ справѣ и рѣчи въ немъ нижейвыражоной ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Мы, комисаре, отъ его королевской милости, пана нашого милостивого, высланые до пущи Бѣловѣзкое, для ограниченья и успокоенья ее отъ всихъ сторонъ, отъколь бы ся въ тую пущу хто чимъ кольвекъ уступовалъ и безправне забиралъ; такъ тежъ для выведенья всякихъ шкодъ, которые бы ся въ чомъ кольвекъ той пущи дѣяти мѣли, для певного вывѣданья и данья о томъ справы и певное вѣдомости его королевской милости пану нашому милостивому. А такъ я Петръ Веселовскій, подскарбій дворный великого князства Литовского, лѣсничій Перштунскій и Новодворскій, а я Янъ Халецкій съ Халча, мечный великого князства Литовского, а я Малхеръ Каменскій, стольникъ воеводства Берестейского, инстигаторъ его королевское милости великого князства Литовского, чинечи досить воли и росказанью его королевское милости, пана нашого милостивого; а зъѣхавши намъ до пущи Бѣловѣзкое въ року теперешнемъ идучомъ, тысеча пятьсотъ девятьдесятъ второмъ, мѣсеца Февраля осмогонадцать дня, и отправуючи комисію напервей отъ границы Бѣльское и Бѣловѣзкое, чинечи покой межи лѣсничими и осочниками, абы одинъ въ другого лѣсництво не переходилъ и шкодъ зъ обудвухъ сторонъ тымъ пущамъ чинити не допускалъ. Оповѣдали передъ нами земяне господарскіе воеводства Берестейского, за листомъ его королевское милости, до нихъ писанымъ, на выводъ границы межы пущами Бѣльскою и Бѣловѣзкою, до которыхъ есмо были зъѣхали, то есть: панъ Василій Букраба—хоружій повѣту Берестейского, панъ Андрей Хелстовскій, панъ Криштофъ и Серафинъ Кголимонтове, панъ Янъ Балтазаровичъ, панъ Янъ Петровичъ и панъ Матый Суревичъ Кголимонтове, которые, будучи при той справе въ пущи Бѣловѣзкое, зъ имѣнья Звадского указовали передъ нами уходы свои и урочисча тыхъ уходовъ, водлугъ стародавного уживанья продковъ своихъ менили, а меновите такъ ся въ себѣ мають, то есть: напервей отъ рѣчки Скорбославки до Володкова урочисча краемъ пусчи Бѣльское, а зъ другое стороны водлѣ уходовъ его милости князя бискупа Луцкого, имѣнья Морозовицкого, краемъ лѣса Постолова, до урочища Жаджлару названого, отъ Жаджлару до урочища Дубины, краемъ пусчи Бѣльское, оттоль до Юркова городишча, отъ городишча до Посплишъ до Криницы, отъ Криницы рѣкою Величковкою до рѣки Наревки, а отъ Наревки до Минковичъ уходовъ, до села названого Скупою, отъ того лѣса до лѣса Щекотова, а отъ Щекотова до Акшолсова, якожъ обадва панове лѣсничіе, Бѣльскій и Бѣловѣскій, также и осочники обоего лѣсництва Бѣльского и Бѣловѣзкого, очевисто и згодне передъ нами признали тые входы въ пущи Бѣловѣской быть стародавные въ спокойномъ уживанью по тыхъ врочисчахъ помененыхъ тыхъ земянъ воеводства Берестейского и продковъ ихъ и просили насъ, абыхмы того припоминанья ихъ и сознанья пановъ лѣсничихъ и осочниковъ передъ нами очевисто на письмѣ дали; якожъ мы, видечи рѣчь слушную, оповѣданье ихъ и сознанье пановъ лѣсничихъ и осочниковъ, дали есмо имъ сесь нашъ листъ съ печатьми нашими и съ подписомъ рукъ нашихъ. Писанъ у Корлахъ, року Божого Нароженья тысеча пятьсотъ девятьдесятъ второго, мѣсеца Февраля двадцатого дня. У того декрету комисарского печатей три притисненыхъ, а подписъ рукъ тыми словы: Paweł Wiesołowski ręką własną; Ian Chalec-

ki ręką własną; Malcher Kaminski ręką własną. Который же тотъ декретъ зъ сусцептою земскою Берестейскою, роковъ Михаловскихъ, року тысеча шестьсотъ петьдесятъ пятого, для зниверченья книгъ черезъ непріятеля, ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1592 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 499—501.

138. Листъ короля Сигизмунда III-го хорунжему Букрабѣ, чтобы онъ явился на спорное мѣсто между пущею Бѣловѣжскою и Бѣльскою.

Король Сигизмундъ III, узнавъ, что лѣсничій Бѣльскій сдѣлалъ захватъ отъ Бѣловѣжской пущи, которая принадлежала къ королевскимъ имѣніямъ, и присоединилъ значительную часть ея къ пущѣ Бѣльской, которая принадлежала теткѣ его королевѣ Бонѣ,—назначаетъ коммиссаровъ для возобновленія прежнихъ границъ подъ главнымъ надзоромъ инстигатора в. к. Литовскаго—Малхера Каменскаго и при коммиссарахъ со стороны королевы Боны. Для этого приказываетъ король хорунжему Брестскому Василію Абрамовичу Букрабѣ и Ляховицкому, чтобы онъ на назначенный срокъ явился на спорное мѣсто съ своими подданными и бортниками.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая трыдцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Янъ Кулеша, листъ его кор. милости, пана нашого милостивого, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выражоной, ку активованью зъ сусцептою земскою Берестейскою, роковъ Михайловскихъ, року тысеча шесть сотъ петьдесятъ пятого дня, зниверченя книгъ черезъ непріятеля до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Жикгимонтъ третій, Божью милостью, король Польскій и проч. Хоружому повѣту Берестейского, урожоному Василю Абрамовичу Букрабѣ и Ляховицкому. Маемо того вѣдомость, ижъ лѣсничій королевое ее милости, пани тіотки нашое, Бѣльскій, урожоный Станиславъ Трояновскій, черезъ границу стародавную, которая есть межи тыми пущами—Бѣлизкою и Бѣловѣзкою переводечи, немалую часть тое пущи Бѣловѣзкое займуетъ и до пущи Бѣлское приворочаетъ и паленьемъ товаровъ лѣсныхъ, безъ позволенья нашого, тую пущу пустошити и въ оступахъ шкоду великую чинити, также осочникомъ Бѣлизкимъ входити и въѣзжати въ пущу Бѣловѣзкую дозволяетъ; што есть шкодою немалою скарбу нашого и великого князтва Литовского; которое мы не хотечи терпити, а тые розницы успокоити и границу стародавную межи тыми пущами зъ знаками новыми поновити, выслали есмо тамъ до тыхъ пущъ Бѣлизкое и Бѣловѣзское комисаровъ нашихъ: урожоныхъ пана Петра Веселовского, подскарбего нашого дворного великого князтва Литовского, пана Яна Валецкого мѣстного нашого вел. князтва Литовского,—Малхера Каменскаго стольника воеводства Берестейского, инстикгатора нашого вел. кн. Литовского, зъ моцью зуполною ему отъ насъ господара до успокоенія тое справы даною; которые коммиссари наши звышьпомененые тамъ до тыхъ пущъ маютъ зъѣхати, въ року теперь идучомъ девятьдесятъ второмъ, мѣсяца Февраля осмогонадцать дня, на который часъ и королевая ее милость, пани тетка наша, до тое жъ справы, для успокоенія тыхъ

разницъ, комисаровъ своихъ высылати рачитъ; а ижъ ты, хоружій, до тое пущи нашое Беловежское замененья двору своего Звацкого уходы до дерева бортново при границы Бельской знаешь и ты самъ, яко и подданые твои Звадскіе, которые до дерева бортного въ пущу нашу ходятъ, границы межи тыми лествицтвы—Бельскимъ и Беловезскимъ есть сведоми: про то приказуемъ тобе, штобы еси самъ и подданые твои бортники тые, которые бы были до тоей справы годные и добре границы ведомые, на часъ и день звышпомененый при комисарахъ нашихъ были, и, што которому лесницству належитъ, справедливе вызнали и границу межи тыми пущами вывели и указали, яко бы тая справа была успокоена и граница старая знаками новыми поновлена, яко бы большей того лесничій Бельскій въ пущу Беловежскую не уступовалъ и осочниковъ не усылалъ. А мы въ томъ тобе симъ листомъ нашимъ упевняемъ, ижъ уходы, которые зъ давныхъ часовъ ты въ пущи нашой Беловезкой маешь, постарому оныхъ уживати будешь, што кольвекъ еще въ той пущи нашой позысканой у доходъ твоихъ покажетъ, тыхъ тобе вольно уживати. Писанъ у Вислицы, лета Божого Нароженья тысеча пятьсотъ деветьдесятъ второго, месяца Генваря второго дня. У того листу его корол. милости подписъ руки его милости при печати притисненой тыми словы: Sigismundus rex. Который же тотъ листъ его кор. милости, ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1605 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2335—2336.

169. Универсалъ короля Сигизмунда III о взиманіи нововозвышеннаго мыта, по причине угрожающей войны.

Лета Божого Нароженья, тысеча шестьсотъ пятого, месяца Іюнія двадцать осьмого дня *).

Передо мною Прецлавомъ Горбовскимъ, стольникомъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на враде замку Берестейского, панъ Кгригорей Букграба, писаръ коморы мытное Берестейское, мыта новоподвышоного, оповедалъ и покладалъ листъ его королевское милости, съ подписью руки его милости господарское и зъ печатью великаго князства Литовскаго и съ подписью руки его милости пана Матея Войны, подскарбего надворного и писара, до всихъ вобецъ писаный, о который просилъ, абы для ведомости всимъ, кому бы то належало, до книгъ врадовыхъ принятъ и уписанъ былъ; и отъ слова до слова такъ се въ собе маеть: Жикгимонтъ третій, Божою милостью, король Польскій, великій князь Литовскій, Рускій, Прускій, Жомоитскій, Мазовецкій, Ифлянтскій, а Шведскій, Кгодскій, Вандальскій, дедичный король. Всимъ вобецъ и кождому зособна всякого достоинства и стану людемъ, обывателемъ воеводства Берестейского, такъ же мещаномъ въ местехъ, местечкахъ и селахъ нашихъ господарскихъ, духовныхъ и свет-

*) Въ актовой книге за 1577—1580 находится несколько актовъ за 1605. Подлинность этихъ актовъ не подлежитъ никакому сомненію.

скихъ. Ознаймуемъ вамъ, ижъ за жаданьемъ пословъ земскихъ на соймѣ недавно прошлымъ, въ року теперешнемъ тисеча шесть сотъ пятомъ, до Варшавы въ великого князства Литовского згромажоныхъ, на которомъ, ижъ се никоторая оборона речи-посполитое, а меновите земли Ифляндской не постановила, абы однакъ якимъ способомъ наглымъ потребомъ речи-посполитое только забѣчи, зложили есмо были всимъ станомъ великого князства Литовского соймики повѣтовые, а потомъ зъѣздъ головный въ мѣстѣ нашомъ столечномъ Виленскомъ. На которомъ зъѣздѣ вси станы панове рада тамъ того панства, яко и послы съ каждого повѣту на часъ отъ насъ назначеный до Вильни зъѣхавшисе зъ милости своей ку отчизнѣ, видечи зъ многихъ сторонъ немалые небезпеченства, на панства наши наступуючіе, забѣгаючы, абы се за тымъ розерваньемъ сойму Варшавского, тымъ большъ не ширили, нарадившись сами межи собою на оборону земли Ифляндской, намовили и згодне ухвалили на одинъ годъ мыто ново-подвышоное и сплавъ водный, также чоповое по всемъ великомъ князствѣ Литовскомъ, а при томъ поголовне зъ жидовъ, въ томъ панствѣ будучихъ, прикладомъ универсалу року прошлого тисеча пятьсотъ девятдесятъ первого, якожъ тое згоды и постановенье своего сведецтво съ подписами рукъ и съ печатьми своими дали.

Про то всимъ вобецъ, и кождому зособна тое постановенье до вѣдомости приводечы, хочемъ мѣти и приказуемъ, абысте отъ часу назначоного мыто новоподвышоное, сплавъ водный и чоповое, яко тежъ и вины, невѣрные жидове—поголовное, водлугъ того постановенья до рукъ поборцевъ отъ подскарбего земского, великого князства Литовского, вельможного Яроша Воловича, высажоныхъ,—выдавать, почавши передъ выйстемъ часу назначоного, все подъ винами на каждого недбалого и непослушного описаными сполна, кромѣ жадного омѣшканья, потребомъ речипосполитое отдавали конечно. Што абы всимъ ку вѣдомости пришло врадникомъ кгродскимъ приказуемъ, абы сесь нашъ листъ вездѣ звыклымъ способомъ публикованъ былъ. Писанъ у Краковѣ. Лѣта Божого нароженья, тисеча шестьсотъ пятого, мѣсеца Іюня третего дня. У того листу подписы при печати: подпись руки его милости господарское и его милости пана подскарбего надворнаго тыми словы: Sigismundus rex; Матей война, подскарбій надворный и писаръ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 299—300.

170. Универсалъ гетмана Карла Ходкевича.

Графъ на Шаловѣ, Мыши и Быховѣ, виленскій воевода, гетманъ в. кн. Лит. Янъ Каролъ Ходкевичъ объявляетъ подвластному себѣ Украинскому войску, что разные бродяги, образовывая изъ себя немалыя скопища, и приготовляясь къ грабежамъ, шатаются по государству. По этой причинѣ, по повелѣнію короля, онъ—Ходкевичъ приказываетъ, чтобы такихъ праздношатающихся людей, гдѣ бы они не повстрѣчались, бить и преслѣдовать какъ настоящихъ непріятелей рѣчи-посполитой.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Мая семого дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку его королевской милости Берестейскомъ, передо мною Бенедиктомъ Буховецкимъ,

войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто козакъ вельможного его милости пана Яна Кароля Хоткевича, воеводы Виленского, *) за печатью и съ подписомъ руки его милости власное, о который жедалъ, абы принятъ и до книгъ уписанъ былъ. Я подстаростій, видечи быть речь слушную, оного есми принялъ и до книгъ уписать велѣлъ, который, уписуючи письмомъ польскимъ, отъ слова до слова такъ се въ собѣ маетъ: Ian Carol Chodkewicz, hrabia ze Szkłowa y Myszy na Bychowie, wojewoda Wilenskii x-twa Litewskiego, a na ten czas woiska igo kr. mści koronnego, do expedyciy Tureckiey, hetman, comisarz generalny. ziemi Inflantskiey Derpskiey, Lubeszowskii, Wielonskii y inych starosta. Wszem wobec rycerstwu igo kr. mci w-go x-twa Lit., przeciwko nawalnosci poganskiey pod regiment moy na Wkrainie zaciągnionym chęci swe y towarzyskie zaleciwszy. Że się hultajstwo te, ktorem ia owdzie rozproszył, idące na łup, hultajow zabrawszy się niemało kopą, swowolnie po panstwie i-go k. mosci pana mego miłosciwego plondrować zamyslają: przeto, za rozkazaniem króla pana moiego miłosciwego z władzą urzędu swoiego hetmanskiego rozkazuię koniecznie, abyscie wm. ludzy tych swawolnych, ktorzy się Brukinczykami ozywać będą, iako na stanowiskach, tak y na każdym miescu, gdzie się iedno z niemi spotka się, bili, y iako głównego oyczyny - pospolitey nieprzyiaciela znosili, inaczey nie czyniąc. Pisan we Lwowie, dwudziestego wtorego Aprila, anno tisiąc sześćset dwudziestego pierwszego. У того листу вельможного его милости пана а пана Яна Кароля Ходкевича, воеводы Виленского, тыми словы: Jan Karol Chodkiewicz, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же то листъ вельможного его милости пана Яна Кароля Ходкевича гетмана в. княжства Литовского, черезъ особу верхуменованую ку актыкованью поданый и до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Брестскихъ есть принятъ и уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр 326—328.

171. Универсалъ Яна Карла Ходкевича къ королевскому войску на Украинѣ.

Виленскій воевода и гетманъ королевскихъ войскъ, графъ Янъ Карлъ Ходкевичъ укоряетъ предводителей подвластнаго ему войска въ томъ, что они, не смотря на неоднократные его универсалы, не двигаются съ мѣста—на Украину, выражая тѣмъ неповиновеніе и неуваженіе къ его распоряженіямъ, тогда какъ непріятель уже приближается къ границамъ, о чемъ отъ предводителей онъ не имѣетъ никакихъ донесеній; а войско, шатаясь съ конца въ конецъ государства, совершаетъ только грабежи и убійства. Посему, симъ универсаломъ, подъ строгою отвѣтственностію, предписывается войску немедленно собраться въ путь противъ непріятеля.

Лѣта Божого Нароженья тысяча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Мая двадцать осмого дня.

На врадѣ его королевское милости, въ замку господарскомъ Берестейскомъ, передомною Бенедиктомъ Буховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто козакъ вельможного пана его милости пана Яна Кароля Ходкевича, воеводы Виленского, гетмана великого князства Литовскаго и коруны Польское, покладалъ и ку актыкованью до книгъ подалъ листъ универсалъ за печатью

*) Въ подлинникѣ пропускъ.

и съ подписомъ руки его милости владное, о который просилъ, абы принятъ и до книгъ уписанъ былъ. Я подстаростій оного есми принялъ и до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ уписать велѣлъ, которого уписуючи письмомъ польскимъ и въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Jan Karol Chodkewicz, hrabia ze Szkłowa y Myszy na Bychowie, woiewoda Wilenski, wielkiego x. Litewskiego y na ten czas wojska jego kr. mosci koronnego do expedycii Tureckiey hetman, komisarz generalny, ziemie Inflantskiey, Derpski, Wielionski etc. etc. etc. starosta. Wszystkim wobec rycerstwu woyska krolewskiey mci., z w-go xstwa Litewskiego pod regiment moy na Ukraine sciągaiącym się, po zaleceniu służb moich towarzyskich. Iuż to nie raz ani dwa uniwersały swoie do wm. rozsyłam, abyscie sie z mieisc swoich ruszywszy, na Ukraine iako naprędzey pokwapili, w czym wielkie się urzendowi memu bezprawie od wm. dzieie, że powinnego listow moich poszanowania, a zatym żadnego nieodnosze posłuszenstwa. Nieprzyiaciel iuż na granicy y potężne woyska prawie na karki nasze następuie, od wm. żadney y dotąd wiadomosci nie mam; czas by się iuż obaczyć, pamiętać na ucsciwe y powinnosc swoie rycerską, a poniechać takowego łupiezstwa y szarpania: nie na to bowiem rzecz pospta. żołnierza zaciąga, aby po panstwie i-go krol. msci. od kąta do kąta chodząc, statią takową y wydzierki czynili. Ostatnie tedy napominaiąc z władze urzędu swego hetmanskiego sub pena ynfamiae, bez wszelakiego miłosierdzia, rozkazuię, abyscie się zarazem ruszali y, iako na gwałt, dniem y nocą do obozu biegli; gdyż pewny na granicy nieprzyiaciel; bo tym protestor, że nie maiąc ani na osobę y zacność wm. respectu, kto kolwiek iedno namniey omieszka, surowie karać y to, co powinność moia hetmanska niesie, exegwować bendę, gdyż mie w tym y rozkazanie i-go kr. mosci pana mego miłosciwego zaszło. Pisan we Lwowie, dwudziestego trzeciego Maia, anno tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego. У того листу универсалу при печати и подписъ руки тыми словы: Ian Karol Chodkiewicz hetman, mpria. Который же то универсалъ ку актыкованью поданый и до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть принятъ и уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 455—456.

172. Универсалъ короля Сигизмунда III о томъ, чтобы дворянство готовилось къ войнѣ по случаю угрожающей опасности отъ Турецкаго Султана и Россіи.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Іюня осьмого дня.

Zygmunt trzeci z Bożey łaski krol Polski etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedziec należy, a mianowicie dignitarzom, urzędnikom, y innym wszystkim stanu y powołania rycerskiego obywateliom woiewodstwa Brzeskiego uprzeymym y wiernym nam miłym łaskę naszą krolewską. Uprzeymi y wierni nam mili! Na zatrzymanie w całości państw, nam od Boga powierzonych wszystkich, ktore iedno podobne są a w ręku naszych zostaią, środkow zażywamy. Bo y za złamaniem przymierza pod przysiężonego przez poganina za, ogłoszeniem przeciwko nam woyny, za od-

niesieniem od poganstwa iesieni przeszłey za grzechy nasze plagi cięszkiey, zwołaliśmy do rady zwyczayney stany koronne y w. x-a Litew-go, aby o zdrowiu, całości y bezpieczęstwie oyczyzny z nami pospołu radzili: uchwalone na obronę podatki woyskowe dla nich takie, iako była sejmowa namowa, zebrane y sposobione. A żeśmy się iakiey nawalności poganskiey, nim by pieniężne woysko stanęło, obowiązali, za pozwoleniem seymowym wydane z kancellariey naszey pierwsze wici, ktore myśmy obywatele w. x. Litewskiego do gotowości przeciwko poganstwu na obronę miłey oyczyzny używali. Teraz niż pora woienna następuie, już się wojska zbliżać będą, a zewsząd pewne nas dochodzą wiadomości, że od zawziętey woyny żadney własne iego rady odwieść nie mogą cesarza Tureckiego y owszem że się osobą swoią potężnie do panstw naszych bierze, bo y sam się z Konstantynopola do Andrinopola ruszył, skąd, iako nam daią znać, z pewnych miesc czterdziestą y dwiema noclegami pod Kamieniem z woiskiem stanąć chce y część woyska z Tatarami przy Gaborze, iako iego listy do Gałgi pisane y przcięte świadczą, przez Siedmigrodzką ziemię ku Krakowu zemknąć postanowił. Strasznego dla wszystkiego chrzesciianstwa tego poganina potęga gwałtem to na nas wymaga, abysmy ktorymi wiekami takie niebespieczenstwa do wiadomości uprzeymości y wierności waszey podali y onych żebysmy w niczem winni bespieczenstwu w rzeczy-pospolitey nie zostawali, do tym większey a rzetelney gotowości pobudzili. Już się ten nieprzyiaciel zaprawił na skazę całości panstw naszych, iuż się na zgubę wolności y sławy ich nasadził: bo zawarł to y z Moskwą, aby oraz, kiedy on ku granicom będzie się zbliżał, y oni przymierze złamawszy, na panstwa nasze z woyskiem nastąpili, pod tenczas y ze Swecii znacznei incursiei nieprzyiacielskiey w panstwa nasze obawiać się potrzeba; ponieważ tractaty o dalszym pomknieniu incursii tam ta strona zwłocząc woiska potężne zgromadza. W czym aby z zamysłow swych nieprzyiaciele rzeczy-pospolitey pociechi nie odnieśli, napominamy y chcemy mieć w uprzeymości y wierności waszey, żebyscie wszyscy, wedlie opisania praw dawnych y swiętych, za tym wtorym naszym obwieszczeniem, w gotowość się woienną przysposobiali; tak, aby każdy ziemie albo powiatu swego obywatel za trzeciemi wiciami na miescu zwyczajnym u chorągwie powiatu swego stanowszy, według prawa y porządku w statucie w-go x-wa Litewskiego opisanego, stamtąd na miesce ściągnienia naznaczone, w porządku y w posłuszenstwie się dla dania posiłku, gdzieby nieprzyiacielska potęga gwałtowna nastąpiła, woysku potężnego y do rzetelnieyszego poparcia woienney expediciey a obrony granic oyczyzny spolney, stawili, wyiąwszy iednak tych, ktorzy by osobami swemi w rychleyszym przeciw pogan lubo na obronę Inflant y granic od Moskwy przez nas naznaczeni byli. Urzędom zasie miast y miasteczek naszych wszystkich rozkazuiemy, aby to, co z obowiązku prawa pospolitego, nawalną expeditią powinni, pilnie y wczesnie gotowali; w czym wszystkim, że każdy powinności swey przestrzegać y dosić czynić dla obrony y spolnei oyczyzny, oglądaiąc się na surowość prawa, o ruszeniu pospolitym uczynionego, będzie, nie niewątpiemy. Ażeby ten uniwersał was wiadomości wszystkich doszedł, rozkazuiemy urzędom grodzkim, aby go do act swych przyiąwszy na miescach zwykłych obwołać rozkazali, z powinności urzędu swego y dla łaski naszey y nie inaczey czyniąc. Dan w Warszawie, roku tysiąc sześćset dwudziestego pierwszego, miesiąca Maia dnia dwudziestego osmego, panowania kroliestw naszych Polskiego XXXVIII-go a Szwedskiego XXVIII-go ro-

ku. У того листу его королевское милости, пана нашого милостивого, печать маестатовая великого князства Литовского и подписъ рукъ тыми словы: Sigismundus rex; такъ тежъ и подписъ руки его милости пана Александра Корвина Кгонсевского—референдара и писара великого князства Литовского: Aleksander Corwin Gonsiewski, referendarz y pisarz. Который же тотъ листъ его королевское милости, пана нашого милостивого, ку актыкованью поданый и до книгъ врадовыхъ Брестскихъ есть уписанъ.

1621 г.

Изъ книги за 1577—1569—1582—1621 годы, стр. 755.—

173. Жалоба крестьянъ Кринскихъ на учиненныя имъ войсками насилія.

Возный Брестскаго воеводства Иванъ Залютенскій приносить жалобу отъ имени Кринскихъ королевскихъ крестьянъ о томъ, что ротмистръ Подляскій со всею своею ротою напалъ на королевское село Крники, самихъ крестьянъ подвергъ ужаснымъ истязаніямъ, травилъ собаками дѣтей, забиралъ все ихъ имущество и отобралъ участокъ земли, принадлежавшій имъ, и присоединилъ его къ своему полю въ Немировѣ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ двадцать первого, мѣсеца Іюля пятого дня.

Передо мною Бенедиктомъ Буховецкимъ, войскимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши на врадѣ возный воеводства Берестейского Иванъ Залютенскій, z Niemierowa, kasztelana Podlaskiego, rotmistrza iego kr. mości na ten czas będącey y na wszystko towarzystwo chorągwie y roty iego mości, których iego mość sam imiona przezwiska raczy wiedzieć, iako ktorego zowią, iż koni towarzysze iego mości, których sam iegomość pan Podlaskii z maiętności swey miasteczka Niemierowa przywiodszy, rozkazał y nasłał mocno gwałtem na wieś krola iegomości wysz mianowaną Krynki tem, że towarzystwo iego mości naiachawszy na wieś przedrzeczoną, zapomniawszy boiazni Bożey, prawa konstitucyi, na seymach walnych postanowionych y stwierdzonych, nie w sposob obyczaiu stanowiska żołnierskiego, ale w sposób naiazdu gwałtownego nas samych gospodarzow y poddanych krola iego mości bili, mordowali, na koła rozwiązywali, a na ostatek psami swemi dziatki nasze sczwali y poranili y nieznosne krzywdy w tey wsi poczynili w pobraniu owiec kopę, gęsi kop sześć, swini wielkich chowanych sześć, kury, iako każdy z nas gospodarz policzy, iako wiele komu wzięto, kop dziesięć, iaiec tych bez liczby, sadeł połcy każdy sobie według potrzeby dać rozkazał; ktore wszystkie szkody czasu prawa, na reiestrze osobliwym wszystko zpisawszy, pokazać będziem gotowi; a osobliwie protestuiemy się na iegomość pana Podlaskiego: zorawszy gwałtem klin pola naszego własnego, z wiekow nam należącego, uroczyszcza zaścianek odcioł, zabrał y do gruntow swych do Niemierowa przyłączył. Prosiemy, aby ta protestacia nasza do xiąg grodzkich Brzescckich przyięta y zapisana była. Которое жъ то оповѣданье особы верхуменное до книгъ врадовыхъ есть записано.

1631 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2979—2980.

174. Вводный актъ на владѣніе въ г. Брестѣ домомъ, завѣщаннымъ Брестскимъ мѣщаниномъ Иваномъ Добрановичемъ уніатскому монастырю и уніатской церкви св. апостоловъ Петра и Павла.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать первого, мѣсеца Мая шеснадцатого дня.

Передо мною Лавриномъ Федюшкомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисте на врадѣ возный воеводства Берестейского Жданъ Лясковскій квитъ свой реляційный призналъ и ку активованью до книгъ врадовыхъ подалъ въ тые слова: Ia Żdan Laskowski, woźny woiewodstwa Brzesckiego, zeznawam tym moim relacyinym kwitem, iż w roku teraznieyszym, tysiąc sześćset trzydziestym pierwszym, miesiąca Maia szesnastego dnia, maiąc przy sobie stroną trzech szlachcicow: pana Semena Laskowskiego, a pana Pawła Kutnia, byłem wzięty od pana Iwana Antonowicza Dobrianowicza, mieszczanina, kupca Brzeskiego, sługi iaśnie wielmożnego imci pana Leona Sapiehi, woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego, w. x. Lit., Mohylewskiego etc. starosty, ekonoma y administratora Brzeskiego. Tu w mieście Brześciu pomieniony pan Dobryanowicz, na ten czas będący, maiąc dom swóy w Brześciu Lit. na Podzamczu, za dekretem wielmożnego imć. pana Gedeona Michała Tryzny, podstolego wielkiego xięstwa Litewskiego, starosty Brzesckiego, także weyściem w possesyą przez im. pana Ławryna Fediuszka, podstarościego Brzesckiego, y od imć. pana podstarościego pomieniony pan Dobryanowicz, także za weyściem w possesyą prawną ten dom, iako się sam wszytek w sobie ma, z budowaniem, wszelakiemi izbami, komorami, górami, s placem będącym, szyrokością y długością, leżącym między domami mieszczan Brzeskich, z iedney strony: od domu y między Kurenca slosarza, a z drugiey strony, miedzy domu bywszey Stanisławowey Złotnickiey, a teraznieyszy paniey Wyczołkowskiey,—ten dom, iako się sam w sobie ma, z budowaniem od mała do wiela, wielebnemu w Bodze igo mści oycu Rafałowi Korsakowi, episkopowi Halickiemu, coadiutorowi mitropoliey Kiiowskiey, protoarchimandricie zakonu ś-go Bazylego y wszystkiemu zakonowi reguły świętego Bazylego, zgromadzenia Wilenskiego Przenayświętszey Tróycy, w uniey s kościołem Rzymskim będącemi, na monaster, cerkiew teraz nowo w Brześciu założoną świętego Piotra y Pawła,—ten dom w possesyą wieczną podał y uwiązał, według zapisu wieczystego pana Dobryanowicza; o czym ten zapis iego w sobie szerzey obmawia. Przy którym podaniu y uwiązaniu w ten dom pomieniony żaden inszy z strony s prawem swoim się nie odzywał y nie bronił. A tak ia wozny, w tey sprawie będący, daię ten móy kwit relacyny s pieczęcią y s podpisem ręki swey y s pieczęćmi strony szlachty, przy mnie będącey, ku zapisaniu do xiąg grodzkich Bresckich. Pisan roku, miesiąca y dnia wyszpisanego. Которое жъ то сознаніе возного помененого до книгъ врадовыхъ есть записано.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2625—2627.

175. Универсалъ короля Сигизмунда III-го по поводу жалобъ таможенныхъ чиновниковъ.

Вслѣдствіе жалобъ таможенныхъ чиновниковъ на уклоненіе отъ уплаты солляныхъ пошлинъ разными лицами и на вмѣшательство въ таможенныя дѣла мѣстныхъ земскихъ властей, король Сигизмундъ III-й приказываетъ: 1) чтобы лица шляхетскаго и купеческаго званія, пріѣзжающіе въ вел. кн. Литов. и торгующіе солью, медомъ, хлѣбомъ и разными рыбами, безпошлинно, подъ предлогомъ шляхетскимъ—платили пошлины; чтобы на будущее время вѣрность ихъ показанія была свидѣтельствуема присягой; 2) мѣщане Кіевскіе, обязавшіеся по контракту съ подскарбіемъ в. кн. Литов. вносить шляхетское мыто, и увольняемые отъ вновь возвышеннаго, съ обязательствомъ вписываться въ реестры и объявлять таможеннымъ, кому они продали свои товары,—чтобы точно исполняли свои условія; 3) чтобы Могилевскіе купцы и другіе, привозящіе товары изъ Быхова и др. мѣстъ и показывающіе, что товары ихъ куплены на сосѣднихъ торгахъ, а не на Украинѣ, на Волыни, за границей,—также чтобы платили пошлины; 4) чтобы и Москвитяне, заплатившіе старое мыто, приводили къ таможеннымъ лицъ, купившихъ у нихъ товары, для взноса пошлины этими послѣдними; въ противномъ же случаѣ, чтобы сами уплачивали оныя; 5) чтобы земскія управы не вмѣшивались въ дѣла таможенныхъ и имъ не мѣшали; чтобы напротивъ того, замковое управленіе оказывало имъ всякое содѣйствіе; 6) чтобы купцы и шляхта, провозящіе товары, не объѣзжали окольными дорогами таможенъ, подъ опасеніемъ конфискаціи ихъ имуществъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Апрѣля тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто жидъ его королевское милости мѣста Берестейского Шмуйло Якубовичъ, покладалъ и ку актыкованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ листъ его королевской милости, пана нашого милостивого, о рѣчь меновите въ немъ описаную и доложоную, о который жедалъ мене подстаростего, абы тотъ листъ его королевской милости, пана нашого милостивого, принялъ и до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ уписалъ. Я подстарости, видечи быть рѣчь слушную, тотъ листъ его королевской милости принявши, до книгъ судовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ уписать велѣломъ, которого уписуючи писмомъ польскимъ въ слово до слова такъ се въ собѣ маетъ: Żygmont trzeci, z Bożey łaski król polski, etc. Wszem wobec y każdemu z osobna, stanu wszelakiego ludziom y innym, komu by o tym wiedzieć należało, oznaymuiemy. Przełożyli to nam celnicy naszi, na komorach y przykomorkach w wielkim xięstwie Litewskim postanowieni, iż oni niemałe szkody na komorach solaych, a mianowicie na komorze Brzeskiey, przez różne, tak stanu szlacheckiego, iako y kupieckiego osoby, także y w Pińsku, ktorzy z korony y z innych mieysc do wielkiego xięstwa Litewskiego przyieżdżaią, różne towary, iako: sól, zboże, miody y ryby rozmaite, pod pretextem szlacheckim udaiąc, przedaią y od nich myta nie płacą. Przeto postrzegaiąc, aby się uyma skarbowi naszemu nie działa, chcemy mieć koniecznie, aby takowy każdy, tak stanu szlacheckiego, iako y kupieckiego człowiek, któryby nie na swą własną domową potrzebę sol, ale na spieniężenie wyniosszy onę, przedawał, myto należące płacił; a kto by te zboże, bądź lądem, bądź wodą poprowadził, iurament wprzód, iako to zboże z gumna iego własnego, a nie kupne iest, uczynił; od którego kupnego cło także należące płacić ma. A iż też uchwałą seymową w roku tysiąc pięćset trzydziestym pierw-

szym wszystkie wolności są podniesione, a wielmożny podskarbi nasz wielkiego xięstwa Litewskiego uczynił pewny kontrakt z mieszczany Kiiowskimi, aby oni szlacheckie myto płacili, a od nowopodwyszonego wolni byli tym sposobem: że każdy takowy kupiec u pisarzów celnych ma się w regestr wpisować, a komu towar przeda opowiadać, aby ten, który od nich towar iaki kupił, myto należące oddał. Tedy mieszczanom naszym Kiiowskim, którzy się tylko handlami y kupiectwem bawią, rozkazuiemy, aby temu postanowieniu we wszystkim, tak iako się y w tym liście naszym wyżey namieniło, dosyć czynili. Także też y Mohilowscy y inszy kupcy, którzy sol, zboże, miody y ryby z Bychowa y innych mieysc przywożą y mianuią, że to na targach pobliższych kupili; tedy, iesli by ten towar lubo z Wołynia, lubo z Ukrayny y z zagranice przywieziony był, aby od niego cła płacili. Chcemy też y to mieć, aby Moskwa od towarow swoych, którekolwiek przyniosą, stare myto zapłaciwszy, mytnikom się opowiadali y w reiestra się u pisarzow celnych wpisowali, y tego, któryby towar iaki u nich kupił, do pisarzow przywodzili, aby myto, od towaru kupieckiego zapłacił; czego iesli by który nie uczynił, a o kupcu swoim nie oznaymił, Moskwicin od tego towaru płacić ma. Przekładali też y to nam ciż pomienieni celnicy naszy, iż urzędy mieyskie w sprawy, skarbowi należące, wtrącaią się y przeszkodę pisarzom celnym czynią, osobliwie, gdy rewidować im towarow kupieckich zabraniaią, y przy myceniu onych grabić nie dopuszczaią, ale im przed sobą na sąd stanowić się każą, zaczym y w dalekie prawne trudności zawodzą: przeto roskazuiemy, aby się w takowe sprawy skarbowe żaden urząd mieyski nie wdawał y do nich nie należał; ale urząd zamkowy, gdy by się im iakie praejudicium w tey mierze dziać miało, onych bronił, y we wszystkim był pomocnym. Znayduie się też wiele takich z stanu kupieckiego ludzi, którzy drogami niezwykłemi, nie tam, gdzie są zdawna goścince, na główne same komory postanowione, towary swoie prowadzą: chcemy y to mieć, aby drogami staremi iezdzili, pod straceniem towaru, stosuiąc się do constitutiey seymowey, gdzie by się który z nich ważył ynaczey uczynić. Który uniwersał, aby wszystkich wiadomości doszedł, roskazuiemy, aby go urzędy grodzkie po miastach naszych w wielkim xięstwie Litewskim w acta swoie wprzod wpisać, a potym obwołać kazali, ynaczey nie czyniąc pod łaską naszą. Dan w Warszawie, dnia siedmnastego mca Kwietnia, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtorego, panowania naszego polskiego—cztyrdziestego piątego, a Szwedskiego—trzydziestego osmego. У того листу его королевское милости, пана нашого милостивого, печать меншая великого князьства Литовского притиснена, а подписъ руки тыми словы: Sigismundus rex. Которы же тотъ листъ его королевское милости пана нашого милостивого ку актыкованю поданъ и до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2635—2637.

176. Универсалъ короля Сигизмунда III-го о сохраненіи и поддержаніи Магдебургскихъ правъ цѣловальниковъ, хлѣбниковъ, слесарей и сапожниковъ г. Бреста.

Король Сигизмундъ III-й, свидѣтельствуя о своихъ постоянныхъ заботахъ на пользу государства, и о томъ благосостояніи, котораго оно уже достигло, благодаря магдебургскому праву, приказываетъ, чтобы по силѣ привиллегій, дарованныхъ имъ цехамъ: цѣловальниковъ, хлѣбниковъ, слесарей и сапожниковъ г. Бреста, гродскій судъ, а равно и другія власти, оказывали имъ всякое содѣйствіе и поддержку, и наказывали несоблюдающихъ цеховыхъ артикуловъ и противящихся королевскимъ привиллегіямъ.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Мая четвертого дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку господарскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто цехмистрове трехъ цеховъ мѣста Берестейского, меновите: Кгабріелъ Яровскій—слюсарскій, Петръ Филиповичъ—шевскій, Семенъ Авьхимовичъ—пекарскій, своимъ и всее братьи своее именемъ ку актыкованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали листъ—универсалъ его королевское милости до урадовъ кгродскаго и мѣстского Берестейского писаный въ справѣ ихъ, о чомъ на томъ универсалѣ сама речъ ширѣе ёстъ доложона, жадаючи, абы принятъ и до книгъ уписанъ былъ. А такъ я подстаростій, видечи быть речь слушную, оного принявши, до книгъ уписать велеломъ, который, въ словѣ до словѣ писмомъ полскимъ писаный, такъ се въ собѣ маетъ: Zygmunt trzeci z Bożey łaski król polski etc. Wszem wobec y kożdemu z osobna, a mianowicie urzędowi naszemu grodzkiemu y mieskiemu Brzesckiemu y innym cuiuscunque conditionis et subsellij przełożonym, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Uprzeymie y wiernie nam mili! Zachowanie ozdoby miast naszych y rozmnożenie w nich dostatkow wszelakich, że się na dobrym urzędzie, posłuszenstwie y praerogatiwach principium mianowicie sadzi y funduie; łaskawie się y my po wszytek czas panowania naszego do tego skłaniamy, aby miasta y poddani naszy, pod prawem magdeburskim będący, osobliwemi się prerogatywami y wolnościami zaszczycali; też łaskę, żeśmy y teraz swieżo cechom miasta naszego Brzesckiego, a mianowicie rzemiosła szynkownego, ślosarskiego, także szewskiego y piekarskiego w confirmowaniu ich artykułow oswiadczyli: żądamy tedy y chcemy mieć po uprzeymości y wierności waszey, abyście się, in toto przychilaiąc do ich przywileiow, od nas confirmowanych, serio tego pro debito officiorum suorum postrzegali, iakobyście w niwczym praeiudicium y uyma im nie działa, ale y owszem, aby z nieposłusznych y przywileiom się naszym sprzeciwiaiących, także też przeciw artykułom cechow zwysz mianowanych grzeszących, ad primam instantiam et requisitionem starszych cechowych sprawiedliwość skuteczną czyniona, y winy na swowolnikach, iuxta praescriptum articulorum irremissibiliter et absque omni respectu, brachio suo nikogo protegere nie ważąc się, extendowane były. Który uniwersał nasz, aby tym prędzey do wszech wiadomości przyszedł, roskazuiemy urzędowi grodzkiemu y mieskiemu Brzesckiemu, aby on, do act swych wpisawszy, urzędownie na mieyscach zwyczaynych obwołać kazali,

inaczey dla łaski naszey nie czyniąc. Dan w Warszawie, dnia XIV miesiąca Lutego, roku pańskiego MDCXXXII, panowania naszego polskiego—XXXXV, a Szweckiego—XXXIX roku. У того универсалу печать меньшая великого князьства Литовского, а подпись руки его королевское милости и писарское тыми словы: Sigismundus rex; Gąsiewski, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же то универсалъ его королевское милости, ку актикованью поданый, до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ естъ принятъ и уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2643—2648.

177. Универсалъ примаса архіепископа Гнѣзненскаго Іоанна Венжика по случаю смерти короля Сигизмунда III-го.

Примасъ королевства, архіепископъ Гнѣзненскій Іоаннъ Венжикъ, соболѣзнуя о смерти короля Сигизмунда III-го, предписываетъ: 1) оповѣстить объ этомъ событіи всю речьпосполитую, по воеводствамъ, повѣтамъ и т. д. 2) открыть повѣтовые сеймики въ Коронѣ и Литвѣ, а генеральный въ Варшавѣ—въ 8 Іюня; 3) открыть конвокацію какъ можно скорѣе; 4) установить на время interregnum-а правила для сохраненія суда и гражданскихъ дѣлъ; 5) выслать посольства къ сосѣднимъ государямъ для обезпеченія границъ речи-посполитой; 6) обсудить на сеймикахъ время и мѣсто избранія короля, а равно и предметы необходимые для улучшенія дѣлъ отечества, и выразить все это въ инструкціяхъ посламъ; 7) дать имъ полномочія и позаботиться о скорѣйшемъ собраніи податей; 8) старостамъ—позаботиться объ уничтоженіи разныхъ непозволенныхъ скопищъ; 9) старостамъ пограничныхъ мѣстъ—не пропускать изъ-за границы безпаспортныхъ людей; но если это будутъ послы, то давать объ нихъ знать примасу.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсяца Мая, четырнадцатаго дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку его кор. милости Берестейскомъ, передомною Кгедеіономъ Михаелемъ Тризною, стольникомъ вел. кн. Литовскаго, старостою Берестейскомъ, ставши очевисто его милость панъ Янъ Война, дворянинъ его королевское милости, универсалъ ясне вельможного въ Бозѣ велебного ксендза Яна Венжика, зъ ласки Божое архіепископа Кнезненскаго, ку актыкованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, который въ собѣ такъ се маетъ: Joannes Wężyk, Dei gracia archiepiscopus Gneznensis, legatus natus regni Poloniae, primas et primus princeps, wszem w obec y każdemu z osobna, komu to wiedzieć należy, osobliwie ich mość panom senatorom, dygnitarzom, urzędnikom y wszystkim stanu rycerskiego obywatelom koronnym y wielkiego xięstwa Litewskiego, moim miłościwym panom colegom, przyiaciołom y braci. Przy zaleceniu służb y chęci moych, do wiadomości przywodzę, że się tak Panu Bogu podobało, którego woli świętey przeciwić się nie podobna, wziąć nam z tego świata do chwały swey króla iego mości Zygmunta trzeciego, pana naszego, a nas y oyczyznę naszę, za śmiercią iego, w teraznim (sic) osieroceniu bez pana y głowy zostawić nielza; iedno wszytko z rąk iego wdzięcznie przyiąwszy y teraznieysze rzeczypospolitey osierocenie opiece y opatrzności iego świętey oddawszy, nam senatorom koronnym y wielkiego xięstwa Litewskiego, którym podług prawa pospolitego y zwyczaiu tey oyczyzny starodawnego, po śmierci królow panow naszych obmyśliwanie rządu y składanie czasu mieysca elekcii przyszłey przynależy, powinności naszey poczuwać się potrzeba: za czym, że mię Pan Bóg z woli swey świętey pirwszym,

lubo nayniegodnieyszym w tey rzeczypospolitey chciał mieć pod ten czas senatorem, idąc za zgodą y zdaniem ich mość panow senatorow koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, na ten czas w Warszawie przy świętobliwym ciele króla iego mości świętey pamięci będących, moich miłościwych panow y kolegow, z powinności mnie samego y zwyczaiu dawnego, napřzod: zeyście z tego świata y śmierć żałosną króla iego mości, pana naszego, którą dnia ostatniego miesiąca Kwietnia przed świtaniem w Warszawie Pan Bog dopuścił, do wiadomości wszech stanow coronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego przywodzę; y żeby ona po woiewodstwach, powiatach y grodach wszytkich obwieszczona była urzędom wszystkim, którym to należy, żądam y napominam z powinności urzędu mieysca mego. A oraz, za radą także y zdaniem ich mościow tych że panow senatorow, trzymaiąc się praw y zwyczaiów starodawnych,—ponieważ nic dotąd nowszego rzecz-pospolita in casum interegni nie postanowiła,—wprzód seymiki powiatowe w koronie, iako y wielkim xięstwie Litewskim na dzień trzeci miesiąca Czerwca; woiewodstwu iednak Mazowieckiemu partykularne seymiki na dzień dwudziesty siodmy miesiąca Maia; a ieneralny w Warszawie na dzień pomieniony trzeci miesiąca Czerwca; w woiewodstwach zaś pruskich poprzedzić maią seymiki partykularne, wedle żądania ich mościow panow woiewodow tamecznych złożone; a ieneralny w Grudziondzu na ten ze pomieniony dzień Czerwca; a konwokacya na dzień dwudziesty wtory tegoż miesiąca Czerwca w Warszawie naznaczam y składam, na którą żeby ich mość panowie senatorowie y panowie posłowie z woiewodstw wcześnie na dzień pirwszy; gdyż na tym saluti et securitati reipublicae wiele należy, żeby co prędzey conwokacya odprawiona była, ziachali, przez miłość oyczyzny proszę y napominam, ponieważ na tych conwocacii czas y mieysce elekcii przyszłey, da Bog, pana złożone y naznaczone być ma. Na tych że, podług kapturow przeszłych rząd, bezpieczęstwo, sposob sądow, pod ten czas interregnum sprawiedliwości świętey, bez których żadne państwo stać nie może; także dla czynienia zapisow y contractow, leżenia xiąg sposob namowiony będzie; securitas do tego granic coronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, pacta z pany y panstwy sąsiedzkiemi przez poselstwa potwierdzone y zatrzymane y zgoła ze wszystkich stron bezpieczęstwo rzeczy-pospolitey za pomocą Bożą y za spolnym się około tego wszytkiego zniesieniem obmyslone być ma. Więc y to, coby na eleccyi za radą y zgodą wszech stanow obóyga narodow, przyszłemu, da pan Bóg, panu do poprawy rządu y praw podać, więc y aby modus electionis być miał, czas y płac radzić będzie: co wszystko żeby y na seymikach uważano y, żeby iuż te sprawy y deliberacye rzeczy-pospolitey w tym uniwersale wyrażone, za instrucciją pomienionych seymikow były, abyśmy na potym czasu nie wpuszczali y nowymi ziazdami kosztu sobie nie przyczyniali; y do tego, żeby moc ich mościom panom posłom na przyszłe conwocacyi umawiać się dana była. A przytym, żeby te podatki, na przeszłym seymie uchwalone dla tym prędszych presidya, (rzecz-pospolitą nie iest bezpieczna) wybirane iako nayprędzey y wydawane były, (assecuritas wybierania ich opoenowana); także dla porządnieyszego zatrzymania woyska Ukrainskiego y opatrzenia bezpiecznieyszego granic rzeczy-pospolitey z tey tam strony; ponieważ się czas sam oddawania, wybirania kwart zbliża, aby one ich mość panowie dzierżawcy, z powinności swey na czas y mieysce prawem opisane, odsyłali. Y powtórnie żądam y napominam, prosząc przez tęż miłość oyczyzny wszystkich wielmożnych moich miłości-

wych panow, żebyście wszelakiey niechęci y nieznaski, które te iedno między kim zachodzili, dla dobrego oyczyzny, w której zdrowie y całość każdego zamyka się, z serc swych złożywszy y prywatnych pożytkow, abo respektow zaniechawszy, zgodzie oney świętey staropolskiey, którą y przed tym świątobliwie za przodkow naszych captury stwierdzały, do teraźnich rad, spraw rzeczy pospolitey przystępowali. A iż też snać ludzie swobodni iuż się po niektórych mieyscach do gromad prawem zakazanych kupy zaczynaią; proszę y napominam ich mość panow starostow sądowych koronnych y wielkiego xięstwa Litewskiego, aby tey swey woli z urzędu y powinności swey zabiegali y takowego się kupienia niedopuszczali; gdyż te postempki swowolne czasu swego, według obostrzenia prawa pospolitego y sposobow z conwocacij namówionego, bez karania zostawać nie mogą. Ale y tego życzę, aby niż do tey conwocacii przydzie, po uskromieniu tey swey woli y opatrzenia bespieczęstwa domowego w woiewodstwach y powiatach, był iako nayprędzey sposob na tych że seymikach namówiony. Ich mość panom starostom także pogranicznym napominam, aby żadnych cudzoziemcow, którzy by suspecti byli y słusznych paszportow nie mieli, do corony nie puszczali; a ieśli by się poseł od którego pana cudzoziemskiego trafił, aby o nim do mnie znać nieomieszkanie dawali, a samego, póki ode mnie informacya do ich mość nie przydzie, na granicy zatrzymali. Do czego wszytkiego, żeby nam Pan Bóg z miłosierdzia swego dopomoc raczył, onego pokornie proszę, ten uniwersał ręką mą podpisuiąc z przyłożeniem pieczęci moiey y za zdaniem ich mość panow senatorow, na ten czas w Warszawie będących, iaśnie wielebnych ich mości: xx. Macieia Kuiawskiego, Stanisława Płockiego Łubienskich, Jakuba Zadzika Chełminskiego canclerza coronnego—biskupow; iaśnie wielmożnych, wielmożnych ich mość: Lwa Sapihę Wilenskiego, hetmana wielkiego wielkiego xięstwa Litewskiego, Mohilewskiego, Brzesckiego; Stanisława z Radzieiowicz Radzieiowskiego Łęczyckiego, Sochaczowskiego y Marcina Kazanowskiego, Podolskiego, Bohusławskiego; Alexandra Korwina Gąsiewskiego, Smolenskiego Pinskiego; Mikołaia z Ciechanowca Kiszkę, Mścisławskiego, Wilkomirskiego; Kaspra Dennhofa, Derpskiego, Wielunskiego, Bolesławskiego, Rayskiego—woiewodow y starostow; Maximiliana z Przerzemba Przerzembskiego, Siradzkiego, Sniatynskiego, Corsninskiego (sic), Moscinskiego, Mikołaia Kołaczkowskiego, Krzywinskiego, Uyskiego y Pilskiego, Piotra Żabickiego, Liwskiego—kasztelanow y starostow; Łukasza z Zebnina Opalinskiego, marszałka wielkiego koronnego, Odolanowskiego Kamienieckiego, Leżayskiego, Łosickiego; Olbrychta Stanisława Radziwiła, xiążęcia na Ołyce y Nieświżu, canclerza wielkiego xięstwa Litewskiego, Pinskiego, Gniewskiego, Tucholskiego, Wielinskiego; Tomasza Zamoyskiego na Zamościu, podcanclerzego coronnego; jenerała Krakowskiego Rapsztynskiego, Knyszynskiego; Pawła Sapihę, podkanclerzego wielkiego xięstwa Litewskiego, Oszmianskiego, Homelskiego, Kamienieckiego; Jana Mikołaia z Żurowa Daniłowicza, podskarbiego wielkiego coronnego, Przemyskiego, Samborskiego, Drohobyckiego,—starostow, podaię y do grodu posyłam. Dan w Warszawie, dnia piątego miesiąca Maia, roku pańskiego tysiąc sześćset trzydziestego wtórego. Который то универсалъ, черезъ особу вверху менованую ку актыкованю поданый, до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ естъ уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2653—2654.

178. Универсалъ гетмана в. кн. Литовскаго Льва Сапѣги ротмистру Михаилу Кучевскому.

Гетманъ в. кн. Литовскаго—Левъ Сапѣга симъ универсаломъ извѣщаетъ, что въ бытность его въ Варшавѣ, сенаторы обоихъ народовъ просили его позаботиться о безопасности пограничныхъ съ Москвою мѣстъ,—сѣверскихъ и другихъ. Вслѣдствіе этого онъ гетманъ и посылаетъ своего ротмистра съ тѣмъ, чтобы онъ сформировалъ небольшой пѣшій отрядъ во 100 человѣкъ, для Дорогобужскаго замка. Жалованье этому отряду должно производиться изъ Литовского скарба, въ слѣдующихъ размѣрахъ: ротмистру, въ мѣсяцъ—20 венгерскихъ талеровъ; поручику тоже въ мѣсяцъ—10 талеровъ; хорунжему, барабанщику, десятникамъ-по 5 талеровъ, каждому; солдату—по 4. Кромѣ этого: сукна фалендышоваго ротмистру—8 локтей, по $2^1/_2$ злота за локоть; поручику—7 локтей тоже по $2^1/_2$ злота; пѣхотѣ, на троихъ — два постава каразеи. Служба ротмистру будетъ считаться со дня вступленія его въ крѣпость.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Мая деветнадцатаго дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку его кор. мил. Берестейскомъ, предо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто его милости панъ Михалъ Кучевскій, ротмистръ его королевское милости пѣхотный, листъ универсалъ ясне вельможного его милости пана Леона Сапѣги, гетмана великого князства Литовского, ку активованю до книгъ кгродскииъ Берестейскихъ подалъ, на рѣчь меновите въ немъ описану, который мене подстаростего жедалъ, абы принятъ и до книгъ уписанъ былъ. Я подстаростій, видечи быть рѣчь слушную, тотъ универсалъ принявши, до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписать велѣломъ, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, w. x. Lit. Brzescki, Mohilowski starosta, urodzonemu panu Michałowi Kuczewskiemu, rotmistrzowi, na posłudze rzeczy-pospolitey będącemu, chęci moie zaleciwszy. Iakie niebespieczenstwo następuie od Moskwy, pod ten czas zescia s tego świata naiaśnieyszego króla iego mości, pana naszego miłościwego, bacząc ich mc. pp. senatorowie coronni y w. x. L., przy świętobliwym ciele igo kr. mści zgromadzeni, y przychylaiąc się do uchwały seymu przeszłego, zlecić mi raczyli, za spólnym swoim consensem: aby zamki pograniczne, tak Siewierskie, iako y insze, presidiis, ludźmi służałymi opatrzył, dawszy mi na to swoię assecuratię do wielmożnego imć pana podskarbiego ziemskiego w. x. L., aby pieniądze na ten zaciąg z skarbu rzeczy-pospolitey w. x. L....*). Przeto ia, maiąc zaleconą dzielność wm. w sprawach rycerskich, przypówiadam ci służbie na zamek Dorohobuzki y, tam gdzie ocasyia rei gerendae będzie wyciągała, na osob piechoty dobrey sto, dotąd, póki tego będzie okazywała potrzeba; na którą piechotę naznaczam zapłatę z skarbu rzeczy-pospolitey w. x. L., gdzie też list móy o pieniądze posyłam, to iest: samemu wm. na kuchnię na każdy miesiąc, póki wm. w służbie będziesz trwał—talarow węgierskich dwadzieścia; a porucznikowi na miesiąc—talarow węgierskich dziesięć; chorążemu, Doboszowi, dziesiętnikom—po talarow węgierskich pięciu; pachołkowi każdemu na miesiąc—po talarow węgierskich cztyry; sukno zaś różne: wm. samemu falendyszu łokci ośm, po złotych półtrzecia; porucznikowi—łokci siedm, także po złotych pułtrzecia; piechocie, na trzech—karazy dwa postawy; także na chorą-

---

*) Въ подлинникѣ пропущено слово.

giew y bęben, wedle dawnego zwyczaiu. Pewenem tego, że wm. pachołkow dobrych służałych, de nomine et cognomine dobrze sobie wiadomych, ze wszytkim porządnym apparatem woiennym, do służby pieszey należącym, sposobiwszy, zupełną piechotę maiący, władzy hetmanskiey podlegaiąc, na ten zamek iako nayprędzey pospieszyć się; a służba pocznie się wm. od przyścia wm. na ten zamek y od popisu, który się będzie odprawował przed iego mć panem pisarzem polnym w. x. L., albo namieśnikiem imci przysięgłym. Nie wątpię, że wm. będziesz postępował, coby było z dobrą sławą wm. y przysługą rzeczy-pospolitey. W Warszawie, dnia ósmego Maia, anno tysiąc sześćset trzydziestego wtorego. У того листу универсалу печать притиснена и подписъ руки тыми словы: Leo Sapieha, hetman w. x. L. Который же то листъ, ку актикованью поданый, до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ естъ уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 2680—2682.

179. Листъ повѣтоваго сеймика о порядкѣ судопроизводства до установленія каптуровыхъ судовъ.

Рады в. к. Литовскаго, сановники и чины земскіе и гродскіе и все рыцарство Брестскаго воеводства, собравшись на повѣтовый сеймикъ для изысканія средствъ къ сохраненію справедливости на время безкоролевья впредь до открытія судовъ *каптуровыхъ* (т. е. междуцарственныхъ), постановили слѣдующее:

1) отправить на конвокацію въ Варшаву своихъ пословъ съ тѣмъ, чтобы они увѣдомляли воеводство,—или о постановленіяхъ Варшавскаго съѣзда, относительно открытія вышеупомянутыхъ каптуровыхъ (т. е. междуцарственныхъ) судовъ, или же о постановленіяхъ по этому же предмету другихъ воеводствъ;

2) въ ожиданіи же посольскихъ реляцій, прежде чѣмъ откроются эти суды, подстароста Брестскій долженъ принимать и собственноручно скрѣплять всѣ тѣ акты, реляціи и протестаціи, которые могутъ отправляться безъ установленныхъ сроковъ, долженъ принимать онъ самъ и отнюдь не его намѣстникъ;

3) при скрѣпѣ подстаросты должна находиться и подпись гродскаго писаря;

4) порядокъ этотъ долженъ существовать до наступающаго реляційнаго сеймика, т. е. до времени возвращенія пословъ съ конвокаціи.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго года, мѣсеца Іюня пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замку его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Еримъ Александромъ Станкевичомъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто земяне господарскіе воеводства Берестейского, его милость панъ Ерій Кгрекъ и его милость панъ Петръ Горновскій, листъ сгодный всее братьи сеймовый ку актикованью до книгъ врадовыхъ подали, которого уписуючи въ словѣ до слова такъ ся въ собѣ маетъ:

My rady w. x. L. dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodscy, y rycerstwo woiewodstwa Brzesckiego, którzyśmy tu na seymik powiatowy, conwocatii Warszawskiey uprzedzaiący, do Brześcia ziachali, wszem wobec y każdemu zosobna, komu byto wiedzieć należało, oznaymuiemy: Iż pod ten czas żałośny interregni, obmyslawaiąc oyczyznie naszey rząd, pokóy y bespeiczenstwo, powtóre nie mniey y temu woiewodstwu sprawiedliwość świętą, aby Pan Bóg in hoc orbitatis casu, póki Pan Bóg króla pana nowego dać raczy, była odprawowana: acz byśmy sobie tego ex nunc życzyli; ale y z tego ziazdu naszego powiatowego wysyłamy zaraz na conwocatią Warszawską posły nasze, to iest: wielm. im. pana Krzysztofa Sapiehę, krayczego w. x. L., im.

pana Gedeona Michała Trzynę, stolnika w. x. L., starostę Brzeskiego, iego mć pana Konstantego Szuyskiego, pisarza ziemskiego Brzesckiego, y pana Piotra Piekarskiego, dla spólney obrady o całości, bespieczenstwie y wszystkich potrzebach rzeczy-pospolitey. Na którym ziezdzie Warszawskim lubo postanowienia pewne o sądach kapturowych będą, lubo wiadomość pewną o tym, iako sobie insze woiewodstwa w. x. L. w sposob sądow kapturowych postanowią, co nam też pomienieni ichm. panowie posłowie naszy s konwocatii Warszawskiey do wiadomości przyniosą; przeto spólnie y zgodnie postanowiwszy, zatrzymać się z tym do relacyey ichm. pp. posłow naszych, tylko sobie waruiemy y postanowiamy: iż nim sądy kapturowe nastaną, ma y powinien będzie ichm. pan Ierzy Alexander Stankewicz, podstarości Brzescki, pod tytułem y podpisem na susceptach swoim, a nie przez namiesnika, wszytkie protestacye, relacye woźnych, testamenta y inne acty, które by według prawa mogli bez roczkow odprawować, pod ten czas non obstante interregni tempore, przymować z podpisaniem ręki swey y pieczęcią wypisy wydawać; do których przecie y im. pan pisarz grodzki podpisować się; y to ma trwać tylko do seymiku relacyinego, po conwocatiey Warszawskiey przypadaiącego. Które to nasze zgodne postanowienie zleciliśmy do xięg grodzkich donieść im. panu Ierzemu Grekowi y im. panu Piotrowi Hornowskiemu od nas na to deputowanym, s podpisem directora na ten czas koła naszego, iaśnie wielmożnego imć. pana Leona Sapiehi, woiewody Wilenskiego, hetmana wielkiego w. x. L., starosty Brzesckiego y Mohilewskiego. Pisan w Brześciu, anno Domini tysiąc sześćset trzydziestego wtorego, dwadzieścia czwartego Iuniy. У того листу при печати подписъ руки тыми словы: Leo Sapieha, woiewoda Wilenski, hetman w. x. Lit., direktor koła seymikowego, ręką swą. Который же тотъ листъ сгодный, черезъ особъ верхуменованыхъ ку актикованью поданый, до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть уписанъ.

1632 г.

Изъ книги за 1577—1632 годы, стр. 3163—3165.

180. Постановленіе Брестскаго дворянства о поголовномъ участіи въ избраніи короля.

Дворяне Брестскаго воеводства, собравшись на реляційный сеймъ для выслушанія своихъ пословъ, постановили: по примѣру своихъ предковъ, всегда оказывавшихъ любовь къ отечеству, поголовно всѣмъ имъ двинуться въ Варшаву на избирательный сеймъ и, согласно Варшавской генеральной конфедераціи, указавши на раны отечества, участвовать какъ въ составленіи условій новому королю, такъ за тѣмъ и въ его избраніи—свободными голосами, какъ это вытекаетъ изъ сущности самого свободнаго избранія.

Лѣта Божего Нароженья тысеча шестьсотъ тридцать второго, мѣсеца Августа двѣнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ, въ замкѣ его королевское милости Берестейскомъ, передо мною Криштопомъ-Михаломъ Тризною, стольникомъ великого князства Литовского, старостою Берестейскимъ, постановившисе очевисто земяне господарскіе воеводства Берестейского ихъ милость панъ Мартинъ Брозовскій и панъ Феліціянъ Вагонов-

скій, покладали ку актикованью и до книгъ врадовыхъ подали згоду всихъ обывателевъ воеводства Берестейского, которые вси а' вси маютъ виритимъ ѣхать на пришлую елекцію до Варшавы, на обобранье короля его милости, пана собѣ такъ въ коронѣ польской, яко и у великомъ князтвѣ Литовскомъ, на девь двадцать семый мѣсеца Сентября, въ року теперешнимъ тысеча шестьсотъ тридцать второмъ, и просили мене, старосты Берестейского именемъ всихъ радъ, дигнитаровъ, урядниковъ великого князства Литовского, и обывателовъ стану рыцерского воеводства Берестейского, абы тая згода сполечная до книгъ врадовыхъ принята и вписана была. Я староста, чинечи досыть просьбѣ ихъ милости, тую згоду принявши, до книгъ вписати велѣломъ, которого вписуючи слово до слова такъ ся въ собѣ маетъ: My rady, dignitarze y urzędnicy w. x. Litewskiego y obywatele stanu rycerskiego woiewodztwa Brzesckiego, którzyśmy się na dzień iedenasty miesiąca Augusta, w tym roku tysiąc sześćsetnym trzydziestym wtorym, na seymik relacyiny, po przeszłey główney Warszawskiey, wszystkich koronnych y w. x. L. stanów convocatiey przypadaiącey, ziachali, oznaymuiemy, iż po wysłuchaney ichmć panów posłów naszych relacyiey, zgodziliśmy się na to, abyśmy przykładem onych przodków naszych miłość ku oyczyznie swey oświadczaiąc przyszłey electiey nowego króla, pana naszego, który iest nazacnieyszym wszytkich wolności naszych kleynotem y ozdobą, nie przez posły, ale sami osobami naszymi odprawili y na czas onemu naznaczony, to iest, na dzień przyszły dwudziesty siódmy Septembris, stawili się pod Warszawę y przez wszytek czas electiy cierpliwie trwali, y wedle confederatiy generalney Warszawskiey, swieżo uchwaloney, wprzod vulnera rei-publicae ukazawszy, conditie, które nowemu panu podane być maią, namawiali et tandem onego sobie swobodnymi głosy, tak iako natura wolney electiey niesie, zgodnie, za pomocą Bożą, obrali. Na co, iakośmy się zgodzili, tak dla lepszey pewności szlacheckiemi poczciwemi słowy przyrzekliśmy to solennie y rękoma swemi podpisaliśmy się na to. Dan w Brześciu, dnia dwunastego Augusta, roku tysiąc sześćset trzydziestego wtórego. У тое згоды при печатяхъ подписи рукъ тыми словы: Leo Sapieha, wóiewoda Wilenski, hetman wielkiego xięstwa Litewskiego; Aleksander-Ludwik Radziwił, woiewoda Brzescki, director seymiku Brzeskiego; Sapieha Christoph, krayczy w. x. L.; Gedion-Michał Trizna, stolnik w. x. L., starosta Brzescki; Albricht-Władysław Radziwił, kasztelan Trocki ręką własną. Andrzey Matulski, kasztelan Brzescki; Mikołay Sapieha, na Kodniu, chorąży w. x. Lit.; Kazimierz Tyszkiewicz, podkomorzy Brzescki; Ian Szuyski, chorąży woiewodztwa Brzesckiego; Chrystoph Szuyski, podstoli Brzescki; Constanty Szuyski, pisarz ziemski Brzescki; Andrzey Szuyski; Alexander Szuyski; Kazimierz Buchowiecki, marszałek Staroduba, ziemie Siwierskiey; Piotr Pociey ręką swą, Ian Swiderski ręką, Piotr Piekarski manu propr.; Stanisław Rayski z Rayska; Gerzy Grelle Christianus ręką własną; Krzysztoph Rucky z Wilcza y Rudy ręką swą; Maximilian Kulaczycki; Ian-Kazimierz Umiastowski, secretarz iego k. mci; Albricht Sawicki; Iulian Wyhanowsky; Gabriel Zaranek Hubowski ręką; Zygmont Młoczewsky; Piotr Kochlewsky; Franciszek Umiastowski; Iarosz Skinder ręką własną; Heronim Iundził ręką; Adam Rzeszeturski; Stanisław Łyszczynski; Marcin Brzozowsky; Piotr Hornowski; Fiediuszko Ławryn; Wasili Kaleczycky; Baltazar Bobrownicki ręką swą; Samuel Hornowski; Padkowski Alexander; Andrzey Kaleczycki;

Andrzey Mazanowsky; Chrisztoph Piekarski; Christoph Witunowski; Łukasz Łyszczynsky ręką; Stanisław Krzywiecki ręką swą; Ian Skokowski ręką; Teodor Położynski; Franciszek Niepokoyczycki.

Которая то угода постановенья обывателевъ воеводства Берестейского до книгъ врадовыхъ кгродскихъ Берестейскихъ есть привята и записана.

1645 г.

Изъ книги за 1667—1668 годы, стр. 1464—1467.

181. Подтвержденіе привилегіи короля Яна Казиміра на Магдебургское право мѣстечку Мальчу.

Король Янъ Казиміръ подтверждаетъ въ 1650 году привилегію на Магдебургское право, городу Мальчу. Привилегія эта дана была Мальчу первоначально королемъ Владиславомъ четвертымъ въ 1645 году, который, освѣдомившись, что его мѣщане въ Малчѣ претерпѣваютъ разныя невзгоды отъ разныхъ судовъ, отъ чего приходятъ въ упадокъ доходы короля и рѣчи-посполитой, далъ имъ Магдебургское право, освобождая ихъ отъ всякой другой юрисдикціи. При томъ назначены имъ торговые дни по четвергамъ и три годовыя ярмарки.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ осмого, мѣсеца Мая шостого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто мѣщане мѣста его королевское милости Малча Василій и Митрусъ Семеновичи, листъ привилей его королевское милости, въ справѣ и рѣчи нижейменованой, мѣстечку Мальчу служачій, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писаный: Jan Kaziemierz, z Bożey łaski, król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy: pokładany był przed nami przywiley świętey pamięci króla imści Władysława czwartego, pana brata naszego, pod datą—w Warszawie, dnia szóstego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, mieszczanom miasteczka naszego Malcza, na prawo Maydeburskie y inne wolności dany, s podpisem ręki tegoż króla iego mości, pieczęcią większą w. x. Lit. zapieczętowany, cały, zupełny y żadney w sobie wątpliwości nie maiący; wniesiona przy tym była do nas imieniem tychże mieszczan miasteczka naszego Malcza prośba, abyśmy pomieniony przywiley mocą y powagą naszą królewską stwierdzili y zmocnili, który słowo w słowo wpisuiąc, tak się w sobie ma: Władysław czwarty, z łaski Bożey, król Polski etc. Oznaymuiemy y ninieyszym listem naszym wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, iż my, za przyczyną y prośbą niektórych z panów rady urzędników, przy boku naszym będących, za miasteczkiem naszym Malczem, w woiewodztwie Brzeskim-Litewskim, a w starostwie Błudnienskim leżącym, do nas wniesioną nakłonieni, tudziesz maiąc informacyą pewną y wiadomość, że od sąsiadów pobliższych stanu szlacheckiego przerzeczone miasteczko wielką oppręsyą, ukrzywdzenie, za pociąganiem ich do nienależytego sądu ponosi, skąd zniszczenie y uyma procętów naszych y rzeczy-pospolitey pochodzi, umysliliśmy obywatelom pomienionego miasteczka naszego Malcza prawo Maydeburskie, albo mieyskie, nadać y fundować, iako y ninieyszym listem naszym nadaiemy y funduiemy y z prawa

polskiego w mieyskie albo Maydeburskie obracami, pozwalaiąc im wszelakiego zwyczaiu, do tegoż prawa należącego, wiecznie używać, oddalaiąc od tegoż miasteczka wszystkie ziemskie y grodzkie prawa, sposoby y zwyczaie różne y przeciwne Maydeburskiemu, wymuiąc każdego z mieszczan y przedmieszczan miasteczka, Malcza nazwanego, od jurisdyctiey wszelakiey coronnych y ziemskich sądów, aby nigdzie o sprawy y krzywdy osoby zachodzące odpowiadać y sprawować się nie powinni byli, tylko przed urzędem miasteczka wysz mianowanego appelacyey; iednak stronie ukrzywdzoney od sądu burmistrzowskiego do woyta, a w niebytności jego do lętwoyta, którzy wespuł z ławnikami maią być przysięgli, a od nich directe do nas y sądu naszego zadwornego, zwyczaiem inszych miast wcale, zachowuiąc y zostawuiąc, pozwalamy y dopuszczamy. Obieranie rayców y burmistrza od wszystkich mieszkańców y obywatelów tamecznych ma być raz do roku, w pierwszy poniedziałek po nowym lecie; których obranych od pospólstwa czterech maią prezentować staroście, albo podstarościemu tamecznemu Błudnienskiemu, y tego, którego on potwierdzi za burmistrza, mieć y przyznawać maią. Któremu urzędowi tak woytowskiemu iako y burmistrzowskiemu wszelakie, iako zwierzchności, uszanowanie y skromność u sądów, pod winami w prawie opisanemi, mieć nakazuiemy, zostawuiąc temuż urzędowi oboygu miasteczka wzwyż pomienionego wszystkie sprawy, tak kryminalne, iako y niekryminalne, powozne, mianowicie: o kradzież, mężobóystwo, okaleczenie y poranienie, spalenie, trucizny zadanie, wszelakie złości, występki winnych o wszelakie excessy karać; do tego przymować wszelakie zapisy, inscripcie, przedaży, legata y to wszystko, co do dobrego rządu miasta należeć będzie, zupełną y dostateczną moc y władzę daiemy y confirmuiemy. W ograniczeniu tegoż miasteczka prawem Maydeburskim sądzić sprawy, wszystkie mieyskie, tak sądowe, iako y insze wszelakie pomienionego miasteczka Malcza, maią być pieczętowane woskiem zielonym, nosząc na pieczęci miesckiey świętego Piotra s kluczami; nadto pozwalamy wszystkim obywatelom miasteczka tego wolne robienie y szynkowanie piw, gorzałek y miodu, według zwyczaiu pobliżnego miasteczka Prużany, bez wszelakiey trudności, z tym iednak dokładem, żeby czopowe y inne procenta, w prawie y lustracyach opisane, do skarbu rzeczy-pospolitey dochodziliby, mieć chcemy; czynsze y inne powinności, starostom naszym należyte, zwyczaiem pomienionego miasteczka Prużany, oddawać maią. A żeby większe y prędsze zgromadzenie w tym miasteczku ludzi mogło być, naznaczamy y utwierdzamy wiecznemi czasy targi w każdy tydzień, w dzień czwartkowy; iarmarki zaś w rok, ieden na swiętego Piotra y Pawła apostołów, drugi—na srzodopoście, trzeci—na ...... Ruską, na które targi y jarmarki, w zwysz naznaczone czasy, wolno będzie każdemu, jakieykolwiek kondycyey narodom, furmanom y rzemiesnikom (oprócz tym, których prawo zabroniło) przyieżdżać y przychodzić, konie, woły, woski, łoie y insze wszelakie towary y kupie przywozić y tam od czasu naznaczonego do czasu, od urzędu pozwolonego, handle insze odprawować, rzeczy za rzeczy kupować, kupić zakupić, frymarczyć, przedawać y od siebie oddalać y insze wszelakie sprawy poczciwe odprawować. A żeby wszyscy, tak przyieżdżaiący, iako y nazad się powracaiący, wszelakie mieli bezpieczęstwo, pod protectią y obronę naszą ich bierzemy, y aby to wolnością, iako y pod gleytem naszym szczycili się y oney używać mogli mieć chcemy.—Co do wiadomości wszystkich wobec y każdego zosobna, a mianowicie dignitarzów, urzędników, tak grodzkich, iako y ziemskich

woiewodztwa Brzeskiego, teraz y na potym będących przywodząc, rozkazuiemy, aby ich pomienionego miasteczka naszego Malcza obywatele przy prawie Maydeburskim, targach, iarmarkach, tym przywileiem naszym od nas onym miłościwie nadanych, zachowali y ni od kogo w tym żadney przeszkody nie mieli. Na co, dla lepszey wiary, ręką naszą dodpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć zozkazaliśmy. Pisan w Warszawie, dnia szostego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset czterdziestego piątego, panowania krolestw naszych Polskiego trzynastego, Szwedzkiego zaś czternastego roku: Wladyslaus rex; Tomasz Woyniłowicz, sekretarz ikmci.—My tedy, król, do pomienioney proźby imieniem mieszczan miasteczka naszego Malcza do nas wniesioney, łaskawie się skłoniwszy, pomieniony przywiley, na prawo Maydeburskie y inne wolności im dany, mocą y powagą naszą królewską we wszystkich onego punktach, clauzulach, condiciach y paragrafach, yle się z prawem pospolitym zgodzą, mocą y powagą naszą królewską ztwierdzamy, zmacniamy y approbuiemy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit. przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Białowiczu, dnia iedynastego miesiąca Septembra, roku Pańskiego tysiąc sześćset pięćdziesiątego, panowania królestw naszych Polskiego wtorego, Szwedzkiego trzeciego roku. У того привилею его королевское милости печать великая великого князства Литовского, а подписъ руки его королевское милости и его милости пана референдаря тыми словы: Jan Kazimierz król; Jan Dowgiało Zawisza, referendarz y pisarz w. x. L. Который же тотъ привилей его королевское милости, за поданьемъ оного ку активованью, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ приинятъ и уписанъ.

1655 г.

Изъ книги за 1629—1631—1646 годы, стр. 361—368.

182. Жалоба великаго канцлера Литовскаго Христофора Паца и великаго коронпаго канцлера, епископа Луцкаго Пражмовскаго, а также Смоленскаго воеводы и Литовскаго польнаго гетмана Михаила Паца на пословъ Минскаго воеводства Мартина Володковича и Өедора Лукомскаго о томъ, что они, не исполняя инструкціи, дѣйствовали къ разрыву сейма.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ петьдесятъ пятого, мѣсеца Мая второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Павелъ Станишевскій, тотъ процесъименемъ ясневельможного его милости пана Хриштофа Паца, канцлера великого князства Литовского, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Opowiadał y soleniter zaprotestował iaśnie wielmożny imść pan Chrystoph Pac, kanclerz wielki w. k. Lit., swoim y iaśniewielmożnego imości xiędza Mikołaia na Prażmowie Prażmowskiego, biskupa Łuckiego, kanclerza wielkiego koronnego, także iaśnie wielmożnego pana Michała Paca, woiewody Smolenskiego, hetmana polnego w. k. L., poki ichmci kożdy z ich osobny protestacyi nie uczynią, imieniem na

ichmć pp. Marcina Wołodkiewicza, horodniczego Minskiego, y pana Teodora Łukomskiego, posłów woiewodztwa Minskiego, o to: iż ichm., naradziwszy się wprzódy na zamieszanie y zgubę w. x. Lit., a przytym na honor wysz pomienionych ichm. z cnoty, wiary, zasług y życzliwości ku oyczyznie, w naycięższych rz-ptey czasiech, dobrze wszystkim znaiomych; a będąc posłami na seym w roku tyciąc sześćset sześćdziesiąt piątym, dnia dwunastego Marca złożony, iako na nim mala fide z bracią w domu pozostałą postępowali, nie promowuiąc przez cały seym ani w izbie poselskiey, ani w senacie, bonum publicum uspokoienia y uwolnienia od ciężarów według instructiey swey w. k. Lit.; raczey s temi, którzy cum praejudicato animo na rozerwanie seymu przyiechali, sekretnie znosząc się, tak powracaiąc z rozerwanego seymu, a nie uczyniwszy żadney, ani przy konkluzyey seymu w senacie, ani na dwuch w. k. Lit. sesyach, ani w grodzie Warszawskim, lubo inszym publicznym, ut moris est, protestatiy, ale snać w tym czasie conquirendo consilia dobru pospolitemu niesprzyiaiących y po różnych domach szlacheckich kłamliwe wiadomości o seymie królewstwa ichmościów rozsiewaiąc, tandem dnia ósmego Kwietnia, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt piątym w grodzie Słonimskim uszczypliwą, potwarną y honorowi woiewodztwa swego y całego w. k. Lit., nie tylko tych mianowanych ichmościów szkodliwo w rzeczy nigdy nie byłey zanieśli manifestatyą, a wprzódy, na ichm pana kanclerza wielkiego w. k. Lit., iakoby im. na prywatną sesyą ichm. p. r. posłów w. k. Lit. (lubo nie wszystkich) wezwawszy, miał sam in convulsionem vinculorum unionis y, ciągnąc na dismembratią, proponować conwocacyię, z którey by nie tylko podatki postanowione, ale y commisarze na tractaty Moskiewskie, które nam spólne są z koroną, wyprawieni byli, induxit, przytym że ichm. panowie coronni nic o zgubę w. k. Lit. nie dbaią, kiedy iuż drugi seym 1-mo radząc, aby w. k. Lit. o sobie radziło, w czym się dawna krzywda imść panu kanclerzowi dzieie; bo iako ichm. pp. pieczętarze sesiy pod czas seymu prywata autoritate nie składaią, tak y teraznieysza, za doniesioną imieniem ichm. panów posłów w. x. Lit. do iego kr. mości przez imć. pana kanclerza proźbą, od iego kr. mci złożona była. Y iest to ex usu w. x. Lit. na kożdym seymie propter compendium temporis, o czym chiba nowi y spraw rzeczy-pospolitey niewiadomi posłowie nie wiedzą; za zgromadzeniem tedy wszytkich ichm. pp. senatorów y posłów nie tak, iako protestuiące donieśli, była sesya, proposita na niey trzy puncta od i. k. mci, primum: iaki sposób salvowania w. x. Lit. od woysk tak wielkich Moskiewskich, które na wiosnę pewnie wynidą w panstwa w. x. Lit., kiedy seym iuż drugi rozrywa się? Secundum: iako woyska zażyć na tego nieprzyiaciela, kiedy niepłatne ustawiczną pracą zrobione y zruynowane? Tertium: co z monetą szelążną czynić, dla którey wielki w wielkim x. Lit. ucisk? y w artykułach wszystkich woiewodztw był ten punkt, to w tych punktach nie proponował im. pan kanclerz conwocatii, ale wotowali pro mere wprzódy ichm. panowie senatorowie, gdzie y ichmość xiądz kanclerz koronny, iako biskup Brzescki, interfuit; a potym wszyscy ichm. pp. posłowie y każdy z mieysca swego sposoby podawał; ad primum punctum stanęło: prosić, aby i. k. m. constytutią seymu ostatniego tysiąc sześćsetnego sześćdziesiąt wtorego do skutku przywiodł, zwoławszy ichmościów panów deputatów coronnych y w. x. Lit. z senatu y z koła poselskiego, do concypowania instructii Moskiewskiey naznaczonych; co się w kilka dni stało, in praesentia ichmościów concypowa-

na instructia y ichm. pp. commisarzom dana. To w pierwszym punctie widoma potwarz, bo nie na conwocatyi, ale zaraz przy boku i. k. m. według teyże constytutyi commisia postanowiona y przez tractaty zatamować się może impet potengi Moskiewskiey, a ichm. panowie posłowie Minscy woiewodztwu swemu nayblizszemu tego pokoiu nie życzą, a nawet y nie zrozumieli sprawy: kiedy że dopiero na conwocatii commisyi mianą mowę w protestatii dołożyli,— co się y bez convocatii sprawiło. W drugim punctie szły także wota, ichm. rożny różne podawali sposoby; miendzy wszystkiemi zdał się barziey libertati consentaneus modus,—przez convocatią składać podatki za ziechaniem na nie posłów z woiewodztw, niżeli za uniwersałami, iako niektórych woiewodztw byli artykuły; perswadował też conwocatii usus dawny in anno tysiąc sześćset czternastego, tysiąc sześćset siedmnastego, tysiąc sześćset trzydziestego trzeciego; czego na ten czas za discrimem bracią ichm. panowie coronni nie mieli y teraz tego nie maią, życząc, aby periculis z w. x. Lit. sami mogli mieć zasłonę: staneła tedy, za zgodą senatu y wszystkich i. pp. posłów, nie s perswazyi i. pana canclerza, prosić w tak ciężkim w. x. Lit. paroxismie i. k. m. o conwocatią na same podatki. Odezwali się prawdzie, ieden z górnego powiatu y dwa z Minska, panowie posłowie, że o conwocatią wzmianki w instructiach nie mieli, y lubo rzecz tak potrzebną widzieli, bez którey żadną miarą w. x. Lit. salwować się nie mogło, wziąć tą iednak dobra muszą obiecuiąc na seymikach promowować, gdy był i. k. m. woiewodztwom doniosł, tacitum na conwocatią daiąc assensum, iakoż żaden z ichm. ani na sessyach, ani w grodzie nie manifestował; w czym invocatur fides wszystkich na ten czas będących. Z takąż declaratią wszedł ichm. pan Wołodkiewicz do kancellaryi w. x. Lit. do i. pana Kotowicza, pisarza w. x. Lit., opowiadaiąc się, że na seymiku conwocatią promowować chce, toć nie słusznie w Słonimie protestował, ale y i. k. m. conwocatią nie przez uniwersały, ani pro imperio złożył, ale per modum propositionis, tylko przez posła na seymiki, dokładaiąc, iż in quantum by się ten sposób nie zdał, ieśli którzy insi podadzą woiewodztwa acceptare, gotow, co expressum w instructiach, hoc non merebantur procedendi pobożne intentiones i. k. m. noticia punctów wszelakich wszyscy zgodnie zezwolili simile; a że mniey w teyże protestacyi interpretatio declaracyi ichm. pana woiewody Smolenskiego przed królem iegom. uczynioney, aby miała ichm. panów coronnych ku w. x. Lit. czynić aversio: bo to iest zwyczayna hetmanom na konkluzyach seymowych,—prosić za woyskiem, aby płata była obmyslona, a in casum rozerwania seymu, zwykli ichm. protestacyi, że in quantum było niepomyślnego od nieprzyiaciela, na woyska znużone niepłatne padło, aby nie przy wodzach, ale przy tych co seymy rwą zostawała wina; y woyska nie gdzie indziey, iedno ku panstwu do korony, nie mogąc wytrzymać potendze nieprzyiacielskiey, ustępować by musiały satius, niżeli by się nieprzyiacielowi poddawać miały; iako ci ichm. protestuiące, raz Moskwie, drugi raz Szwedom podawali się; a przecie tego, za rozerwanie unii s koroną nie mieli,— tylko teraz, kiedy się ratować trzeba. Laeditur enormiter y honor iegom. xiędza kanclerza koronnego, iakoby na teyże sesyi miał persvadere naruszenie praw y wolności, bo o tym nec unum y o to na sesyi nie było y wzmianki namnieyszey, ale na też media ze wszytkim w. x. Lit. y iegom. przypadł. Cedit ta protestatia y woiewodztwa Wilenskiego posłów, która, solitum votum liberum kożdego posła, kiedy mieni, że ex quo woiewodztwo Krakowskie milczało, nie daiąc declaracyi, że y Wilen-

skie milczeć miało, iakoby te woiewodztwa w. x. Lit. do zgody woiewodztwa Krakowskiego posłów w sprawach w. x. Lit. posyłali, non cum libera voce,—co contra fundamenta libertatis et naturam defensionis, która kożdemu obronę sui w ręce dała; co simul etiam woiewodztwa y coronne..... czynią, podatki składaią, co y woiewodztwo Minskie czyniło, a całemu w. x. Lit. od nieprzyiaciela otoczonemu, czynić nie godziłoby się y złemu w oyczyznie, osobliwie confederatiom nowym nie zabiegać; y nie o te y insze od tychże pp. Minskich posłów w protestacyi do elekcii do zrywania unii suspicionis, o czym in publico od ichm. panów coronnych ani wzmianki w senacie izbie poselskiey nie było, chiba na prywatnych posiedzeniach informacyi ichm. od tych, co seym zerwali, zostali; aby y w w. x. Litewskim nie pozwolili na żaden sposób salvovania w. x. Lit. y od nieprzyiaciela y od woysk swoich, któreby bez płaty, ex desperatione mogło o iakich mieszaninach pomyslić; — a to żeby y w. x. Lit. zamieszane o ostatnie przyprawione było zguby; że tedy ta protestatia non ex zelo boni publici, bo w Warszawie iey nie wspominano, uczyniona, ale mere na zamieszanie w. x. Lit., na rozmnożenie nowych suspicyi, które ucichły były, na danie zeliozy między coronnemi a w. x. Lit. obywatelami, a w ostatku na zgubę w. x. Lit. osobliwie samegoż woiewodztwa Minskiego, naybliższego tego ognia od nieprzyiaciela, gdyby się ratować nie miało przez ten sposób iedyny—convocatią na szczegulne tylko podatki uczynioną; przytym protestatio ex odio privato et vindicta, że i. k. m. pisarstwo ziemskie Minskie, które magni momenti w w. x. Lit. nie p. Marcinowi Wołodkiewiczowi, ale dawno zasłużonemu y laty y experientią dobrze starszemu i. p. Wołotkiewiczowi, przeszłemu woyskiemu Minskiemu, stryiowi iego respectem iego y rodzonego iego zasług iegom. pana woiewody Nowogrodzkiego, oddał; iegomość zaś pan Łukomski, będąc wiecznym z oczewistey controwersyi banitem, per tumultus seditiones in republica chciałby honor swóy reparować. Uczyniona ieszcze ta protestacya na rozkrzewienie y rozmnożenie diffidentii między stanem szlacheckim a urzędnikami rzptey coronnemi y w. x. Lit. et in detractionem famae ich. Chcąc tedy iegom. pan kanclerz w. x. Lit. swoim iegom. xdza kanclerza koronnego kolegi swego, tudzież y iegom. pana woiewody Smolenskiego imieniem, donieść stanom w. x. Lit. postempek tak nieprzystoyny y szkodliwy w. x. Lit. iegom. pana Wołotkiewicza y iegom. pana Łukomskiego, a per contrarium y prawdziwszą relationem, iako się te rzeczy w Warszawie toczyli, tudzież wszelkie z głowy male informatorum wybić suspicie, przytym sami iako in causam honoris laesi, chcąc na kożdym ziezdzie, osobliwie w samymże woiewodztwie Minskim, ieśli się poda okazya o tym, barziey na publicznych seymowych ziazdach, falsitatem et calumniam wysz mianowanym ichm. procurare tam solennem reprotestationem za wzięciem wiadomości do naybliższego w. x. Lit. podać rozkazał grodu. Которое жъ то оповѣданье есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписано.

1658 г.

Изъ книги за 1646—1677 годы, стр. 1121—1125.

183. Универсалъ короля Яна-Казиміра, обезпечивающій дисидентамъ ихъ права и вольности.

Къ королю Яну-Казиміру поступила жалоба отъ дисидентовъ, что ихъ лишаютъ мѣста и голоса на сеймикахъ и дѣлаютъ имъ другія разнаго рода притѣсненія. Король, ссылаясь на подтвержденіе правъ и вольностей, сдѣланное имъ при коронаціи, также на предшествующій рескриптъ, данный въ Выдгощахъ (Бромбергъ), вновь подтверждаетъ имъ ихъ права и вольности.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божьяго тысеча шестьсотъ пятьдесятъ осьмого, мѣсеца Сентябра шестьнадцатого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казиміромъ зъ Елна Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Самуель Войнеловичъ, рескриптъ его королевской милости, зъ канцеляріи великого князства Литовского въ справѣ и рѣчи въ немъ нижейменованой вынесеный, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimirz, z Bożey łaski, król Polski, etc.... Oznaymuiemy tym universałem naszym, komu to wiedzieć będzie należało, osobliwie woiewodstwa Brzeskiego senatorom, dignitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, wszytkiemu stanowi rycerskiemu. Ieżeli co barziey w państwach naszych znaczne czynić zwykło mieszaniny y do powszechney pobudzać niezgody, iako gdy wewnetrzne prywatnych między poddanemi biorą górę nienawiści; tym bowiem naypotężnieysze państwa z swoich poruszone bywaią fundamentów, tym samym nieugaszone w nayspokoynieysze królewstwa zaciągaią się woyny: przeto my, od początku tey nieznaney w państwach naszych (zapobiedz), staraliśmy się, confuzyey, — abyśmy takowe rożnienia uspokoić y zaiątrzone w dyssidentiach poddanych naczych animusze, do dawney przywieść mogli poufałości; gwoli czemu lubośmy iuż prawa y wolności pod czas szczęśliwey koronaciey naszey wszytkim dissidentibus in religione christiana,—pacem, tranquillitatem potwierdzili. Iednak, chąc iako naylepiey malis tey rzeczy-pospolitey mederi, za supliką obywatelów woiewodstwa Brzeskiego dissidentium in religone, którzy za równą z innemi tegoż woiewodztwa concivibus ineluctabili necessitati succumbere y potencyey nieprzyiacielskiey cedere musieli, na to wydaliśmy reskrypta nasze, a mianowicie reskrypt pośledni w Bidgoszczy, w którym, iako inszym poddanym naszym, tak dissidentom in religione w woiewodstwie Brzeskim, nie na łasce naszey przez to szkodzić nie ma, deklarowaliśmy: pogotowiu s tey przyczyny,— aby exkuzy od ziazdów, seymików y publik aequalitati y wolności szlacheckiey służącey, bydź mieli—zabroniliśmy y szyrzey wszytko to reskryptami naszemi obiaśniliśmy. A że znayduią się tacy, którzy in levipendio takowe maiąc reskrypta nasze, wielką im oppressyą czynią, żadnego prawnego z niemi nie uczyniwszy experimentu, ruguiąc ich s pośrodku siebie na seymikach y wolnego zasiadania y głosu między sobą broniąc,—iako to patet nobis z supliki ich, na teraznieyszym seymie nam y rzeczy-pospolitey podaney, y z wielu osób wiary godney relacyi, nam uczinioney,—że ich bez wszelkiey przyczyny rugowano na seymiku relacyinym Kamienieckim, na którym choć im nie od kogo zadano nie było, iednak oni sa-

mi przez się dostatecznie wywiedli niewinności swoiey testymonium; ani na komissyey, tamże w Kamiencu od nas złożoney, nic na nich dowiedziono nie było, w czym by mieli zgrzeszyć przeciwko nam y rzeczy-pospolitey; tylko ex solo odio to pochodzi, iż ich y nablizko przeszłym seymiku Brzeskim poselskim rugować chciano: co wszytko, że się przeciwko wolnościom szlacheckim y prawu pospolitemu, in pactis conventis opisanemu, dzieie,—wnosili do nas na teraznieyszym w Warszawie seymie powtórną przez suplikę proźbę swą, abyśmy, stosuiąc się do tegoż prawa pospolitego y reskryptów naszych, mianowicie pośledniejszego, wszelką im securitatem warowawszy, między niemi nienawiści uspokoili. My tedy, życząc iako naywiększego w państwach naszych uspokoienia, y aby prawa wszytkie nienaruszone zostawały, wszytkim, którzy się w całym woiewodstwie Brzeskim znaydować będą, obywatelom dissidentibus in religione,—iako pierwszym reskryptem w Bidgoszczy wydanym, tak y teraznieyszym na tem seymie ex senatus consulto commitiali, które się przy bytności trzydziestu osob panów senatorów odprawowało,—omnem securitatem waruiemy, y aby sine praepeditione quarumvis personarum wolności swoich szlacheckich zażywali, mieysca y głosy wolne na ziazdach publicznych y prywatnych miewali;—teraznieyszą wolą naszą rzetelną mieć chcemy nienaruszenie. A ieśliby ktokolwiek, iakim kolwiek sposobem, przeciwko przeszłey y teraznieyszey woley naszey wyrazney, ex senatus consulto comitiali wydaney, ważył sie mianowanych obywatelów woiewodstwa Brzescianskiego, dissidentes in religione per vexam turbare, mieysca y głosu, na seymikach, ziazdach publicznych y prywatnych bronić, na honor y substantie violenter nastepować; z takowym każdym, iako cum violatore pacis et tranquilitatis publicae, prawem dissidentibus czynić wzaiem. Gdzie by kto z obywatelów woiewodstwa Brzeskiego miał iaki do dissidentów, tamże mieszkaiących, przystęp, aby dla tego nie mieszaiąc publicznych ziazdów, prawom także z niemi in foro czynił y prywatney krzywdy na nich iurydice dowodził: tym listem universałem naszym dozwalamy. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęc wielkiego xięstwa Litewskiego przyciśnąc rozkazalismy. Dan w Warszawie, na seymie walnym, dnia dziewiątego miesiąca Sierpnia, roku Panskiego tysiąc sześćset pięćdziesiąt ósmego, panowania krolestw naszych polskiego—dziesiątego, Szweckiego—iedynastego roku. У того рескрипту его королевской милости при печати великой великого князства Литовскаго притисненой подписъ руки тыми словы: Ian Kazimierz król; а по томъ подписѣ подписъ руки писара великого князства Литовскаго: Andrzey Kotowicz, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ рескриптъ его королевской милости, черезъ особу верхуменованую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 13—15.

184. Универсалъ короля Яна-Казиміра объ усиленномъ взиманіи податей по случаю непріятельскаго нашествія.

Король Янъ-Казиміръ универсаломъ своимъ объявляетъ, что не смотря на всѣ старанія заключить миръ подъ Борисовомъ, условія онаго не состоялись, и непріятель съ вооруженною силою устремляется на Литву и Польшу; вслѣдствіе сего созваны были въ Варшаву всѣ сенаторы для обсужденія средствъ на военныя издержки,—тѣмъ болѣе, что срокъ взноса податей уже прошелъ и подати не внесены: потому съ общаго совѣта постановлено: собрать всѣ подати сполна съ в. к. Литовскаго и назначить для этой цѣли сборщиковъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятого, мѣсеца Сентебря семьнадцатого дня.

Передо мною Геронимомъ Казиміромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, дворениномъ и покоевымъ его королевское милости, постановившисе очевисто панъ Петръ Шимкевичъ, слуга скарбовый, универсалъ его королевское милости, на рѣчь въ немъ ширей описаную служачій, ку актикованью до книгъ Кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan-Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski, etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, duchownego y szlacheckiego stanu, iakiey kolwiek conditiey ludziom, a osobliwie wielmożnym, urodzonym senatorom, dygnitarzom, urzędnikom, ziemskim, grodzkim, dzierżawcom, szlachcie, rycerstwu y wszystkim obywatelom woiewodztwa Brzeskiego, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Sprobowawszy traktatem, przez pół roka y daley pod Borysowem się wlekącem, do zawarcia pokoiu wezwanego nieprzyiaciela, a nic więcey nie doświadczywszy, tylko że na dalszą państw naszych czuwa zgubę, y co raz to głębiey woyska swoie w państwa nasze zmyka, zwołaliśmy byli do boku naszego, do Warszawy, panów senatorów y urzędników, duchownych y swieckich, wodzów woyskowych, koronnych y w. x. Lit. y uformowaliśmy consilium bellicum, iakoby daley z nieprzyiacielem postąpić; na którym zgodnie to stanęło, abyśmy mieczem, przy sprawiedliwey (sprawie) naszey stoiąc, zawoiowane kraie w. x. Lit. y wiernych poddanych naszych dzwigneli; a że żadnych pieniędzy w skarbie w. x. Lit. niemasz na prowadzenie woyny, y termin podatkom publicznym, constitutiami naznaczonym na święty Jan, upłynął; przyszło nam, na zrażenie nieprzyiaciela już wgłąb z potęgą idącego, woyska nasze y armatę z iey requisitami accomoduiąc, tesz podatki w w. x. Lit., mianowicie czopowe sowite, cło nowo podwyszone, spław wodny, auctionem subsidiorum według dawnieyszych constitutiey y także według constitutiey anni 1658, do wybierania y wydania na rok cały od dnia 24 Czerwca, w roku teraznieyszym 1660 poczynaiący się, a w roku 1661, tegoż miesiąca y dnia, konczącym się, prorogować y przedłużyć, iakoż na ten rok ieden przedłużyliśmy y przez uniwersały nasze, z wyżey pomienioney rady woiewodztwa y powiaty o tym obwieściliśmy. A że znowu, gdy w. pp. senatorów, urzędników y wodzów woyskowych, posłowie ziemscy z oboyga narodów dla stwierdzenia pokoiu z Szwedami zawartego y wynalezienia sposobów, konczenia rad rz.-ptey do Warszawy do boku naszego przybyli dla gruntow-

nieyszoy tego całorocznego podatków przedłużenia pewności. Też potrzeby woyskowe, bez których się obeyść żadną miarą niepodobna, do uwagi stanom podawane, y po długim roztrząsaniu, za powszechną zgodą, nie inszym sposobem, tylko przedłużeniem podatków w. x. Lit. dorocznym, wsparte być mogą, declarowane. Tedy do pierwszych naszych stosuiąć się uniwersałów, wielmożnemu administratorowi skarbu w. x. Lit. zlecamy, aby przez exactorów swoich, porządkiem w constitutiach opisanym, te wszystkie wyżey mianowane publiczne w. x. Lit. podatki wybierał; ku temu aby z tabaką, którego monopolium, ex communi omnium sensu, przykładem koronnym, według constitutiey anni 1659 o accyzie, w moc temuż samemu wielmożnemu administratorowi skarbu daiemy, pożytek słuszny rzeczy-pospolitey obmyślił. Co wszytkim w obec iakieykolwiek kondytiey y stanu obywatelom woiewodztwa Brzeskiego przywodząc, mieć chcemy y upominamy, abyście bez wszelakich wymówek tak gwałtownym potrzebom woysk y armaty w. x. Lit-o y swemu prętszemu bezpieczęstwu wygadzaiąc, wszytkie podatki zupełnie exactorom skarbu w. x. Lit-go oddawali y płacili, postrzegaiąc na się win w prawie pospolitym opisanych. Ażeby wszytkich tym prętsza wiadomosć doyść mogła, urzędom wszitkim przykazuiemy, aby ten uniwersał nasz, za podaniem do act, wszędzie przyimowany, actykowany, po parafiach publicowany, obwołany był koniecznie. Dat. w Warszawie, dnia trzydziestego miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego, panowania królewstw naszych Polskiego dwunastego, a Szwedzkiego.... У того универсалу при печати подписи рукъ тыми словы: Ian-Kazimierz król; Andrzey Kotowicz, pisarz w. k. Lit. Который же тотъ универсалъ, за потребованьемъ особы звышменованой, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 205—212.

185. Реестръ вещамъ, заграбленымъ у земянъ и подданныхъ имѣнія Черновчицы боярами и подданными Кореневскими вмѣстѣ съ козаками.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Марца первого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ, постановившисе очевисто панъ Янъ-Сильвестеръ Лясота—енералъ его королевское милости воеводства Берестейского, реестръ шкодъ, боевъ, грабежовъ въ маетности Чарновчицахъ черезъ бояръ ясневельможное ее милости пани Брозовской, воеводиной Берестейской, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, miesiąca Septembra, dwudziestego osmego dnia. Regestr spisania szkod, boiów, grabieżów przez bojar y poddanych iaśniewielmożney ieym. pani Justyny Jałowickiey Brzozowskiey, woiewodziney Brzeskiey, maiętności Korzeniewa, imiony w procesie mianowanych, z kozakami woyska Ruskiego podziałanych ziemianom y poddanym iaśniewielmożney im. paniey Lu-

krecyi Maryey Hroten, margrabianki Kopciowey, woiewodziney Połockiey, maiętności Czarnawczyc, przy gwałtownych naiazdach y nachodzeniu na domy ich, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Apryla, miesiąca Maia, miesiąca Junii różnych dni. Naprzód w wiosce Lasotach, ziemianom w pana Tomasza Lasoty: krowę cielną,—stałasię złotych piętnastu; woła—złotych dwanaście; swiń cztery—złotych dwanaście; wóz prosty ze wszystkim—złotych dwa, groszy piętnaście; chleba pieczonego po trzech szankach żyta, szanek po złotych trzy,—uczyni: złotych dziewięć; siekira—złoty ieden. U paniey Stanisławowey Lasociney: wieprza—złotych dziewięć; wóz ze wszystkim—złotych dwa, groszy piętnaście; chleba po dwa szankow żyta—złotych sześć; krup ięczmiennych szanek—złotych cztery; za czosnek, który w ogrodzie wyrwali, groszy dwadzieścia; za kożuch, który samey zdięli—złotych dziewięć, y samą okrótnie obuchami y kijmi pobili. U pana Kazimierza Lasoty: żyta szanków trzy, szanek po złotych trzy, uczyni: złotych dziewięć; gryki szanków dwa y pół, szanek po złotych dwa, groszy piętnastu,—uczyni: złotych sześć, groszy siedm, pieniędzy cztery; owsa szanków dwa, szanek po złotych dwa,—uczyni: złotych cztery; chleba po szanku żyta—złotych trzy; płótna łokci czternaście, łokieć po groszy sześciu, uczyni: złotych dwa, groszy dwadzieścia cztery; siekirę kupioną—złoty ieden; szabla kosztowała złotych piętnaście; pistolet z ładownicą—złotych sześć; samego pobili obuchami. U pana Piotra Lasoty żyta szanków dwa, złotych sześć, serów dwadzieścia, ser po groszy trzy, uczyni: złotych dwa, masła garncy dwa—złotych dwa; płutna łokci sześć, za nie—groszy ośmnaście; krup gryczannych kwart pięć, za nie—groszy dziesięć. U pana Jana Terpełowskiego: swinie—złotych pięć; chleba po szanku żyta—złotych trzy; płutna łokci ośm—złoty ieden, groszy ośmnaście; siekira—złoty ieden; serow trzydzieści, za nie—złotych trzy; masła garncy trzy, za nie—złotych trzy; wóz ze wszystkim, za który złotych dwa, groszy piętnaście; poszewek z poduszek siedm, za nie—złotych siedm; przenicy szanek ieden—złotych pięć; siemienia lnianego pół szanka—złotych dwa. U pana Jakuba Sołtanowskiego: jałowicę, za którą złotych dziesięć; żyta szanków trzy y pół szanek—po złotych trzy, uczyni: złotych dziesięć, groszy piętnaście; siekira, za którą dano złoty ieden y groszy sześć; żupan z samego zdięli sukienny, kosztował złotych sześć; samego y małżąkę iego obuchami y szablami płazami pobili. U pana Seweryna Sołtanowskiego: siekir dwie, kupionych za złotych dwa; podwiyk dwie, kupionych za złotych trzy; koszul męskich y białogłowskich ośm, za nie czyni: złotych ośm; chleba po dwuch szankach żyta—złotych szesć. We wsi Podlesznia, u pani Andrzeiowey Frąckiewiczowey, ziemianki też Czarnawczyckiey, którey małżonek w więzieniu u Moskwy zostaie, wzięto: woła, kosztował złotych trzydzieści; słoniny połci dwa—za złotych dziesięć; sadło—za złotych cztery; kumpi dwa, za nie groszy dwadzieścia; kiełbas ośm, za nie groszy dwadzieścia cztery; krup jęczmiennych szanek ieden y puł, za to uczyni złotych sześć; płutna łokci czterdzieści—za to złotych ośm; koszul męskich y białogłowskich dziewięć—kosztowało złotych dziewięć; pszenicy szanek ieden—złotych pięć; owsa szanków trzy—złotych sześć; gryki szanek ieden y puł—złotych trzy, groszy dwadzieścia dwa y puł; siemienia lnianego puł szanka—złotych dwa; syrów cztery—groszy dwadzieście; masła faska—złotych sześć; za czosnek, cybulę wysadkową, w ogrodzie wyrwaną,—złoty ieden, groszy dziesięć. U pana Tobiasza Franckiewicza: szable—za złotych dziesięć; czapka falendyszowa—złotych sześć; rucznicę—złotych dziesięć; żupan łazurowy falendyszowy,—ko-

sztował złotych dwadzieścia cztery; iałowicę,—za którą złotych ośm; wieprza,—złotych ośm; chleba po dwu szankach żyta—złotych sześć; syrów dwadzieścia, za nie złotych dwa; masła garncy trzy—złotych trzy; żyta beczka iedna y szanek ieden—złotych piętnaście; gryki szanków dwa—złotych pięć; owsa szanków trzy—złotych sześć; pszenicy szanek ieden—złotych pięć; prosa puł szanka—złotych dwa. U pana Hrehorego Frąckiewicza samego obuchami y kiymi zbiwszy, zdięli u niego: żupan paklakowy—kosztował złotych dwanaście; żupan siermiężny wyięli—zań złotych trzy; żyta beczka iedna—złotych dwanaście; grochu puł szanka—złotych dwa; gryki szanków trzy—złotych siedm, groszy piętnaście; wieprza ubito—stał się złotych dziesięć; syrow dwadzieścia—złotych dwa; płótna łokci dwadzieścia—za nie złotych cztery; za gołębie z gołębnika, co wybili, par dziesięć,—złoty ieden, groszy piętnaście. W tey że wsi Podlesiu: u poddanych tey wsi, do folwarku Demeńkowicz należney: u Rowdała wołów dwa—za nie złotych sześćdziesiąt; owiec pięć—za nie złotych dziesięć; żyta beczek ośm—złotych dziewiędziesiąt sześć. U Grygra Onisewicza: woła, iałowicę y byka—za nie złotych siedmdziesiąt; żyta beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery. U Bobrownickiego: wołów dwa—złotych czterdzieści; krowa—złotych piętnaście. U Kaczana: byka—złotych dziesięć. U Kuczynskiego: wołów dwa—złotych trzydzieści. U Suczna: woła—złotych dwadzieścia; byka—złotych ośm; owiec dwadzieścia—złotych czterdzieści. U Żofsowskiego: woła y ciele—złotych piętnaście; owiec pięć—złotych dziesięć. U Dragona byka—złotych dziesięć. U Sztyka Żuka: wołów dwa—złotych dwadzieścia y pięć; owiec dziesięć—złotych dwadzieścia; żyta beczek dziesięć—złotych sto dwadzieścia; gryki beczek siedm—złotych siedmdziesiąt. We wsi Chmielowie, poddanym do folwarku Demienicz przysłuchaiącym: u Ławryna Mugela: wołów trzy—kosztowały złotych sześćdziesiąt; owiec sześć—złotych dwanaście; krowa—złotych trzynaście. U Waśka Myszki: krowa—złotych dwadzieścia; byka—złotych trzynaście. U Saka: krowa—kosztowała złotych ośmnaście; byka—złotych dziesięć. U Kondrata Rostawicnia: byk—kosztował złotych dwanaście. U Iarosza Rosławienia: cielicę—złotych piętnaście; owiec sześć—złotych dwanaście; swinie—złotych pięć. U Konacha: owiec ośm—złotych szesnaście; świni starych siedm—złotych dwadzieścia ieden. U Pawlina Krzyski: cielicę—złotych dziesięć. U Smogorzewskiego: krowę—złotych dwadzieścia. U Kuźmy Rabika: krowę—złotych ośmnaście. U Kucia—krowę, złotych piętnaście. U Iwaszka Caruka: krowę—złotych trzynaście; owiec cztery—złotych dziewięć. U Kalczyka: krowę—złotych dwadzieścia. U Łukasza: krowę—złotych ośmnaście; cielę—złotych ośm; byka—złotych dziesięć; świnie—złotych trzy. U Klima Krzywczyca: woła—złotych trzydzieści; owiec pięć—złotych dziesięć; krowę złotych siedmnaście. U Pietruka: woła—złotych dwadzieścia y pięć; cielicę—złotych dziesięć. U Ioachima Winnika: świni dwadzieścia—kosztowały złotych trzydzieści y dwa; woła—złotych dwadzieścia cztery; owiec siedm—złotych czternaście; żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm. U Wasila: woła—złotych dwadzieścia pięć. U Lewka: woła Ryskiego—złotych trzydzieści cztery. U Iakowa Swinki: cielicę—złotych dziesięć; owiec cztery złotych dziesięć; żyta beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; gryki beczek trzy szanków dwa—złotych trzydzieścia pięć. U Ioachimasa: sosznikow trzy—złotych dwa; czapkę sukienną—złotych cztery. U Kuźmy Korabika: woła—złotych trzydzieście; świnie—złotych cztery. U Borysa Krawca: woła—złotych ośmnaście; świni sześć—złotych dwadzieścia. U Iwana Borey-

czyka: świnie wzięto—złotych ośm; prosiąt—cztery złotych; żyta beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; mąki beczek cztery—złotych czterdzieści ośm; owiec cztery—złotych dziesięć. U Łukasza Słosnika: byka—złotych piętnaście; świnie—złotych cztery; owiec cztery—złotych ośm; gryki beczek cztery—złotych czterdzieści; żyta beczek trzy—złotych trzydzieście sześć. U Łukasza: siermiengi—złotych cztery; czapka—złotych trzy; pas wełniany—złotych dwa. U Andrzeja Krydki: gryki beczek trzy—złotych trzydzieści: płótna ciękiego łokci sto—złotych dwadzieścia. U Borysa: świnię s prosięty—kosztowała złotych sześć. U Wersusa: krowę—złotych trzynaście. U Antona Lewkewicza: świnię—stała się złotych pięć; żyta beczek cztery—złotych czterdzieścia ośm; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia. We wsi Dyminiczach, poddanym Deminickim, do folwarku Deminicz przysłuchuiącym: u Waska Siekayka: świni dwie—stały złotych dziesięć; żyta beczka iedna—złotych dwanaście; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; płótna łokci dwadzieścia siedm—po groszy szesciu, uczyni: złotych pięć, groszy dwanaście. U Chawsia Iacewicza: owiec trzy—za nie złotych sześć; swini dwoie złotych pięć; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; płótna łokci piędziesiąt—złotych dziesięć. U Andrzeia wzięli: kożuch—złotych pięć; gryki szanek—złotych dwa, groszy piętnaście; owsa szanek—złotych dwa. U Falkowskiego: baranie siedm—za nie złotych dwa, groszy dziesięć; płótna łokci czterdzieście—złotych ośm; iałowicę—złotych dwadzieścia pięć; byka—złotych dziesięć. U Radka Hołubka: sukna łokci dziesięć siermiężnego—złotych siedm, groszy piętnaście; płutna łokci trzydzieście—złotych sześć. U Orsaka: kożuch białogłowski—złotych siedm; żyta beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; soszników par dwie—złotych dwa. U Pilipa: iałowica—złotych dwadzieścia; wieprza karmnego—złotych piętnaście. U Nazarka Sawonowicza: żyta beczkę—złotych dwanaście; świnie—złotych pięć; iałowicę—złotych ośmnaście. U Kuzmy Toyszuyca: woła—złotych trzydzieści dwa; owiec dwoie—złotych cztery; żyta szanek—złotych trzy. U Troca Łyszczyca: prosie dwie—złotych cztery; siermięg dwie—złotych dziesięć;—owiec dwie;—złotych cztery; żyta beczkę—złotych dwanaście; przenicy beczka—złotych dwadzieścia; gryki beczkę—złotych dziesięć; skur baranich dwie—groszy dwadzieścia; soszników parę—złoty ieden. U Konona: siermięg dwie—złotych dziesięć; czapka kramna—złotych trzy; soli beczka—złotych piędziesiąt; owiec pięć—złotych dziesięć. U Szawoniewskiego: konia z kulbaką—kosztował złotych czterdzieści; szabla—złotych pięć. U Kokowy: żyta szanków pięć—złotych piętnaście; gryki szanków siedm—złotych siedmnaście y groszy piętnaście. U Pawluka: woła—złotych dwadzieścia. U Olexieia: skur baranich wyprawnych sześć—złotych siedm. U Szerleia Dubiny: woła—złotych trzydzieści. U Iaśka Czapcika: woła—złotych dwadzieścia; świnię iedną—złotych pięć. U Olexieia Woremka: świń dwoie,—stały się złotych sześć. U Weremka Ołatka: wiepsza—złotych dziesięć; żyta beczek trzy—złotych trzydzieści sześć; gryki beczek dwie—złotych dwadzieścia; owsa beczek dwie—złotych szesnaście; mąki rżaney beczek trzy—złotych trzydzieści sześć. U Kurpiszka: wołów cztery—kosztowały złotych sto; iałowic dwie—złotych dwadzieścia. U Arasima: słodu beczek pięć—złotych sześćdziesiąt; namiotek ośm—złotych cztery; koszul białogłowskich dziesięć—czyni złotych siedm; żyta beczek sześć—złotych siedmdziesiąt y dwa; woła iednego—złotych dwadzieścia. U Iarmosza Wieleńczyka: żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm; gryki beczek trzy—złotych trzydzieści;

woła—złotych dwadzieścia; owiec pięć—złotych dziesięć. U Maxima: owiec cztery—złotych ośm; płutna łokci sto—złotych dwadzieścia; żyta beczkę—złotych dwanaście; skurę wołową—złotych trzy. U Dawida Kupciewicza: swiń dwoie—złotych dwa; woła—złotych dwadzieścia; owiec sześć—złotych dwanaście. U Kurnasza: wieprza karmnego—złotych piętnaście. U Szelemy: woła—złotych dwadzieścia; wieprza—złotych dziesięć. U Waska Hubczyca: iałowicę—złotych dwadzieścia cztery. U Andrzeia Manka: świni dwie—złotych siedm; żyta beczek trzy—złotych trzydzieści sześć. U Radka—świnię—złotych cztery. U Marka Kocewicza: jałowicę—złotych piętnaście; świń dwie—złotych cztery; prosiąt trzy, za które złoty ieden, groszy piętnaście; czapka kramna—złoty ieden, groszy piętnaście; płutna kramnego—złotych dziesięć. U Iliasza Korewicza: iałowica—złotych trzynaście; owiec siedm—złotych czternaście; żyta beczkę—złotych dwanaście; słodu beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; gryki beczkę—złotych dziesięć. U Ościkowicza byka—złotych dziesięć; owiec dwie—złotych cztery. U Blizniaka: jałowicę—złotych ośmnaście; cielę—złotych sześć. U Hrycia Kowala: wołów dwa, za złotych pięđziesiąt; żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm; owiec cztery—złotych ośm. U Iotka Kocewicza: żyta beczka—złotych dwanaście; owsa beczkę iedną—złotych ośm; wełny ruń dwadzieścia—złotych dziesięć; sierpów dziesięć, po groszy sześciu, czyni—złotych dwa; kos do siana dwie—złotych dwa; młotów do kos—groszy piętnaście. U Semiona Kucewicza wełny ruń trzyruno po groszy piętnastu, czyni—złotych piętnaście; siermięga nowa—złotych dziesięć; skura iałowicza—złotych dwa, groszy piętnaście; płutna łokci trzydzieści—złotych sześć. U Nikona Hrycewicza: gryki beczek cztery—złotych czterdzieści; ięczmienia beczek trzy—złotych trzydzieści sześć; odzieżą różną męską y białogłowską, s pudłem—kosztowała złotych dwadzieścia. U Dawida Kucewicza: siermięgę—złotych siedm; siekir dwie—złotych dwa; sierpów cztery—groszy dwadzieścia sześć. U Cita Woszczykowicza: wołów dwa—złotych czterdzieści. U Awryła Staryka: gotowych pieniędzy—złotych cztery. U Czabana: płótna łokci dwadzieścia, za nie—złotych cztery; woła—złotych dwadzieścia pięć. U Pawłowskiego: świnię—złotych pięć; siermięgę—złotych cztery; owiec trzy—złotych sześć; koszul białogłowskich dziesięć, za to uczyni—złotych dziewięć; żyta beczek cztery, za to—złotych czterdzieści ośm; słodu beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; gryki beczek ośm—złotych ośmdziesiąt. U Lizara Dorofieyczyka: siermięgę, stała złotych pięć; żyta beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; skurek baranich cztery—złotych dziesięć groszy . . . . . .; prosiąt dwoie—złoty ieden. U Nierody: szablę—złotych cztery. U Iarmosza Wielenczyka: prosiąt dwoie—złoty ieden; żyta beczek cztery—złotych czterdzieści ośm. U Iarosza Nierody: żyta beczkę iedną—złotych dwanaście; owsa beczkę—złotych ośm. U Hirka slosarza: żyta beczkę—złotych dwanaście; naczynie slosarskie—kosztowało złotych czterdzieści. U Marka Sycza: wzięto kos nowych dwie, kupionych za złotych dwa, groszy piętnaście; koszul białogłowskich dziesięć, za nie—złotych dziesięć; namiotek siedm—złotych trzy, groszy piętnaście; płutna łokci pięđziesiąt, za nie—złotych dwadzieścia dwa: soszników cztery—złotych dwa; siekir dwie—złotych dwa; sierpów siedm—złoty ieden, groszy sześć; srubsztak kowalski—złotych siedm.—U tych wysz pomienionych ziemian y poddanych niemal u każdego do swirnów, do komor y innego schowania, gdzie zboże y fanty pochowane były, zamki podbijano.—We wsi Iwachnowiczach, do folwarku Iwachnowicz przysłuchaiącey:

U Iarosza: sztrzelaiąc gołembie, zapalono budynek, który wszystek z oborą, z gumnem zgorzał; ten budynek lekko rachuiąc, kosztował złotych sto; zboża różnego y iarzyn w snopach zgorzało kop piędziesiąt, każdą kopę kładząc po złotych trzy, uczyni—złotych sto piędziesiąt; młóconego w ziarnie y mąki beczek dwanaście, za to uczyni—złotych sto czterdzieści cztery; grochu beczek dwie—złotych trzydzieści dwa; bobu beczka—złotych szesnaście; bydła rogatego wzięto: wołów cztery—kosztowały złotych sto; krów pięć z cielęty—kosztowały złotych siedmdziesiąt pięć; swiń ubito trzy—złotych dwanaście. U Iwana Sierbaczakowicza, podle tegoż Iarosza, budynek zgorzał s tey że okazyi, który kosztował złotych sześćdziesiąt; zboża. żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop dziesięć—złotych trzydzieści; w ziarnie beczek trzy—złotych trzydzieści sześć; mąki beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery. U Karpa Uchaiewicza, s tey że okazyey budynek zgorzał—kosztował złotych ośmdziesiąt; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop dwadzieścia, uczyni—złotych sześćdziesiąt; w ziarnie żyta y iarzyn beczek ośm—złotych dziewiędziesiąt sześć; mąki beczek dwie—złotych dwadzieścia cztery; bydła wzięli: wołów dwa—złotych piędziesiąt; krowę iedną—złotych piętnaście; swiń dwoie—złotych ośm. U Prokopa Blachowicza, s tey że okazyey budynek zgorzał ze wszystkim, który kosztował złotych ośm; zboża, żyta y iarzyn w snopach zgorzało kop trzydzieści, uczyni—złotych dziewiędziesiąt; zboża w ziarnie beczek sześć; złotych siedmdziesiąt y dwa—gryki, ięczmienia, owsa, słodu beczek dziesięć, uczyni—złotych sto dwadzieści; bydła wzięli: wołów cztery—złotych sto; krów sześć, kosztowali złotych dziewiędziesiąt; owiec dwanaście, za nie—złotych trydzieści sześć; cieląt małych czworo—złotych dwanaście. U Marcina Uzninczuka: war piwa, zrobiony po beczkach dwuch, z beczkami wzięli—złotych trzydzieści. U Marcina Szołuty, u Hryca Szczerbaczuka, u Harasima—tych trzech poddanych, domy ich trzy wszczęt s tey że okazyey zgorzały, które kosztowały—złotych sto dwadzieścia; zboża, żyta y jarzyn w snopach zgorzało kop czterdzieści pięć, uczyni za to—złotych sto trzydzieści pięć; bydła wzięli rogatego sztuk dwadzieścia, uczyni za to—złotych dwieście.—W folwarku Pieliszczach, do gumna, zamek odbiwszy, słodu wzięli beczek trzy, uczyni—złotych trzydzieści sześć. U Mikołaia Łaby, poddanego Pieliskiego, wzięli wieprza karmnego, stał się złotych piętnaście; klacz gniadą—za złotych czterdzieści; kożuch męski nowy, kosztował złotych dwanaście. Który regestr ia ienerał na podpisie mianowany z im. panem Andrzeiem Radeckim, namiesnikiem Czarnawczyckim spisawszy, przy stronie szlachcie, przy mnie będącey, do tego regestru ręką swą podpisuię. У того реестру подписъ руки енерала тыми словы: Symon Zmeda, ienerał, ręką swą. Который же тотъ реестръ, до актъ поданый, есть до книгъ врадовыхъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 311—314.

186. Жалоба Андрея Бѣлецкаго и другихъ на пановъ Дембинскихъ по поводу ихъ наѣзда, грабежа и разбоя.

Андрей Бѣлецкій, какъ лично отъ себя, такъ отъ имени своей жены, ея братьевъ Казиміра и Франциска Вшемборовскихъ и другихъ ея малолѣтнихъ братьевъ и сестеръ, приноситъ жалобу въ Каменецкій судъ на Матвея и Ивана Дембинскихъ и ихъ помощниковъ—Ивана Лясоту—генерала, Іосифа Гриневскаго—возного, Ивана Тура, Андрея Мочульскаго, Казиміра Островскаго, Павла Пытовскаго и Явецкаго—о томъ, что они—Дембинскіе—въ 1660 году, во время Московскаго нашествія, по занятіи Московскимъ войскомъ Брестскаго замка, когда пріостановилось дѣйствіе законовъ рѣчи-посполитой, а ихъ мѣсто заступали Московскія грамоты и законы, добровольно присягнувъ Московскому царю, и имѣя съ Московскимъ воеводою разныя сношенія, вымѣнивая у него военное оружіе на скотъ,—передавали ему извѣстія о королевскомъ войскѣ и лично бывали у него въ замкѣ; отъ него же получивъ грамоты на разныя шляхетскія и королевскія земли въ Каменецкомъ староствѣ и другихъ мѣстахъ, и узнавъ, что родственникъ жены Бѣлецкаго—Александръ Вшемборовскій жестокимъ образомъ убитъ непріятелемъ, составивъ уговоръ съ своими помощниками на погубленіе Бѣлецкаго съ его семействомъ, по особой Московской грамотѣ, сдѣлали наѣздъ на фольваркъ Радость, изданна, въ силу королевскихъ привилегій, принадлежавшій роду Бѣлецкихъ, выгнали оттуда какъ его самого Бѣлецкаго, такъ и жену его, его братьевъ и сестеръ, избитыхъ и измученныхъ Москвою, старались посягнуть на самую ихъ жизнь и разогнали ихъ слугъ. При семъ, желая избѣжать отвѣтственности предъ закономъ за свои наѣзды и сношенія съ Москвою, Дембинскіе отыскали въ казацкомъ войскѣ нѣкоего Павла Пытовскаго, котораго будто они хотѣли ввести въ законное владѣніе его фольваркомъ Радостью, между тѣмъ сами дѣйствовали во всемъ отъ себя, немилосерднымъ образомъ избили самого Бѣлецкаго обухами и саблями, а жену его съ малолѣтними братьями и сестрами выгнали изъ дома, забрали у нихъ королевскія привилегіи и другіе документы и лишили ихъ всего имущества.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божьяго тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Апрѣля пятого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившися очевисте его милость панъ Францишекъ Вшемборовскій, екстрактъ съ книгъ мѣскихъ Каменецкихъ вписанья въ немъ протестаціи, въ рѣчи нижей выражоной, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ перъ облятамъ подалъ, въ тые слова писаный:

Działo się na urzędzie miasta króla imc. Kamienca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, miesiąca (?) siódmego dnia. Przed nas — urząd mieyski Kamieniecki: przede mną Bazylim Kaszubem— woytem Kamienieckim, Adamem Horbaczem—burmistrzem—raycami ławnikami, na sądzie będącym, przyszedszy do urzędu im. pan Andrzey Bielecki, imieniem swym y małżonki swey, tudziesz y imieniem im. pana Franciszka Wszemborowskiego, rodzonego małżonki swoiey, na ten szas w woysku ikmci y rz-ptey zostaiącego, y imieniem drugich braci y siostr małżonki swoiey, w małych leciech będących, podał protestatią do xiąg mieyskich Kamienieckich, która wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma: Móy łaskawy panie urzędzie mieyski Kamieniecki! Ia Andrzey Bielecki, imieniem swoim y imieniem małżonki swey, tudzież ich mśćw panów Kazimierza y Franciszka Wszemborowskich, rodzonych małżonki moiey, na ten czas w woysku ikm. zostaiących, y imieniem drugich braci y siostr małżonki moiey, w małych leciech będących, opowiadam y protestuię się przed ich mościom, iako naybliższym urzędem: na ichm. panów Macieia y Iana Dębinskich, iako samych w uczynku niżey-wyrażonego principałów; a przy ichm. na pana Iana Lasotę—ienerała, Iozepha Hryniewskiego—woźnego, na pana Iana Tura, iako spólnych conprincipałów; a na panów Iędrzeia Moczulskiego, Kazi-

mierza Ostrowskiego, Pawła Pytowskiego y Ianickiego, iako pomocników,—ludzi osiadłości żadnych w coronie Polskiey y w. x. Lit. nie maiących, o to: iż w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiątym, pod czas inscursiy Moskiewskich, skoro po wzięciu miasta y zamku Brzeskiego, w mscu Styczniu y Lutym różnych dni, gdy wszelkie prawa rz-ptey w. x. Lit. ustały, a Moskiewskie hramoty y prawo nastąpiło,—na tenczas, panowie Dębinscy, dobrowolnie przysiągszy na Carskie imie przed woiewodą Moskiewskim, zostaiącym na zamku Brzeskim, y, różne conferentie z nieprzyiacielem oyczyzny maiąc, oręże, do boiu należyte, na bydło tegoż woiewodztwa mieniaiąc, o woysku ikm. znać dawali y obecnie u woiewody bywali w zamku; od niegoż pobrawszy hramoty na różne dobra szlacheckie y na dobra ikm. na starostwo Kamienieckie y insze.... A wziowszy wiadomość, iż rodzica małżonki moiey, Alexandra Wszemborowskiego, ten że nieprzyiaciel tyransko zamordował, uczyniwszy między sobą radę z pomocnikami swemi na zgubę naszą, gwałtownie, za osobliwą hramotą Moskiewską, na folwarek, nazwany Radość,—dobra ikm., leżące w posesyi niebożczyka rodzica naszego, za przywileiem ikm. będącym, a po zeyściu rodzica u nas pozostałych potomków do dalszey dispositii ikm. pana naszego miłościwego y do dalszey ordinatii skarbu w. x. Lit., w posesyi zostaiące, nikomu ieszcze od ikm. nie conferowaną,—różnemi dniami, violenter, naieżdżali; mnie — Bieleckiego, chorego, zmęczonego przez tegoż nieprzyiaciela Moskwę, wyrzucali; bracią y siostry małżonki moiey, w małych leciech pozostałe, sieroty, zbite, zmęczone od Moskwy, z tego folwarku y mieszkania naszego gwałtownie wypędzili; naieżdżaiąc, grożąc Moskwą, iako hołdownicy onych, odpowiedzi y pochwałki na zdrowie nasze czynili, czeladź swą zsyłali, że nam niezmierzoną przykrość y szkody wyrządzali. Których to naiazdów zadzierżenia Moskwy y hramot, chcąc uyść poen, w prawie pospolitym opisanych, praw stracone dawno ieszcze za dzierżeniem dziada Pytowskiego wznieciwszy wnuka Pawła Pytowskiego, odyskawszy sobie z woyska kozackiego, sami będąc principałami najazdów, gwałtów y boiu winni, wmowiwszy y informowawszy pomienionego Pytowskiego, iako by te dobra onemu były należyte, z nim że y z pomocnikami zwyszmianowanemi za spólną radą y namową onych, nie maiąc żadnego prawa y nie będąc nigdy za żadną intromisyą possesorami tych dobr,—pogotowiu teraznieyszego króla pana naszego młgo y iedney noty nie maiąc,—gwałtownie, gdzie zastawszy nas tam mieszkaiących, bez żadnego miłosierdzia, naypierwiey mnie—Bieleckiego, gwałtem wzganiaiąc, obuchami, płazami zbili, zmordowali małżonkę moią, bracią y siostry oney, ubogie sieroty, bez żadnego respectu przez próg na szyię powyrzucali y od wszytkiego ubóztwa wygnali y wybili z spokoynego dzierżenia sprawy nam należyte, po rodzicu naszym, na dobra w coronie Polskiey leżące y na drugie rożne; także przywileia ikm. y inne dokumenta pozabierali, y od wszystkiego dobra y od zasiewu naszego własnego ozimego, iako też y iarzyn, ogrodnego y sprzętów domowych, gwałtem wypędzili. W czym my, maiąc wielkie krzywdy za szkodę y obelgę, a chcący o to prawnie czynić, zostawuiąc w tym wolne prawo, po zwróceniu z woyska ichm. pp. Wszemborowskich, ten nasz proces do xiąg mieyskich Kamienieckich donosimy. Co, iako się działo, iest zapisano do xiąg mieyskich Kamienieckich, z których y ten wypis, stronie potrzebuiącey, iest wydan, pod pieczęcią urzędową Kamieniecką mieyską. Pisan w Kamiencu, roku, msca y dnia wyszpisanego. У того екстракту, при печати притисненой

подписъ руки тыми словы: Theodor Zysiewicz—rayca, na mieyscu pana pisarza mieyskiego, ręką własną. Который же то екстрактъ, черезъ особу вышреченую ку актикованью перъоблятамъ поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 315—317.

187. Жалоба земянина Франциска Михаила Вшемборовскаго на братьевъ Матоея и Ивана Дембинскихъ по поводу ихъ наѣзда и разбоя.

Въ 1660 г. 19 Августа явился въ Каменецкій гродскій судъ Францискъ Михаилъ Вшемборовскій и вмѣстѣ съ шуриномъ своимъ Андреемъ Бѣлецкимъ представилъ жалобу на Матоея и Ивана Дембинскихъ и ихъ помощниковъ о ихъ наѣздѣ на его домъ, изгнаніи изъ дома, забраніи всего имущества, объ убіеніи одного челядника и израненіи другаго, о покушеніи на его собственную жизнь. По этому поводу Каменецкій судъ отрядилъ отъ себя на слѣдствіе райцевъ—Ивана Милановскаго и Семена Керсновскаго, лавниковъ—Ивана, Димитрія и Матоея Ворсича, которые, прибывъ на мѣсто происшествія, дѣйствительно, нашли убитаго изъ ружья челядника Димитрія Яленицкаго, а другаго челядника—Григорія Чарнатовскаго тяжело раненымъ. Предъ слѣдователями Вшемборовскій заявилъ еще свой протестъ на нѣкоего Каштановатаго, который съ шайкою людей отъ тѣхъ же Дембинскихъ сдѣлалъ нападеніе на его поля и забралъ съ нихъ весь хлѣбъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Апрѣля пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Францишекъ Михалъ Вшемборовскій, екстрактъ съ книгъ мѣйсцкихъ Каменецкихъ вписанья въ немъ реляціи въ правѣ и рѣчи нижейвыражоной перъ аблятамъ ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Działo się na urzędzie miasta iego k. mści Kamieńca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątego, msca Augusta dziewiętnastego dnia. Przed nas—urząd mieyski Kamieniecki, przede mną Bazylim Kaszubem—woytem Kamienieckim, a Adamem Horbaczem—burmistrzem, raycamy y ławnikami, na sądzie będącemi, przyszedszy do urzędu imść pan Franciszek Michał Wszemborowski, wespół z im. panem szwagrem swym, panem Andrzejem Bieleckim, zaniosł protestacyą do xiąg mieyskich Kamienieckich na ichm. panów Dębinskich—pana Macieia y pana Jana, iako przyncypałów, y na im. pana Jana Tura y na pana Andrzeia Moczulskiego y pana Kazimierza Ostrowskiego, y pana Pawła Pytowskiego, iako pomocników, o nayście gwałtowne na dom y wybicie z domu y zabranie wszystkiego y o zastąpienie na dobrowolney drodze na ten czas że o zabicie na smierć czeladnika y drugiego zranienie szkodliwe, rożnymi czasy na samego mnie y zdrowie moie następowanie y odpowiadanie częste, ktorą protestacyą swą ma obszerniey na pismie podać imć. pan Wszemborowski, przy tymże opowiadaniu y protestacyi y relacyi do xiąg mieysckich Kamienieckich iest zeznana w te słowa: My—Jan Milanowski y Symon Kiersnowski—raycy, Jan, Demetry y Matfey Worsicz—ławnicy miasta ikmści Kamieńca, będąc przydani z urzędu na oglądanie czeladzi imści pana Franciszka Michała Wszemborowskiego, iednego zabitego, a drugiego rannego przez ich mościów panów Macieia y Jana Dębinskich, iako

pryncypałów, pana Iana Tura, Andrzeia Moczulskiego, Kazimierza Ostrowskiego, Pawła Pytowskiego—pomocników, iako sam im. pan Wszemborowski onych mianował, który my to—raycy y ławnicy, szedszy, zastaliśmy ciało zabitego Dymitra Kalickiego y oglądaliśmy postrzał w lewym boku, który mianował być y z tego postrzału nieżyw został, u drugiego zaś czeladnika, na imie Gregora Czarnatowskiego, oglądaliśmy ranę w głowie rogową ciętą przez czoło długą y szkodliwą. Przy teyże prezentacyi praesentował oraz tenże im. pan Wszemborowski podiezd Kasztanowatego, którego mianował, że wziął u czeladzi tychże panów Dębinskich, gdy gwałtownie najachawszy, zboże jego własne z pola zabrali. Co my, wszytko, iako na to zesłani będąc, oglądaliśmy y te naszą relacyą z podpisami rąk naszych do xiąg podaliśmy. Co iako się działo iest zapisano do xiąg mieyskich Kamienieckich, z ktorych y ten wypis wydany iest stronie potrzebuiącey pod pieczęcią urzędową mieyską Kamieniecką. Pisan w Kamieńcu. У того екстракту, при печати притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Fedor Cysiewicz—rayca na mieyscu pana pisarza mieyskiego, ręką własną. Который же тотъ екстрактъ, черезъ особу вышменованую ку активованью перъ облятамъ поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 319—322.

188. Жалоба земянина Франциска Михаила Вшемборовскаго на братьевъ Дембинскихъ.

Въ 1660 г. 21 Августа явился въ Каменецкій судъ Францискъ Михаилъ Вшемборовскій и подалъ протестъ на Матвея Ивана Дембинскихъ и ихъ помощниковъ о томъ, что они, не имѣя никакой осѣдлости ни въ Коронѣ Польской, ни въ Вел. Кн. Литовскомъ, чуждаясь службы Рѣчи-посполитой въ тяжкую годину отечества, измѣнили ей и ушли къ Московскому воеводѣ въ г. Брестъ, подавъ чрезъ то дурной примѣръ другимъ обывателямъ воеводства, и добровольно присягнули Московскому царю. Давъ подарки Московскому воеводѣ и получивъ отъ него грамоты, они стали дѣлать всякія неправды и наѣзды на имѣнія разныхъ обывателей не только Брестскаго воеводства, но и на имѣнія, принадлежащія къ Брестской экономіи, и на Каменецкое староство, равнымъ образомъ они сдѣлали нападеніе и на имѣніе Радость—въ Каменецкомъ староствѣ, гдѣ жилъ Вшемборовскій, избили владѣтелей этого имѣнія, выгнали ихъ изъ дома, забрали лошадей, ружья; скосили съ поля хлѣбъ, убили на дорогѣ челядника Димитрія Калицкаго, а другаго челядника Григорія Чарнатовскаго тяжело изранили, покушались на жизнь самого Вшемборовскаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Апрѣля пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Франтишокъ-Михалъ Вшемборовскій, выписъ съ книгъ магдебурскихъ Каменецкихъ вписанья въ немъ протестаціи въ рѣчи нижей выражоной ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ перъ облятамъ подалъ, въ тые слова писаный: Działo sie na urzędzie miasta ikm. Kamieńca, roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, msca Augusta dwudziestego pierwszego dnia. Przed nas—urząd mieyscki Kamieniecki, przede mną Bazylim Kaszubą—woytem Kamienieckim, a Adamem Horbaczem—burmistrzem, raycami y ławnikami na urzędzie będącemi, przyszedszy do urzędu im. pan Franciszek-Michał Wszemborowski, podał protestacyą swą na ichmsciów panow Dembinskich, pana Macieia y Jana, y pomocnikow ich,

w teyże protestacyi niżey wyrażonych, ktorą wpisuiąc od słowa do słowa tak się w sobie ma: Móy łaskawy panie urzędzie mieyscki Kamieniecki! Ja Franciszek Michał Wszemborowski opowiadam y protestuię się na ich msciow panow Macieia y Jana Dęmbinskich, iako samych niżey wyrażonych excessu pryncypałów, y na pana Jana Tura, p. Pawła Pytowskiego, spolnych compryncypałów, a na pana na Andrzeia Moczulskiego, Kazimierza Ostrowskiego y Janickiego, jako pomocników, stosuiąc się we wszystkim do pierwszego processu zaniesionego imieniem nas rodzonych braci y siostr od pana Andrzeia Bieleckiego, szwagra naszego, y tym processem moim ponawiaiąc zaniesiony proces tą moią osobliwą żałobą donoszę do wiadomości urzędowey, iż ichmść panowię Dęmbińscy, nie maiąc żadney osiadłości, tak w Koronie Polskiey, jako y w w. x. Lit., ani służąc rzptey w tak cięzkim opale oyczyzny, która ich uhodowała, y króla pana naszego miłościwego odstąpiwszy, a iechawszy do woiewody Moskiewskiego w Brzesciu, inszym obywatelom woiewodztwa pierwszemi będąc zły przykład y pochop daiąc, dobrowolnie na imie Cara Moskiewskiego poddanstwo wierne obiecuiąc po sobie y wszelką życzliwość przysięgli, którą wykonawszy przysięgę, ciż panowie Dembinscy nie tylko dobra rożnych obywatelów woiewodstwa tego, ale y dobra rożne do economiey Brzesckiey należące, y na starostwo Kamienieckie, którego trzymał od nich czas nie mały, tak y na te dobra, nazwane Radość, dzierzawkę rodzica zeszłego mego, w starostwie Kamienieckim leżące, dawszy podarki woiewodzie Moskiewskiemu w Brzesciu, hramoty od niegoż pootrzymywali, z któremi wielkie krzywdy, naiazdy, gwałty poczynili, szerzey y rzetelniey wyrażone w pierwszym processie; a mało na tym maiąc, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, msca Juliy dnia dwudziestego piątego, gdym przybył do dobr wyszmianowanych Radości dla odebrania rożnych ruchomości y sprzętu domowego, maiąc od wielmożnego imci pana pisarza polskiego coronnego, rotmistrza, dobrodzieia mego, y od wielmożnego im. pana, podkomorzego coronnego, a dobrodzieia mego, pozwolenie, żebym s pola zasiane zboże od rodzica mego; tegoż roku y msca dnia dwudziestego dziewiątego ichm. panowie Dembinscy, z wzwyszmianowanemi pomocnikami swemi, y inszemi, których lepiey oni sami imiona y przezwiska wiedzą, oręžno, iako do boiu, do tego przybrawszy niemało chłopów z wozami y żęców, wprzod na dwor napadszy z strzelbą, nas osob wszystkich, mianowanych w processie, zbili, wygnali y gwałtem z spokoynego dzierzenia wybili, konie, strzelbę y insze rzeczy pobrali, zboża pożeli wszystkie, co się pokaże na osobliwym regestrze na tę dobra y żadney noty od ikm. nikt z osob tych nie maią. Tamże, gdy uchodząc dla samego ukarania gwałtu iawnego przed urzędem, koni dwoie na gwałcie wziąwszy, na zaiutrz, gdym prowadził do zamku ikm. do Kamienca na urząd, te konie tamże-ciż panowie Dembinscy z panem Pytowskim y z panem Turem y inszemi zwyszmianowanemi pomocnikami swemi na dobrowolney drodze zastąpiwszy, z lasu, z zasadzki taiemney wypadszy, w kilkunastu koni, cieladnika mego, na imie Dimitrego Kalickiego, szlachcica powiatu Wołynskiego, y zemną iadącego nagoniwszy, z strzelby zabili na smierć, którego zabiwszy, drugiego czeladnika, na imie Grzegorza Czarnatowskiego, dogoniwszy, bezbronnego śmiertelnie poranili, koni dwoie przy tym że boiu s pod teyże czeladzi pobitey pobrali, mnie samego długo gonili, chcący mię koniecznie zabić, gdybym łaską a ręką obronną nie uszedł do zamku ikm. Kamienieckiego; tamże pochwałkę y odpowiedź na zdrowie moie uczynili. Któremi to naiazdami onych, gwałtami, boiem, zaboy-

stwem y grabieżami będąc od nich infestowany, a będąc obowiązany służbą woienną z niemało uymą honoru mego przez niebytność w okazyach woyskowych przy chorągwi w tem szkoduię na złotych sześćset. O które to tak pierwsze w niebytności moiey naiazdy, gwałty, stałe rodzonym moim o zbicia onych y szwagra mego, spolnie z nim o wybicie z spokoynego dzierżenia, o zbicie czeladnika y drugiego zranenia szkodliwe z zasadzki taiemney, o zabranie koni, strzelby y rzeczy ruchomych, o pożęcie y zabranie gwałtownę zboża, niemniey y spraw y o pochwałkę, na zdrowie moie y nieraz czynionę, zasadzki taiemnę z tymi pany Dembinskiemi y s pomocnikami onych chcący prawnie czynić, te moią protestacyą do xiąg podaię. Która ta protestacya iest do xiąg mieysckich Kamienieckich przyięta y zapisana, s ktorych y wypisem stronie potrzebuiącey iest wydaną pod pieczęcią urzędową mieyscką Kamieniecką. Pisan w Kamiencu, roku, msca y dnia wyszpisanego. У того екстракту при печати притисненой подписъ руки тыми словы: Theodor Żysiewicz—rayca, na mieyscu pana pisarza mieysckiego, ręką własną. Который же тотъ екстрактъ, перъ облятамъ черезъ особу вышей менованую ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1660 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 351—353.

189. Жалованная грамота князя Алексѣя Кирилловича Шаховскаго братьямъ Матѳею и Ивану Дембинскимъ—шляхтѣ на разныя имѣнія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Априля шостого дня.

На рочкахъ судовыхъ кгродскихъ, порядкомъ статутовымъ припалыхъ и судовне у Берестью отправованыхъ, передъ нами Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ—хоружимъ, подстаростимъ, Ѳедоромъ Коптемъ—судьею и Іеронимомъ-Казимеромъ Лещинскимъ—писаромъ, врадниками кгродскими Берестейскими, постановившисе очевисто у суду его милость панъ Ярошъ Казимеръ Масальскій, карту або рачей грамоту Московскую, на рѣчь въ ней и особомъ нижейвыражонымъ служачую, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную: Сто шестьдесятъ осьмого году, Генваравъ (....) день. Великому Государу, Цару и Великому Князю Алексѣю Михайловичу, всея Великія и Малыя и Бѣлыя Роси Самодержцу. Въ Брестьи городѣ присягали при мнѣ—воеводѣ князю Леонтію Кириловичу Шаховскому шляхта, Матѳей и Янъ Дембинскіе, братья рожоные. И за ихъ присегу, что они учинили подъ его великого Господаря высокою рукою въ вѣчномъ холопствѣ, дано имъ въ пожалованье староство Каменое и село Радость—Матѳею Дембинскому, а брату его Янови—Милисбиче да Бучемль—весь шляхецкая. И нонче державъ держали за моими воеводскими листами. У тое грамоты подписъ въ тые словы: Воевода Брестскій князь Леонтей Кириловичъ Шаховскій. Которая же та карта, або рачей грамота, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ черезъ вышей мененую особу ку активованью подана и уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 209.

190. Донесеніе вознаго объ опустошеніи города Каменца непріятелемъ.

Возный Брестскаго воеводства доноситъ, что онъ осматривалъ городъ Каменецъ, послѣ нашествія Русскихъ подъ предводительствомъ Хованскаго и нашелъ: что весь замокъ былъ сожженъ, Рождественская церковь и костелъ св. Духа тоже сожжены; всѣ колокола и церковная утварь расхищены; ратуша съ книгами дѣловыми, дома города, мызы и гумна — сожжены и опустошены; скотъ, куры, гуси и проч. побраны; люди, принадлежащіе къ думѣ, одни побиты, другіе въ плѣнъ забраны; оставшихся же людей видѣлъ обожженными, изрубленными, бродящими въ лаптяхъ и сермягахъ и покрытыхъ простынями.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Генваря осмого дня.

Передо мною Іеронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, ставши очевисто на врадѣ, енералъ его королевской милости, Янъ Ласота, квитъ свой реляцийный призналъ, въ тые слова писаный: Ia Ian Lasota, jenerał jkmści woiewodztwa Brzeskiego, zeznawam tym moim relacyinym kwitem: iż ia, będąc wzięty i użyty od sławetnych, pana Bazylego Kaszuby, wojta Kamienieckiego, a pana Marcina Bocewicza burmistrza- rajcow, ławnikow wszystkiego magistratu, tak też i od wszystkiego pospolstwa miasta Kamienieckiego, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Maja dwudziestego wtorego dnia, maiąc przy sobie stronę, dwóch szlachciców, pana Iana Terpiłowskiego i pana Piotra Mościckiego, przy których pomieniony magistrat i pospolstwo, podczas zawarcia xiąg grodzkich Brzeskich, mną jenerałem i stroną szlachtą, oświadczyli i okazywali straszną y wielką desolatią miasta Kamienca przez nieprzyiaciela Moskwicina—Chowańskiego stałą, który z woyskiem swoim, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Ianuarij, siódmego dnia, od Grodna szedł do Brześcia. A wprzód zapuścił czaty swoie przed sobą, którzy ogniem i mieczem pustoszyli i gubili miasta, ikmści i wsi; tak też duchowne i pańskie dwory gubili i palili, lud ścinali, mordowali; gdzie też i miasto Kamieniec napadszy, pozostałych ludzi ścinali, mordowali, miasto palili, a drugich, po puszczach, lasach naszedszy, mordowali i zabiiali i niemało ludzi znacznych urzędowych tyrańsko na smierć pomordowali, a inszych w niewolą pobrali. Które spalenie i spustoszenie miasta Kamienca przez nieprzyiaciela Moskwicina ja jenerał z stroną szlachty mianowaney oglądawszy, po wszystkim mieyscu widziałem; w przód: zamek ikmści wszystek spalony i cerkiew Bożego Narodzenia i kościoł Swiętego Ducha ze wszystkim spalono; dzwony po wszystkich cerkwiach i kościołach, tak też i apparata wszystkie pobrane i porabowane; ratusz pomienionego miasta Kamienca z xięgami i sprawami, w komorze ratuszney będącemi, spalili; miasto same Kamieniec i domy, mało nie wszystkie, folwarki, gumna—są spalone i spustoszone: bydło rożne, owce, kury, gęsi, świnie—pobrane i zniszczone; ludzi co nazwyczayniey-szych, w radzie będących, pozabiiali, a drugich w niewolę pobrano; skrzynkę mieyską z przywileiami, quitami poborowemi, donacyinemi, podymnemi y inszemi sprawami, dekretami y listami, miastu potrzebnemi, odkopawszy,—spalili, a drugie pobrali; ludzi, którzy pozostali, widziałem popieczonych, posieczonych, w kurpiach, siermięgach, radnach cho-

dzących: com ia widział y słyszał z stroną szlachty, zeznawam tę moię relacią, y daię z pieczęcią y podpisem ręki moiey y strony szlachty przy mnie będącey. У тое реляцiи, подписъ руки тыми словы: Ian Sylwester Lasota, ienerał, ręką swą. Которое жъ то енеральское сознанье до книгъ врадовыхъ естъ уписано.

—

1661 г.

Изъ книги за 1660—1661 годы, стр. 592.

191. Просьба Брестскихъ обывателей къ королю Яну Казимiру, о дарованiи имъ нѣкоторыхъ новыхъ правъ и о возстановленiи прежнихъ—древнихъ, послѣ разоренiя г. Бреста Московскимъ войскомъ въ 1660 году.

Брестскiе бургомистры—Гавриилъ Романовскiй и Романъ Мацiевичъ, также все городское общество заявляютъ, что въ 1660 году, 13 Января, Московское войско взяло городъ Брестъ; при этомъ, съ погибелью прежнихъ бургомистровъ, райцевъ, другихъ членовъ городского управленiя и не малаго числа народа, погибли привилегiи, данныя имъ и городу, какъ то: привилегiи цѣхамъ на городскiя вольности и разныя ремесла, книги магдебургскихъ правъ, и, что особенно важно—погибли квитанцiи отъ собранныхъ казенныхъ податей, которыя всѣ перешли въ руки неприятеля. Городъ Брестъ весь разоренъ и сожженъ. На этомъ основанiи, по оставленiи города Московскимъ войскомъ, уцѣлѣвшiе отъ меча жители, разоренные, возвратившись на свои пепелища и выбравъ себѣ двухъ новыхъ бургомистровъ, убѣдительнѣйше просятъ короля Яна Казимiра—даровать имъ разныя вольности и, кромѣ того, возстановить и подтвердить ихъ всѣ прежнiя погибшiя привилегiи, а также не подвергать ихъ отвѣтственности по поводу утраченныхъ квитанцiй въ уплатѣ казенныхъ податей.

Лѣта отъ Нароженiя Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Мая шостого дня.

На враде кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, żałowali, w wielkim ubóstwie y utrapieniu swoim będące, y opowiadali, pan Gabriel Romanowski y pan Roman Macieiewicz—burmistrze, na rok teraznieyszy tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszy także od ubogiego pospólstwa zniszczonego miasta ikmści Brześćkiego obrane, o tym: iż w roku przeszłym, tysiąc sześćset sześćdziesiątym, miesiąca Ianuariy, ósmego dnia, gdy nieprzyiaciel Moskwicin, w miasto Brześć wpadszy, nie tylko miasto, ale też, od roku mca Ianuariy trzynastego dnia, y zamek Brzeski obiął; a przy dostaniu zamku, nieboszczyk, pan Symon Sapalski, pan Wasili Romanowicz—burmistrze, Panas Sewoszkiewicz y Stanisław Iasicki—rayce, z drugiemi collegami swemi y nie mało pospólstwa, którzy przy wolnościach swoich y fortecy Brzeskiey zostawali,—pogineli. Przy których zginieniu, prawa ich wszystkie, a mianowicie: wieku dawnego, od swiętobliwych pamięci, nayiaśnieyszych ichmści królow polskich y wielkich xiążąt Litewskich, na potomne czasy, przodkom potomstwa ich nadane, tak przywileia na wolności mieyskie, iako y wilkierza różnych rzemiosł, cechom ich należące, y od teraznieyszego nayiaśnieyszego Iana Kazimierza, króla polskiego y wielkiego xięcia Litewskiego, szczęsliwie panuiącego pana, a pana naszego miłościwego, confirmowane,—nawet y xięgi wszystkie prawa ich Magdeburskiego; a co większa, że quity poborowe y podymne, z różnych rat y różnych ichmości panow poborcow, dawne z oddawania podymnych, do skarbu ikmści należących, onym służące,—od Moskwicina są potłumione; y miasto Brześć do nayimnieyszego budynku iest zburzony, spalony y w niwecz

obrócony. Po którym takowym zniszczeniu y nieprzyiacielskiego z zamku Brzeskiego ustompieniu, ubodzy mieszczanie, których Pan Bóg z łaski swey świętey od miecza nieprzyiacielskiego w żywocie zachować raczył, na popieliska swe w wielkim smutku y żałości zgromadziwszy się (a lubo ich bardzo mała garstka pozostała), aby miasto Brześć, do ostatka nie zniszczało, rzecz-pospolita mieska się rozmnożyła, zgodnie na burmistrzowstwo, aby porządek w mieście swym trybem szedł, osob wyż pisanych obrawszy; a chcąc u ikmści y rzeczy-pospolitey wszystkiey, aby się mogli na liniciach swoich pobudować, miłosierdzia y libertaciy żebrzeć, y aby te ich przywileia potłumione ikmść pan nasz miłościwy, przywilciem swym umocnić y utwierdzić, nad nimi się zlitować, raczył, y aby napotem, względem poginionych tych spraw y kwitów podymnych turbaciy iakowey nie ponosili— żądali, aby to ich opowiadanie do xiąg grodzkich Brzeskich przyięte y zapisane było. Што естъ записано.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр 447—451.

192. Предостерегательный листъ короля Яна Казиміра.

Король Янъ Казимиръ объявляетъ, что къ нему явились мѣщане города Каменца-Литовскаго съ жалобою на Оршанскаго старосту Петра Галинскаго о томъ, что онъ дѣлаетъ различныя притѣсненія жителямъ фольварковъ Жалова и Ухланъ, принадлежащихъ къ городу Каменцу, какъ то: производитъ несправедливые сборы, требуетъ постоя, намѣревается отторгнуть ихъ отъ городской юрисдикціи, словомъ, доводитъ ихъ до послѣдняго разоренія. Король, имѣя въ виду большіе убытки, понесенные жителями города, вслѣдствіе его сожженія и забранія всего имущества Московскимъ войскомъ, даетъ Галинскому строжайшее предписаніе—освободить вышепомянутые фольварки отъ всякихъ притѣсненій, вознаградить понесенные убытки, подчать разоренныхъ, возвратить несправедливо забранныхъ лошадей и скотъ, и избавить ихъ отъ постоя, такъ какъ Каменецкіе мѣщане не имѣютъ своихъ домовъ. Но если староста не покорится этому предписанію, то всѣ убытки будутъ уплачены изъ королевской канцеляріи—съ отнесеніемъ этой суммы на его счетъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Іюля второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Кашубъ—войтъ Каменецкій, листъ его королевской милости напоминальный, въ справѣ нижей менованой выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ian Kazimierz, z Bożey łaski, król polski etc. Urodzonemu Piotrowi Galinskiemu, staroście naszemu Orszanskiemu, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Urodzony wierny, nam miły! Donieśli nam do wiadomości przez suplikę swą sławetni mieszczanie miasta naszego Kamienca Litewskiego, iż wierność twoia, otrzymawszy od nas na mały czas pozwolenie, per modum reclinatorii, na same tylko przytulenie się, a nie na uciążenie ubogich, poddanych naszych w folwarkach, Żaławie y Uhlany nazwane, do miasta Kamienieckiego należących; a teraz, nie tylko, wierność twoia, że tam mieszkasz y wczas swóy masz, ale przedmieszczan tamecznych za swoich tamecznych policzywszy, według woli y upodobania swego disponuiesz, exactie niesłuszne na nich wymagasz, stacye sobie dawać każesz, s pod jurysdyki mieyskiey, nie wiedzieć z iakich miar, wyłamuiesz y różne gravamina im czy-

niąc, do ostatniey ich przywodzisz zguby. A za tym prosili nas pomienieni mieszczanie Kamienieccy, abyśmy ich od tey oppressiey y ciemiężenia uwolnili. My tedy, król, respectuiąc na wielką ich desolacią poniesioną spaleniem miasta y zabrania wszytkich dobr od woyska Moskiewskiego, do prożby ich, iako słuszney, skłoniwszy się, łaskawie daiemy ten nasz list, którym wierność twoią surowie napominamy y mieć chcemy, aby za doyściem tego listu naszego s tamtych folwarków—Żałowie y Uhlany, bez wszelkiey contradictiey, non obstantibus quibusvis rescriptis, przed tym y na potym od nas otrzymanym, które my tym listem naszym cassuiemy y za nieważne być deklaruiemy, — ex nunc ustąpił; szkody wszelkie, od wierności twoiey stałe, nagrodził; poddanych tamecznych, którzy przez wierność twoią rozpędzeni są, zgromadził; konie, bydło, niesłusznie zabrane, powracał y ubogich przedmieszczan Kamienieckich acquietował; a dalszego pretextu ad reclinatorium tam niemiał, ponieważ sami mieszczanie Kamienieccy, domów nie maiąc, reclinatorium potrzebuią. Alias ieśliby wierność twoia temu listowi naszemu chciał contraventiam, a stamtąd nie ustępował; tedy mandaty do nagrodzenia wszytkich szkod, po wierności twoiey, z cancelaryi wydać rozkażemy. Dan w Warszawie, dnia czwartego, mśca Iunii, roku panskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania królewstwa Polskiego—trzynastego, a Szwedzkiego—czternastego roku. У того листу его королевской милости печать меньшая великого князства Литовского притисненая, а подписъ руки его милости и писарское, тыми словы: Ian Kazimierz król; Waleryan Stanisław Iudycki, pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его кор. милости, до особы въ немъ выражоное писаный, а черезъ менованого пана Кашубу—войта мѣста Каменецкого, ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ воеводства Берестейского принятъ и уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 471—474.

193. Универсалъ администратора скарбу в. кн. Литовскаго Саковича о новой соляной пошлинѣ.

Воевода Смоленскій и администраторъ скарбу вел. кн. Лит. Адамъ Матвей Саковичъ извѣщаетъ всѣ сословія государства, что на Варшавскомъ сеймѣ 1661 года, при обсужденіи мѣръ къ дальнѣйшему продовольствію войскъ, между другими податьми, наложена новая подать на соль и сельди во всемъ вел. кн. Литовскомъ; что подать эта отдана по контракту въ арендное содержаніе канцлеру и подканцлеру в. к. Литовскаго на два года сряду, начиная съ 1661 года по 1663 годъ. Таможенные чины будутъ взимать, съ чужеземной соли и сельдей, провозимыхъ рѣками: Нѣманомъ, Виліею, Двиною, также сухими путями, въ вел. кн. Литовское и Бѣлую Русь; также съ коронной соли Величской и Бохнинской; съ сельдей, провозимыхъ изъ Гданска рѣками: Бугомъ и Наревою, также сухопутными дорогами,—съ каждой бочки соли—по два злота; а съ бочки сельдей—по четыре злота; отъ соли, провозимой чрезъ Волынь, Самборъ въ Роготича, Калиши и изъ Украины, взимается отъ бочки—по полузлоту; отъ тысячи большой соли—по злоту и семь съ половиною грошей; отъ тысячи малой соли—по пяти грошей,—на рѣкахъ: Стырѣ, Днѣпрѣ, Припети, Березинѣ, Ланѣ, Случѣ и на всѣхъ другихъ рѣкахъ и сухопутныхъ дорогахъ. Соляная подать налагается на всѣхъ, не принимая во вниманіе никакихъ вольностей и привилегій. Соль, неоплаченная, подвергается конфискаціи. Кто уплатитъ подать на границѣ княжества, тотъ уже больше нигдѣ не обязанъ платиться.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Іюля двадцать девятого дня. На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимиромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ

Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Мартинъ Мрозовскій, листъ, универсалъ ясневельможного его милости пана воеводы Смоленского, администратора скарбу великого князства Литовского, въ рѣчи въ немъ нижей выражоной выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Iaśniewielmożnym, w Bodze przewielebnym, wielmożnym ichm. panom senatorom, dignitarzom, starostom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie y wszytkim obywatelom w. x. Litews-go, moim wielce mściwym panom y braci, po zaleceniu powolności naszych, Adam Maciey Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Litew., starosta Oszmianski, Iakunski, Wysocki dzierżawca, Szadowski ekonom, przytym sławetnym panom woytom, burmistrzom, raycom, ławnikom w miastach, miasteczkach, tak ikm., iako duchownych y szlacheckich, będącym, osobliwie stanu kupieckiego ludziom, oznaymuię. Iż co rz-pta, na seymie teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym sześćniedzielnym, w Warszawie odprawionym, namawiaiąc sposoby do zatrzymania w służbie dalszey woyska ikm. y wsparcia woiennych rz-ptey potrzeb, między innemi podatkami, cło nowe solne we wszytkim w. x. Lit., na lat dwie uchwaliwszy, mnie, który na ten czas, z woli ikm. pana mego miłościwego, w absentii iaśnie wielmożnego imci pana podskarbiego w-go y hetmana polnego w. x. Lit. vices-supleo, abym iakowy niewiadomy, sine praxi podatek,—ponieważ się nicht do arędy nie nalaz, ichmściom panom pieczętarzem w. x. Lit., którzy się sami ultro, dla ratunku oyczyzny, do tey ofiarowali usługi, za summę, od ichmściow in presentia totius reipublicae deklarowaną, arędował—poruczyła: przeto, conformuiąc się do woli ikm. y rz-ptey, z władzy urzędu mego, arędowałem pomienionę cło nowe solne we wszytkim w. x. Lit-m iaśniewielmożnemu imści panu Krzysztophowi Pacowi, canclerzowi wielkiemu w. x. Lit-go y iaśnie wielmożnemu imści panu Alexandrowi Haraszewiczowi, podkanclerzemu w. x. Lit-go, na lat dwie, immediate posobie idące,—które się zaczynaią w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, mśca Iuliy trzydziestego dnia, a kończą się w roku, da Bóg, przyszłym tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzecim, takowegoż trzydziestego dnia Iuliy, za pewną summę pieniędzy w contrakcie skarbu w. x. Lit-go dany, mianowanym. Maią, tedy ichmść pp. pieczętarze w. x. Lit-go, y wolni będą, obiąwszy na się curam exacti cła nowego solnego w w. x. Litm, przez sprawce, administratory, sługi y substituty swoie, na kożdey komorze y przykomorach, od soli zamorskiey y sledzi, tak wodą—řzekami, Niemnem, Wilią, Dzwiną, iako lądem do w. x. Lit-go y x. Żmóydzkiego y Białey-Rusi chodzących; także od soli coronney Wielickiey y Bochnianskiey, sledzi ze Gdanska do w. x. Lit-go, tak wodą—rzeką Bugiem y Narwią, iako lądem przez różne goścince, komory, przykomorki przychodzącey, od każdey beczki soli pomienioney—po dwa złote; a od beczki sledzi,—po cztery złote, iako prawo constitucią seymu teraznieyszego warowane każe; od soli zaś, która z Wołynia, Sambora do Rokoticzy, Kaliszy y z Ukrainy do w. x. Lit-go wchodzi, od beczki—po pułzłotego; od tysiąca wielkiey soli—po złotemu y groszy półosma; od tysiąca małey soli—po groszy pięciu,—na rzekach: Styrze, Dnieprze, Przypeci, Berezinie, Łani, Słuczy y na innych wszytkich in ienere rzekach; także na wszytkich gościncach, komorach, rzekach y przykomorkach, składach, na których teraz sol iest, y przez którę sol pomieniona Wołynska y Ukrainska wchodzi y

wchodzić będzie do w. x. Lit-go, w Ruskie y Polskie kraie,—wybierać. A to cło nowe solne, nemine excepto cuiuscunque status et conditionis, wszyscy incolae w. x. L-go, y ci, którzy sol wprowadzać zechcą, dawać powinni będą, żadnemi się nie excipuiąc libertacyami,—by też constitutią, lubo dekretami warowanemi—sub poena confiscationis tego towaru, do w. x. Lit-go wprowadzonego, na sprzeciwnych constitutią seymu teraznieyszego założoną. Która praemissa ichm. pp. pieczętarzow należeć ma, s tym iednak dokładem: że ktokolwiek, raz na granicy od soli y sledzi do pomienione, wprowadzaiąc do w. x. L-itgo, zapłaci, więcey iuż nigdzie tego cła płacić nie powinien będzie. Co dawszy do wiadomości wm. mm. panom, pilnie upraszam, abyście nie tylko praepeditiy, w wybieraniu cła pomienionego y w ordynowaniu straży na mieyscach potrzebnych, któremi by kupcy goścince y komory zwyczayne mijaiąc szkody skarbowi y rz-ptey przynosili, sprawcy y substitutowie ichmściów panów pieczętarzów, nie ponosili; ale owszem przeciwko każdemu, prawu pospolitemu nieposłusznemu, pomocy dodawać raczyli. Każdego zaś handlem bawiącego się, z władze y należnosci urzędu mego, upominam, abyście bez żadnych contradictiy cło nowe solne od soli y sledzi płacili, na komorach y przykomorkach y innych, drogami niezwyczaynemi mijąć, nie ważyli sie, pod utraceniem wszytkich towarów. Oddawam sie zatym łaskom wm. mm. pp., z powolnością moią. Dat. w Warszawie, dnia 24 mca Iulii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того листу ясневел. его кор. милости пана воеводы Смоленского подписъ руки при печати притисненой тыми словы: Wm. mm. pp. życzliwy brat y sługa Adam Macicy Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ, черезъ особу вышей менованую ку активованью поданый, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 483—487.

194. Листъ короля Яна Казиміра объ освобожденіи Шерешевскихъ мѣщанъ отъ всякихъ податей на четыре года.

После совершеннаго разоренія и сожженія мѣстечка Шерешева непріятелемъ, мѣщане его обратились къ королю Яну Казиміру съ просьбою, чтобы онъ для поправленія ихъ, освободилъ ихъ на четыре года отъ всякихъ податей, т. е. отъ мыта, донативы, чоповаго, шоссейнаго, акцизнаго и другихъ, которыя они доселѣ платили королю и рѣчипосполитой; также отъ подводъ для пословъ, посланниковъ, гонцовъ въ Москву и обратно. Король, принимая во вниманіе ихъ бѣдственное положеніе, удовлетворяетъ ихъ просьбѣ, т. е. освобождаетъ ихъ на четыре года отъ всякихъ податей и еще отъ военныхъ поборовъ; для чего и даетъ имъ свою привилегію—листъ, оповѣщая о своемъ рѣшеніи подлежащія власти, для точнаго съ ихъ стороны исполненія

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсяца Августа второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисте, славетный панъ Абрамъ Липинскій, войтъ Шерешевскій, листъ его королевской милости, въ речи нижей выражоной выданый, мѣщаномъ Шершевскимъ служачій, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ, подалъ, въ тые слова писаный: Ian Ka-

zimierz, z Bożey (łaski) król polski etc. Oznaymyiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Suplikowali do nas, przez panow rad y urzędnikow naszych dwornych, przy boku naszym na ten czas będących, mieszczanie miasta naszego Szereszowa, w Brzeskim woiewodztwie leżącego, iż pod czas teraznieyszego oyczyzny naszey zamieszania przez różnych nieprzyiacioł, ogniem y mieczem funditus zruynowane tak miasto same, dobra y dobytki ich popalonę, do ostatniey przywiedzeni są zguby; czego autentycznemi protestacyami y relacyami ieneralskiemi dowodząc, wnosili do nas, przez tych że panow rad y urzędnikow naszych dwornych prożbę, abyśmy onych, dla snadnieyszego pobudowania y iakiegokolwiek prędkiego ratunku, od wszełkich podatkow, to iest: od płacenia myta, donatiwy, czopowego, szosowego, accyzy y innych, iakiegolwiek przed tym oni do naszego y rz-ptey pełnili skarbu; także: od podwod posłom, posłannikom, goncom, do Moskwy od nas naznaczonym y z Moskwy nazad powracaiącym się, brania należących, do lat czterech, listem naszym libertacyinym uwolnili. My tedy, zwykłą naszą nad upadłemi ludźmi pokazuiąc compassią, a życząc, aby nie tylko przez takowy, z dopuszczenia Bożego, przypadek, ale y przez inne iakiekolwiek spustoszenie miasta y miasteczka naszego, szczodrobliwości naszey królewskiey, braci pomnożenie, stosuiąc się do prawa pospolitego constituciey seymowych, tudzież do supliki mieszczan, miasta naszego Szereszowa, łaskawie się skłoniwszy, umyśliśmy to miasto Szereszow z wyszmianowanych podatkow, nam y do skarbu rz-ptey przychodzących, do lat czterech uwolnić,—iakoż y ninieyszym listem naszym libertacyinym uwalniamy. Co do wiadomości wielmożnego administratora skarbu w. x. L-go teraznieyszego, y po nim następuiącym, także pisarzom skarbowym, przywodząc, chcemy mieć y żądamy, aby wielmożny administrator sam przez się y przez substitutow swoich, żadnych namnieyszych podatkow, w leciech wyszmianowanych, z tego miasta Szereszowa, przez nieprzyiacioł zniszczonego y ogniem zgorzałego, nie wybierał y wybierać nie kazał; także iaśniewielmożny woiewoda Wilenski, hetman wielki w. x. Lgo chlebow w tym mieście Szereszowie chorągwiom, ani stanowiska (wyiąwszy we włości starostwa tego Szerszewskiego), iako od nas libertowanym, listami swoimi nie naznaczał; posłowie, posłannikowie, goncy nasi idąc przez to miasto Szereszow do Moskwy, aby żadnych podwod sobie dawać nie kazali, dla łaski naszey. Na co, dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. L-go przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, dnia trzeciego mśca Iulia, roku pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego—trzynastego roku. У того листа либертацiйного печать меньшая великого князства Литовского, а подписъ руки тыми словы: Ian Kazimierz król; Cypryan Paweł Brzostowski, referendarz y pisarz w. x. L-go. Который же тотъ листъ его королевской милости, ку актикованью поданый, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 559—562.

195. Постановленіе дворянъ Брестскаго воеводства на реляційномъ сеймикѣ.

6-го Августа 1661 года, Брестское дворянство собравшись на сеймикъ въ Брестѣ, въ монастырѣ Бернардиновъ, избравъ директоромъ сеймика Полоцкаго воеводу Карла Копця и выслушавъ сеймоваго депутата, избрали сборщиковъ податей на два срока: Александра Брзоску на первый срокъ, а на второй—Ѳому Згличинскаго, для собиранія подымнаго. Изъ этого подымнаго они назначили 6 грошей, съ каждаго дыма, для Бернардиновъ, у которыхъ отправлялся сеймикъ. Во исполненіе постановленія предшествовавшаго сейма, назначили люстратора для повѣрки акцизнаго сбора. На него возложена была также обязанность собрать недоимки двухъ подымныхъ, установленныхъ воеводствомъ и подтвержденныхъ сеймомъ. Такъ какъ по причинѣ разстроеннаго состоянія воеводства никто изъ шляхты не могъ явиться на всеобщее ополченіе, то, по примѣру прежнихъ временъ, постановлено, чтобы они внесли сумму, считая на одну лошадь по 80 злотыхъ,—на двѣстѣ козацкихъ лошадей съ людьми, которые должны прослужить четверть года тамъ, гдѣ назначитъ король, или великій гетманъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Августа, семого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Павелъ Босяцкій, коморникъ Берестейскій, лявдумъ ихъ милостей пановъ обывателевъ воеводства Берестейского, згодне на сеймику реляцыйномъ, подлугъ конституціи сейму прошлого отправленымъ, въ речи нижей выражоной постановленое, ку актикованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаное: My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, na seymik relacyiny pro sexta Augusti do Brześcia zgromadzeni, czyniemy wiadomo: Iż za ziachaniem naszym, obraliśmy za directora seymiku naszego iaśniewielmożnego imć. pana Karola Kopcia, woiewodu Połockiego; relacyi imć. pana posła naszego seymiku constitucyi przesłuchawszy, y poborcow do dwu rat obraliśmy,—do pierszey raty: imci pana Aleksandra Brzozkę, łowczego Rzeczyckiego, do drugiey raty: imci pana Tomasza Zgliczynskiego; do których podymnych dwadzieścia dwoie oddać mamy. Przy którym podymnym, respektuiąc na extremam ruinam oyców Bernardynów Brzesckich, przy każdey racie po groszy sześciu z dymu kożdego oddać mamy,—aby przynamniey ten, w którym consulty nasze odprawuiem, pokryty był refectarz. A że constitutia tegoż seymu, do zwerificowania accyzy, kazała naznaczyć lustratora,—aby mogła constare certitudo perceptorum; przeto y do tey rewizyi użyliśmy imć pana Łukasza Łyszczynskiego, który po wszytkich miasteczkach, gdzie currebant accyzy, uczyni verificatią y na trybunał skarbowy noticiam oney poda; także retenta dwóyga podymnego, laudo woiewodztwa podczas pospolitego ruszenia uchwalone y seymem approbowane, wybrać ma przy pierszey racie; którey reszty na drogę do ikm. panu pisarzowi naszemu ziemskiemu złotych sto naznaczamy. Więc że w deklaracyi woiewodztwa naszego iest dołożony modus securitatis domesticae: przeto, uważaiąc lubricam fidem blizkich sąsiad naszych rożnych; a będąc przez rożne expeditie extreme zruynowani, iako in bonis, tak in personis, straciwszy tak wiele cives woiewodztwa naszego; widząc impossibilitatem wyprowadzenia pospolitego ruszenia, w ten czas właśnie, kiedy iuż pora woienna miia,—przeto, przykładem dawnieyszych czasów, in vim pospolitego ruszenia uchwalamy: na koń po złotych ośmdziesiąt—na konie dwieście kozackich; któ-

re, za wydanemi od ikm. wiciami powinni tam się stawić, gdzie ikm., albo igm. pan hetman wielki, mieysce naznaczy y wysłużyć czwierć roku w obozie, bez wszelkich skarg y krzywd w ciągnieniu. Które laudum nasze, do approbacyi ikm. pana naszego miłościwego, z uniżoną prozbą naszą, odsyłamy w tym punkcie o pospolitym ruszeniu. Dat. w Brześciu, na seymiku relacyinym, dnia szóstego Augusti, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того лядумъ подписы рукъ ихъ милости тыми словы: Jan Karol Kopieć, woiewoda Połocki, starosta Brzeski, dyrektor seymiku; Malcher Stanisław Sawicki, kasztelan Brzeski; Stanisław Kazimierz Bobrownicki, sędzia ziemski Brzeski; Paweł na Ryszkach Ryszkowski, podczaszy Brzeski; Heronim Kazimierz Łyszczynski, podstoli Mielnicki, pisarz grodzki Brzeski; Mikołay Orzeszko, stolnik Mielnicki; Jan Władysław Newelski, skarbnik Brzeski, dworzanin ikm.; Piotr Kościuszko Siechnowicki, pisarz ziemski Brzeski; Konstanty Bazyli Szuyski, miecznik Brzeski; Andrzey Szostowicki, Leonard Pociey, Jan Ryszkowski, Samuel Woyniłowicz, Maciey Jan Gieszkowski, podczaszy Mozyrski; Łukasz Łyszczynski, Franciszek Grochowski, Woyciech Szuyski, Benedict Korowicki, Constanty Przezdziecki, Maciey Dembinski, Paweł Pociacki, komornik woiewodztwa Brzeskiego, Alexander Wincenty Hornowski, Jan Dembinski, Stephan Żembocki, woyski Brzeski, Aleksander Slizien, stolnik Oszmianski, sekretarz, viceadministrator Brzeski; Jerzy Umiastowski, stolnik Wendenski; Alexander Kazimierz Brzozka, łowczy Rzeczycki; Tomasz Zgliczynski, Krzysztoph Piotr Reszka, Władysław Szuyski; Jan Manczak, mostowniczy ikm Minski; Mikołay Chylinski, Bartłomiey Szczurkiewicz, Theodor Ratołd Zadarnowski. Которое жъ то лядумъ, черезъ особу вышей менованую ку актикованью поданое, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписано.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 563—565.

196. Универсалъ администратора скарбу в. кн. Литовскаго А. М. Саковича.

На нынѣшнемъ Варшавскомъ сеймѣ установлена дворянская пошлина подъ названiемъ: auctio subsidiorum (приумноженiе пособiй) на два непосредственно текущiе года. Пошлину эту взялъ въ арендное содержанiе Юрiй Бенетъ въ цѣломъ Литовскомъ княжествѣ. Юрiй Бенетъ поручаетъ собирать эту аренду фактору жиду Израилю Абрамовичу. А потому воевода Смоленскiй, администраторъ казны в. к. Л., универсаломъ своимъ предписываетъ, чтобы упомянутый жидъ, не только имѣлъ право собирать эту пошлину отъ всѣхъ товаровъ, привозимыхъ водою и сухимъ путемъ, но чтобы ему и оказывали во всемъ нужную помощь.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысяча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Августа семого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Iеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто Мошко, жидъ Берестейскiй, универсалъ ясневельможного его милости воеводы Смоленского, администратора скарбу великого князства Литовского, въ рѣчи нижей выраженой, иначъ служачiй, выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Adam Maciey Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Lit., starosta Oszmianski, Jakun-

ski, Wysocki dzierżawca, wszem wobec y każdemu zosobna, komu by o tem wiedzieć należało,—osobliwie ichmściom panom braci, także sławetnym panom woytom, burmistrzom, raycom, ławnikom miast y miasteczek ikm. duchownych, szlacheckich, po zaleceniu przyiacielskich powolności y chęci braterskich, oznaymuię: Iż upatruiąc tego, aby, iako naylepszym porządkiem y bez wszelkiego uszczerbku, tudzież y o mieszkania uchwalone, na teraznieyszym, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszym, walnym seymie Warszawskim, do skarbu wchodzili podatki, cło szlacheckie, auctio subsidiorum nazwane, na tymże seymie, na lat dwie po sobie idące, postanowione, arędowałem we wszytkim w. x. Litewskim panu Jerzemu Bennetowi, za pewną na oblig do skarbu dany wyrażoną summę; że tedy pomieniony pan Jerzy Bennet, dla dozornieyszego cła tego wybierania, posyła sługę y factora swego Izraela Abramowicza do miasta Brzeskiego: przeto upraszam, aby pomieniony, od pana Beneta wysłany sługa, na pomienionym mieyscu zostaiąc, nie iedno wolno cła tego szlacheckiego, auctio subsidiorum nazwanego, u wszytkich cuiuscunque status et conditionis, y iakokolwiek, tak wodą, iako y lądem z w. x. Lit. y do w. x. Lit. prowadzących towary, według instructarza, moią ręką podpisanego, bez żadney od kogożkolwiek przeszkody y turbacyi moc miał do wybierania; ale też pomoc y subsidium na nieposłusznych publiczney ustawie y przeciwko obmiiaiących zwyczaynych komor y przykomorków od wm. mm. panów potrzebney doznawał pomocy. A ieśli by też który s postanowionych od pana Beneta sług y factorów nie czynił powinności y wokacyi swoiey dosić; tedy wolno będzie ex vi tego uniwersału, onego odmienić, a drugiego, robore tego samego uniwersału, na mieysce postanowić, y wziętą moc do wybierania tego cła, auctio subsidiorum nazwanego, wlać, straże, aby dla swowolnie obmiiaiących komor y przykomorków (drogi) zwyczayney, przerzeczonemu panu Benetowi y zesłanemu od niego, mieć y postanawiać bez praepedicyi wm. mm. panów, dopuszczoną y pozwoloną—proszę, zalecaiąc zatym powolności moie, w łaskę wm. mm. panom, oney się recomenduię. Dat. w Warszawie, dnia siedmnastego Iuliy, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того универсалу при печати притисненой подписъ руки тыми словы: wm. mm. panów życzliwych brat y sługa: Adam Maciey Sakowicz, woiewoda Smolenski, administrator skarbu w. x. Lit. Который же то универсалъ, черезъ менованую особу ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 742—743.

197. Универсалъ короля Яна Казиміра о томъ, чтобы никто не уклонялся отъ пошлины, наложенной на соль.

В 1661 году на сеймѣ Варшавскомъ установлена была новая пошлина на соль и на сельди, привозимые изъ-за границы, изъ Короны Волыни и Украины. Нѣкоторые изъ. разными предлогами уклонялись отъ уплаты этой пошлины. Вслѣдствіе сего король универсаломъ своимъ повелѣваетъ, чтобы никто ни подъ какимъ видомъ не смѣлъ уклоняться отъ этой пошлины, иначе виновный подвергнется взысканію, какъ нарушитель узаконеній.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Сентебря первого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казиміромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Петръ Дубровскій, дворянинъ его королевское милости, универсалъ короля его милости, въ рѣчи нижей выражоной выданый, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z łaski Bożey, król polski etc. W Bogu wielebnym, wielmożnym, urodzonym senatorom, dignitarzom, urzędnikom ziemskim, grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom także miast, miasteczek, dzierżaw, dobr naszych oeconomicznych, świeckich, duchownych y szlacheckich maiętności, poddanym wszelkiego stanu, condicyi y dostoienstwa ludziom, uprzeymie y wiernie nam miłym, łaska nasza królewska. W Bogu wielebni, wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Lubo na przeszłym świeżo seymie postanowiwszy rz-pta, między inszemi podatkami, cło nowe solne we wszytkim woiewodztwie Litewskim wyrażoną declarowała constitutią,—że każdy, nemine excepto, wszelkiego stanu, conditii y dostoienstwa, pomienione cło od soli y śledzi tak zamorskiey, iako y z Korony, Ukrainy y Wołynia, do w. x. Lit. wchodzących, płacić powinien. Że iednak niektórzy, unikaiąc płacenia tego podatku, różnych zażywaią sposobów y inaczey, aniżeli lex expressa docet, mentem rz-ptey tłumacząc, od soli y śledzi ante diem XXX Iulii do w. x. Litewskiego wprowadzoney, płacić zbraniaią się; skąd subsequenti skarbu naszego w. x. Lit-go zabiegaiąc damno, przychodzi nam wszech wobec y każdego z osobna tym universałem naszym napomnieć,—aby wszyscy, nemine excepto, według constitucyi, przerzeczone cło od soli y śledzi, tak ante, iako post XXX Iulii, do w. x. Litewskiego wprowadzonych, płacili. Ponieważ takowa iest mens rz-ptey, takowy y kontrakt na arendę do skarbu wydany, aby od soli, która teraz iest kiedy kolwiek do w. x. Lit-go wprowadzona, wchodzić będzie, to cło odbierano, aby tedy nikt diffugiis narabiać nie ważył się, strzegąc na się poen, in contravenientes publicis sancitis opisanych, które, iako in causa fisci, ad instantiam instigatora w. x. Litewskiego wskazowane nieodwłocznie będą. Ten universał, aby był publicowany, urzędom grodzkim roskazuiemy. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego czwartego miesiąca Augusta, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego. У того универсалу печать великого князства Литовского притиснена, а подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Kazi-

mierz Puchalski, podstoli Minski, sekretarz ikmci. Который же тотъ универсалъ его королевской милости, черезъ особу вышей менованую ку актикованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 750—752.

198. Листъ короля Яна Казиміра полковнику Павлу Тетерѣ.

Король Янъ Казиміръ, освѣдомившись, что его крестьяне въ Кіевецкомъ ключѣ подвергаются разнаго рода притѣсненіямъ и грабежамъ и что у нихъ отнимаютъ земли и отдаютъ въ аренду, предписываетъ секретарю своему, Павлу Тетерѣ, чтобы онъ болѣе обращалъ вниманія на благосостояніе крестьянъ и не позволялъ ихъ грабить, а притѣснителей ихъ преслѣдовалъ бы судомъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Сентября семого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною, Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто панъ Янъ Кграбишевскій, слуга его милости пана Павла Тетери— пулковника его королевской милости, листъ короля его милости, въ речи нижей выражоной выданый, ку актикованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ian Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Urodzonemu Pawłowi Teterze, sekretarzowi naszemu, dzierżawcy Kiiowieckiemu, wiernie nam miłemu, łaskę naszą królewską. Urodzony wiernie nam miły! Doszło do wiadomości naszey, że za conniventią wierności twoiey, wielkie się w dobrach naszych stołowych, to iest w kluczu Kiiowieckim, który wierność twoia do dalszego opatrzenia naszego trzymasz,—angarie dzieią: bo iedni, pod zasłoną pustych włok, osiadłe upraszaią y poddanych naszych ekonomicznych ciemiężą; drudzy poddanych tychże violentiami okrywaią, grabią, znieważaią,— za których się wierność twoia nie bierzesz y owszem cale o nich wiedzieć niechcesz. Zatym, z władze naszey królewskiey, prospiciendo diminutioni dobr y indemnitati poddanych naszych ekonomicznych, chcemy mieć y rozkazuiemy wierności twoiey: abyś wierność twoia osiadłych włok za puste uproszone nikomu nie puszczał; o krzywdy poddanych naszych serio czynił y onych bez żadnego respectu in opressores dochodził y we wszytkim całości dobr naszych stołowych przestrzegał; inaczey wierność twoia nie uczynisz dla łaski naszey y z powinności swey. Dan w Warszawie dnia trzydziestego miesiąca Lipca, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania naszego Polskiego—trzynastego, a Szwedzkiego—czternastego roku. У того листу, при печати большой великого князства Литовскаго притисненой, подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzey Kotowicz, pisarz w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ, черезъ менованую особу ку актикованю поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 754—756.

199. Листъ короля Яна Казиміра, освобождающій мѣщанъ Каменецкихъ отъ всѣхъ податей и пошлинъ на четыре года.

Король Янъ Казиміръ, освѣдомившись о крайнемъ разореніи мѣщанъ города Каменца-Литовскаго русскими войсками, подъ предводительствомъ Хованскаго, вслѣдствіе чего они не только не въ состояніи платить податей, но не имѣютъ даже чѣмъ прокормить себя, — освобождаетъ ихъ универсаломъ своимъ на четыре года сряду отъ всѣхъ податей, именно отъ подымнаго, чиншовъ за уволоки, капщизны, податей съ корчемъ—чоповаго, «шосоваго», (т. е. городской подати съ домовъ), таможенныхъ пошлинъ и др.

Лѣта Божого Нароженья тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Сентября, десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто славетный панъ Янъ Милановскій—бурмистръ Каменецкій, листъ его королевской милости либертацыйный, въ справѣ и рѣчи нижей менованой выданый, мѣщаномъ Каменецкимъ служачій, ку активованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu to wiedzieć należy. Dali nam sprawę, przez niektórych panów rad y urzędników naszych dwornych, przy nas na ten czas będących, sławetni mieszczanie imieniem całego miasta naszego Kamienca Litewskiego, iż oni po kilka kroć za incursyą woyska wiarołomnego nieprzyiaciela Moskwicina z Chowanskim, pod Brześć idących, wielką desolatią, przez spalenie niemal wszytkiego miasta poniosszy y ze wszytkiey substancyi y fortun swoich zostawszy destituti, do tak wielkiego przyszli ubóztwa, że nie tylko należytym podatkom skarbowym żadną miarą sufficere nie mogą, ale y sami ledwie nie e mendicatis muszą żyć suffragiis; a za tym wnosili do nas prozbę swą, abyśmy, respectuiąc na tak wielkie zniszczenie, sposob im dla snadnieyszego wsparcia podali. My tedy, król, iako supremus wszytkich poddanych naszych wiernych patronus, chcąc, aby miasta nasze po tak wielkich paroxizmach, do pierszych ozdob przychodzili,—pomienionych mieszczan Kamienieckich ab omnibus oneribus naszych y rz-ptey uwolnić y zaszczycić umyśliliśmy, iakoż y tym ninieyszym listem naszym, stosuiąc się do prawa pospolitego, w constitutiach wyrażonego, do lat czterech, od daty tego listu nierozdzielnie po sobie idących, od podatków wszelkich, mianowicie: podymnego y poborów czynszów z włok, kapowszczyzny, z karczem czopowego, szosowego, accizy, ceł, myt, y innych, iakim kolwiek imieniem nazywaiących się, teraz y napotym uchwalonych, uwalniamy y libertuiemy. Co do wiadomości wszem wobec, osobliwie wielmożnym administratorom skarbu w. x. Lit-go, teraz y napotym będącym, także urodzonym pisarzom skarbowym, poborcom woiewodztwa Brzeskiego y ich substitutom, także exactorom ceł, myt, przywodząc, mieć chcemy y rozkazuiemy, aby mieszczanie nasi Kamienieccy, przy tey naszey libertacyi, do czasu wyżpomienionego, cale y nienarusznie zachowani byli, inaczey nie czyniąc dla łaski naszey. Na co dla lepszey wiary, ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit-go przycisnąć rozkazaliśmy. Dan w Warszawie na seymie, dwudziestego ósmego,

miesiąca Czerwca, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego, panowania królewstw naszych, Polskiego—trzynastego, a Szwedzkiego—czternastego roku. У тое либертации при печати притисненой подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Waleryan Stanisław Judycki, pisarz w. x. Lit-go. Которая жъ то либертація, черезъ менованую особу ку активованю поданая, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1013—1016.

200. Привилегія короля Яна Казиміра городу Каменцу.

Король Янъ Казиміръ даетъ, всѣмъ обывателямъ города Каменца, какъ духовнымъ, такъ и свѣтскимъ, а также и евреямъ, слѣдующую привилегію: кромѣ субботняго торговаго дня, дается имъ еще другой торговый день—вторникъ каждой недѣли; торгъ долженъ производиться безъ ущерба другимъ прилежащимъ мѣстечкамъ. Кромѣ того, евреямъ, какъ этого, такъ и другихъ окрестныхъ городовъ и мѣстечекъ—позволяется воздвигнуть на одномъ изъ плацовъ Каменца синагогу (божницу), но съ тѣмъ, чтобы она высотою и великолѣпіемъ не превосходила костеловъ и церквей; тутъ же, на которомъ либо изъ городскихъ плацовъ, они могутъ устроить себѣ и кладбище. Въ заключеніе король даетъ обывателямъ право на всякія вольности—въ торговлѣ, корчмахъ, ремеслахъ, въ пріобрѣтеніи плацовъ, земель и домовъ въ городѣ—такъ, какъ это изложено въ листѣ предшественника его, брата, короля Владислава четвертаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Генваря двадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановивши се очевисто Беркъ и Берахъ, жиды старшие Каменецкие, листъ его королевское милости, привелей на паркгаминѣ писаный, зъ канцелярыи меньшой великого князства Литовскаго вынесеный, жидомъ Каменецкимъ на рѣчъ нижей въ немъ выражоную служачій, ку активованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, который въ словѣ до слова такъ се въ собѣ маетъ: Jan Kazimierz z Bożey łaski król Polski etc. Oznaymuiemy tym listem naszym, komu by o tem wiedzieć należało. Do gruntownego pomnożenia dostatków między poddanemi naszemi, iż wiele na tem należy, aby miasta nasze, nie tylko frequentią ludzi, ale też z obópolnemi handlami obfitowały, do czego, że targi w miastach postanowione nie poślednią są przynętą, zatym, przychylaiąc się do przyczyny panów rady urzędników dworu naszego, przy boku naszym będących, łaskawie skłoniliśmy się do tego, żeś my, wygadzaiąc potrzebie dla duchownego, iako y świeckiego stanu ludzi, tudzież żydów poddanych naszych, w Kamiencu mieszkaiących, do dnia sobotniego targowego, w mieście naszym Kamienieckim odprawuiącego się,—drugi dzień wtorkowy, w każdy tydzień, przydali y postanowili,—iakoż y ninieyszym listem naszym przydaiemy y postanowiamy taki: iż odtąd dwa dni targowe w każdy tydzień w mieście naszym Kamiencu odprawować się, wiecznemi czasy, sposobem zwyczaynym maią, iednak bez przeszkody innych miast naszych przyległych. Nad to, tymże żydom Kamienieckim, chcąc przykładem inszych miast y miasteczek naszych łaskę naszą królewską oświadczyć, pozwalamy im szkołę, bożnice żydowską, na placu żyda Beyrecha Szmurzkowicza, po-

dle placu urodzonego Chrostowskiego leżącym, lubo gdzie indzie u kogokolwiek nabywszy, wystawić,—tak iednak, aby wyniosłością y apparentią do kościołów y cerkwi nie równała się. Przy tym pozwalamy im łaznię na placu mieyskim od sławetnego Jakowa Kusznierza iuż nabytym, zbudować y oney zażywać; także kopiszcze, na placu swym, lubo w mieście, lubo za miastem nabytym, mieć; na ostatek, daiemy im moc wszelakich wolności: w handlach, szynkach, w rzemiosłach, w nabywaniu placów, gruntów y domów mieskich zażywać. W czym, aby żadney od mieszczan naszych Kamienieckich nie ponosili trudności, ani praepediciey, winę w liście świętey pamięci króla iego mości Władysława czwartego, pana brata naszego, de data w Warszawie, dnia iedenastego miesiąca Decembra, roku Panskiego tysiąc sześćset trzydziestego piątego, reassumimus et interponimus vigore praesentium. Co do wiadomości urodzonemu staroście naszemu Kamienieckiemu teraznieyszemu, y napotym będącym, tudzież urzędowi mieyskiemu tamecznemu przywodząc, chcemy mieć y rozkazuiemy, abyście pomienionych żydów Kamienieckich przy wolnościach im ad praesens nadanych y w przywileiu generalnym żydom w. x. Lit-go wyrażonych inviolabiliter zachowali, dla łaski naszey. Na co dla lepszey wiary ręką się naszą podpisawszy, pieczęć w. x. Lit-go przycisnąć roskazaliśmy. Dan w Warszawie, na seymie walnym corennym, dnia szesnastego, miesiąca Iuniy, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierszego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego—trzynastego roku. У того листу его королевской милости привилею подписъ руки его королевской милости и писарское тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzey Każimierz Zawisza, pisarz w. x. Lit-go. Который же тотъ листъ его королевской милости, ку актикованю поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1661 г.

Изъ книги за 1665—1666 годы, стр. 1447—1464.

201. Инструкція дворянъ Брестскаго воеводства, данная депутатамъ отправляемымъ на избирательный сеймъ.

Дворяне Брестскаго воеводства собравшись въ качествѣ пословъ на предсеймовый избирательный сеймъ въ Брестѣ, дали своимъ посламъ—Бенедикту Сапѣгѣ и Стефану Курчу слѣдующую инструкцію:

1) благодарить короля за его попеченія и заботы о благѣ и спокойствіи рѣчи-посполитой и засвидѣтельствовать предъ нимъ о вѣрноподданнической преданности Брестскаго воеводства;

2) благодарить Краковскаго и Хелмскаго епископовъ, гетмановъ, канцлеровъ и подканцлера в. к. Литовскаго за ихъ вліятельное и благотворное содѣйствіе къ упроченію мира внѣшняго и внутренняго;

3) домогаться, чтобы вакансіи были розданы до начала сеймовыхъ дѣйствій, и въ Брестскомъ воеводствѣ—самому почтенному мужу;

4) ходатайствовать, чтобы, въ случаѣ невозможности, в. к. Литовскому уплатить свои старые долги, оные были прощены ему;

5) просить, чтобы была дарована и внесена въ volumina legum—амнистія;

6) чтобы, въ случаѣ невозможности уплатить рѣчи-посполитой долгъ съ Шавельскихъ королевскихъ имѣній, оный былъ покрытъ изъ суммъ государственнаго скарба;

7) ходатайствовать о вознагражденіи воеводы Смоленскаго за прежнія его издержки въ пользу короля и отечества;

8) принять предложенія Шведскаго короля о дружбѣ и стараться заключить съ нимъ тѣсный союзъ противъ вѣроломного непріятеля,—съ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы Шведскія войска не вступали въ территорію рѣчи-посполитой;

9) торговыя сношенія со Шведскими купцами должны продолжаться по силѣ Оливскихъ трактатовъ; претензію же Рижскихъ купцовъ о забраніи ихъ струговъ—объяснить тѣмъ, что они были взяты подъ видомъ Московскихъ;

10) въ случаѣ нападенія рѣчи-посполитой на Литовское княжество, относительно подозрѣваемаго въ немъ ею сепаратизма, послы должны представить ей самыя убѣдительныя доказательства, какъ неосновательности подобныхъ подозрѣній, такъ и заботливости его о сохраненіи дружбы съ нею и всегдашняго братскаго единенія;

11) ходатайствовать о замѣнѣ неуклюжихъ шеляговъ другою, болѣе удобною монетою; обязать Боратиніа, Горна и другихъ монетчиковъ, которые изъ золота и серебра чеканятъ лучшую монету, а воеводству оставляютъ мѣдь—за что и получаютъ большіе барыши,—чтобы они собственными средствами доставили рѣчи-посполитой опредѣленное количество монеты хорошей. Влоховъ не допускать къ профессіи монетчиковъ, потому что имъ не позволяютъ заниматься этимъ дѣломъ даже въ ихъ собственномъ отечествѣ; подвергнуть ихъ присягѣ, что они не будутъ чеканить шеляговъ—болѣе положеннаго по контракту и старой монеты—хорошей, передѣлывать на новую, для лицъ частныхъ;

12) добиться, чтобы судебные приговоры—не уголовные, хотя бы и законченные въ коронныхъ и Литовскихъ трибуналахъ, но безъ присяжныхъ показаній и явки стороны, были подвергнуты кассаціи; просить о вознагражденіи жителей и мѣстъ расположенныхъ около Сожи, которые возвращаются назадъ въ свое отечество, освободившись изъ-подъ ига вѣроломныхъ непріятелей;

13) ходатайствовать о передачѣ сборовъ таможенныхъ пошлинъ и мытъ, людямъ надежнымъ,—такимъ, которые бы не затрудняли Литовскаго скарба выполненіемъ контрактовъ, какъ это случается съ евреями; чтобы подати были назначены не слишкомъ обременительныя для теперешняго разореннаго состоянія княжества и обращены были исключительно на содержаніе войска;

14) ходатайствовать объ изданіи постановленія, освобождающаго отъ расчетовъ со скарбомъ прежнихъ сборщиковъ податей, такъ какъ они имѣютъ у себя генеральныя квитанціи;

15) для поддержанія ослабѣвшей въ войскахъ дисциплины, настаивать на изданіи строгихъ законовъ о наказаніяхъ для самоуправныхъ жолнеровъ, которыхъ безчинство, доходящее до огня и меча, не всегда можно сдерживать;

16) чтобы этимъ же жолнерамъ воспрещено было хозяйничать по своему въ шляхетскихъ имѣніяхъ;

17) чтобы ослушниковъ можно было, помимо гетманскаго суда, позывать въ трибуналы, для чего и просить назначенія двухъ недѣль на разбирательство такихъ и подобныхъ дѣлъ, при открытіи трибунала въ Вильнѣ;

18) чтобы короннымъ войскамъ воспрещено было переходить во всякое время Литовскія границы;

19) просить о составленіи посольской инструкціи для заключенія мира съ Москвою,—съ тѣмъ однакоже условіемъ, чтобы княжество Литовское не потерпѣло никакихъ ущербовъ относительно цѣлости своихъ границъ;

20) просить объ уплатѣ Виленскому воеводѣ долга, причитающагося ему съ королевскихъ столовыхъ имѣній;

21) ходатайствовать, чтобы въ замѣнъ жалованья, отпускаемаго отъ казны нѣкоторымъ заслуженнымъ воинамъ, раздаваемы были имъ, на правахъ наслѣдственныхъ, ленныя имѣнія, находящіяся въ воеводствахъ Полоцкомъ и Витебскомъ; лицамъ же, не имѣющимъ счетовъ съ казной, чтобы оныя имѣнія раздавались за деньги;

22) просить, чтобы трибунальскіе декреты, составленные пристрастно, не имѣли законной силы, исключая только основанныхъ на законѣ;

23) ходатайствовать объ изданіи закона, долженствующаго сохранять чоповые сборы за воеводствомъ;

24) просить, чтобы индигенаты раздавались только лицамъ заслуженнымъ и извѣстнымъ и притомъ прослужившимъ въ военной службѣ не менѣе 6 лѣтъ;

25) просить, чтобы вошла въ законъ и обычай дѣятельность Слонимскаго съѣзда, точно опредѣлившая по инструкціи количество поборовъ, лежавшихъ на воеводствѣ, а потому и оказавшая пользу рѣчи-посполитой;

26) ходатайствовать о сохраненіи стараго обычая—вписываться въ войска въ воеводствѣ и срокомъ для этого назначить день св. Троицы;

27) ходатайствовать: о передачѣ Виленской крѣпости Виленскому воеводѣ; о воспрещеніи однимъ и тѣмъ же лицамъ служить въ земской и военной службѣ; о кассаціи постановленій разныхъ приватныхъ сеймовъ; о разрѣшеніи судоходства по рѣкѣ Мухавцу;

28) объ удержаніи жалованья татарамъ, служащимъ подъ командой—Тарасанскаго, Косинскаго, Кареничa и Мустафы-Мурзы за ихъ хищничество и разбои; объ уничтоженіи ихъ хоругвей и воспрещеніи татарамъ служить въ чинахъ ротмистровъ и поручиковъ;

29) объ уничтоженіи пошлинъ на Брестскомъ шлюзѣ, гдѣ евреи, подъ предлогомъ казенныхъ интересовъ, дѣлаютъ шляхтѣ разныя притѣсненія;

30) объ утвержденіи фундушевыхъ записей за Лидскими костелами, завѣщанныхъ имъ Лидскимъ подкоморіемъ;

31) о подтвержденіи, или возобновленіи закона, извѣстнаго подъ названіемъ: Lex sumptuaria,—такъ какъ вслѣдствіе роскоши купцовъ, ремесленниковъ, и даже деревенщины, позволяющимъ себѣ ходить въ шляхетскихъ платьяхъ и шубахъ, цѣны на товары поднялись до невѣроятной степени;

32) о недопущеніи на Владимірское епископство дизуниата,—при содѣйствіи всѣхъ чиновъ рѣчи-посполитой;

33) о снятіи со счетовъ воеводству 17,000 злотыхъ, слѣдовавшихъ съ него на содержаніе двухъ полковъ;

34) объ уменьшеніи наемнаго иностраннаго войска;

35) о признаніи правъ наслѣдства на имѣнія Вишневецкихъ, Замойскихъ, Конецпольскихъ за ихъ законными наслѣдниками;

36) объ удовлетвореніи разныхъ лицъ и по разнымъ дѣламъ: служащихъ—жалованьемъ и наградами; частныхъ—разрѣшеніемъ ихъ дѣлъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ шестого, мѣсеца Сентября тридцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Еримъ Станиславомъ Умястовскимъ, стольникомъ Венденскимъ, подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Казимеръ Станиславъ Юрковскій инструкцію отъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейскаго на сеймику елекційномъ, на ихъ милостей пановъ пословъ, на сеймъ пришлый обраныхъ, постановленую, ку актикованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную:

Instructia od nas senatorów, dygnitarzów, urzędników ziemskich, grodzkich, na seymik przedseymowy electiy-

ny posłów, na dzień dwudziesty ósmy Septembris, w roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt szóstym, do Brześcia zgromadzonych, dana ichmość panom posłom naszym, wielmożnym imści: panu Benedyctowi Sapiezie, stolnikowi w. x. Lit., imści panu Stephanowi Kurczowi, podkomorzemu Lidzkiemu.

Jako na odważne dzieła y czyny waleczney ręki ikmci, pana naszego miłościwego, świat wszytek zapatrzać się musi, y auxiliatricem providentią Boską nad osobą pańską przyznawa; tak tym bardziey venerari naiaśnieyszego maiestatu pańskiego należy wiernym poddanym fortunam, gdy wyprowadziwsy z wielu zakrętów periclitantis oyczyzny naszey flotę, quam submissime, iako naywyższy gubernator, zawsze ią, nabarziey clementiey swoiey pańskiey, do pożądanego portu pędzi velis, czego osobliwy novissime document z tractatu pod Nowym Miastem z woiewodstwy wielkopolskiemi woyskom związkowym y imści panu Lubomirskiemu, hrabi na Wisniczu y Jarosławiu, enituit prototipon. Za ten tedy act plus quam oycowskiey clementiey ikmści pana naszego miłościwego, quam submissime podziękuią ichmość panowie posłowie nasi, ze wszytką rzecząpospolitą w naypoźnieyszy wiek, przy zupełnieyszym zdrowiu y fortunnym powodzeniu, szczęśliwego winszuiąc ikmści, panu naszemu miłościwemu, panowania, wierne nasze oddadzą poddaństwo.

Aże do szczęśliwego uspokoienia zewnętrznych, przez diffidentią zawziętości między stanami coronnemi, y skończeniu traktatu multum profuit, cooperavit praesentia ichmość xięży Krakowskiego y Chełmskiego—biskupów, naszych miłościwych panów: tedy condignae venerationis metodo podziękuią ichmościów za wszelakie prace, interpositie— ichmść panowie posłowie.

Authoritas ichmość panów hetmanów coronnych y w. x. Lit., przy boku iego królewskiey mości będąca, ad sedandum tumultum wielką przyniosła existimatią y powagę, do ubłagania oycowskiego affektu ikmości prędszą otrzymała inclinatią,—skąd tak wielki emanuit fructus całego uspokoienia w oyczyznie: sollenniter tedy podziękuią ichmość panom hetmanom cum tota republica ichmość panowie posłowie nasi.

Condignas merentur gratias, osobliwey prace swey ichmość panowie pieczętarze, koronny i Litewski, za wierną ikmości lateri assistentią y poważną, przy gęstych intercessiach dla uspokoienia całey oyczyzny, perswazyą: zaczym cum omni gratitudine pilne deferent podziękowanie ichmość panowie posłowie nasi.

Idem testatur pilnego podziękowania foedus imści panu podkanclerzemu w. x. Lit., który dla wygody y łacnieyszey z cancelaryey w. x. Lit. expeditiey, intra fines w. x. Lit. zostawać raczył, invigilando prawom oyczystym.

Post expeditas tedy venerationis ikmości y całego seymu sollennitates, more solito upomnią się ichmość panowie posłowie, tak ratione senatus consultorum, iako o vacantie,—aby przed zaczęciem materyi seymowch oddane były; praecipue iednak, za woiewodztwem swoim instabunt, aby było oddane plenae et rectae existimationis civi in republica.

Stosuiąc się do wyraźney woli ikmci y instructiey przez posła od ikmci do woiewodztwa naszego podaney, starać się oto pilnie ichmość panowie posłowie nasi maią, aby amnistia, iako iaki fundament nieomylnego gruntownego pokoiu intra viscera rzeczypospolitey, in volumen legum wpisana quam accuratissime była.

Wypłacenie creditów w. x. Lit. primario ikmości, panu naszemu miłościwemu, winnego długu, y in quantum by de toto solvendi media deficerent, y

possibilitas skarbu nie zniosła, pokornie upraszać ikmości, aby clementiey pańskiey zażyć raczył.

Ex ea occassione, ieżeliby do eliberatiey dóbr ikmości Szawelskich, natenczas rzeczpospolita przyść nie mogła: hoc cavendo, aby determinowana summa ikmści z skarbu rzeczypospolitey bez żadney remory wypłacona była.

Et in simili, iegomści pana woiewody Smoleńskiego, hetmana w. x. Lit., dług winny od rzeczypospolitey, aby był qua methodo exsolvovany; dziękuiąc oraz ikmości, że in hoc passu tak zdrowiem swym, czułością doświadczonego wodza y własnym sumptem non deserit rempublicam i pana.

Invitatia króla imci Szwedzkiego ikmości, pana naszego miłościwego, et rempublicam nostram ad strictionem ineundam amicitiam co by miała zawierać w sobie,—lubo non exprimit instructia ikmści; atoli ieśli prae se fert znaczne eum modum publicum,—niema postponi: commaturae deliberationi stanom wszystkim rzeczypospolitey należy. Hoc praecauto, ieśliby przyszło inire eam z królem imci Szwedzkim amicitiam rzeczypospolitey; tedy nie co inszego miało by to sapere, iedno societatem przeciwko wiarołomnemu nieprzyiacielowi armorum, tak iednak,—iżby w granice państw ikmości, et iam in hostico będących, żadne nigdy woyska krola imści Szwedzkiego, quovis praetextu, nie wchodziły; ale żeby vires woysk króla imści Szwedzkiego recte in hosticum były obrócone. Druga ta societas, in quantum by do ułacnienia tey woyny, przez tractaty przyszło, aby non obstaret tym tractatom; a ile ieśli by ich insimul z rzeczą pospolitą król imść Szwedzki zawierać nie chciał,—w czym, quam cautissime aby ichmość panowie posłowie postąpili, ne aliqua occasio in republica na potym oriatur mali, obligamus w tym conscientias ichmościów.

Commercia kupców państw króla imści Szwedzkiego, aby in suo esse, tak iako sonant pacta Olivensia, we wszytkim były; żeby się żadna occasia nie dawała ad invalidationem pactorum z koroną Szwedzką, a osobliwie y w tey praetensiey,—ratione zabrania pewnych strugów kupcom Ryzkim, pratextu eo, iakoby to miały być Moskiewskie,—aby poseł krola imci Szwedzkiego był totaliter acquietovany: serio instabunt ichmość panowie posłowie.

Jest to iedyna basis wszystkich państw y zatrzymania ich w swoiey klubie—modus, unio animorum; a zatym, pochodząca doskonała konfidentia, którey in nostra republica, która iest z różnych złożona narodów, iako naygruntownieyszey życząc, zlecamy to serio ichmość panom posłom naszym: in quantum by ichmość panowie koronni invehi chcieli na xięstwo Litewskie, zarzucaiąc iakiekolwiek causas dismembrationis: aby dawszy tego iustissimas rationes, iż to nigdy in mente obywatelów w. x. Lit. nie postało, które chce observare y zawsze obserwnie sacrosancte vincula unionis, w tym diligentem adhiberent curam,—żeby te wszystkie ichmość panów koronnych braci naszey gruntownie uspokoione były niecontentie,—tak, iakoby in integro zawsze et unio et amicitia fraterna tych oboyga narodów zostawała.

Moneta zła, to iest szelągi grube, aby swym sposobem wykorzenione były y więcey abhinc nie robiono; a na to mieysce currens iaka dobra moneta wprowadzona była,—quam diligentissime instabunt ichmość panowie posłowie nasi. Ponieważ ikmość, pan nasz miłościwy, w swoiey instruktiey declarować raczył, iż bicie szelongów zaraz od zaczęcia seymu ma cessare; a iż pan Boratyni, Horn y inni contrahentes z miennic wielkie swoie pożytki mieli,—wyprowadzaiąc iako naylepszą monetę—złoto, srebro, a nam miedź zostawuiąc: tedy nihil ae-

quius, aby za to propriis impensis pewną quotę dobrey monety do skarbu rzeczypospolitey wystawili,—tego primario postrzegaiąc, aby żaden Włoch niebył mincarzem,—ex quo sami Włoszy we Włoszech postrzegaią tego, aby nigdy Włoch minnicą nie zawiadował; ale raczey, aby kto osiadły dobrze ex incolis civitatum reipublicae, a nie Włoch, ani extraneus, był do minnice aplicowany. A iż nad zawarte contracty więcey ważyli się wybiiać; niech na tym, cum similibus sibi, to iest: Niemiec z Niemcem, Włoch ze Włochem przysięgną: iako więcey nad contrakt nie wybili szelągów, iako monety dobrey y dawney nie przerabiali na nowo, iako in usum privatum nikomu nie wybiiali tey monety: w czym wszystkim fide, honore et conscientia obligamus ichmość panów posłów, aby nam to wszystko do skutku swego przywiedli.

Condemnaty w trybunale koronnym y w. x. Lit. otrzymane, które są mere contumaciter zdane, sine inquisitionibus iuratis et sine ulla comparitione partis, etiam in accessoriis, y które tylko in anno praesenti millesimo sexcentesimo sexto stanęły, non in criminalibus—te tylko his praemissis maią być znoszone: czego quam accuratissime doyrzą ich, mość panowie posłowie. A że aggravat ille labor, quem praemia nulla sequuntur; tedy wniosą pilne instantie ichmość panowie posłowie za miastami y fortecami, nad Sożą osiadłemi, którekolwiek fidelitatem dotrzymali ikmości y które accesserunt ad rempublicam, excesso jugo wiarołomnego nieprzyiaciela.

Deductum to iest abunde instructią ikmości pana naszego miłościwego, iako iest bardzo aberratum to nasze xięstwo Litewskie, że też żadnego nie widziemy sposobu, abyśmy tak wielkie długi wypłacić mogli; ale iż iednak woysku winna demerita merces necessario miała być wypłacona: tedy hoc in passu ichmość panowie posłowie nasi omnem movebunt lapidem, aby accurate zwyczayne proventa w xięstwie Litewskim, to iest: cła, myta, monopolium y inne w swą rezę y klubę wprawione były,—tak, żeby plus offerenti ad manus, mimo żydów, puszczone były incolis civitatum reipublicae, dobrze osiadłym, z któremi by żadney difficultatis nie było z wypłacenia podług contraktu tych prowentów skarbowi xięstwa Litewskiego. A iż te non sufficient necessitati reipublicae; tedy bez pozwolenia na podatki trudno się obeyść będzie. Do których quam parcissime accedent ichmość delegaci, deducendo maximam, mimo publicam, calamitatem tego woiewodztwa,—a to, iż przez woyska koronne y Litewskie, obecnie przechodzące, continuo depopulatur, a z tąd do ostatniego prawie przyszło zniszczenia. Pozwolą tedy na podatki takie, które by non excederent possibilitatem ich wypłacenia sine abiuratis; owszem, ieśli się na to zgodzą insze woiewodztwa praevia lustratione, która by mogła wielką przynieść wygodę potrzebie teraznieyszey rzeczypospolitey,—bo by się to dziesiątkiem podymnego odprawić mogło,—dawszy ie cum lustratione sua, praecauto, aby na żadne insze expensa, oprócz zapłaty woysku nie obracały się; y ieśli na to insze woiewodztwa pozwolą,—aby exemptów coronnych przy woiewodzstwach zostawały, a za assygnatiami imść pana podskarbiego, woysku oddane były: tedy firmiter przytym staną ichmość panowie posłowie, aby to było ad effectum deductum.

Że się też praeiudicium dzieie ichmość dawnieyszym exactorom, którzy generalne kwity otrzymali y dość uczynili skarbowi rzeczypospolitey: aby więcey nie byli pociągani od skarbu y turbowani,—caveant ichmość panowie posłowie constitutione.

Disciplina militaris, która całe iest dissoluta; a zatym żołnierz taki licentio-

se w dobrach szlacheckich agit, a że też ledwo ab igne et ferro, y to nie zawsze, abstinet: aby nie tylko według dawnych praw reassumowana, ale de novo saevissimis poenis obostrzoną była,—instabunt serio panowie posłowie.

Dobra szlacheckie, podług dawnych praw, ab omni onere militari, to iest: od stanowisk, przechodów, daleko barziey od wyciągania stacyi, iakimkolwiek sposobem y niesłychanych exactyi, które się tymi czasy bardzo zagęściły y maxime stan szlachecki aggravant,—ile, że ten tantum audet swawolny żołnierz, że też contemnendo dawne prawa y stan szlachecki per vim noclegów w domach szlacheckich odprawować usiłuie: aby wolne były, y żeby to severissima lege było vetitum y poeny na contravenientes temu prawu ostro napisane były,—starać się o to usilnie będą ichmość panowie posłowie.

Ponieważ naybardziey dla tego exorbitat żołnierz, iż dla odległości mieysca y innych trudności, iniuriati u ichmość panów hetmanów sprawiedliwości dochodzić nie mogą: tedy excessivum militem, których osobie ma sam rotmistrz respondere in quavis causa, exemplo korony, wolno było, mimo sąd hetmański, do trybunału pozwać,—efficient ich mość panowie posłowie; gwoli czemu, aby dwie niedziele naznaczono czasu na początku trybunału w Wilnie do sądzenia tych spraw,—starać się będą. Ażeby przez to województwom nie działa się uyma czasu do sądzenia civilium causarum: aby dwie niedziele przyczyniono trybunału,—instabunt ichmość panowie posłowie.

Żołnierz koronny przechodząc granice w. x. Lit., iż wielkie w dobrach szlacheckich czyni devastatie, stanowiska y noclegi odprawuiąc: starać się oto będą ich mość panowie posłowie, aby to lege było cautum, żeby abhinc więcey granic w. x. Lit. swawolnie nie przechodziły woyska koronne; stanowisk, noclegów nie odprawowali; stacyi niewyciągali y żadnych zabiegów nie czynili do dobr szlacheckich;—ynaczey transgressores prawa tego aby wolno było znosić.

Iż sama ratio pokoiu pożądanego post tot naufragia et fluctus oyczyzny potrzebuie tego, aby z Moskwą tak przeciągła woyna tandem koniec pożądany wziąść mogła: tedy ichmość panowie posłowie starać się oto będą, aby instructia ichmość panów komisarzów do zawierania tego pokoiu, a respublica napisana, teraz per iuratos deputatos z senatus izby poselskiey odnowiona była cum cassatione tego wszystkiego, coby mniey non aere reipublicae było; staraiąc się oto, iakoby sine avulsione granic xięstwa Litewskiego być mogło.

Nihil aequius nad to, aby prospicerat respublica, ne princeps egeat: zaczym stołowe dobra ikmości, pana naszego miłościwego, summą winnego długu świętey pamięci imci panu woiewodzie Wilenskiemu onerowane, mianowicie—Szawelska oekonomia, przez wypłacenie tego długu, aby in libertatem restitui mogła,—inibunt rationes ichmość panowie posłowie z stanami rzeczypospolitey.

Lenne dobra w woiewodztwach Połockim y Witebskim będące, aby exemplo woiewodzstwa Smolenskiego y powiatu Starodubowskiego, in bona haereditaria żołnierzowi cedantur: ea conditione consentient na to ich mość panowie posłowie, aby ci, którzy hoc beneficio reipublicae będą chcieli gaudere, zasług swoich ob defectum skarbu rzeczypospolitey ustąpili; a którzy ich nie maią—conferant cokolwiek rzeczypospolitey.

Dekreta trybunalskie, którekolwiek z oczewistey controversiey partium stanęły, aby vigore prawa pospolitego in disquisitionem et ruinam, oprócz tych, które vim legis sapiunt, nie przychodziły,—

gorąco praecibus instabunt do ikmości delegati nostri.

Czopowe w. x. Lit., exemplo koronnych woiewodztw, nihil aequius nad to, aby przy woiewodztwach i zostawało; co iż ad praesens być nie może, ponieważ imść pan podskarbi na ten rok z pewnemi contrahentami zawarł o nie kontrakt: tedy, po expirowaniu tego contraktu, aby annuatim zawsze currerent y przy woiewodztwach zostawało czopowe,—lege cavebunt ichmość panowie posłowie.

Zagęściło się to, iż wiele ludzi mniey zasłużonych rzeczypospolitey, staraią się o to, aby tak zacnym kleynotem, to iest—indigenatem ozdobieni byli od rzeczypospolitey: zaczym, aby in abusum to beneficium reipublicae nie przychodziło, invigilabunt ichmość panowie posłowie,—aby tylko tym, którzy ad minimum lat ośm w woyskach rzeczypospolitey zostawali y specimina dzieł rycerskich y znaczney przysługi wyświadczyli rzeczypospolitey, concessum było to beneficium indigenatu.

Ziazd Słonimski posłów na seym iadących bywał non sine fructu przed tym in usu, którzy miedzy sobą instructie in gravioribus, z woiewodztw y powiatów dane, zwykli byli confrontować, a oraz sensum suum de republica znosić,—przez co tym łacniey sprawy rzeczypospolitey na seymach swoie ułacnenie mieli: słuszna tedy, aby ten ziazd lege et usu był reassumowany,—o co starać się będą ichmość panowie posłowie.

Było to in usu przez czasy wszystkie przed tym; iż wpisy w woiewodztwach y powiatach w. x. Lit. alias okazowania pewnych czasów, zawsze się odprawowały, co multum zawsze profuit respublicae do apparatu y gotowości woienney: zaczym elaborabunt ichmść panowie posłowie, aby te popisy reassumowane były, których incidencia pro festo Sacro-sanctae Trinitatis niech by była naznaczona.

Wiele na tym w. x. Lit. należy, aby metropolis xięstwa Litewskiego, to iest, miasto Wilno, a primario—w nim zamek, iako iuż iest niezle ufortifikowany, także by sub curą y kommendą tamecznego woiewody zostawał: zaczym instabunt gorąco ichmść panowie posłowie, aby xięciu imść panu woiewodzie Wilenskiemu, iako magno in republica y s przodków swoich y z własnych xięcia imci zasług civi, guberna fortecy Wilenskiey exnunc od imść pana hetmana w. x. Lit. była.

Swieże przeszłego seymu exemplum w koronie y w xięstwie Litewskim leżącego docet, iż z tąd wielkie pochodzą inconvenientiae, gdy się tacy nayduią, którzy oraz dwie na się zabieraią, to iest, woyskową y ziemską poselską funkcię: tedy abhinc, aby nikt nie zabierał na się dwuch poselskich functii, sub privatione ich,—lege cavebunt ichmść panowie posłowie.

Non minori animadversioni committitur ichmść panów posłów naszych, aby żadne lauda priwatne, praecipue powiatu Pińskiego, nie approbowane były publico conventu,—które stanęły in convulsionem prawa pospolitego et praeiudicium privatorum; iak się stało imci panu Konstantemu Janowi Szuyskiemu, pisarzowi ziemskiemu Brzesckiemu, od chorągwi powiatowey Pińskiey, ductu et ausu imci pana Karola Dolskiego, natenczas podkomorzego, a teraz marszałka Pińskiego, sub praetextu priwatnie uformowanego laudum, contra legem publicam et usum, z wielką szkodą imci pana pisarza ziemskiego: na żadną tedy approbacią laudi nullatenus ichmść panowie posłowie nie będą pozwalać; y owszem instabunt, aby było na kommissiey, da Bóg przyszłey, iudicium w tey sprawie declaratum, obtestando per omnia sacra ichmć, aby tego punktu nowe-

go nie ustępowali; y owszem quam diligentissime promoveant.

Merentur wielkie zasługi w oyczyznie wielkiego wodza, ś. pamięci imci pana woiewody Wilenskiego, aby w osobliwey zostawały w rzeczypospolitey animadversiey,—praecipue z własney szkatuły imści in fidem publicam erigowane summy pieniężne, constitucią warowne: committimus ichmść panom posłom, ut ineant modo nie odwłocznie solvendi.

Na rzece Muchawcu, upatruiąc commoditatem defluctaciey, sine iniuria privatorum, aby mogła stare,—zlecamy delegatis.

Tatarowie, którzy służbę woienną służyć powinni, a nie służą, iedno pro stipendiis,—bardziey rapinam, a niżeli rem militarem exercent, na tych insolentiam w teraznieyszym woysk koronnych przeyściu niezwyczayno, — osobliwie chorągwie: Tarasanskiego Kosinskiego, Karewicza, Mustafy Murzy, Mękinskiego y innych wielu—Tatarskich y Wołoskich—conqueritur xięstwo Litewskie, aby im z skarbu nie płacono, ale na zapłatę woysku te pieniądze obrócone były, dobrze zasłużonemu; a całe chorągwie Tatarskie, Wołoskie, iako nullius commodi, aby pozwiiane były,—starać się o to omni modo ichmść panowie posłowie będą y legém reassument; — legem: «O Tatarach», żeby rotmistrzami y porucznikami nie były.

Wielka trudność zatym y szkoda niemała nobilitati, kiedy na szluzie Brzesckiey zawsze wolna impeditur navigacia y szlachta od żydów, sub titulo skarbu, ad praestanda necessitatur iuramenta, także do opłacenia niezwyczaynych ceł, na co summe conqueritur nobilitas,—iako tedy są szkodliwe novitates: tak instabunt delegati, aby takowe nie były więcey impedimenta, założywszy poanas super exeuntes.

Fundacya y erectia kościoła w dobrach imść pana podkomorzego Lidzkiego, dwiema seymami królowi imci doniesiona, ponieważ za rozerwaniem seymów ad effectum uformowania constitutiey nie przyszła: adeant delegati — aby była concessa y prawem firmata.

Lex sumptuaria aby reassumowana y ad effectum deducta była, obviando luxui, który barzo się zamnożył, etiam in moderna republica, iż stany mieyskie, kupcy, rzemieślnicy w odzieży y zażywaniu futer równiaią się szlacheckim stanom, a dla tego in immensum excrescit praetium wszytkie w kupie y towary,—serio elaborabunt posłowie nasi.

Praecaveant ze wszytkiemi stanami rzeczy—pospolitey firmatis consiliis, delegati; aby vacans episkopiey Włodzimirskiey y Brzeskiey disunitowi nie był dany, per observationem sanctae unionis.

Dwóm półkom wypłacone y realiter odliczone siedmnaście tysięcy złotych, per constitutionem w zasługach potrącone; aby in nullam nie przychodziły disquisitionem in lege formata cavebunt delegati nostri, iakoby woiewodztwo nasze od dalszey całe było wolne w tey materiey impetitiey.

Copia cudzoziemskich zaciągów, z wielkim zniszczeniem rzeczypospolitey będąca, aby mogła być moderowana y umnieyszona,—committimus.

Jako wszytkie królestwa y państwa concordia et conservatione posteritatis circa portiones haereditarias morum magnorum in republica virorum, którzy po sobie reipublicae iako praeclara merita, tak et prolem meritis claram zastawili, dico stare zwykły; tak kiedy wniesioną słyszemy do koła naszego prozbę iaśnie oświeconey xiężney ieymci Korybutowey Wiszniewieckiey, woiewodziney ziem russkich y syna ieymości xięcia imci Michała Korybuta Wiszniewieckiego, także imść pana Stanisława Koniecpolskiego, woiewodzica Sendomirskiego, magni in republica civis, ś. p.

Jana Zamoyskiego, kanclerza y hetmana wielkiego koronnego, dzielnością et victoriis reipublicae partis clari, wnuków y prawnuków,—że dalsi ichmość panowie Zamoyscy, praetextu cuiusdam ordinationis, albo dispositionis, przez tegoż wielkiego kanclerza y hetmana, (ex sola desperatione o potomstwie ze trzema żonami: Ossolińską, Radziwiłówną y Batorówną in prolis żyiąc uczynioną), pragną excludere ich własnych, de lumbis procedentes successores, od dobr dziada, pradziada y rodziców ich; lecz że potym kanclerz y hetman czwartą poiąwszy, Tarnowską, spłodził z nią Thomasza syna, kanclerza potem wielkiego koronnego—rodzica xiężney ieymości; a potym Thomasz—Iana, woiewodę Sędomirskiego, y xiężnę ieymość, także matkę imść pana woiewodzica Sendomirskiego, zostawiwszy; a że disposuerunt przez lat ośmdziesiąt y daley bonis, tanquam haereditariis; zaczym, iako to było ex beneplacito reipublicae,—pozwolić na taką dispozytią sterili,—tak, że zaś zacna od niego afflueta proles, niesłuszna za prawdę, aby przykładem praw cudzoziemskich miała avelli a successione proles legitima, instabunt tedy serio ichmość panowie posłowie nasi,—aby ta dispositia, albo ordinatio, iako żadnego pożytku rzeczypospolitey nie czyniąca, iedną ruinę praw oyczystych przynosząca et aequalitatem status znosząca,—cale skassowana by była; a legitimi successores przy sukcessiey zachowani zostawali,—w czym ichmość fide, honore et conscientia obligamus, non derogando drugim ordinatiom, które ex observatione legis cum commodo reipublicae stanęły,—co cale iudicio rzeczypospolitey committitur.

Znaczne y odważne dzieła in sago et in toga patet całey rzeczypospolitey imci pana woiewody Nowogródzkiego, za które omnem meretur gratitudinem,—praecipue iednak zasummę Trubecką: proponent delegati nostri et modum in publico inibunt exsolutionis.

Instabunt też ichmość panowie posłowie, aby postulatum imci pana generała polskiego, względem dwudziestu tysięcy złotych samey ieymości w skarbie Litewskim zaległych, także ratione sądzenia sprawy z imść xiędzem Radzieiewskim o starostwo Wareckie—swóy effekt wzięło.

Diligenter promovebunt instantią pro bene merito in republica cive (za) imści xiędzem pisarzem w. x. Lit., aby dobra imści Bezdzież cum attinentiis,—ponieważ do wielkiey przyszły ruiny y spustoszenia, że nullatenus podatkować z nich imposibile: inibunt media ichmość panowie posłowie,—iakoby te dobra folgę odnieść mogły, aż przydą do swoiey perfectiey.

Instantia za wielebnymi oycami świętego Bazylego wielkiego—Żyrowickiemi, którym ikmość pewne dobra in perpetuum przyobiecać raczył; ad possessionem tamtego mieysca, aby do effectu przyść to mogło,—committimus ichmość panom posłom.

Ichmość oycowie Jezuici, collegium Brzeskiego, propter devastationem hostis folwarczku Adamkowa funditus nie maią sufficientem provisionem; recommendentur ikmści,- aby do szczupłey ich fundaciey iure haereditario wioska Płoski dana y pozwolona per legem publicam być mogła; także od płacenia podatków publicznych y prywatnych z dymów piętnastu, cale zniesionych, wolni zostawali, nim przydą do swoiey restauratiey.

Tak gratitudo, która bene merentibus debetur, należy imść panu sędziemu ziemskiemu Brzeskiemu, który indefesso studio y natenczas agit pro bono publico: aby spólnie z imść panem synem swoim, na usłudze rzeczypospolitey skaleczonym, mogli odnieść swoie contentas, recommendantur. Condigne wyświadczone na widoku całey oyczyzny dziełem ry-

cerskim odważne zasługi imci pana Grabinskiego, horodniczego Witebskiego, w wielu expediciach Moskiewskich, Szwedzkich, Kozackich, lucidowane: przy należytey wdzięczności in facie całey rzeczypospolitey recommendabunt ichmść panowie posłowie nasi, quam diligentissime ikmści, aby praemiari mogli.

Indefesso studio oświadczone panu y oyczyznie y temu woiewodztwu w wielu funkciach y publicznych okaziach imść xiędza Andzreia Ostrowskiego, kanonika Kruszwickiego, bene merita, iako u nas observantur, tak ikmości ad praemiandum, iako naypilniey—recommendabuntur in facie reipublicae.

Zwykłą instantią za imść panem Newelskim, skarbnikiem Brzeskim, wnosi woiewodztwo, aby in desiderio suo o Newel mógł być słusznie acquietowany.

Za imść panem Dobronizkim, łowczym Brzesckim, pilno do ikmości instat woiewodztwo, aby w znaczney desolaciey swoiey przez generalne woyska stanowiska w dobrach dziedzicznych imści, z osobliwey munificentiey y respektu pańskiego odniósł nieodwłoczną consolatią; committimus delegatis y w tey krzywdzie imści, którą ponosi przez zaięcie własnych placów imści w mieście Brześciu na Podzamczu będących, na budynek oekonomiczny,—o przywrócenie własności imci y pilną w tym animadversią, upraszać będą ikmści.

Jużto kilka razy woysko w. x. Lit. pokorną prożbę swoią ścielą pod nogi ikmości za imść panem Hrehorym Władysławem Tokarzewskim, namiestnikiem chorągwie Kozackiey imści pana starosty Seyweyskiego, pułkownika ikmości, zasłużonych dobrze od kilkunastu lat w woysku,—o zabranie y przyłączenie iniuriose pięciu włok zaścianku do klucza Mileyczyckiego,— w czym, dla rozerwania seymu, że ani naznaczenia ichmość panów commissarzów, ani żadnego skutku nie odniosł; teraz ichmość panowie posłowie upraszać będą,—aby bez żadney dilaciey mógł się ze swego cieszyć.

Jakoż iuż w powielekrotnych instruktiach naszych, za osobliwemi listami, instantiami, godney pamięci imć pana woiewody Wileńskiego, hetmana w. x. Lit., wnosiło woiewodztwo suplikę do ikmości, za imść panem Makowieckim y ichmościami pany Szuyskiemi—o spustoszenie przez stanowisko woysk Litewskich maiętności Terebunia; y teraz pilno zaleca ikmości woiewodztwo nasze.

Wiadome są ikmości, wodzom y całey rzeczy pospolitey, za dostoienstwo pańskie, ochotna w woyskach ikmości usługa y znaczna w wielu occasiach przysługa imść pana Stanisława Lipnickiego, marszałka Mozyrskiego, półkownika ikmości, meretur et observationem et gratitudinem: promovebunt tedy ichmość panowie posłowie, aby zasługi iegomści w skarbie w. x. Lit. zaległe, na starostwo Seweyskie wniesione być mogły.

Za imść panem Janem Michałem Skokowskim, comendantem Homelskim, wniosą ichmość panowie posłowie prożbę,—aby go za krwawe zasługi iego, według listu ikmości y dekretów commissarskich, z skarbu zupełna exolutia doszła.

Manifestum skarbowi w. x. Lit. ex calculationibus exactorum patuit, iż do powiatu Pińskiego accesit znaczna liczba dymów od woiewództwa naszego: przeto instabunt rationes ichmość panowie posłowie, et sedulo instabunt,—iakoby in recompensam dobra imści pana Constantego Jana Szuyskiego, pisarza ziemskiego Brzesckiego, nazwane Hrudkowicze cum attinentis, przyłączone były do woiewodztwa Brzesckiego, iako na pograniczu zostaiące—consentiente lege. Jterato commendatur ichmość panom posłom naszym, aby żadne lauda powiatu Pińskiego, formowane in praeiuditium sa-

megoż imść pana pisarza naszego ziemskiego approbari nequeant.

Powinny zelus ku chwale Bożey każdego z nas pociąga, abyśmy na restawratią kościoła ichmość oyców Bernardynów conventu Brzesckiego podymne iedne zgodnie pozwolili; iakoż iednostaynie pozwolamy, upraszaiąc ikmości pana naszego miłościwego, aby z dobr swoich ikmość, także ichmość panowie duchowni pozwolić raczyli.

Woytowstwo Borodickie, poniewaź w woiewodztwie Brzesckim zostaie, curent ichmość panowie posłowie, aby y podatki publiczne do tegoż woiewodztwa oddawane były; oraz instabunt za imść panem Jerzym Grabińskim, horodniczym Witebskim, iako dzierżącym tych dóbr, aby zasługi imści, w woysku rzeczy-pospolitey zaległe, na tę dzierżawę wniesione były. Co wszystko fidei, dexteritati et conscientiae ichmość panów posłów naszych committimus. У тое инструкціи подписъ рукъ ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейского тыми словы: Constanty Jan Szuyski, pisarz ziemski y director seymiku woiewodztwa Brzesckiego, mpr; Ian Kazimierz Żardecki — podsędek Brzescki; Jerzy Stanisław Umiastowski — stolnik Wędenski, podstarości Brzescki; Kazimierz Kandowski—podczaszy ziemie Bielskiey; Mikołay Piotr Łoknicki; Jerzy Władyłsaw Grabnicki—horodniczy Witebski; Krzysztoph Czyż z Woroney—podczaszy Mścisławski; Kazimierz Chomentowski, Mikołay Jezierkowski—woyski Mozyrski; Bolesław z Woroney, Czyż; mpr. Kazimierz Horbowski. Kazimierz Stanisław Jurkowski, Mikołay Sieńkiewicz. Которая же то инструкція, ку актыкованью подана, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ приньята и уписана.

1661 г.

Изъ книги за 1671—1672 годы, стр. 505—507.

202. Условіе мѣщанъ Дивинскихъ съ Дивинскими жидами на счетъ содержанія солдатъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ семьдесятъ первого, мѣсеца Февраля двѣнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Геронимомъ Казиміромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто Хаимъ Вариводовичъ и Рафалъ Гиршовичъ, мѣста его королевское милости жиды Дивинскіе—мѣста Дивина, екстрактъ съ книгъ мѣсцкихъ, датою въ немъ выражоною, въ справѣ и рѣчи ниже въ немъ менованой, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писанъ, который слова до слова такъ се въ собѣ маетъ: Actum in civitate sacrae regiae majestatis Divinensi, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo primo, mensis Februarii die nona. Przy zupełnym magistracie miasta ikmci Dywina y przy zgromadzeniu pospólstwa wszystkiego, ratione porubów y wydatków mieyskich y żydowskich, wziąwszy od półku pana Czaplickiego, iako na pana Bazalskiego, y na załogi wydanych; a iż się byli zawiedli mieszczanie z żydami za napoie y gotowych pieniędzy, tak mieyskich iako y żydowskich, na co y porachunki staneły, których było na półtora tysiąca złotych; tedy żydzi, na te wszytkie potrzeby y wydatki ogólnie postąpili sto

y ośmdziesiąt złotych mieszczanom po dzisieyszy dzień; a mieszczanie iuż powinni z tego wszytkie długi żydowskie y mieyskie płacić,—na co sobie ręce dali. A od tego czasu iuż ma być szafarzów dwóch z miasta, y od żydów trzeci y maią iuż cokolwiek brać y wydawać, tak napoie, iako y strawne rzeczy przez swoie ręce, żeby wiedzieli, iak wiele y cokolwiek bez wiadomości tych szafarzów; tedy tracić będzie co da; a do tego iuż żydzi nie maią rachować napotym: octu, świec y innego drobiazgu, a mieszczanie także: masła, mleka, syra, drobiazgów tych rzeczy, oprócz ogólnie dadzą, syrów iaki dziesiątek, albo masła. A co się tknie porubów na potym, tak od mieszczan, iako y żydów, uchwalonych na iaką potrzebę,— według uwagi, spólnie na to z żydami wybor onych pozwalaią na wieczne czasy, pod winą tysiąca kop Litewskich na stronę przeciwną, na imci pana oekonoma Brzeskiego. Która wieczna ugoda iest do xiąg mieyskich Dywińskich zapisana y extraktem iest wydana s pieczęcią mieyską y s podpisem ręki pisarskiey. У того екстракту при печати притисненной мѣсцкой подписъ рукъ тыми словы: Stephan Stanisław Szumski, woyt Dywiński, mpr. Ex actis officii civitatis Divinensis eductum. Paulus Silczycz, iuratus Divinensis. Который же тотъ екстрактъ, за поданьемъ черезъ вышъ мененыхъ жидовъ до актъ, есть активованъ и до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1115—1117.

203. Универсалъ маршалка Литовскихъ войскъ Казиміра Жеронскаго.

Казиміръ Хвалибогъ Жеронскій, Виленскій стольникъ и маршалокъ Литовскихъ войскъ, по поводу крайняго разоренія и опустошенія города Бреста; имѣя въ виду, что король по этой же причинѣ освободилъ Брестскихъ мѣщанъ отъ всѣхъ податей на четыре года сряду, освобождаетъ ихъ и отъ всѣхъ воинскихъ повинностей и строжайше предписываетъ, чтобы лицъ изъ военной прислуги, своевольно нападающихъ на жителей и грабящихъ ихъ, ловить, вязать и представлять къ военному начальству.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Марта десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто жидъ Мошко Шапшеевичъ, листъ универсалъ охронный, одъ вельможного его милости пана Казимера Хвалибога Жеронского, маршалка войска великого князства Литовского, мѣсту Берестью на рѣчь нижей выражоную выправленый и служачій, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Kazimierz Chwalibog Żeroński, stolnik Wileński, Opeski, Czeczerski starosta, marszałek woysk ikm. w. x. Lit., wszytkiemu wobec rycerstwu, tak ieznemu, iako y pieszemu, Polskiego y cudzoziemskiego zaciągu, woysk ikm. w. x. Lit., po zaleceniu chęci moich. Respectuiąc na wielką per hostilitatem miasta Brzeskiego desolatią y niemal extremam ruinam; nim by y to w considederatii maiąc, że ikm. pan nasz miłościwy, z osobliwey swey commiseracyi supra incendium et devastationem miasta Brzeskiego libertatią na lat cztyry ustąpiwszy wszelkich swoich prowentów, zaszczycił, pilno po wm. pp. requiro y, pro munere officii mei serio upominam, abyście ww. mm. panowie w pomienionym mieście—stanowisk,

popasek, noclegów nie odprawowali; stacyi, ugod, podwod nie wymagali; krzywd, szkod, zabiegów, naiazdów y iakimkolwiek sposobem nazwanych ciężarów, per effrenatam swawolney czeladzi licentiam, czynić nie ważyli się, pod nieodwłocznym, w artykułach woyskowych na sprzeciwiaiących się uniwersałowi moiemu opisanym karaniem. W którym mieście, dla tem ważnieyszey ochrony, zlecam załogę im. panu Bratkowskiemu, towarzyszowi chorągwie kozackiey, wielmożnego im. pana pisarza polnego w. x. Lit., któremu swawolnych y zabiegi czyniących pozwalam wszędzie brać, łapać, wiązać y do sądu woyskowego ad rigidam odsyłać executionem. Dat. w Kobriniu, dnia siódmego Martii, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того универсалу печать притиснена, а подписъ руки тыми словы: Kazimierz Chwalibog Żeroński, marszałek woysk ikm. w. x. L. Который же тотъ универсалъ ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1175—1176

204. Универсалъ маршалка войскъ В. Кн. Литовскаго К. Х. Жеронскаго.

Казиміръ Хвалибогъ Жеронскій, маршалъ войскъ великаго княжества Литовскаго, объявляетъ универсаломъ своимъ, что по причинѣ недостатка въ содержаніи войскъ Коронныхъ и в. кн Литовскаго, военный совѣтъ обоихъ народовъ постановилъ: чтобы хлѣбъ, находящійся для вывоза у портовъ, задержать и раздѣлить между войскомъ, такъ именно, чтобы хлѣбъ Литовскихъ помѣщиковъ, находящійся у портовъ Коронныхъ, не долженъ принадлежать Коронѣ, а хлѣбъ помѣщиковъ Коронныхъ, находящійся въ провинціяхъ Литовскихъ, не долженъ принадлежать Литвѣ. Потому онъ проситъ дворянство, чтобы депутатамъ, посланнымъ отъ войска для распредѣленія хлѣба между войсками, не дѣлали никакихъ препятствій, а напротивъ помогали имъ въ исполненіи ихъ обязанностей.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Апрѣля десятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Янъ Криковичъ, капитанъ его королевской милости, листъ универсалъ вельможного его милости пана Жеронского, маршалка войскъ великого князства Литовского, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выраженой выданый, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Ich mściom panom rycerstwu od woysk ikm. y rz-ptey koronnych, zesłanym do portu na zatrzymanie zboż, do spławienia złożonych nad portami w szpichlerzach y na wodzie. Kazimierz Chwalibog Żeroński, stolnik Wileński, Opeski, Czeczerski starosta, marszałek woysk ikm. w. x. Lit., chęci moie zaleciwszy. Donoszę do wiadomości, iż stanął takowy consensus obóyga woysk ikm. y rz-ptey, Koronnych y w. x. Lit.: aby zboża ichmościów panow senatorów, szlachty y kupców, propter egestatem w tych kraiach wyżywienia woysk, iak gromadnych, zatrzymane były y na recognitie do generalney zapłaty na woysko rozbieranie bez wszelkiey przeszkody ad invicem między woyskami, to iest: zboża ichmściów panów senatorów, szlachty y kupców Litewskich, które są z maiętności Litewskich złożonę y skupione, nad portami w Koronie będącemi, tedy do tych zboż ichmść panowie rycerstwo Koronne interessować się nie maią; iako też ad invicem, woyska Litewskiego

do tych zboż, które są ichmściów panów senatorów, szlachty y kupców Koronnych, z maiętnosci Koronnych złożone y skupione nad portami Litewskimi, interessować się nie maią. Zaczym upraszam wm., abyście tym zesłanym od woyska, to iest: iegomści panu Jakubowi Chrostowskiemu chorągwie kozackiey, iasniewielmożnego iegomści pana kasztelana Nowogrodzkiego, kawalera Maltanskiego, y imści pana Brynka, kapitana ikm., imci pana Iwykiewicza kapitana ikm., dawszy in toto fidem,—nie chcieli onym ni w czem praepedire, ale po bratersku conferre, aby swoiey functiey dosić uczynić mogli; gdyż na to mam wolą wyrazną od imści pana marszałka woysk ikm. Koronnych. Zatym się zalecam wm. braterskiem affectom. Dat. w Kobryniu, mśca Marca dwudziestego dziewiątego dnia, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того универсалу печать притиснена и подписъ руки тыми словы: Wmściów mm. panów zyczliwy brat y sługa, Kazimierz Chwalibog Żeroński, marszałek woysk ikm. w. x. Lit. imieniem woyska. Который же то универсалъ, ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1351—1353.

205. Постановленіе дворянъ Брестскаго воеводства на сеймикѣ реляційномъ.

31 мая 1662 года. Брестское дворянство, собравшись на реляційный сеймикъ въ Брестѣ, дѣлаетъ постановленіе о собираніи податей и назначаетъ для этого сборщиковъ, которымъ предписываетъ представить оныя въ Вильну. Назначаетъ также судей для собиранія недоимокъ; на содержаніе ихъ назначаетъ, согласно сеймовому постановленію, отъ злотаго по полгроша польскаго; также въ вознагражденіе послу или депутату на сеймъ,—отъ злотаго по полгроша. Сборщики податей должны безъ замедленія уплатить хоружему тысячу злотыхъ, а судьямъ по сту копъ литовскихъ каждому, за двѣ недѣли предъ закрытіемъ судовъ фискальныхъ; остатокъ суммы долженъ храниться у сборщиковъ до возвращенія войска в. кн. Литовскаго.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесять второго, мѣсеца Іюня, третего дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ передо мною Геронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто на врадѣ его милость панъ Андрей Горбодскій, лявдумъ речи нижей въ немъ менованой, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, которое уписуючи у книги слово въ слово такъ се въ собѣ маетъ: My senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy Brzescy y wszystkie koło rycerskie woiewodztwa Brzeskiego, ziachawszy się na seymik relacyiny do Brześcia, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorym, na dzień trzydziesty pierwszy, miesiąca Maia, postanowiliśmy y tegoż dnia zgodnie a iednostaynie: na wydanie podatków, powagą tegoż seymu naznaczonych, roku teraznieyszego tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego obraliśmy ichmściów panów poborców trzech: imci pana Jerzego Szuyskiego, imci pana Kazimierza Hornowskiego y imci pana Jana Ryszkowskiego; którego podatku przy wydaniu od nas odwieść maią ichmść, na mieysce naznaczone w constytucyi, do Wilna. A wedla constytucyi z teraznieyszego seymu, iako zwysz będącey, obraliśmy, upraszaiąc iednostaynemi głosy, ichmściów panów sędziów powiatowych na sądy, iako dawnieyszych retent w woiewodztwie naszym,

tak o niewydanie z teraznieyszego seymu podatków naznaczonych: iegomości pana Alexandra Slizienia, stolnika Oszmiańskiego; iego mości pana Jana Kazimierza Żardeckiego, podstolego Brzeskiego: iego mości pana Stanisława Rayskiego, sekretarza króla iego mości; iego mości pana Waleryana Żardeckiego; iego mości pana Andrzeia Koscie; iego mości pana Leonarda Pocieia; iego mości pana Alexandra Hornowskiego; iego mości pana Woyciecha Szuyskiego; iego mości pana Samuela Bielskiego. A tak ichmościowie panowie poborcy pomienieni przysięgę wykonać maią w Brzesciu, dnia dziewiątego Junii, w roku teraznieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorym, przy praesentowaniu tego laudum y przeczytaniu. A tegoż dnia dziewiątego Junii, w roku tymże dzisieyszym tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorym, ichmść panowie sędziowie zwyszmianowani przysięgę uczynią y zarazem na sądy w Brześciu zasieść maią aż do odsądzenia spraw skarbowych,— iako o dawne podatki, na które by kwity nie zaszły od skarbu ikmści, także o podymne anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt pierwszego; tak o retenta z tego seymu teraznieyszego. W dzisieyszym roku ich mościom panom poborcom, wedle asygnacyi w constytucyi teraznieyszego seymu od złotego półgrosza polskiego ma być; a na ichmściów panów sędziów powiatowych y na iegomość pana Konstantego Szuyskiego, chorążyca Brzeskiego, w funkcyey Polskiey z koszty, tak długi czas bywszego, pozwoliliśmy zgodnie y postanowiliśmy dać od złotego półgrosza polskiego do rąk ichmościow panów poborców pomienionych, którzy obligantur et tenentur ex consensu publico woiewodztwa naszego, naprzód, sine mora, wydać iego mości panu chorążycowi— złotych tysiąc. Tymże ichmościom panom poborcom imponitur od woiewodztwa, przy wydaniu summy a quovis statu, cuiusvis praeeminentiae et conditionis, iako w sobie ma instruktarz z teraznieyszego seymu, ichmościom panom sędziom należność oddać quantoties, to iest: po stu kop Litewskich ante conclusionem sądów, na dwie niedziele, na każdą osobę ichmościów; a co zostawać ma tychże pieniędzy, na ich mm. pp. sędziów y na iego mość pana chorążyca pozwolonych, maią zostawać u ichmościów panów poborców ad excipiendum calculum od woiewodztwa, confrontuiąc perceptę z distributą y nie maią ich nigdzie indziey wydawać, aż po powrócie od woyska iego kr. mości wielkiego xięstwa Litewskiego. Zginęła (nadgroda) iego mości panu Stanisławowi Kazimierzowi Bobrownickiemu, sędziemu naszemu ziemskiemu Brzeskiemu, rotmistrzowi ikmści;—statuimus, że instabit woiewodztwo nasze Brzeskie intercessią do woyska ikmści wielkiego xięstwa Litewskiego o takowe, iako była w pewney sprawie, assecuracią iegomości panu Jerzemu Szuyskiemu, rotmistrzowi ikmści z chorągwią pod Mereczem od nas pozostałą, anno tysiąc sześćset sześćdziesiąt ierszego pro meritis iego mości; a za odważne in Martio campo usługi, z wykonaniem z służby woienney od nas, do terminu naznaczyliśmy, iako pod Mereczem concessum, iegomści—po taleru z konia dać, gdzie wziął iegomość ad racionem— złotych sto ośmnaście; coby od kogo z ich mściów panów obywatelów należało, finaliter do rąk iego mości dano być ma. Datta w Brześciu dnia trzeciego Iunii, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego. У того лявдумъ подписъ руки тыми словы: Łukasz Harbowski, skarbnik Czernihowski, iako dyrektor na ten czas koła rycerskiego woiewodztwa Brzeskiego. Которое же то лявдумъ есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ актиковано и вписано.

1662 г.

Изъ книги за 1660—1662 годы, стр. 1519—1521.

206. Универсалъ короля Яна Казиміра.

Король Янъ Казиміръ объявляетъ всѣмъ старостамъ, подстаростамъ и ихъ намѣстникамъ, также войтамъ, бурмистрамъ, райцамъ, лавникамъ въ городахъ и мѣстечкахъ, въ духовныхъ и свѣтскихъ селахъ, какъ въ коронѣ Польской, такъ и въ вел. кн. Литовскомъ, что отъ него возвращается въ Москву царскій посланникъ Аѳанасій Ивановичъ Несторовъ, а также вмѣстѣ съ нимъ ѣдутъ Тимоѳей Алексѣевичъ Кишкинъ и Іоакимъ Прокофьевъ, царскіе гонцы—съ освобожденными плѣнными, для сопровожденія которыхъ прикомандированъ къ нимъ дворянинъ Симонъ Самуилъ Богдановичъ. По этому король желаетъ и приказываетъ, чтобы по древнему праву и обычаю для возвращающагося Московскаго посольства, по требованію Богдановича, вездѣ было доставляемо достаточное число подводъ и всякаго рода припасы и чтобы въ этомъ отношеніи нигдѣ и ни въ чемъ не было ни малѣйшаго замедленія и недостатка: Тоже должно наблюдать и при возвращеніи назадъ Богдановича.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ второго, мѣсеца Августа второго дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хорунжимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Симонъ Самуелъ Богдановичъ, дворенинъ его королевской милости, листъ универсалъ его королевской милости въ рѣчи нижей выражоной выданый, ку актыкованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski, etc. Wszem wobec y każdemu zosobna, komu to wiedzieć należy, mianowicie, urodzonym starostom, podstarościm y ich namiestnikom, także sławetnym woytom, burmistrzom, raycom, ławnikom w miastach, miasteczkach y wsiach duchownych y świeckich, tak w koronie Polskiey, iako y w w. x. Lit. będących, oznaymuiemy. Iż powracaią od nas posłannik y gońcowie z więźniami uwolnionemi Cara imści Moskiewskiego: Afanasiey Iwanowicz Nestorow, stolnik Cara im., także żylec Tymofiey Alexieiewicz Kiszkin y Joachim Prokofieiew; do których przydaliśmy za przystawa urodzonego Symona Samuela Bogdanowicza, dworzanina naszego. Za czym chcemy mieć po wierności waszey y serio przykazuiemy, abyście wier. wasza, według dawnego prawa y zwyczaiu, wszędzie dla powracaiącey Moskwy, wielebny urodzony nasz dworzanin, za przystawa dany, potrzebował podwody y żywność w drodze, śrzód was stanowiska, im dobre y wczesne naznaczali; postrzegaiąc tego, aby, zachoway Boże, nie było iakiego w drodze omieszkania temu posłannikowi y goncom Cara imci, iako z dobrym dziełem wracaiącym przez niewczesne dawanie podwod; które y dla powracaiącego do nas urodzonego Bohdanowicza, dworzanina naszego, dawane być maią,—inaczey tedy nie uczyni wier. wasza dla łaski naszey. Dan w Warszawie, dnia dwudziestego piątego, mśca Julii, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt wtorego, panowania naszego polskiego—czternastego, a Szwedskiego—piętnastego roku. У того листу универсалъ его королев. милости, печатей двѣ: Коронная и Литовская притисненные, а подписъ руки тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzey Kotowicz, pisarz w. x. Lit., starosta Grodzieński. Который же то универсалъ, ку актыкованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 52—53.

207. Заявленіе дворянъ Брестскаго воеводства о томъ, что они добровольно обѣщали двойное подымное каштеляну Савицкому.

Сенаторы, сановники, городскіе и земскіе суды, обыватели Брестскаго воеводства объявляютъ, что въ 1661 году они всѣ совокупно пошли на освобожденіе Брестской крѣпости изъ непріятельскихъ (Московскихъ) рукъ, подъ предводительствомъ Малхера-Станислава Савицкаго, Брестскаго каштеляна, безъ оружія, пороху и свинцу, безъ полнаго знанія дѣла, и въ ограниченномъ количествѣ, вслѣдствіе чего и не имѣли надлежащаго успѣха. Однакоже послѣ первой стычки подъ Брестомъ, они единогласно положили на сеймѣ выдать вождю своему каштеляну Савицкому двойную сумму подымной подати со всѣхъ имѣній, для чего и назначили особаго сборщика податей Николая Унихимовскаго, который собранную имъ подать долженъ прямо передать въ руки военачальника. Въ израсходованіи этой суммы Савицкій никому не обязанъ отдавать отчета. Протестація противъ этого постановленія Жардецкаго отвергнута.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тисеча шестьсотъ шестьдесятъ третего мѣсяца Февраля третего дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Бартоломей Щуркевичъ, манифестацію ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Берестейского, въ рѣчи нижей выражоной, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную: My, senatorowie, dignitarze, urzędnicy ziemscy, grodzcy, obywatele woiewodztwa Brzeskiego, czyniemy wiadomo. Iż w roku tysiąc sześćset sześćdziesiątym pierwszym, gdychmy pospolitym ruszeniem szli dla odyskania fortecy Brzeskiey z rąk nieprzyiacielskich z iasniewielmożnym imc. panem Malchrem Stanisławem Sawickim, kasztelanem Brzeskim, regimentarzem naszym, widząc, iż bez armaty, prochów, y ołowiu, bez wiadomości ze wszystkich stron, nie bychmy podstąpieniem naszym pod Brześć nie sprawili, — zwłaszcza, iż tak szczupła nas garstka dla zniszczenia przez różnych nieprzyiaciół y domową calamitatem: przeto życząc, widząc, iako na lepszy porządek pospolitego ruszenia naszego uważaiąc extreme zruynowane fortunas im. pana regimentarza naszego po pierszey zaraz szczęśliwey z nieprzyiacielem pod Brześciem rosprawie, pozwolilichmy wszyscy unanimiter iednym głosem, wydać imci. panu kasztelanowi dwoie podymnego ze wszytkich in genere dobr; iakoż y poborcę tamże zaraz słownie mianowaliśmy im. pana Mikołaia Unichimowskiego, który nikomu inszemu, tylko samemu imci panu kasztelanowi Brzeskiemu y deputatom od woiewodztwa wyliczać się miał. Jako tedy na on czas unanimiter ochoczechmy pozwolili imci panu kasztelanowi (który za swe odwagi y dobry w pospolitym ruszeniu rząd maiora od ikm. meretur), to dwoie podymnego, tak y teraz temi podpisami naszemi benevole testamur, iż ten podatek intuitu dobrego rządu y expens woiennych, które szczęśliwie za łaską Bożą succeserunt darowaliśmy imci; że nikomu s tego, ani sam im., ani poborca wyliczać się nie ma, — testamur y to podpisami naszemi, na tym seymiku praesentes. Iż manifestował się na seymiku naszym im. pan Żardecki, podstoli Brzescki, iako director sądów z seymu uchwalonych, że w tey sprawie żadnego nie wydawał decretu y onego nie podpisował, ani collegowie imci, ale sam imć pan Leonard Pociey, iako pisarz decretowy tego sądu, ex odio personarum, ważył

się ten decret wydać; a my przytomni będąc w obozie wiemy, iż im. kasztelan za prożbą nas samych wydał de proprio więcey in spera tego podymnego, iako my sami dobrze conscii iesteśmy—na co rękoma naszemi podpisuiemy się. Dat. w Brześciu, na seymiku gromniczym, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego. У тое манифестацiи подписи рукъ ихъ милостей пановъ обывателевъ воеводства Берестейского тыми словы: Malcher Stanisław Sawicki—kasztelan Brzescki, direktor seymiku; Stanisław Kazimierz Bobrownicki—sędzia ziemski Brzescki, rotmistrz ikm.; Jan Kazimierz Żardecki—podstoli Brzescki, director sądów retentorskich woiewodztwa Brzesckiego; Heronim Hordzieiewski—podczaszy Mozyrski; Konstanty Przezdziecki, Jerzy Kazimierz Szuyski mnpria; Jerzy Kosciuszko Siechnowicki, Woyciech Monwid Irzykowic mnpria; Wacław Szuchcicki ręką, Jan Orzeszko, Marcelin Władysław Żardecki—dworzanin ikm., Jan Kazimierz Machwic, Mikołay Abramowicz—podczaszy Mścisławski, Bartłomiey Szczurklewicz—ręką swą; Paweł Hayko, Mikołay Jezierkowski—woyski Mozyrski, Jan Bobrowski, Paweł Juszkiewicz Wołkowicki, Łukasz Brzozka, Jan Stanisław Kochlewski, Andrzey z Labiszyna Pakosławski, Paweł Piacecki—sekretarz ikm., Adam Niepokoyczycki. Которая же то манифестацiя, ку актыкованью поданая, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 431—432.

208. Напоминальный листъ короля Яна Казимiра пану Криштофу Сонгайлѣ, чтобы онъ не притѣснялъ королевскихъ крестьянъ.

Къ королю Яну Казимiру обратились подданные его супруги Болотковскiе съ жалобою на Криштофа Сонгайлу о томъ, что онъ различнымъ образомъ утѣсняетъ и грабитъ ихъ. Король въ особомъ листѣ строго напоминаетъ ему, чтобы онъ все награбленное возвратилъ вышепомянутымъ подданнымъ и на будущее время ничѣмъ больше ихъ не отягощалъ, и доискивался своихъ правъ путемъ законнаго суда. Въ противномъ же случаѣ, т. е. когда до короля вторично дойдутъ на него подобныя жалобы, онъ будетъ подвергнутъ строгой отвѣтственности закона.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля двенадцатого дня.

На врадѣ господарскомъ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Iеронимомъ Казимеромъ Еленскомъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Михалъ Киркило, листъ его королевское милости, пана нашого милостивого, упоминальный, до пана Криштофа Сонгайлы выданый, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выражоной, ку актыкованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski król Polski, etc. Urodzonemu Krzysztophowi Sągayłowi, wiernie nam miłemu, łaska nasza królewska. Urodzony wiernie nam miły! Mamy tę wiadomość od poddanych królowey iey mości paniey małżonki naszey, iż wierność twoia różnymi onych aggrawuiesz sposobami, grabieże zabierasz; co ieśli tak iest, słusznie nas takowy wierności twoiey proceder obchodzić musi. Przeto tym listem naszym serio wierność twoią napominamy, chcąc mieć, abyś te zabrane grabieże poddanym Błotkowskim powracał y wszystkim satisfactią uczynił,

a więcey ich aggravare nie ważył się, dochodząc raczey swych praetensyi, inquantum by iakie były do nich, ordinaria iuris via; bo alias, musieli byśmy o takowy proceder wierność twoię, za powtórnym doniesieniem skargi,—kazać sądzić y surowo karać. Inaczey wierność twoia nie uczynisz dla łaski naszey y z powinności swey. Dan we Lwowie, dnia czwartego miesiąca Apryla, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego piętnastego roku. У того упоминального листу, при печати великой великого князства Литовского, подписы рукъ въ тые словы: Jan Kazimierz król; Cyprian Paweł Brzostowski, referendarz y pisarz w. x. Lit. Который тотъ упоминальный листъ есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 429—430.

209. Напоминальный листъ короля Яна Казиміра Брестскому магистрату.

Къ королю Яну Казиміру обратились подданные королевы, супруги его, Болотковскіе, съ жалобою на Брестскій магистратъ по тому поводу, что онъ дѣлаетъ имъ великія препятствія въ средствахъ къ существованію и насылаетъ на нихъ солдатъ. Король строго напоминаетъ всѣхъ членовъ магистрата, чтобы они не чинили Болотковскимъ подданнымъ вышепомянутыхъ притѣсненій и вообще не дѣлали имъ никакихъ несправедливостей; чтобы они, въ случаѣ какихъ либо къ нимъ претензій, вѣдались судебнымъ порядкомъ. Въ противномъ случаѣ, т. е. когда до короля вторично дойдутъ подобныя жалобы, виновные подвергнутся строгой отвѣтственности

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля двонадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Михалъ Киркило, листъ его королевское милости, пана нашого милостивого, упоминальный, до славетныхъ мѣщанъ мѣста Берестейского выданый, въ справѣ и рѣчи въ немъ нижей выражоной, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, król Polski, etc. Sławetnym burmistrzom, raycom, ławnikom y wszystkiemu magistratowi miasta naszego Brześcia, wiernie nam miłym, łaskę naszą królewską. Sławetni wiernie nam mili! Supplikowali nam poddani królowey iey mości, pani małżonki naszey,—Błotkowscy, iż wierność wasza wielką im w pożywieniu czynicie przeszkodę y żołnierzów na nich ku dalszey zgubie onych naprawuiecie, w czymże się niemałe poddanym Błotkowskim od wierności waszey dzicie praeiudicium. Tym listem naszym wierność waszą serio napominamy, chcąc mieć, abyście od tey supersedowawszy złości namnieyszey w szukaniu pożywienia przeszkody nie czynili; żołnierzów na nich nie naprawowali, y żadnym namnieyszym sposobem aggrawować nie ważyli; a inquantum, wierność wasza, iakie do nich macie praetensie, ordinaria iuris via onych dochodzili. Alias musieli byśmy, za doniesieniem powtórnym skargi o takowy proceder wierność waszą — kazać sądzić y surową karać animadversią. Inaczey wierność wasza nie uczynicie dla łaski naszey y z powinności swey. Dan we Lwowie, dnia czwartego miesiąca Aprilis, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiątego trzeciego,

panowania naszego, Polskiego y Szwedskiego—piętnastego roku. У того упоминальнаго листу при печати великой великого князства Литовскаго подписъ рукъ въ тые слова: Jan Kazimierz król; Cyprian Paweł Brzostowski, referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ упоминальный есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 433—435.

210. Письменное обязательство Брестскихъ мѣщанъ.

Брестскіе мѣщане заявляютъ, что они ни въ чемъ не будутъ отступать отъ мнѣнія городскихъ радныхъ въ дѣлѣ собранія поголовной подати и совмѣстно съ ними принимаютъ на себя отвѣтственность по этому дѣлу во всѣхъ судахъ. А что касается до двухъ сборщиковъ поголовной подати, Григорія Вогинца и Григорія Дялковича, которые не представили реестровъ и счетовъ въ собранной ими поголовной подати, то общество отсылаетъ ихъ на судъ къ Едвабницкому.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Апрѣля петнадцатого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто славетные мѣщане мѣста его королевское милости Берестя, имени нижей менованые, листъ ассекурацыйный, въ рѣчи нижей выражоной, именемъ всего маистрату признали и ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подали, въ тые слова писаный: My mieszczanie, niżey na podpisach wyrażeni, y wszytka rz-pta miescka Brzeska, ze wszystkiemi iurisdikami, do miasta ikm. Brześcia przynależącemi, czyniemy wiadomo tym naszym pismem assecuracyinym, iż panów radnych mieskich Brzesckich nie mamy odstępować; ieśli by gdziekolwiek trafiło się w sądzie, sprawy strony pogłównego, na miasto Brześć należące, mieć—odstępować onych nie powinniśmy, y owszem wszyscy zobopólnie, ieden przy drugim,—stać, na to składkę dawać y tey sprawy popierać. A teraz tych braczów, Grehorego Woginca—rayce y Grygora Działkowicza, mieszczan Brzesckich,—ponieważ nie wiedzieć gdzie się pogłówne podziało (do tego s świeszczenikiem Grehory Woyniec lidżby przedtym skuteczney s strony pogłównego wszytkiego nie uczynił, nie dobrał, regestrów nie oddał); tedy pomienionych braczów im. panu Jedwabnickiemu wydaiemy. A na to daiemy te pismo nasze assecuracyne,—iż panów radnych nie mamy odstępować, założywszy na każdego z nas zaręki—złotych sta, s podpisem rąk naszych. Pisan w Brześciu, dnia dwunastego miesiąca Apryla, roku tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego. У тое ассекурацiи подписъ рукъ тыми словы: Jan Lepanowski—ławnik, imieniem wszytkiego pospólstwa spod maydeburku do tego listu podpisuię się; ustnie proszony do tego listu, iako pisma nie umieiętnych od wszystkiego pospólstwa spod maydeburku, ulicy Zamuchawieckiey, podpisuię się: Roman Matfiewicz—burmistrz reliey Greckiey; Миколай Павловичъ—лавникъ зъ юрисдики замковое, именемъ вселкей юрисдики рукою власною; Paweł Czerniakowicz—woyt, iuryzdiki wielmożnego im. xdza, pisarza w. x. Lit.

imieniem wszystkiey iurysdiki; Семенъ Сидоровичъ, зъ юрисдикѝ его милости ксендза Сапѣги, бискупа Жмойдского, до того листу подписуюся. Которая же то асекурація, на врадѣ признаная и до актъ поданая, естъ до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 496—498.

211. Листъ короля Яна Казиміра о назначеніи коммиссаровъ въ село Остромечъ.

Король Янъ Казиміръ назначаетъ отъ себя коммиссаровъ Малхера Станислава Савицкаго, Брестскаго каштелана, и Яна Владислава Невельскаго, Брестскаго скарбника, для рѣшенія спорнаго дѣла, возникшаго между королевскими подданными села Остромеча, принадлежащаго къ Брестской экономіи, съ дворянами Александрою Остромечскою, Криштофовою Буховецкою, Иваномъ Прилуцкимъ и супругою его Юстиною Остромечскою, Александромъ и Станиславомъ Остромечскими и его братьями и Яномъ Оникевичемъ Буховецкимъ,—о землѣ, называемой Болотомъ-Озеришкомъ, лежащей противъ села Остромеча, издавна составлявшей собственность Остромечскихъ подданныхъ. Король, желая уладить спорное дѣло, приказываетъ своимъ коммиссарамъ съѣхаться съ коммиссарами противной стороны въ условленное время на границахъ спорной земли, внимательно разсмотрѣть всѣ дѣла и документы, сюда относящіеся, подъ присягою выслушать довѣренныхъ свидѣтелей, рѣшить спорное дѣло, засыпать копцы и возобновить границы, не отнимая при этомъ у недовольной стороны права апелляціи въ королевскій судъ.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ третего, мѣсеца Мая двадцать девятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановивпшисе очевисто панъ Якубъ Брагоровичъ, листъ его королевское милости до особъ нижей выражоныхъ, въ справѣ и рѣчи въ немъ мененой писаный, ку актикованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz, z Bożey łaski, królPolski etc. jako wyżey. Wielmożnemu Malcherowi Stanisławowi Sawickiemu, kasztelanowi Brzeskiemu y urodzonym Janowi Władysławowi Newelskiemu, skarbnikowi Brzeskiemu, sędziowi Chamętowskiemu — commisarzom naszym, do sprawy niżey wyrażoney zesłanym, uprzeymie y wiernie nam miłym łaskę naszą krolewską. Wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Zachodzą różnice między poddanemi naszemi wsi Ostromecza, do œconomiey Kobrynskiey należącey, w dzierżeniu urodzoney Jadwigi Umiastowskiey Kołyczowey, podczaszyney Grodzienskiey, będącey—z iedney strony, a z drugiey—miedzy urodzonemi Alexandrą Ostromecką, Krzysztophową Buchwiecką, Iwanem Przyłuckim y małżonką iego Justyną Ostromecką, Alexandrem y Stanisławem Ostromeckim y bracią iego młodszą y Janem Onikiewiczem Buchowieckim o grunt, to iest, Błoto - Iezierzysko nazwane, przeciwko wsi Ostromecza leżące, z dawnych czasów w używaniu poddanych naszych Ostromeckich będące Które różnice chcąc my uspokoić, za commisarzów z naszey strony uprzeymość y wierność waszą zsyłamy, a stronie przeciwney tyleż commisarzów wynieść pozwalamy, chcąc to mieć po uprzeymości y wierności waszey: abyście się z sobą zniosszy, czas y dzień do wyiazdu swego namówiwszy y strony obie innotestentią swoią obwieściwszy, do gruntu pomienionego ziachali; tam w prawa dawne y przywileia y nadania, tudzież w rewisye pilnie weyrzawszy ductom się dawnym dobrze przy-

patrzywszy, dowodów obu stron wysłuchawszy, świadectwa wiary godnych niepodeyrzanych ludzi stanu szlacheckiego pod sumieniem, a prostego pod przysięgą, wysłuchawszy, — differentie takowe rozsądkiem swoim uspokoili, kopce osypali y granice odnowili, — appellacyi do nas y sądu naszego nonnisi a definitiva sententia nie broniąc. Uczynicie to uprzeymość y wierność wasza z powinności swoiey y dla łaski naszey. Dan we Lwowie, dnia dziewiętnastego, mśca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt trzeciego, panowania naszego Polskiego y Szwedzkiego — piętnastego roku. У того листу его королевское милости, при печати большой великого князства Литовского притисненной подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Cypryan Paweł Brzostowski — referendarz y pisarz wielkiego xięstwa Litewskiego. Который же тотъ листъ его королевское милости, ку активованью поданый, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписанъ.

1663 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 551—554.

212. Инструкція дворянъ Брестскаго воеводства, данная депутату, отправляемому къ королю.

Дворянство Брестскаго воеводства поручаетъ депутату своему, посылаемому къ королю, представить ему, что помимо опустошенія, которое потерпѣло воеводство отъ Московскихъ войскъ, оно, будучи на границѣ коронныхъ владѣній, должно было нести всѣ тяжести военнаго времени отъ проходящихъ войскъ и что оно такимъ образомъ доведено до крайняго разоренія. А потому дворянство возлагаетъ обязанность на депутата ходатайствовать предъ королемъ, чтобы онъ людямъ, которыхъ онъ назначилъ къ Брестской крѣпости на содержаніи изъ имѣній земства и которые приближаются уже къ предѣламъ воеводства, далъ гдѣ либо другое мѣстопребываніе. Вмѣстѣ съ симъ дворянство вмѣняетъ въ обязанность своему депутату донести королю, что оно въ крайности постановило одну чоповую подать на одинъ годъ и униженно просить его, чтобы онъ своимъ авторитетомъ утвердилъ эту подать; а вакантныя мѣста въ воеводствѣ на будущее время предоставлялъ туземцамъ, имѣющимъ свои имѣнія.

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого, тысеча шестьсотъ шестьдесятъ первого, мѣсеца Іюня двадцать осьмого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто его милость панъ Самуель Мостицкій, инструкцію ихъ милостей пановъ обывателей воеводства Берестейского, въ рѣчи въ немъ нижей выражоной, ку активованью до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаную: Instrukcya od nas obywatelów woiewodztwa Brzeskiego, die vigesima quinta Iunii, anno millesimo sexcentesimo sexagesimo tertio, do Brześcia, za uniwersałami ikmści, pana naszego miłościwego, zgromadzonych, dana do maiestatu ikmści posłowi naszemu, iego mości panu Władysławowi Szuyskiemu, chorążicowi Brzeskiemu. Przy oddaniu wiernego poddaństwa naszego y oświadczeniu powinney maiestatowi pańskiemu obserwancyey patri patriae pro paterna cura et sollicitudine, którą o nas wiernych poddanych swoich mieć raczy, obmyśliwaiąc bonum państw swoich y woiewodztwa naszego et securitatem publicam in hoc turbido oyczyzny, iako naypokornieyszemi iego mość pan poseł nasz od nas wszystkich maiestatowi ikmści, panu naszemu miłościwemu, przy uniżonym podziękowaniu z wszelką do usług maiestatu pańskiego inclinatią wyrazi słowy, długoletniego zdrowia, szczęśliwego panu naszemu miłościwemu na neizliczone wyrażaiąc lata, pokorną do maiestatu pańskiego od nas doniesie in desideriis nostris prozbę. Ma tedy, ante omnia, veritatem fateri przed maiestatem ikmści, pana naszego miłościwego, iako

woiewodztwo nasze publiczne, y nie wspominaiąc devastaticy nieprzyiacielsiey Moskiewskiey, pograniczne będąc państw koronnych, tak wielom ciężarom y częstym stacyom przechodzących półków y woysk koronnych passive labere często gęstym impeticiom, a coż przez domowego żołnierza, całoroczne woyska stanowiska y powrotną całego woyska consistentią, przy znacznym nieurodzaiu, iuż prawie deficit y alimentis ad sustentandos incolas woiewodztwa naszego, o ostatnią prawie minatur krajów naszych desolatią. Ma deducere też maiestatowi ikmści pana naszego miłościwego iego mość pan poseł nasz, iakośmy non gravatim, ale ut primum innotuit universał ikmści pana naszego miłościwego na zebranie y seymik obywatelów, tak cum omni alacritate et observatione mandatów pańskich in praefixum stawiliśmy się naznaczonego z woli ikmści pana naszego miłościwego terminum, na którym przez posła ikmści pana naszego miłościwego nam intimatum, aby ordynowani ludzie od maiestatu ikmści pana naszego miłościwego na fortecę Brzeską z dobr ziemskich prowiantowani byli; zostaiąc tedy in ea egestate et praessura kraiów naszych prawie cum lacrimis uniżoną prożbę naszą do maiestatu ikmści, pana naszego miłościwego, tę pokorną zanosimy suplikę, uniżenie upraszaiąc,—aby ten lud ikmści, pana naszego miłościwego, zbliżaiący się w granice woiewodztwa naszego mogł być s komizeracyi ikmści, pana naszego miłościwego, y dla tak znaczney desolacii y z łaski maiestatu pańskiego indziey accomodowany. Aże z różnych contribucyi w niemałe zawiedzione długi przez pierwotne expensa, woiewodstwo nasze łacno exonerować się nie może: ad ea rzuciło się media—o czopowe na rok iedne, laudo wszystkich obywatelów, na tem terminie seymiku pewne do exactiey obrawszy osoby, zgodnie pozwoliło. Naszego m. pana pan poseł nasz magestatu pana naszego miłościwego uniżenie upraszać,—aby autoritate magestatu pańskiego to laudum nasze mogło być approbowane, z osobliwey clemencyey pańskiey: o co sedulo iegomość pan poseł nasz expostulować ma. Committimus y to iegomści panu posłowi naszemu, aby uniżenie upraszał maiestatu ikmści, pana naszego miłościwego, aby occurencie vacanciy, z łaski ikmści, pana naszego miłościwego, w woiewodztwie naszym lokuiące,—incolis et possessionatis conferowane były. У тое инструкціи подписъ рукъ ихъ милостей пановъ обывателевъ воеводства Берестейского тыми словы: Konstantin Szuysky—pisarz ziemski Brzeski, director koła rycerskiego woiewodztwa Brzeskiego; Heronim Kazimierz z Jelney Jelenskii—chorąży Brzesky; Stanisław Kazimierz Bobrownicky—sędzia ziemski Brzeski; Ostafian Tyszkiewicz—podkomorzy Brzesky; Jan Kazimierz Zardecky—podsędek Brzesky; Maciey Zadorsky—marszałek Orszansky; Jan Władysław Niewelski—skarbnik Brzesky, dworzanin ikmści; Franciszek Unichowski—czesnik Brzeski, Alexander Kazimierz Bucza—łowczy Rzeczycky; Jerzy Umiastowsky—stolnik Wendensky; Mikołay Jezierkowsky—woysky Mozyrsky; Paweł Piekarsky, Mikołay Brzozowsky, Stanisław Tabensky, Stanisław Szyszky—chorązic Brzesky, Stefan Stanisław Szuysky, Aleksander Kuczewsky—podkomorzy Wendensky, Wereszczaka, Bazily Ruszkowsky, Jan Aleksander Paleniewsky, Mikołay Abramowicz—podczaszy Mscisławsky, Bartłomiey Szczurkiewicz, Stanisław Biały, Albrekt Borkowsky, Tomasz Zliczansky, Samuel Mosticky—ręką swą, Wincenty Kazimierz Tyszczysky, Woyciech Gruszewsky, Jan Heronim Rymeysky, Jakub Władysław Wierzbicki Bilsky, Alexander Jan Wincenty Zalesky, Jakub Hełskowsky; Maciey Tur Dobrogost Skol-

nowsky, Marcian Telatycky, Jan Heronim Żaba—horodniczy Brzesky, Stephan Szuysky, Jerzey Cieszkowski, Alexander Faustyn, Kosciuszko Siechnowisky, Paweł Wierzbicky, Alexander Jan Kosciuszko Siechnowicky, Michał Kazimierz Andrzey Denisowicz, Gabriel Bartoszewicz, Jan Wila, Michał Kazimierz Denisowicz, Aleksander Przyszychosky, Samuel Silicz, Marcian Czyżewsky, Mikołay Krzyczewsky, Jan Brzeznicky, Jan Manczan—mostowniczy ikmści woiewodztwa Wilenskiego, Paweł Kazimierz Michałowsky—skarbnik Orszansky. Которая жъ то инструкція, до актъ подавана, есть до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ уписана.

1664 г.

Изъ книги за 1663—1664 годы, стр. 1407—1410.

214. Универсалъ короля Яна Казиміра Брестскому воеводству о всеобщемъ ополченіи противъ Русскихъ.

Король Янъ Казиміръ, увѣдомляетъ своихъ подданныхъ в. к. Литовскаго, что хотя послѣ продолжительной уклончивости, Царь Московскій и выслалъ своихъ пословъ для заключенія съ Польшей мира, о которомъ и идутъ переговоры между Московскими и Польскими коммиссарами, подъ Краснымъ и Звѣровичами; но такъ какъ опять уже распространяются извѣстія о новой, готовящейся для Польши, войнѣ, то король симъ универсаломъ извѣщаетъ и требуетъ, чтобы по силѣ конституцій и Литовскаго статута, въ особенности по силѣ конституціи послѣдняго сейма, всѣ чины вооружались и готовы были къ сраженію, при первомъ появленіи непріятеля въ страну. Предосторожность эта весьма необходима, особенно съ тѣмъ непріятелемъ, который прявыкъ трактаты подкрѣплять войной,—а равно и для того, чтобы польскія войска, а вмѣстѣ съ ними и в. к. Литовское не потерпѣли, вслѣдствіе безпечности, какой-нибудь «конфузіи».

Лѣта отъ Нароженья Сына Божого тысеча шестьсотъ шестьдесятъ четвертого, мѣсеца Іюня пятого дня.

На врадѣ кгродскомъ Берестейскомъ, передо мною Іеронимомъ Казимеромъ Еленскимъ, хоружимъ и подстаростимъ Берестейскимъ, постановившисе очевисто Шимонъ Курсоръ и мѣщанинъ Берестейскій, универсалъ его королевское милости першихъ за двои вици до ихъ милости пановъ обывателевъ воеводства Берестейского, на посполитое рушенье выданный, ку актикованю до книгъ кгродскихъ Берестейскихъ подалъ, въ тые слова писаный: Jan Kazimierz z Bożey łaski król polski etc. Wszem wobec, każdemu zosobna, komu o tym wiedzieć należy, mianowicie, wielmożnym senatorom, urodzonym dignitarzom, urzędnikom ziemskim grodzkim, rycerstwu, szlachcie, obywatelom woiewodztwa Brzeskiego, uprzeymie nam miłym, także miastom y miasteczkom, łaskę naszą królewską. Wielebni, wielmożni, urodzeni, uprzeymie y wiernie nam mili! Lubo po tak wielu zwłokach, tandem Car Moskiewski na traktaty o pokóy commisarzów swoich zesłał y iuż czas y mieysce między Krasnym a Zwierzowiczami commissyi pro 11 Maji, przez naszych comisarzów z Moskiewskimi iest postanowione y zaprzysiężone; że iednak dochodzą nas pewne przestrogi, że ten nieprzyiaciel, chcąc tym lepszey na swą stronę, mediante armorum successu, na panach comisarzach naszych wymódz pokóy, woyska swe gromadne z Czerkaskim, Prozorowskim y Boratynskim ku Smolenskowi, a z drugiey strony, od Połocka y Deneburhu snać Chowańskiego niespodziewanie zemknąć umyslił; jakoż y sama uczy experentia, że ten nieprzyiaciel pospolicie woyną traktatów zwykł popierać: prze-

to, zawczasu zabiegaiąc takowym niebezpieczęstwom, y żeby do jakiey confuzyi woyska nasze, a zatym y całe wielkie xięstwo Litewskie nie przyszło, przychodzą nam ad ea salvandae reipublicae remedia, które z seymu przeszłego mamy sobie powierzone—udać się et, in casu tanti periculi, pospolitego ruszenia zażyć. Daiemy tedy ten nasz do uprzeym. y wierności waszych uniwersał y piersze za dwoie wici posyłamy, chcąc mieć po uprzeym. y wiern. waszych y rozkazuiąc,—abyście, in casu necessitatis y zachodzących niebezpieczęstw, wszelką gotowość do dania nieprzyiacielowi pospolitym ruszeniem resistentie mieli; iako byście za trzeciemi viciami naszemi, nic się niebawiąc, iuż na koń wsiadali, do woysk łączyli y porządkiem, w prawie opisanym, tam gdzie necessitas mieć zechce, y naszemi uniwersałami mieysce naznaczone będzie,—gromadzili się y to czynili, co miłość oyczyzny y conservatia oney wskaże—mężnie nieprzyiacielowi odpor daiąc y we wszytkim się według prawa y statutu w. x. Lit., o pospolitym ruszeniu opisanego, osobliwie z seymu przeszłego constituciey sprawuiąc się, pod winami—de expeditione bellica opisanemi: w czym, aby urodzony chorąży dosyć powinności swey czynił, ostrzegamy y upominamy. Miasta także y miasteczka, także y wszyscy w constitutii wyrażeni, sprawią się według teyże constitutii. Co aby do wiadomości wszytkich przyszło, chcemy mieć, aby ten nasz uniwersał wszędzie, za podaniem onego, do xiąg przyimowany, publicowany y po parafiach był rozesłany,—inaczey dla łaski naszey y z powinności swey nie czyniąc. Dat. w Minsku dnia IX miesiąca Maia, roku Pańskiego tysiąc sześćset sześćdziesiąt czwartego, panowania królestw naszych, Polskiego y Szwedzkiego—szesnastego roku. Утого листу его милости печать большая великого князства Литовского притиснена, а подписъ рукъ тыми словы: Jan Kazimierz król; Andrzey Kotowicz—pisarz w. x. Lit. Который же то универсалъ, ку актыкованю поданый, есть до книгъ гродскихъ Берестейскихъ принятъ и уписанъ.

ОГЛАВЛЕНІЕ.

I.

Акты, относящіеся къ исторіи Православія въ Сѣверо-Западномъ краѣ.

II.

Акты, относящіеся къ администраціи Западнаго края.

Стран. Стран.

ОПЕЧАТКИ.

					Напечатано:	Слѣдуетъ читать:
Стр.	13,	1 столб.,	12	стр. св.	Кобринскій церкви	Кобринской церкви
—	15,	2 —	1	— —	Имѣнилъ	И мѣнилъ
—	23,	въ излож. сод.,	2	— —	Григорію Остафьечу и Ипатію Смоленскому	Григорію Остафьевичу (прежнему) и Ипатію Смоленскому (настоящему)
—	29,	въ излож. сод.,	1	— —	Тимофѣевичу	Тимофеевичу
—	—	— —	4	— —	всѣму	всему
—	—	— —	5	— —	Дуричи... Мѣдни... Копыло и Окчина	Дуричъ... Мѣдни... Копылова и. Окчины
—	41,	— — —	2	— —	нодскарбій	подскарбій
—	42,	1 столб.,	2	ст. сн.	należało, wielmożny	należało. Wielmożny
—	—	2 — —	6	— —	My ze,	My ze
—	43,	въ излож. сод.,	3	— св.,	Св. Спаса.	сс. ап. Петра и Павла.
—	—	2 столб.,	4	ст. сн.	korfirmacią	konfirmacią
—	45,	1 — —	2	— —	listu;	listu
—	46,	2 — —	5	— —	czernastego	czternastego
—	47,	2 — —	22	— св.	włokę, kupno	włokę kupną
—	48,	2 — —	11	— —	czerdziestego	czterdziestego
—	—	— — —	18	— —.	producitt	producit
—	53	въ излож. сод.	3	ст. сн.	Литовское,	Литовскомъ,
—	56,	— — —	2	— св	Вудрисовича	Будиловича,
—	57,	1 столб. —	3	— сн.	należało, przełożono	należało. Przełożono
—	—	2 — —	2	— —	nie mogą,	nie mogą;
—	58,	1 — —	4	— св.	nie mogą,	nie mogą;
—	—	2 — —	8	— сн.	Mscis.	Mielnic.
—	—	2 — —	6	— —	Litewskiey,	Liwskiey,
—	59,	1 — —	17	— св.	, o to,	o to:
—	—	2 — —	8	— —	spektować.	spektować;
—	—	— —	13—14	— —	bandoletu,	bandoletu;
—	—	— — —	15	— —	uchował,	uchował:
—	—	— — —	17	— —	szkodziła,	szkodziła;
—	60,	1 — —	3	— —	tem	tym
—	—	— — —	13	— —	Andriona	Andriana
—	—	2 — —	11	— —	szarpneła,	szarpneła;
—	—	— — —	15	— —	uczynił, a	uczynił. A
—	—	въ излож. сод.,	посл.	стр.	назнанія	назначенія
—	62,	— — —	1	— св.	Литовскемъ	Литовскомъ,
—	—	столб., —	8	ст. сн.	ciężazy	ciężary
—	63,	2 — —	—	— —	Datt.	Dat.
—	64,	въ излож. сод.	5	ст. сн.	движимость,	движимости,
—	—	— —	4—5	— —	богослуженіе.	богослуженія.
—	—	2 столб.	14	ст. сн.	uczynsz,	uczynisz,
—	65,	2 — —	3	ст. св.	żołnierskim,	żołnierskim:
—	66,	2 — —	5	— —	toż	tąż
—	72,	въ излож. сод.	2	ст. сн.	помяненные	помянутые
—	74,	— — —	3	— св.	Минскаго	Пинскаго
—	81,	— — —	2	— —	въ силу	по силѣ
—	81,	1 столб.,	19	ст. св.	obeszterow	obersztеrow,
—	92,	1 — —	5	— —	Wiebowzięcia	Wniebowzięcia
—	98,	2 — —	2	— сн,	Ida	dla
—	99,	въ излож. сод.	4-5	— св.	Рудна, Даровизна, Весковъ и Березовая Гута,	Руднѣ, Даровизнѣ, Весхахъ и Берозовой Гутѣ,
—	106,	— — —	4	— —	и снисходя	то снисходя
—	119,	— — —	3	— —	Прилукѣ,	Прилукахъ,
—	148,	въ огл., въ изл. сод. и во всемъ актѣ:			Лещинская церковь	Зещинская церковь
—	169,	въ оглавленіи			Пракседы.	Параскевія.
—	170,	въ излож. сод.,	4	ст. св.	самоправства	самоуправства

— 171, — — — 1 — —	желя,	желая,
— 172, 1 въ столб., 20 ст. св.	podmorzyney	podkomorzyney
— 177, 2 — — 13 — —	Siedliska	siedliska
— 200, въ оглавленіи,	Августа II	Августа III
— 213, — —	Павловскую	Бубельскую
— 233, — излож. сод., 5 ст. сн.	напитками	напитками
— 234, 1 столб., 18 ст. св.	dlr	dla
— — — — — 4 — —	gryntami	gruntami
— 238, — — — 11 — св.	Clementis III	Clementis V
— 229, — — — 10 — сн.	nec,	, nec
— — 2 — — 13 — —	quanqunque	quacunque
— 244, въ излож. сод. 2 ст. св.	оригинальный фундушъ,	оригиналъ фундуша.
— 245, 2 столб. 17 ст. сн.	plesozarubne,	pleso zarubne,
— 255, 1 — — 25. — св.	zamychowcem,	za Muchowcem,
— 271, предъ огл. актъ по порядку —		155
— 273, 1 столб., 13 ст. св.	оказуетъ,	оказуютъ,
— 292, 2 — — 18 — —	мажонки	малжонки
— — — — — 16 — сн.	Диибинского,	Дембинского,
— 296, 2 — — 19 — —	нана	пана
— — — — — 3 — —	уписованья	уписованье
— 297, въ из. сод. 2 ст. 10 п. 1 с. св.	взялъ изъ кассы	взялъ при жизни изъ кассы
— 309, — — — 20 п. 2 с. —	позволитъ	позволилъ
— 363, въ из. сод. 1 ст. 5 стр. —	принадлежашихъ	принадлежащихъ
— — — — — 2 ст. 8 — —	притѣсеній,	притѣсненій,
— 364 — — — 2 — пос. ст. сн.	платить ся.	платить ея.
— 368 — — — 5 — 5 — св.	додатей	податей
— 376, — — — 1 — 15 п. 2 с. св.	изданіи	изданіе
— 381, — 2 столб, 19 ст. сн.	privatorum	privatorum,